

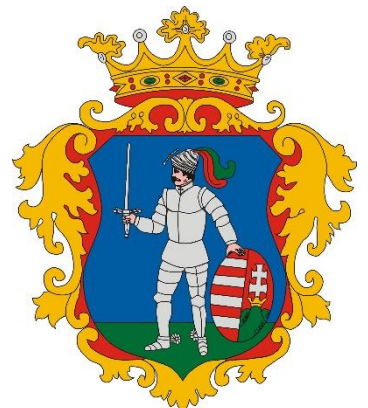
VÁTI Városépítési Tanácsadó és Tervező Iroda Kft.

ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS BELSŐ MUNKAANYAG

NÓGRÁD MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA

2018. ÁPRILIS HÓ

„Aki az erdő fáitól, a sziklától, a zuhogó pataktól és a vándorló felhőktől kéri kölcsön a gondolatokat, az nem is fog ki soha belőlük.”

Mikszáth Kálmán: Az a fekete folt

Vezető területrendező tervező	ONGJERTH RICHÁRD TR 01-3032
Társtervező	PAKSI SZILVIA SZTT, TT/1 01-2592
Szakértők	FÖLDESNÉ THURN JUDIT KLIMENT MIHÁLY
Tervezők	ARANY GERGELY DUBNICZKI KITTI MÁCSAI-CSER JÚLIA MÁRKUS ADRIENN MÁTRAI LEVENTE NYÁRI BALÁZS POZSONYI DÁVID SZIKSZAINÉ HEGYI ZSUZSANNA
További résztvevők	MÉSZÁROS MÁTÉ e.h. MRSAN TAMÁS e.h.
Ügyvezető	BACSÓ ANNA

VÁTI VÁROSÉPÍTÉSI TANÁCSADÓ ÉS TERVEZŐ IRODA KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG
Székhely: 1085 Budapest, József körút 29. • Telefon: +36-1/413-0958, +36-1/413-0959
E-mail: vatikft@vatikft.hu • Honlap: <http://vatikft.hu/>

*Ez a dokumentáció a VÁTI Városépítési Kft. szellemi terméke.
A hozzá kötődő – a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben meghatározott –
vagyonosi jogok a VÁTI Városépítési Kft. -t illetik.*

Budapest, 2018. április hó

ADATSZOLGÁLTATÓK

Antenna Hungária Zrt.

Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

Bükki Nemzeti Park Igazgatóság

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága

Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt.

Földgázszállító Zrt.

Földmérési és Távérzékelési Intézet

Heves Megyei Vízmű Zrt.

Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztály

Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság Vízvédelmi és Vízyűjtőgazdálkodási Osztály

Központi Statisztikai Hivatal

Magyar Gázszolgáltató Kft.

Magyar Gáz Tranzit Zrt.

Magyar Telekom Nyrt.

MAVIR Zrt.

Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály

MOL Nyrt.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatóság

Országos Vízügyi Főigazgatóság

Perkons Tarján Energiaszolgáltató Kft.

Pest Megyei Kormányhivatal Bányafelügyeleti Főosztály

TIGÁZ-DSO Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐKÉSZÍTŐ FÁZIS	1
Tervezők	4
Adatszolgáltatók.....	5
Tartalomjegyzék.....	6
Ábrajegyzék.....	7
Táblázatjegyzék.....	12
Függelékjegyzék.....	12
1. Nógrád megye lehatárolása.....	13
1.1. Nógrád megye.....	13
1.2. Nógrád megye járásai.....	13
1.3. Nógrád megye települései	15
2. Nagyteréségi összefüggések és külső kapcsolatok vizsgálata.....	17
3. Tervi előzmények feltárása.....	21
3.1. Európa 2020 stratégia.....	21
3.2. Partnerségi Megállapodás	23
3.3. Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	23
3.4. Nódrág Megye Területfejlesztési Koncepciója 2014-2020.....	25
3.5. Ágazati stratégiák	26
3.6. Nógrád Megye Területrendezési Terve (2011).....	30
4. Természeti környezet vizsgálata.....	43
4.1. Természeti adottságok.....	43
4.2. Táji jellemzők	52
4.3. Természet- és tájvédelem.....	59
5. Természeti és környezeti kockázatok	71
5.1. Éghajlatváltozás területi vonatkozásai.....	71
5.2. Természeti kockázatot okozó elemek.....	83
5.3. Környezeti kockázatok	88
6. A megye építészeti öröksége.....	94
6.1. A palóc építészet	94
6.2. Világörökségi és világörökségi várományos értékek	95
6.3. Régészeti örökség	97
6.4. Műemlékek	98
6.5. Történeti kertek	100
6.6. Történeti emlékhelyek.....	101
6.7. Történeti temetkezési helyek	101
7. Közlekedés	103
7.1. Külső kapcsolatok.....	103
7.2. A térséget érintő területi tervek.....	104

7.3.	Közlekedési hálózat és hálózati kapcsolatok	105
7.4.	Összegzés	111
8.	Közművek.....	113
8.1.	Víziközművek	113
8.2.	Energiaközművek	121
8.3.	Megújuló energiaforrások.....	129
8.4.	Elektronikus hírközlés	132
9.	Hulladékgyűjtés.....	136
9.1.	Regionális hulladéklerakó körzetek	136
9.2.	Bezárt bányászati hulladékkezelők	138
10.	A megye társadalma.....	139
10.1.	Népesség, népmozgalom	139
10.2.	Képzettség, foglalkoztatottság	149
10.3.	Kedvezményezett járások és települések.....	155
11.	Gazdasági adottságok vizsgálata.....	158
11.1.	Főbb gazdasági ágazatok, azok fejlődési irányai	158
11.2.	Mezőgazdaság	162
11.3.	Ipar és építőipar	165
11.4.	Szolgáltatás.....	167
12.	Turisztikai adottságok vizsgálata.....	169
12.1.	Turisztikai fejlesztési dokumentumok	169
12.2.	Turisztikai adottságok	171
12.3.	Turisztikai infrastruktúra	176
13.	A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása.....	182
13.1.	Fogalommagyarázat	182
13.2.	Módszertan	182
13.3.	Vizsgálat.....	186
13.4.	Eredmények bemutatása.....	202
	Függelékek.....	205

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra:	A megye területe	13
2. ábra:	A járások területe és lakónépessége	14
3. ábra:	Települési népesség-nagyság kategóriák (2016).....	15
4. ábra:	Közös önkormányzati hivatal fenntartó települések	16
5. ábra:	Zsáktelepülések elhelyezkedése Nógrád megyében	16
6. ábra:	Városhálózat.....	17
7. ábra:	Nagyterületi közlekedési kapcsolatok.....	18
8. ábra:	Az Ipoly-völgy ETT települései	20
9. ábra:	Nógrád megye hatályos területfelhasználási kategóriái	31
10. ábra:	Nógrád megye középtájai	43
11. ábra:	Tájalkotó tényezők egymásra hatása	43

12. ábra: Nógrád megye kistájai	44
13. ábra: Magyarország felszíni földtana	45
14. ábra: A megye domborzati viszonyai	46
15. ábra: Lejtők kitettsége, lejtőkategóriák.....	46
16. ábra: A megyét érintő vízgyűjtő-gazdálkodási alegységei.....	49
17. ábra: Talajtípusok.....	50
18. ábra: Talajértékek.....	50
19. ábra: Művelési ágak térbeli elhelyezkedése.....	53
20. ábra: Corine felszínborítás járásonkénti megoszlása.....	54
21. ábra: Corine felszínborítás.....	54
22. ábra: Átlag feletti minőségi osztályba tartozó területek.....	55
23. ábra: Települések száma az átlag feletti minőségi osztályba tartozó területek arányában	55
24. ábra: Mezőgazdasági területek településterületekhez viszonyított aránya	57
25. ábra: Erdőterületek nagyságának változása	58
26. ábra: Erdőterületek arányának változása	58
27. ábra: Erdőterületek változása (2013-2017).....	58
28. ábra: Nemzeti parki területek Nógrád megyében	60
29. ábra: Tájvédelmi körzetek Nógrád megyében	61
30. ábra: Természetvédelmi területek Nógrád megyében	62
31. ábra: Védett földtani alapszelvények.....	64
32. ábra: A megye ex lege védett természeti értékei.....	65
33. ábra: Érzékeny Természeti Területek	66
34. ábra: NATURA 2000 Különleges természetmegőrzési területek.....	67
35. ábra: NATURA 2000 Különleges madárvédelmi területek	68
36. ábra: Ramsari területek.....	69
37. ábra: Országos Ökológiai Hálózat	69
38. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület.....	70
39. ábra: Az ariditási index várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján.....	74
40. ábra: Módosított Pálfai-féle aszályindex az 1961-1990 időszakban	74
41. ábra: Ariditási index az 1961-1990 időszakban	74
42. ábra: Az ariditási index várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján.....	74
43. ábra: A módosított Pálfai-féle aszályindex várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján	75
44. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján (mm)	75
45. ábra: A módosított Pálfai-féle aszályindex várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján	75
46. ábra: Klimatikus vízmérleg az 1961-1990 időszakban (mm)	75
47. ábra: Nógrád megye átlaghőmérséklete az 1961-1990 időszakban (°C)	76
48. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (°C)	76
49. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (mm).....	76
50. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján (°C)	76
51. ábra: A forró napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra az ALADIN-Climate alapján (napok száma)	77
52. ábra: A hőségriadós napok száma az 1961-1990 időszakban (napok száma)	77
53. ábra: A forró napok száma az 1961-1990 időszakban (napok száma).....	77
54. ábra: A forró napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra a RegCM alapján (napok száma)	77
55. ábra: A hőségriadós napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra a RegCM alapján (napok száma)	78
56. ábra: Hőhullámos napok többelhőmérsékletének várható változása a 2021-2050 időszakra (%).....	78
57. ábra: A hőségriadós napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra az ALADIN-Climate alapján (napok száma).....	78
58. ábra: Hőhullámos napok többelhőmérséklete a 2005-2014 időszakban (°C)	78

59. ábra: Átlagos évi csapadékösszeg az 1961-1990 időszakban (mm)	79
60. ábra: A csapadék várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (mm)	79
61. ábra: Hőhullámos napok gyakoriságának várható változása a 2021-2050 időszakra (%).....	79
62. ábra: A csapadék várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján.....	79
63. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján	80
64. ábra: A villámvíz-veszélyeztetettség mértéke (vizsgált: vízgyűjtők és kifolyási pontjaik)	80
65. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok száma az 1961-1990 időszakban (napok száma).....	80
66. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (napok száma)	80
67. ábra: Vízbázisok klímaérzékenysége mértéke	81
68. ábra: A talajvíztükör jövőbeni modellezett talajvízszint változásokból levezetett klímaérzékenysége.....	81
69. ábra: Vízbázisok klímaérzékenységi kategóriái	81
70. ábra: A talajvíztükör múltbeli modellezett talajvízszint változásokból levezetett klímaérzékenysége	81
71. ábra: Lakossági klímaváltozási attitűdindex, 2015	82
72. ábra: Anyagi tehervállalási hajlandóság a vállalt anyagi szerepvállalás és a már megtett lépések alapján, 2015	82
73. ábra: A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi kategóriái.....	86
74. ábra: Mozdásveszélyes területek	87
75. ábra: A megye földrengésveszélyeztetettsége	88
76. ábra: Honvédelmi területekkel érintett települések.....	90
77. ábra: Szilárd ásványi nyersanyag bányatelek- és kutatás, szénhidrogén koncessziós kutatás	91
78. ábra: Világörökségi és világörökségi várományosi helyszínnel érintett települések	96
79. ábra: Régészeti lelőhellyel érintett települések	97
80. ábra: Vallási műemlékkel érintett települések.....	99
81. ábra: Műemlék kastéllyal, kúriával érintett települések	99
82. ábra: Várral, várrommal érintett települések.....	99
83. ábra: Műemlékkel érintett települések	99
84. ábra: Történeti kerttel rendelkező települések.....	100
85. ábra: Nemzeti sírkert, kiemelt sírhelyek.....	102
86. ábra: Közlekedési nyomvonalak	105
87. ábra: Vízművek, vízbázisok, átadási helyek	114
88. ábra: Csatornázási művek Nógrád megyében	118
89. ábra: Szennyvízagglomerációk központjai	118
90. ábra: Közmuólló záródása Magyarországon (2001-2016)	120
91. ábra: Közmuólló záródása Nógrád megyében (2001-2016)	121
92. ábra: Háztartási gázfogyasztók aránya (2001-2016).....	122
93. ábra: Áramszolgáltatók működési területe Nógrád megyében	125
94. ábra: Szolgáltatott villamosenergia mennyisége (2000-2016).....	125
95. ábra: Gázszolgáltatók működési területe Nógrád megyében	126
96. ábra: Szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (2000-2016)	128
97. ábra: Távhőszolgáltatók Nógrád megyében.....	128
98. ábra: A globálsugárzás (MJ/m ²) átlagos évi összege Magyarországon (2000-2009)	129
99. ábra: A földi hőáramlás Magyarországon	130
100. ábra: Gazdasági elsődleges rendeltetésű erdők.....	131
101. ábra: Hírközlési szolgáltatók Nógrád megyében	132
102. ábra: Vezetékes hírközlés.....	133
103. ábra: Vezeték nélküli hírközlés	134
104. ábra: Hulladékgyűjtési körzetek	136
105. ábra: Bezárt bányászati hulladékkezelők Nógrád megye területén	138
106. ábra: Lakónépességszám változásának aránya (2011 év = 100 %) Észak-Magyarországi régióban.....	139

107. ábra: Lakónépességszám változásának aránya (2011 év = 100 %) Észak-Magyarországi régióban	139
108. ábra: Lakónépességszám változásának aránya (2011 év = 100 %) Nógrád megyében	140
109. ábra: Lakónépesség változása 2011 és 2016 között Nógrád megyében	140
110. ábra: Lakónépesség megoszlása 2011 és 2016 között Nyugat- és Kelet-Nógrád viszonyában.....	141
111. ábra: Népeség százalékos megoszlása járasonként (2016)	142
112. ábra: Népeség számának sűrűsödése (2016)	142
113. ábra: Lakónépesség változása 2011 és 2016 között a település típusok tükrében	143
114. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás 2011-2016 között országos viszonylatban	144
115. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás 2011-2016 között Észak-Magyarországi régióban	145
116. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás 2011-2016 között Nógrád megyén belül	145
117. ábra: Népeség szám változásának okai (2016).....	146
118. ábra: Öregedési index 2011-2016 között országos viszonylatban.....	147
119. ábra: Öregedési index 2011-2016 között Észak-Magyarországi régióban.....	147
120. ábra: Öregedési index 2011-2016 között Nógrád megyében	147
121. ábra: Korösszetétel 2011-2016 között Nógrád megyében.....	148
122. ábra: A korstruktúra változása 2011-2016 között.....	148
123. ábra: Képzettségi szintek változása 2001-2011 között országos viszonylatban	150
124. ábra: Képzettségi szintek változása 2001-2011 között Észak-Magyarországi régióban	150
125. ábra: Képzettségi szintek változása 2001-2011 között Nógrád megyében	150
126. ábra: Általános iskola első évfolyamát sem végezte el (2011)	151
127. ábra: Egyetemi, főiskolai oklevelet szerzettek (2011).....	151
128. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) országos viszonylatban 2011-2015 között	153
129. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) Észak-Magyarországi régióban 2011-2015 között	153
130. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) Nógrád megyében 2011-2015 között.....	153
131. ábra: Tartós álláskereső aránya országos viszonylatban 2011-2015 között.....	154
132. ábra: Tartós álláskereső aránya Észak-Magyarországi régióban 2011-2015 között.....	154
133. ábra: Tartós álláskereső aránya Nógrád megyében 2011-2015 között.....	154
134. ábra: A kedvezményezett kistérségek besorolása a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet alapján.....	155
135. ábra: A kedvezményezett járások besorolása a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján	156
136. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján	157
137. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet alapján	157
138. ábra: Működő vállalkozások aránya országos viszonylatban 2011-2015 között	158
139. ábra: Működő vállalkozások aránya Észak-Magyarországi régióban 2011-2015 között	158
140. ábra: Működő vállalkozások aránya Nógrád megyében 2011-2015 között	159
141. ábra: Domináns nemzetgazdasági ágazatok (vállalkozás szám alapján)	159
142. ábra: Teljesítmény mutatók változása Nógrád megyében 2011 és 2016 között	160
143. ábra: Nógrád megye nemzetgazdasági ágazatainak exportból származó bevétele (2016).....	160
144. ábra: 1 főre jutó gazdasági vállalkozások száma (2015)	162
145. ábra: Gazdasági vállalkozások száma (2015).....	162
146. ábra: Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása (2015)	163
147. ábra: Egyéni gazdaságok és gazdasági szervezetek megoszlása Nógrád megyében (2010)	163
148. ábra: Egyéni gazdaságok és a gazdasági szervezetek használatában lévő földek aránya (2010)	164
149. ábra: Egyéni gazdaságok földhasználata (2010)	164
150. ábra: Ipari és építőipari vállalkozások megoszlása (2015).....	165
151. ábra: Működő ipari, építőipari vállalkozások megoszlása országos viszonylatban (2015)	166
152. ábra: Működő ipari, építőipari vállalkozások megoszlása Észak-Magyarországi régióban (2015)	166
153. ábra: Működő ipari, építőipari vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlása (2015)	166
154. ábra: Szolgáltatások százalékos megoszlása	167
155. ábra: Működő szolgáltató vállalkozások megoszlása országos viszonylatban (2015)	168
156. ábra: Működő szolgáltató vállalkozások megoszlása Észak-Magyarországi régióban (2015)	168
157. ábra: Működő szolgáltató vállalkozások megoszlása Nógrád megyében (2015).....	168

158. ábra: Dunakanyar kiemelt turisztikai térség Nógrád megyei települései.....	170
159. ábra: Kerékpárutak és a Kéktúra nyomvonal 171	171
160. ábra: Férőhelyek számának változása 177	177
161. ábra: Vendégszám változása 178	178
162. ábra: Vendégszám 178	178
163. ábra: Vendégéjszakák száma 179	179
164. ábra: Vendéglátóegységek száma..... 180	180
165. ábra: Cserhát Natúrpark és a Nógrád Geopark elhelyezkedése 181	181
166. ábra: Tájterhelhetőség vizsgálat logikai felépítése 185	185
167. ábra: Országos ökológia Hálózat – Ökológiai folyosó 186	186
168. ábra: Országos ökológia Hálózat - Magterület 186	186
169. ábra: Natura 2000 SAC..... 187	187
170. ábra: Országos ökológia Hálózat – Pufferterület 187	187
171. ábra: Fokozottan védett terület 188	188
172. ábra: Natura 2000 SPA 188	188
173. ábra: Tájvédelmi körzet 189	189
174. ábra: Természetvédelmi terület 189	189
175. ábra: Lápok 190	190
176. ábra: Ex lege védett elemek 190	190
177. ábra: Világörökségi és világörökségi várományos területek 191	191
178. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület 191	191
179. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület 192	192
180. ábra: Üzemtervezett erdőterületek (Erdőterv) 192	192
181. ábra: Erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület 193	193
182. ábra: Erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt terület 193	193
183. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántó terület 194	194
184. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület..... 194	194
185. ábra: Vízgazdálkodási térség..... 195	195
186. ábra: Országos vízminőségvédelmi terület..... 195	195
187. ábra: Nádas művelési ágú terület 196	196
188. ábra: Gyep (rét, legelő) művelési ágú terület 196	196
189. ábra: Szántó művelési ágú terület 197	197
190. ábra: Kert, gyümölcs, szőlő művelési ágú terület..... 197	197
191. ábra: Külfejtéses bányászati területek 198	198
192. ábra: Belterületek 198	198
193. ábra: Főutak..... 199	199
194. ábra: Mély művelésű bányászati területek..... 199	199
195. ábra: Vasút vonalak..... 200	200
196. ábra: Mellékutak 200	200
197. ábra: Szénhidrogén vezetékek 201	201
198. ábra: Elektromos vezetékek..... 201	201
199. ábra: A táji érzékenység mértéke 203	203
200. ábra: A táji terheltség mértéke 203	203
201. ábra: A táj terhelhetősége..... 204	204
202. ábra: A tájterhelhetőség településenkénti átlaga 204	204

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Nógrád megye járásai	14
2. táblázat: Nógrád megye területfelhasználási kategóriái	31
3. táblázat: Nógrád megye térségi övezetei	32
4. táblázat: Művelési ágak megoszlása	52
5. táblázat: Mezőgazdasági földhasználat (2008-2018).....	56
6. táblázat: A megye erdőterületeinek változása (2013-2017)	57
7. táblázat: Tározók árvízi térfogata	85
8. táblázat: Magyarországon nukleáris veszélyhelyzetet okozható létesítmények tervezési zónáinak megnevezése és területi kiterjedése	93
9. táblázat: Nógrád megye régészeti lelőhelyei	97
10. táblázat: Történelmi emlékhelyek.....	101
11. táblázat: Nógrád megye járásainak jellemzése (2016)	113
12. táblázat: A vízellátás és a szennyvízcsatornázás fejlődése.....	114
13. táblázat: Sérülékeny felszín alatti vízbázisok Nógrád megyében.....	115
14. táblázat: Sérülékeny felszíni vízbázisok Nógrád megyében.....	115
15. táblázat: Szennyvíztisztító teleppel ellátott települések.....	117
16. táblázat: DMRV Zrt. működési területén levő szennyvízrendszerek	119
17. táblázat: HMV Zrt. működési területén levő szennyvízrendszerek.....	119
18. táblázat: ÉRV Zrt. működési területén levő szennyvízrendszerek.....	119
19. táblázat: A lakosság gázellátottsága Nógrád megyében (2016)	122
20. táblázat: Hőhordozók megoszlása Nógrád megyében 2016.....	122
21. táblázat: Települési népesség-nagyság kategóriák alakulása 2011 és 2016 között.....	144
22. táblázat: Működő vállalkozások létszám kategóriánként (2015).....	161
23. táblázat: Külföldi vendégszám változása.....	179
24. táblázat: Külföldi vendégéjszakák számának változása.....	179
25. táblázat: Pontozási rendszer.....	184

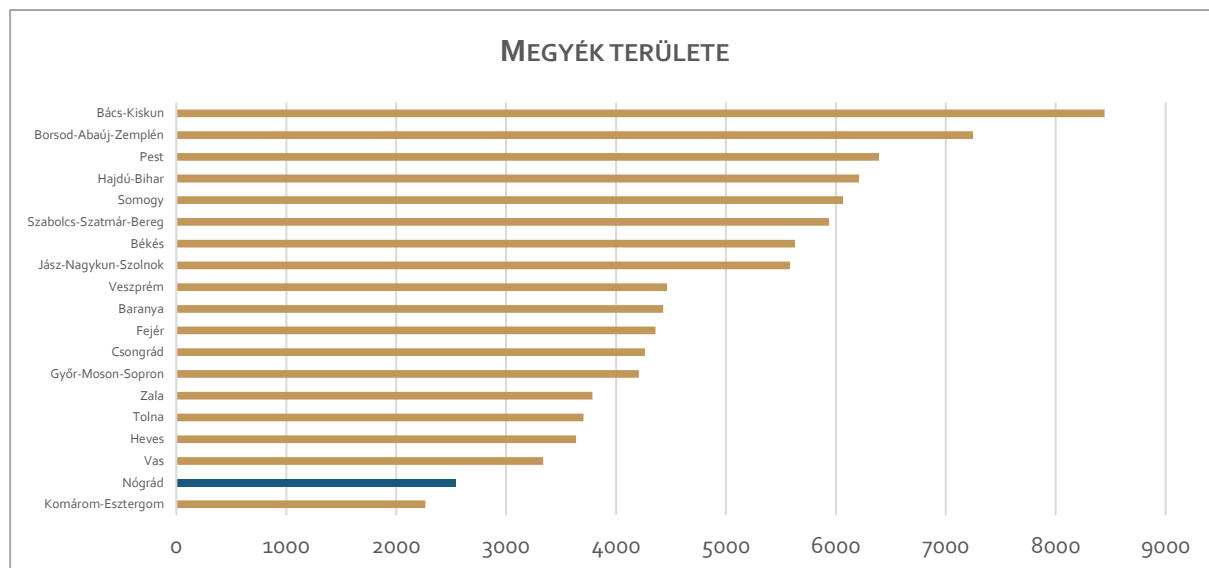
FÜGGELÉKJEGYZÉK

1. sz. függelék: Nógrád megye jelentősebb állóvizei	205
2. sz. függelék: Egyedi jogszabállyal védett természeti területek	208
3. sz. függelék: Ex lege védett lápok	209
4. sz. függelék: Ex lege védett barlangok.....	211
5. sz. függelék: Ex lege védett földvárak	213
6. sz. függelék: Natura2000 területek.....	215
7. sz. függelék: Régészeti lelőhelyek.....	216
8. sz. függelék: Műemlékek	233
9. sz. függelék: Műemlék kastélyok és kúriák	246
10. sz. függelék: Várak Nógrád megyében.....	247
11. sz. függelék: Történelmi kertek.....	248
12. sz. függelék: Nemzeti sírkert, kiemelt sírhelyek	251
13. sz. függelék: Nógrádikumok.....	252
14. sz. függelék: A Cserhát Natúrparkhoz tartozó települések	254

1. NÓGRÁD MEGYE LEHATÁROLÁSA

1.1. NÓGRÁD MEGYE

A megye területe 2544 km², az ország második legkisebb területű megyéje. Az ország területének mindössze 2,73%-át teszi ki. Megyeszékhelye Salgótarján.

1. ábra: A megye területe
(Forrás: KSH, 2016.)

1.2. NÓGRÁD MEGYE JÁRÁSAI

Balassagyarmati járás: 1 db város, 28 db község

Balassagyarmat, Becske, Bercel, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Drégelypalánk, Érsekvadkert, Galgaguta, Herencsény, Hont, Hugyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolyvece, Magyaránador, Mohora, Nógrádkövesd, Nógrádmarcal, Órhalom, Patak, Patvarc, Szanda, Szécsénke, Szügy, Terény.

Bátonyterenyei járás: 1 db város, 7 db község

Bátonyterenye, Dorogháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraterenye, Mátraverebély, Nempti, Szuha.

Pásztói járás: 1 db város, 25 db község

Alsótold, Bér, Bokor, Buják, Csécse, Cserhátszentiván, Ecseg, Egyházasdengeleg, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Felsőtold, Garáb, Héhalom, Jobbágyi, Kálló, Kisbágyon, Kozárd, Kutasó, Mátraszőlős, Palotás, **Pásztó**, Szarvasgede, Szirák, Szurdokpüspöki, Tar, Vanyarc.

Rétsági járás: 1 db város, 24 db község

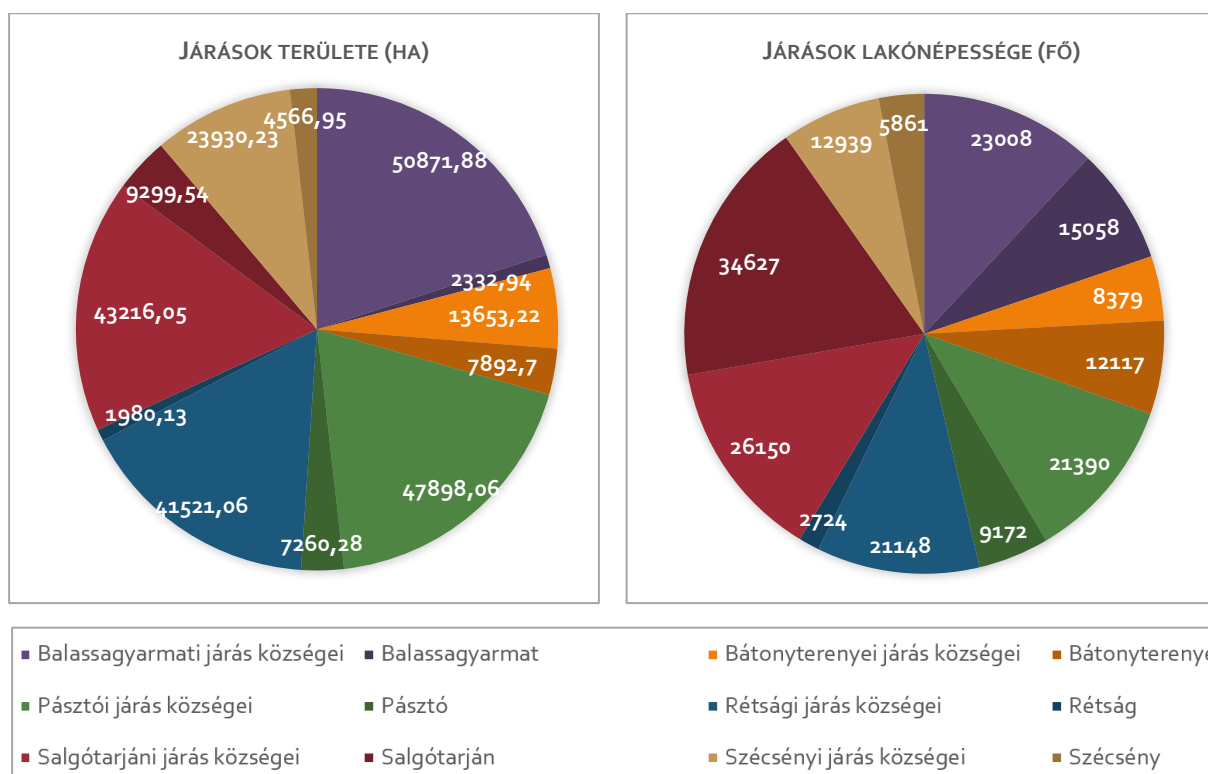
Alsópetény, Bánk, Berkenye, Borsosberény, Diósjenő, Felsőpetény, Horpács, Keszeg, Kétdobony, Kiscset, Legénd, Nagyoroszi, Nézsa, Nógrád, Nógrádsáp, Nőtincs, Ósagárd, Pusztaberki, **Rétság**, Romhány, Szátok, Szendehely, Sente, Tereske, Tolmács.

Salgótarjáni járás: 1 db megyei jogú város (megyeszékhely), 42 db község

Bárna, Cered, Egyházaskerve, Etes, Ipolytarnóc, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszi, Karancslapujtő, Karancsság, Kazár, Kisbárkány, Kishartyán, Litke, Lucfalva, Márkháza, Mátraszele, Mihálygerge, Nagybárkány, Nagykeresztúr, Rákócziháza, Ságújfalu, **Salgótarján**, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szilaspogony, Vizslás, Zabar, Endrefalva, Hollókő, Ludányhalászi, Magyargéc, Nagylóc, Nógrádmegyer, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Piliny, Rimóc, Szalmatercs, Szécsény, Szécsényfelfalu, Varsány.

Szécsényi járás: 1 db város, 13 db község

Endrefalva, Hollókő, Ludányhalászi, Magyargéc, Nagylóc, Nógrádmegyer, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Piliny, Rimóc, Szalmatercs, **Szécsény**, Szécsényfelfalu, Varsány.

2. ábra: A járások területe és lakónépesége
(Forrás: állami alapadatok, KSH, 2017.)

1. táblázat: Nógrád megye járásai
(Forrás: állami alapadatok, KSH, 2017.)

Járás neve	Terület (ha)	Városok száma	Községek száma
Balassagyarmati	53204,82	1 db	28 db
Bátonyterenyeyi	21545,92	1 db	7 db
Pásztói	55158,34	1 db	25 db
Rétsági	43501,19	1 db	24 db
Salgótarjáni	52515,59	1 db megyeszékhely, megyei jogú város	42 db
Szécsényi	28497,18	1 db	13 db
Összterület	254423,04	1 db megyeszékhely, megyei jogú város, 5 db város	125 db

Legnagyobb kiterjedésű a Pásztói járás, de nagyságrendileg a Balassagyarmati és a Salgótarjáni járások is hasonló méretűek.

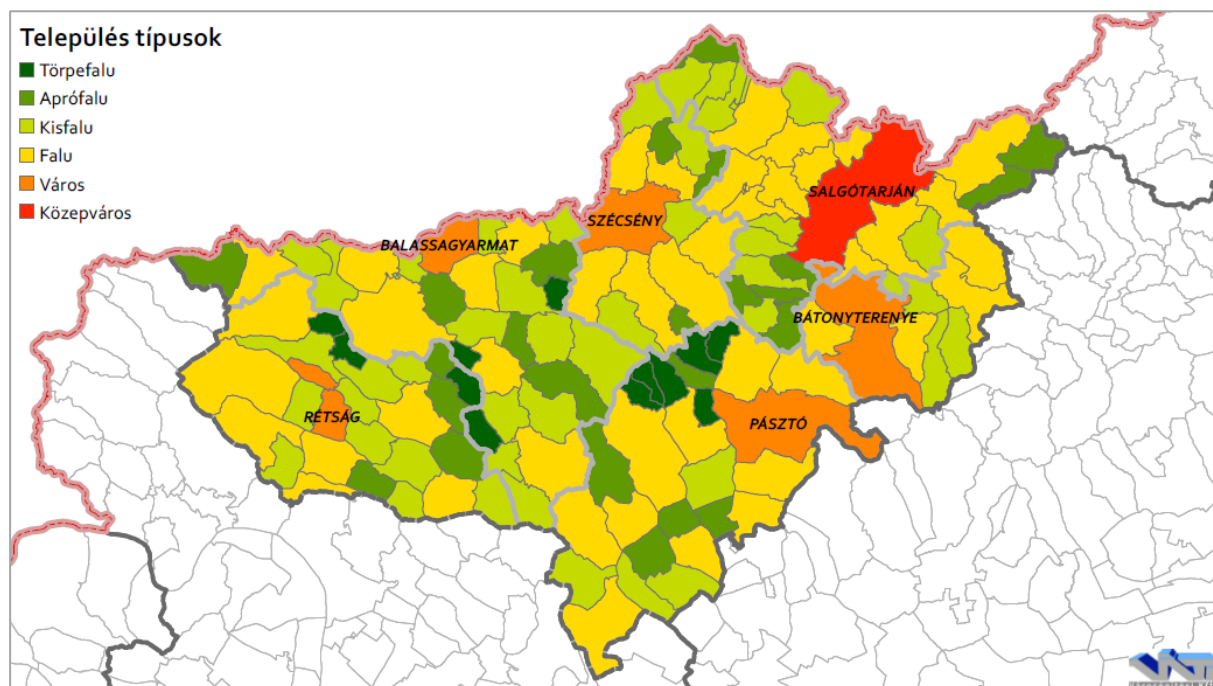
Salgótarján lakossága nagyobb, mint az egyes járások összes lakónépessége.

A Salgótarjáni és a Bátorlyterenyi járásokban többen laknak városban, mint községben. A Rétsági járásban a legkisebb a városlakók aránya.

1.3. NÓGRÁD MEGYE TELEPÜLÉSEI

A megye településrendszerét 131 település alkotja, ez változatlan a 2011-es állapothoz képest. A 125 község majdnem kétharmada 1000 fő alatti falukategóriába (kisfalú, aprófalú, törpefalú) tartozik. Kisfalú alatt az 500-999 fő közötti, aprófalú alatt a 200-499 fő közötti, törpefalú alatt a 200 fő alatti lakosságú településeket értjük. A kisfalvak és aprófalvak együttes aránya 30%, míg az aprófalvak a községek majd 10%-át teszik ki. A lakónépességet vizsgálva az arányok árnyalják a képet. A községekben él Nógrád megye lakosságának közel 60%-a. A községeken belül a kisfalú, aprófalú, törpefalú lakónépessége a községi népesség 40%-a.

Megállapítható tehát, hogy a megyére a községi lét a jellemző, ezen belül magas arányú kistelepülési jelleggel. Emellett a városok lakosságszáma az adott településkategória országos átlaga alatti mértéket mutat.

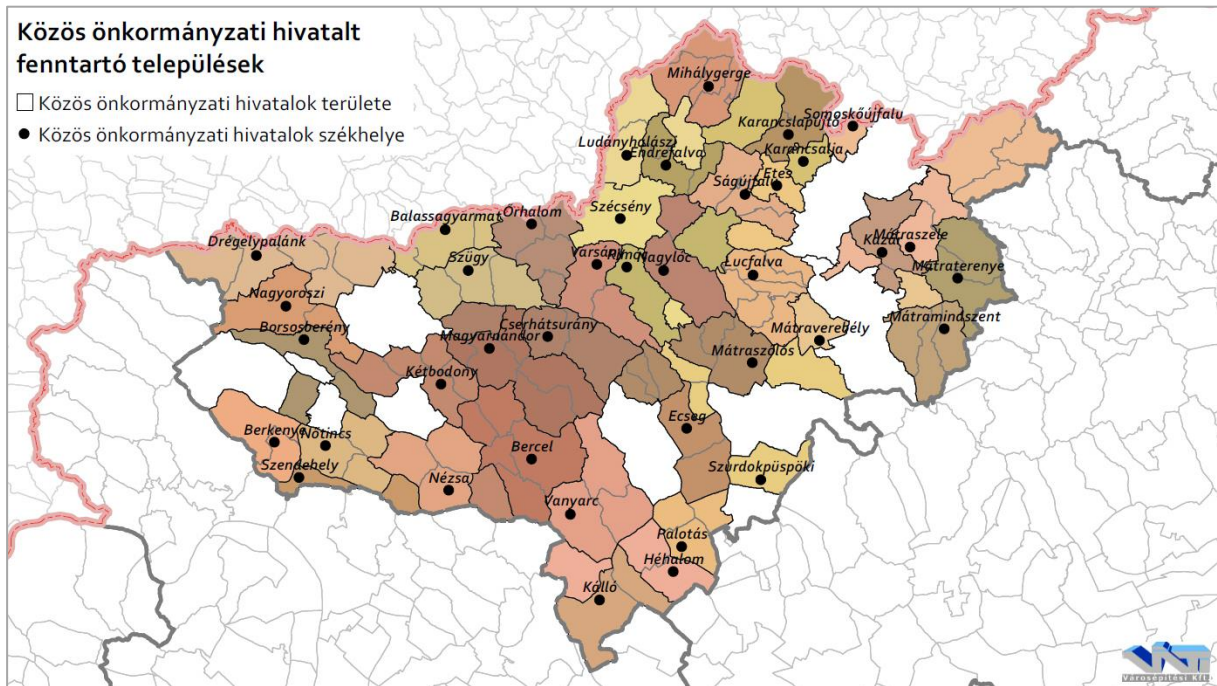

3. ábra: Települési népesség-nagyság kategóriák (2016)
(Forrás: KSH)

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény vezette be a közös önkormányzati hivatal fogalmát. A törvény értelmében közös önkormányzati hivatalt hoznak létre azok a járáson belüli községi önkormányzatok, amelyek közigazgatási területét legfeljebb egy település közigazgatási területe választja el egymástól, és a községek lakosságszáma nem haladja meg a kétezer főt.

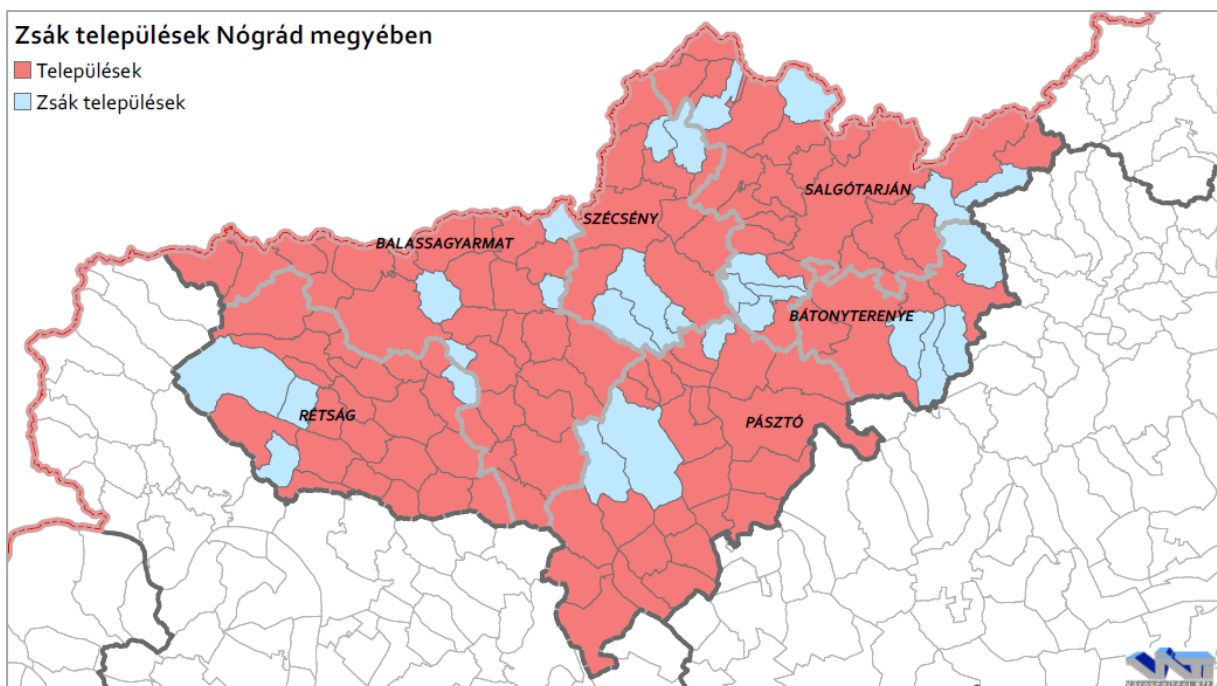

Nógrád megye kistelepülési jellegéből adódóan a közös önkormányzati hivatalhoz tartozó települések száma igen magas, 39 székhelyhez 122 település tartozik. Önálló önkormányzati hivatala csak 4 városnak (Salgótarján, Bátonyterenye, Pásztó, Rétság) és 5 községnek (Buják, Diósjenő, Érsekvadkert, Jobbágyi, Romhány) van.

4. ábra: Közös önkormányzati hivatalt fenntartó települések
(Forrás: KSH)

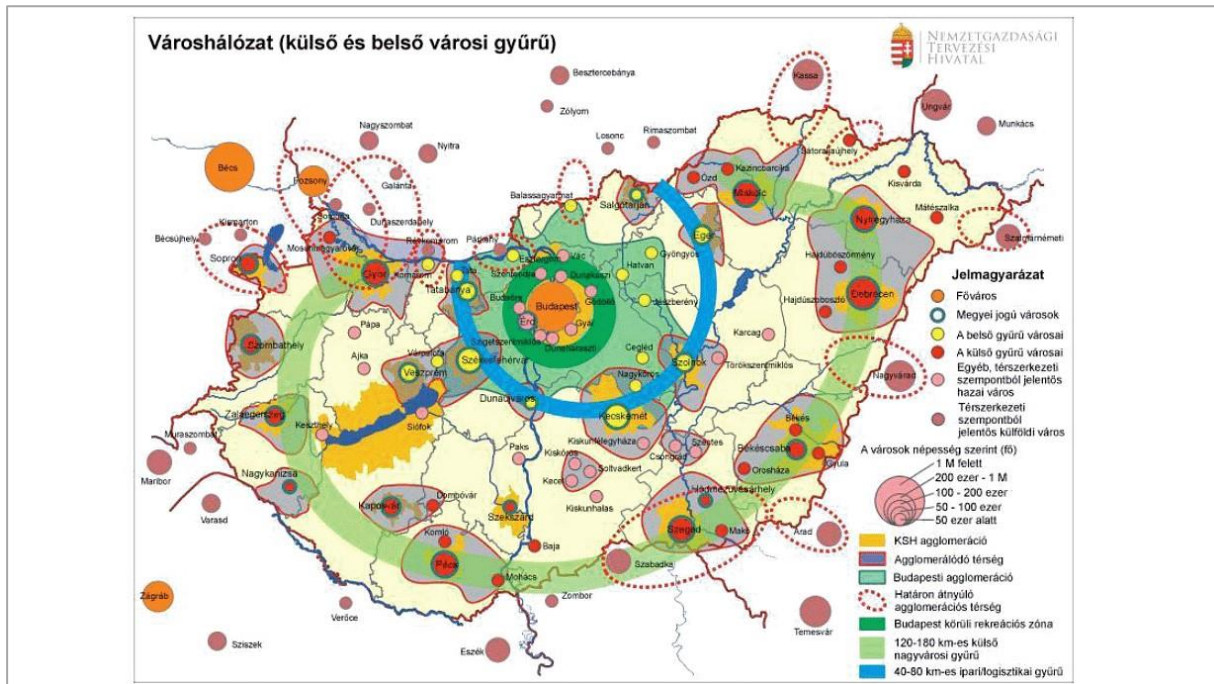
Megközelíthetőség alapján két csoport különíthető el: a több irányból is elérhető települések, és a kizárólag egy irányból elérhető zsáktelepülések. A települések 21%-a tartozik a zsáktelepülések közé, számuk nem változott a hatályos megyei terv készítésének idejéhez képest.

5. ábra: Zsáktelepülések elhelyezkedése Nógrád megyében

2. NAGYTÉRSÉGI ÖSSZEFÜGGÉSEK ÉS KÜLSŐ KAPCSOLATOK VIZSGÁLATA

Az Észak-magyarországi régióhoz tartozó Nógrád megye helyzetének nagytérségi összefüggésrendszerét nagymértékben a globális, európai, közép-európai, valamint a magyarországi folyamatok határozzák meg. Ugyan a Budapest körüli 40-80 km-es ipari/logisztikai gyűrűn belül található a megye jelentős része, mégis kívül esik a gazdasági-technológiai magterületek zónájából.

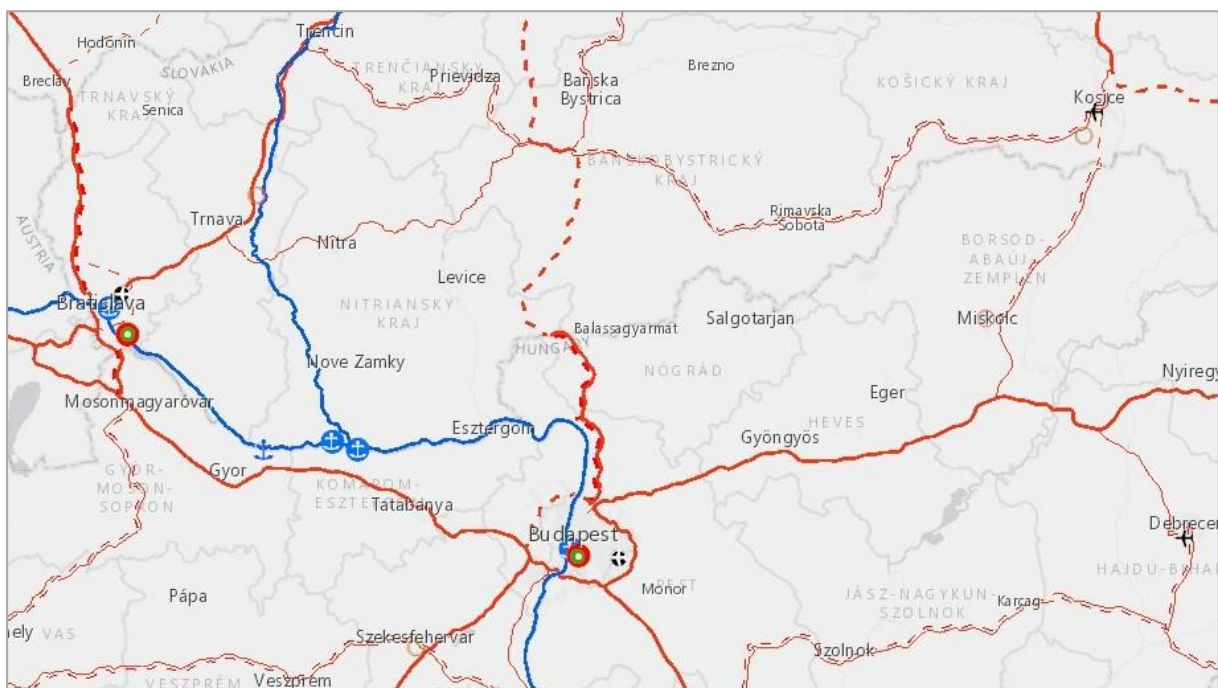

6. ábra: Városhálózat

(Forrás: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, 2014-2020)

A magyar főváros közelsége ellenére Nógrád megye és közvetlen szomszédsága jelenleg gazdaság- és társadalomdinamikai árnyékban fekszik. A Budapest, Besztercebánya, Kassa, Miskolc regionális központok által határolt térben, a tágabban értelmezett történelmi Nógrád területe belső perifériának tekinthető. Ezért a gazdasági szempontból dinamikusabb várostérségekkel való összeköttetés biztosítása fontos, egyúttal kockázatokat is hordozó célkitűzés, hiszen a térségre amúgy is jelentős mértékben nehezedő népességcsúszó hatást is fokozhatja. Ezért minden megvalósítandó összeköttetés-fejlesztésnek egyúttal a helyi gazdaságfejlődést is szolgálnia kell.

A megye nagytérségi viszonyrendszerét jelentősen befolyásolja közlekedési elérhetősége. A térség két nyugat-keleti tengelyű gyorsforgalmi út között fekszik. Délen a Mediterrán elnevezésű európai közlekedési folyosóhoz tartozó M3-as autópálya, északon pedig a fejlesztési stádiumban lévő szlovákiai R2-es gyorsforgalmi út közelíti meg a térséget. A nyugat-keleti irányú tengelyek közötti észak-déli irányú kapcsolatok erősítését segítheti elő nyugaton a fejlesztés alatt álló M2-es autót, valamint keleten a szintén fejlesztés alatt lévő M21-es főút, különösen, amennyiben ezek fejlesztése – nagytérségi szempontból is releváns módon – nem végződik el a határnál, hanem a szlovákiai fejlesztésekkel összhangban, azokra ráhordva történik.

7. ábra: Nagytérégi közlekedési kapcsolatok

(Forrás: <http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/map/maps.html>)

Amennyiben az észak-déli irányú tengelyek fejlesztése megvalósul, a budapesti metropolisz térség peremén fekvő megye, együttműködve a szomszédos Heves megyei gazdasági területekkel, jelentős szerepet játszhat a főváros termelési és logisztikai tehermentesítésében. Az észak-déli irányban összekapcsolandó, Hatvan–Losonc tengely kiépülése pedig önálló gazdasági/logisztikai ütőeret is adhat a térségnek. Ugyanakkor törekedni kell Nógrád megye bizonyos részein a funkcióváltásra, -erősítésre is, mely a szomszédos, dinamikus várostérség „zöld zónájaként” fogható meg leginkább.

A térség helyzetét közlekedési kapcsolatai mellett a megye északi részének mintegy 160 km hosszan a Szlovák Köztársasággal határos volta határozza meg. A határ menti fekvéssel járó hátrányok (történelmileg jellemző marginalizálódás) mellett lehetőségeket (kapcsolódási lehetőség a szomszédos ország gazdasági, infrastrukturális rendszereihez) is hordoz a határ menti fekvés.

Az OFTK megállapítása szerint a Kárpát-medencei térségben különösen fontos a határon túli magyar közösségek közötti együttműködés javítása, kihasználva a határon túl élő nemzetrészek híd szerepét a többségi társadalom és Magyarország között. Különösen jelentős lehetőség a határon túli magyarság lakta területek felé irányuló gazdasági együttműködések elmélyítése. Az egykori Nógrád vármegyének az északi harmada került a Trianoni békeszerződés után Csehszlovákiához. Ahogyan a békeszerződés idején, úgy napjainkban is Nógrád megye mentén a legvékonyabb a magyar nemzetiségűek által lakta sáv a Felvidéken. A Nógrád megyével szomszédos Nagykovácsói és Losonci járásban is 25% alatti a magyar nemzetiségűek aránya. A két ország 2004-es Európai Unió csatlakozásával azonban az országhatár kulturális és funkcionális tereket elválasztó hatása jelentősen csökken. A szóban forgó, határon átnyúló régió természetföldrajzi, gazdasági és társadalmi

potenciáljai is igen hasonlóak, város- és településhálózata az Ipoly mentén funkcionálisan is összekapcsolható, mely mindkét fél számára jelentős előnyöket hordoz.

Az uniós csatlakozás óta eltelt 14 évben Nógrád megyében több fejlesztés is megvalósult a határon átnyúló együttműködési programok keretében. Szomszédos megyéivel együtt Nógrád megye jelenleg is az Interreg V-A Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program jogosult területei közé tartozik. Az együttműködési program keretében megvalósuló egyes fejlesztések konkrét területrendezési igényeket is indukálhatnak.

Az elmúlt időszakban olyan határon átnyúló fejlesztési elképzelések fogalmazódtak meg, melyek szándéka a Hatvan – Salgótarján – Losonc közötti észak-déli fejlesztési tengely kialakítása, erősítése. A fejlesztés alapja a szomszédos Heves megyében fekvő Hatvan városában található ipari park transznacionális vállalatai beszállítói hátterének megerősítése. A fejlesztési elképzelések idővel Nógrád megyében is konkrét területrendezési igényeket generálhatnak.

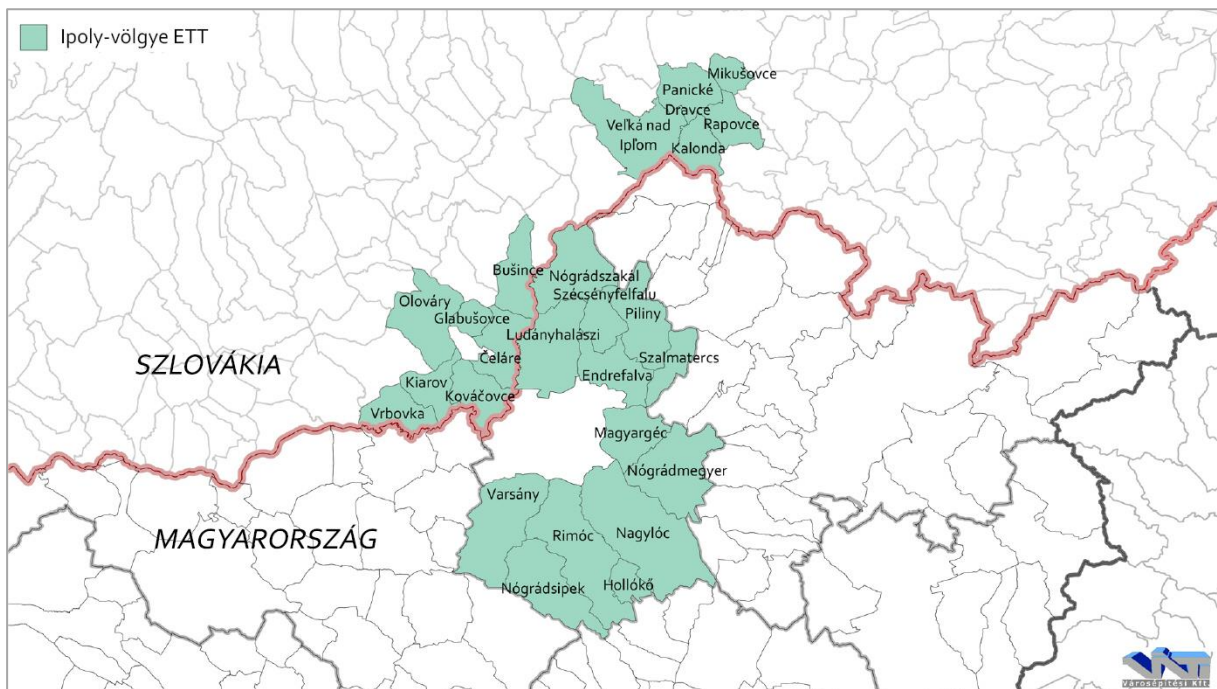
A határon átnyúló együttműködések tekintetében releváns a megyei határátmenetek sűrűsége. A megye országhatárként is funkcionáló északi határán összesen 7 meglévő közúti határátkelő van, melyből 3 súlykorlátozás nélküli, kettő-kettőnél pedig 12, illetve 3,5 tonna a súlykorlát. A következő években további 3 határátkelőt terveznek megvalósítani, melyek mindegyike 3,5 tonnás súlykorlátozással bíró Ipoly-híd lesz. A határszakaszon csak teherforgalmú vasúti határátkelők vannak.

Az intézményesült határon átnyúló együttműködések közül a 2011-ben bejegyzett a Novohrad-Nógrád ETT felszámolás alatt van, de a közös turisztikai, geológiai adottságokra alapozott együttműködés más keretek között, de folytatódni fog. A Novohrad - Nógrád Geopark az Európai és Globális Geoparkok Hálózatának is a tagja, és a 64 Nógrád megyei település mellett 38 szlovákiai település értékeit kapcsolja össze. Szintén a megyéhez tartozó települések részvételével hozták létre 2017-ben az Ipoly-völgye ETT-t. A 13 magyar, és 12 szlovákiai települést magába foglaló Társulás az együttműködés 12 elsőbbségi területét határozta meg: közlekedés; gazdaság; kutatás és innovációk; energetika és felújítható források; humánerőforrás; mezőgazdaság és élelmiszeripar; környezet és környezetvédelem; idegenforgalom; kultúra; sport; egészségügy; közbiztonság.

Az Ipoly-völgye ETT magyar települései: Endrefalva, Szalmatercs, Szécsényfelfalu, Ludányhalászi, Nógrádszakál, Piliny, Nagylóc, Magyargéc, Rimóc, Nógrádmegyer, Hollókő, Varsány, Nógrádsipek.

Az Ipoly-völgye ETT szlovák települései: Vrbovka, Olováry, Kiarov, Mikušovce, Mikušovce, Kováčovce, Glabušovce, Rapovce, Kalonda, Čeláre, Velká nad Iplom, Panické Dravce, Bušince.

8. ábra: Az Ipoly-völgye ETT települései

(Forrás: <https://egtc.kormany.hu/download/o/c2/c1000/Ipoly%20v%C3%B6lgye%20ETT.pdf>)

3. TERVI ELŐZMÉNYEK FELTÁRÁSA

3.1. EURÓPA 2020 STRATÉGIA

Az Európa 2020 stratégia 10 évre szóló elhatározás. Olyan növekedést hivatott megvalósítani, amely:

- ❖ intelligens, azaz amelynek esetében az oktatási, a kutatási és az innovációs beruházások hatékonyabbak,
- ❖ fenntartható mert kulcseleme az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra és a versenyképes iparra való átállás és
- ❖ inkluzív/befogadó, mivel nagy hangsúlyt fektet a munkahelyteremtésre és a szegénység csökkentésére.

A stratégia középpontjában öt célkitűzés áll, amelyek a foglalkoztatással, a kutatással, az oktatással, a szegénység csökkentésével és az éghajlatváltozással/energiaüggyel kapcsolatosak.

2020-ra az EU egészének teljesítenie kell az alábbi öt célt:

- ❖ Foglalkoztatás:
  - Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot.
- ❖ K+F:
  - Az Európai Unió GDP-jének 3%-át a kutatásba és fejlesztésbe kell fektetni.
- ❖ Éghajlatvédelem és fenntartható energiagazdálkodás:
  - Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (vagy akár 30%-kal, ha adottak az ehhez szükséges feltételek).
  - A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni.
  - Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani.
- ❖ Oktatás:
  - A korai iskolaelhagyók arányát 10% alá kell csökkenteni.
  - El kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.
- ❖ Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen:
  - Legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

7 kiemelt, ún. zászlóshajó-kezdeményezés:

- ❖ „Innovatív Unió” a kutatásra és innovációra fordított finanszírozás javítására.
- ❖ „Mozgásban az ifjúság” az oktatási rendszerek teljesítményének növelésére.
- ❖ „Európai digitális menetrend” az egységes digitális piac előnyeinek kiaknázására.
- ❖ „Erőforrás-hatékony Európa” a gazdaság fenntartható növekedéséért.

- ❖ „Iparpolitika a globalizáció korában” a vállalkozások (különösen a kis és közepes vállalkozások) üzleti környezetének javítására.
- ❖ „Új készségek és munkahelyek menetrendje” a munkaerőpiacok modernizálására.
- ❖ „Szegénység elleni európai platform” a szociális és területi kohézió biztosításáért.

Tagállami célkitűzések Magyarország számára:

- ❖ Foglalkoztatási ráta: 75%.
- ❖ K+F a GDP százalékában: 1,8%.
- ❖ Széndioxid-kibocsátás csökkentésének célkitűzése: 10%.
- ❖ Megújuló energia aránya: 14,65%.
- ❖ Energiahatékonyság – az energiafogyasztás csökkentése: 2,96 millió tonna.
- ❖ Korai iskolaelhagyás százalékban: 10%.
- ❖ Felsőoktatás százalékban: 30,3%.
- ❖ A szegénység, vagy társadalmi kirekesztettség által veszélyeztetett emberek arányának csökkentése: 450.000 fő.

A bevált módszerek átadása és átvétele, a teljesítményértékelés és a hálózatépítés – amit több uniós kormány is ösztönöz – mind hasznos eszköznek bizonyult a felelősségvállalás kialakítása és a reformdinamika erősítése szempontjából.

Az Európai Unió 2014-2020-ra vonatkozó 11 tematikus célja:

- ❖ A kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése.
- ❖ Az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáférés, a technológiák használatának és minőségének javítása.
- ❖ A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági, a halászati és vízgazdálkodási ágazat versenyképességek javítása.
- ❖ Az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban.
- ❖ Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat megelőzés és –kezelés előmozdítása.
- ❖ A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása.
- ❖ A fenntartható közlekedés előmozdítása, a kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban.
- ❖ A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése.
- ❖ A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.
- ❖ Az oktatásba, a készségfejlesztésbe és élethosszig tartó tanulásba történő beruházás.
- ❖ Az intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás.

Területi fejlesztés prioritásai:

- ❖ Policentrikus és kiegyensúlyozott területi fejlődés.
- ❖ Integrált fejlesztés ösztönzése a városokban, valamint a vidéki és sajátos adottságú régiókban.
- ❖ A határokon átnyúló és transznacionális funkcionális régiók területi integrációja.
- ❖ A régiók erős helyi gazdaságokon nyugvó globális versenyképességének biztosítása.

- ❖ A területi összeköttetések javítása az egyének, a közösségek és a vállalkozások érdekében.
- ❖ A régiók ökológiai, táji és kulturális értékeinek kezelése és összekapcsolása.

3.2. PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁS

Az uniós jogszabályok szerint, a tagállamok számára átadott forrásokat a fejlesztési programokban rögzítettek alapján kell felhasználni. A 2014-2020-as időszak tervezési hierarchiájának csúcsán a Partnerségi Megállapodás (továbbiakban: PM) áll.

A PM azonosítja Magyarország legfontosabb kihívásait, és kitűzi fő fejlesztési prioritásait a 2014 és 2020 közötti időszakra. A PM elsősorban nem az egyes tagállamok, így nem Magyarország nemzeti céljait hivatott bemutatni. Küldetése az, hogy ismertesse a tagállam hozzájárulását az EU 2020-as céljaihoz. A magyar hozzájárulást a létező magyar nemzeti célrendszerekből vezeti le, ezért a PM dokumentumában helyet kapott a fő nemzeti fejlesztési prioritások (első helyen az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió) bemutatása is.

A PM az eddigiekhez képest nagyobb fokú integrációt jelenít meg, ugyanis egyaránt magában foglalja az EU Kohéziós Politikájának pénzügyi alapjai (Strukturális és Kohéziós Alap) által finanszírozott operatív programokat, valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap hazai felhasználásáról szóló programokat. Emellett a PM összhangot teremt a magyar tagállami programok és az EU Európai Területi Együttműködési programjai között is, továbbá kitekint egyéb uniós forrásokra és kezdeményezésekre is.

A Partnerségi Megállapodás végleges változatának elfogadása és aláírása 2014. szeptember 11-én történt meg.

3.3. NEMZETI FEJLESZTÉS 2030 – ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Az Országgyűlés 2013. december 17-ei ülésnapján, 1/2014. (I. 3.) OGY határozattal elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (továbbiakban: OFTK).

Nemzeti jövőkép:

- ❖ Magyarország Kelet-Közép-Európa vezető gazdasági és szellemi központja.
- ❖ Biztonságos megélhetés.
- ❖ Erőforrások fenntartható használata.
- ❖ Versenyképes gazdaság.
- ❖ Gyarapodó népesség.
- ❖ Megerősödött közösségek.
- ❖ Javuló életminőség és környezeti állapot.

Horizontális alapelvek:

- ❖ Befogadás – társadalmi felzárkózás, esélyegyenlőség megteremtése.
- ❖ Fenntartható fejlődés – fenntartható növekedés.
- ❖ Értékmegőrzés és intelligens növekedés.

Átfogó fejlesztési célok (2014-2030):

- ❖ Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés.
- ❖ Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom.
- ❖ Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése, környezetünk védelme.
- ❖ Térségi potenciálokra alapozó, fenntartható térszerkezet.

Specifikus célok (7 szakpolitikai + 6 területi):

- ❖ Versenyképes, innovatív gazdaság.
- ❖ Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság.
- ❖ Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és –ellátás.
- ❖ Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek.
- ❖ Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom.
- ❖ Jó állam, szolgáltató állam és biztonság.
- ❖ Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme.
- ❖ Az ország makroregionális szerepének erősítése.
- ❖ Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat.
- ❖ Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése.
- ❖ Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése.
- ❖ Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés.
- ❖ Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása.

Középtávú (2014-2020) fejlesztési prioritások:

- ❖ Patrióta gazdaság kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben:
  - Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség.
  - Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság.
  - Megújuló vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat.
- ❖ Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé:
  - Foglalkoztatás, tudásalapú társadalom.
- ❖ Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé:
  - Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás, klíma- és környezetvédelem.
- ❖ Népesedési és közösségi fordulat:
  - Befogadó és gyarapodó társadalom.
  - A gyermekvállalás ösztönzése, a népesedési kihívások kezelése.
  - Hatékony végrehajtás, jó állam.

- ❖ Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán:
  - Területi integráció, területfejlesztés, városfejlesztés.
  - Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek.
  - Budapest és térsége fejlesztése.
  - Kárpát-medencei, Duna-menti nemzeti és európai területi együttműködés.

NÓGRÁD MEGYE FEJLESZTÉSI IRÁNYAI

- ❖ A megye rendkívül gyenge népességmegtartó képességének javítása az életkörülmények és életkilátások javításával.
- ❖ Önfenntartó helyi gazdaság bázisán a lakosság elszegényedésének megállítása. a társadalmi depresszió csökkentése, munkahelyteremtés.
- ❖ A vállalkozások élénkítése, új vállalkozások létrejöttének ösztönzése, különös tekintettel az agrártevékenységekre, a helyi termék előállításra és a turizmusra.
- ❖ Városok ipari örökségén magas hozzáadott értékű tevékenységek (tudásalapú és high-tech iparágak) és a környezetipar meghonosítása, a táji, környezeti szempontok figyelembevételével. Balassagyarmat és Salgótarján térszervezésének erősítése, országhatáron átívelően is.
- ❖ Munkaigényes beruházások vonzása a halmozottan hátrányos helyzetű Szécsényi, Salgótarjáni és Bátorfyerényei kistérségbe.
- ❖ A fővárosi agglomeráció felé a gazdasági és munkaerő-piaci vérkeringést, valamint Észak- és Kelet-Európa, illetve Budapest felé az áruszállítást biztosító közúti és vasúti kapcsolatok fejlesztése.
- ❖ Hosszabb tartózkodási időt biztosító szolgáltatások, kiemelten az aktív-, a kulturális-, a vallási- és az ökoturizmusban.

3.4. NÓDRÁG MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2014-2020

Nógrád Megye Közgyűlése 15/2014. (II. 27.) számú közgyűlési határozattal fogadta el a megye 2020-ig szóló területfejlesztési koncepcióját. A Koncepció a 2014-2020-as időszak fejlesztési elképzeléseinek alapját megteremtő középtávú dokumentum.

Nógrád megye jövőképe:

Versenyképes, vonzó Nógrád

Átfogó célok/ stratégiai célok:

- ❖ Fejlődő gazdaság
  - KKV-k és nemzetközi nagyvállalatok élénkülő vállalkozói aktivitása.
  - Jövőcentrikus, kreatív és tudásalapú gazdasági tevékenységek meghonosítása, megerősítése.
  - Ipari hagyományokon alapuló ágazatok megerősítése, hozzáadott érték növelése.
  - Helyi értékekre épülő, fejlődő, piacképes vidéki gazdaság.
  - Meglévő potenciálokra építő innovációs centrumok létrehozása, megerősítése.

- ❖ Aktív, kreatív, együttműködő társadalom
  - Társadalmi depresszió kezelése, felkészülés a munkára.
  - Elszegényedő társadalmi rétegek tudáshoz való hozzáférése javítása.
  - A jövő iparágait és a hagyományos ágazatainkat támogató képzési rendszer.
  - Fiatalok elvándorlásának mérséklése.
  - Integrált térségi programok a szegénység és kirekesztettség kezelésére.
- ❖ Marasztaló élettér
  - Egészséges, vonzó, emberközpontú, megfizethető lakó- és pihenő környezet.
  - Korszerű, elérhető intézményi struktúra és szolgáltatás-rendszer, egyenlőtlenségek csökkentése.
  - Modern, szolgáltatásokban bővelkedő városi élettér.
  - Közlekedési csomópontok gyors elérése.
  - Fokozódó környezetbiztonság.

Területi célok:

- ❖ Kelet-Nógrád felzárkóztatása, újraparosítása.
- ❖ Nyugat-Nógrád gazdaság- és iparfejlesztése.

Horizontális célok:

- ❖ Foglalkoztatás előmozdítása.
- ❖ Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű népesség társadalmi, gazdasági felemelkedésének és beilleszkedésének előmozdítása.
- ❖ Az infokommunikációs technológiák (IT) minőségének, használatának, és hozzáféréseinek előmozdítása.
- ❖ Egészséges ételmező, tiszta ivóvíz és helyi energiaellátás környezetkímélő biztosítása.
- ❖ A klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás, kockázatkezelés.
- ❖ A környezet védelme, a hatékony erőforrás-felhasználás elősegítése.
- ❖ A fenntartható közlekedés támogatása, szűk keresztmetszetek felszámolása kulcsfontosságú infrastrukturális hálózatokban.

3.5. ÁGAZATI STRATÉGIÁK

Jelen dokumentum igazodási irányait az ágazati stratégiák jelentősen befolyásolják. Ennek keretében a legfontosabb releváns stratégiai dokumentumokat részletesen is bemutatjuk az érintett szakági munkarészeknél.

NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM 2015-2020

Az Országgyűlés 27/2015. (VI. 17.) sz. határozattal fogadta el a 2015 – 2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programot. A Nemzeti Környezetvédelmi Program a környezet- és a természetvédelem 6 évre szóló országos stratégiai terve, amelynek melléklete a természetvédelem szakmapolitikai stratégiáját tartalmazó és fő cselekvési irányait meghatározó Nemzeti Természetvédelmi Alapterv IV.

Az NKP árfogó célja a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása. Stratégiai célja az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása, a természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata, illetve az erőforrás-takarékosság és erőforrás-hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése.

NEMZETI FENNTARTHATÓSÁGI FEJLŐDÉS KERETSTRATÉGIA 2012-2024

Az Országgyűlés a 2012-2024-es időszakra elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló 18/2013. (III. 28.) OGY határozatot, amely kimondja:

„A fenntartható fejlődés az ember boldog és értelmes életvitelének előmozdítását és a közjó kiteljesedését célozza úgy, hogy az emberi tevékenységek a Föld környezeti eltartóképessége szabta határokon belül maradnak, és a gyarapítható, fejleszthető emberi, társadalmi és gazdasági erőforrások terén gondoskodunk ezek megfelelő mennyiségi és minőségi állapotának fenntartásáról, bővítéséről, illetve javításáról.”

A dokumentum számba veszi a humán, társadalmi, gazdasági és természeti erőforrások állapotát, és alternatívákat javasol azok megőrzése, illetve fejlesztése érdekében.

A dokumentum átfogó célja a folytonosan változó társadalmi-humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása.

NEMZETI TÁJSTRATÉGIA 2017-2026

A Kormány 1128/2017. (III. 20.) Korm. határozatával elfogadta hazánk első, 2017-2026 időszakra vonatkozó Nemzeti Tájstratégiáját. A Tájstratégia az Európai Táj Egyezmény szellemiségét idézi, így a védelem-kezelés-tervezés hármasszisztemjét alkalmazva határozza meg céljait. A degradált tájak éppúgy a stratégia tárgyát képezik, mint a védelem alatt álló kiemelt értékkel rendelkező, vagy a védelem alatt nem álló tájak.

A Nemzeti Tájstratégia átfogó célja a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználat. A stratégia az átfogó célkitűzés elérése érdekében három kiemelt célt fogalmaz meg: táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása, élhető táj – élhető település – bölcs tájhasznosítás, a tájidentitás növelése.

NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA 2012-2020

A Kormány elfogadta a Nemzeti Vidékstratégia végrehajtásával összefüggő feladatokról szóló 1074/2012. (III. 28.) Korm. határozatot.

A Stratégia átfogó célja a vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása. Stratégia célja: a tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés, az élelmezési és élelmiszer-biztonság, a vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése, illetve a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.

NEMZETI KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA-FEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2014-2050

A Nemzeti Közlekedési Stratégiát a Kormány 1486/2014. (VIII. 28.) Korm. határozatával fogadta el. A jóváhagyott stratégiai dokumentum jelenti jelen bemutatás alapját. /A Stratégia megállapításaival a közlekedési fejezet is foglalkozik./

Társadalmi célok:

- ❖ Környezetre gyakorolt negatív hatások csökkentése, klímavédelmi szempontok érvényesülése.
- ❖ Egészség- és vagyonbiztonság javulása (balesetek áldozatainak jelentős csökkentése).
- ❖ A gazdaság hatékonyságának, növekedésének elősegítése.
- ❖ Foglalkoztatás javulása.
- ❖ Lakosság jólétének és mobilitási feltételeinek javulása.
- ❖ Területi egyenlőtlenségek mérséklése.
- ❖ Társadalmi igazságosság, méltányosság javítása.
- ❖ A nemzetközi kapcsolatok erősítése.

Közlekedési célok:

- ❖ Társadalmi szinten hasznosabb közlekedési szerkezet kialakítása.
- ❖ Szállítási szolgáltatások színvonalának és hatékonyságának növelése.

A közlekedéshálózati fejlesztések hosszú- és nagytávú országos elemei az Országos Területrendezési Tervben szerepelnek, melynek felülvizsgálata jelenleg is zajlik.

Magyarország rövid- és középtávú közútfejlesztéséhez kapcsolódó infrastrukturális beruházások összehangolásáról és azok 2022-ig történő megvalósításáról szóló 1371/2016. (VII. 15.) Korm. határozat 1. melléklete tartalmazza az időtávon belül tervezett infrastrukturális beruházások projektlistáját.

NEMZETI ÉGHAJLATVÁLTOZÁSI STRATÉGIA 2017-2030

Az Országgyűlés 29/2008. (III. 20.) OGY határozattal fogadta el a 2008-2025. közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáját. A dokumentum felülvizsgálat alatt áll, és második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia címmel az Országgyűlés elfogadására vár. A felülvizsgálati anyag magában foglalja az éghajlatváltozás várható hatásainak, következményeinek, valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységének értékelését, az üvegházhatású gázok kibocsátásának 2050-ig tartó csökkentésére vonatkozó célokat és cselekvési irányokat tartalmazó Hazai Dekarbonizációs Útitervet, a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiát, valamint a „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformáló Tervet. A Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia fő célja az éghajlatváltozással és a klímabiztonsággal összefüggő kockázatok megelőzése, a károk mérséklése, valamint az éghajlatváltozásra való felkészülést és alkalmazkodást szolgáló szemléletformálás célrendszerének bemutatása. A Szemléletformáló Terv a közigazgatás, a média, az oktatás, az egyházak szemléletformálásban betöltött szerepét mutatja be, a hálózatépítés fontosságára utal.

NEMZETI VÍZSTRATÉGIA

A Nemzeti Vízstratégia a Nemzeti Vízstratégia és a végrehajtását biztosító intézkedési terv elfogadásáról szóló 1110/2017. (III. 7.) Korm. határozattal került elfogadásra.

A Nemzeti Vízstratégia bemutatja azt a víziót, amit Magyarországnak hosszú távon el kell érnie. Feladata a vizek kezelésével, használatával kapcsolatos célkitűzések és eszközök meghatározása, a feladatok megoldásához szükséges intézkedések megvalósítási feltételeinek megteremtése, az öntözéses gazdálkodás lehetőségeinek és kereteinek kialakítása, az aszály káros hatásainak megelőzése és mérséklése. Javaslatokat tartalmaz az állami és önkormányzati, valamint a kormányzaton belüli feladatellátás módosítására, a finanszírozás feltételeinek javítására, a szervezeti rendszer célirányos átalakítására. A vízstratégia foglalkozik a tervezés, a kutatás és a képzés feladataival.

NEMZETI ERDŐSTRATÉGIA

A Nemzeti Erdőstratégia a 2016–2030 közötti időszakra szóló Nemzeti Erdőstratégiáról szóló 1537/2016. (X. 13.) Korm. határozattal került elfogadásra.

A stratégiai tervezés az alábbi fő célterületek mentén került kialakításra: 1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben 2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése 3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése 4. Természetvédelem az erdőkben 5. Korszerű erdővédelem 6. Fenntartható vadgazdálkodás 7. Racionális erdőhasználat 8. Erdészeti szakigazgatás 9. Kutatás, oktatás 10. Hatékony kommunikáció

ENERGETIKAI ÁSVÁNYVAGYON-HASZNOSÍTÁSI ÉS KÉSZLETGAZDÁLKODÁSI CSELEKVÉSI TERV

Az elfogadás előtt álló munkaanyag az egyes energiahordozó ásványi nyersanyagok szerint veszi sorra a jövőképet.

Kőszénnek esetében a villamosenergia-termelésben való szinten tartásukat, esetleges növelésüket célozza. Szénhidrogének esetében a hazai ásványvagyron kutatásának és kitermelésének fokozását, a nem konvencionális ásványvagyron kitermelésének ösztönzését említi. Geotermia esetében a közvetlen hőhasznosítás területén a hőszivattyús fűtés és hűtés, továbbá a geotermikus távfűtés 2020-as célszámok elérését célzó időarányos növekedésének biztosítása a visszasajtolás elősegítésével. További K+F+I tevékenységek alkalmazásával a geotermikus alapú villamosáram termelés megalapozása szerepel az anyagban. Uránérc esetében az eddig megkutatott vagyonnal és előfordulásokkal kapcsolatos földtani, bányászati és egyéb információk megőrzését, illetve lehetőség szerinti bővítését; a megkutatott vagyon és lelőhelyek jövőbeni hozzáférhetőségének megóvását tartalmazza.

NEMZETI INFOKOMMUNIKÁCIÓS STRATÉGIA 2014-2020

A Stratégia jövőképeinek központi eleme a digitális ökoszisztémának a kiegyensúlyozott fejlődése, amely:

- ❖ a digitális infrastruktúra kiépülését (hálózati kapacitás a használati intenzitás és sáv szélesség-igény kielégítésére, hiányzó vezetékes és mobil szélessávú hálózati szakaszokra),

- ❖ a digitális kompetenciák széles körű elsajátítását (mind a lakosság, mind a mikro- és kisvállalkozások, mind a közsférában dolgozók számára),
- ❖ a digitális gazdaság fejlődését (benne: az IKT szektor szakemberhiányának csökkentése, az IKT vállalkozások erősödése, a KKV-k részvétele a digitális gazdaságban), valamint
- ❖ a digitális állam (benne: kormányzati IT, e-közigazgatás, e-szolgáltatások) létrejöttét egyaránt biztosítja.

NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2030

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 elfogadásáról szóló 1747/2017. (X. 18.) Korm. határozattal került elfogadásra.

A dokumentum öt kiemelt turisztikai térséget (1. Balaton, 2. Sopron-Fertő 3. Tokaj, Felső-Tisza és Nyírség, 4. Dunakanyar, 5. Debrecen Hajdúszoboszló Hortobágy Tisza-tó) határozott meg. Nógrád megye a Dunakanyar kiemelt turisztikai térség része.

Vízióként a Fenntartható gazdasági fejlődés húzóágazata, a Minőségi élménykínálat, az Elérhetőség és széles körű hozzáférés, az Innovatív megoldások, az Erős turisztikai országmárka, a Vonzó karrier, a Közösségeink és értékeink védelme, valamint A hazaszeretet táplálása szerepelnek.

A Stratégiai nyolc pillérre támaszkodik: A. A Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program: desztinációs logikán alapuló termék- és attrakciófejlesztés, alapinfrastruktúra-fejlesztés. B. Stratégiai márkakommunikáció, célzott marketingkommunikációs kampányaktivitás és értékesítés. C. Elhivatott szakemberek, visszahívó vendégszeretet. D. Megbízható adatok, mérhető teljesítmény. E. Transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés. F. Iránymutatás és együttműködés. G. Identitás és kötődés. H. Horizontális célkitűzések: H1. Együtt-élő turizmus, H2. Családbarát turizmus, H3. Hozzáférhető turizmus, H4. Érthető turizmus, H5. Digitális turizmus.

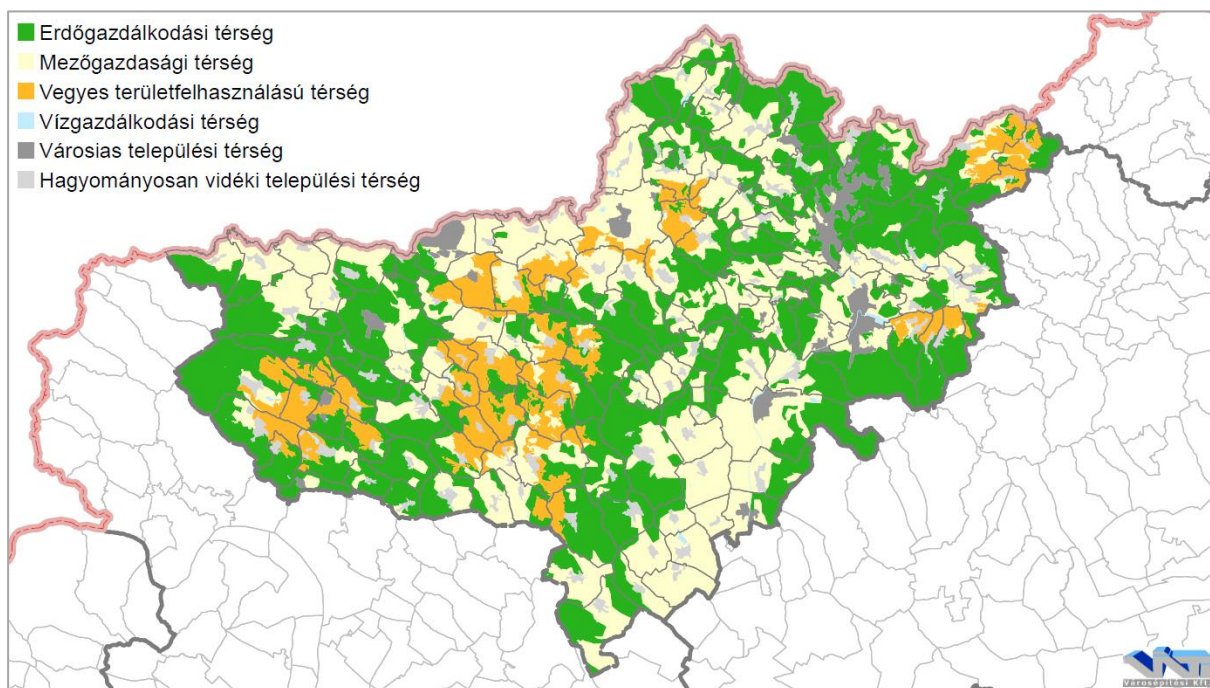
3.6. NÓGRÁD MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE (2011)

A TÉRSÉGI TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény – a hatályos megyei területrendezési terv készítése szerinti, 2008. júl. 19-i állapota – a megyei területfelhasználási kategóriákat a következőképp határozta meg:

- ❖ a) legalább 50 ha területű térségek:
  - aa) erdőgazdálkodási térség,
  - ab) mezőgazdasági térség,
  - ac) vegyes területfelhasználású térség,
- ❖ b) legalább 10 ha területű térségek:
  - ba) városias települési térség,
  - bb) hagyományosan vidéki települési térség,

- ❖ c) területi korlát nélkül ábrázolt térségek:
  - ca) vízgazdálkodási térség,
  - cb) építmények által igénybe vett térség.

9. ábra: Nógrád megye hatályos területfelhasználási kategóriái
(Forrás: VÁTI Nonprofit Kft./Lechner Tudásközpont/, 2011.)

Nógrád megye összterülete 254 448 hektár, melyen belül az egyes térségi területfelhasználási kategóriák területe és területi aránya a következő:

2. táblázat: Nógrád megye területfelhasználási kategóriái
(Forrás: VÁTI Nonprofit Kft./Lechner Tudásközpont/, 2011.)

Területfelhasználási kategória	Terület (ha)	Területe (%)
Erdőgazdálkodási térség	119252,72	46,87%
Mezőgazdasági térség	86891,84	34,15%
Vegyes területfelhasználású térség	27817,58	10,93%
Városias települési térség	7141,93	2,81%
Hagyományosan vidéki települési térség	12554,13	4,93%
Vízgazdálkodási térség	790,25	0,31%
Építmények által igénybe vett térség	-	-
Összesen	254448,45	100,00%

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény – a hatályos megyei területrendezési terv készítése szerinti, 2008. július 19-i állapota – a megyei övezeteket a következőképp határozta meg:

- ❖ a) magterület,
- ❖ b) ökológiai folyosó,
- ❖ c) pufferterület,
- ❖ d) erdőtelepítésre alkalmas terület,
- ❖ e) térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület,
- ❖ f) térségi jelentőségű tájképvédelmi terület,

- ❖ g) térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület,
- ❖ h) világörökség és világörökség-várományos terület,
- ❖ i) történeti települési terület,
- ❖ j) rendszeresen belvízjárta terület,
- ❖ k) nagyvízi meder,
- ❖ l) földtani veszélyforrás területe,
- ❖ m) vízerózióknak kitett terület,
- ❖ n) szélerózióknak kitett terület,
- ❖ o) honvédelmi terület.

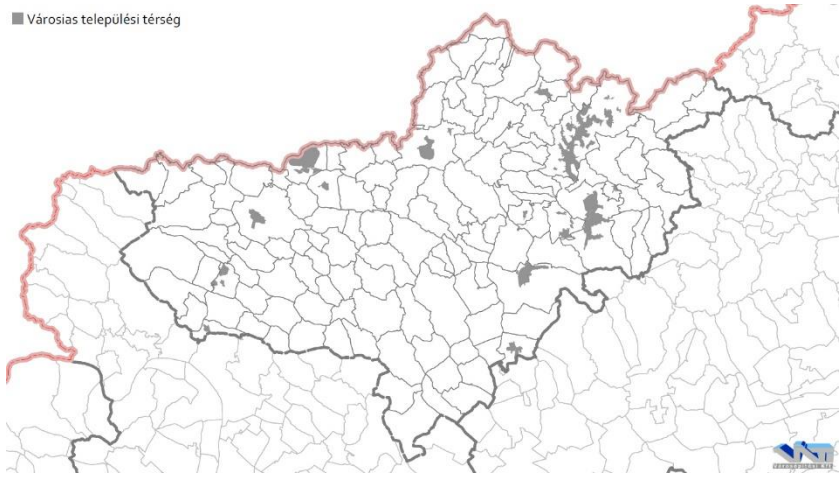
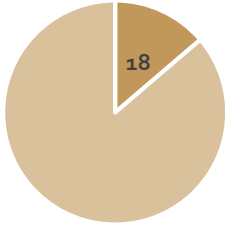
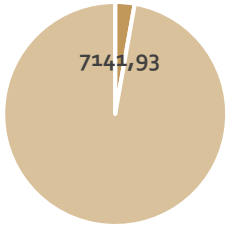
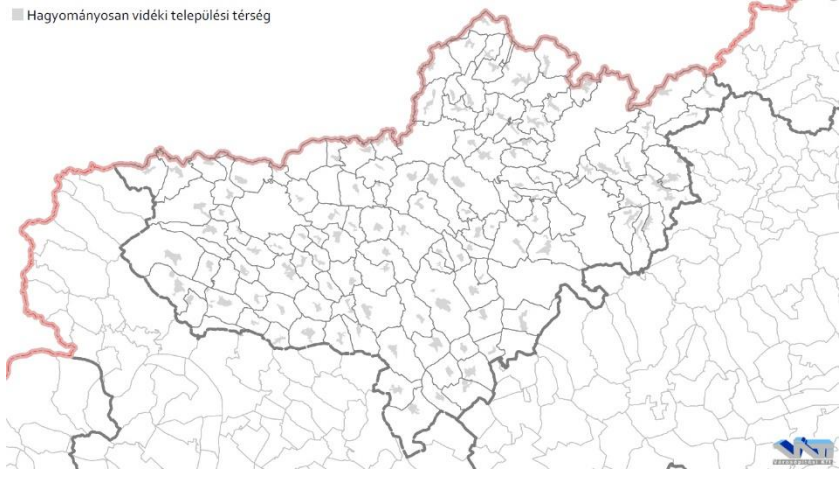
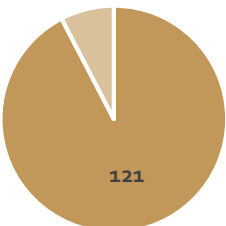
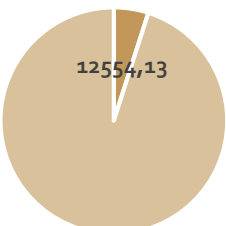
Nógrád megye területén az egyes megyei övezetek területe és területi aránya a következő:

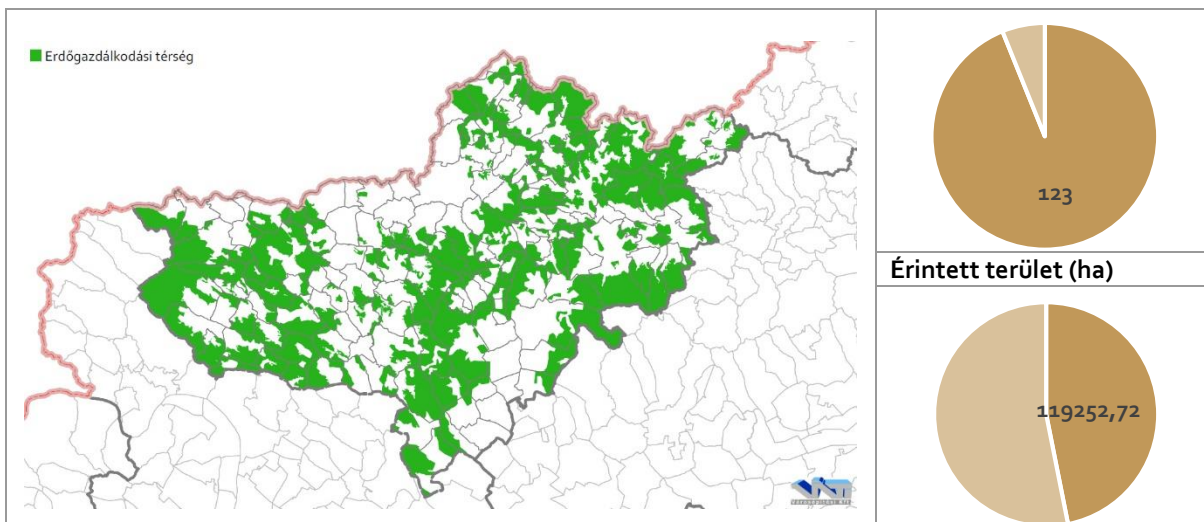
3. táblázat: Nógrád megye térségi övezetei
(Forrás: VÁTI Nonprofit Kft./Lechner Tudásközpont/, 2011.)

Térségi övezet	Terület (ha)	Területe (%)
magterület	62141,80	24,42%
ökológiai folyosó	27961,31	10,99%
pufferterület	21277,38	8,36%
erdőtelepítésre alkalmas terület	23611,82	9,28%
térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület	131,12	0,05%
térségi jelentőségű tájképvédelmi terület	20501,00	8,06%
térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület	12160,68	4,78%
világörökség és világörökség-várományos terület	1875,52	0,74%
történeti települési terület	53601,09	21,07%
rendszeresen belvízjárta terület	-	-
nagyvízi meder	5215,90	2,05%
földtani veszélyforrás területe	166067,79	65,27%
vízerózióknak kitett terület	62001,41 (lehatárolása) 254448,78	24,37% (lehatárolása) 100,00%
szélerózióknak kitett terület	6138,33 (lehatárolása) 47263,93	2,41% (lehatárolása) 18,58%
honvédelmi terület	-	-

TÉRSÉGI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁK

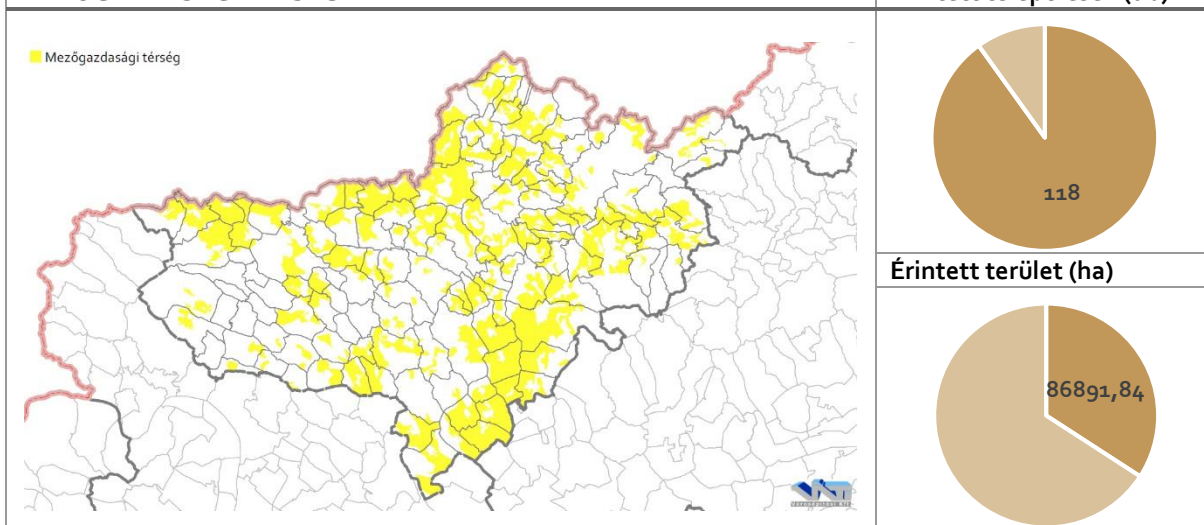
VÁROSIAS TELEPÜLÉSI TÉRSÉG	Érintett települések (db)
	
	Érintett terület (ha)
	
Érintett települések felsorolása	
Balassagyarmat, Bátorlyerénye, Érsekvadkert, Jobbágyi, Karancslapujtó, Mátraverebély, Nagybárcány, Nemti, Pásztó, Rákócziánya, Rétság, Salgótarján, Somoskőújfalu, Szécsény, Szendehely, Szügy, Tar, Vizslás	
HAGYOMÁNYOSAN VIDÉKI TELEPÜLÉSI TÉRSÉG	Érintett települések (db)
	
	Érintett terület (ha)
	
Érintett települések felsorolása	
Alsópetény, Alsótold, Bánk, Bárna, Bátorlyerénye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Bokor, Borsosberény, Buják, Cered, Csécse, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Cserhátszentiván, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etes, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Garáb, Héhalom, Herencsény, Hollókő, Hont, Horpács, Hügyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszzi, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kétybodony, Kisbágyon, Kisbárcány, Kiseccet, Kishartyán, Kozárd, Kutasó, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterénye, Mihálygerge, Mohora, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsza, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmarcal, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Nőtinc, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Patak, Patvarc, Piliny, Pusztaberki, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs, Szanda, Szarvasgede, Szátok, Szécsénke, Szécsényfalu, Sente, Szilasogony, Szirá, Suha, Szurdokpüspöki, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar	
ERDŐGAZDÁLKODÁSI TÉRSÉG	Érintett települések (db)

Érintett települések felsorolása

Alsópetény, Alsótold, Balassagyarmat, Bánk, Bárna, Bátonyterenye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Bokor, Borsosberény, Buják, Cered, Csécse, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Cserhátszentiván, Csesztve, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etes, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Garáb, Herencsény, Hollókö, Hont, Horpács, Iliny, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Jobbágyi, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszzi, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kétdobony, Kisbágyon, Kisbárkány, Kiscset, Kishartyán, Kozárd, Kutasó, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Mohora, Nagybárkány, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsa, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmarc, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Pásztó, Patak, Piliny, Pusztaberki, Rákócziabánya, Rétság, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs, Szanda, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehely, Szente, Szilaspogony, Szirák, Szuha, Szurdokpuszpöki, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar

MEZŐGAZDASÁGI TÉRSÉG

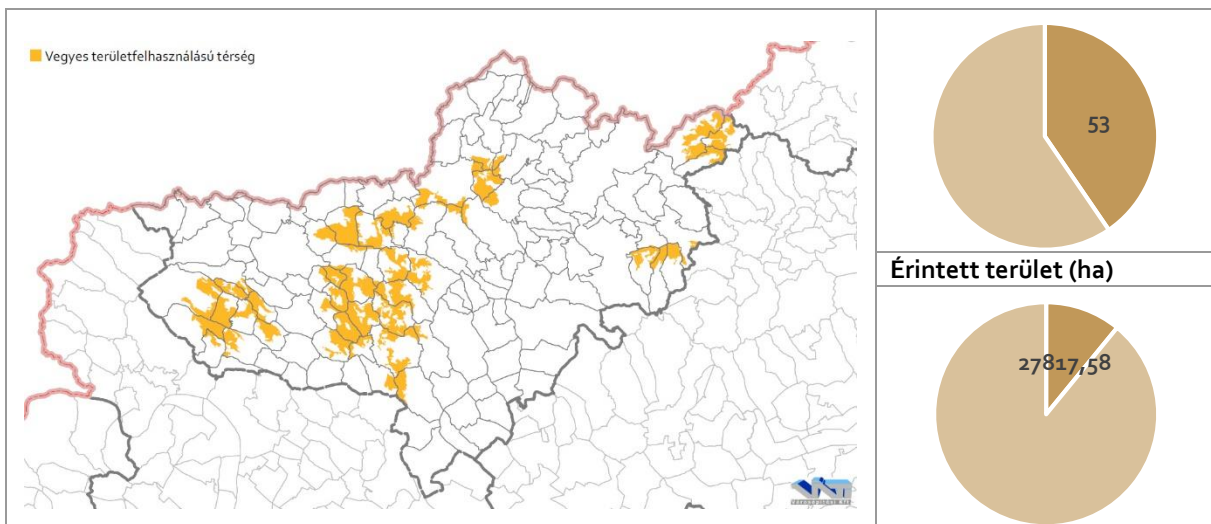

Érintett települések felsorolása

Alsópetény, Alsótold, Balassagyarmat, Bátonyterenye, Becske, Bér, Bercel, Bokor, Buják, Cered, Csécse, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Cserhátszentiván, Csesztve, Csitár, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etes, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Garáb, Héhalom, Herencsény, Hollókö, Hont, Horpács, Hugyag, Iliny, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Jobbágyi, Kálló, Karancsalja, Karancskeszzi, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kétdobony, Kisbágyon, Kisbárkány, Kiscset, Kishartyán, Kozárd, Kutasó, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Mohora, Nagybárkány, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsa, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmarc, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Pásztó, Patak, Patvarc, Piliny, Rákócziabánya, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs, Szanda, Szarvasgede, Szátok, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehely, Szente, Szilaspogony, Szirák, Szurdokpuszpöki, Szügy, Tar, Terény, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar

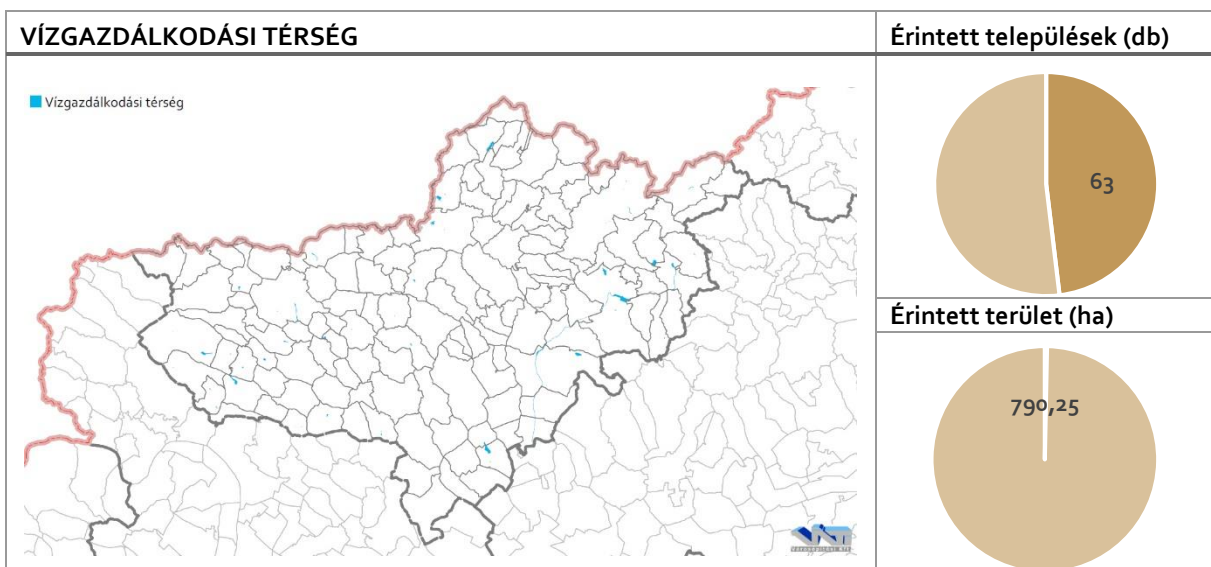
VEGYES TERÜLETFELHASZNÁLÁSÚ TÉRSÉG

Érintett települések (db)

Érintett települések felsorolása

Bánk, Bátonyterenye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Borsosberény, Cered, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Csitár, Debercsény, Diósjenő, Dorogháza, Endrefalva, Érsekvadkert, Felsőpetény, Galgaguta, Herencsény, Hugyag, Iliny, Karancsság, Kétbodony, Kiscset, Legénd, Magyargéc, Magyarnándor, Mátramindszent, Mátraterenye, Mohora, Nagylóc, Nempti, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmarcfal, Nógrádmegyer, Nőtincs, Rétság, Rimóc, Szalmatercs, Szanda, Szécsénke, Szécsény, Sente, Szilaspogony, Szuha, Szügy, Terény, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Zabar

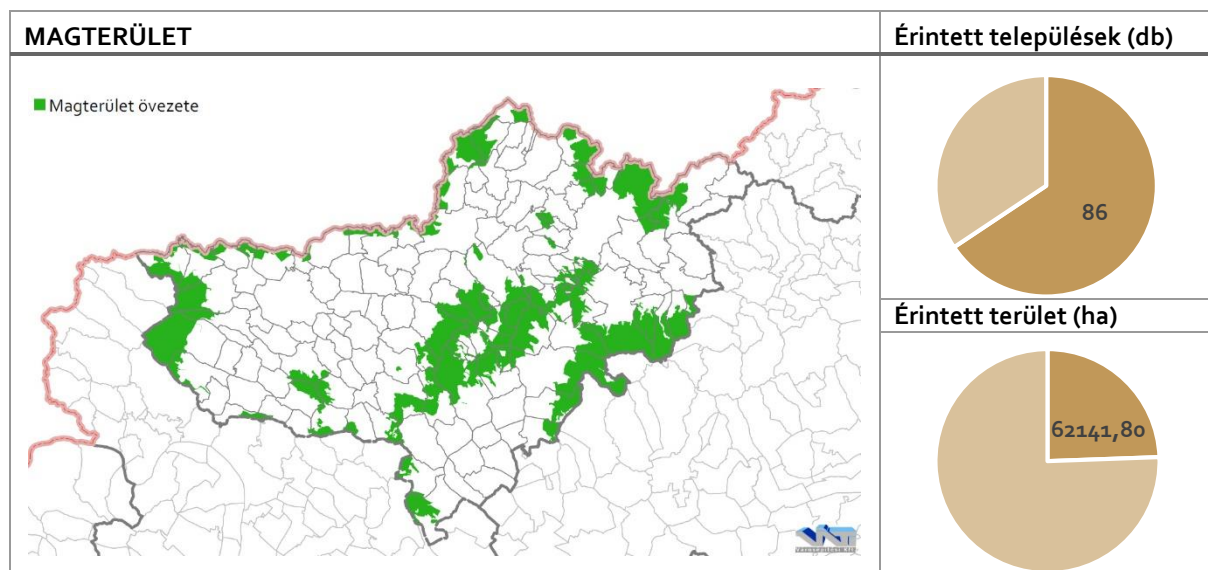

Érintett települések felsorolása

Alsópetény, Balassagyarmat, Bánk, Bátonyterenye, Bér, Berkenye, Cered, Cserhátsurány, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Erdőkürt, Érsekvadkert, Etes, Galgaguta, Hont, Hugyag, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Jobbágyi, Keszeg, Kétbodony, Kisbágyon, Kiscset, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Nagybárcskány, Nempti, Nézsza, Nógrád, Nógrádszakál, Nőtincs, Órhalom, Palotás, Pásztó, Patak, Patvarc, Piliny, Rétság, Salgótarján, Szécsény, Sente, Szirák, Szuha, Szurdokpüspöki, Szügy, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Varsány

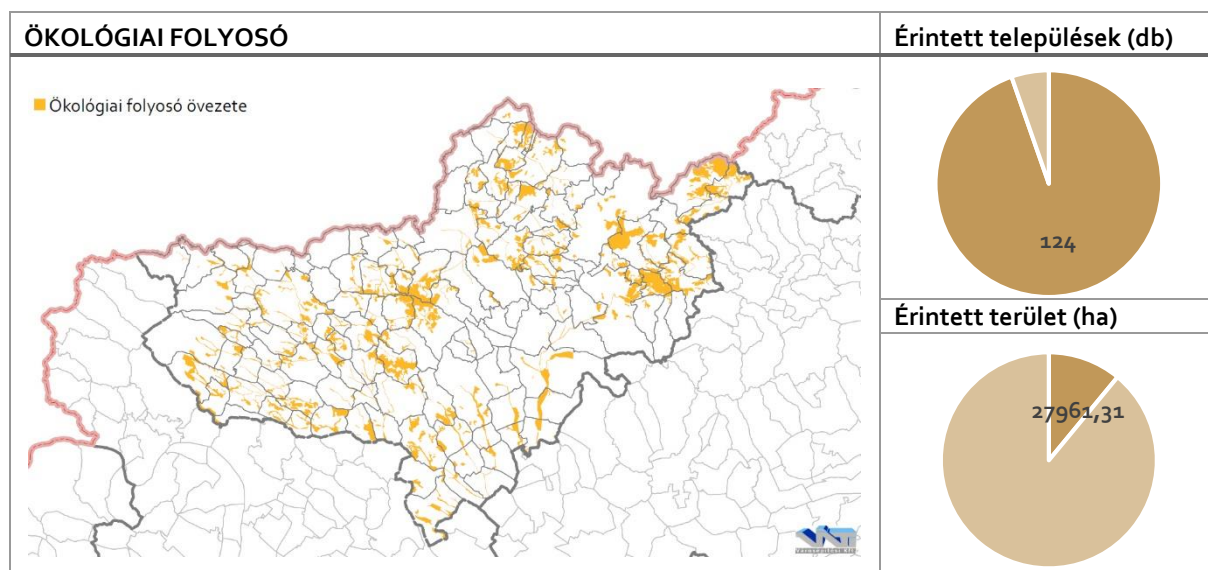

HATÁLYOS TÉRSÉGI ÖVEZETEK

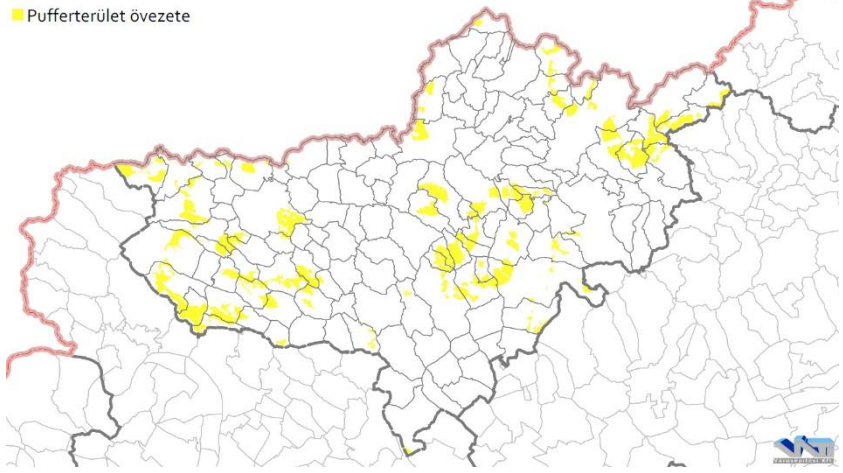
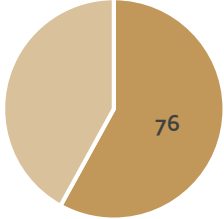
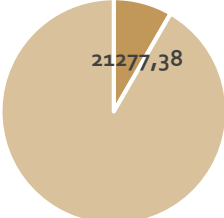
Érintett települések felsorolása

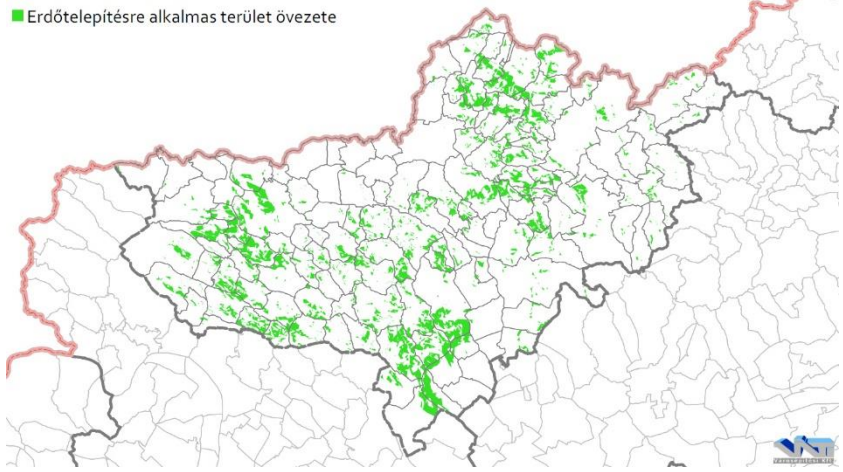
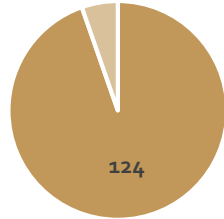
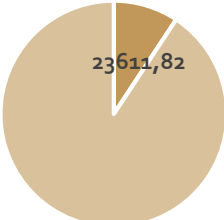
Alsópetény, Alsótold, Balassagyarmat, Bárna, Bátonyterenye, Bér, Bercel, Berkenye, Bokor, Borsosberény, Buják, Cered, Cserhátszentiván, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Erdőkürt, Etés, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Garáb, Herencsény, Hollókő, Hont, Hugyag, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Jobbágyi, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtő, Kazár, Keszeg, Kisbárkány, Kishartyán, Kozárd, Kutasó, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Márkháza, Mátramindszent, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Nagybárkány, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nézsza, Nógrád, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Órhalom, Ósagárd, Pásztó, Patak, Patvarc, Piliny, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sósartyán, Szanda, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehegy, Szuha, Szurdokpüspöki, Tar, Terény, Vanyarc, Vizslás, Zabar

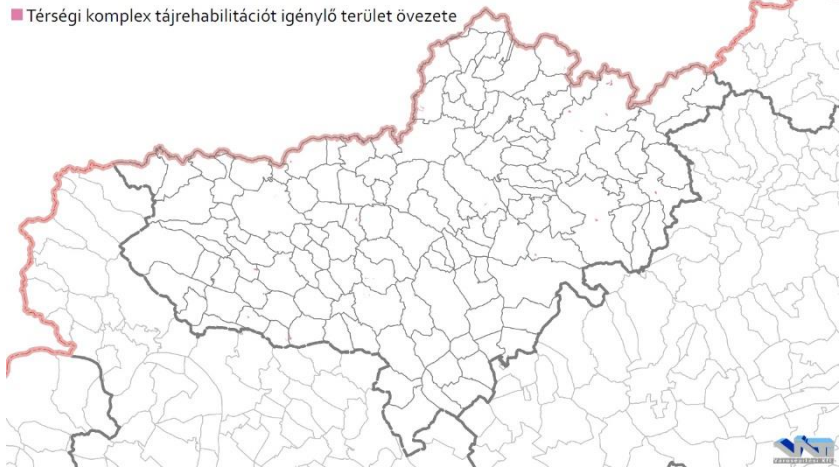
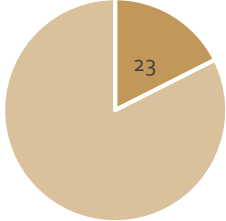
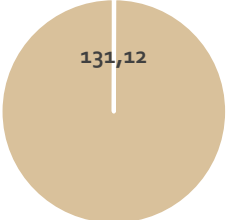
Érintett települések felsorolása

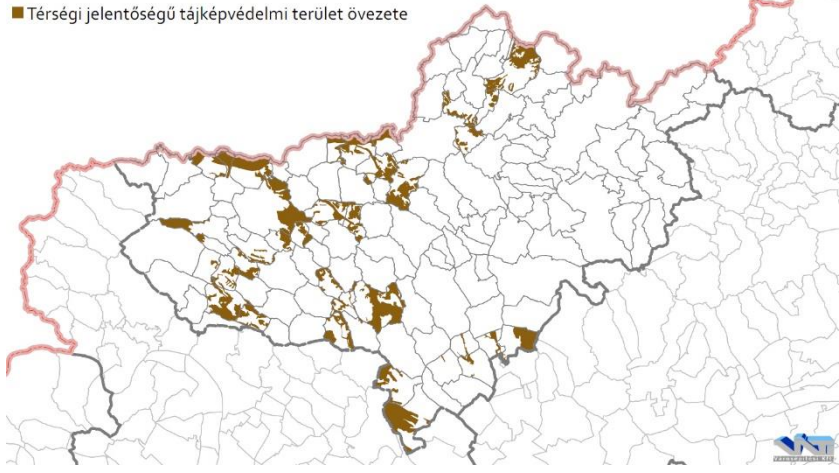
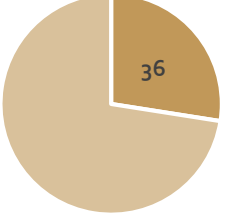
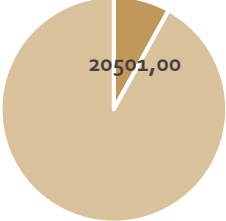
Alsópetény, Balassagyarmat, Bánk, Bárna, Bátonyterenye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Borsosberény, Buják, Cered, Csécsé, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Cserhátszentiván, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etés, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Héhalom, Herencsény, Hollókő, Hont, Horpács, Hugyag, Iliny, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Jobbágyi, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszti, Karancslapujtő, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kétdobony, Kisbágyon, Kisbárkány, Kiscset, Kishartyán, Kutasó, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Mohora, Nagybárkány, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsza, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmargal, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Pásztó, Patak, Patvarc, Piliny, Pusztaberki, Rákóczibánya, Rétság, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Sósartyán, Szalmatercs, Szanda, Szarvasgede, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehegy, Szente, Szilasgöny, Szirák, Szuha, Szurdokpüspöki, Szügy, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar

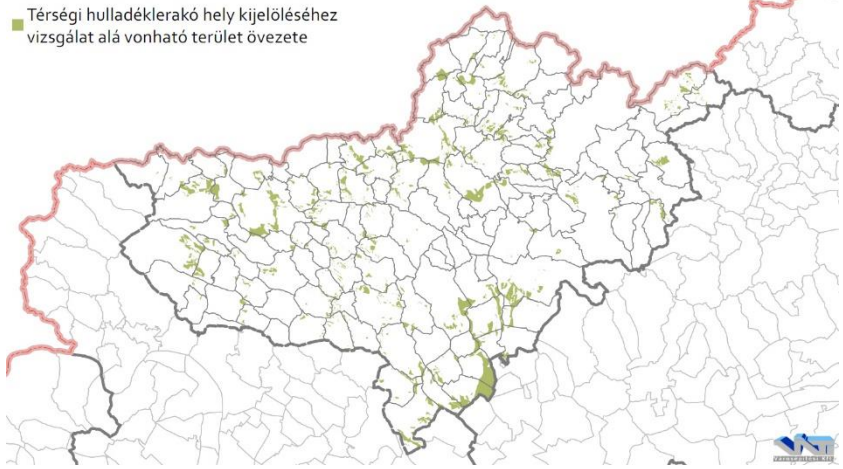
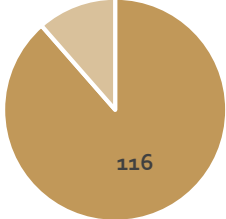
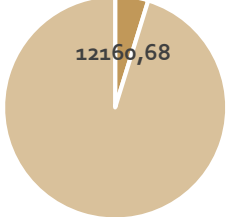
PUFFERTERÜLET	Érintett települések (db)
	
	Érintett terület (ha)
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Alsópetény, Alsótold, Balassagyarmat, Bánk, Bárna, Bátonyterenye, Bér, Bercel, Berkenye, Bokor, Borsosberény, Buják, Cered, Cserhátszentiván, Dejtár, Diósjenő, Drégelypalánk, Ecseg, Érsekvadkert, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Hollókő, Hont, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtő, Kazár, Keszeg, Kétdodony, Kisbárkány, Kozárd, Kutasó, Legénd, Lucfalva, Ludányhalászi, Márkháza, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mohora, Nagybárkány, Nagylóc, Nagyoroszi, Nógrád, Nógrádsípek, Nógrádszakál, Nőtincs, Ósagárd, Pásztó, Patak, Pusztaberki, Rétság, Rimóc, Romhány, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szendehely, Sente, Szilaspogony, Suha, Szurdokpüspöki, Tar, Tereske, Varsány, Zabar</p>	

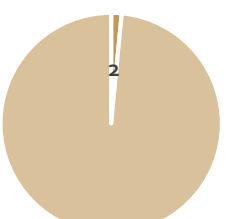
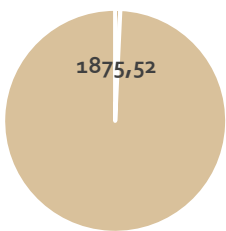
ERDŐTELEPÍTÉSRE ALKALMAS TERÜLET	Érintett települések (db)
	
	Érintett terület (ha)
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Alsópetény, Alsótold, Bánk, Bárna, Bátonyterenye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Bokor, Borsosberény, Buják, Cered, Csécse, Cserhátaláp, Cserhátsurány, Cserhátszentiván, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etés, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Herencsény, Hollókő, Hont, Horpács, Hugyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Jobbágyi, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszi, Karancslapujtő, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kétdodony, Kisbágyon, Kisbárkány, Kiscset, Kishartyán, Kozárd, Kutasó, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarándor, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Mohora, Nagybárkány, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsza, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmarcfal, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsípek, Nógrádszakál, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Pásztó, Patak, Piliny, Pusztaberki, Rákócziabánya, Rétság, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs, Szanda, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehely, Sente, Szilaspogony, Szirák, Suha, Szurdokpüspöki, Szügy, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar</p>	

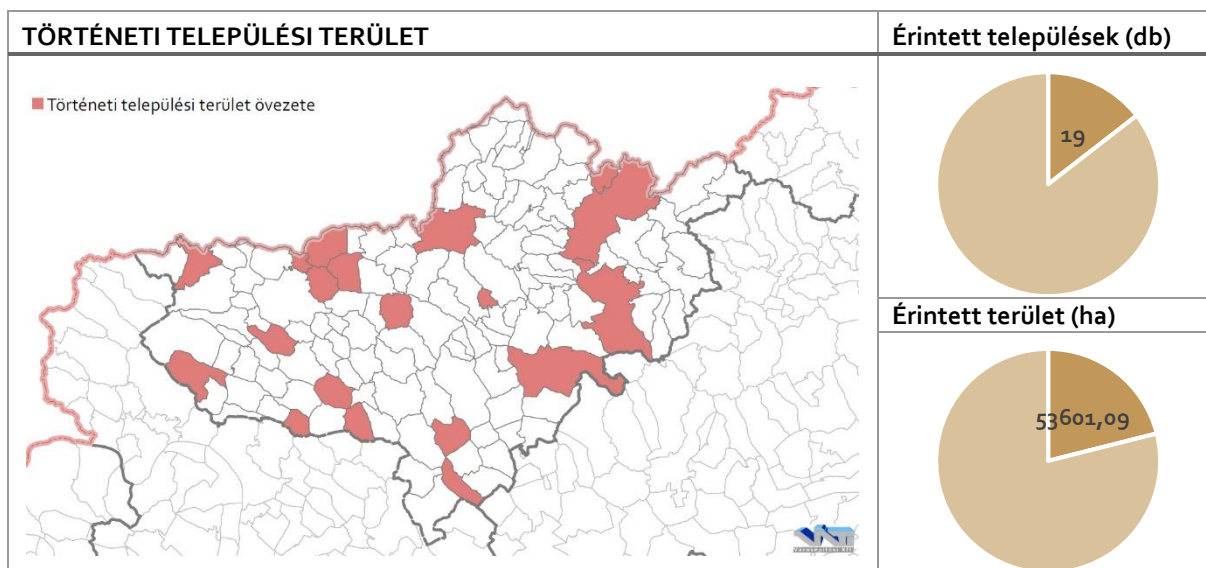

TÉRSÉGI KOMPLEX TÁJREHABILITÁCIÓT IGÉNYLŐ TERÜLET	Érintett települések (db)
	 <p>23</p>
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Alsópetény, Balassagyarmat, Bánk, Bánytereny, Bercel, Cserháthaláp, Érsekvadkert, Felsőpetény, Jobbágyi, Karancsberény, Keszeg, Ludányhalászi, Mátratereny, Nagylóc, Nempti, Nézsza, Ósagárd, Patvarc, Salgótarján, Somoskőújfalu, Szanda, Szécsény, Tar</p>	<p>Érintett terület (ha)</p> <p>131,12</p>

TÉRSÉGI JELENTŐSÉGŰ TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET	Érintett települések (db)
	 <p>36</p>
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Bánk, Bercel, Borsosberény, Cserháthaláp, Csitár, Dejtár, Egyházasdengeleg, Endrefalva, Erdőkürt, Érsekvadkert, Héhalom, Hugyag, Ipolyvece, Jobbágyi, Kálló, Karancseszi, Kisbágyon, Magyargéc, Mohora, Nógrádkövesd, Nógrádsáp, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Patak, Patvarc, Rétság, Szalmatercs, Szarvasgede, Szátok, Szécsénke, Szente, Tereske, Tolmács, Varsány</p>	<p>Érintett terület (ha)</p> <p>20501,00</p>

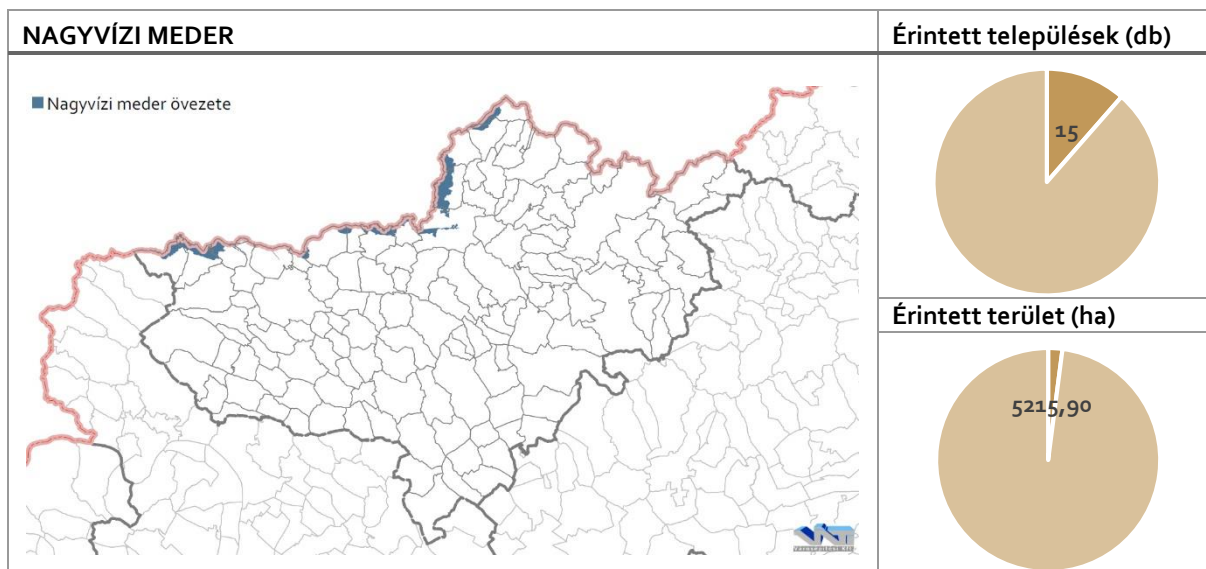
TÉRSÉGI HULLADÉKLERAKÓ HELY KIJELÖLÉSÉHEZ VIZSGÁLAT ALÁ VONHATÓ TERÜLET	Érintett települések (db)
 <p>■ Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete</p>	 <p>116</p>
Érintett települések felsorolása	Érintett terület (ha)
	 <p>12160,68</p>
<p>Alsópetény, Balassagyarmat, Bánk, Bánytereny, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Borsosberény, Buják, Cered, Csécse, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etes, Felsőpetény, Galgaguta, Héhalom, Herencsény, Hollókő, Hont, Horpács, Hugyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Jobbágyi, Kálló, Karancskeszzi, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kisbágyon, Kisbárcány, Kiscset, Kishartyán, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátratereny, Mihálygerge, Mohora, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsa, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmartal, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Pásztó, Patak, Patvarc, Piliny, Pusztaberki, Rákócziabánya, Rétság, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Sóshartyán, Szalmatercs, Szanda, Szarvasgede, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehely, Szente, Szilasogony, Szirá, Szurdokpüspöki, Szügy, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar</p>	

VILÁGÖRÖKSÉG ÉS VILÁGÖRÖKSÉG-VÁROMÁNYOS TERÜLET	Érintett települések (db)
 <p>■ Világörökség és világörökség-várományos terület övezete</p>	 <p>2</p>
Érintett települések felsorolása	Érintett terület (ha)
	 <p>1875,52</p>
<p>Hollókő, Ipolytarnóc</p>	

Érintett települések felsorolása

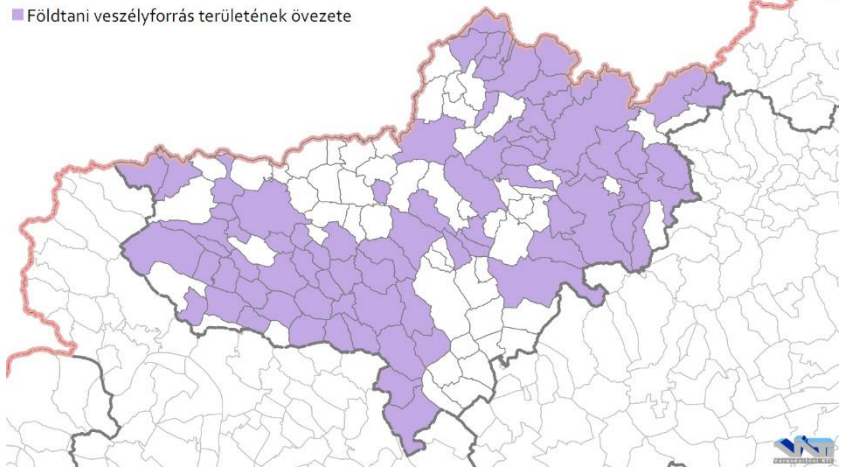
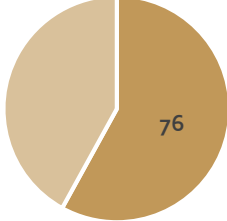
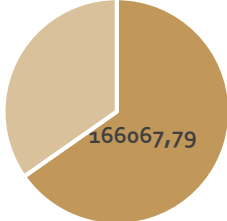
Balassagyarmat, Bátonyterenye, Cserhátsurány, Csesztve, Drégelypalánk, Erdőtarcsa, Hollókő, Ipolyszög, Keszeg, Legénd, Nógrád, Nógrádsáp, Pásztó, Salgótarján, Somoskőújfalu, Szécsény, Szirák, Szügy, Tereske

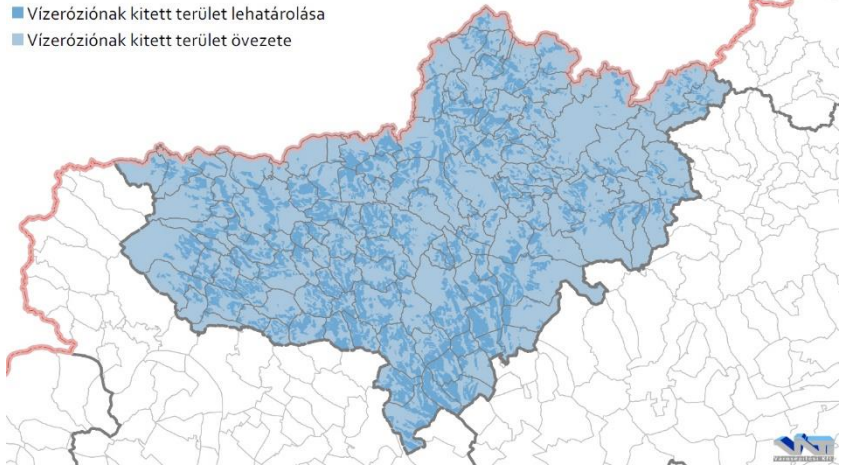
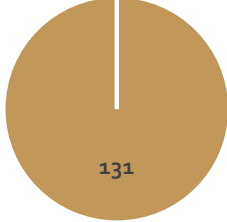
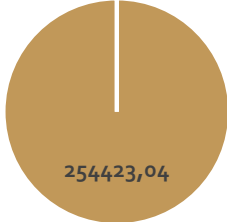

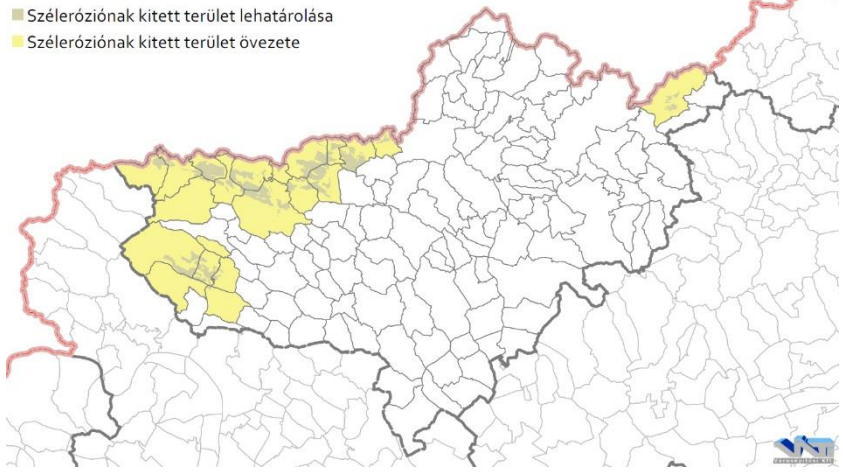
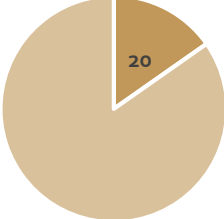
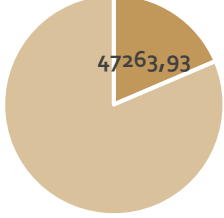
Érintett települések felsorolása

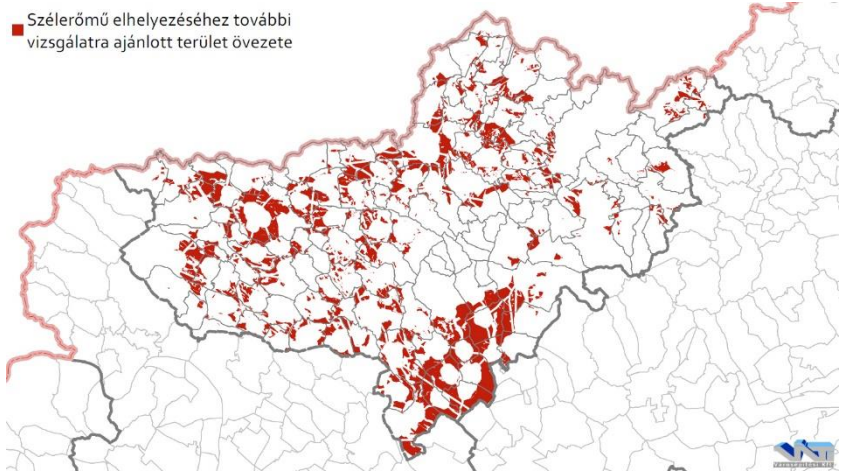
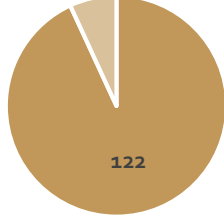
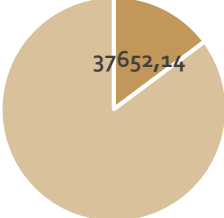
Balassagyarmat, Dejtár, Drégelypalánk, Hont, Hugyag, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Litke, Ludányhalászi, Nógrádszakál, Órhalom, Patak, Patvarc, Szécsény

FÖLDTANI VESZÉLYFORRÁS TERÜLETE	Érintett települések (db)
	
	<p>Érintett terület (ha)</p>
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Alsópetény, Alsótold, Bánk, Bátonyterenye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Borsosberény, Cered, Cserhátszentiván, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Egyházasgerge, Erdőkürt, Érsekvadkert, Etés, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Herencsény, Hont, Horpács, Illy, Ipolytarnóc, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszzi, Karancslapujtó, Kazár, Kétdodony, Kiscset, Kishartyán, Legénd, Litke, Lucfalva, Magyarnándor, Mátranovák, Mátraszele, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Nagylóc, Nemti, Nézsa, Nógrádkövesd, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nőtincs, Ósagárd, Pásztó, Patak, Pusztaberki, Rétság, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Somoskőújfalu, Sósartyán, Szalmatercs, Szanda, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szente, Szirák, Suha, Tar, Terény, Tolmács, Vanyarc, Vizslás, Zabar</p>	

VÍZERÓZIÓNAK KITETT TERÜLET	Érintett települések (db)
	
	<p>Érintett terület (ha)</p>
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Alsópetény, Alsótold, Balassagyarmat, Bánk, Bárna, Bátonyterenye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Bokor, Borsosberény, Buják, Cered, Csécse, Cserhálhaláp, Cserhátsurány, Cserhátszentiván, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etés, Felsőpetény, Felsőtold, Galgaguta, Garáb, Héhalom, Herencsény, Hollókő, Hont, Horpács, Hugyag, Illy, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Jobbágyi, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszzi, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kétdodony, Kisbágyon, Kisbárkány, Kiscset, Kishartyán, Kozárd, Kutasó, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Mohora, Nagybárkány, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsa, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmarcfal, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Pásztó, Patak, Patvarc, Piliny, Pusztaberki, Rákócziabánya, Rétság, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sósartyán, Szalmatercs, Szanda, Szarvasgede, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehely, Szente, Szilasapogony, Szirák, Suha, Szurdokpüspöki, Szügy, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar</p>	

SZÉLERÓZIÓNAK KITETT TERÜLET	Érintett települések (db)
 <p> ■ Szélerózióinak kitett terület lehatárolása ■ Szélerózióinak kitett terület övezete </p>	 <p>20</p>
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Balassagyarmat, Cered, Csesztve, Dejtár, Diósjenő, Drégelypalánk, Érsekvadkert, Hont, Hugyag, Ipolyszög, Ipolyvece, Nagyoroszi, Nógrád, Nőtincs, Órhalom, Patak, Patvarc, Rétság, Szügy, Tolmács</p>	<p>Érintett terület (ha)</p> <p>47263,93</p>

SZÉLERÓMŰ ELHELYEZÉSÉHEZ TOVÁBBI VIZSGÁLATRA AJÁNLOTT TERÜLET	Érintett települések (db)
 <p> ■ Szélerómű elhelyezéséhez további vizsgálatra ajánlott terület övezete </p>	 <p>122</p>
<p>Érintett települések felsorolása</p> <p>Alsópetény, Balassagyarmat, Bánk, Bányterenye, Becske, Bér, Bercel, Berkenye, Borsosberény, Buják, Cered, Csécsé, Cserháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Ecseg, Egyházasdengeleg, Egyházasgerge, Endrefalva, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Érsekvadkert, Etes, Felsőpetény, Galgaguta, Héhalom, Herencsény, Hollókő, Hont, Horpács, Hugyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Jobbágyi, Kálló, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszzi, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Keszeg, Kétbodyon, Kisbágyon, Kisbárkány, Kisecset, Kishartyán, Legénd, Litke, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Magyaránador, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraszőlős, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Mohora, Nagykeresztúr, Nagylóc, Nagyoroszi, Nemti, Nézsza, Nógrád, Nógrádkövesd, Nógrádmarcál, Nógrádmegyer, Nógrádsáp, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Pásztó, Patak, Patvarc, Piliny, Pusztaberki, Rákóczibánya, Rétság, Rimóc, Romhány, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sósartyán, Szalmatercs, Szanda, Szarvasgede, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szendehely, Szente, Szilaspogony, Szirák, Szuha, Szurdokpüspöki, Szügy, Tar, Terény, Tereske, Tolmács, Vanyarc, Varsány, Vizslás, Zabar</p>	<p>Érintett terület (ha)</p> <p>37652,14</p>

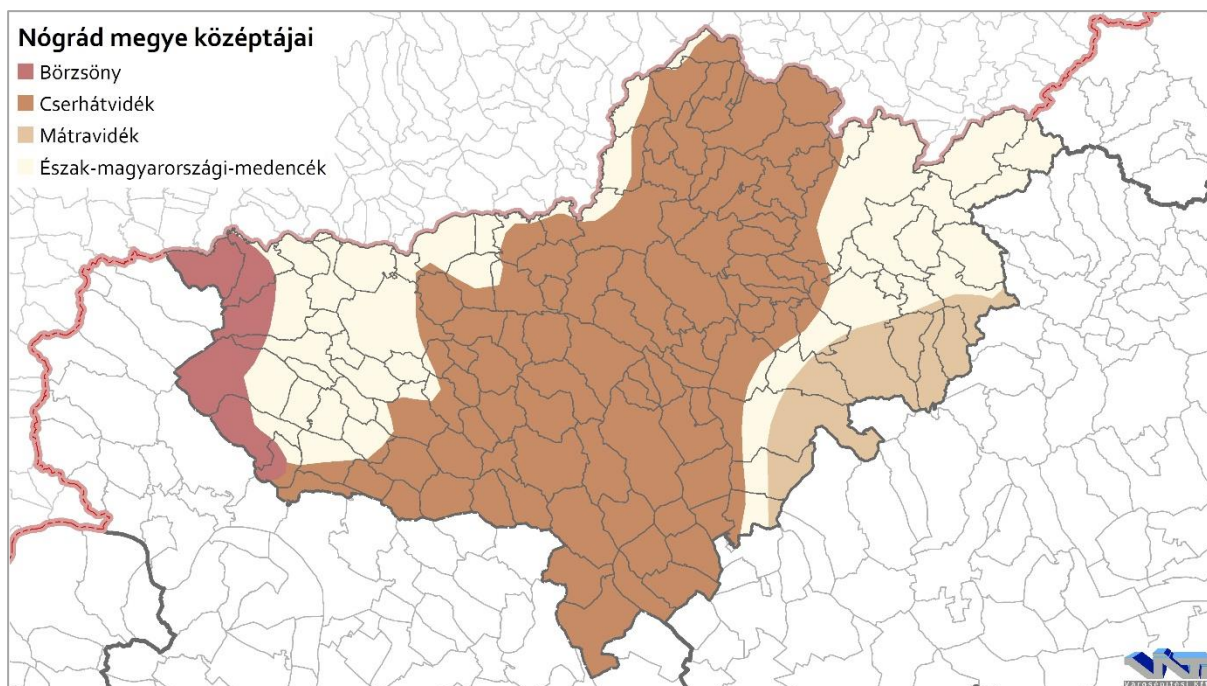

4. TERMÉSZETI KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

4.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

TÁJFÖLDRAJZI JELLEMZŐK

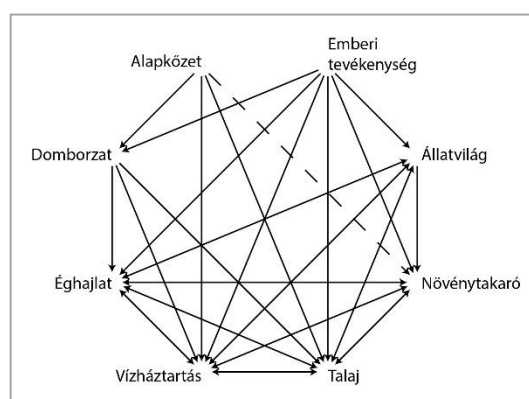
Nógrád megye egésze földrajzi értelemben az Északi-Középhegységhez tartozik, melyen belül négy középtáj található a megye területén: a Börzsöny keleti vége, a Cserhátvidék, mely északkelet-délnyugati irányban nyúlik el, a Mátravidék északnyugati része, továbbá az Észak-magyarországi-medencék, mely többségében kisebb medencéket, vízgyűjtőket foglal magába, de ide tartozik az Ipoly, illetve a Zagyva völgye is.

10. ábra: Nógrád megye középtájai

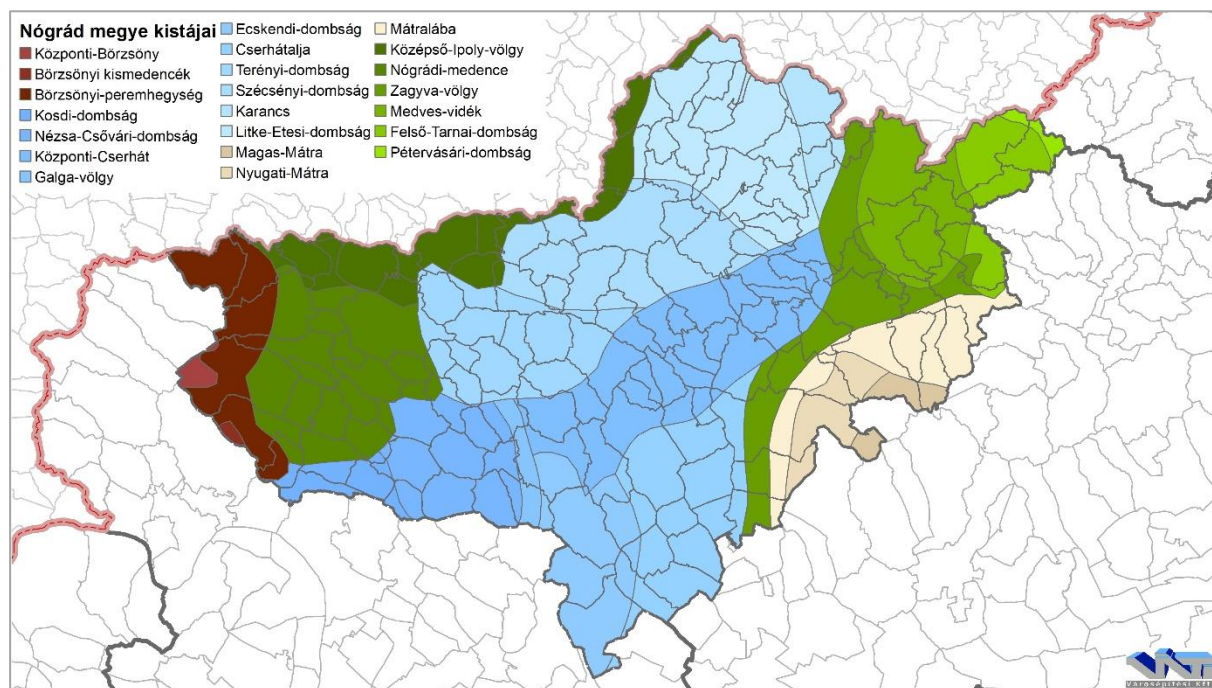
(Forrás: Magyarország földrajzi kistéjbeosztása (MTA FKI) – GIS)

Az egyes közép-, illetve kistéjak elkülönülésének gyökere a földtani adottságokban rejlik, mely meghatározta a területen kialakult domborzati és talajtani viszonyokat, amik befolyásolták a terület éghajlatát, vízrajzát, valamint növényzetét. Mindezek kölcsönhatásai, valamint az emberi tevékenység komplex, változatos tájat hozott létre. A megye 2544 km²-es területén egyaránt megtalálhatóak alacsony fekvésű folyóvölgyek, illetve az ország legmagasabban fekvő hegységei. A megye teljes területe igen változatos domborzatú, völgyekkel sűrűn behálózott, ezek már magukban hordozzák a terület sokszínűségét, hiszen a változatos földtani viszonyok mind a helyi klímában, mind a növényzetben jelentős különbözőségeket képesek létrehozni. A tagolt domborzati viszonyok a természeti eredetű tájalkotó tényezőknél az antropogén eredetű tényezőket

11. ábra: Tájalkotó tényezők egymásra hatása
(Forrás: Csemez Attila)

is jelentős mértékben befolyásolják, mely a településhálózatban is megnyilvánul. Összességében az egyes tájalkotó tényezők bonyolult, egymásra változatosan hatással bíró hálózatot hoznak létre, melyet, a 11. ábraábrán is szemléltetünk (Csemez Attila nyomán). Az alábbiakban a megye tájának tulajdonságait vesszük sorra közép, illetve kistáji szintre lebontva.

12. ábra: Nógrád megye kistájai
(Forrás: Magyarország földrajzi kistájbeosztása (MTA FKI) – GIS)

FÖLDTANI ÉS DOMBORZATI ADOTTSÁGOK

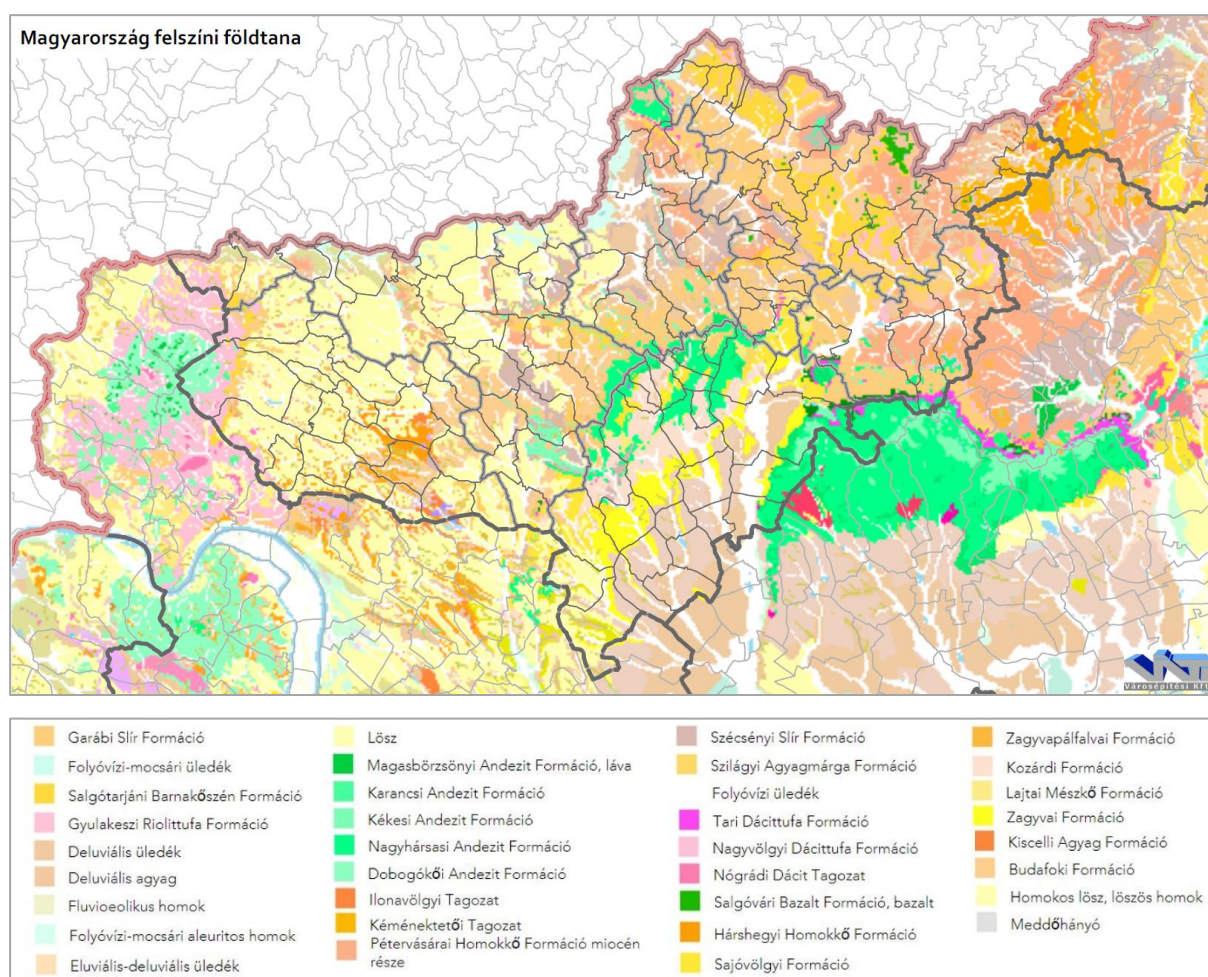
A megye földtani és domborzati adottságai szorosan összefüggenek, a felszín lekopását és ezzel összefüggésben a tengerszint feletti magasságot és lejtésviszonyokat nagyban meghatározza a terület alapkőzete. Ennek megfelelően azok a területek fekszenek magasabban, melyek alapkőzete szilárdabb, a fizikai-kémiai mállásnak jobban ellenáll, míg az alacsonyabban fekvő területeken elsősorban a lösz, vagy egyéb, agyagos, homokos, üledékes kőzetek, homokkő jellemző. A magasabban fekvő területek – melyek közé elsősorban a cserhát nyúlványai tartoznak, valamint a Börzsöny és a Mátра Nógrád megyébe nyúló részei, továbbá Nógrádszakál és Karancslapujtó környéke – alapkőzete főleg andezit, illetve andezittufa, mely a környezeti hatásoknak jobban ellenáll, Kazár és Salgótarján határán pedig riolittufa formációk találhatóak.

Az alapkőzet a tényleges tengerszint feletti magasság mellett a felszín pusztulási módja függvényében befolyásolja az egyes területek lejtésviszonyait is. A kemény, kémiai mállásnak ellenálló kőzetek jellemzően csak a fagy hatására aprózódnak, melyek éles, meredek felszíneket eredményeznek. Ennek megfelelően a Cserhátvidék dombsági részein, illetve az Észak-Magyarországi-medencék középtáj egyes részein, ahol puhább, homokos, üledékes kőzetek, illetve eolikus lösz jellemző, az átlagos lejtés jóval alacsonyabb, ritkábban haladja meg a 10%-ot, míg a Cserhát középső részein, illetve a Börzsöny és a Mátravidék Nógrád megyei részein a felszín kifejezetten szabdalt.

Nógrád megye színes földtani felépítéssel rendelkezik, a földtörténet során több korban képződött kőzet, illetve formáció is képviselteti magát a területen. A folyók a harmadidőszak végén, negyedidőszak során számos folyóvölgyet alkottak, melyet hordalékkal töltöttek fel, így a folyó közvetlen közelében általában folyóvízi üledék található.

A megye nyugati részén a Börzsöny hegység vulkanikus kőzetei a meghatározóak; a Dobogókői Andezit, Magasbörzsönyi Andezit, Nagyvölgyi Dácittufa, Nógrádi Dácit Tagozat, melyek a miocénban képződtek. A hegység miocénban kialakult megjelenése azóta a külső erők hatására jelentősen megváltozott, a pleisztocénben a területen kavicsos formációk képződtek, az alacsonyabb sík területeken lösz rakódott le. Utóbbi folyamat a Börzsöny és Cserhát közti medencére is jellemző. A medencében az évmilliók során jelentős mértékű üledék halmozódott fel, amelyek nagyobb mennyiségben lerakódva formációkat alkottak. A mai napig megtalálhatóak a területen: Pétervásárai Homokkő, Szécsenyi Slír Formáció, Garábi Slír Formáció, Szilágyi agyagmárga formáció, agyag, lösz, homok.

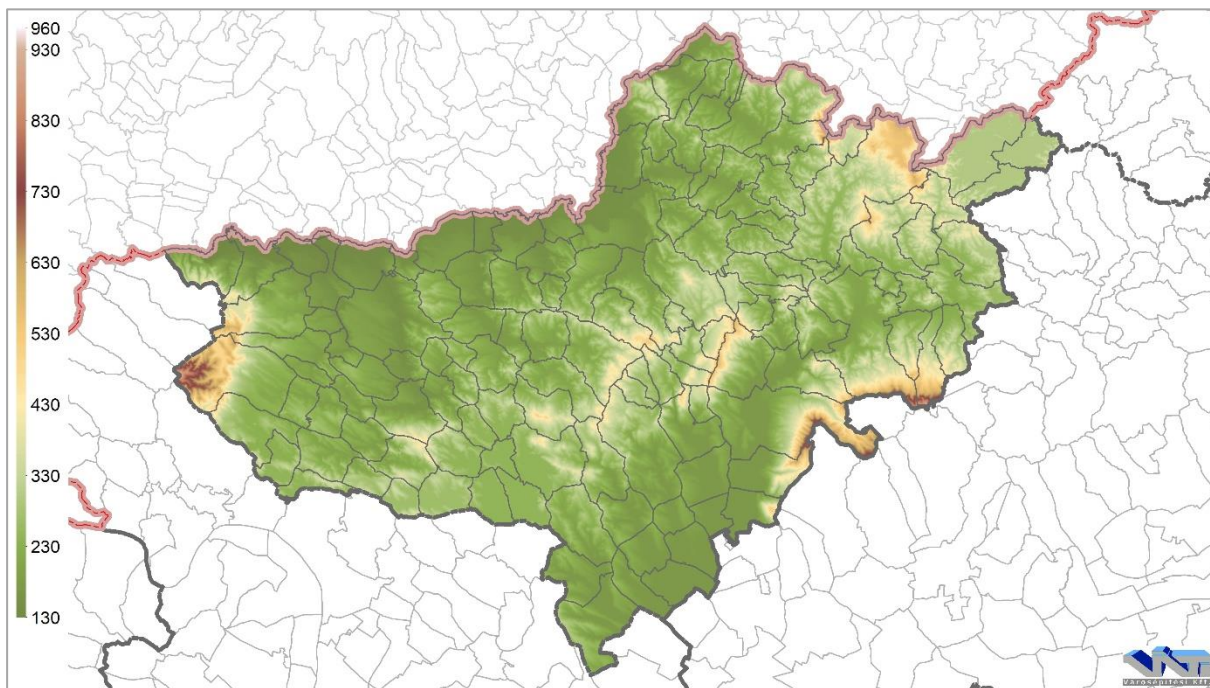

13. ábra: Magyarország felszíni földtana

(Forrás: Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat honlapja, <https://map.mbfisz.gov.hu/>)

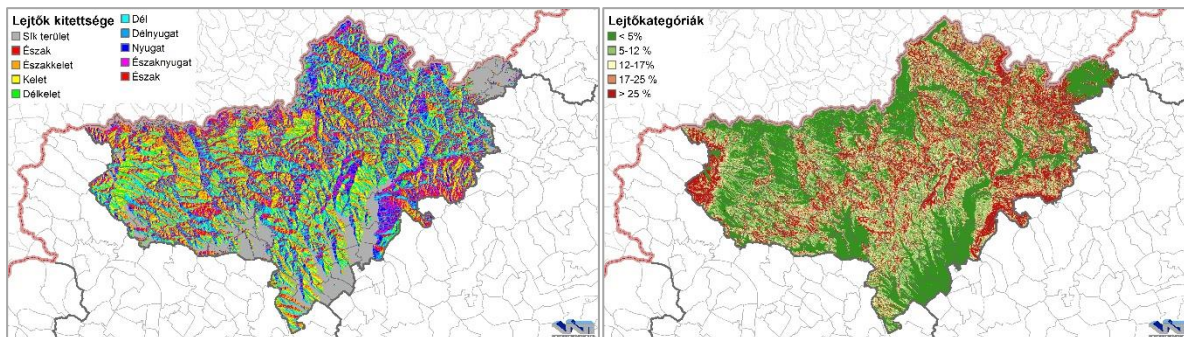
A Cserhát kőzetét elsősorban Nagyhársasi Andezit Formáció alkotja, üledékes részein Kozárdi Formáció, a Sajóvölgyi formáció van jelen. A Mátra Nógrád megyére eső területén a Nagyhársasi Andezit Formáció, Kékesi Andezit Formáció és a Tari Dácittufa Formáció a jellemző. A megye déli részén az üledékes kőzettípusok a legelterjedtebbek.

Salgótarján környékén és attól északra az üledékes kőzetek mellett a pliocénben képződött Salgóvári Bazalt Formáció, és a miocén Salgótarjáni Barnakőszén az uralkodó kőzettípus. A megye legészakibb része környékén szintén miocénban kialakult Nagyhársasi Andezit Formáció, és Tari Dácittufa Formáció jelenik meg.

14. ábra: A megye domborzati viszonyai
(Forrás: BFKH Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály)

Az alapkőzet a tényleges tengerszint feletti magasság mellett a felszín pusztulási módja függvényében befolyásolja az egyes területek lejtésviszonyait is. A kemény, kémiai mállásnak ellenálló kőzetek jellemzően csak a fagy hatására aprózódnak, melyek éles, meredek felszíneket eredményeznek. Ennek megfelelően a Cserhátvidék dombsági részein, illetve az Észak-Magyarországi-medencék középtáj egyes részein, ahol puhább, homokos, üledékes kőzetek, illetve eolikus lösz jellemző, az átlagos lejtés jóval alacsonyabb, ritkábban haladja meg a 10%-ot, míg a Cserhát középső részein, illetve a Börzsöny és a Mátravidék Nógrád megyei részein a felszín kifejezetten szabdalt.

15. ábra: Lejtők kitettsége, lejtőkategóriák
(Forrás: BFKH Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály)

ÉGHAJLATI JELLEMZŐK

A teljes megyére jellemző a mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz éghajlat. A sokévi átlagos csapadékösszeg mindenhol 550-600 mm körül alakul, ezt csak a Börzsöny és a Mátravidék haladja meg, ahol a 700-750 mm-t is eléri. Az évi középhőmérséklet is nagyjából ugyanezen séma mentén alakul, átlagosan 9,0 °C, egyes melegebb helyeken 9,2-9,5 °C körül is alakulhat, míg a Börzsönyben és a Mátrában csak 8,0 °C körül. A megye éghajlatát erősen befolyásolja a domborzat, a vízrajz, illetve a növénytakaró. Legerdősültebb megyeként az erdők árnyékoló-párolgató hatása érvényesül, mely csökkenti a középhőmérsékletet, ezt a hatást pedig felerősíti a változatos domborzat, mivel a nap beesési szöge igen változó. Az élénk domborzat a szélsőségek csökkenését is eredményezi, mely érzékennyé teszi a megye területének nagy részét a levegő szennyezettségére, lévén, hogy a kisebb völgyek átszellőzése nehézkessé válik, könnyebben kialakulnak inverziós légköri jelenségek, mely a szélsőségek csökkenésével jár.

VÍZRAJZI ADOTTSÁGOK

Nógrád megye vízrajzi adottságait több tényező határozza meg. Ezek között kell említeni a csapadékviszonyokat, a terület domborzati és talajviszonyait. Hazánk Vízyűjtő-gazdálkodási Terve szerint a megye területét két részvízyűjtő (a Duna és a Tisza), ezen belül négy vízgyűjtő alegység (az Ipoly, a Közép-Duna, a Zagyva és a Tarna). A megye vízrajzát az Ipoly és a Zagyva vízgyűjtő alegység határozza meg, részletesebben ezeket tárgyaljuk tehát a későbbiekben, melyek között a vízválasztót elsősorban a Cserhát, illetve Karancs-hegység vonulatai jelentik. Emellett az alábbiakban elkülönítetten taglaljuk a megye felszíni és felszín alatti vizeinek adottságait, helyzetét.

A megye felszíni vízhálózatának két jelentős és ismertebb tagja az Ipoly, mint az ország egyik határfolyója, illetve a Zagyva, egyúttal ezek a megye leghosszabb vízfolyásai is. Ezek mellett számos kisebb állandó, illetve időszakos vízfolyás gazdagítja a tájat, melyek a térség felszínének legjelentősebb természeti eredetű formálói. A felszíni vízhálózat sűrűségét kis mértékben befolyásolja az egyes területek alapkőzete, illetve részben ebből fakadóan domborzati adottsága. A keményebb alapkőzetű és agyagos-vályogos, rosszabb vízvezető-képességű talajú területeken, mint a Börzsöny, Cserhátvidék, Mátravidék, illetve az Észak-magyarországi-medencék keleti fele, a felszín jóval szabdaltabb, kisebb völgyekre, medencékre oszlik, ezért ezeken a területeken a felszíni vízfolyások gyakoribbak, összetettebb hálózatot alkotnak, mint a löszös alapkőzetű, homokos jellegű területeken. Az Észak-magyarországi-medencék nyugati felében ez utóbbi alapkőzet jellemző, itt a domborzat kiegyenlítettebb, mely a felszíni vizek sűrűségében is megnyilvánul.

A megye legnagyobb vízfolyásai közé tartoznak az Ipoly és a Zagyva mellett a (30 km-t meghaladó hosszukkal) a Galga-patak, a Lókos-patak, illetve a Fekete-víz. 20 km-t meghaladó hosszúak emellett a Kemence-patak, a Nógrád (Vanyarci)-patak, a Szuha-patak, a Derék-patak, a Morgó-patak, a Ménes-patak, a Dobroda-patak, a Bujáki-patak és a Sinkár-patak.

A megye állóvizei többségében mesterséges eredetűek, a vízfolyások felduzzasztásával keletkeztek, ezek között legnagyobb a Komra-völgyi-tározó 45 ha-os területtel. Emellett számos kisebb tározó, illetve bányató található a megyében, melyek a vízgazdálkodási szerep mellett turisztikai potenciállal is bírnak, a jellemző hasznosítások között nemcsak a vízkivétel jelenik meg, hanem a fürdővíz, illetve horgásztó is.

IPOLY VÍZGYŰJTŐ ALEGYSÉG

Felszíni vizek

Határfolyó lévén az Ipoly vízgyűjtő-területének csak egy része található az országban, nagyobbik szelete Szlovákiához tartozik. A magyarországi rész domborzatmodellezés alapján emellett három további részre tagolódik, melyek határa nagy vonalakban igazodik az egyes kistáji határokhoz. A vízgyűjtő-terület Nógrád megyei részén az Ipoly bal partjához tartozó mellékvizei találhatóak, valamint elsősorban mesterséges állóvizek, tározók, bányatavak. Mind az Ipoly, mind mellékvizeinek vízhozama viszonylag alacsony, köszönhetően a vízgyűjtő-terület viszonylag alacsony csapadék-átlagának. Az Ipoly esetében mindez arra éppen elegendő, hogy a medret egyensúlyban tartsa, így ez hazánk legkisebb olyan vízfolyása, amely még folyónak minősíthető, torkolati középvízhozama sokéves átlagban 17,5 m³/s, leggyakoribb vízhozama ugyanitt 1,9 m³/s. A vízgyűjtő nagyobb víztestjei közül a Derék-patak és mellékvizei, valamint a Fekete-víz felső szakasza és annak mellékága számítnak erősen módosítottnak, emellett az Ipoly is szabályozáson esett át. Többségük állandó vízszállítású, a nagyobb víztestek mintegy felénél jelent meg tározási hasznosítás. Legnagyobb ilyen tározó a fent említett Komra-völgyi tározó, de megemlítendő turisztikai vonzereje miatt a Bánki-tó, a Derék-pataki tározó, a Diósjenői-tó, a Berekalji-tározó, a Kétdodonyi-tározó, a Ludányhalászi-tó is.

Felszín alatti vizek

A vízgyűjtő-területen három felszín alatti víztest található, mindegyik hideg vízű, hegyvidéki, sekély-hegyvidéki, illetve sekély-porózus típusba sorolt. Átlagos felszín alatti tetőszintjük 30, 4, illetve 5 m, míg átlagos mélységük 1300, 30, illetve 7 m, így igen különböző tulajdonságokkal bíró víztestek.

ZAGYVA VÍZGYŰJTŐ ALEGYSÉG

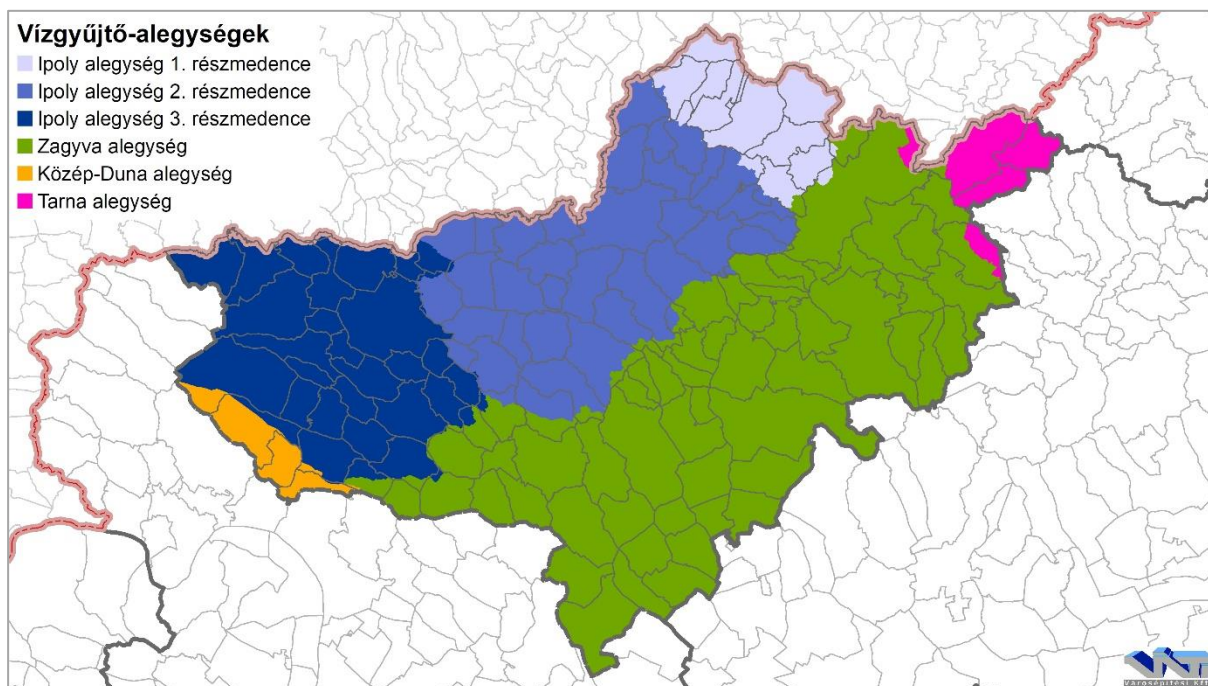
Felszíni vizek

A Zagyva teljes vízgyűjtő-területe jóval túlnyúlik a megye határán, csak a forrásvidéke tartozik a megyéhez. Domborzatmodellezés alapján a vízgyűjtő Nógrád megyei része egységes, nem oszlik további részmedencékre. A Zagyva folyó forrása Salgótarján közigazgatási területének északkeleti csücskében található, a Karancs-hegységben, innen halad a megye számos településén keresztül délnyugati irányban, befogadva a vízgyűjtő terület összes mellékvizét, melyek között a legjelentősebbek Nógrád megyében a Galga-patak, a Szuha-patak, a Bér-patak, illetve a Nógrád (Vanyarci)-patak. A terület vízfolyásain az Ipoly-vízgyűjtőhöz hasonlóan gyakran jelennek meg tározók, melyek hasznosítása az

előbbiekhez hasonló. Ezek között kiemelendő a Mizserfa-Mátraszelei-tározó, a Hasznosi-tározó, a Palotási-tározó, illetve a Maconkai-tározó.

Felszín alatti vizek

Az alegységhez a Megyén belül két felszín alatti víztest kapcsolódik, melyek hegyvidéki, illetve sekély-hegyvidéki jellemzőkkel bírnak. Mindkét víztest hideg vízű, előbbi felszíntől mért legkisebb távolsága 30 m, utóbbié 14 m. Átlagvastagságuk 50, illetve 21 m. Mindkét víztest erősen tagolt morfológiai jellemzőkkel bír, hidrodinamikai jellemzőik vegyesek.

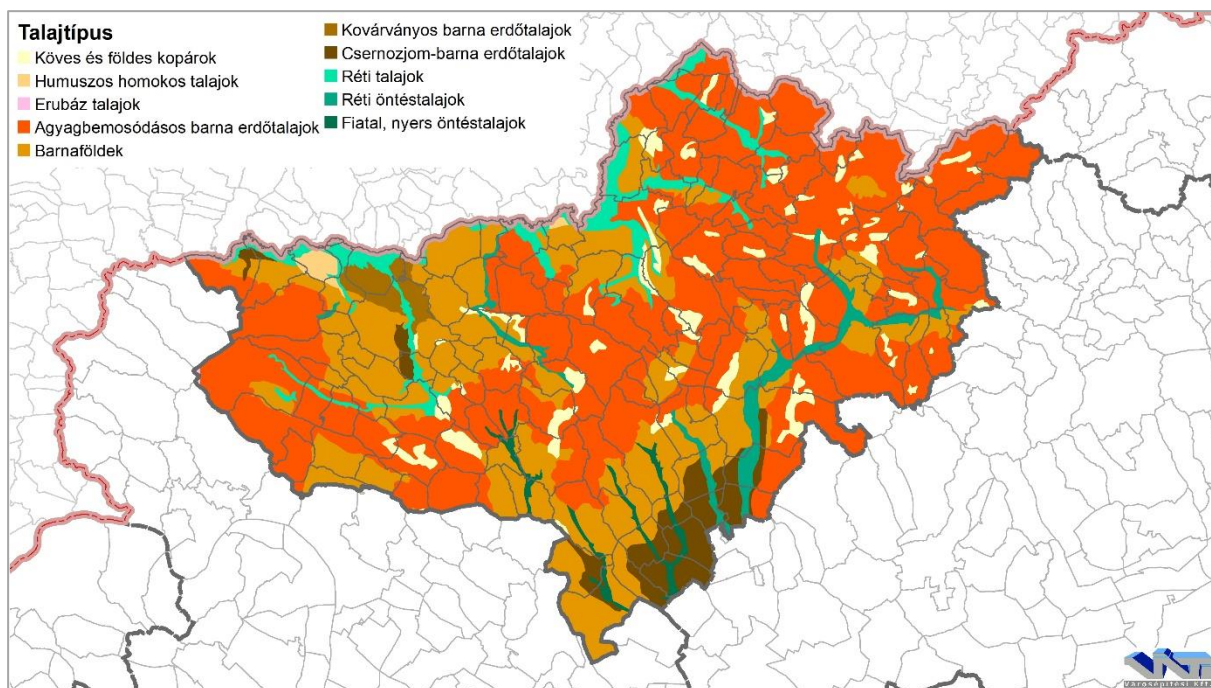
16. ábra: A megyét érintő vízgyűjtő-gazdálkodási alegységei
(Forrás: VGT₂)

TALAJTANI ADOTTSÁGOK

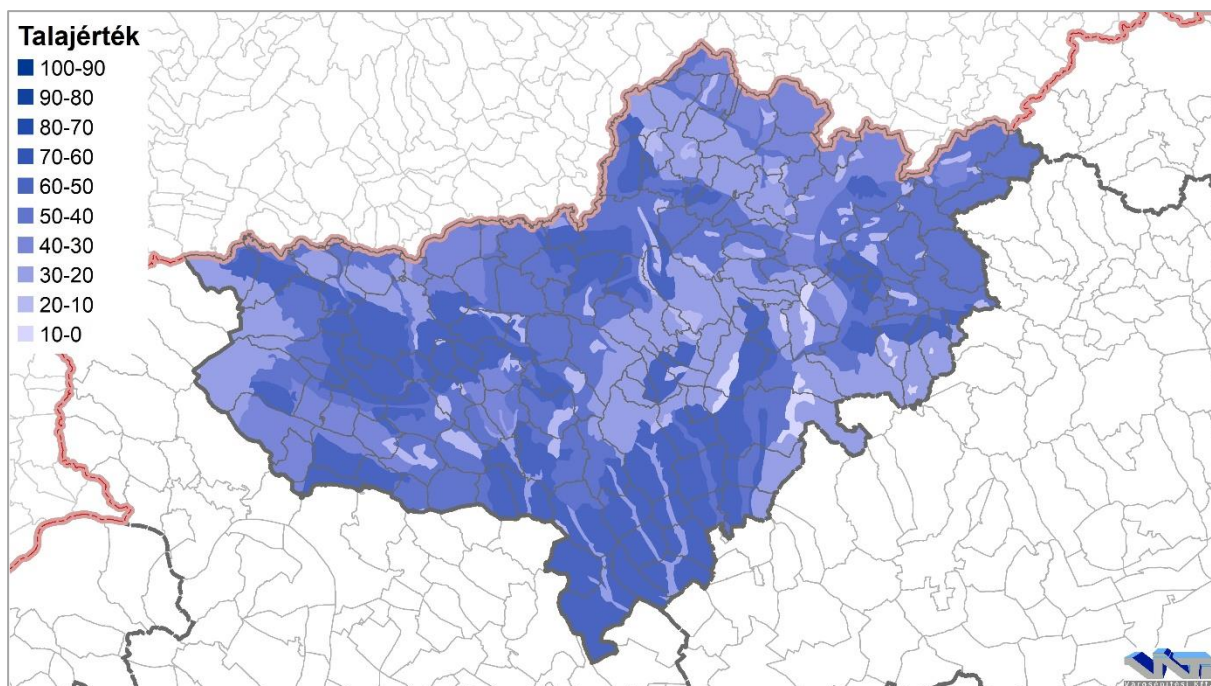
A megye talajviszonyai a földtani adottságokhoz hasonlóan jól elkülöníthetők attól függően, hogy középtáji szinten hol vizsgáljuk. A Börzsöny, a Mátravidék és a Cserhátvidék talajtípusai hasonlóak, mindegyik területen tipikus középhegységi talajként az agyagbemosódásos barna erdőtalaj, illetve barnaföld (Ramann-féle barna erdőtalaj) vegyesen a jellemző, melyet helyenként, főleg a magasabb csúcsok környékén köves és földes kopárok tarkítanak. Nagyobb változatosságot képvisel az Észak-magyarországi-medencék középtáj, mivel itt az alapkőzet is eltér a többitől, illetve a nagyobb vízfolyások is befolyásolták a kialakuló talajokat. A vízfolyások mentén, legtöbb helyen réti talajok, illetve fiatal, nyers öntéstalajok váltják egymást, míg a sekélyebb részeken a vízfolyások közt a megye déli részén csernozjom-barna erdőtalajok, az Ipoly mentén pedig kovárványos barna erdőtalajok jelennek meg.

A talajok további tulajdonságai csak részben tükrözik vissza a kistáji hovatartozást. A megye jelentős részében hasonló tulajdonságokkal bíró talajok vannak, nagyobb különbségek csak a fizikai talajféleségeket tekintve alakultak ki. A megye többségében vályog, illetve agyagos vályog fizikai talajféleség alakult ki, míg a Litke-Etesi-dombságban agyag, az Ipoly-mentén

pedig homok a jellemző, csak a meredekebb térszíneken jelennek meg váztalajok. Kémhatását tekintve elsősorban a gyengén savanyú talajok vannak többségben, helyenként erősen savanyú talajok jelennek meg (különösen a Litke-Etesi-dombságban), illetve elszórtan karbonátos talajok. A vízfolyások környékének kivételével alacsony szervesanyag-tartalmú talajok jelennek meg, csak kevés helyen haladja meg a 100-200 t/ha-t, ugyanakkor a termőréteg vastagsága a magasabb térszínek kivételével viszonylag nagy, a Mátra, Börzsöny és a Cserhát magasabban fekvő részei kivételével mindenhol meghaladja az 1 m-t.

17. ábra: Talajtípusok
(Forrás: MTA TAKI)

18. ábra: Talajértékek
(Forrás: MTA TAKI)

A fizikai talajféleséggel és a termőréteg vastagságával némileg összefüggenek a talajok vízháztartási viszonyai is. A sekélyebb termőrétegű részeken, illetve agyagtalajokon általában az extrém vízháztartás jellemző, csak míg előbbiek szélsőségesen szárazak, utóbbiak rendkívül víztartóak. A megye területének többségén szintén gyenge vízvezető-képességű, illetve erősen víztartó talajok vannak, melyek a szélsőséges csapadékviszonyok idején nem kedvezőek, lejtős részeken a víz lefolyik róluk, enyhe lejtésű részeken pedig megáll, esetleg belvíz, pangóvíz alakulhat ki. Ezzel szemben az Ipoly-mentén gyenge víztartó-képességű talajok jellemzőek, melyek a másik végletet képviselik: a homokos fizikai talajféleségnek köszönhetően a vizek könnyen elszivárognak, pangóvíz nem alakul ki. Mindezek összegzéseképpen a talajok termőképessége a megyében a legjobb körülmények között is csak közepes, vagy az alatti, az ország legjobb termőképességű talajához viszonyítva.

NÖVÉNYZET

A megye teljes területe a Neogradense flórajáráshoz tartozik, mely nevét a megyéről kapta. Az emberi tevékenységet megelőző időkről kevés információ áll rendelkezésre, ugyanakkor valószínűsíthető, hogy a megye területének nagy részén középhegységi cseres-tölgyes vegetáció volt az őshonos, az egyes magasabban fekvő részeken hegyvidéki gyertyános-tölgyesek, illetve sziklagyeppek jelenhettek meg, míg az alacsonyabban fekvő részeken, vízfolyások mentén ártéri ligeterdők, mocsarak jöttek létre.

Mára ez a helyzet az emberi tevékenységnek; a szántóföldi művelésnek és az erdőgazdálkodásnak köszönhetően jelentős mértékben megváltozott. A megye területének jelentős része művelés alá került, függően attól, milyen típusú hasznosításra volt alkalmas egy-egy terület. A mai üzemtervezett erdők jelentős része gazdasági rendeltetésű, mely legtöbbször degradált, másodlagos erdőtársulásokat takar, a szántókon a növényborítottság időszakos, a legeltetett területeken pedig gazdagabb, de bolygatott, antropogén élőhelyek alakultak ki.

A megye növényzetének áttekintő jellegű jellemzésére alkalmas az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR). Ez a rendszer az egyes, az országban előforduló, hasonló jellegű élőhelyeket átfogó kategóriarendszerbe sorolja, melynek segítségével jól jellemezhető a térség növényvilága. Magyarország Kistájainak Kataszterében az egyes kistájak leírásában szerepel, mely élőhelyek a leggyakoribbak az egyes kistájokban. Eszerint a megyében manapság a leggyakoribb élőhelyek a következők:

- ❖ L2a: Cseres-kocsánytalan tölgyesek
- ❖ P2b: Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- ❖ OC: Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek
- ❖ K2: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek
- ❖ RC: Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- ❖ K5: Bükkösök
- ❖ OB: Jellegtelen üde gyeppek
- ❖ L1: Mész- és melegkedvelő tölgyesek
- ❖ H5a: Löszgyeppek, kötött talajú sztyeprétek

- ❖ H3a: Köves talajú lejtősztyepek
- ❖ H4: Erdőssztyeprétek, felszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- ❖ E1: Franciaperjés rétek
- ❖ LY4: Tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők
- ❖ P2a: Üde és nedves cserjések
- ❖ E2: Veres csenkeszes rétek
- ❖ E34: Hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek
- ❖ K7a: Mészkerülő bükkösök
- ❖ M1: Molyhos-tölgyes bokorerdők
- ❖ D34: Mocsárrétek
- ❖ D6: Ártéri mocsaras magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet
- ❖ B1a: Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek, tavikákások

A fenti lista egyben az egyes élőhelyek kistájankénti előfordulásának gyakoriságát is megmutatja. Mint látható, a megye erdőborítottságának köszönhetően a várakozásokkal ellentétben nem az agrár-jellegű élőhelyek vannak többségben, hanem elsősorban a fás-cserjés, illetve legeltetett vagy természetközeli gyepek, nádasok. A változatosság megoszlása azonban együtt jár azzal, hogy egy-egy kistáj területe mekkora részben lakott, illetve művelt, a kettő között fordított arányosság mutatkozik azzal együtt, hogy a legtöbb és a legkevesebb élőhelyet felvonultató kistáj között nincs jelentős különbség az élőhelyek számában. Élőhelyek tekintetében a legdiverzebbnek mondhatóak a megye hegységi részei, a Börzsöny, Mátra és a Központi-Cserhát területei.

4.2. TÁJI JELLEMZŐK

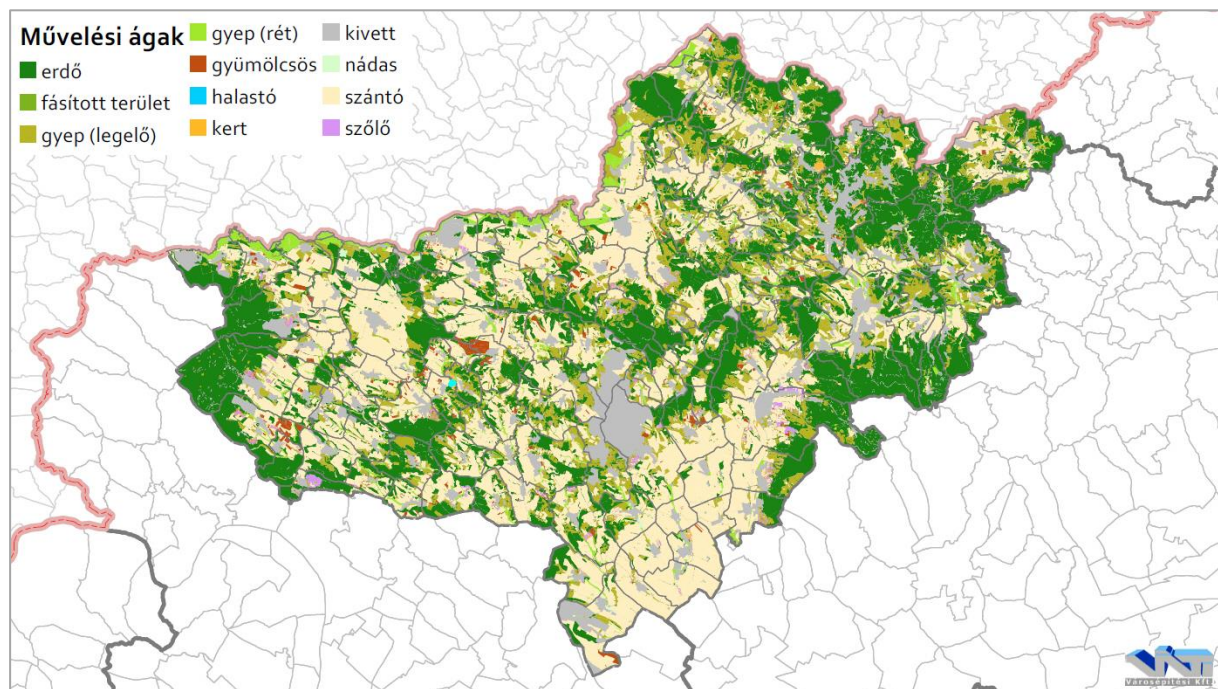
MŰVELÉSI ÁGAK

Nógrád megye hazánk legerdősültebb megyéi közé tartozik, az erdő művelési ágú és fásított területek aránya (37,01 %), jelentősen meghaladja az országos átlagot, míg a szántók (30,99 %), így a mezőgazdasági területek aránya elmarad attól. A gyepek aránya 16,22 % (legelő 13,72 %, rét 2,5 %) közel kétszerese az országos átlagnak, míg a szőlő (0,33 %), és a kert (0,21 %) elmarad attól. A gyümölcsösök terület aránya (1,15 %) közel az országos átlaggal megegyező. Elenyésző a nádas (0,07 %) és a halastó (0,001%) megjelenése. A terület rurális jellegét tükrözi, hogy viszonylag alacsony a kivett kivett területek (14,02 %) aránya.

4. táblázat: Művelési ágak megoszlása
(Forrás: Földhivatali alaptérkép)

Művelési ág	Átlagos területe (ha)	Összterülete (ha)
erdő	11786,19	94289,53
fásított terület	24,47	171,31
gyep (legelő)	3892,03	35028,29
gyep (rét)	708,90	6380,09
gyümölcsös	324,71	2922,42
halastó	2,25	2,25
kert	58,72	528,47
nádas	57,48	172,44

Művelési ág	Átlagos területe (ha)	Összterülete (ha)
szántó	8789,09	79101,83
szőlő	93,45	841,01
kivett	17895,74	35791,48

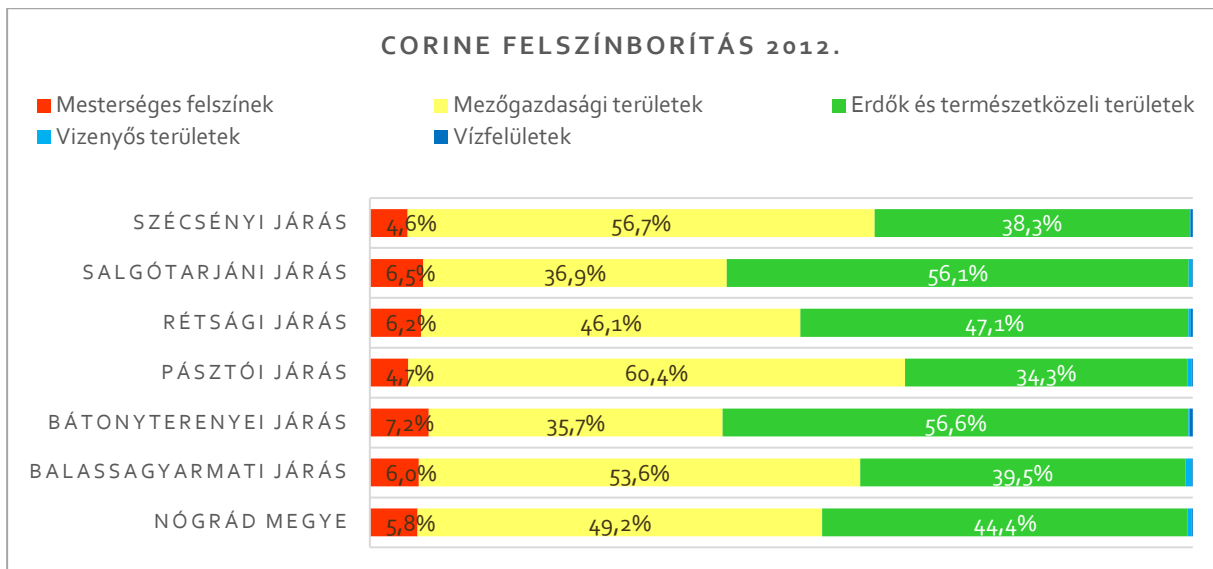
19. ábra: Művelési ágak térbeli elhelyezkedése
(Forrás: Földhivatali alaptérkép)

Az fenti táblázat az egyes művelési ágak területi megoszlását és az összes földrészletre levetített átlagos területét mutatja. A művelési ágak összterülete és azok átlagos területe arányosságot mutat, a kivett területek után itt is az erdők, szántók és a legelők területe a legnagyobb.

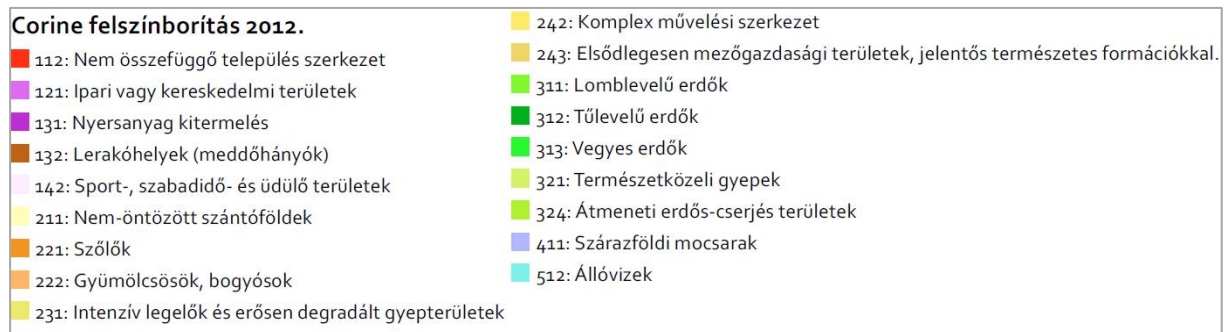
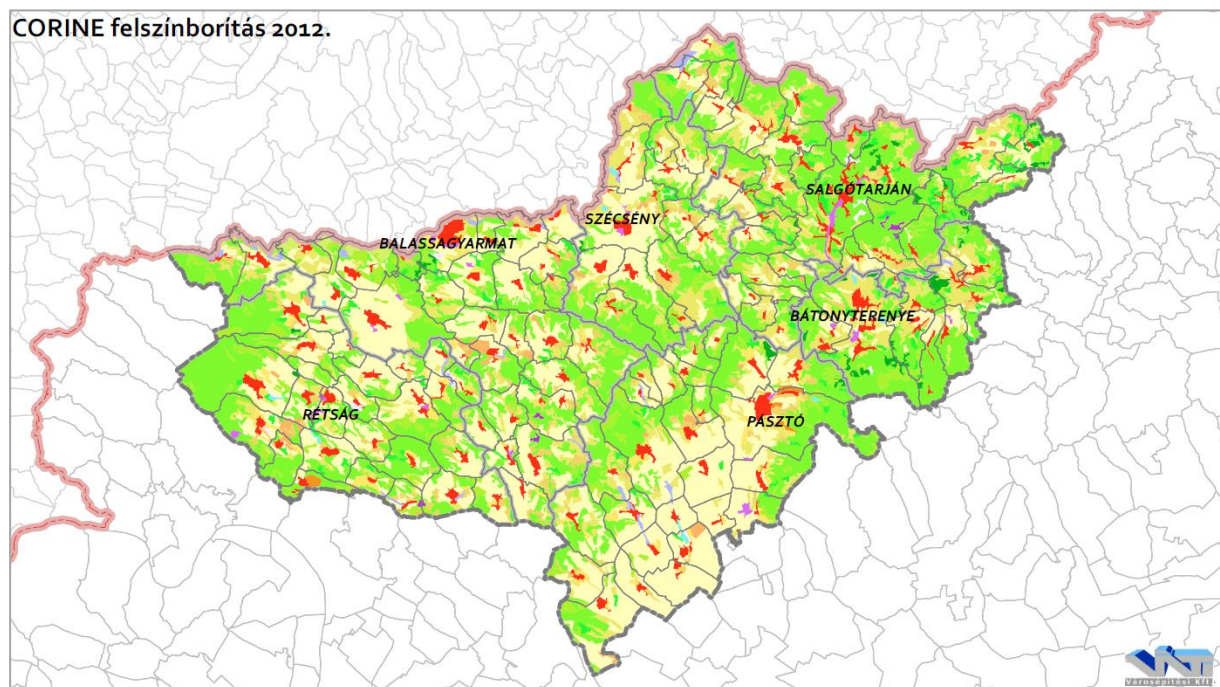
Árnyaltabb képet kapunk a tájhasználatról a felszínborítás vizsgálatával, hiszen az egyes területek valós hasznosítása sokszor eltér annak művelési ágától, illetve a kivett területek is jelentős mozaikosságot mutatnak.

A Corine felszínborítási nómenklatúra öt fő csoportban sorolt: mesterséges felszínek, mezőgazdasági területek, erdők és természetközeli területek, nedves területek és vizek. Mesterséges felszínekkel leginkább a Salgótarjáni, mezőgazdasági területekkel a Balassagyarmati, erdők és természetközeli területekkel a Salgótarjáni, vizenyős területekkel a Balassagyarmati, vízfelületekkel a Pásztói járás érintett.

Az alábbi ábra a fő kategóriák az egyes járások területéhez viszonyított arányát mutatja. A diagram jól szemlélteti a vízfelületek, vizenyős területek rendkívül alacsony arányát, illetve a mezőgazdasági, erdők és természetközeli területek magas borítottságát.

20. ábra: Corine felszínborítás járásonkénti megoszlása
(Forrás: Corine, 2012)

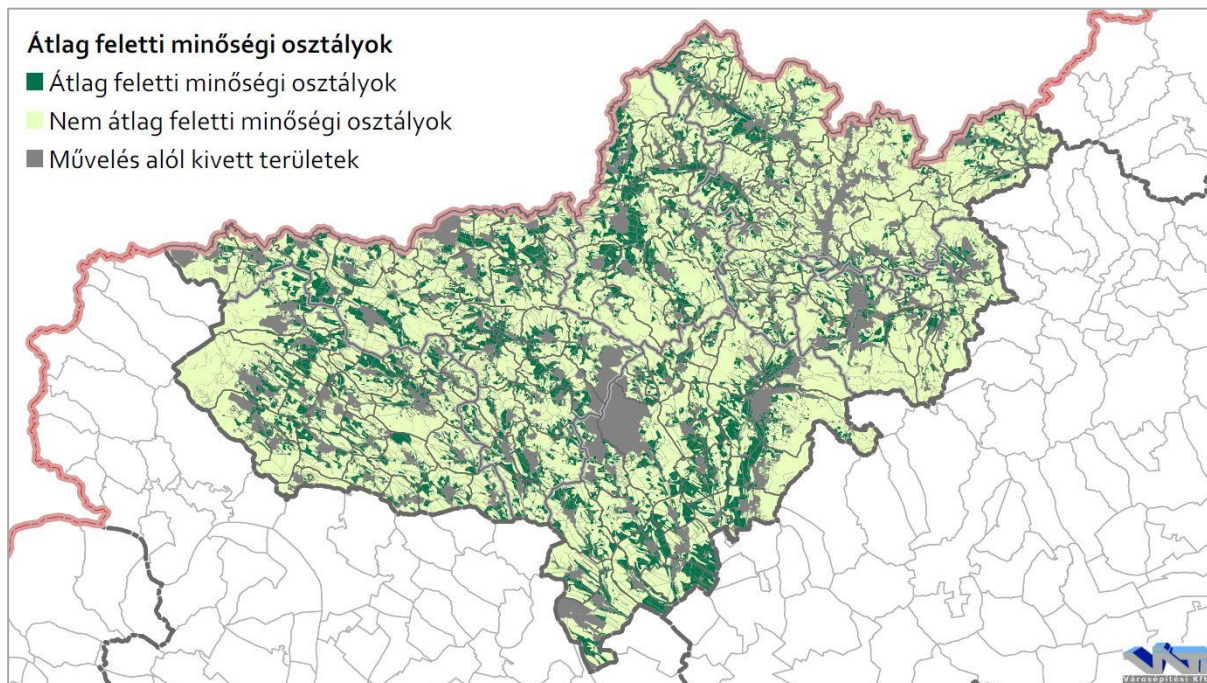

21. ábra: Corine felszínborítás
(Forrás: Corine, 2012)

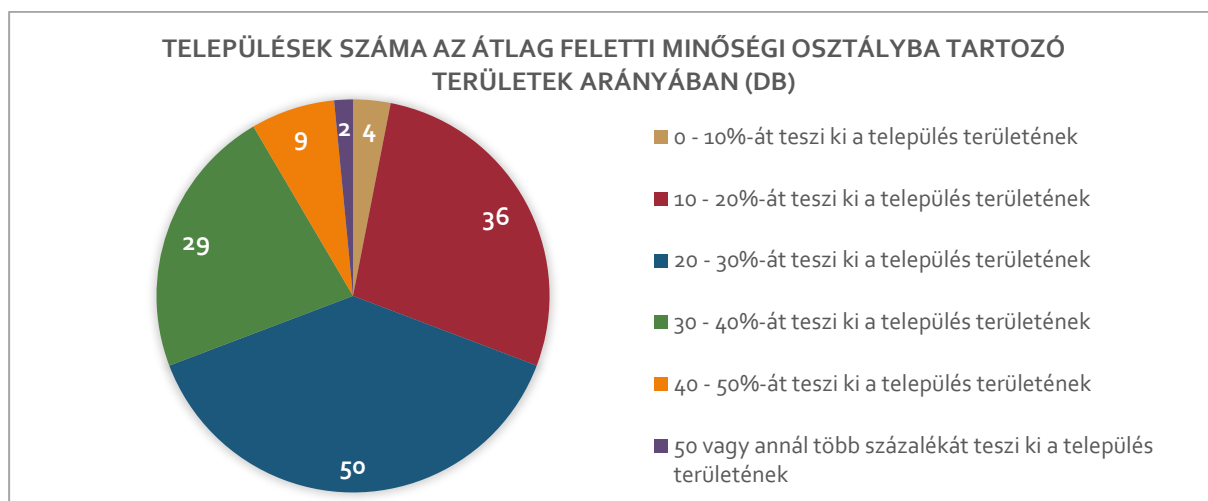

ÁTLAG FELETTI MINŐSÉGI OSZTÁLYÚ TERÜLETEK

Átlag feletti minőségi osztályú területeket a szántó, a kert, a gyümölcsös, a szőlő, a gyepek és a legelő művelési ágak esetében vizsgáltunk. Az eredmény elemzésénél ki kell térni arra, hogy a megyei becslőjárásoknál az országosnál kedvezőtlenebb adottságú földterületek kerültek értékelésre, azaz nem ezek képviselik az ország legjobb termőterületeit.

22. ábra: Átlag feletti minőségi osztályba tartozó területek
(Forrás: Földhivatal, 2018.)

23. ábra: Települések száma az átlag feletti minőségi osztályba tartozó területek arányában
(Forrás: Földhivatal, 2018.)

Nógrád megye településeinek adatait összegezve a megye közel 24%-át teszik ki az átlagos vagy annál gyengébb minőségű területektől kedvezőbb adottságokkal rendelkező termőterületek. A legtöbb átlag feletti minőségi osztályú területtel a település területéhez viszonyítva Egyházasdengeleg (~56%) rendelkezik, míg a legkevesebbel Salgótarján (~6%).

A megye településeinek fele esetében az átlag feletti minőségi osztályú területek a helységek területének 20-30%-át alkotják. 29 település esetén 30-40% közé esik az átlag feletti területek aránya, míg 36 településen ez az érték 10-20% között mozog.

A TÉRSZERKEZET ALAKULÁSA, A TERÜLETFELHASZNÁLÁS VÁLTOZÁSAI, TENDENCIÁK

A fejezetben azokat az irányokat, tendenciákat vesszük végig, melyek a térszerkezetet és a területfelhasználást befolyásolják. A vizsgálat során a hatályos megyei területrendezési terv készítése idején elérhető, 2011. évi (vagy ahhoz legközelebb eső elérhető) adatokat és a jelen tervezés idején elérhető legfrissebb adatokat hasonlítjuk össze.

TELEPÜLÉSRENDSZER

A megyében a településrendszert illetően főbb területszervezési változás nem történt, azaz sem új település alakítása, sem helységek egyesítése nem merült fel. A megye településeinek száma továbbra is 131, városainak száma 6 db (melyből 1 megyei jogú város).

MEZŐGAZDASÁG

A megye mezőgazdasági területei változásának bemutatásához a hatályos terv által feldolgozott 2008. évi KSH adatokat és a 2018. évi földhivatali alapadatokat hasonlítottuk össze.

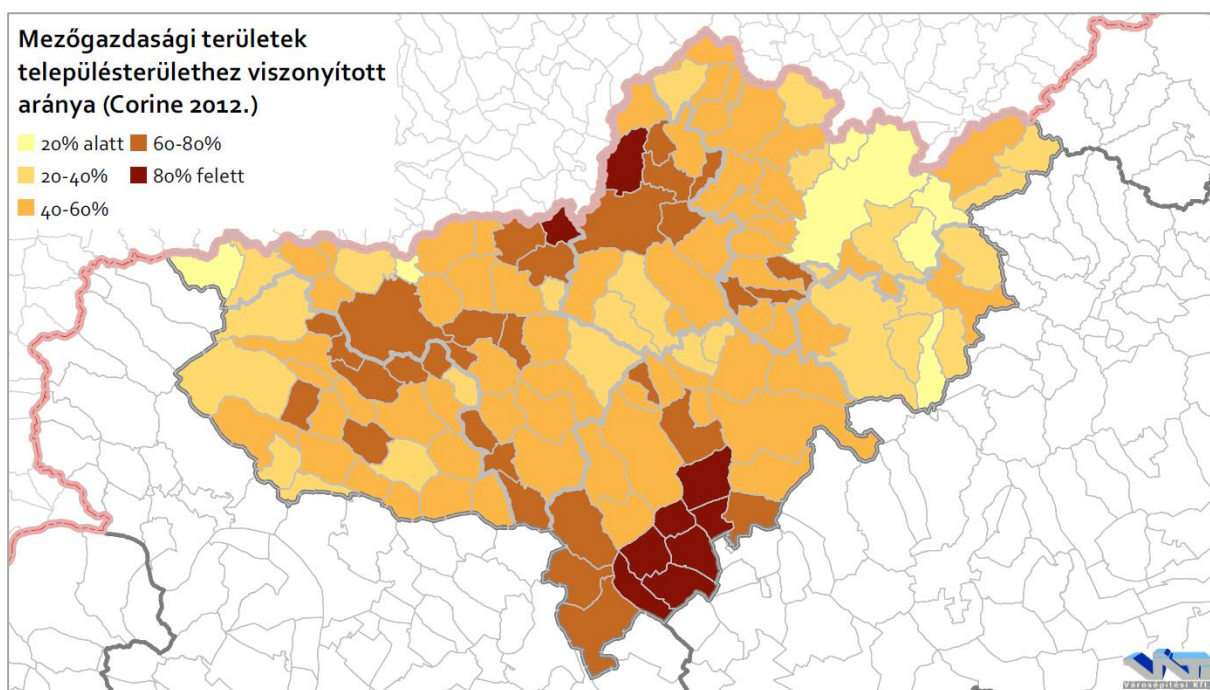
A vizsgált időszakban a megye területén a mezőgazdasági területek összterülete növekedett több mint 2%-kal. Legnagyobb változás a gyepek növekedésében és a kertek csökkenésében figyelhető meg.

A korábbi tendencia ellenére, a továbbiakban nem kell a mezőgazdasági területek akár enyhe növekedésével sem számolnunk. A zártkertek művelés alóli kivételének lehetővé tétele, az erdőterületek növekedése e folyamat ellen ható tényezőnek tekinthető.

5. táblázat Mezőgazdasági földhasználat (2008-2018)
(Forrás: KSH, állami alapadatok)

	2008			2018		
	Terület (ezer ha)	Aránya a mezőgazdasági területen belül	Aránya a megye területén belül	Terület (ezer ha)	Aránya a mezőgazdasági területen belül	Aránya a megye területén belül
Szántó	79,6	66,56%	31,29%	79,1	63,38%	31,09%
Gyep	33,1	27,68%	13,01%	41,4	33,18%	16,28%
Kert	3,9	3,26%	1,53%	0,5	0,42%	0,21%
Szőlő	0,6	0,50%	0,24%	0,8	0,67%	0,33%
Gyümölcsös	2,4	2,01%	0,94%	2,9	2,34%	1,15%
Mezőgazdasági terület összesen	119,6	100,00%	47,01%	124,8	100,00%	49,05%

A mezőgazdasági területek településterülethez viszonyított aránya Csécse, Egyházasdengeleg, Erdőtarcsa, Héhalom, Hugyag, Kisbágyon, Ludányhalászi, Palotás és Szarvasgede területén a legmagasabb.

24. ábra: Mezőgazdasági területek településterületekhez viszonyított aránya
(Forrás: Corine, 2012)

ERDŐGAZDÁLKODÁS

A megye erdősültsége az országos átlagot (20,8%, 2014.) jelentősen meghaladja, annak mintegy kétszerese. A 2016-2030 közötti időszakra készült Nemzeti Erdőstratégia 2050-ig 27 százalékos országos erdősültségi arányt fogalmazott meg, ennek Nógrád megye már jelenleg is megfelel.

A tervezést megelőző időszakra 2013 és 2017 között rendelkezünk pontos adatokkal, melyek a NÉBIH Országos erdőállomány adattárából származnak.

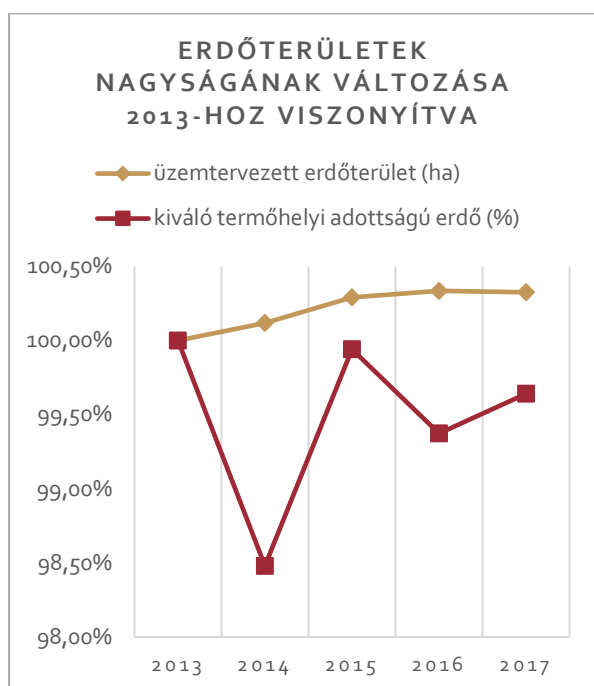
6. táblázat: A megye erdőterületeinek változása (2013-2017)
(Forrás: NÉBIH Erdőállomány adattár)

	2013	2014	2015	2016	2017
Üzemtervezett erdőterület (ha)	102778,54	102899,27	103078,3	103123,1	103113,5
Üzemtervezett erdőterület (a megye százalékában)	40,40%	40,44%	40,51%	40,53%	40,53%
Kiváló termőhelyi adottságú erdő (ha)	46386,93	45681,79	46359,19	46096,46	46220,33
Kiváló termőhelyi adottságú erdő (a megye százalékában)	18,23%	17,96%	18,22%	18,12%	18,17%

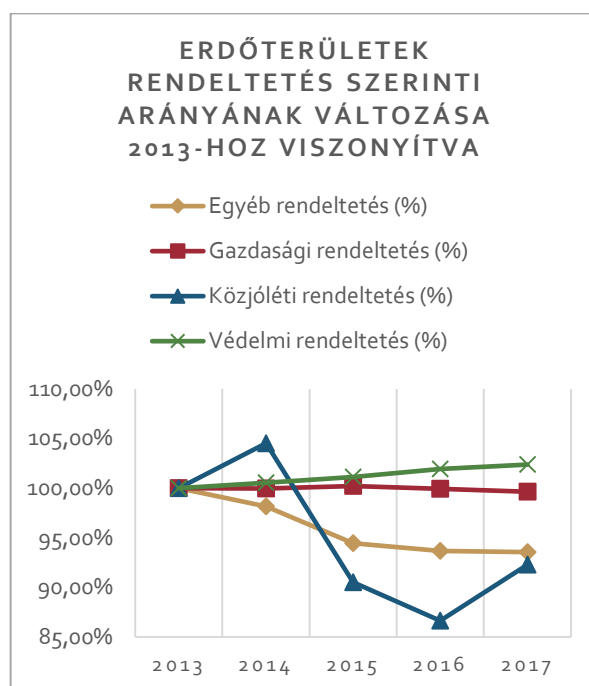
Az üzemtervezett erdőterületek megyeterülethez viszonyított aránya az adott időszak alatt enyhén növekedett, majd 40% körül stagnált. A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek ezzel szemben enyhén csökkentek a megye területéhez viszonyítva.

Az erdőterületek elsődleges rendeltetését vizsgálva megállapítható, hogy a közjóléti rendeltetésű erdőrészek területe csökkent legnagyobb mértékben a vizsgált időszakban. A gazdasági rendeltetésű erdők területe változatlan maradt, a védelmi rendeltetésű erdők területe enyhén növekedett.

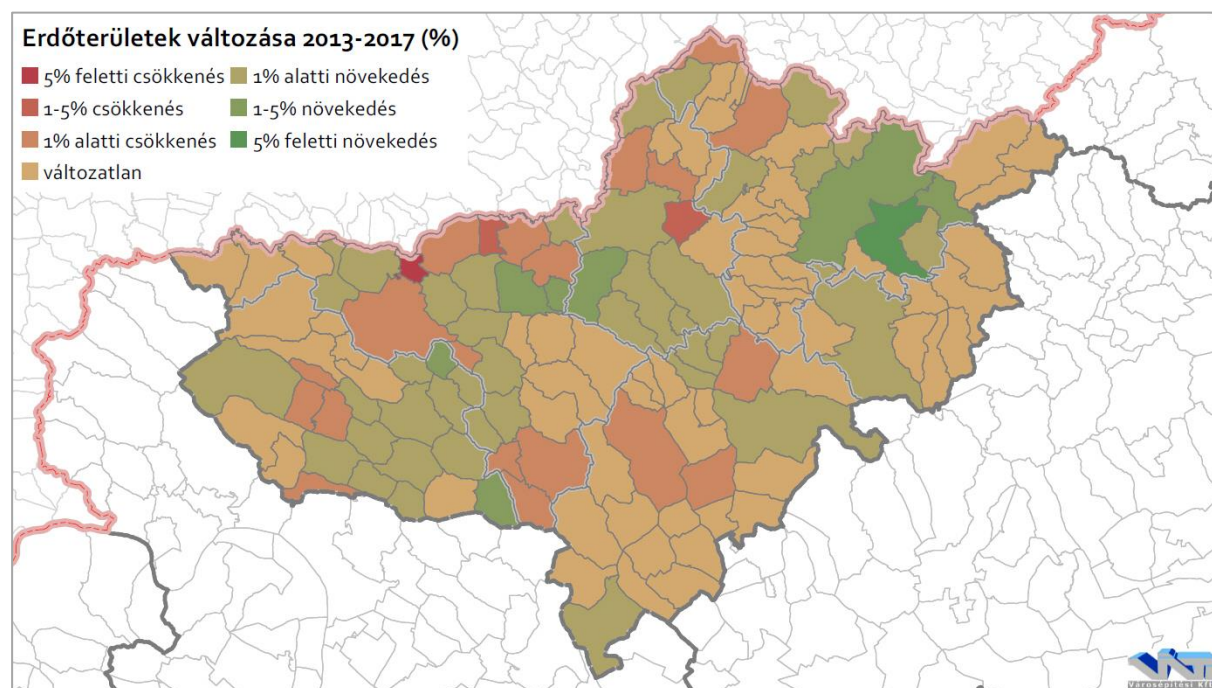
Települési szinten a legnagyobb erdőterület-növekedés Kazáron (223,34 ha, 7,35%), Szentén (33,53 ha, 4,45%), Salgótarjánban (384,36 ha, 4,13%) és Ilinyben (17,3 ha, 2,68%) történt. Legnagyobb erdőterület csökkenés Ipolyszögre (-43,54 ha, -7,17%) és Magyargécre (-28,21 ha, 2,28%) volt jellemző.

25. ábra: Erdőterületek nagyságának változása (Forrás: NÉBIH Erdőállomány adattár)

26. ábra: Erdőterületek arányának változása (Forrás: NÉBIH Erdőállomány adattár)

27. ábra: Erdőterületek változása (2013-2017) (Forrás: NÉBIH)

Fentieket figyelembe véve térszerkezeti szempontból a megyében az erdőterületek megtartásával, illetve további növekedésével kell számolnunk.

VÍZGAZDÁLKODÁS

A hatályos terv hatályba lépését követően a Kormány 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozattal fogadta el Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervét. A dokumentum alapján Nógrád megye területét 2 db részvízgyűjtő, ezen belül 2-2 db vízgyűjtő alegység érinti.

A Duna részvízgyűjtőhöz tartozik az 1-8 Ipoly és az 1-9 Közép-Duna vízgyűjtő alegység. A Tisza részvízgyűjtőhöz tartozik a 2-10 Zagyva és a 2-11 Tarna vízgyűjtő alegység.

4.3. TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM

Nógrád megye területe két nemzeti park igazgatóság működési területére esik. Döntően a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága alá, kis részben a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága alá.

A megye – a változatos éghajlati, domborzati és növényzetbeli adottságok miatt – természetvédelmi szempontból értékes, gazdag terület. A megye 2544 km²-es területéből 1912 km² tartozik valamilyen szempontból védelem hatálya alá, vagy az Országos Ökológiai Hálózat területébe, illetve tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területbe, mely a megye teljes területének 75%-a. Országos jelentőségű védett természeti területből 9 db található a megyében, közösségi jelentőségű védett területek (Naturazoo) közül különleges madárvédelmi területből 3, kiemelt természetmegőrzési területből 19 db található. A fenti adatokból látható, hogy a megye életében a kultúrtörténeti, táji, illetve természetvédelmi értékek kulcsfontosságúak, megőrzésük, fejlesztésük és bemutatásuk a megye elemi érdeke.

NEMZETI PARK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (2) bekezdése szerint a nemzeti park

„az ország jellegzetes, természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott, olyan nagyobb kiterjedésű területe, melynek elsődleges rendeltetése a különleges jelentőségű, természetes növény- és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme, a biológiai sokféleség és természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása, az oktatás, a tudományos kutatás és a felüdülés elősegítése”.

Nógrád megyét a Duna-Ipoly Nemzeti Park területének 96,2 km² részterülete érinti, mely a megye területének 3,78%-a. Területével érintett Nógrád megyei települések: Balassagyarmat, Borsosberény, Dejtár, Diósjenő, Drégelypalánk, Hont, Ipolyvece, Nagyoroszi, Nógrád, Patak.

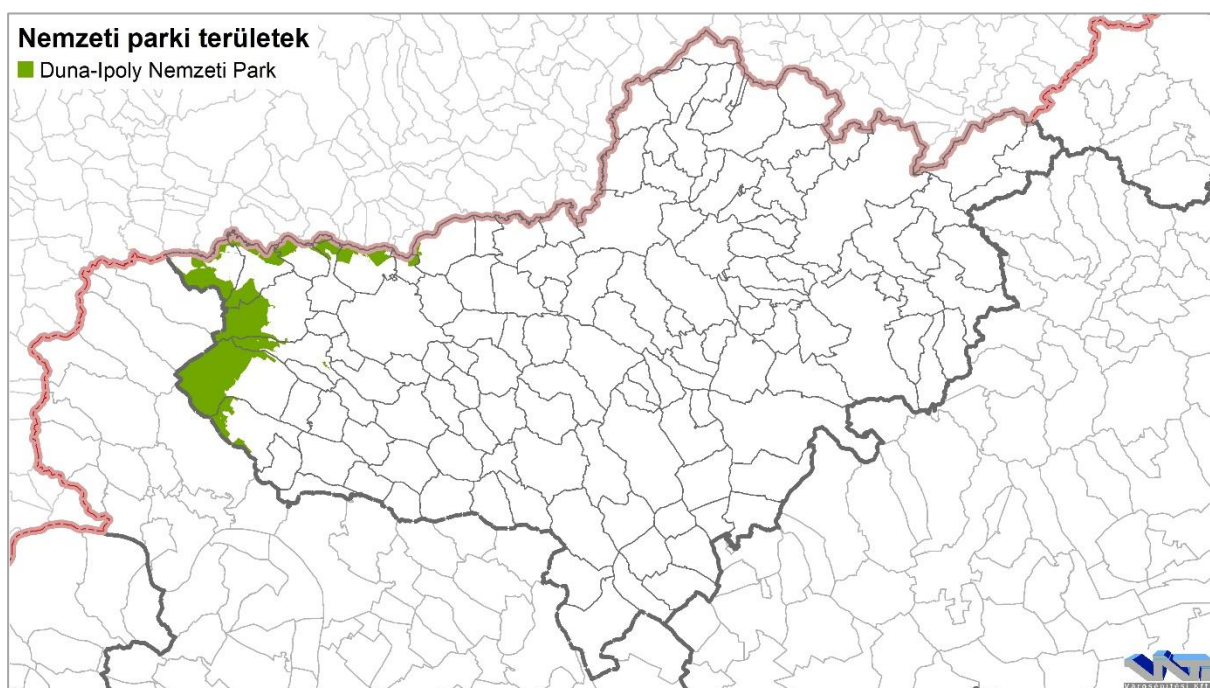
DUNA-IPOLY NEMZETI PARK

A nemzeti park létesítését a 34/1997. (XI. 20.) KTM rendelet rendelte el. (Törzskönyvi száma: 283/NP/97)

A védetté nyilvánítás célja a Duna és Ipoly térségében a folyók és mellékrendszerük, a védettséggel érintett területek természeti értékeinek, a felszíni és felszín alatti

vízészleteknek, az érintett területek erdeinek, termőtalajának és más megújuló természeti erőforrásainak, gazdag élővilágának, tájképi és történelmi emlékeinek a védelme.

28. ábra: Nemzeti parki területek Nógrád megyében
(Forrás: DINPI)

TÁJVÉDELMI KÖRZETEK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (3) bekezdése szerint a tájvédelmi körzet

„az ország jellegzetes természeti, tájképi adottságokban gazdag nagyobb, általában összefüggő területe, tájrészlete, ahol az ember és természet kölcsönhatása esztétikai, kulturális és természeti szempontból jól megkülönböztethető jelleget alakított ki, és elsődleges rendeltetése a tájképi és a természeti értékek megőrzése”.

Nógrád megyében 4 db tájvédelmi körzet helyezkedik el, melyek összterülete 358 km², mely a megye területének 14%-a.

HOLLÓKŐI TÁJVÉDELMI KÖRZET

A tájvédelmi körzet létesítését az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 2/1977. OTvH határozata rendelte el. (Törzskönyvi száma: 141/TK/77)

A védettség indoka és célja Hollókő község és környékének sajátos természeti, tájképi és kultúrtörténeti értékeinek megőrzése.

Hazánk legkisebb területű tájvédelmi körzete, 151,1 ha-on terül el, mely teljes egészében Hollókő község közigazgatási területének külterületi részét érinti.

KARANCS-MEDVES TÁJVÉDELMI KÖRZET

A tájvédelmi körzet létesítését a 9/1989. (VIII. 24.) KVM rendelet 3.§ (1) bekezdése rendelte el. (Törzskönyvi száma: 211/TK/89)

A védettség indoka és célja a terület földtani természeti értékeinek, a táj jellegét meghatározó, az andezit és bazalt vulkánosságra és kőzetekre jellemző földfelszíni formáknak, a felszíni vizeknek, a védett növény- és állatfajoknak, a természetes társulásoknak a megőrzése, a települések jellegzetes tájképi adottságainak, valamint a területen található történelmi emlékeknek a megóvása.

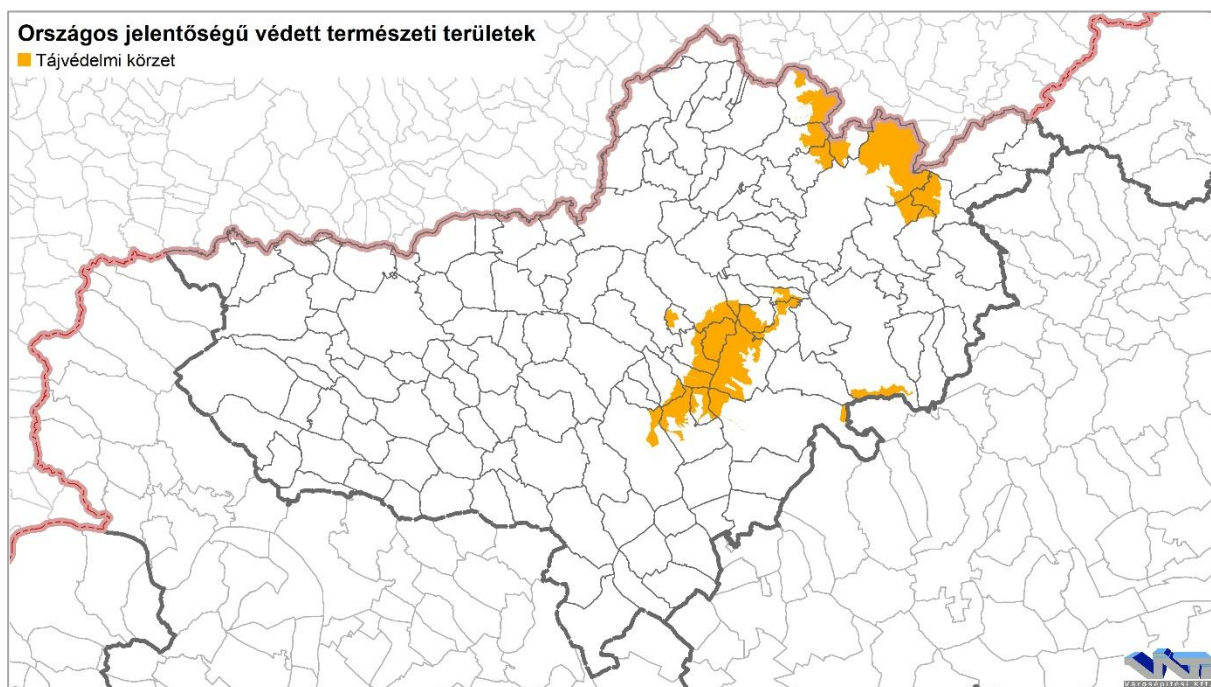
A tájvédelmi körzet Nógrád megyét érintő kiterjedése 6666,8 ha. Területével érintett Nógrád megyei települések: Bárna, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtő, Kazár, Mátraszele, Salgótarján.

KELET-CSERHÁTI TÁJVÉDELMI KÖRZET

A tájvédelmi körzet létesítését a 9/1989. (VIII. 24.) KVM rendelet 1.§ (1) bekezdése rendelte el. (Törzskönyvi száma: 210/TK/89)

A védettség indoka és célja a terület természeti és tájképi adottságainak, a vulkáni tevékenység következtében kialakult felszínformáknak, valamint az erdők és gyepek természetes növény- és állatvilágának megőrzése, a területen található kultúrtörténeti értékek megóvása.

A tájvédelmi körzet kiterjedése 7311,3 ha. Területével érintett Nógrád megyei települések: Alsótold, Buják, Cserhátszentiván, Ecseg, Felsőtold, Garáb, Kisbárkány, Kozárd, Márkháza, Mátraszőlős, Nagybárkány, Nagylóc, Pásztó, Sámsonháza.

29. ábra: Tájvédelmi körzetek Nógrád megyében
(Forrás: BNPI)

MÁTRAI TÁJVÉDELMI KÖRZET

A tájvédelmi körzet létesítését az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal elnökének 5/1985. (XI. 22.) OKTH határozata rendelte el. (Törzskönyvi száma: 180/TK/85)

A védettség indoka és célja a területen található földtani értékek, a táj jellegét meghatározó felszínformák, a felszíni vizek, a természetes növénytakarók, a védett növény- és állatfajok megőrzése, a területen található, többek között a felüdülést is szolgáló természetközeli állapotú erdők megóvása és fenntartása.

A tájvédelmi körzet Nógrád megyét érintő kiterjedése 556,2 ha (össz: 12178,6 ha). Területével érintett Nógrád megyei települések: Bátortereny, Pásztó.

TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (4) bekezdése szerint a természetvédelmi terület

„az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe, amelynek elsődleges rendeltetése egy vagy több természeti érték, illetve ezek összefüggő rendszerének a védelme.”

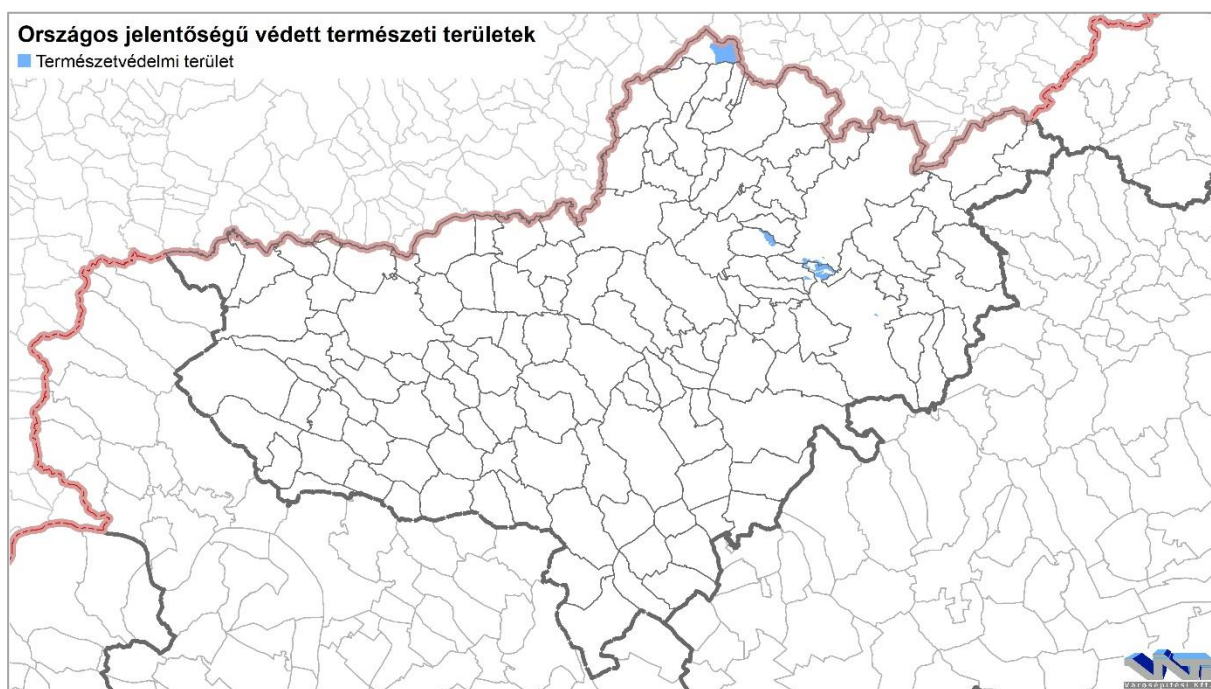
A 23. § (2) bekezdése alapján

„védett láp, szikes tó természetvédelmi területnek minősül”.

Nógrád megyében 41 db természetvédelmi terület található, melyek közül 4 országos jelentőségű, 37 db pedig helyi jelentőséggel bír.

ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

Ipolytarnóci ősmaradványok TT (Ipolytarnóc), Maconkai-rét TT (Bátortereny), Márkházpusztai fás legelő TT (Bátortereny, Nagykeresztúr, Salgótarján), Sóshartyáni Hencse-hegy TT (Sóshartyán).

30. ábra: Természetvédelmi területek Nógrád megyében
(Forrás: BNPI)

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23.§ (5) bekezdése szerint

„Ha védett természeti érték, terület védelme csak különleges intézkedésekkel biztosítható, a természeti értéket, területet vagy annak egy részét fokozottan védetté kell nyilvánítani.”

Fokozottan védetté egy emléket, illetve területet a miniszter nyilvánít. Emellett a törvény erejénél fogva fokozottan védett a nemzeti park természeti övezete, a bioszféra-rezervátum magterülete, továbbá az erdőrezervátum-magterülete. Fokozottan védett természeti területtel érintett települések: Bánytereny, Buják, Cserhátszentiván, Ecseg, Garáb, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtó, Kozárd, Mátraszele, Mátraszőlős, Nagybárcsány, Pásztó, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Tar. Nógrád megye fokozottan védett természeti területei összesen 10,99 km²-t tesznek ki.

HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

Helyi jelentőségű természetvédelmi oltalomban a települési önkormányzat részesíti az arra érdemes területet. A védetté nyilvánítás során az önkormányzat a védett természeti terület kezelési módokat, korlátozásokat, tilalmakat, továbbá egyéb kötelezettségeket állapít meg. A helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartására az önkormányzat tervet készít, melynek a vonatkozó országos és regionális tervekkel összhangban kell lennie. Nógrád megyében az alábbi helyi jelentőségű védett természeti területek találhatóak:

Almássy kastélypark TT (Felsőpetény), Általános iskola parkja TT (Nézsza), Andezitrétegek TT (Jobbágyi), Balassagyarmati Gregori park TT (Balassagyarmat), Balassagyarmati Springa dombi városerdő TT (Balassagyarmat), Bárna-patak forrásterülete TT (Bárna), Bányterenyi Gyürky-Solymossy kastélykert TT (Bánytereny), Bélahalompusztai volt Keglevich kastélypark TT (Csécse), Benczúrfalvi kastélypark TT (Szécsény), Csitár Gyógyintézet Nógrádgárdony körüli park TT (Csitár), Dabasi-Halász Arborétum TT (Erdőtarcsa), Dél-cserháti TT (Bercel), Erzsike park TT (Csécse), Forgách kastélypark TT (Szécsény), Hegyeskei borókás legelő TT (Mátranovák), Hönich-Szicitovszky kastélypark TT (Nőtincs), Karancskeszi-közpark (Központi buszmegálló) TT (Karancskeszi), Karancskeszi Millenniumi emlékpark TT (Karancskeszi), Kincsrejtő Szilaspogonyi Kiskő TT (Szilaspogony), Kőlyuk oldal TT (Kishartyán), Ludányhalászi kastélypark TT (Ludányhalászi), Magyarnándori Reviczky kastély parkja TT (Magyarnándor), Mikszáth park TT (Horpács), Nagy-kő TT (Bárna), Nógrádsipeki Szőlő-hegy TT (Nógrádsipek), Nógrádi Csurgó-forrás környezete TT (Nógrád), Nőtincsi-víztározó TT (Nőtincs), Nyírjesi-tó és környéke TT (Balassagyarmat), Palóc-liget TT (Balassagyarmat), Páris-patak völgye TT, (Nógrádszakál), Salgótarjáni Baglyas-bazalttömb TT (Salgótarján), Salgótarjáni Pécskő-bazaltkúp TT (Salgótarján), Szanda-Várhegy TT (Szanda), Szent István téri facsoport TT (Litke), Szilaspogonyi Papberki erdőfolt TT (Szilaspogony), Terényi Víztározó-tó TT (Terény), Tuzson arborétum TT (Tar).

TERMÉSZETI EMLÉKEK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 28.§ (5) bekezdése szerint a természeti emlék

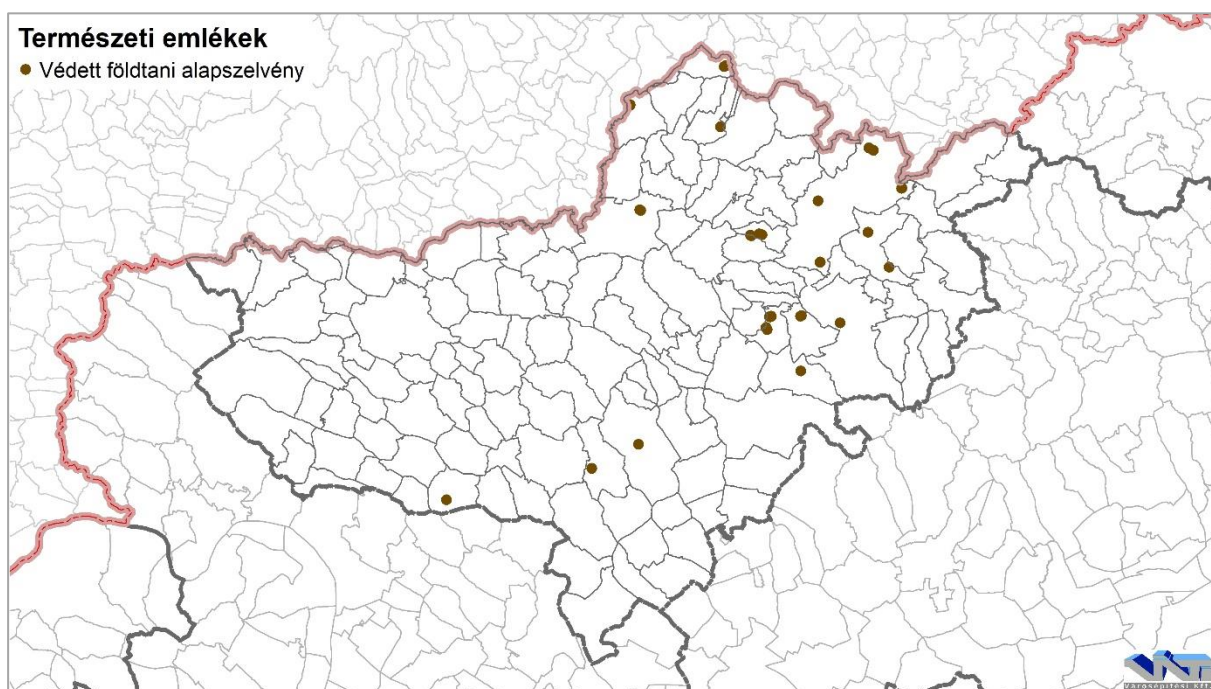
„valamely különlegesen jelentős egyedi természeti érték, képződmény és annak védelmét szolgáló terület.”

A 23. § (2) bekezdése alapján

„védett forrás, víznyelő, kunhalom, földvár természeti emlékek minősül”.

Nógrád megyében 12 db természeti emlék található, melyek közül 7 országos jelentőségű, 5 db pedig helyi jelentőséggel bír.

ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI EMLÉKEK

31. ábra: Védett földtani alapszelvények
(Forrás: BNPI)

Béri Nagy-hegy földtani alapszelvény TE (Bér), Kőlyuk-oldali földtani alapszelvény TE (Kishartyán), Pappenheim-bánya földtani alapszelvény TE (Buják), Salgótarjáni Pécs-kő kaptárköve TE (Salgótarján), Sós-kúti Fundoklin kaptárkövei TE (Sóshartyán), Sós-kúti Kálvária-domb kaptárköve TE (Sóshartyán), Szentkúti barátlakások földtani alapszelvény TE (Mátraverebély).

HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI EMLÉKEK

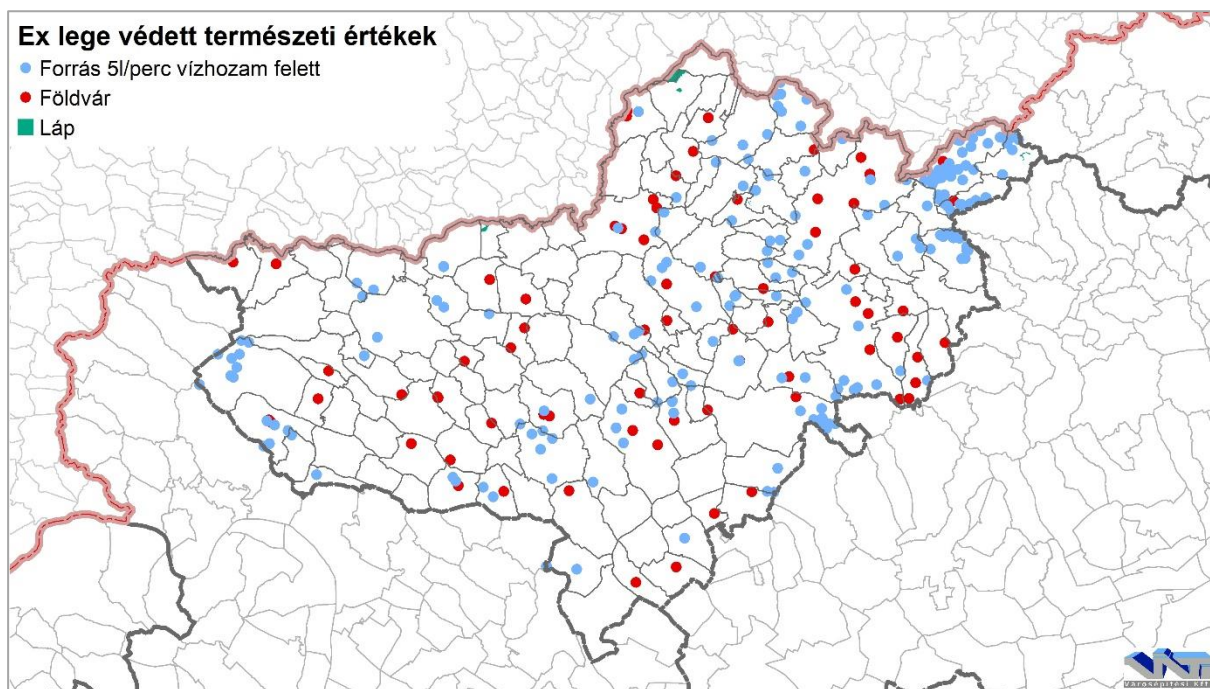
Bányatelepi idős fasorok TE (Mátranovák), Buják Keselyréti tölgyfa I. TE (Buják), Buják Keselyréti tölgyfa II. TE (Buják), Karancskeszi Kiskút úti forrás környezete TE (Karancskeszi), Rákóczi törökmogyorófa TE (Romhány).

EX LEGE VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23.§ (1) bekezdése szerint ex lege, azaz

„E törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár”.

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatásában forrás és láp, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatásában földvár szerepel.

32. ábra: A megye ex lege védett természeti értékei
(Forrás: BNPI)

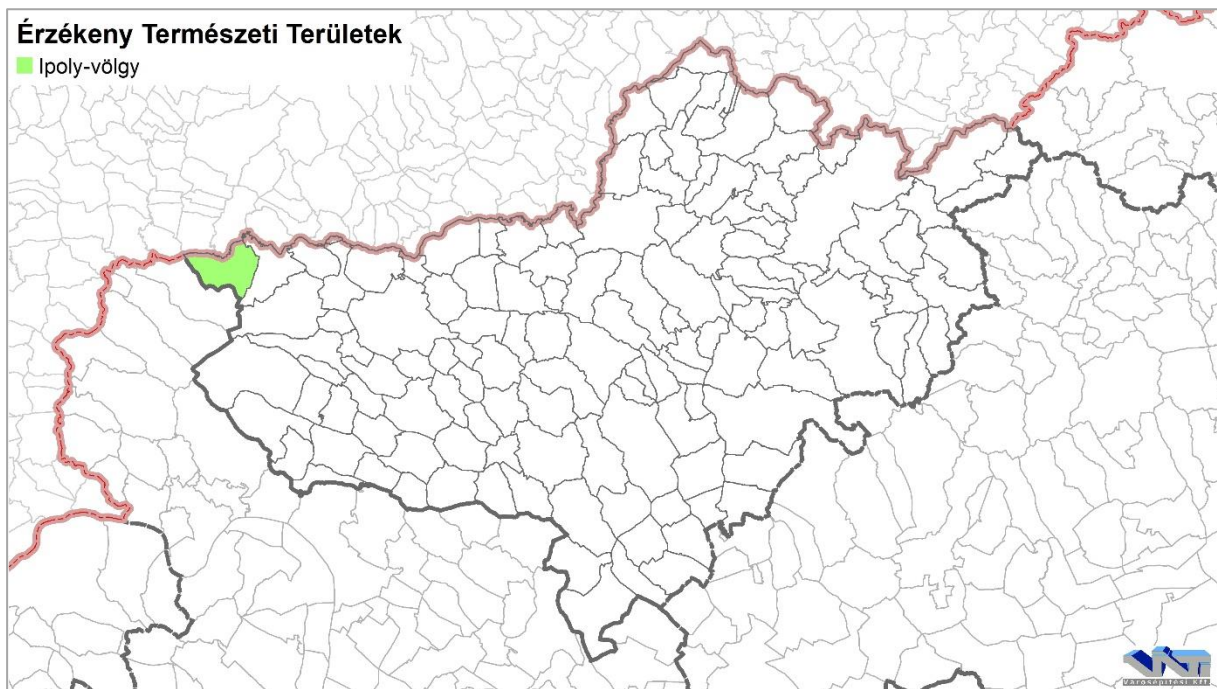
ÉRZÉKENY TERMÉSZETI TERÜLETEK

Az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet 1.§ (1) bekezdése szerint:

„Az érzékeny természeti területek (a továbbiakban: ÉTT) bevezetésének célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrésztleteken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrésztletek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését.”

A fenti rendelet 1. számú mellékletében tervezett ÉTT-ként szerepel az Ipoly-völgy, mint

„ahol jelentős az extenzív mezőgazdasági hasznosítású földrésztleteken található élőhelyek száma, de a természeti, táji és kultúrtörténeti értékek jelentősége kisebb, illetve olyan területek, ahol az extenzív gazdálkodás ösztönzésével és támogatásával a terület természeti értéke növelhető, a környezet állapota javítható”.

33. ábra: Érzékeny Természeti Területek
(Forrás: 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet)

NATURA2000 KÜLÖNLEGES TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLETEK

Nógrád megye területének 8,1%-a érintett Natura2000 különleges természetmegőrzési területtel.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet 4. mellélete alapján a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Különleges természetmegőrzési területek:

- ❖ Középső-Ipoly-völgy (HUBN20062) – Húgyag, Ipolytarnóc, Litke, Ludányhalászi, Nógrádszakál, Órhalom, Szécsény
- ❖ Nagylóci Kő-hegy (HUBN21095) – Nagylóc, Rimóc, Szécsény

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet 5. mellélete alapján a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek:

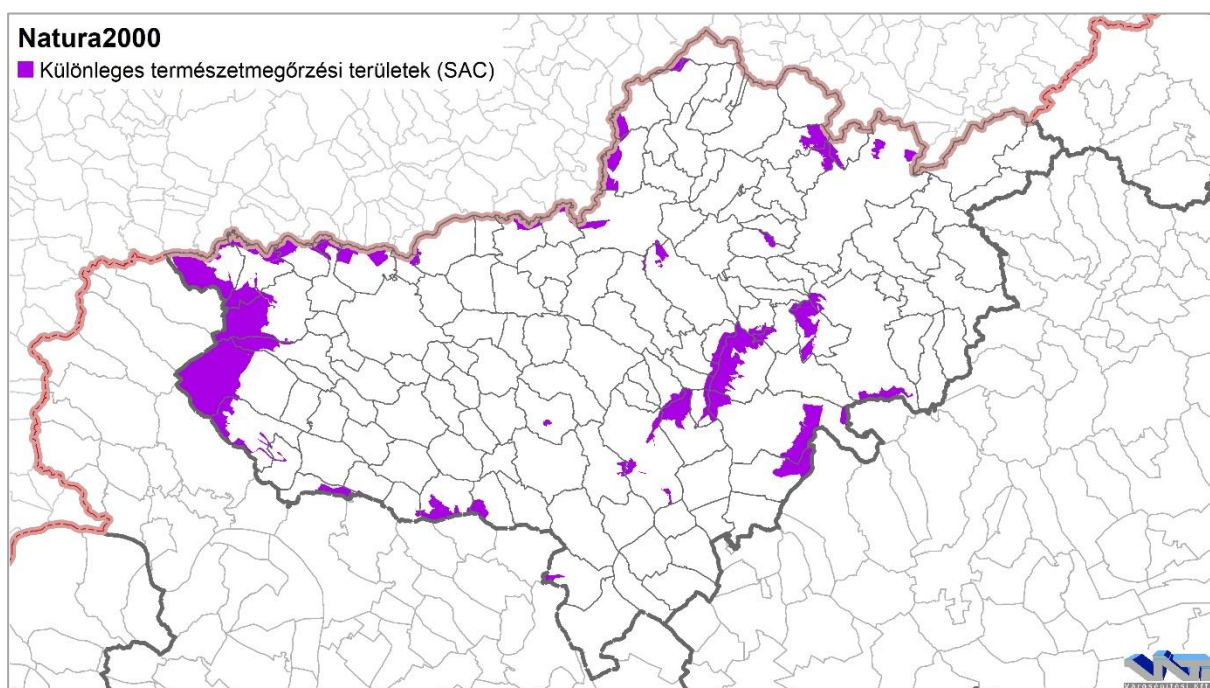
- ❖ Bézma (HUBN20057) – Buják, Cserhátszentiván, Ecseg
- ❖ Bujáki Csirke-hegy és Kántor-rét (HUBN20058) – Bér, Buják
- ❖ Bujáki Hényeli-erdő és Alsó-rét (HUBN21094) – Buják
- ❖ Gortva-völgy (HUBN20065) – Salgótarján
- ❖ Karancs (HUBN20063) – Karancsalja, Karancslapujtó, Salgótarján
- ❖ Mátrabérc–Fallóskúti-rétek (HUBN20049) – Bátonyterenye, Pásztó
- ❖ Salgó (HUBN20064) – Salgótarján
- ❖ Sóshartyáni Hencse-hegy (HUBN20060) – Sóshartyán
- ❖ Szandai Várhegy (HUBN20059) – Szanda
- ❖ Szentkúti Meszes-tető (HUBN20055) – Bátonyterenye, Mátraverebély, Sámsonháza

- ❖ Tepke (HUBN20056) – Alsótold, Felsőtold, Garáb, Kozárd, Mátraszőlős, Nagybárcány, Pásztó, Sámsonháza

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet 5. mellélete alapján a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek:

- ❖ Börzsöny (HUDI20008) – Berkenye, Borsosberény, Diósjenő, Drégelypalánk, Hont, Nagyoroszi
- ❖ Ipoly-völgy (HUDI20026) – Balassagyarmat, Drégelypalánk, Hont, Ipolyszög, Ipolyvece, Patak
- ❖ Nyugat-Cserhát és Naszály (HUDI20038) – Erdőkürt, Keszeg, Nézsa, Nógrádsáp, Ósagárd, Szendehely

34. ábra: NATURA 2000 Különleges természetmegőrzési területek
(Forrás: BNPI)

NATURA2000 KÜLÖNLEGES MADÁRVÉDELMI TERÜLETEK

Nógrád megye területének 8,13%-a érintett Natura2000 különleges madárvédelmi területtel.

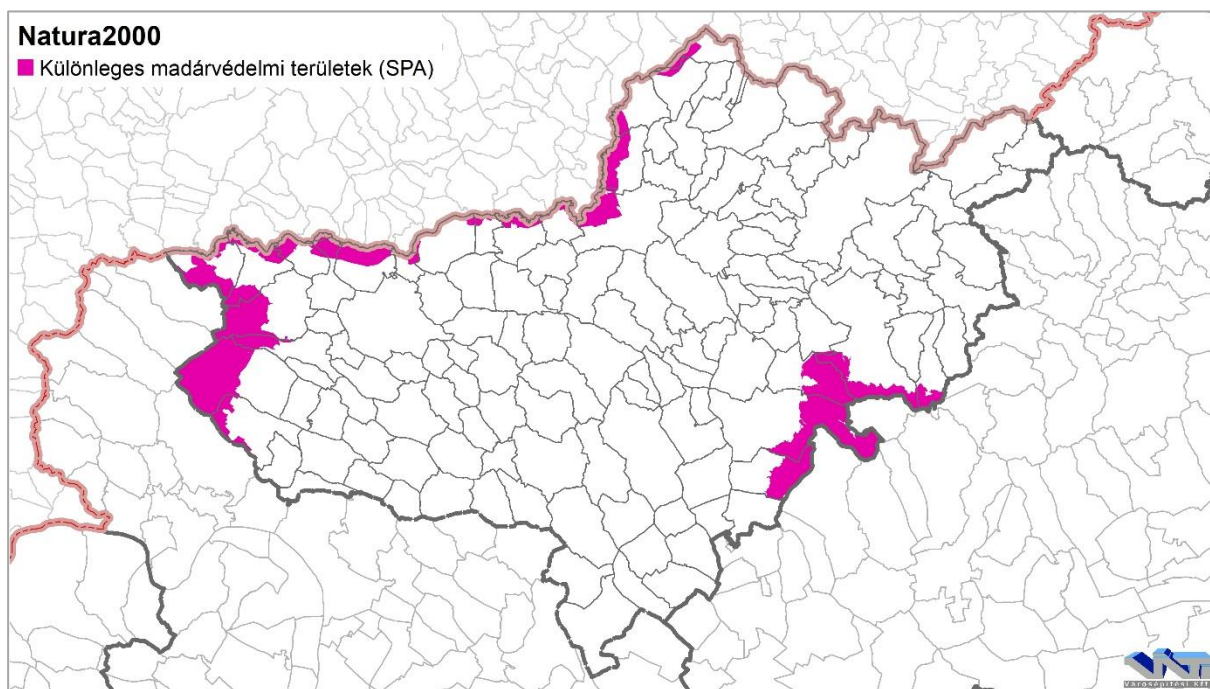
Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet 1. mellélete alapján a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság területén található Különleges madárvédelmi területek:

- ❖ Mátra (HUBN10006) – Bátortereny, Mátraverebély, Pásztó, Szuha, Szurdokpüspöki, Tar

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet 1. mellélete alapján a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság területén található Különleges madárvédelmi területek:

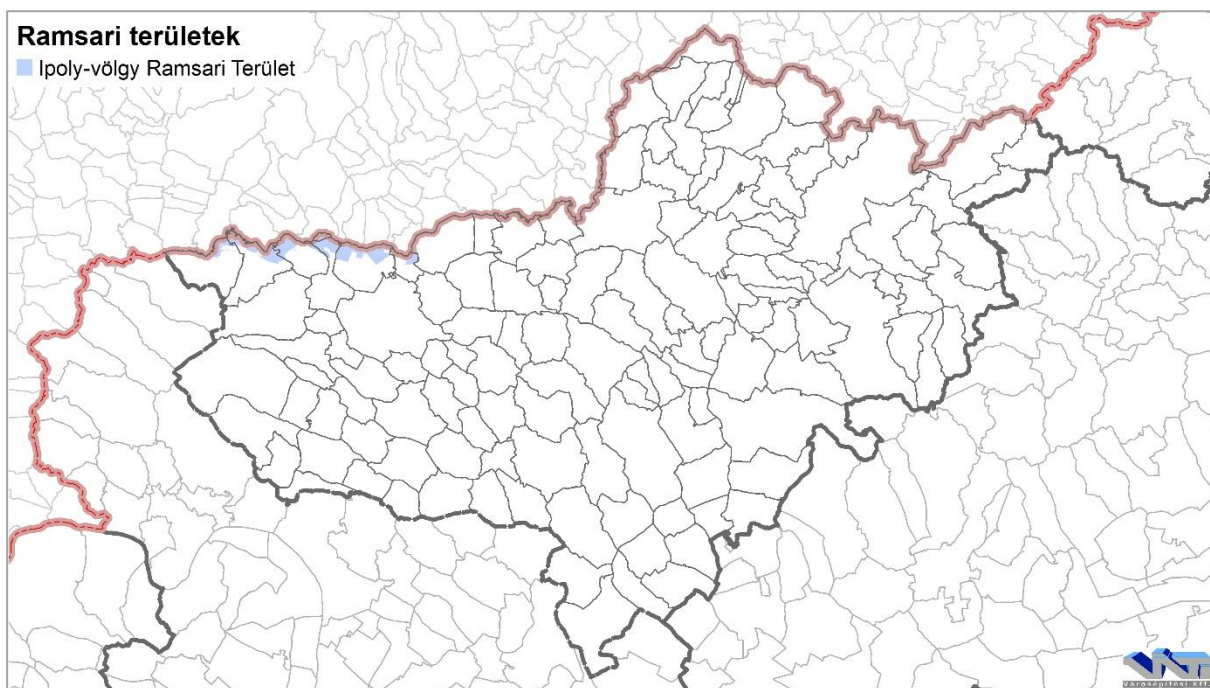
- ❖ Börzsöny és Visegrádi-hegység (HUDI10002) – Borsosberény, Diósjenő, Drégelypalánk, Hont, Nagyoroszi, Nógrád
- ❖ Ipoly-völgye (HUDI10008) – Balassagyarmat, Dejtár, Drégelypalánk, Hont, Hugyag, Ipolyszög, Ipolytarnóc, Ipolyvece, Litke, Ludányhalászi, Nógrádszakál, Órhalom, Patak, Patvarc, Szécsény

35. ábra: NATURA 2000 Különleges madárvédelmi területek
(Forrás: BNPI)

RAMSARI TERÜLETEK

A nemzetközi jelentőségű vadzivekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28.—június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről szóló 1993. évi XLII. törvény tartalmazza a területek védettségéről szóló szabályokat. A területek megnevezése a Nemzetközi Jelentőségű Vadzivek Jegyzékébe bejegyzett hazai védett vizek és vadvízterületek kihirdetéséről szóló 119/2011. (XII. 15.) VM rendeletben 20. sorszámmal szerepel az Ipoly-völgy Ramsari Terület. Az Ipoly-völgy 2001-ben került föl a listára, Nógrád megyére eső területe 2359 ha, főképp az Ipoly és az azt körülvevő erdős részek alkotják. Területével érintett Nógrád megyei települések: Balassagyarmat, Dejtár, Drégelypalánk, Hont, Ipolyszög, Ipolyvece, Patak.

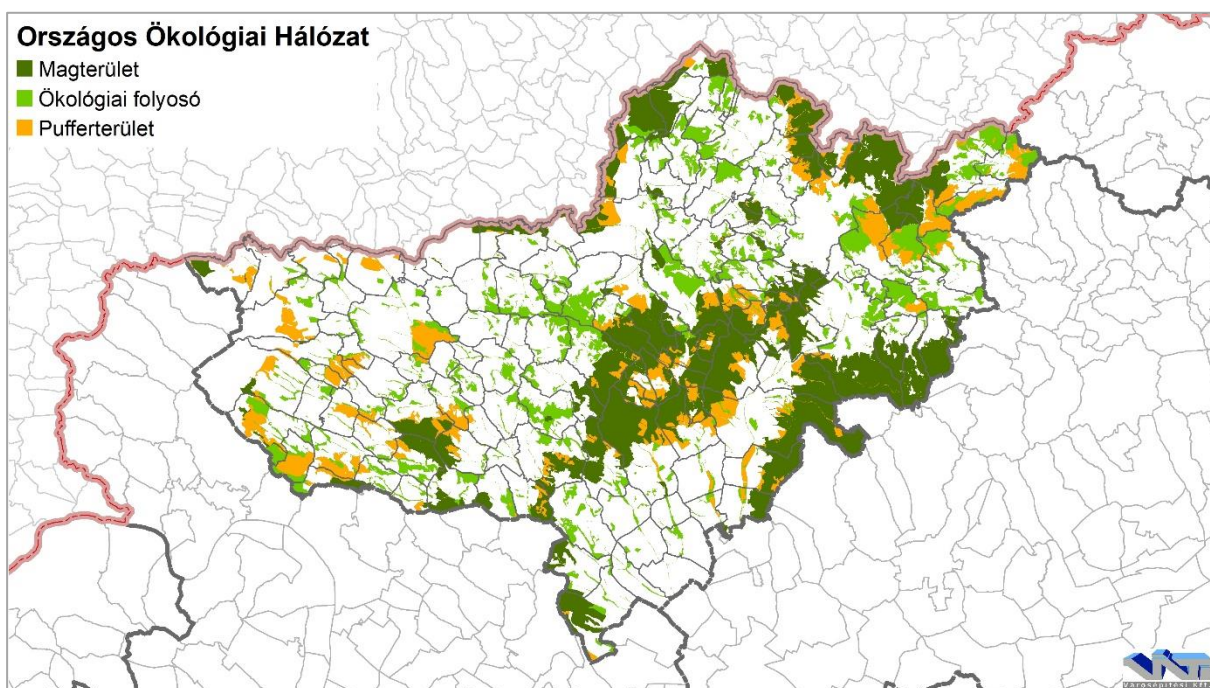

36. ábra: Ramsari területek
 (Forrás: 119/2011. (XII. 15.) VM rendelet)

ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

Az Országos területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2.§ 24. pontja szerint, az országos ökológiai hálózat

„országos területrendezési tervben megállapított övezet, amelybe az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere tartozik, és amelynek részei a magterületek, az ökológiai folyosók és a pufferterületek,“.

37. ábra: Országos Ökológiai Hálózat
 (Forrás: BNPI)

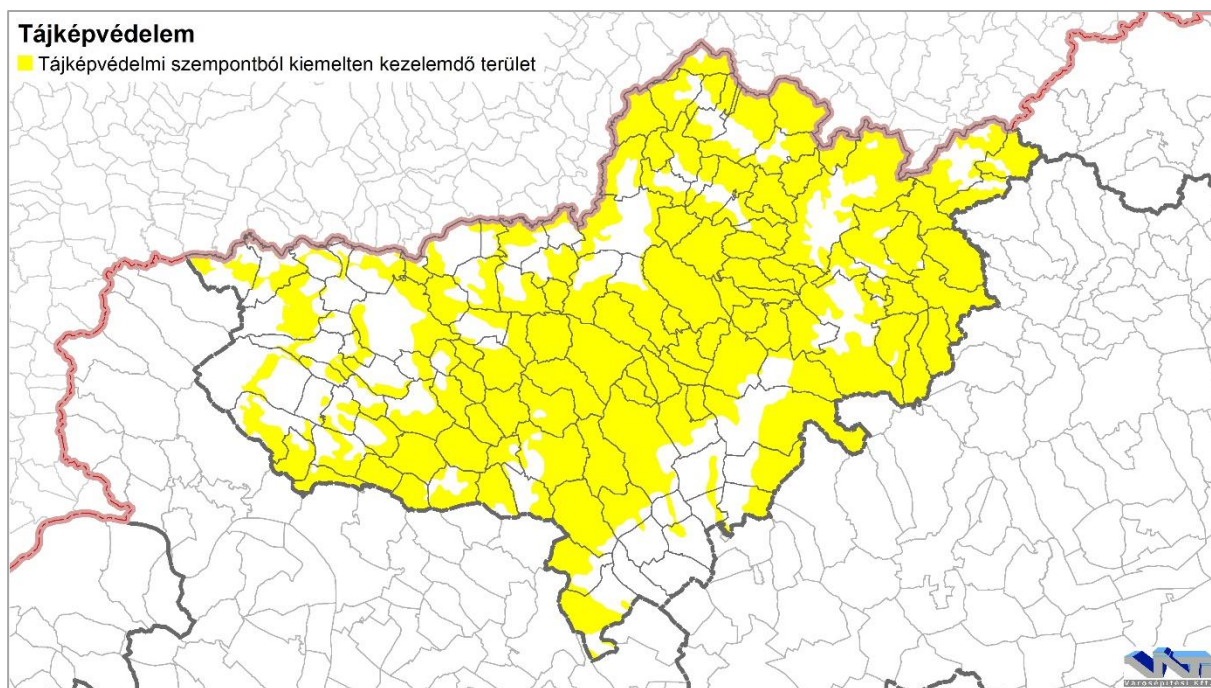
Nógrád megyében 1028,06 km² tartozik az Országos Ökológiai Hálózathoz, melymegye területének 40,41%-a. Ezen belül 526,44 km² (20,69%) magterület, 296,89 km² (11,67%) ökológiai folyosó, 204,72 km² (8,05%) puffterület.

TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TERÜLET

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2.§ 32b. pontja szerint a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület az

„országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak”.

Nógrád megye különleges tájképi adottságokkal bíró megye, ennek fényében nem meglepő, hogy területének 69,32%-a ilyen övezetbe tartozik (összesen 1763,46 km²). Az övezetben meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, a településrendezési eszközök megalapozó vizsgálatában meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a hagyományos tájhasználat jellemzőit.

38. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület
(Forrás: BNPI)

5.1. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS TERÜLETI VONATKOZÁSAI

A vizsgálat során számba vesszük az éghajlatváltozás legfontosabb, Nógrád megyét érintő indikátorait. Az aszály és ariditás, a klimatikus vízmérleg, a hőmérséklet és csapadék adatainak segítségével elemezzük az éghajlat jelenlegi állapotát, várható változását. Emellett bemutatjuk a talajvíz, valamint az ivóvíz-bázisok klímaérzékenységet, végül a megyei lakosság éghajlatváltozáshoz való hozzáállását elemezzük. A megye klimatikus adottságait és gazdasági ágazati jellemzőit figyelembe véve, továbbá a megfelelő adatok ismeretében a klímaváltozás mezőgazdasági-termelési vonatkozásait jelen fejezetben nem tekintjük át.

Az elemzéshez a NATÉR (Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer) éghajlati adatbázisát használjuk fel. Az adatbázisban a legtöbb szempont esetében az 1961-1990-ig terjedő időszak a jelenlegi referenciaállapot, mi is ezt tekintjük kiindulási pontnak. Ezt követően a legtöbb indikátor tekintetében két regionális klímamodell – az ALADIN-Climate és a RegCM klímamodellek – 2021-2050-ig tartó időszakra vonatkozó előrejelzéseit mutatjuk be. A rövid szöveges elemzések után beillesztett szemléltető ábrák sorrendje is ezt a logikát követi.

ASZÁLY ÉS ARIDITÁS

Az ariditási index megmutatja, hogy a csapadék mennyisége milyen arányban áll a felszín által elpárologtatni képes vízmennyiséggel. Nógrád megyében ez a szám 0.85-1.05 között mozog. A megye keleti és nyugati szélén, kisebb területeken egy fölé esik ez az érték, amely azt jelenti, hogy csapadéktöbblet alakul ki, ezek a területek humidak. A megye nagyobb része azonban csapadékhiányos. Az ariditási index a megye közepe felé folyamatosan csökken, a megye déli csücske számít a legaridabbnak. A klímamodellek alapján 2050-ig az ariditási index további – 0.1-0.2 ponttal való – csökkenését várhatjuk.

A Pálfai-féle aszályindex szintén a csapadéktöbbletet, vagy a vízhiányt jellemzi, de a nyári hónapokat súlyozottan veszi figyelembe. Az aszályindex is jól mintázza, hogy területileg a megye déli csücske érintett aszályossággal. A legmagasabb értékek 4.5-4.75 között mozognak. A predikciók további, 0.25-0.75 pontos növekedést vetítenek elénk. Országos viszonylatban kijelenthetjük, hogy a megye déli része az aszályosodás szempontjából a veszélyeztetettebb területek közé tartozik.

KLIMATIKUS VÍZMÉRLEG

A klimatikus vízmérleg az évi csapadékösszeg és az evapotranspiráció során elpárologtatott vízmennyiség különbsége. A megyét negatív előjelű vízmérleg, vagyis csapadékhiány jellemzi. Nagybibik, középső részét -50--100 mm-es vízmérlegű területek teszik ki. A klímamodellek a 2021-2050 időszakra a klimatikus vízmérleg további, radikális csökkenését jelzik előre (75-100 mm csökkenés).

HŐMÉRSÉKLET, HŐSÉG

Nógrád megye átlaghőmérséklete az 1961-1990 időszak alapján 9-10 °C, a megye északkeleti csücskében 8-9 °C. A klímamodellek 1-2°C-os növekedést jeleznek előre. Ez a hőmérsékletnövekedés az egész országot jellemzi, Nógrád megye helyzete nem egyedi. Az ilyen mértékű hőmérsékletnövekedés azonban jelentős következményekkel jár.

Várhatóan növekszik majd a forró napok száma is (ilyenkor a napi csúcshőmérséklet eléri a 35°C-ot). Míg az 1961-1990 időszakban, a megyében ez a szám nem haladta meg a 0,2-t, az előrejelzések 0-5, de akár 5-10 pontos növekedést is jósolnak. Ez a tendencia azonban országos viszonylatban szintén átlagosnak mondható.

A referencia időszakban 1-3 hőségriadós (a napi középhőmérséklet a 25°C-ot /másodfokú/, vagy 27°C-ot /harmadfokú/ meghaladó értéke legalább 3 egymást követő napon fennáll) nappal számolhattunk, mely értékekkel a megye országos viszonylatban a kevésbé veszélyeztetett területek közé tartozik. Ez a szám 0-5-tel, de a pesszimistább modell szerint 10-15-tel is növekedhet a 2021-2050 időszakban. Országos szinten, még ilyen mértékű várható növekedés mellett is, Nógrád megye a legjobb helyzetben lévő megyék közé tartozik.

A hőhullámos napokon (amikor a napi középhőmérséklet meghaladja a 25°C-os küszöbértéket) a 2005-2014-es időszakban a megyében jellemző többlethőmérséklet 1,64-1,82 között mozgott. A többlethőmérséklet a 2021-2050 időszakban 48,2-55,3%-kal emelkedhet. A hőhullámos napok gyakorisága ugyanebben az időszakban a megye délnyugati felében várhatóan 71,4-78,1%-kal, az északkeleti területeken 78,2-86,2%-kal növekszik majd. A hőhullámok felsorolt indikátorait tekintve Nógrád megye területe országos viszonylatban igen veszélyeztetett, a többlethőmérsékletet és ennek várható változását tekintve az ország legveszélyeztetettebb területei közé tartozik.

CSAPADÉK

Nógrád megye középső területén 550-575 mm az átlagos évi csapadékösszeg. A keleti részen 575-600-ig, a nyugati részen 625-650 mm-ig növekszik. A különböző klímamodellek becslései szerint a csapadékösszeg a 2021-2050 időszakban 0-25 mm-rel, de akár 50-75, sőt a Pásztótól délre eső területeken 75-100 mm-rel is csökkenhet.

A csökkenő tendencia mellett azonban valószínű, hogy az intenzív esőzéses napok száma növekszik. Az 1961-1990 időszakban évente átlagosan 0,5-1, a keleti csücsökben 1-1,5 olyan nap volt, mikor a csapadék meghaladta a 30 mm-t. Az ilyen intenzív csapadékú napok száma várhatóan növekszik majd, helyenként akár egy teljes nappal.

A települések vízgyűjtő területének bizonyos tulajdonságai meghatározzák azok villámárvizekre való érzékenységet. A villámárvíz kialakulása a csapadékintenzitástól is függ. Nógrád megye, adottságaiból adódóan – csakúgy, mint az ország szinte teljes északi része, illetve a Dunántúl nagy hányada – villámárvíz-érzékenység szempontjából a veszélyeztetett területek közé tartozik. A csapadékok intenzitásának várható növekedése mellett ez komoly kockázatot jelent.

IVÓVÍZ-BÁZISOK- ÉS TALAJVÍZ KLÍMAÉRZÉKENYSÉGE

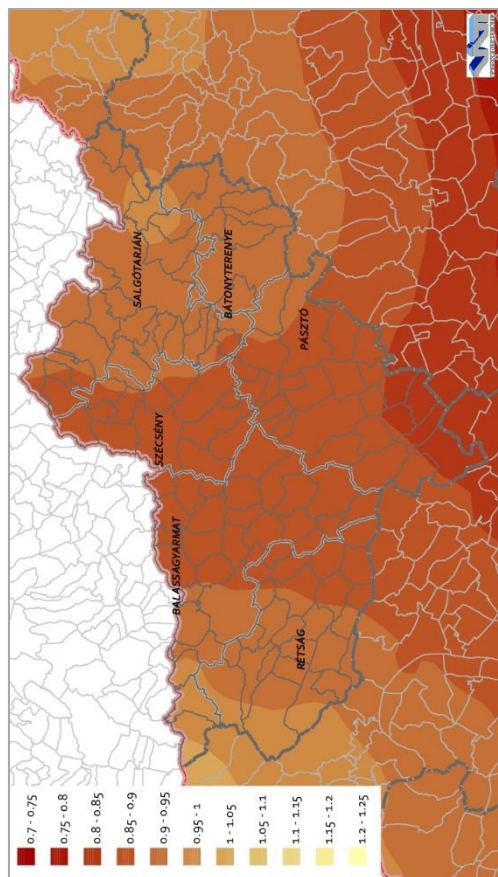
Klímaérzékenységi szempontból az ivóvíz-bázisokat Nógrád megyében 6 kategóriába soroljuk. Ezek közül a felszíni vizek és a 30 m-nél sekélyebb porózus vízáadó rétegek a legérzékenyebbek. Ebben a tekintetben a megye keleti fele a legveszélyeztetettebb.

A talajvíztükör klímaérzékenysége szempontjából Nógrád megye szintén az ország veszélyeztetettebb területei közé tartozik. A múltbeli modellezett talajvízszint-változásokból levezetett klímaérzékenység közepes, helyenként magas besorolású. A jövőbeni modellezett talajvízszint-változásokból levezetett klímaérzékenység pedig közepes.

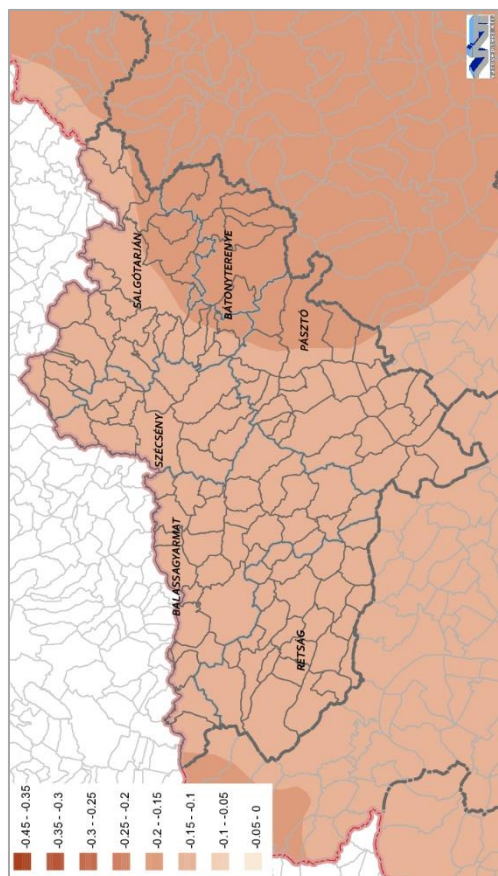
LAKOSSÁGI ATTITÚD

Nógrád megye lakosságának éghajlatváltozáshoz való hozzáállása az országos átlagtól elmarad. A 2015-ös felmérés szerint az országos átlagnál alacsonyabb a „valódi” anyagi tehervállalási hajlandóság. Emellett az országosnál kedvezőtlenebb a lakossági klímaváltozási attitűdindex.

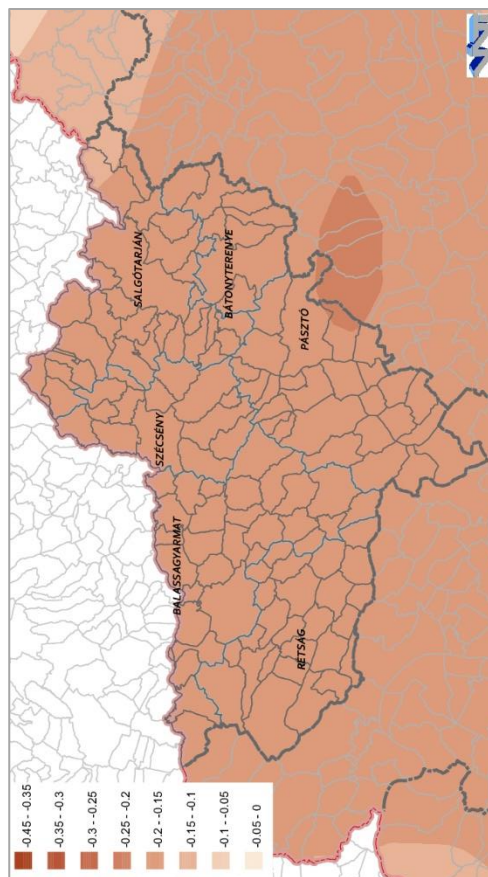
A továbbiakban a Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer (NATÉR) adatbázisából válogatott, Nógrád megye területére készült elemzéseket, modelleket gyűjtöttük össze.

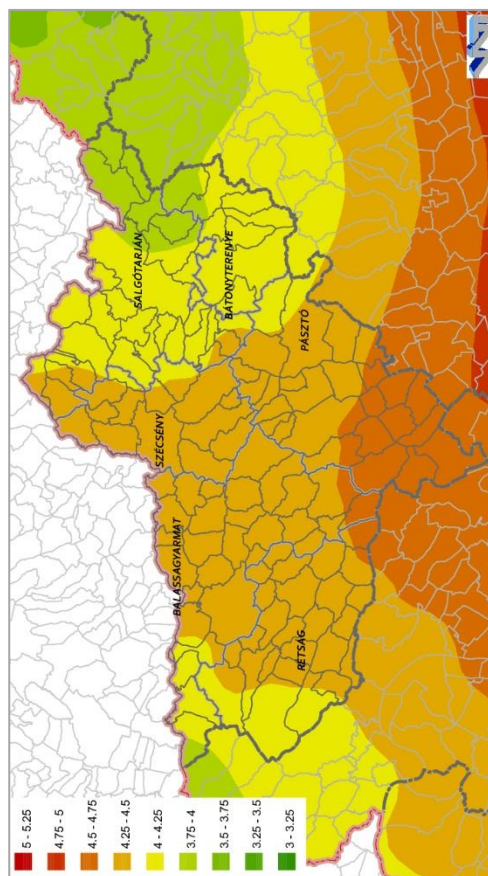
4.1. ábra: Ariditási index az 1961-1990 időszakban

39. ábra: Az ariditási index várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climete alapján

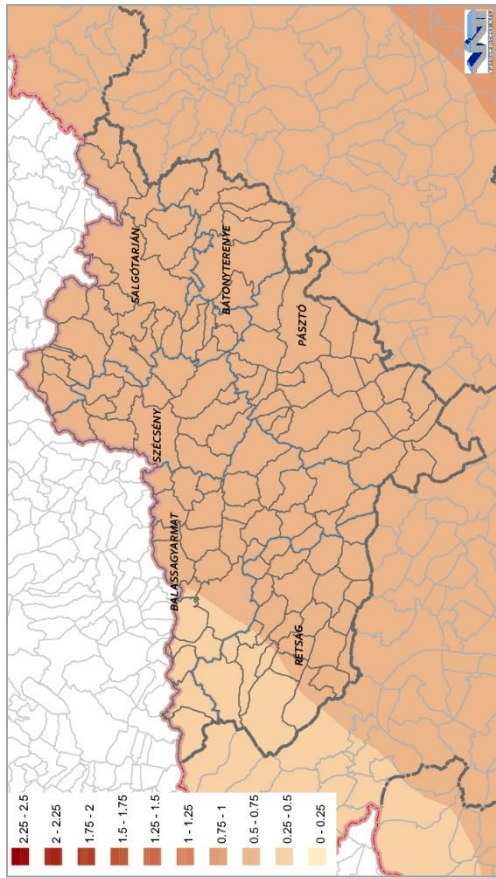

42. ábra: Az ariditási index várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján

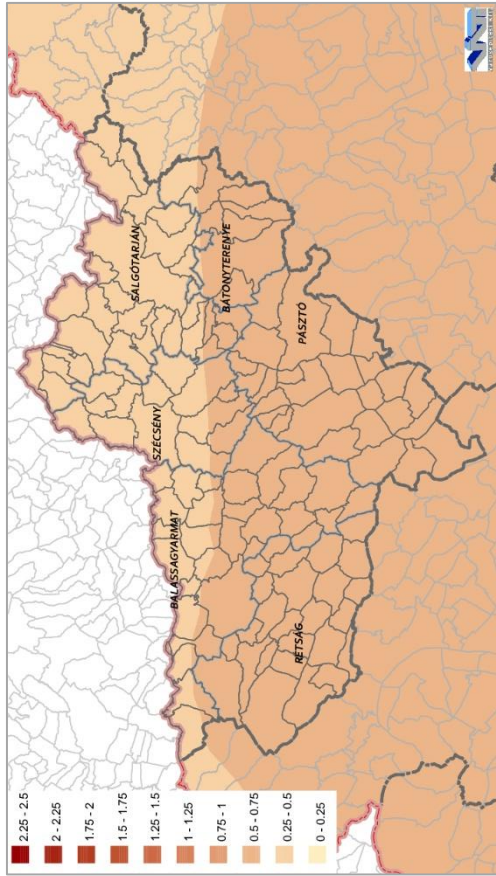

40. ábra: Módosított Pálfi-féle aszályindex az 1961-1990 időszakban

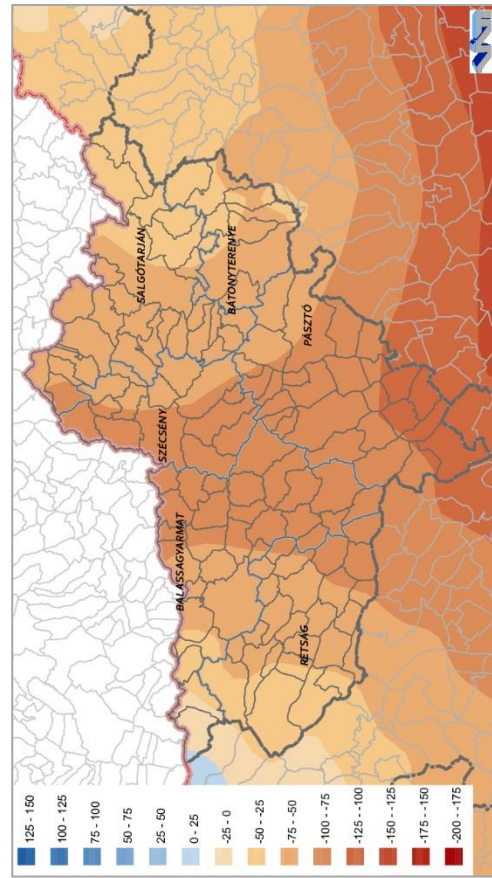

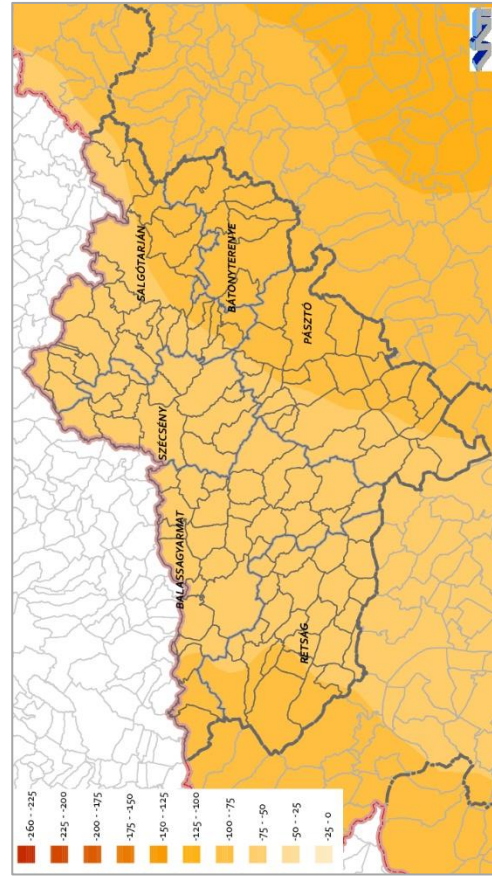
45. ábra: A módosított Pálfi-féle aszályindex várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climat alapján

43. ábra: A módosított Pálfi-féle aszályindex várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján

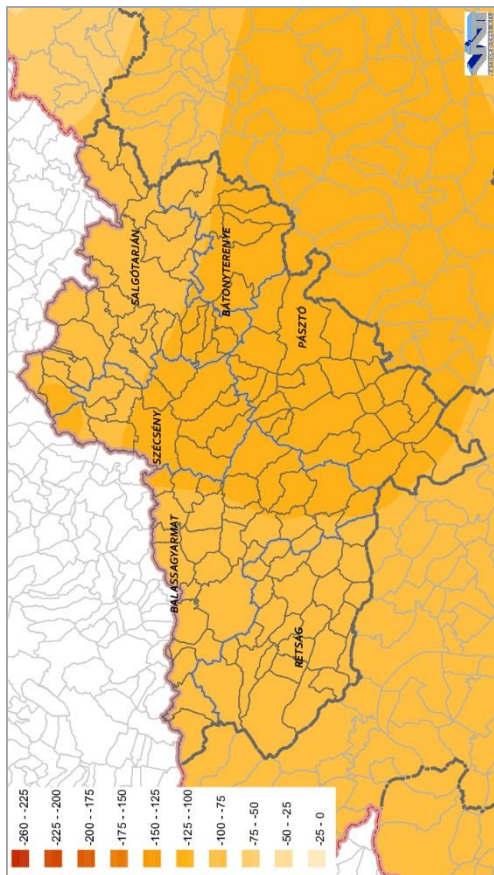

46. ábra: Klimatikus vízmérleg az 1961-1990 időszakban (mm)

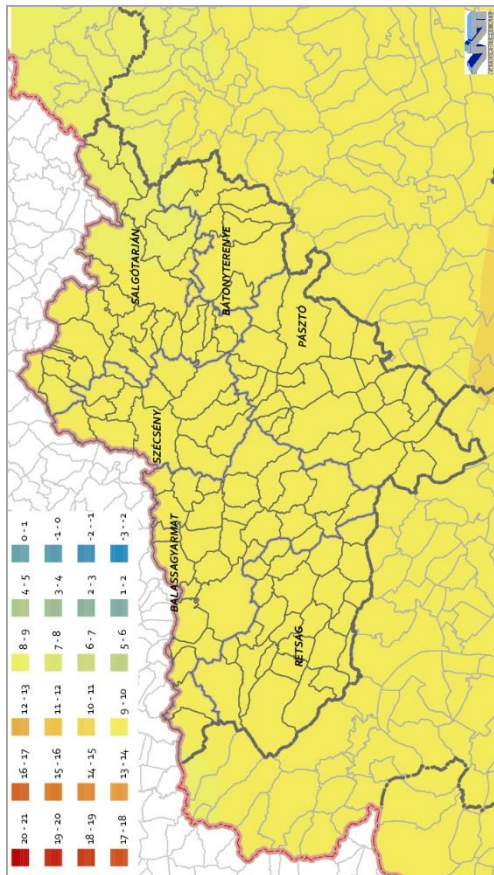

44. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climat alapján (mm)

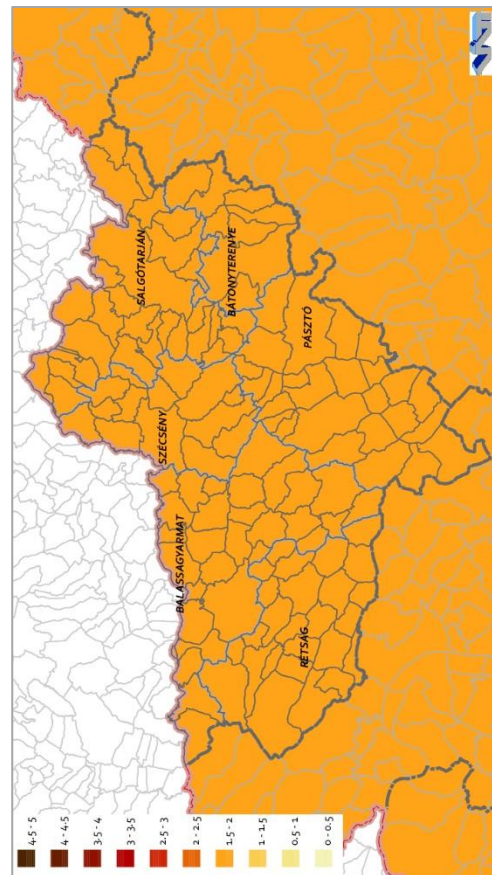

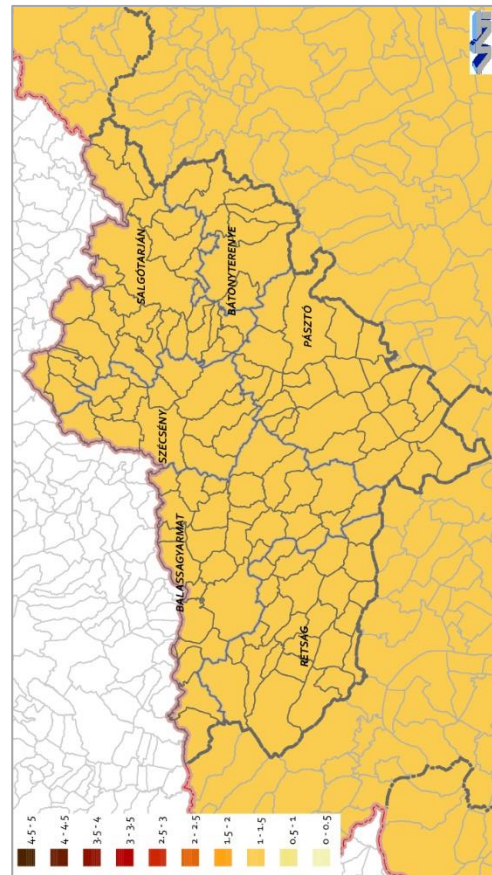
49. ábra: A klimatikus vízmérleg várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (mm)

47. ábra: Nógrád megye átlaghőmérséklete az 1961-1990 időszakban (°C)

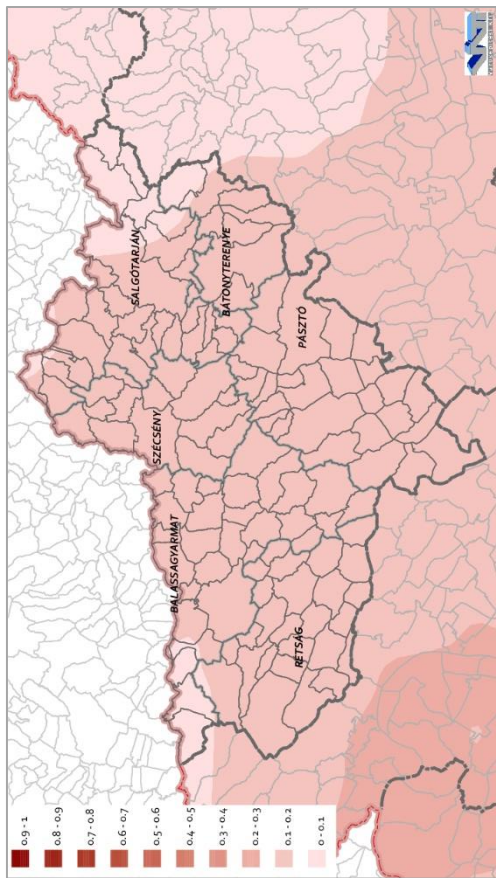

50. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján (°C)

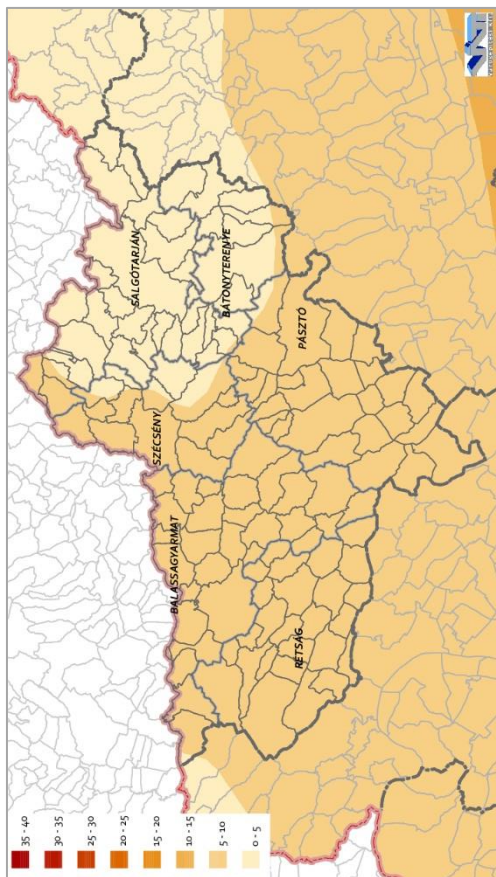

48. ábra: Az átlaghőmérséklet várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (°C)

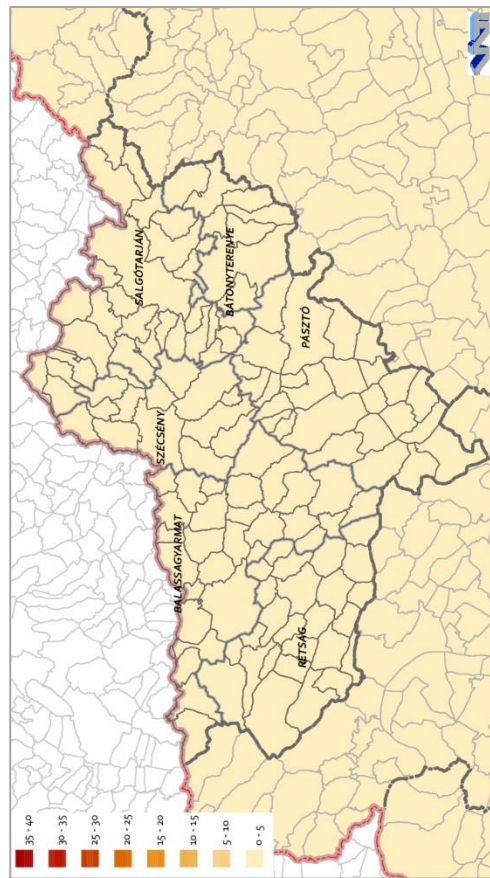

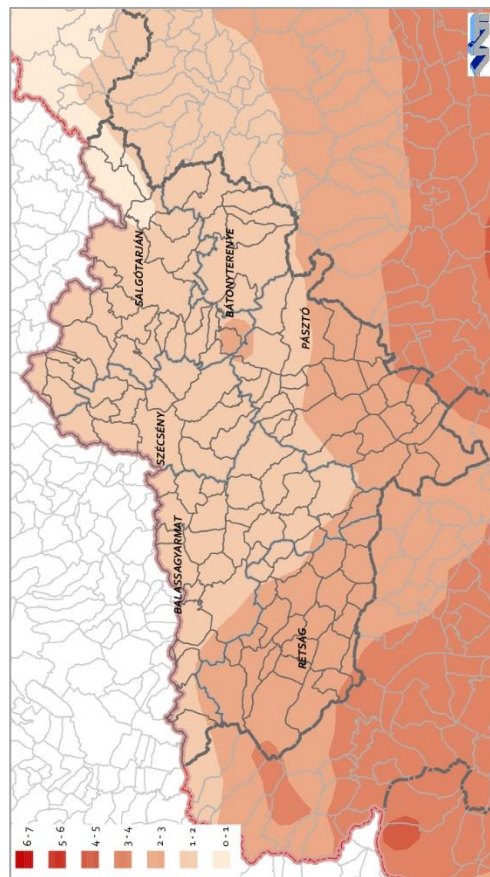
53. ábra: A forró napok száma az 1961-1990 időszakban (napok száma)

51. ábra: A forró napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra az ALADIN-Climate alapján (napok száma)

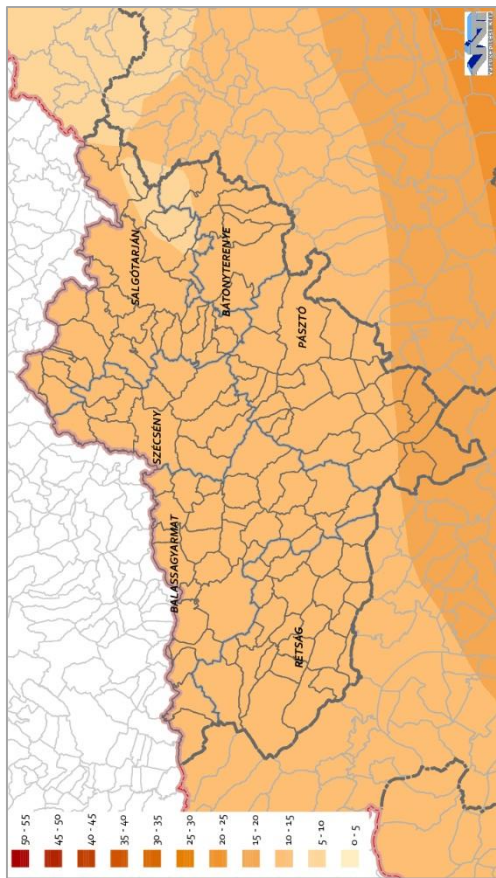

54. ábra: A forró napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra a RegCM alapján (napok száma)

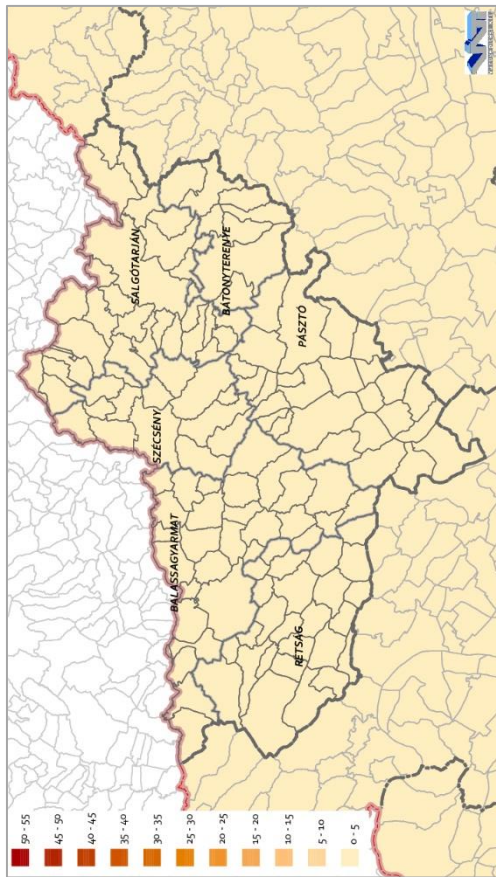

52. ábra: A hőségriadós napok száma az 1961-1990 időszakban (napok száma)

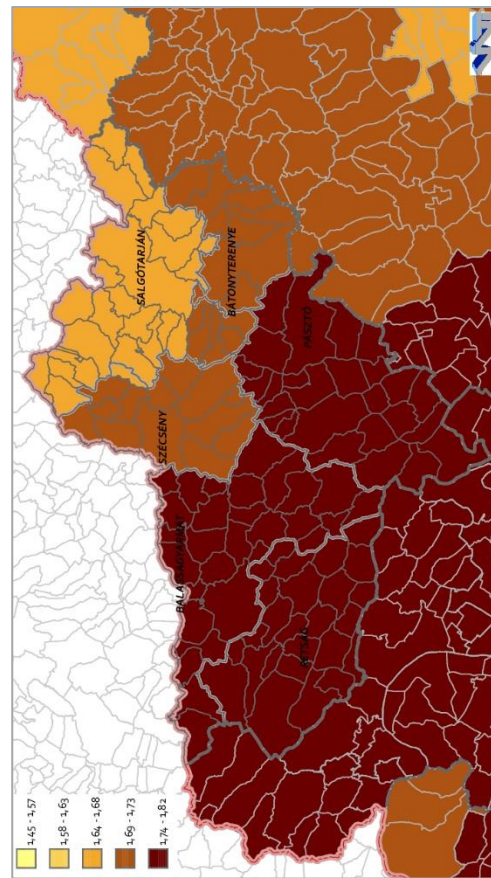

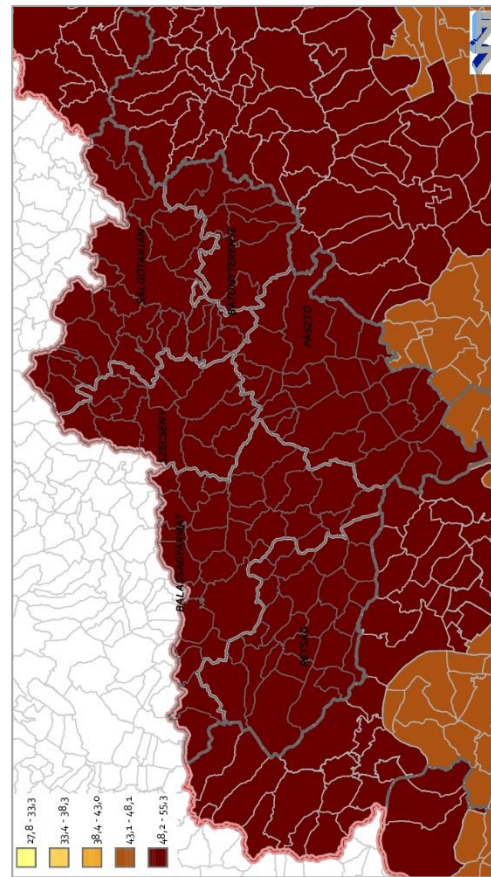
57. ábra: A hőségiadós napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra az ALADIN-Climate alapján (napok száma)

55. ábra: A hőségiadós napok számának várható változása a 2021-2000 időszakra a RegCM alapján (napok száma)

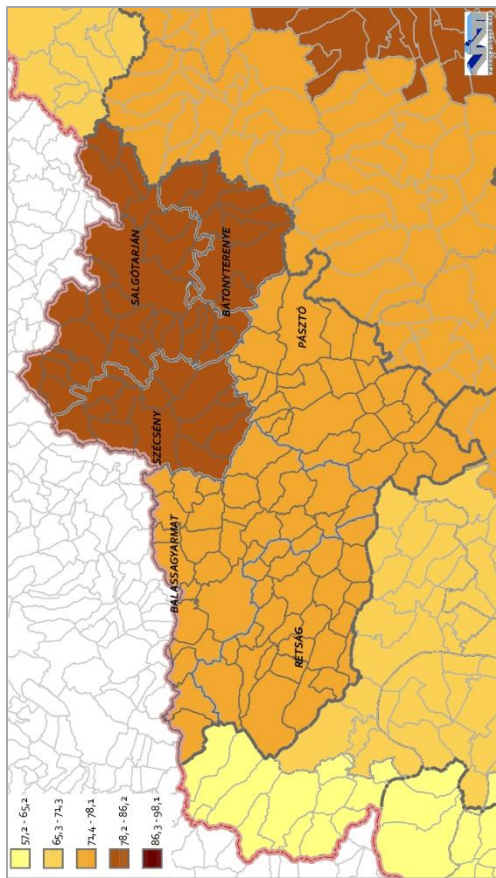

58. ábra: Hőhullámos napok többlethőmérséklete a 2005-2014 időszakban (°C)

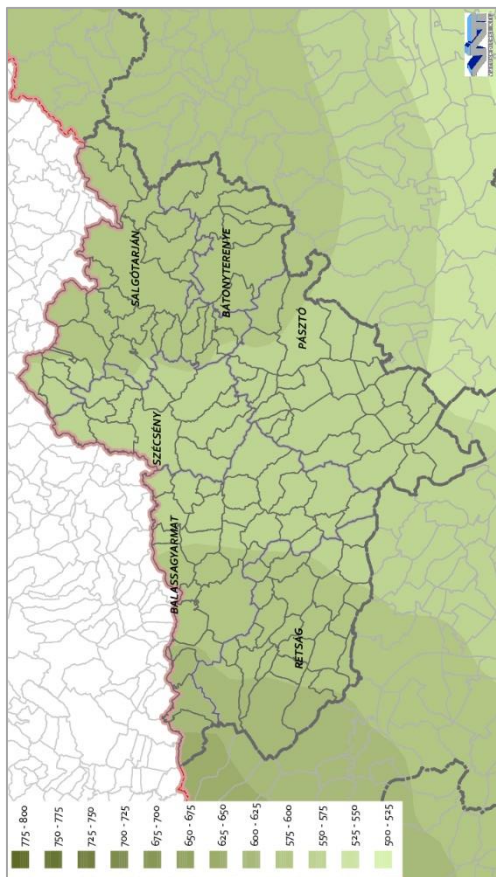

56. ábra: Hőhullámos napok többlethőmérsékletének várható változása a 2021-2050 időszakra (%)

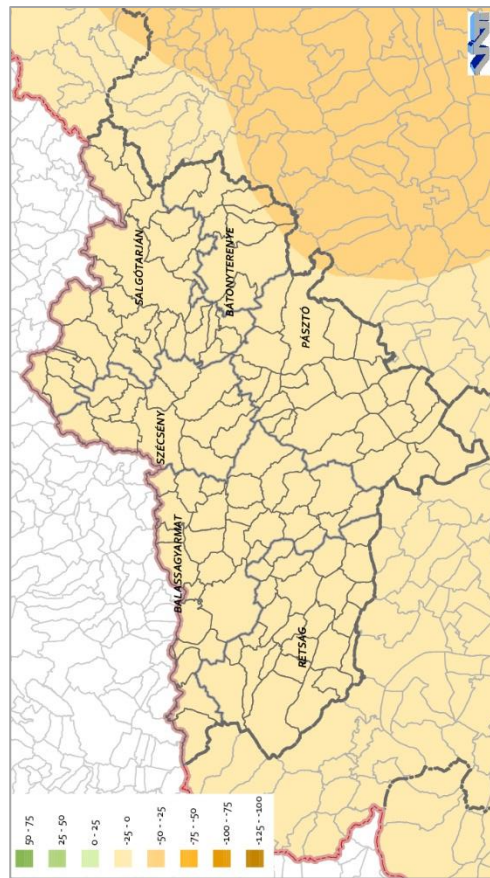

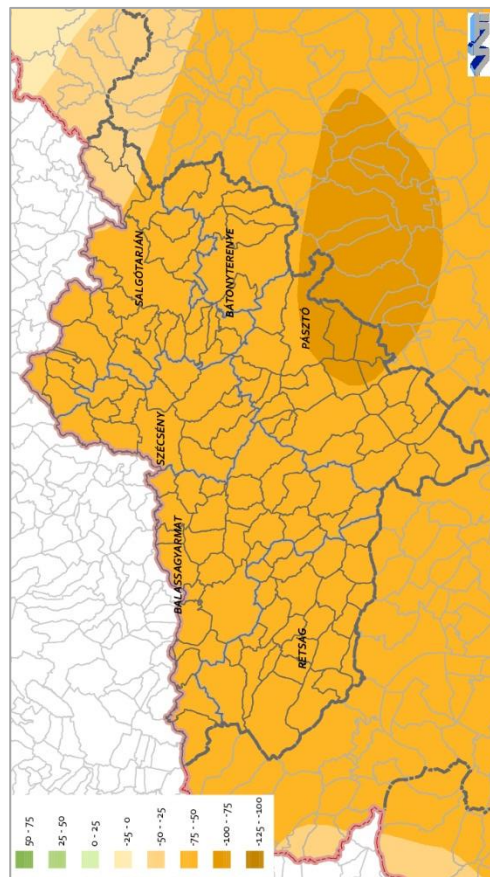
61. ábra: Hóhullámos napok gyakoriságának várható változása a 2021-2050 időszakban (%)

59. ábra: Átlagos évi csapadékösszeg az 1961-1990 időszakban (mm)

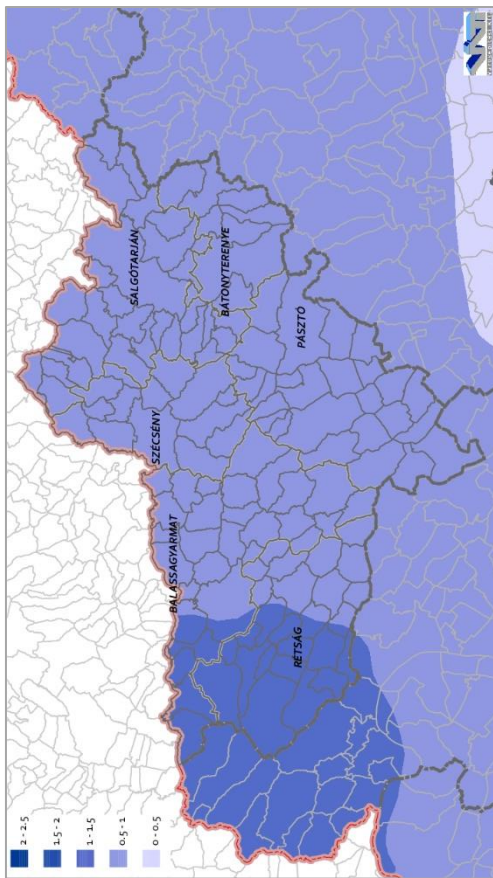

62. ábra: A csapadék várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján (mm)

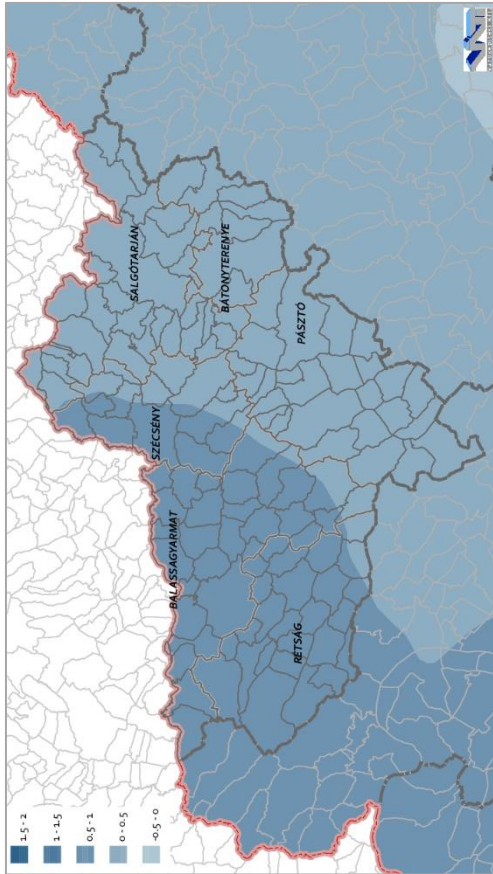

60. ábra: A csapadék várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (mm)

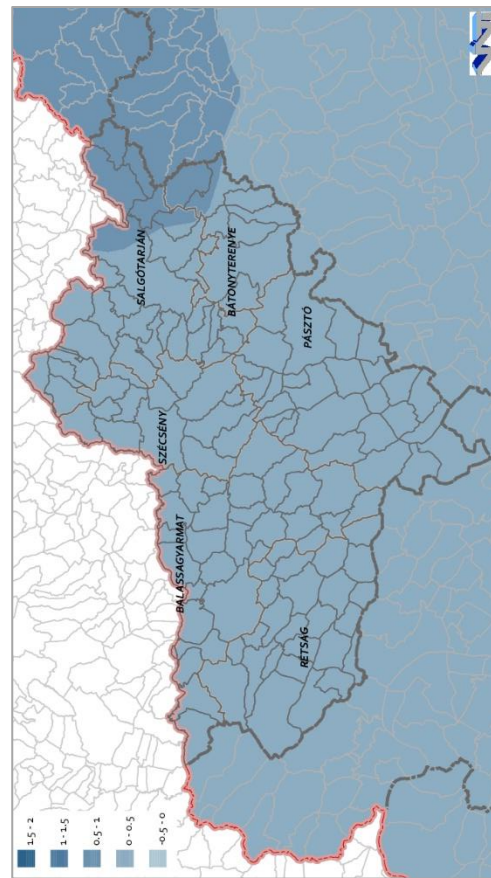

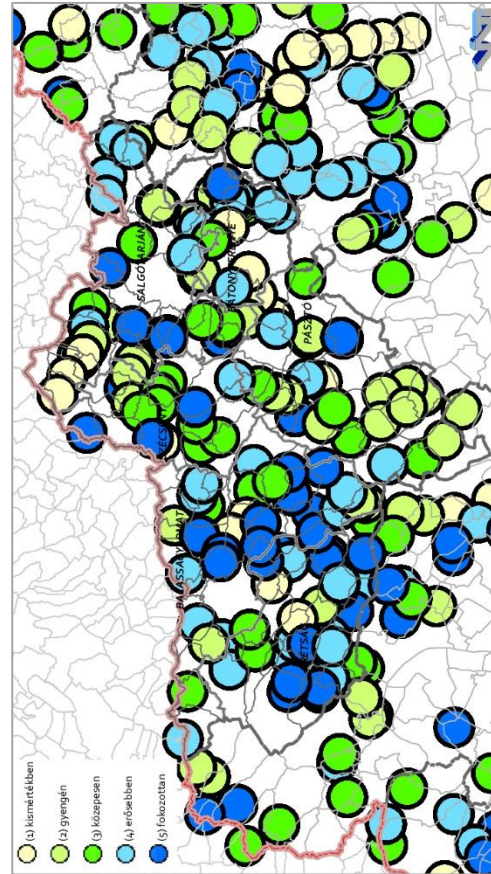
65. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok száma az 1961-1990 időszakban (napok száma)

63. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása a 2021-2050 időszakra az ALADIN-Climate alapján

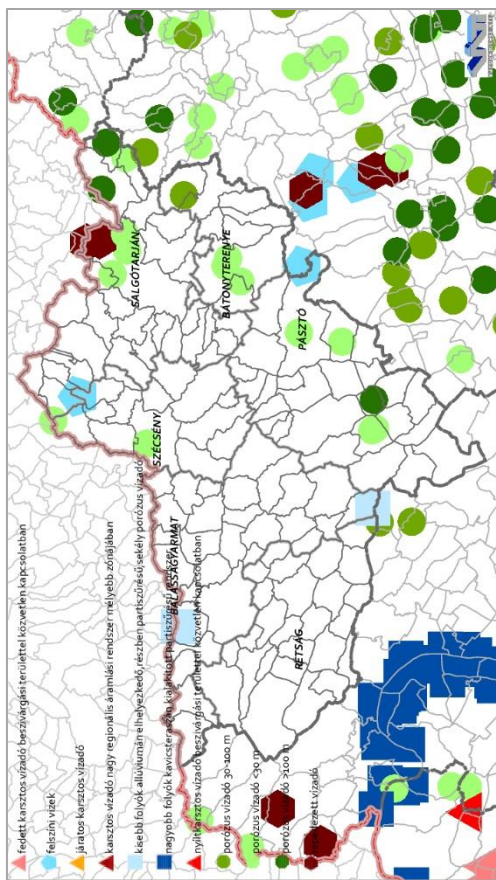

66. ábra: A 30 mm-t meghaladó csapadékos napok számának várható változása a 2021-2050 időszakra a RegCM alapján (napok száma)

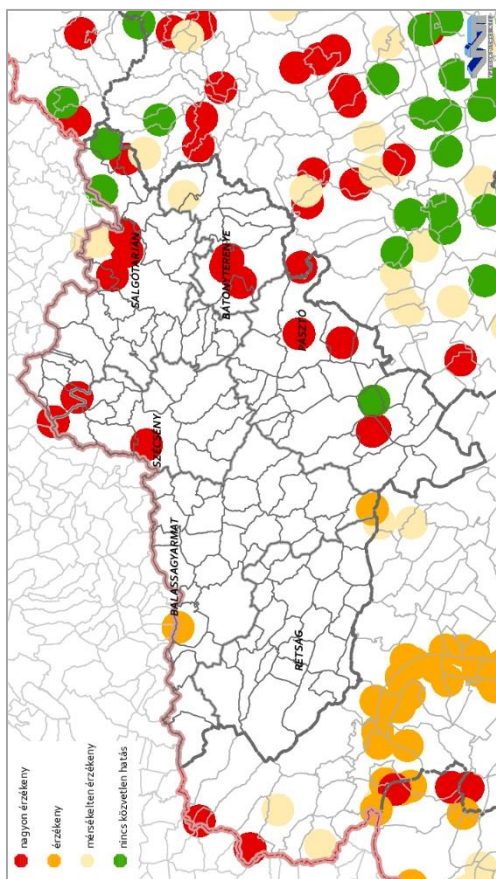

64. ábra: A villámvíz-veszélyeztetettség mértéke (vizsgált: vízgyűjtők és kifolyási pontjaik)

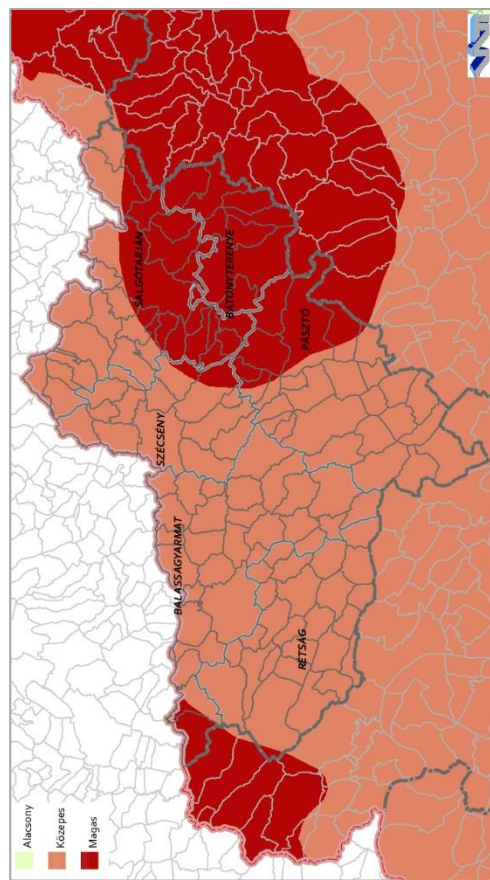

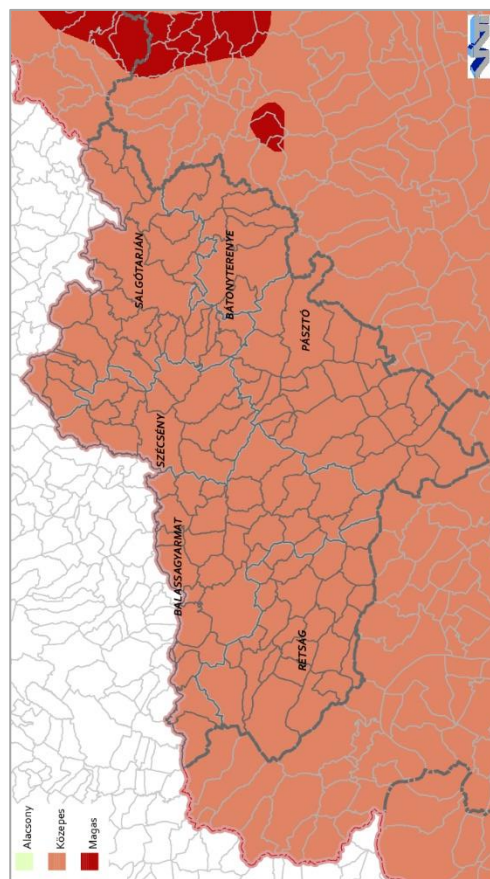
69. ábra: Vízbázisok klímaérzékenységi kategóriái

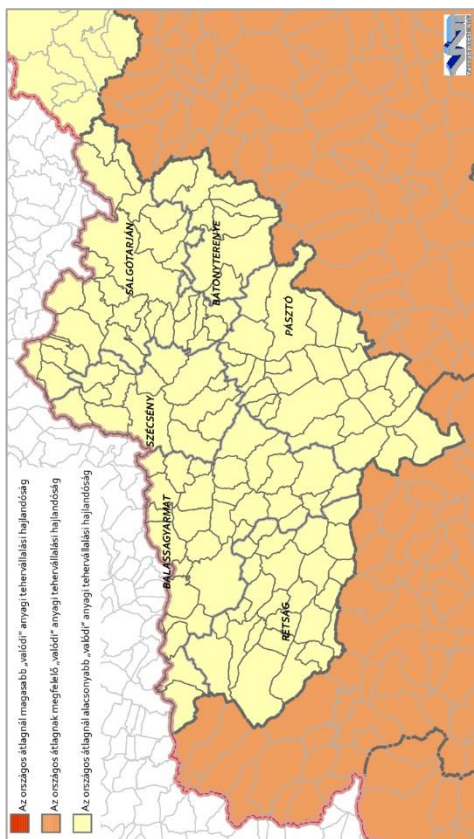
67. ábra: Vízbázisok klímaérzékenységek mértéke

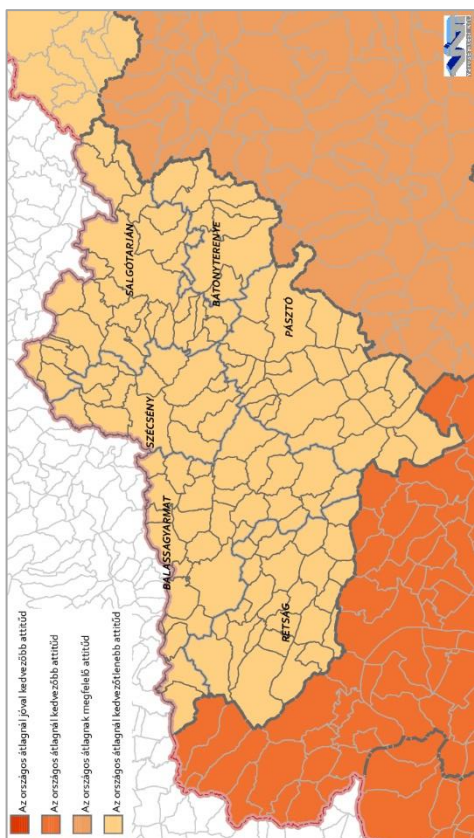
70. ábra: A talajvíztűkőr múltbéli modellezett talajvízszint változásokból levezetett klímaérzékenysége

68. ábra: A talajvíztűkőr jövőbeni modellezett talajvízszint változásokból levezetett klímaérzékenysége

72. ábra: Anyagi tehervállalási hajlandóság a vállalt anyagi szerepvállalás és a már megtett lépések alapján, 2015

71. ábra: Lakossági klímaváltozási attitűdindex, 2015

5.2. TERMÉSZETI KOCKÁZATOT OKOZÓ ELEMÉK

A kockázatok számbavétele az adottságok áttekintésével kezdődik. Nógrád megye területén az alábbi tényezők azonosíthatók kockázati elemekként.

ÁRVÍZ

VÍZFOLYÁSOK

A megye domborzata dombvidéki jellegű. A Szlovákiában eredő Ipoly határfolyó. Az Ipoly bal parti, továbbá a Közép-Duna, a Zagyva és a Tarna alegységekben található mellékvízfolyások és patakok Nógrád megye területén erednek. A vízfolyások az év nagy részében alacsony vízhozamúak, árhullámok csak a nagy nyári zivatarok idején és a tavaszi hóolvadáskor alakulnak ki rajtuk. Szélsőséges vízhozamúak, 1-2-3 nap alatt levonulnak az árvizeik.

A KDV-VIZIG területén a vízfolyások rendezése az 1963-as év rendkívüli helyi vízkárai után indult meg. Jelentős rendezések 1970-1980. évek között történtek. Mederrendezés során a vízfolyások külterületen $NQ_{10\%}$ -os, belterületen $NQ_{2\%}$ -os mértékadó vízhozam kiöntésmentes levezetésére lettek kiépítve. A legutóbbi években 2010-ben az Ipoly és Zagyva illetve mellékágaik több alkalommal is jelentős mértékű terhelésnek voltak kitéve, több helyen az eddig mért legnagyobb vízszintet is meghaladó vízállásokat mértek.

A Nagyvízi Mederkezelési Terv (VITUKI Hungary Kft., 2014. december) két szakaszon érinti Nógrád megye területét:

- ❖ 02. NMT.05. Ipolytarnóc (Államhatár) [148,50 fkm] – Hont (országhatár) [60,04 fkm]
- ❖ 02. NMT.07. Jobbágyi közúti híd [124+500 fkm] – Szentlőrinc-káti közúti híd [87+700 fkm]

02. NMT.05. Ipolytarnóc (Államhatár) [148,50 fkm] – Hont (országhatár) [60,04 fkm]

A tervezési szakaszon a nagyvízi meder területe (az ideiglenes védművek által védett ingatlanokat is annak tekintve) összesen 10 település belterületét érinti: Hont, Drégelypalánk, Ipolyszög, Őrhalom, Hugyag, Szécsény, Ludányhalászi, Nógrádszakál, Litke és Ipolytarnóc. Az előtéssel veszélyeztetett ingatlanok döntően az áramlási holttérben találhatóak, kivéve Ipolytarnócon, amelyekben azok az átmeneti zónába esnek.

A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet kimondja:

„(2) A nagyvízi mederben való elhelyezkedés tényének megállapítása során a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb által kijelölt területből figyelmen kívül hagyható:

a) az önállóan védekező települések árvíz-védekezési tervében szereplő ideiglenes védmű által védett terület, feltéve, hogy a védmű létesítéséhez a működési terület szerinti vízügyi igazgatási szerv szakmai állásfoglalásban kifejezetten hozzájárult, valamint

b) a működési területével érintett vízügyi igazgatási szerv árvízvédelmi tervében szereplő, ideiglenes védmű által mentesített terület.”

Fenti idézet alapján kizárólag Hugyag és Ludányhalászi rendelkezik nagyvízi meder érintettséggel, azaz területén található olyan ingatlanok, melyek védelme, MÁSZ, vagy LNV szintű árhullám esetén, nem biztosított.

Az Ipoly folyó Nógrád megyei szakaszát négy ártéri öblözet érinti:

- ❖ Ipolyvecei ártéri öblözet, a szlovák-határtól – a Derék patak jobb partjáig,
- ❖ a Dejtári ártéri öblözet, a Derék patak jobb partjától az Ipolyszögi magaspartig,
- ❖ a Balassagyarmati ártéri öblözet az Ipolyszögi magasparttól a patvarci magaspartig,
- ❖ a Szécsényi ártéri öblözet a patvarci magasparttól az Ipolytarnóc-Kalonda közötti szlovák-magyar határig tart.

Az egyezményes terv alapján történt a fővédvonalak kiépítése az 1990-es évek elején.

Első rendű árvízvédelmi védvonalak az Ipoly folyó Ipolyvece-Dejtár-Balassagyarmat-Szécsényi öblözetének 29,246 km hosszú védelmi szakaszán:

❖ Ipoly folyó balpart	18,181 km,
❖ Derék-patak balpart	1,546 km,
❖ Derék-patak jobbpart	2,090 km,
❖ Lókos-patak balpart	1,850 km,
❖ Lókos-patak jobbpart	1,768 km,
❖ Szentlélek-patak jobbpart	3,811 km.

A mellékvízfolyások árvíz elleni védelmére a töltések csak az Ipoly határszelvényének visszaduzzadásáig épültek meg. Rendszeres karbantartásuk a KDV-VIZIG ütemterve alapján történik.

02. NMT.07. Jobbágyi közúti híd [124+500 fkm] – Szentlőrinc-közi közúti híd [87+700 fkm]

A Zagyva Nógrád megye csaknem teljes szakaszán a kisvízfolyások kategóriájába tartozik, de Jobbágyi községtől délre levő szakaszát már folyó kategóriába sorolták.

A Zagyva folyó melletti területeket Jászfelsőszentgyörgy-Jobbágyi között megépített, 82,915 km hosszú két oldali árvízvédelmi töltés védi a Lőrinci öblözetben. Nógrád megyében csak Jobbágyi községben épült a Zagyva mindkét partján a közigazgatási területéhez tartozó szakaszon árvízvédelmi töltés. A folyó további szakasza a megye területén kívül van. A település nem esik közvetlen veszélyeztetettség alá.

Az árvízvédelmi töltéseknek Budapesten kívüli szakaszokon a mértékadó árvízszint+1,0 m koronaszint magasságnak kell megfelelniük. A nem megfelelő védmű szakaszok keresztmetszeti és magassági hiányainak ismeretében a töltések megerősítésére van szükség.

A Zagyva tározós vízrendezése kapcsán 3 tározó épült meg Nógrád megyében; a Mátraverebélyi tározó, a Maconkai tározó, a Tarján-pataki tározó és a Hasznosi tározó.

ÁLLÓVIZEK

Több nagy csoportra sorolhatók az állóvizek a megye területén, jellemzően több funkció szerepkörűek. Elsődleges hasznosítású csoportosításuk szerint lehetnek:

- ❖ víztározási célú,
- ❖ ivóvíz kivételi célú,
- ❖ árvízvédelmi hasznosítású,
- ❖ horgászat, öntözés,
- ❖ helyi jelentőségű tavak,
- ❖ rekreációs funkciójú vízfelületek.

A megye területén levő állóvizeket az 1. sz. függelék mutatja be. A vízfolyásokon kívül jelentős szerepet kapnak a megyében a vizek visszatartására, késleltetett továbbvezetésére és tározására kialakított völgyzárógátas árvízvédelmi tározók, többnyire a vízfolyások heves vízjárását és a belterületek védelmét szolgálják. Az árvízvédelem fontos elemei ezen a dombvidéken. Nógrád megye területén 3db kizárólagos állami tulajdonú árvízcsúcs-csökkentő tározó üzemel, ezek fenntartása és felújítása a KDV-VIZIG feladatkörébe tartozik.

7. táblázat: Tározók árvízi térfogata
(Forrás: KDV-VIZIG)

2-10 alegység	Érintett folyó	Árvízvédelmi hasznosítás	Árvízi térfogat
	Zagyva patak	Mátraverebélyi tározó	1,8 millió m ³
	Zagyva patak	Maconkai tározó:	2,5 millió m ³
	Tarján patak	Tarján-pataki tározó	2,7 millió m ³
Összes árvízi térfogat:			7,0 millió m³

A kisvízfolyásokon levő árvízcsúcs csökkentő tározók a megyében: Alsó-petényi víztározó, a Derék-pataki, az Ecsegi, a Kiseccset-Kéttobonyi, a Kozárd-pataki, a Lókos-pataki, a Nagyoroszi, a Szanda-pataki és a Varsány-Tab pusztai tározók az Ipoly és a Zagyva vízgyűjtő területén.

A szakhatóság vizsgálja további tározási lehetőségek biztosítását vízfolyásain és kisvízű mellékfolyóin. Balassagyarmat területének a védelmére szükségtározó építését tervezi.

A KDV-VIZIG fő szempontjai: az árvízvédelmi művek karbantartása, a helyi vízkárok elhárítása érdekében a vízfolyások rendezése, a már rendezett vízfolyások vízszállító képességének helyre állítása és fenntartása. A szolgáltató a szakterületén együttműködik az önkormányzatokkal a vízgazdálkodási feladatok megoldásában, szakmai segítséget nyújt a védelmi terveik elkészítéséhez. Vízrendezési szempontból fontos feladatai közé tartozik a KDV-VIZIG kezelésében lévő 20-30 év időtartamra rendezett vízfolyások felújítása.

TELEPÜLÉSEK ÁR- ÉS BELVÍZ VESZÉLYEZTETETTSÉGI ALAPON TÖRTÉNŐ BESOROLÁSA

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint:

„(2) A település:

a) erősen veszélyeztetett „A” kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlanal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet;

b) közepesen veszélyeztetett „B” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren fekszik, és amelyet nem az előírt biztonságban kiépített védmű véd;

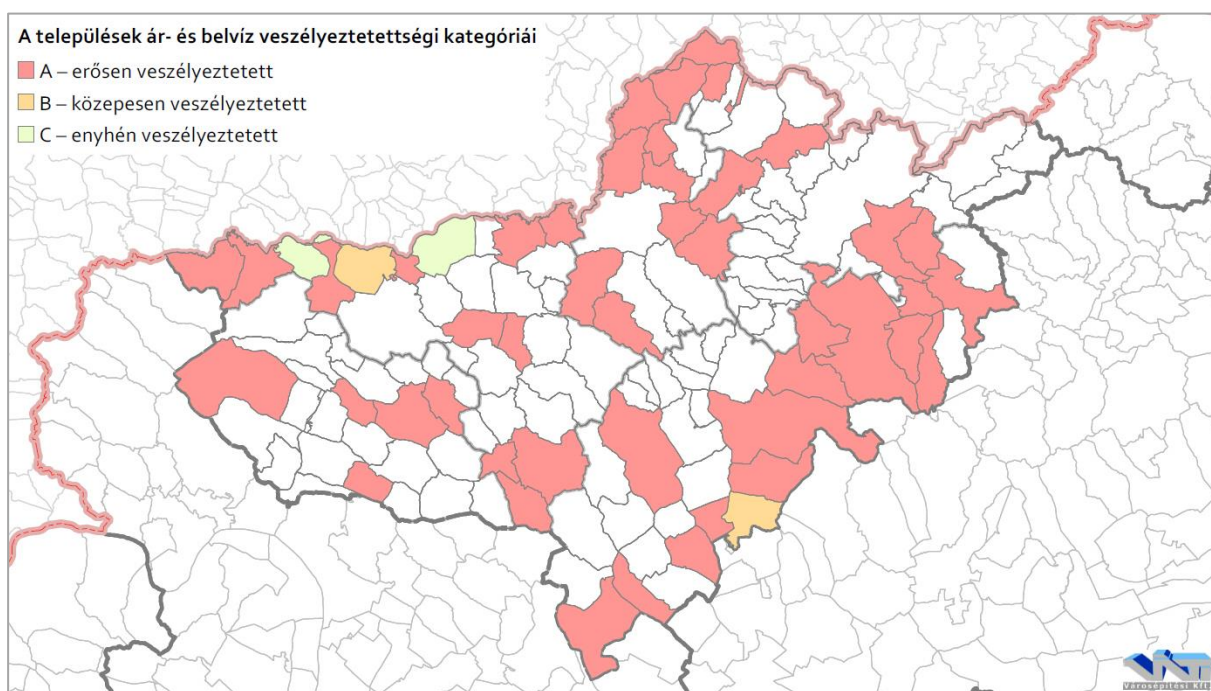
c) enyhén veszélyeztetett „C” kategóriába tartozik, ha nyílt vagy mentesített ártéren helyezkedik el, és előírt biztonságban kiépített védművel rendelkezik.”

A fenti rendelet Melléklete szerint:

„A”-kategóriába tartozó Nógrád megyei település: Balassagyarmat-Ipolyszög, Bánk, Bátonyterenye, Bercel, Buják, Cserháthaláp, Diósjenő, Dorogháza, Drégelypalánk, Endrefalva, Erdőtarcsa, Galgaguta, Hont, Hugyag, Ipolytarnóc, Kálló, Karancslapujtő, Karancsság, Kazár, Kétdodony, Litke, Ludányhalászi, Magyargéc, Mátrakeresztes, Mátraszele, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Mohora, Nemti, Nógrádkövesd, Nógrádmegyer, Nógrádsípek, Nógrádszakál, Órhalom, Ósagárd, Palotás, Pásztó, Patak, Romhány, Szarvasgede, Szécsényfelfalu, Suha, Szurdokpüspöki, Tar, Varsány.

„B”-kategóriába tartozó Nógrád megyei település: Dejtár és Jobbágyi.

„C”-kategóriába tartozó Nógrád megyei település: Balassagyarmat és Ipolyvece.

73. ábra: A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi kategóriái
(Forrás: 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet)

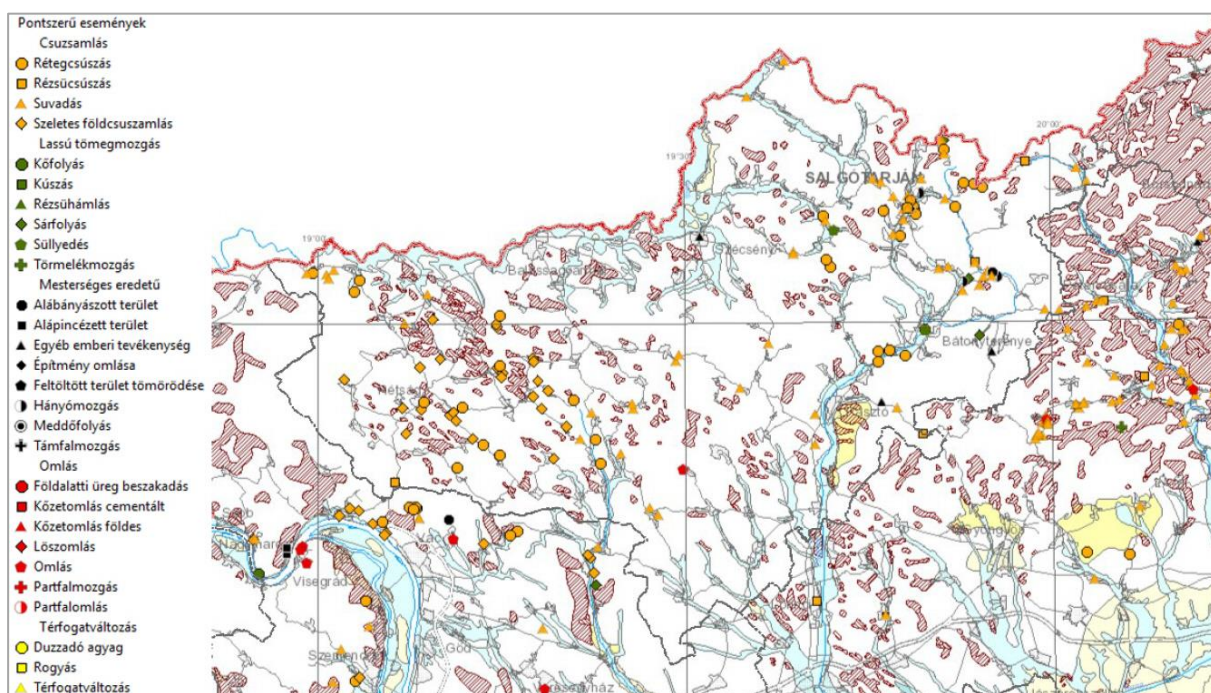
BELVÍZ

Nógrád megye nem szerepel a Belvízérzékenység térképen, amely a komplex belvív-veszélyeztetettségi valószínűséget mutatja Magyarország síkvidéki területeire. A 2015-ben az MTA ATK TAKI Környezetinformatikai Osztályán készült térkép a Pálfai-féle belvízi kockázati térképpel összhangot mutat.

A belvíz kialakulása állandó (geológiai felépítés, talajadottságok, domborzati viszonyok és egykori folyómedrek) és változó tényezők (időjárás, helytelen földhasználat, talajvíz, csatornázatlanság) együttesére vezethető vissza. Így a megye mikrodomborzati adottságú érintettsége nem zárható ki.

MOZGÁSVESZÉLYES TERÜLETEK

Három összetevő együttes hatása vezet el a földcsuszamláshoz, a talaj, a víz és a morfológia. Nógrád megyében jelentős területek érintettek 17%-nál meredekebb lejtéssel, az Országos Meteorológiai Szolgálat csapadék szélsőértékeket mutató táblázatában a megye több települése is adott napon rekordső-mennyiséget mutatott, míg a talajtípusoknál több esetben is agyagos rétegek mutathatók ki.

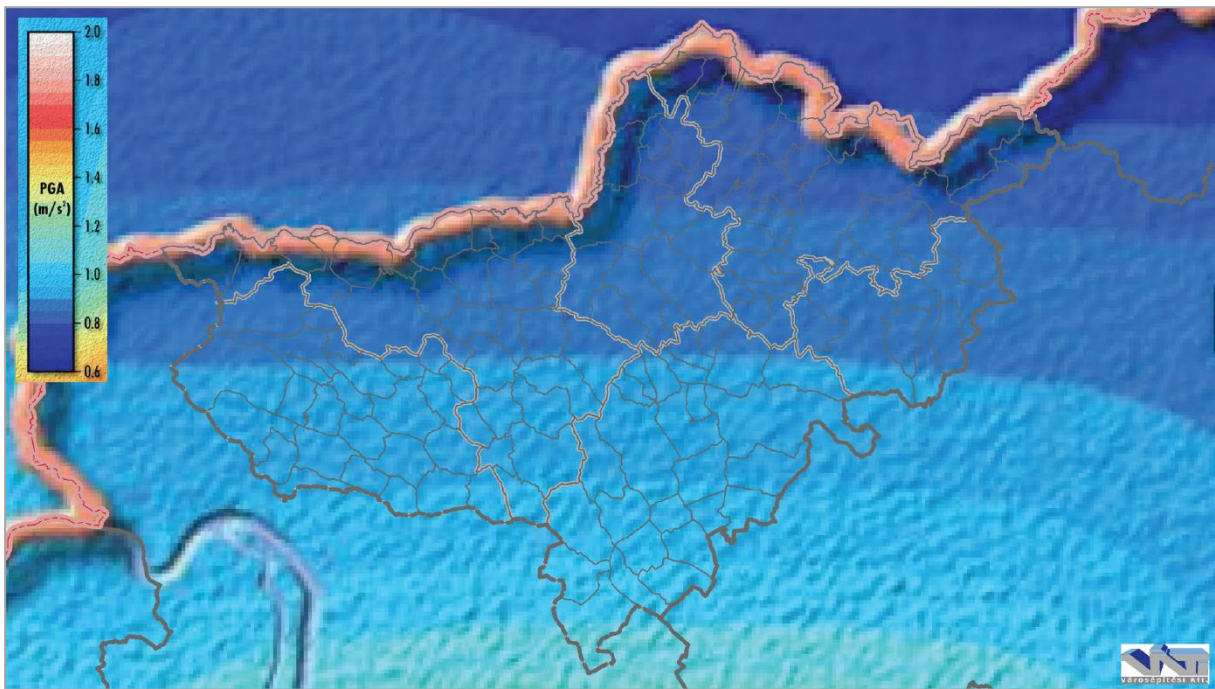
74. ábra: Mozgásveszélyes területek

(Forrás: Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapja, <http://www.mbfh.hu/>)

A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Magyarország mozgásveszélyes területeit bemutató fenti térképe Nógrád megyében több pontszerű eseményt is regisztrál, így rétegcsúszást, suvadást, szeletes földcsuszamlást, alábányászott területet, feltöltött terület tömörödését, emellett felületi és vonalas eróziót. Az érintettség tehát oda kell figyelni.

FÖLDRENGÉS

Nógrád megye szeizmológiai szempontból a kevésbé veszélyeztetett területek közé tartozik. Földrengés veszélyeztetettsége észak felé haladva fokozatosan csökken.

75. ábra: A megye földrengésveszélyeztetettsége
(Forrás: Tóth et al., 2006, <http://www.seismology.hu/>)

Tűz

Nógrád megyében Salgótarján, Balassagyarmat, Bányterenyé és Pásztó városokban hivatásos tűzoltó-parancsnokságok, Rétságon, Bercelen és Szécsényben pedig katasztrófavédelmi őrsök létesültek. A megyében 22 településen működik Önkéntes Tűzoltó Egyesület, amelyek egyre jelentősebb szerepet kapnak a tűzvédelmében. A 22 egyesület közül 18-cal kötött a működési terület szerinti hivatásos tűzoltó-parancsnokság együttműködési megállapodást.

5.3. KÖRNYEZETI KOCKÁZATOK

A továbbiakban számba vett tényezők egymásra vetítése kiadja Nógrád megye kockázati szempontból figyelmet érdemlő területeit.

VESZÉLYES IPARI ÜZEMEK

A Belügyminisztérium Országos katasztrófavédelmi Főigazgatóság 35000/3687-1/2018.ált. számú levelében foglalt tájékoztatása alapján:

„Nógrád megyében nem működik a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény IV. fejezet, valamint a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X.20.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, ennek megfelelően nem történt veszélyességi övezet kijelölés a Nógrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság részéről.”

Ugyanezen levél az alábbiakat is leszögezi:

„Nógrád megye területén a veszélyes üzemek, valamint a vízügyi és vízvédelmi engedélyezési eljárások során nem kerültek kijelölésre védőtávolságok.”

Ugyanakkor a megye több települése honvédelmi létesítményekkel érintett, amelyek a Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztályának 1022-3/2018/h Nyt. számú levele alapján:

„A megye területén lévő kiemelt fontosságú honvédelmi és honvédelmi terület övezettel és azok védőterületével érintett településeken a környező, nem katonai területeken folytatott tevékenységek biztosítása érdekében a településrendezési eszközökben a honvédelmi érdeket szolgáló területek korlátozásmentes működést szolgáló védőterületeket ki kell jelölni.”

HONVÉDELEM

Az OTrT. 12/A. § (1) és (2) bekezdései értelmében:

(1) A kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek, valamint a településrendezési eszközök készítése során a 12. § (1) és (2) bekezdésében felsorolt térségi övezetek által érintett területeket az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek területi érintettségével kapcsolatos állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szervek köréről szóló kormányrendelet szerint, az abban meghatározott államigazgatási szervek előzetes adatszolgáltatása figyelembevételével kell lehatárolni.

(2) A megyei területrendezési tervben a világörökségi és világörökségi várományos terület övezetét, a kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezetét, az ásványi nyersanyagvagyon-terület övezetét, a földtani veszélyforrás területének övezetét, a honvédelmi terület övezetét az érintett települések közigazgatási területének megjelölésével kell meghatározni. A megyei területrendezési tervekben alkalmazott, továbbá ott megállapított egyéb térségi övezeteket tényleges kiterjedésüknek megfelelően kell lehatárolni.

Nógrád megyében a Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztályának 1022-3/2018/h Nyt. számú állásfoglalás alapján kerültek beazonosításra azok a települések, ahol HM vagyonkezelésű, honvédelmi érdeket szolgáló honvédelmi rendeltetésű ingatlanok találhatóak.

KIEMELT FONTOSSÁGÚ HONVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 12.§ (1) bekezdés i) pontja alá tartozó, kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezetével érintett települések:

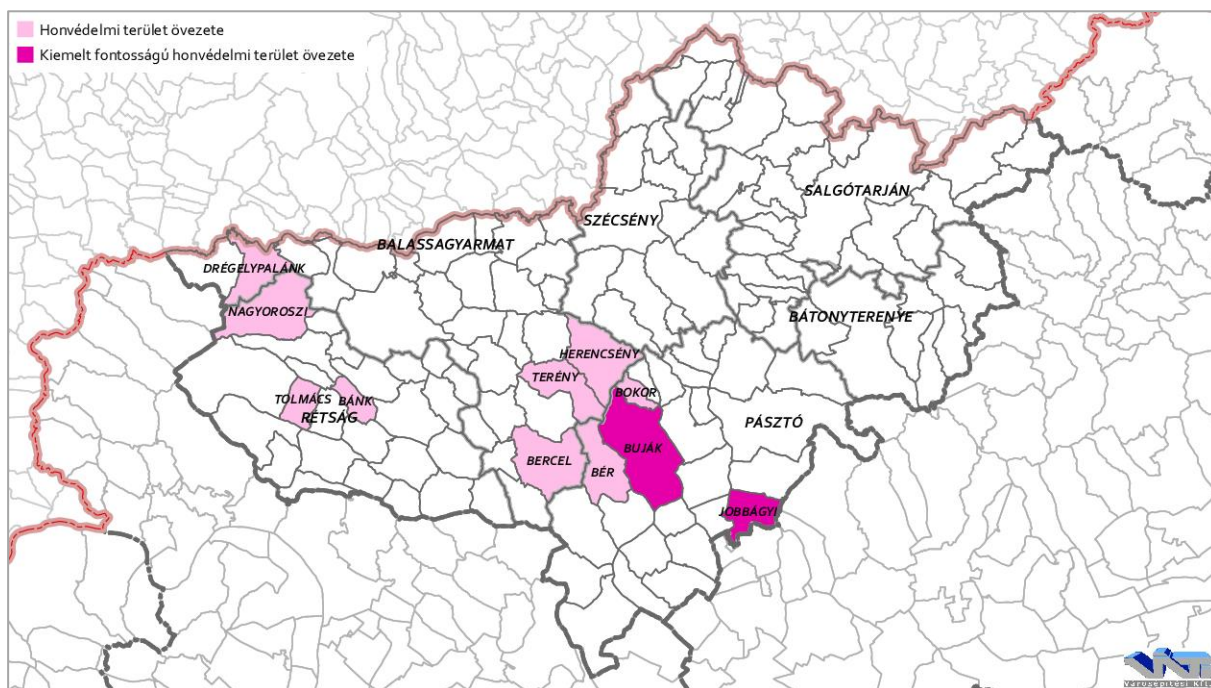
- ❖ Buják
- ❖ Jobbágyi

HONVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 12.§ (2) bekezdés h) pontja alá tartozó, honvédelmi terület övezetével érintett települések:

- ❖ Bánk
- ❖ Bér
- ❖ Bercel
- ❖ Bokor

- ❖ Drégelypalánk
- ❖ Herencsény
- ❖ Nagyoroszi
- ❖ Terény
- ❖ Tolmács

76. ábra: Honvédelmi területekkel érintett települések
(Forrás: Honvédelmi Minisztérium)

Honvédelmi Minisztérium Hatósági Főosztályának 1022-3/2018/h Nyt. számú levelében a következők szerepelnek:

„Tájékoztatom továbbá, hogy a fent nevesített településeken olyan honvédelmi rendeltetésű ingatlanok találhatóak, amelyekre a honvédelmi tárca a hosszú távú, korlátozásmentes, honvédelmi célú használatára – a Magyar Honvédség alapfeladatai rendeltetésszerű, szakszerű és jogszerű ellátása, Magyarország védelmi képességeit alapvetően meghatározó, vagy a NATO-tagságból eredő, valamint a nemzetközi szerződéseiben vállalt kötelezettségeinek teljesítése érdekében – továbbra is igényt tart.

Tájékoztatom továbbá, hogy a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 1. (1) szerint »a honvédelem nemzeti ügy«, továbbá a Hvt. 42. § (1) szerint a Honvédség szervezeteinek elhelyezéséhez, és feladatai ellátásához rendelkezésére bocsátott állami tulajdonú, a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium vagyongazdálkodásában lévő ingatlanok elsődleges rendeltetése a honvédelmi feladatok ellátásának biztosítása.»

A HM a következők szerepeltetését kérte a Honvédelem fejezetben:

„A honvédelmi területek korlátozásmentes fenntartása nemzeti érdek, továbbá ezen területekre a vonatkozó jogszabályok szerint:

A környező, nem katonai területeken folytatott tevékenységek és területhasználatok biztosítása érdekében az érintett települések településrendezési eszközeiben a honvédelmi érdeket szolgáló területek korlátozásmentes működését szolgáló védőterületeket a Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján kell kijelölni.

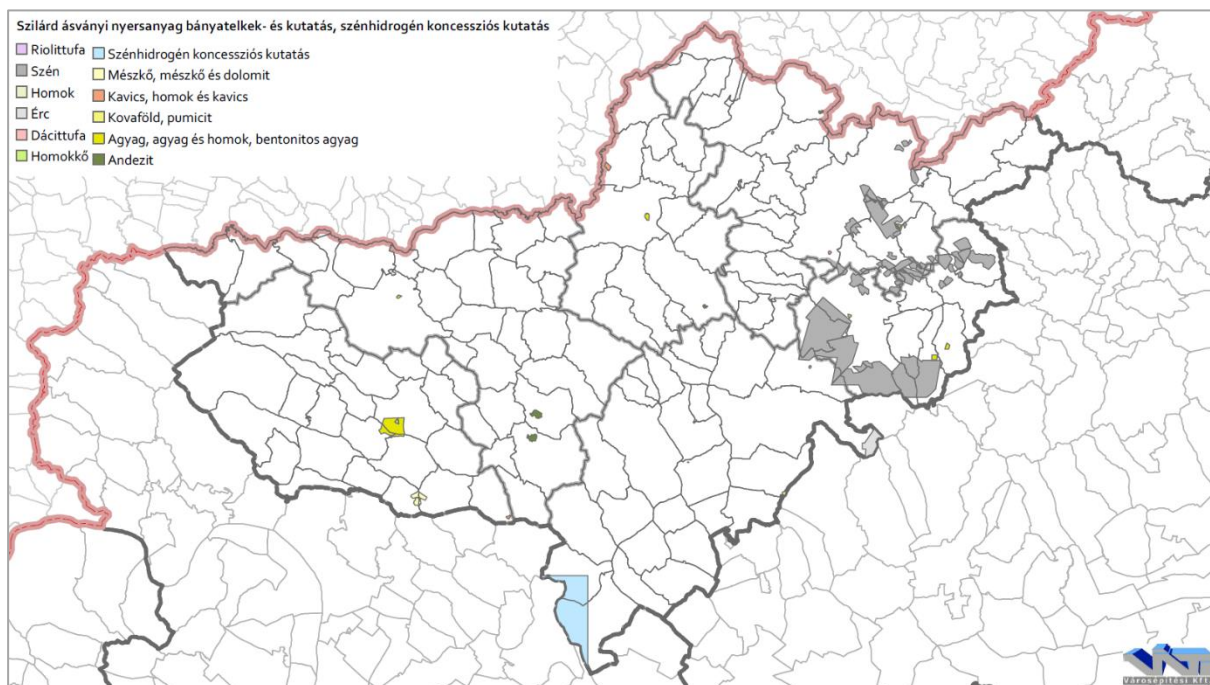
A honvédelmi területekre építési tilalom, korlátozás nem jelölhető ki.

A honvédelmi rendeltetésű területek és az azokon elhelyezett, elhelyezhető építmények rendeltetésük miatt jelentős hatást gyakorolhatnak a környezetükre, vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól is védelmet igényelnek, ezért a honvédelmi terület övezettel érintett település, vagy annak környezetében található településeken az esetleges védőterületi korlátozásokat a településrendezési eszközök készítése, felülvizsgálata során a Honvédelmi Minisztérium illetékes szervének adatszolgáltatása alapján pontosítani kell.”

BÁNYÁSZAT

SZILÁRD ÁSVÁNYI NYERSANYAG BÁNYATELKEK- ÉS KUTATÁS

A megye szilárd ásványi nyersanyag bányatelkei elsősorban a Salgótarjáni barnakőszén telepekhez kapcsolódnak, azonban napjainkban aktív kitermelés már nem folyik. Azokon a területeken ahol a negyedidőszakban üledék rakódott le, ott a kavics, homok és agyagbányászat a legjellemzőbb. A vulkanikus kőzetek kitermelése is folyik, ezek közül andezitet, dácittufát, és riolittufát fejtenek. A megye déli részén szénhidrogén koncessziós kutatás folyik.

77. ábra: Szilárd ásványi nyersanyag bányatelkek- és kutatás, szénhidrogén koncessziós kutatás
(Forrás: Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapja, <http://www.mbfh.hu/>)

SZENNYEZETT, BARNAMEZŐS TERÜLETEK

A kategória elsősorban a felhagyott, vagy alulhasznosított, általában leromlott fizikai állapotú és szennyezéssel terhelt egykor ipari, közlekedési, katonai, vagy bányászati funkciónak helyet adó telephelyeket takarja. Ilyenek a megye bányászati múltjára tekintettel több települést is érintenek.

Potenciális szennyezést okozó létesítmények (hulladéklerakók, szennyvíztisztítók)

Hulladéklerakó a megye területén két helyen, Salgótarjánban és Nógrádmarcal területén található, míg újrahászlati központként is működő hulladékudvar Pásztó határában van.

Az Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt. üzemelésében lévő szennyvíztisztító telepek: Buják, Garáb, Héhalom, Karancslapujtó, Kisbárcány, Kozárd, Lucfalva, Kutasó, Litke, Lucfalva, Márkháza, (Mátraszentimre), Mátraterenye, Nagybárcány, Nagykeresztúr, Pásztó, Salgótarján, Sóshartyán, Szécsény, Szilaspogony.

DMRV Duna Menti Regionális Vízmű Zrt. üzemelésében lévő szennyvíztisztító telepek: Balassagyarmat, Cserháthaláp, Dejtár, Érsekvadkert, Galgaguta, Horpács, Nógrád, Nőtincs, Rétság, Rétsági Ipari Park, Romhány, Sente, Szügy.

SUGÁRZÁS

A sugárzásvédelem kapcsán azoktól az atomerőművektől való távolságot szükséges megvizsgálni, melyek baleset esetén, Magyarországot érintő veszélyforrások lehetnek. Ilyen külföldi erőművek a következők:

- ❖ Mochovce VVER 4x400 (Szlovákia)
- ❖ Bohunice VVER 4x430 (Szlovákia)
- ❖ Krško PWR 664 (Szlovénia)
- ❖ Dukovany VVER 4x440 (Csehország)
- ❖ Temelin VVER 2x1000 (Csehország)

A felsorolt atomerőművek Nógrád megyétől való távolsága légvonalban:

- ❖ Mochovce 44 km
- ❖ Krško 360 km
- ❖ Bohunice 106 km
- ❖ Dukovany 234 km
- ❖ Temelín 358 km

8. táblázat: Magyarországon nukleáris veszélyhelyzetet okozható létesítmények tervezési zónáinak megnevezése és területi kiterjedése

(Forrás: Kátai-Urbán Lajos - Kiss Béla: Nukleáris erőművek, mint veszélyes technológia és az Országos Nukleáris Balesetelhárítási Rendszer - http://hadmernok.hu/143_07_kataiul.pdf)

	Megelőző Óvintézkedések Zónája	Sürgős Óvintézkedések Zónája	Élelmiszer- fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája
I. Veszélyhelyzeti tervezési kategória			
Paksi Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
II. Veszélyhelyzeti tervezési kategória			
Kiégett Kazetták Átmeneti Tárolója	-	-	3 km
Budapesti Kutatóreaktor	-	KFKI telephely	1 km
Izotópintézet Kft.	-	KFKI telephely	1 km
III. Veszélyhelyzeti tervezési kategória			
BME Oktatóreaktor	-	-	-
Püspökszilágyi Radioaktív Hulladékfeldolgozó és Tároló Telep	-	-	3 km
Nemzeti Radioaktív Hulladék Tároló, Bátaapáti	-	-	3 km
V. Veszélyhelyzeti tervezési kategória			
Bohunice Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Mochovce Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Krško Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Dukovany Atomerőmű	3 km	30 km	300 km
Temelín Atomerőmű	3 km	30 km	300 km

Hazánk egyetlen működő atomerőműve Pakson üzemel. Nógrád megye a Paksi Atomerőmű 300 km sugarú Élelmiszerfogyasztási Korlátozások Óvintézkedések Zónájába esik. Az esetleges veszélyhelyzet elhárítás elsősorban a szakmai utasításoknak megfelelően az Országos Nukleáris Baleset Elhárítási Rendszerben történik.

6. A MEGYE ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉGE

6.1. A PALÓC ÉPÍTÉSZET

Nógrád megye teljes területe a Felföld (Felvidék) nagytáj, Palócföld kistáj néprajzi tájegység területére esik. A palócok gazdag, jól megkülönböztethető hagyományokkal rendelkeznek, melyek a nyelv, népviselet és a helyi építészet terén egyaránt megmutatkoznak. A továbbiakban a Magyar néprajzi lexikon (Akadémiai Kiadó, Budapest 1977-1982) szócikkének felhasználásával a palóc háztípus jellegzetességeit gyűjtjük össze.

A palóc háztípus a keleti háztípus egyik változata. Az elmúlt két évszázadban a három helyiséges alaprajzok voltak a meghatározóak. A lakószobába és a kamrába a közében kialakított pitvarból lehetett bejutni. Később a lakószobát előszobává, majd tisztaszobává, a kamrát hátsószobává alakították. A háromegységes alaprajzot amennyiben később kamrával bővítették az közvetlenül az udvarról nyílt. Tehetősebb rétegek körében vált általánossá az istállónak a lakóépülethez történő csatolása, azok közös tetőzettel való ellátása, ilyen esetben az istálló szintén az udvarra nyílt.

A tetőformákat tekintve a mindkét végükön kontyolt nyeregtetők voltak meghatározóak, majd elterjedté vált az alsó csonkakontyos fedélforma és a falazott oromzat egyszerű nyeregtető. Hagyományos héjazat a zsúp volt, nád csak a folyók völgyében és déli peremvidéken fordult elő. A cseréptető a 19. század második felében szaporodtak meg, majd váltak általánossá.

Jelen házvidéken főként az oromzaton és a nyíláskeretek körül lévő vakolatarchitektúra kiképzések terjedtek el és emelkedtek mesteri szintre. Ugyan ezen háztípusok eredetileg nem voltak tornácosak, azonban a 19. század második felében a homloktornáccal épült lakóházak váltak általánossá.

Sajátos a lakóházak oromzatának díszítésmódja. A leggyakrabban a kehely, a kereszt, a szív, a nap és a hold, illetve a csillagok stilizált megjelenítése alkalmazott az építés időpontjának és az építető monogramjának a feltüntetésével.

Mivel a területen gyakori volt a többgenerációs nagycsalád, így az épülettípus is idomult ezen életmódhoz. Előfordult, hogy háromszor-négyszer ismétlődő szoba-konyha-kamra egységből állt össze egy épület. Elterjedt volt a telkek közös beépítése, így egy portán 6-8 több lakásos épület is sorakozott a telek mindkét oldalán. Az udvar legnagyobb és gazdaságilag legfontosabb építménye a csűr vagy pajta volt.

A palóc bútorok jellegzetes darabjai az ülő- vagy tároló alkalmatosságok voltak, mint a faragott lóca, vagy a vizesszék. A rózsás, tornyos ágyak, a díszes faragott szekrények, vagy az ácsolt, festett ládák, a nagyfiókos, úgynevezett terpeszlábú asztalok ugyancsak a palóc lakásberendezés jellegzetes elemei. A lakásokban a szentképek között gyakran előfordultak a párosával elhelyezett, úgynevezett cifratányérok.

Napjainkban a palóc népi építészet emlékei a világörökségi helyszínen, a világörökségi várományos helyszínen, valamint a településképi rendeletekben szereplő helyi egyedi értékek között egyaránt megtalálhatók.

6.2. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS ÉRTÉKEK

VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNEK

HOLLÓKŐ ÓFALU ÉS KÖRNYEZETE

Hollókő Ófalu és környezete kulturális kategóriában 1987. óta az UNESCO világörökség része. A helyszínről a <http://www.vilagorokseg.hu/holloko-ofalu> honlap az alábbiak szerint ír:

A tudatosan megőrzött Hollókő Ófalu, ahol ma is élnek a hagyományok, a Cserhát dombjai között megbúvó palóc település. A falu a 20. század elejét idéző ötvenöt lakóépületből és a templomból álló – népi építészeti együttes.

A történelmi településszerkezet, a hagyományos palóc építészeti formavilág és anyaghasználat harmonikus egységet alkot a táji-természeti környezettel. A 145 hektárnyi világörökségi terület magába foglalja a falu fölé magasodó középkori várromot, az Ófaluval hajdan szoros gazdasági egységet képező, a faluközösség hagyományos tájhasználatára által formált, nadrágszíjparcellákkal, hagyásfás legelőkkel tarkított határt, valamint a Cserhátra jellemző értékes élővilágnak otthont adó, a közeli dombokat borító erdőket és réteket.

A falu története a 13. századig nyúlik vissza, amikor a tatárjárás után a Szár-hegyen vár épült. A települést – amely már a 14. század első felében egyházas hely volt – a századok során többször sújtotta tűzvész, mivel a házakat fából építették, alapozás nélkül, és könnyen gyulladó zsúptetővel fedték, a szabad tűzhelyek felett pedig kémény helyett csak füstlyukakon szellőztettek. Az 1909-es nagy tűzvész jelentette a fordulópontot, ezt követően az immár vályogfalú házakat kőalapra emelték, és szarufás tetőszerkezettel, cserépszindellyel fedték, megőrizve eredeti formájukat. A századelő hangulatát és az ősi palóc népi építészeti stílus emlékeit is magán viselő Ófalu ekkorra nyerte el mai arculatát.

Hollókő közössége, melynek döntő többsége ma már az újfaluban lakik, féltő gonddal és szeretettel védi és gondozza az Ófalut és védett házait, mely közösségi, lelki, vallási életet, munkaalkalmat és a hagyományaik megőrzésének és bemutatásának lehetőségét biztosítja számukra.

VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS HELYSZÍNEK

A megyében 3 világörökségi várományos helyszín található, 2 kategória szerint. Pontos megnevezésüket és elhelyezkedésüket a Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet tartalmazza. A fejezet megírásához felhasználtuk a <http://www.vilagorokseg.hu/> honlapon található leírásukat.

MAGYARORSZÁGI TÁJHÁZAK HÁLÓZATA

A Magyarországi tájházak hálózata világörökségi várományos helyszínhez a Nógrád megyei tájházak két helyszínen kapcsolódnak: Hollókőn (Hollókői Tájház) és Bánkon (Bánki Szlovák Nemzetiségi Kiállítás). A helyszín 2000-ben lett nyilvántartásba véve kulturális kategóriában.

A tájházak olyan szabadtéri néprajzi gyűjtemények, amelyek a helyben összegyűjtött és megőrzött tárgyakkal az adott település vagy tájegység hagyományos tárgyi kultúráját, a népi építészet szempontjából jelentős épületekben berendezett lakásbelsőket, olykor a

műhelyeket, gazdasági épületeket vagy egyszerűbb ipari létesítményeket mutatják be. A tájháznak legalább egy, meghatározó helyisége eredeti, a településről származó tárgyakkal enteriorként berendezett. A helyreállított és berendezett épületek egy-egy tájegységen belül a helyi kultúra legkarakteresebb emlékei – amelyeket legtöbbször éppen e program által sikerült megőrizni, illetve gondos rehabilitációs munka eredményeként hiteles módon felújítani.

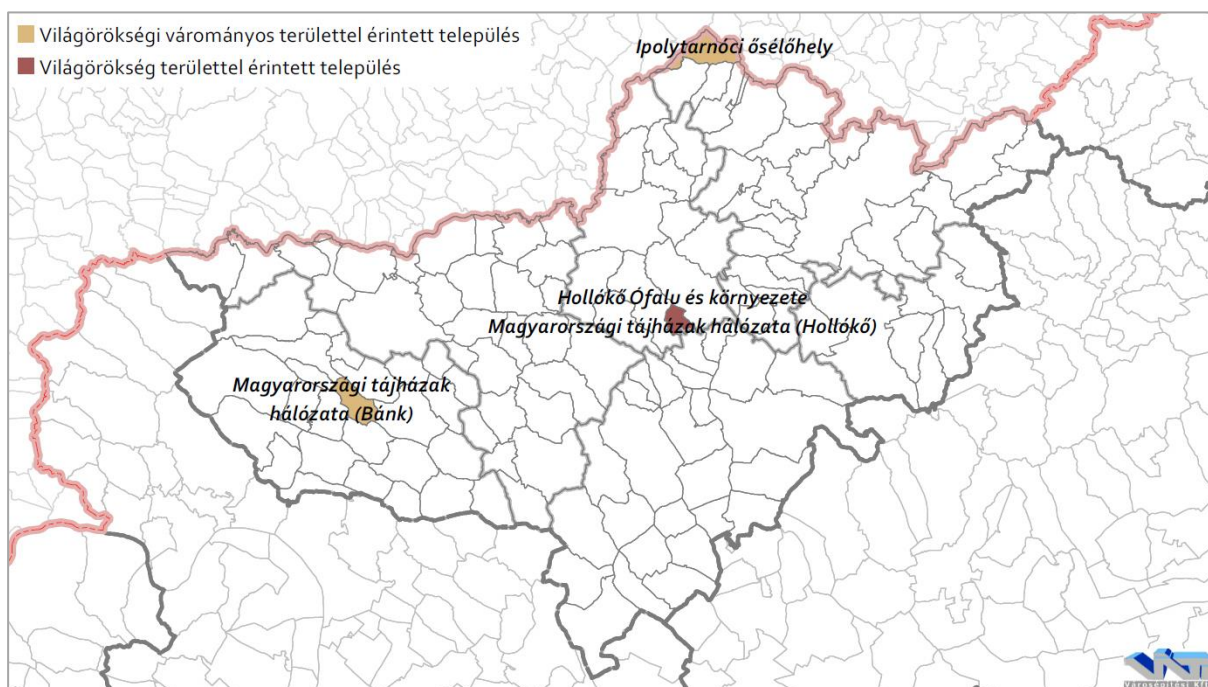
A Magyarországi Tájház Hálózat – mint hiteles népi építészeti alkotások együttese – térben egymástól távol eső elemekből áll, mégis kiemelkedő értékű, egyedülállóan komplex, lényegét tekintve összetartozó egységet alkot.

IPOLYTARNÓCI ŐSÉLŐHELY

A várományosi helyszín 2000-ben lett nyilvántartásba véve a természeti kategóriában.

Az Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület Nógrád megyében, Ipolytarnóc külterületén, 510 hektáron helyezkedik el. Az ezen belül található 112 hektáros Ipolytarnóci őselőhely világörökségi várományos listára felterjesztett területét a rétegekibúvásaikról híres Borókás és Botos árkok ölelik körül. A világörökségi várományos helyszínhez a világörökségi várományos helyszín védőövezete csatlakozik, amelyek együttesen pontosan lefedik a természetvédelmi terület teljes területét (510 ha).

A világörökségi várományos helyszín erdő és gyeperőművelési ágú területekből áll. Teljes egészében a Magyar Állam tulajdonában és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi- és vagyonkezelésében van, állandó lakója nincs.

78. ábra: Világörökségi és világörökségi várományosi helyszínnel érintett települések
(Forrás: Miniszterelnökség)

A területet 1995-ben az Európa Tanács az összeurópai természeti örökség részének nyilvánította, Európa Diplomával tüntette ki. A címet a Tanács Miniszteri Bizottsága több alkalommal is meghosszabbította, így jelenleg 2020-ig érvényes.

A természetvédelmi terület és azon belül az Ósélőhely, Hollókő Ófaluja és Szécsény települése mellett a megye legjelentősebb turisztikai vonzereje. Részben a terület turizmusa révén valósul meg a terület és a természetvédelmi bemutatóhely egyik alapvető küldetése, a természet-megőrzési tudatformálás.

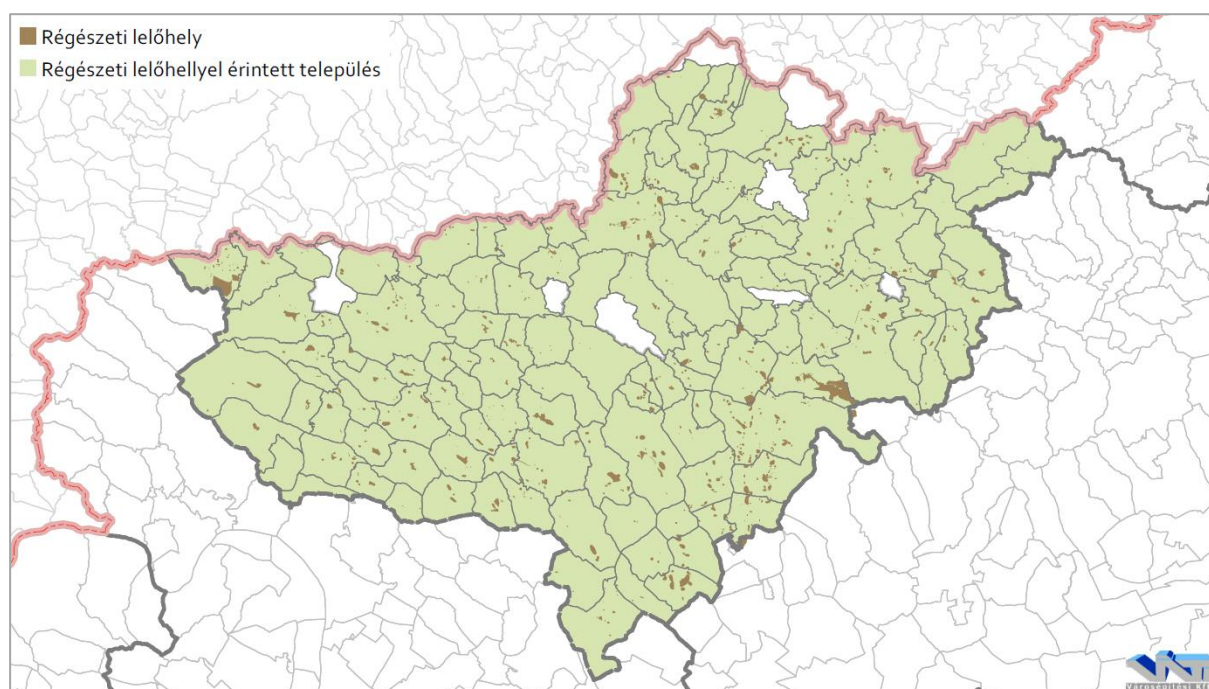
6.3. RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG

Nógrád megye gazdag régészeti örökséggel rendelkezik, régészeti lelőhelyeinek száma meghaladja az ezret (1014 db). A lelőhelyek eloszlása a megyén belül egyenletesnek tekinthető, a 131 település közül 121 régészeti érintettségű.

A kivételes tudományos jelentőséggel, nemzetközi és országos jelentőséggel bíró, kiemelten védett lelőhelyek is igen nagy számban fordulnak elő. Ide tartoznak többek között a középkori eredetű várak (pl. a bujáki vár, a hollókői vár, a salgótarjáni Salgóvár, a drégelypalánki Drégelyvár) és Szécsény belvárosa, középkori városmagja.

9. táblázat: Nógrád megye régészeti lelőhelyei
(Forrás: Miniszterelnökség)

Védelem típusa	Lelőhely darabszáma
Kiemelten védett	43 db
Fokozottan védett	9 db
Általános szakmai védelem alatt álló	959
Nyilvántartott	3 db
Összesen	1014 db

79. ábra: Régészeti lelőhellyel érintett települések
(Forrás: Miniszterelnökség, 2018.)

6.4. MŰEMLÉKEK

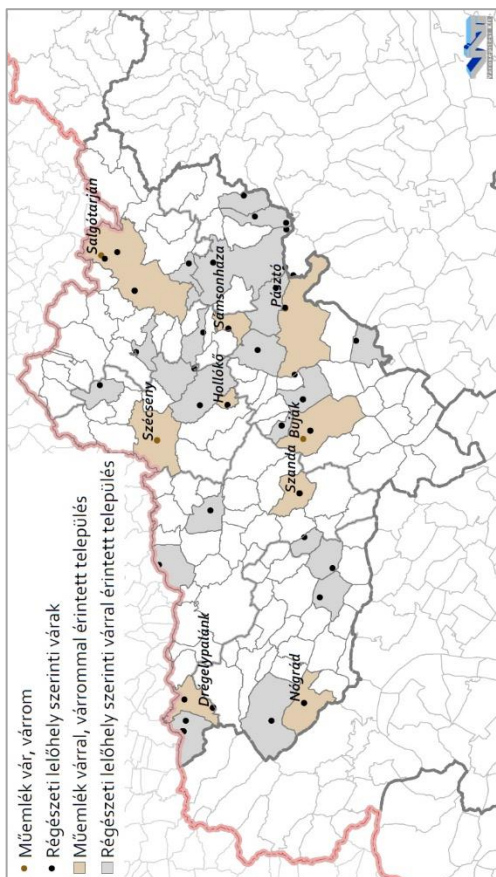
Nógrád megye területén 380 db műemlék és 263 db műemléki környezet található, melyek 107 településen helyezkednek el. A műemlékek között nagy számban találhatók meg egyházhoz, valláshoz kötődő műemlékek (mint pl. templomok, kápolnák, haranglábak, keresztek) és a többségében 18-19. században épített, vagy átalakított barokk és klasszicista stílusú kastélyok, kúriák épületei.

A valláshoz kötődő műemlék épületek és építmények (összesen 173 db) a megye egész területén egyenletesen helyezkednek el. A legtöbb műemléket a katolikus és evangélikus templomok teszik ki, valamint sok harangtorony, harangláb, kereszt, feszület, kálvária is található a műemlékek között.

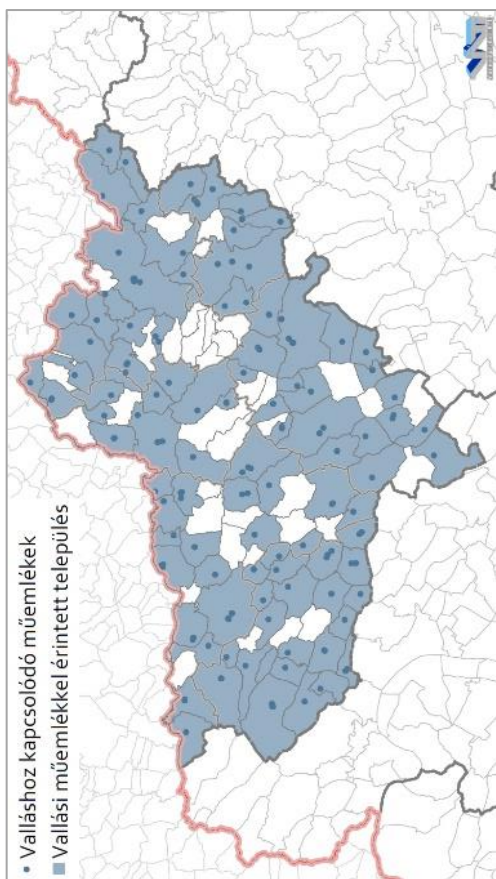
A megyében összesen 66 db műemlék kastély (35 db) és kúria (31 db) található, melyek elsősorban a megye északi és nyugati részén helyezkednek el.

A megyében 9 vár, illetve várrom áll műemléki védelem alatt, további 21 településen található olyan várrom, mely már csak régészeti lelőhelyként maradt fenn.

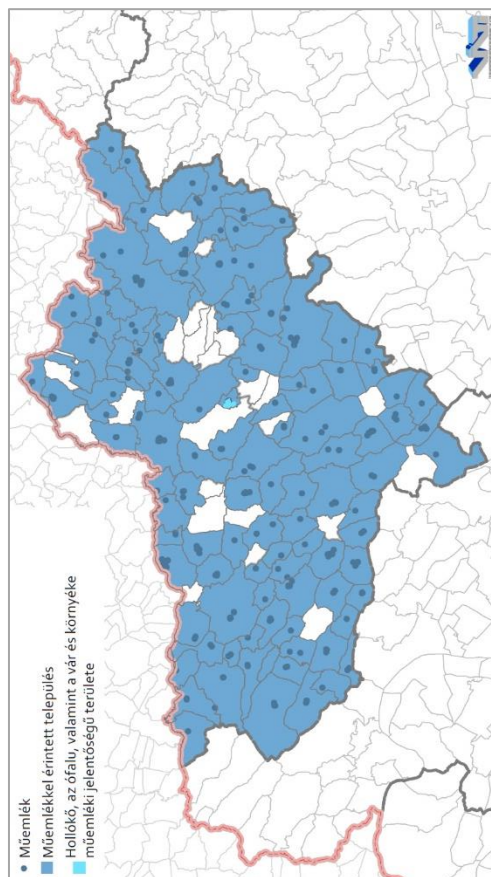
Hollókő (az ófalu, valamint a vár és környéke) a megye egyetlen műemléki jelentőségű területe. A 322 lelkes zsáktelepülés jellegzetes épületei a fehérre meszelt, tornácos, deszkamellvédéses, kontyolt palóc parasztházak, melyek az 1909-es tűzvész után kapták mai formájukat. A település szívében áll a fatornyos, zindelytetős katolikus templom, amely a falu emblematikus épülete, története 1889-ig nyúlik vissza. Az Ófalu területe az UNESCO világörökségi listájára is felkerült 1987-ben.

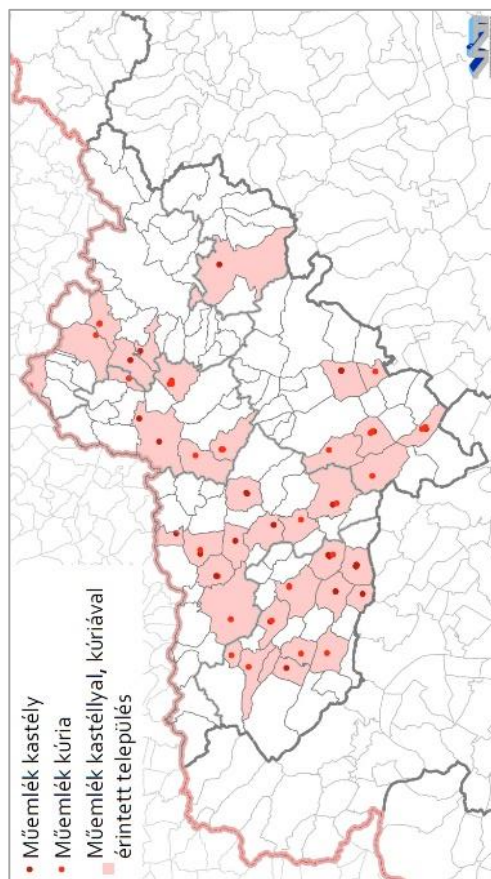
82. ábra: Várral, várrómmal érintett települések
(Forrás: Miniszterelnökség)

80. ábra: Vallási műemlékkel érintett települések
(Forrás: Miniszterelnökség)

83. ábra: Műemlékkel érintett települések
(Forrás: Miniszterelnökség)

81. ábra: Műemlék kastéllyal, kúriával érintett települések
(Forrás: Miniszterelnökség)

6.5. TÖRTÉNETI KERTEK

A megye nagyszámú kastélynak ad otthont, ezek többségéhez építésük idején nagy kiterjedésű kert is tartozott. E kertek állapota az elmúlt évtizedek, évszázadok során többségében leromlott, méretük lecsökkent, ugyanakkor megőrzésükre, védelmükre is figyelem fordult.

A történeti kertek egy része a hozzájuk kapcsolódó kastély műemléki környezeteként védelem alatt áll. Ilyen történeti kertek a következők:

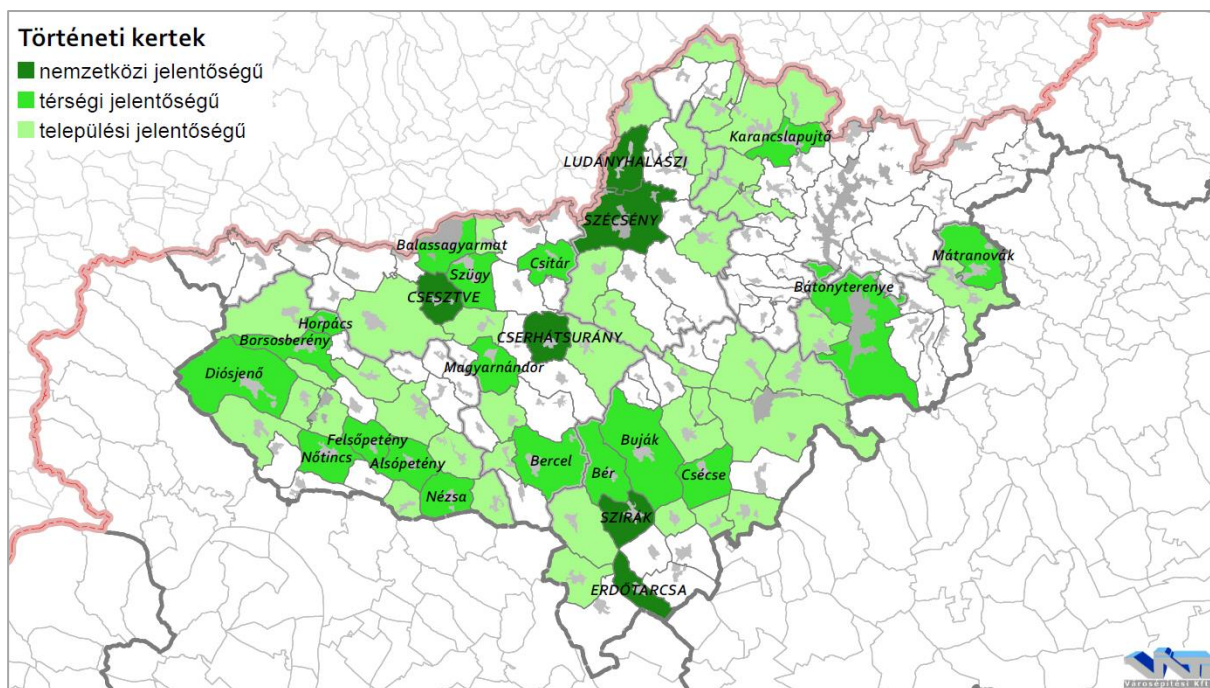
Gyürky-Solymossy-kastély angolkertje (Bátonyterenye), Jánossy-kastély parkja (Cserhátsurány), Huszár-Purgly-kastély parkja (Keszeg), Forgách-kastély tájképi kertje (Szécsény), Huszár-kastély parkja (Tereske), Bozó István-kúria kertje (Szirák), Prónay-kastély parkja (Romhány).

A Történeti Kertek Adattára (<https://www.historicgarden.net/>) alapján Nógrád megyében összesen 111 db történeti kert található. Ezek körül 8 kertet nemzetközi, 21 kertet térségi jelentőségűként nevesít.

Nemzetközi jelentőségű történeti kertek az alábbiak:

Jánossy-kastély és kertje (Cserhátsurány), Galibapusztai úrilak maradványa (Csesztve), Madách-kúria és kertje kerje (Csesztve), Szentmiklóssy-Kubinyi kastély és kertje (Erdőtarcsa), Dabasi-Halász-arborétum (Erdőtarcsa), Ráday-kastély és parkja (Ludányhalászi), Forgách-Pulszky kastély és parkja (Szécsény), Dégenfeld-Teleky-kastély és kertje (Szirák).

A 11. sz. függelékben felsoroltuk a megyében található történeti kerteket.

84. ábra: Történeti kerttel rendelkező települések
(Forrás: Történeti Kertek Adattára)

6.6. TÖRTÉNETI EMLÉKHELYEK

A történelmi emlékhelyekről szóló 303/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. melléklete alapján a megyében 3 db történelmi emlékhely található.

10. táblázat: Történelmi emlékhelyek
(Forrás: 303/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet)

Ssz.	Megnevezés	Cím
1.	Balassagyarmat, Vármegyeháza	Balassagyarmat, Civitas Fortissima tér 2.
2.	Drégelypalánk, vár	Drégelypalánk
3.	Szécsény, Forgách-kastély és a ferences kolostor	Szécsény, Ady Endre út 7. és Haynald u. 9.

A balassagyarmati Vármegyeháza Nógrád vármegye központja volt az 1950-es megyerendezésig, 1832-1835 között épült klasszicista stílusban, műemléki védelem alatt áll. 2016-ban homlokzatrekonstrukción esett át.

A drégelypalánki vár a 13. században épült, első említése 1285-ből származik. Híres várkapitánya volt Szondy György, aki az itt zajlott 1552. évi Ali budai pasa elleni török ostrom során vesztette életét.

A szécsényi Forgách-kastély a 14. században épült várkastély helyén épült meg 1753-1763 táján barokk stílusban, építtetője Forgách Zsigmond, vagy testvére János volt. Az épülethez a 19. század elején létesített több hektáros angolpark is tartozott. A kastély 1973 óta a Kubinyi Ferenc Múzeumnak ad otthont. Az épület műemléki védelem alatt áll, parkja műemléki környezet és helyi jelentőségű természetvédelmi terület.

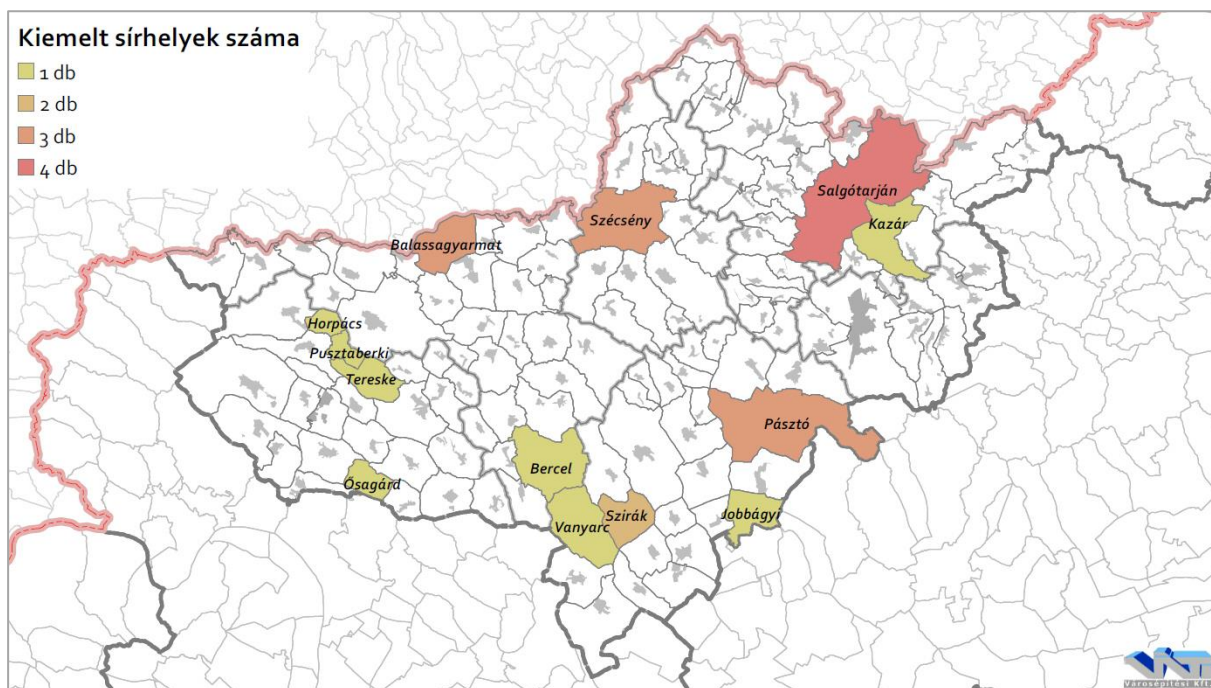

6.7. TÖRTÉNETI TEMETKEZÉSI HELYEK

A történelmi temetkezési helyekről a Nemzeti Örökség Intézete (<http://intezet.nori.gov.hu/>) vezet nyilvántartást. A nemzeti sírkert a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság által annak minősített temető, hősi temető, hősi temetési hely, továbbá temetkezési emlékhely, kegyeleti emlékhely, temetési helyek összessége. A nemzeti sírkert olyan virtuális jellegű, vagyis nem egy konkrét temetőhöz, illetve temetőrészhez (parcella) köthető, hanem Magyarországot lefedő sírkert, amelybe a magyar történelem és kultúra jelentős alakjainak sírjai tartoznak.

A megyében 13 településen található 23 db kiemelt sírhely, többségük (13 db) városi temetőkben helyezkedik el.

A kiemelt sírhelyek felsorolását az 12. sz. függelék tartalmazza.

85. ábra: Nemzeti sírkert, kiemelt sírhelyek
(Forrás: Nemzeti Örökség Intézete)

7. KÖZLEKEDÉS

7.1. KÜLSŐ KAPCSOLATOK

Nógrád történeti visszatekintésben a trianoni döntés előtt Zólyom, Hont, Gömör és Kishont, Heves, Pest, valamint Esztergom vármegyék között helyezkedett el. Magyarország jelenlegi határain belül ennek Balassagyarmattól, Ipolytarnóctól és Somoskőújfalutól délre elterülő része maradt, amely a korábbi terület körülbelül hatvan százaléka. A megye a felvidéki területen lévő besztercebányai kerülethez (Banskobystrický kraj) tartozó Nagykürtösi (Okres Veľký Krtíš), Losonci (Okres Lučenec) és Rimaszombati (Okres Rimavská Sobota) járásokkal, valamint a Nyitrai kerülethez (Nitriansky kraj) tartozó Lévai járással (Okres Levice) határos.

Nógrád megyét jelenleg északon az országhatár határolja, keletről rövid szakaszon Borsod-Abaúj-Zemplén, majd Heves, délről és nyugatról Pest megyével határos.

A megyében 131 település található. Az északkeleti részen elhelyezkedő Salgótarján, megyeszékhely és megyei jogú város mellett, a megyének hat járása van, nevükkel azonos járásközponttal, amelyek egyúttal a megye városai is. A megye kistérségei is ezek kiterjedésével azonosak.

Nógrád megye járásai:

- ❖ Balassagyarmati járás és kistérség
- ❖ Bányterenyeyi járás és kistérség
- ❖ Pásztói járás és kistérség
- ❖ Rétsági járás és kistérség
- ❖ Salgótarjáni járás és kistérség
- ❖ Szécsényi járás és kistérség

A megye nagytérségi közlekedési kapcsolatainak tekintetében az alábbiakat kell kiemelni. Közúti kapcsolatok vonatkozásában a megye úthálózata a 21 sz. főúton, Hatvanon át kapcsolódik az M3 autópályához, valamint a 2 sz. és a 22 sz. főúton Vácnál csatlakozik az M2 autópályává átépülő 2A jelű úthoz. a felvidéki területek felé a kapcsolatot a meglévő közúti határátkelőhelyek biztosítják.

Vasúti kapcsolatok tekintetében a megye területén átmenő vasútvonalak Hatvannál, Aszódnál és Verőcénél csatlakoznak a fővonali hálózathoz. Határon átnyúló vasúti kapcsolat jelenleg nem üzemel.

Légi közlekedés szempontjából a megyei településekhez a budapesti Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér van legközelebb. Vízi közlekedés vonatkozásában a megyének nincs közvetlen közforgalmú víziúti kapcsolata.

Határon átnyúló kapcsolatokat tekintve elsődlegesen az észak-déli, másodlagosan a kelet-nyugati irányok dominálnak. E mellett Budapest, Pozsony, Kassa és Katowice gravitációs hatása meghatározó a térségben (ennek súlyponti városával, Besztercebányával). Azonban a Szlovákiában a domináns kelet-nyugati (Pozsony-Kassa) kapcsolatok mellett a regionális észak-déli kapcsolatok is kezdenek kialakulni. A megye határon átnyúló kapcsolatai

közvetlenül Nagykürtös és Fülek vonatkozásában értelmezhető, Ezen városok fel a vasúti összeköttetés is helyreállítható. Nyugati irányban az Ipolyon kiépülő hidak nyújthatnak lehetőséget a kapcsolatok fejlesztésére. Mindez a rétsági és a losonci magánrepülőtér által a repülés kérdésében is adódik.

7.2. A TÉRSÉGET ÉRINTŐ TERÜLETI TERVEK

ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERV

Az Országos Területrendezési Terv a megyét érintően az alábbi fejlesztéseket tartalmazza:

- ❖ A 2 sz. főút fejlesztése gyorsforgalmi úttá a határig.
- ❖ Rétság és Jobbágyi közötti közúti kapcsolat fejlesztése főúttá.
- ❖ Országos kerékpárúti törzshálózat kiépítése a határ mentén, Szécsény és Salgótarján, illetve Bátonyterenye között, innen délre a 21 sz. főút mentén Hatvanig, Jobbágyi alatt leágazással a megyehatár mentén Aszód felé, Salgótarjától északra az országhatárig, illetve annak mentén keleti irányba.

NÓGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Nógrád megye 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Területfejlesztési Konceptiója közlekedési vonatkozásban az alábbiakat tartalmazza:

- ❖ A területfejlesztés elősegítésére az észak-déli és kelet-nyugati tengelyhangsúlyozása meghatározó szempont kell, hogy legyen.
- ❖ A zsák és az aprófalvas települések hátrányosabb helyzetének csökkentésére az alsóbbrendű úthálózat karbantartását előtérbe kell helyezni. A határszakaszon az egykori útkapcsolatok visszaépítése (Ipolyon hidakkal) indokolt lenne, amely által a kishatárforgalom szélesíthető. E tekintetben meghatározó jelentősége van a kereszthálót alkotó fő- és mellékúti hálózatnak.
- ❖ A 21 sz. főúton fontos a négy nyomúsítás folytatása. Elkerülő szakaszok tekintetében A 21 sz. főúton Salgótarján, A 22 sz. főúton Érsekvadkert és Szécsény elkerülése is előtérbe kerül.
- ❖ Indokolt közvetlen vasúti kapcsolat visszaállítása a megye és a felvidéki terület között. Salgótarjáni két vágány kiépítése mellett, a mellékvonalak korszerűsítése is szükséges.
- ❖ A gazdasági és turisztikai fejlesztés érdekében felvetődik ún. multimodális vasúti személyszállítás (kerékpár szállítása a vonaton), kerékpáros turisztika fejlesztése, ún. intermodális személy- és teherszállítási csomópontok létrehozás (Salgótarjánban, Pásztón és Bátonyterenyén). Ehhez kapcsolódóan határon átnyúló elővárosi vasúti kapcsolat kiépítése is lehetségessé válhat.
- ❖ Helyi és helyközi autóbusz tömegközlekedés terén a jövőben fontos szempont kell, hogy legyen az autóbusz és vonat menetrendek összehangolása. Fejlesztés terén az autóbusz pályaudvar megálló rekonstrukciók folytatása, illetve elindítása indokolt.

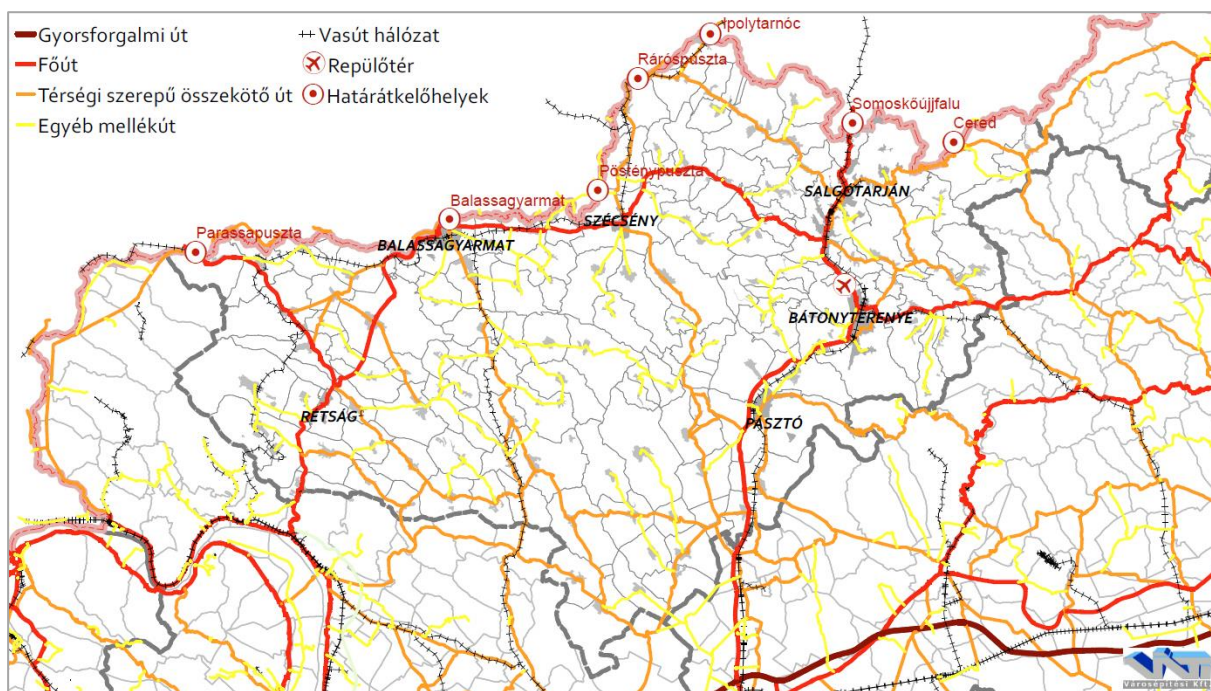
7.3. KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

A megye meghatározó közlekedéshálózati eleme a nyugati oldalon északi irányba vezető, Budapest-Parassapuszta közötti 2 sz. főút, valamint a keleti oldalon lévő Hatvan-Somoskőújfalu közötti 21 sz. főút. A két főutat az északi oldalon a Rétság-Salgótarján közötti 22 sz. főút köti össze. Keleti irányba (Heves megye felé) a 23 sz. főút biztosít kapcsolatot. A belső kapcsolatokat alsóbbrendű utak teszik lehetővé. A közúti közlekedéshez kapcsolódóan a megyében több településnél van közúti határátkelőhely.

A vasúti kapcsolatokat a főhálózathoz tartozó Hatvan-Salgótarján-Somoskőújfalu, valamint az mellékhálózathoz tartozó Vác-Drégelypalánk-Balassagyarmat és az Aszód-Balassagyarmat-Ipolytarnóc vasútvonalak biztosítják. Eseti teherforgalommal a Bátornyerenye (Kisterenye) – Kál-Kápolna vasútvonal is üzemel. A közúti közlekedéstől eltérően a megyében nincs üzemelő vasúti határátkelőhely.

A megye vízi közlekedésre alkalmas vizekkel nem rendelkezik. Említésre méltó, de vízi közlekedésre nem alkalmas folyók (a turisztikai használatot (pl. evezés) leszámítva): a Magyarországot és Felvidéket elválasztó északi határfolyó az Ipoly, valamint a Zagyva és a Galga.

Légi közlekedés tekintetében a megyében egyedül a bátornyerenyei füves pályájú, nem nyilvános repülőtér található.

86. ábra: Közlekedési nyomvonalak
(Forrás: OSM)

KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

A megye úthálózat szerkezetét a Cserhát hegység alapvetően meghatározza. Jellemzője, hogy a megye országos közútjai gyakorlatilag körbevezetnek a megye nyugati, északi és keleti oldalán. Az aprófalvak és zsáktelepülések kialakulását a domborzati viszonyok is alátámasztják.

Az állami tulajdonú úthálózat jelenlegi hossza 944 km, amiből a főutaké 170 km. A 774 km hosszú mellékúthálózat elsősorban összekötő utakból és bekötőutakból áll a megye apró falvas szerkezetéhez igazodva. További összesen 5067 km út van önkormányzati tulajdonban, melyből 1356 km a belterületi út. A belterületi utakból 420 km (31%) még ma is kiépítetlen. A 3710 km külterületi útból mindössze 78 km (2,1%) a kiépített szakaszok hossza. Nógrád megye országos közúthálózatához az alábbi utak tartoznak.

2 sz. Vác – Parassapuszta elsőrendű főút

2 sz. Vác – Parassapuszta elsőrendű főút Budapest belterületén a Váci úti csomóponttól indul és 78,7 km hosszon Dunakeszi, Vác, Rétság érintésével, majd Parassapusztán áthaladva tart az országhatárig. Az út a megyei szakaszon érintett településeket elkerüli, vagy áthalad azokon. A főút a megyei szakaszon két forgalmi sávos.

Az út forgalma általában két belterületi szakasz kivételével 3-10 ezer E/nap közötti, a határ felé haladva jellemzően csökkenő forgalommal. A kapacitás kihasználtsága szintén a két belterületi szakaszon kívül jóval 50% alatti. A nehézgépjármű forgalom jelentős, jellemzően 50% feletti.

21 sz. Hatvan – Somoskőújfalu elsőrendű főút

21 sz. Hatvan – Somoskőújfalu elsőrendű főút Hatvan belterületén a 3 sz. főút 57,4 km szelvényében lévő körforgalmú csomópontjától indul és 68,5 km hosszon Pásztó, Bátorfajenye érintésével, majd Salgótarjánon és Somoskőújfalon áthaladva tart az országhatárig. Az út az érintett településeket – Kisterenye kivételével – elkerüli, vagy a szélükön halad. A főút általában két, a 48,2-57,9 km szelvények közötti szakaszon négy forgalmi sávos.

Az út forgalma általában 6-9 ezer E/nap közötti, kapacitás kihasználtsága 50% alatti. Az út forgalma a négy forgalmi sávos szakaszon 10 ezer E/nap feletti. A nehézgépjármű forgalom 15% körüli.

22 sz. Rétság – Salgótarján másodrendű főút

22 sz. Rétság – Salgótarján másodrendű főút Rétságtól északra a 2 sz. főút 57,2 km szelvényében lévő körforgalmú csomópontjától indul és 66,5 km hossz után Érsekivádkert, Balassagyarmat érintésével, majd Szécsényen áthaladva Zagyvapálfalva településnél csatlakozik a 21 sz. főút 52,9 km szelvényében lévő körforgalmú csomópontjához. Az út az érintett településeken keresztül halad, vagy a települések szélén vezet. Kifejezetten települést elkerülő szakasz nem épült. A főút a teljes szakaszon két forgalmi sávos.

Az út forgalma általában 4-6 ezer E/nap közötti, kapacitás kihasználtsága 20% körüli. A nehézgépjármű forgalom 10% körüli. A főúton településeket elkerülő szakaszt Balassagyarmatnál terveznek megépíteni.

23 sz. Kisterenye – Tarnalelesz másodrendű főút

23 sz. Kisterenye – Tarnalelesz másodrendű főút Kisterenyénél a 21 sz. főút 44,9 km szelvényében lévő csomópontjától indul és 32,3 km hossz után Nemti, Pétervására, Mátraterenye érintésével, Tarnalelesz településnél csatlakozik a 25 sz. főút 44,4 km szelvényében lévő körforgalmú csomópontjához. Az út az érintett településeken keresztül halad, vagy a települések szélén vezet. Kifejezetten települést elkerülő szakasz nem épült. A főút a teljes szakaszon két forgalmi sávot.

Az út forgalma általában 3-4 ezer E/nap közötti, kapacitás kihasználtsága 50% alatti. A nehézgépjármű forgalom 15% körüli. A főút településeket elkerülő szakaszait Mátraterenye, Bátorterenye és Nemti településeknél tervezik megépíteni.

KÖZÚTI HATÁRÁTKELŐHELYEK

Közúti határátkelőhelyek a Nógrád megyei határszakaszon az alábbi hét helyen működnek.

- ❖ Balassagyarmat
- ❖ Cered (csak 3,5 t-ig)
- ❖ Parassapuszta (Hont)
- ❖ Ipolytarnóc (csak 3,5 t-ig)
- ❖ Pösténypuszta (Szécsény)
- ❖ Rárós (csak 3,5 t-ig)
- ❖ Somoskőújfalu

KISTÉRSÉGI VONATKOZÁSÚ KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

A megye városai a főutak mentén a megye keleti, nyugati és északi részén helyezkednek el. Közöttük a közúti kapcsolat így biztosított. Ugyanakkor a megye főutak által lehatárolt területétől délre eső terület feltárása első megközelítésben a városok közötti közúti kapcsolat meglétében értelmezendő. Ezt a kapcsolatot a 2108, 2115, 2116, 2118, 2122, 2123, 2125 j. országos közutak -összekötő utak- teszik lehetővé jóllehet ezek is csak a megye északi terület részét tudják feltárni.

A megye többi települései községek, amelyek közül számos 200 (legfeljebb 250) fő közeli kistelepülés. (Ezek olyan települések, amelyek jellemzően hegy-, illetve dombvidéken helyezkednek el. Közös jellemzőjük, hogy szinte mindegyikük földrajzi és gazdasági szempontból periférikus helyzetben van – Nógrád megye esetében az ország-, illetve a megyehatár közelében fekszenek – és a legtöbbjük zsákfalú. Többségüket csak közúton lehet megközelíteni, azaz a tömegközlekedést csak a buszok jelentik.) Nógrád megye esetében ebbe a körbe az alábbi települések tartoznak.

- ❖ Bokor
- ❖ Cserhátszentiván
- ❖ Debercsény
- ❖ Felsőtold
- ❖ Garáb - zsákfalú
- ❖ Horpács

- ❖ Iliny- zsákfalu
- ❖ Kisbárcány- zsákfalu
- ❖ Kiseccset
- ❖ Kozárd
- ❖ Kutasó
- ❖ Márkháza- zsákfalu
- ❖ Pusztaberki

Az előzőekben jelzett településeken kívül a megyében számos zsáktelepülés található. (Zsáktelepülésnek nevezzük azokat a településeket, amelyeket csak egy útirányból lehet megközelíteni, és a településtől tovább közút (vagy vasút) nem vezet, tehát nincs sem átmenő, sem más irányba egyéb forgalma. Ezeket a falvakat általában igen rossz minőségű utakon lehet elérni, jellemzőjük, hogy általában nagyobb távolságokra fekszenek a városoktól, vagy fontosabb utaktól, gyér tömegközlekedéssel. Szinte kizárólag aprófalvokról van szó, és ezen településtípust sújtja legjobban az elvándorlás, munkanélküliség és egyéb rossz adatsorok. Általánosan jelen vannak a határ menti térségekben, nagyon sok közülük a trianoni határcijelölés miatt veszítette el a továbbvezető útját, vasútját, s „féloldalassá” vált. Ezek közül többeknél, az uniós határmegnyitásokat követően visszaállhat a korábbi – történelmi – településhálózati kapcsolat.) Nógrád megye esetében ebbe a körbe az alábbi települések tartoznak.

❖ Bárna	❖ Lucfalva
❖ Berkenye	❖ Márkháza
❖ Bér	❖ Mátramindszent
❖ Buják	❖ Mátraszőlős
❖ Bokor	❖ Mátranovák
❖ Diósjenő	❖ Nagybárcány
❖ Dorogháza	❖ Nógrádmárcal
❖ Egyházassgerge	❖ Nógrádsipek
❖ Garáb	❖ Piliny
❖ Hollókő	❖ Rimóc
❖ Hugyag	❖ Szécsényfelfalu
❖ Karancsberény	❖ Szilaspogony
❖ Kisbárcány	❖ Tolmács

E települések közül Diósjenő, Egyházassgerge, Hugyag és Márkháza nem tekinthető egyértelműen zsáktelepülésnek, mivel az átmenő forgalmat biztosító országos közút gyakorlatilag a település mellett vezet. Más települések (Hollókő, Mátranovák, Piliny, Szécsényfelfalu, Tolmács) esetében az átmenő forgalmat biztosító országos közút kb. 1-2 km-en belül elérhető. A többi településnek általában 2 km-nél nagyobb távolságra van átmenő forgalmat lehetővé tevő országos közút.

Az Ipoly-hidak tekintetében az első világháború előtt 47 közúti hídon lehetett átkelni a folyón. A legdélebbi megmaradt hidat Ipolydamásd és Helemba között 2000-ben a jeges ár vitte el, helyreállítása várható. Az új hidak megépülésével Nógrád megye és a felvidéki

Besztercebányai kerület korábban összetartozó részei újra közös gazdasági régiót alkothatnak.

Jelenleg a megye területén Balassagyarmat – Tótygyarmat, Szécsény (Pösténypuszta) – Pető és Nógrádszakál – Rárósmulyad határátkelőhelyeken vezet át híd a folyó alsó szakaszán. További tervezett hidak épülhetnek Balassagyarmat – Kóvár, Órhalom – Ipolyvarbó, Húgyag – Hladovec és Drégelypalánk – Ipolyhídvég között.

HELYKÖZI ÉS HELYI TÖMEGKÖZLEKEDÉS

A hivatalos menetrendi adatok szerint a megye valamennyi településének autóbusz tömegközlekedési kapcsolata biztosított. Egyes települések (Debercsény, Keszeg, Márkháza, Nagykeresztúr, Terény) helyközi autóbusz közlekedési kapcsolata a közelében lévő útelágazás, vagy autóbusz fordulóban biztosított. A megye három városában (Salgótarjánban, Balassagyarmaton és Bátorterenyén) üzemel helyi járatú közlekedés.

KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS

A kerékpárutakra Nógrád megyére vonatkozóan általánosságban az a jellemző, hogy mint az országban más helyeken is, elkészült kerékpárút-beruházások zömében nem alkotnak hálózatot. Egyrészt hiányzik a települések közigazgatási határát túllépő, rendszerben való gondolkodás, másrészt a beruházások java része hivatásforgalmi célokat szolgál.

Nógrád megyében több elszigetelt kerékpárút épült ki. Rimóc – Hollókő között kb. 8,4 km hosszon, Pásztó és Hasznos között kb. 0,69 km hosszon, a 21 sz. főút mentén Salgótarjánnál kb. 1,84 km hosszon, a nőtincsi tározó partján, Balassagyarmat és Szügy között, Drégelypalánk és Hont közigazgatási területén a lakott területeken kívül, valamint Szécsény mellett rövid szakaszon.

A Balassagyarmat-Szécsény, a Szécsény-Nógrádszakál-Litke, a Litke Ipolytarnóc, a Litke-Karancskeszti-21 sz. főút, a Salgótarján-Somoskőújfalu, a Hollókő-Bátorterenyé és a Bátorterenyé-Pásztó- Jobbágyi útvonalon tervezett kerékpárutak az OTrT-ben nevesített törzshálózati kerékpárutak rendszeréhez tartoznak. Ezen kívül Érsekivádkert belterületén tervezik kerékpárút kiépítését.

Zagyva menti kerékpáros turisztikai fejlesztés keretében kialakítandó kerékpárút Salgótarjánt a Heves megyei Boldog településsel köti majd össze. Egy nemzetközi program keretében (Hollókőtől Murányig - Határon átnyúló kerékpárút-hálózat néven) kb. 70 km hosszon tervezik kerékpárút kiépítését.

GYALOGOS TURIZMUS

Gyalogos forgalom tekintetében megyei léptékben a gyalogos turizmust és a zarándokutakat kell megemlíteni.

Az Északi-középhegység részeként a megye közepén elterülő Cserhát -a többi magyarországi hasonló területekhez hasonlóan- kedvelt kiránduló hely. Az Országos Kék Túra (Kékkör) útvonala (Nagymaros)-Nógrád-Becske-Mátraverebély-(Mátraháza) áthalad a megyén, emellett korábban számos túraútvonalat jelzéssel látták el.

Megemlítenéd, hogy a megyén két zarándok útvonal is áthalad, mint a Gyöngyök útja (Via Margaritarum): Veröce-Diósjenő-Nagyoroszi-Hollókő-Szentkút és a Mária zarándokút (Szob-Kemence-Bernecebaráti / Bernecebaráti-Csesztve-Szécsény-Lucfalva-Mátraverebély / Mátraverebély-Buják-Bér-Erdőkürt-Gyöngyös / Vác-Galgaguta-Bér).

VASÚTI KÖZLEKEDÉS

A megye vasútvonalai az országos átlagnál rosszabb állapotban vannak, ha minden szempontot figyelembe veszünk, akkor talán az utolsó helyet foglalják el. A megyében csak egy vágányú, villamosítás nélküli, az átlagon felüli mennyiségű állandó és ideiglenes lassújellel terhelt szakasz található, melyek a közlekedést jelentős mértékben zavarják, ezáltal a vasúti szolgáltatások a minimálisan elvárt szolgáltatásokat sem képesek nyújtani sem a teher- sem a személyszállítás területén. A pályák karbantartása folyamatos, de ez csak a szinten tartásra éppen, hogy elég. Időszakosan látványos romlások történnek, ezek kísérői mikor az adott pályaszakaszra előírt sebességek a kiépítési sebességhez képest folyamatosan csökkennek, ezzel is az avulást jelezve.

A magyar vasúthálózat egyik legrégebben kiépített elsőrendű fővonalán megközelíthető Salgótarján az egyetlen megyeszékhely, amelynek nincs közvetlen vasúti kapcsolata Budapesttel, és nincs emelt szintű szolgáltatást nyújtó (intercity vagy eurocity) közlekedés sem.

A megye területét érintően:

- ❖ 75-ös Vác – Balassagyarmat
- ❖ 78-as számú Aszód – Balassagyarmat – Ipolytarnóc
- ❖ 81-es számú Hatvan – Somoskőújfalu
- ❖ 83-as számú Kisterenye – Mátramindszent között vannak üzemelő vasútvonalak.

Üzemen kívüli vasúti határáttmenetek Nógrádszakálnál Nagykürtös, Somoskőújfalunál Füle, valamint Ipolytarnócnál Losonc felé vannak. A megyében szabadidős célú vasúti közlekedés (erdei vasút) nem üzemel.

LÉGI KÖZLEKEDÉS

A megyében nemzetközi, de még országos jelentőségű repülőtér sincs. A nemzetközi repülési igényt Budapest (Liszt Ferenc Repülőtér) elégíti ki, az M3 autópályáról való viszonylag kedvező eléréssel. A megyeszékhelytől mindössze 30 és 40 km-re szlovák oldalon található a losonci és a sliac-i repülőtér, amelyek a megye elérését segíthetnék, de lehetőségeik egyelőre kiaknázatlanok. A kisebb losonci magánrepülőtér belföldi célokat szolgál, egy aszfaltos leszállópályával rendelkezik.

Repülőterek:

- ❖ Bátorterenye (IV. osztály)
- ❖ Balassagyarmat Dr. Kenessey Albert Kórház (V. osztály)
- ❖ Rétság (VI. osztály)

Bátonyterenye, Világostető

A repülőtér helye: Bátonyterenye, Világostető. A repülőtér megnevezése „Bátonyterenye”, a füves pálya mérete 700 m x 30 m, kategóriája: IV. Nem nyilvános fel- és leszállóhely, állandó szolgálat nincs.

A repülőtér Nógrád megyében, a 21 sz. főút mentén, Salgótarján előtt 10 km-re található, egy magaslat tetején. Üzembentartója a Cserhát Repülő Klub, amelyet a pásztói Nógrád Megyei Repülőklub motoros sárkányrepülő szakágának 10 tagja alapította 1998-ban. A klubalakítás célja a legális, szabályos és biztonságos repülés feltételeinek megteremtése volt. A körülbelül 32 ha-os terület megfelelő előkészítését követően a Légügyi Igazgatóságtól megkapták "Nem nyilvános fel- és leszállóhely" engedélyt.

A repülőteret jelenleg sportolási és szabadidős célú repülésre használják. A repülőtér alkalmas nagyon könnyű (UL-ultralight) repülőgépeken kívül helikopterek és nagyobb repülőgépek fogadására is (AN-2, Dornier, Cesna).

Balassagyarmat

Bátonyterenye mellett Balassagyarmaton, a Dr. Kenessey Albert Kórház-Rendelőintézethez tartozóan van burkolt pályájú, V. kategóriájú helikopter leszállóhely.

Rétság

Egyéb repülőtér Rétságon található, amely füves pályájú, VI. kategóriájú. Állandó szolgálata nincs, a repülőteret elsősorban sportolási és szabadidős céllal nagyon könnyű (UL-ultralight) repülőgépek használják.

VÍZI KÖZLEKEDÉS

A megye területén lévő folyók (az Ipoly, a Zagyva és a Galga) nem hajózhatók, azonban rajtuk sportolási és szabadidős célú vízisport sem alakult ki.

7.4. ÖSSZEGZÉS

A térségi elérhetőség javítására mindenképp szükség van az M2 autópálya kiépítése, a 21 sz. főúton a négy nyomúsítás folytatására, valamint a 22 sz. főúton a balassagyarmati elkerülő út megépítésére. Ehhez kapcsolódóan határon átnyúló jelentőségű a közúti határátkelőhelyek számának növelése, valamint a vasúti kapcsolatok újraindítása.

A megyén belüli úthálózat a Rétság és jobbágyi közötti (OTrT-ben is szereplő) térségfejlesztő és gazdaság élénkítő hatású másodrendű főúti kapcsolat kiépítésével válhat teljessé. Az ehhez kapcsolódó alsóbbrendű úthálózatot főutak által lehatárolt területen belül, továbbá az ezen kívül eső nyugati, északi és keleti területek feltárására a jelenlegi összekötő (4 számjegyű) és bekötő (5 számjegyű) országos utak felhasználásával, a hiányzó összeköttetések kiépítésével indokolt fejleszteni.

A domborzati adottságokból és a települések országos közúthoz való elhelyezkedéséből adódóan a települések zsákjellegének feloldása csak részben indokolt és megvalósítható, amely a Bárna-Cered, a Bokor, Buják-Bér, a Kiseccet-Becske, az Egyházasgerge-Piliny, a

Kisbárcány-Hollókő-Nógrádmegyer, a Mátraszőlős-Garáb, a Nógrádmarcal-Cserhátsurány és a Rimóc-Nógrádsipek közötti kapcsolat megteremtésére vonatkozatható.

A megyén átmenő főutak tekintetében a 21 sz. főúton Kisterenyénél, valamint a 22 sz. főúton Balassagyarmatnál indokolt az elkerülő szakaszok megépítése. A 23 sz. főútnak ugyan alacsony a forgalma, de a nehézgépjármű forgalom magas. Ez hosszú távon indokolhatja elkerülő szakaszok megépítését, rövid távon a belterületi szakaszokon és azok határán megoldás lehet forgalomcsillapítási, és útfelújítási beavatkozások elvégzése.

A határon való átjárhatóság fejlesztését mind a közúti, mind a vasúti kapcsolatok tekintetében javasolható folyamatosan szorgalmazni. Ehhez a meglévő (korábban megvolt), illetve a z előzőekben javasolt helyek megfelelőek. Gyalogutak rendszere, amelyek alatt a megyei léptéket tekintve a turista- és zarándokutak hálózata értendő, megfelelőnek, kellőképpen sűrűnek és a gyakorlatban is jól hasznosulónak ítéhető. A vasúti fejlesztések terén mindenekelőtt a meglévő vasúti pályák korszerűsítése szükséges. A rétsági repülőtér sport és turisztikai célú tudatos fejlesztése minden valószínűség szerint kihatással lehet kihatással az egész megye sport és turisztikai fejlődésére. Az Ipolyon – mint ugyan nem hajózható víziúton – sport és szabadidő hasznos eltöltését célzó fejlesztések javasolhatók.

8. KÖZMŰVEK

8.1. VÍZIKÖZMŰVEK

IVÓVÍZ-ELLÁTÁS

NÓGRÁD MEGYE VÍZIKÖZMŰ ELLÁTOTTSÁGA

A megye területén az elmúlt évtizedekben jelentős fejlesztések történtek a vízellátás, szennyvízcsatornázás, árvízvédelem, vezetékes gáz és hírközlés területén az országos fejlesztésekhez hasonlóan.

A legelső intenzívebb közműfejlesztések és bővítések a rendszerváltást követően az 1990-es évek derekán valósultak meg. 2000-2010 között már egyre nagyobb hangsúlyt kapott a mennyiségi építésen kívül a minőségi igényeket is kiszolgáló hálózat építés, és intenzíven beindult a szennyvízcsatorna hálózatépítés és a szennyvizek tisztítása.

Ezt követően megvalósulhatott a lakások további közművesítése és komfortfokozatának javítása:

- ❖ automatikus hőellátás adta kényelem biztosítása,
- ❖ az elérhetőség, az információ gyors áramlásának a felgyorsítása és
- ❖ a szennyvizek csatornahálózatban történő elvezetése.

A lakosság igényli és áldoz is rá, hogy bevezesse házába ezeket a szolgáltatásokat, melyek az ingatlanjaik értékét is emelik. A legfontosabb, hogy a kis települések felzárkózása megtörténjen a közműrendszerek folyamatosan bővülésével a városokban tapasztalt szolgáltatásokhoz hasonlóan. Ez hozzájárul a népesség helyben tartásához. Megyei szinten 2,15 fő/lakás laksűrűség kedvező adat.

A 131 településből már csak 21 község nincs bekötve a szennyvízcsatorna hálózatba. A felszíni vízvezető hálózat változó minőségben és mennyiségben üzemel a településeken. Az elvégzett árvízvédelmi beavatkozások a települések és a természeti környezet árvizekkel szembeni védelmét szolgálják.

11. táblázat: Nógrád megye járásainak jellemzése (2016)
(Forrás: KSH)

Járások neve	Települések száma (db)	Terület (km)	Lakó-népesség (fő)	Nép-sűrűség (fő/km ²)	Lakás-állomány (db)	Laksűrűség (fő/lakás)
Balassagyarmati	29	532	38066	71,6	16981	2,24
Bátonyterenyei	8	215	20496	95,3	10316	1,98
Pásztói	26	552	30562	55,4	13803	2,21
Rétsági	25	435	23872	54,9	10555	2,26
Salgótarjáni	29	525	60777	115,8	29761	2,04
Szécsényi	14	285	18800	65,9	7846	2,39
Összesen	132	2544	192573	75,7	89262	2,15

131 településen él Nógrád megye lakossága, melyek közül 6 város. A 2000 fő alatti települések száma 117 db, ebből az 1000 fő alatti községek száma: 81db.

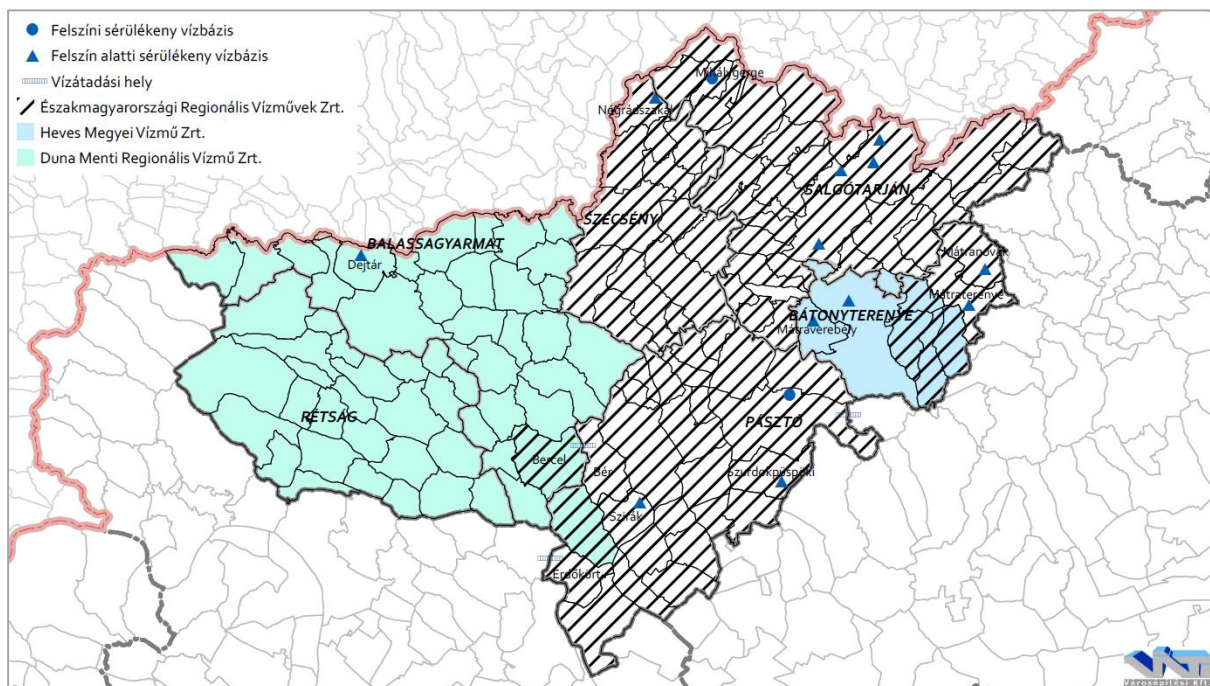
12. táblázat: A vízellátás és a szennyvízcsatornázás fejlődése
(Forrás: KSH)

Járások neve	Vezetékes ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya az össz lakásszámhoz viszonyítva (%)		Szennyvízcsatorna-hálózatba bekötött lakások aránya az össz lakásszámhoz viszonyítva (%)	
	2001.	2016.	2001.	2016.
Balassagyarmati	88,83	90,88	37,53	79,28
Bátonyterenyei	87,96	89,96	28,09	84,69
Pásztói	89,04	92,91	11,75	51,80
Rétsági	87,66	89,86	9,63	65,74
Salgótarjáni	92,54	90,12	57,03	77,98
Szécsényi	80,07	84,41	31,19	77,22
Összesen	89,10	90,15	35,22	73,44

VEZETÉKES VÍZELLÁTÁS

Nógrád megye vízellátásának a biztosítását három nagy szolgáltató a DMRV Zrt, a HMV Zrt és az ÉRV Zrt végzi. Az egyes szolgáltatók működési területe:

- ❖ a Duna Menti Regionális Vízmű Zrt. látja el ivóvízzel megye nyugati részét, a Balassagyarmati és a Szécsényi járáshoz tartozó 54 db települést és Vanyarc községet,
- ❖ a Heves Megyei Vízmű Zrt. a Bátonyterenyei járás 3 településének Bátonyterenye Mátraverebély, és Rákóczibánya vízellátását végzi.
- ❖ az Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt. 74 db településen biztosítja a vízellátást, helyileg a Szécsényi, a Salgótarjáni és a Pásztói járás települései számára és a Bátonyterenyei járás 6 községében (Nemti, Mátraterenye, Mátranovák, Dorogháza, Szuha és Mátramindszent).
- ❖ Salgótarján megyeszékhelyen az ÉRV Zrt. üzemelteti a hálózatot.

87. ábra: Vízművek, vízbázisok, átadási helyek
(Forrás: KSH és vízműszolgáltatók)

A regionális és kistérségi vízműrendszerek közötti együttműködés alapján a szolgáltatók által meghatározott vízátadási és vételi helyeken biztosított az ivóvíz átadás a szomszédos szolgáltató területére. Az összeköttetés az ellátás biztonságát növeli. A DMRV Zrt. a hálózati rendszerébe a megyén kívüli vízbázisából is juttat ivóvizet.

VÍZBÁZISOK, HIDROGEOLOGIAI VÉDŐTERÜLETEK

Az ivóvizet a megyében felszíni alatti vízbázisok (Ipoly és Zagyva parti vízbázisok, mélyfúrású kutak, források és talajvizet kitermelő aknakút) és felszíni víztárolók biztosítják. A térségi és a helyi vízműtelepek védelme az adottságaiktól függő megoldással épült ki.

A vízbázisok védelméről szóló, a 123/1997. (VII: 18.) kormányrendelet szerinti meghatározás alapján a vízbázisok hidrogeológiai védőterület lehatárolásának a felülvizsgálata részben elkészült, illetve folyamatban van. A határozatra emelésnél megtörténik a vízbázisok területének lehatárolása belső, külső, A és B hidrogeológiai védőterületre tagoltan, az 5 és 50 éves elérési idő figyelembe vételével. A lehatárolást jóváhagyottan az illetékes Földhivatalnál be kell jegyeztetni.

A tervezési terület vízbázisai beálltak, hosszú ideje üzemelnek. A területfelhasználás készítésekor figyelembe kell venni, és védeni kell vízbázisok hidrogeológiai védőterületét. A regionális és a kistérségi hálózatokban egyes kutak szükség szerinti kikapcsolása vagy időszakos szüneteltetése átszervezéssel pótolható.

13. táblázat: Sérülékeny felszíni alatti vízbázisok Nógrád megyében
(Forrás: Vízműszolgáltatók)

Vízbázis neve	Vízbázis	Üzemeltető
Dejtári vízbázis	kútsor	DMRV Zrt.
Mátraverebélyi vízmű	talajvizet termelő aknakút	HMV Zrt.
Salgótarján Csathó forrás	talajvíz gyűjtőkút	ÉRV Zrt.
Salgótarján	Erőmű IV. mf. kút (rétegvíz gy.akna)	ÉRV Zrt.
Salgótarján, Salgóbanya	István táró ff. (rétegvíz gyűjtőakna)	ÉRV Zrt.
Salgótarján, Rónabánya	Budavölgyi források	ÉRV Zrt.
Szirák vízmű	aknakút, mf. kút	ÉRV Zrt.
Szurdokpüspöki vízmű	aknakút	ÉRV Zrt.
Mátranovák	mf kutak	ÉRV Zrt.
Mátraszele	mf. kutak	ÉRV Zrt.

14. táblázat: Sérülékeny felszíni vízbázisok Nógrád megyében
(Forrás: Vízműszolgáltatók)

Település neve, alegység kód	Érintett víztest neve	Helye	Üzemeltető
Pásztó (2-10)	Hasznosi - tározó	Kövecses patak felső (8+200km)	ÉRV Zrt.
Mihálygerge (1-8)	Komra-völgyi - tározó	Komra-patak (1+094 fkm)	ÉRV Zrt.
Bátonyterenye (2-10) Káposztási vízmű	Zagyva patak alsó - vízkivétel	Zagyva patak (151+463 fkm)	HMV Zrt.
Nógrádszakál (Litke) (1-8)	Ipoly(Ráróspusztá) -gyűjtőkút	Ipoly bal part (125+260 km)	ÉRV Zrt.

VÍZVEZETÉK HÁLÓZAT

A regionális és a kistérségi hálózatok kialakítása települések közötti összekötő vezetékek megépítésével valósult meg. A kialakított rendszerek vízvezeték hálózatának nagy része a meglévő utak nyomvonalát követve épült ki. A hálózati nyomást és a tározási viszonyokat a rendszer víztárolói biztosítják. A domboldalakra felnyúló, nagy magasság különbségű településeken a kialakított hálózat nyomásövezetekre bontottan üzemel.

A hálózatok kapacitása lehetővé teszi újabb bekötési igények fogadását. A meglévő vízvezeték hálózatok bővítéssel továbbfejleszthetők. Az ellátás biztonságát növeli a regionális és a kistérségi vízműrendszereken létrehozott vízátadási és vízvételi helyek kialakítása mindkét szolgáltató számára. Jól működő, összehangolt rendszerek szolgáltatják az ivóvizet a települések számára.

SZENNYVÍZELVEZETÉS ÉS -TISZTÍTÁS

Nógrád megye területén az elmúlt 15 évben jelentős fejlesztések valósultak meg a szennyvíz-elvezetés és a szennyvíztisztítás területén.

A fejlesztés irányát meghatározta a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és-tisztítási Megvalósítási Programról című 25/2002.(II. 27) Kormányrendelet, a pályázati lehetőségek bővülő köre és a környezet védelmében történő intézkedések.

A települések csatornázásának rangsorolásában elsők között valósult meg a sérülékeny környezetű vízbázisok a szennyvízcsatorna hálózatok megépítése és a szennyvizek tisztítótelepen való tisztítása (pl. az Ipoly menti településeken biztonságosabbá téve a vízellátást).

SZENNYVÍZCSATORNA HÁLÓZATOK

A jelen adottságokat vizsgálva 19 szennyvízagglomeráció alakult ki és 15 településen üzemel helyi szennyvíztisztító Nógrád megyében. A KSH 2016. évi statisztikai adatai alapján 24 község csatornázatlan:

Alsótold, Bárna, Bér, Bokor, Csécse, Cserhátszentiván, Ecseg, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Felsőtold, Herencsény, Jobbágyi, Kálló, Kétdodony, Kiseccset, Nézsa, Rákóczibánya, Sámsonháza, Szanda, Szarvasgede, Szurdokpüspöki, Terény, Tolmács, Vanyarc.

A településeken elsősorban gravitációs szennyvízcsatorna hálózat épült ki, de a nagy távolságok és a domborzati viszonyok miatt sok helyen nyomott szakaszok közbeiktatásával üzemelnek a rendszerek a terepadottságokhoz alkalmazkodva.

A szennyvízcsatorna-hálózatokba való bekötések száma növekszik: 15 év alatt 35,22 %-ról 73,44%-ra megyei átlagban. Jelenleg a legalacsonyabb a Pásztói járásban: 51,80%. Ezt követi a Rétsági járás (65%), a Szécsényi járás (77,22%) és a Salgótarjáni járás (77,98%). a Balassagyarmati- (79,28%), és Bányterenyi járásokban a legmagasabb (79,28%). A környezetvédelmi díj szigorító bevezetése lendületet adott a szennyvízcsatorna hálózatra rákötés igénylésének.

SZENNYVÍZTISZTÍTÓ TELEPEK

Folyamatosan történnek a rendszerekben a fejlesztések és a rekonstrukciók. A tisztítótelepek többsége eleveniszapos, SBR és OMS technológiával működik. A tisztítótelepek védőtávolságán belül, élelmiszer termelésével, feldolgozásával és csomagolásával foglalkozó vállalkozás nem létesülhet az előírások figyelembe vételével. A tisztított szennyvizek befogadói a folyók, illetve a patakok.

Több egyedi szennyvíztisztító teleppel rendelkező község tervezi a helyi, üzemeltetési problémás tisztítótelepének működtetése helyett a szomszédos agglomerációs település hálózatára való csatlakozást. (többek között Szügy és Bánk). A lehetőségeket vizsgálják.

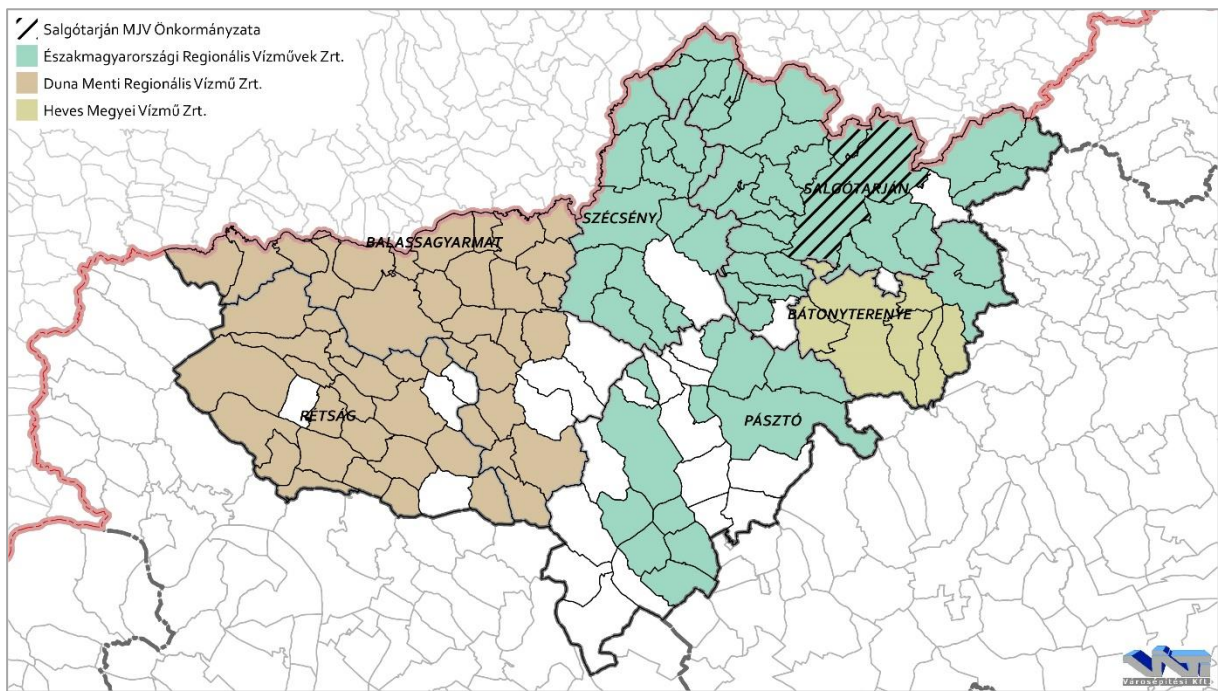
A csatornázatlan területeken a szennyvizek egy részét egyedi zárt szennyvíztárolókban gyűjtik össze, de a szennyvizek jelentősebb része szikkasztással kerül a talajba. A szippantott szennyvizeket a kijelölt szennyvíztisztító telepekre szállítják kezelésre. A csatornázatlan területeken a szennyvizek nem szakszerű tárolása, a domboldalakon történő szikkasztás, mindenkor magában hordozza a veszélyt a terület esetleges megcsúszására és az első vízáadó réteg elszennyeződésére a beépített területeken.

15. táblázat: Szennyvíztisztító teleppel ellátott települések
(Forrás: Vízműszolgáltatók)

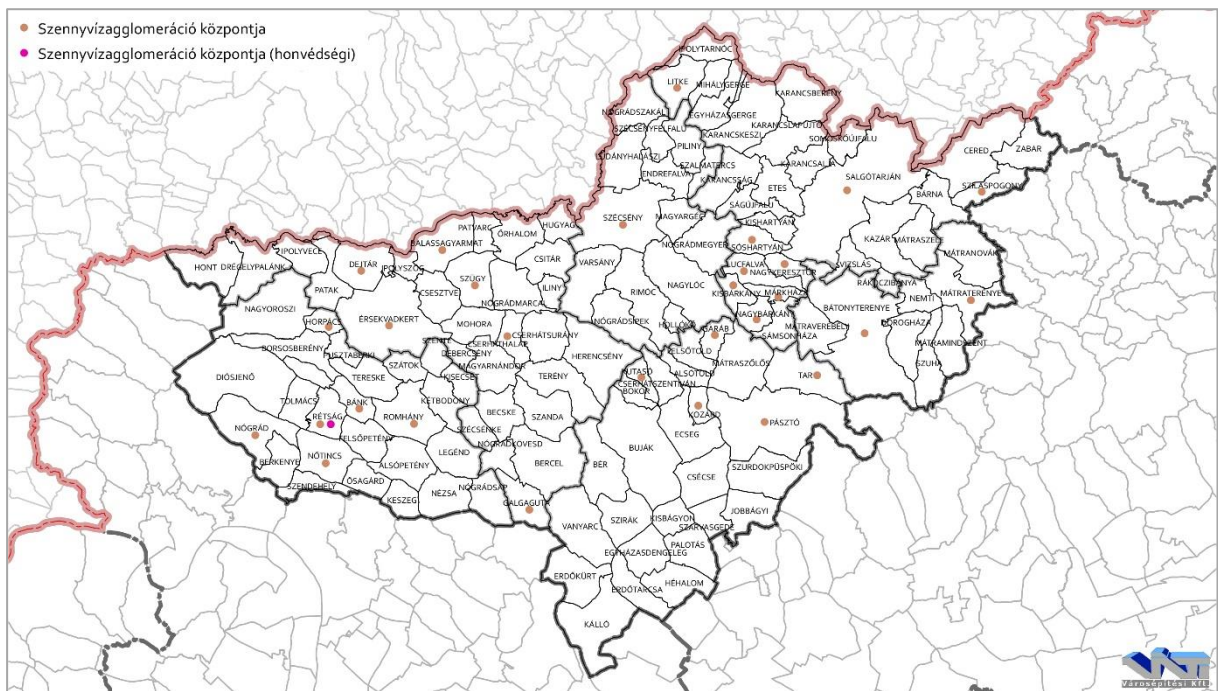
Szennyvíztisztító telep	Ellátott település
Buják	Buják
Garáb	Garáb
Héhalom	Egyházasdengeleg, Héhalom, Kisbágyon, Palotás, Szirák
Karancslapujtó	Etes, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszi, Karancslapujtó
Kisbárkány	Kisbárkány
Kozárd	Kozárd
Kutasó	Kutasó
Litke	Egyházasgerge, Ipolytarnóc, Litke, Mihálygerge
Lucfalva	Lucfalva
Márkháza	Márkháza
Mátrakeresztes	Mátrakeresztes
Mátraterenye	Mátranovák Mátraterenye
Nagybárkány	Nagybárkány
Nagykeresztúr	Nagykeresztúr
Pásztó	Pásztó
Salgótarján	Kazár, Mátraszele, Salgótarján, Somoskőújfalu, Vizslás
Sóshartyán	Kishartyán, Ságújfalu, Sóshartyán
Szécsény	Endrefalva , Hollókő , Karancsság , Ludányhalászi , Magyargéc , Nagylóc, Nógrádmegyer , Nógrádsipek , Nógrádszakáll , Piliny , Rimóc , Szalmatercs , Szécsény , Szécsényfelfalu, Varsány
Szilaspogony	Cered, Szilaspogony, Zabar
Tar-Mátraszőlős	Tar, Mátraszőlős

SZENNYVÍZKÖZMŰ ÜZEMELTETŐK

A víziközműveket üzemeltető szolgáltatók feladatkörébe tartozik a szennyvízcsatornázás és tisztítás az ellátási területük nagy részén, de vannak önkormányzati kezelésben levő rendszerek is.

88. ábra: Csatornázási művek Nógrád megyében
(Forrás: <https://ekozmu.e-epites.hu>)

89. ábra: Szennyvízagglomerációk központjai
(Forrás: <https://ekozmu.e-epites.hu>)

Az egyes szolgáltatók működési területe:

- ❖ a Duna Menti Regionális Vízmű Zrt. ellátási területéhez tartozik a megye nyugati része: a Balassagyarmati és a Szécsényi járás területe.
- ❖ a Heves Megyei Vízmű Zrt. üzemelteti a Bátorterenyi járás 6 településén, Bátorterenyén, Mártaverebélyen, Nemtiben, Dorogházán, Mátramindszenten és Suha területén a kiépített rendszereket.
- ❖ az Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt. végzi a szennyvízcsatorna hálózatok és szennyvíztisztító telepek kezelését, területileg a Szécsényi, a Salgótarjáni és a Pásztói járásokban és a Bátorterenyi járásból 2 községben Mátranovákon és Mátraterenyén.

Duna Menti Regionális Vízmű Zrt.

16. táblázat: DMRV Zrt. működési területén levő szennyvízrendszerek
(Forrás: DMRV Zrt.)

	Agglomeráció központ	Agglomerációhoz tartozó települések
1.	Dejtár	Hont, Drégelypalánk, Ipolyvece, Patak, Dejtár
2.	Balassagyarmat	Balassagyarmat, Ipolyszög, Patvarc, Óshalom, Hugyag, Nógrádmargal, Csitár, Iliny
3.	Horpács	Nagyoroszi, Borsosberény, Horpács, Pusztaberki
4.	Érsekivádkert	Érsekivádkert, Tereske, Szátok
5.	Cserháthaláp	Cesztve, Mohora, Cserháthaláp, Debercsény, Magyarándor, Cserhátsurány
6.	Nógrád	Diósjenő, Nógrád, Berkenye
7.	Nőtincs	Nőtincs, Felsőpetény, Alsópetény, Ósagárd, Keszeg
8.	Galgaguta	Becske, Szécsénke, Legénd, Nógrádkövesd, Nógrádsáp, Bercel, Galgaguta
9.	Vác (Nógrád megyén kívül)	Szendehegy

Csatornázatlan települések a DMRV Zrt. területén: Tolmács, Kétdobony, Kiseccset, Nézsa, Herecsény, Terény, Szanda, Vanyarc.

Helyi szennyvízelvezető-tisztító rendszerek a DMRV Zrt. területén a következő településeken vannak: Szügy, Szente, Bánk, Rétság, Romhány.

Heves Megyei Vízmű Zrt.

17. táblázat: HVM Zrt. működési területén levő szennyvízrendszerek
(Forrás: HVM Zrt.)

	Agglomeráció központ	Agglomerációhoz tartozó települések
1.	Bátortereny	Mátraverebély, Nemti, Bátortereny, Dorogháza, Suha, Mátramindszent

Északmagyarországi Regionális Vízművek Zrt.

18. táblázat: ÉRV Zrt. működési területén levő szennyvízrendszerek
(Forrás: ÉRV Zrt.)

	Agglomeráció központ	Agglomerációhoz tartozó települések
1.	Litke	Egyházaskér, Ipolytarnóc, Litke, Mihálygerge
2.	Szécsény	Endrefalva, Hollókő, Karancsság, Ludányhalászi, Magyargéc, Nagylóc, Nógrádsípek, Nógrádszakáll,

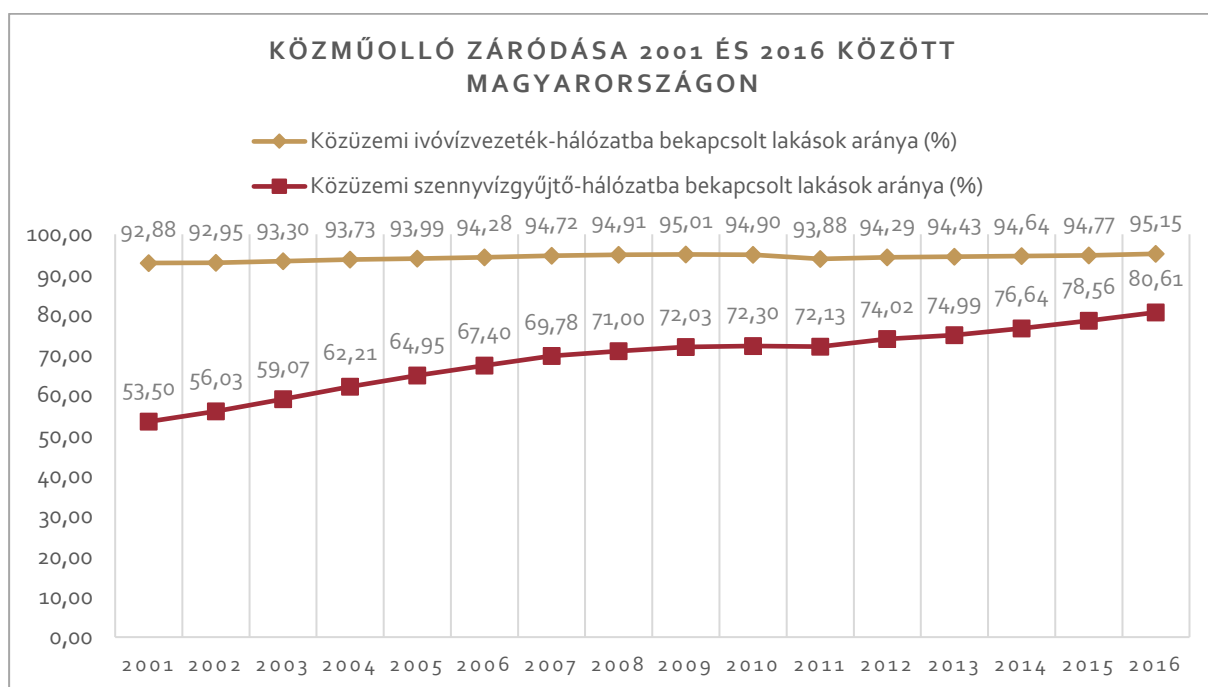
	Agglomeráció központ	Agglomerációhoz tartozó települések
		Piliny, Rimóc, Szalmatercs, Szécsény, Szécsényfalu, Varsány
3.	Karancslapujtő	Etes, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszi, Karancslapujtő
4.	Sóshartyán	Kishartyán, Ságújfalu, Sóshartyán
5.	Salgótarján	Kazár, Mátraszele, Salgótarján, Somoskőújfalu, Vizslás
6.	Szilaspogony	Cered, Szilaspogony, Zabar
7.	Mátraterenye	Mátranovák, Mátraterenye
8.	Tar-Mátraszőlős	Tar, Mátraszőlős
9.	Héhalom	Egyházasdendeteg, Héhalom, Kisbágyon, Palotás, Szirák

Csatornázatlan települések a ÉRV Zrt. területén: Bárna, Sámsonháza, Felsőföld, Alsóföld, Ecseg, Csécse, Szurdokpüspöki, Szarvasgebe, Jobbágyi, Bokod, Bér, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Kálló.

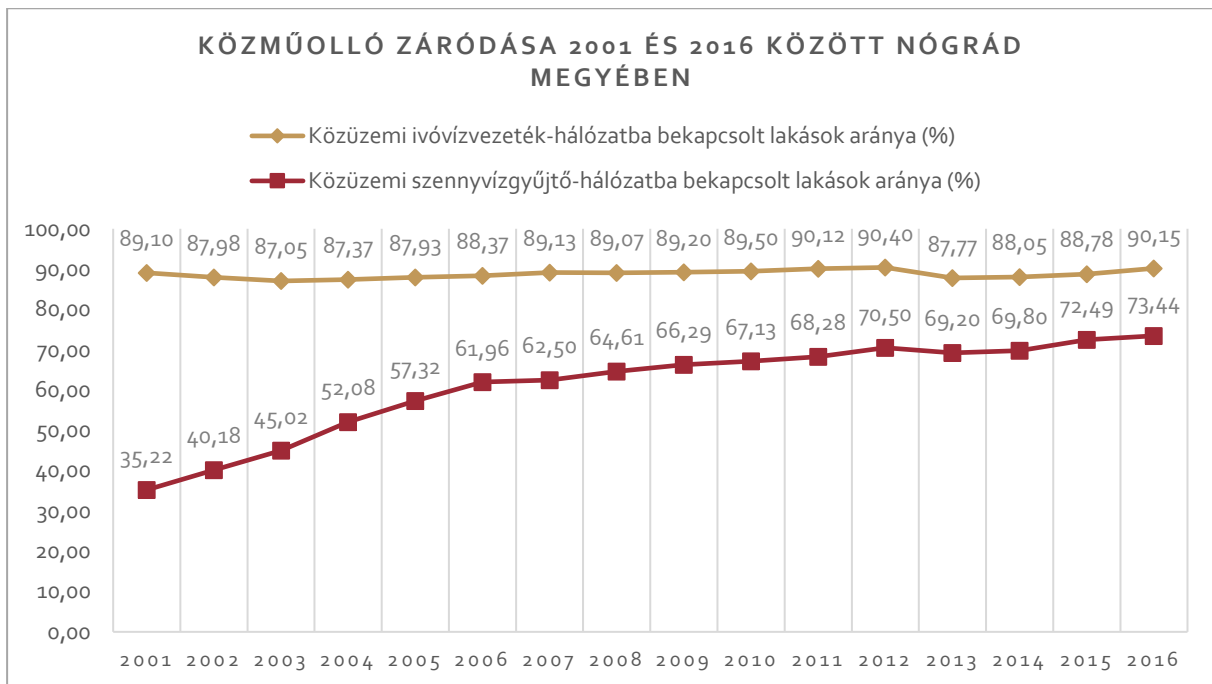
Helyi szennyvízelvezető-tisztító rendszerek a ÉRV Zrt. területén a következő településeken vannak: Lucfalva, Nagykeresztúr, Kisbárkány, Márkháza, Nagybárkány, Garáb, Buják, Kozárd, Pásztó, Pásztó-Mátrakeresztes.

KÖZMŰOLLÓ

Nógrád megyében a közüzemi ivóvíz-, és szennyvíz-gyűjtő hálózatba bekapcsolt lakások aránya egyaránt elmarad az országos átlagtól. A KSH 2016. évi adatai szerint Magyarországon a csatornázottság hozzávetőleg 15 %-kal marad el az ivóvíz-ellátottság mértékétől. Ezzel szemben Nógrád megyében 17 % körüli ez a különbség. A közműolló folyamatos záródása azonban Nógrád megyében is megfigyelhető. A 2011-2016 közötti időszakban 54 %-ról érte el a mai 17 %-ot. A csatornázottság a megyében 2001-ben 35,22 % volt, 2016-ban már 73,44%.

90. ábra: Közműolló záródása Magyarországon (2001-2016)
(Forrás: KSH)

91. ábra: Közműolló záródása Nógrád megyében (2001-2016)
(Forrás: KSH)

8.2. ENERGIAKÖZMŰVEK

NÓGRÁD MEGYE ENERGIAKÖZMŰ ELLÁTOTTSÁGA

Nógrád megye területén az országos és a térséget ellátó villamosenergia, szénhidrogén és hírközlési gerinchálózatok vezetnek keresztül, melyek elosztóhálózatukon keresztül biztosítják a szolgáltatást az egymástól távol eső települések számára.

Hat járásra tagolódik a megye területe. A legnagyobb fogyasztású helyű a megye 6 városa: a megyeszékhely Salgótarján, követi Balassagyarmat, Bátonyterenye, Pásztó, Szécsény és Rétság a népességüket tekintve. A városokban él a lakosság 41,29%-a 38273 lakásban. A megye népességszáma: 192573 fő, lakásállománya: 89 262.

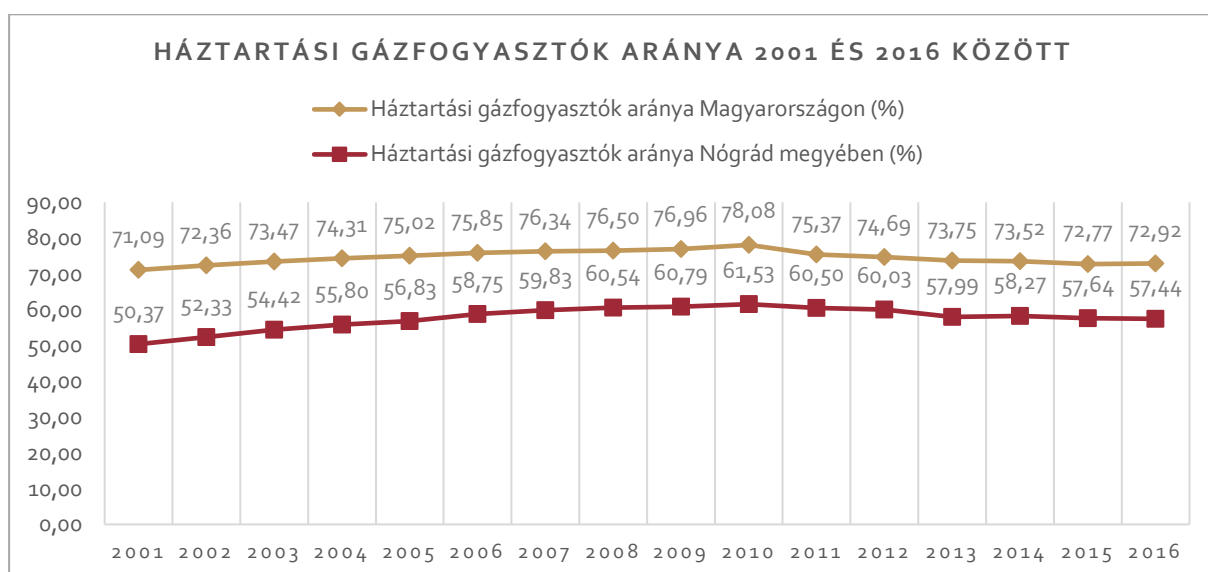
3 község kivételével mindenhol (128 településen) megépült a gázhálózat. Az ellátatlan települések közül a megye keleti részén Ipolytarnóc és Rákóczibánya, és a megye középső részén található Kisecset. A villamosenergia ellátás teljes körű.

A közműellátottságot Magyarországra, Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Nógrád megyére, és a megye 6 járására kidolgozva mutatják be a táblázatok és a diagramok.

A teljes megyére vonatkozóan a háztartási gázfogyasztók lakásállományhoz viszonyított arányának 2001 és 2016 közötti változásait az alábbi diagram szemlélteti. A magyarországi átlagtól Nógrád megye hozzávetőleg 15 %-kal elmarad.

19. táblázat: A lakosság gázellátottsága Nógrád megyében (2016)
(Forrás: KSH)

Járások	Lakásállomány (db)	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	Háztartási gázfogyasztók aránya (%)
Balassagyarmati	16981	9726	57,3
Bátonyterenyei	10316	6150	59,6
Pásztói	13803	9109	66
Rétsági	10555	6704	63,5
Salgótarjáni	29761	15412	51,8
Szécsényi	7846	4170	53,1
Összesen	89262	51271	57,4

92. ábra: Háztartási gázfogyasztók aránya (2001-2016)
(Forrás: KSH)

20. táblázat: Hőhordozók megoszlása Nógrád megyében 2016
(Forrás: KSH)

	Bekapcsolt lakások / fogyasztók száma (db)	Hőhordozók aránya (%)
Vezetékes gáz (fűtési fogyasztás)	50940	57
Távfűtés	3934	4,5
Nem vezetékes hőhordozók	34388	38,5

A 2016. évi statisztikai adatok alapján a gázellátottság a legmagasabb a Pásztói- (66%) és a Rétsági (63,5%) járásban. Ezt követik a Bátonyterenyei- (59,6%). és a Balassagyarmati (57,3%) járások. A lakásállomány arányában a háztartási fogyasztók száma legalacsonyabb a Szécsényi- (53,1%) és a Salgótarjáni (51,8%) járásokban.

A járásokban a lakások több mint 38 %-a nem vezetékes energiahordozókat használ (szén, fa, palackos és tartályos PB gáz) hőszükségletének előállítására.

A 2001. és 2016. évek közötti közműigényeket és a közműellátottságot elemezve, megállapítható, hogy a 15 év fogyasztása követte a gazdasági változásokat. A 2006-2008.

évek közötti világgazdasági válságig jellemzően növekedőben volt a villamosenergia- és a földgázfogyasztás, azóta azonban csökkent. Nagyságrendileg a 2001. év körüli igények szintjére állt be 2016. évben a villamosenergia fogyasztás és a gázigények kis mértékben alacsonyabbak, mint a 2001. évben. A változáshoz hozzájárulhat a szemléletváltás, a műszaki fejlődés, és a nagy energiaigényű berendezések lecserélése energiatakarékosabb berendezésekre.

VILLAMOSENERGIA ELLÁTÁS

Az elektromos energia továbbítása és elosztása a kiépített országos átviteli és elosztó hálózati rendszerek segítségével megoldott, távvezetéseken szállítva a villamosenergiát.

NAGYFESZÜLTSGŰ ÁTVITELI HÁLÓZAT

Az országos átviteli hálózati rendszer 400 és 220 kV-os vezetékai dél - északnyugat irányban a megye nyugati részén több településen és a megye déli részén nyugat-kelet irányban egy településen vezetnek át a MAVIR Zrt működési területén.

- ❖ Göd – Léva, Szlovákia 400 kV
- ❖ Göd - Tiszaújváros 400 kV
- ❖ Göd – Országhatár/ Szlovákia 220 kV

A *dőlt* betűk a megye területén kívüli bázisállomások helyét jelölik.

A Göd – Országhatár mentén haladó 220 kV-os rendszerű villamos távvezeték, jelenleg a Göd – Rétság szakaszon 120 kV feszültség szinten üzemel és be lett forgatva a Rétsági 120/35/20 kV-os alállomásba, a Rétság – Országhatár 220 kV-os távvezeték szakasz jelenleg 20 kV-on nyújt szolgáltatást.

NAGYFESZÜLTSGŰ ELOSZTÓHÁLÓZAT

Nógrád megyén kívül elhelyezkedő Göd és Sajóivánka MVM alállomásoktól és a Lőrinci erőműtől induló 120 kV-os távvezetéseken keresztül kapcsolódik a megye 120 kV-os nagyfeszültségű hálózata az országos elosztó hálózati rendszerbe.

A rendszer távvezetékei:

- ❖ *Lőrinc Erőmű* – Nógrádkövesd – Balassagyarmat – Nagybátony – *Lőrinc Erőmű* 120 kV
- ❖ Nógrádkövesd – Rétság 120kV
- ❖ *Lőrinc Erőmű* – Nagybátony – Recsk – Detk Mátrai Erőmű
- ❖ Nagybátony – Salgótarján - *Salgótarjáni Kohászati Üzem /SKÜ/* – Salgótarján Erőmű /megszűnt/ – Nagybátony 120 kV
- ❖ Nagybátony – *Borsodnádásd* – Ózd – *Sajóivánka* 120kV

A távvezetékek többsége egyrendszerű, az egyes villamos alállomások ellátása két, illetve három irányból megoldott. A két, illetve három irányú betáplálás az ellátás biztonságát szolgálja. A Salgótarján Erőmű-Salgótarján Kohászati Üzem között, valamint a Nagybátony – Recsk – Detk, Mátrai Erőmű között kétrendszerű vezeték épültek a rendszerben.

Villamos alállomások a megyében:

- ❖ Rétság 120/35/20 kV
- ❖ Nógrádkövesd 120/20 kV
- ❖ Balassagyarmat 120/20 kV
- ❖ Nagybátony 120/35/20 kV
- ❖ Salgótarján 120/20/10 kV
- ❖ Salgótarján Erőmű 120/10 kV
- ❖ Salgótarján Kohászati Üzem 120/10 kV
- ❖ Salgótarján Erőmű 120/10 kV (üzemen kívül)

Az MVM NET Távközlési Szolgáltató Zrt. működési területén üzemel a villamos alállomások többsége.

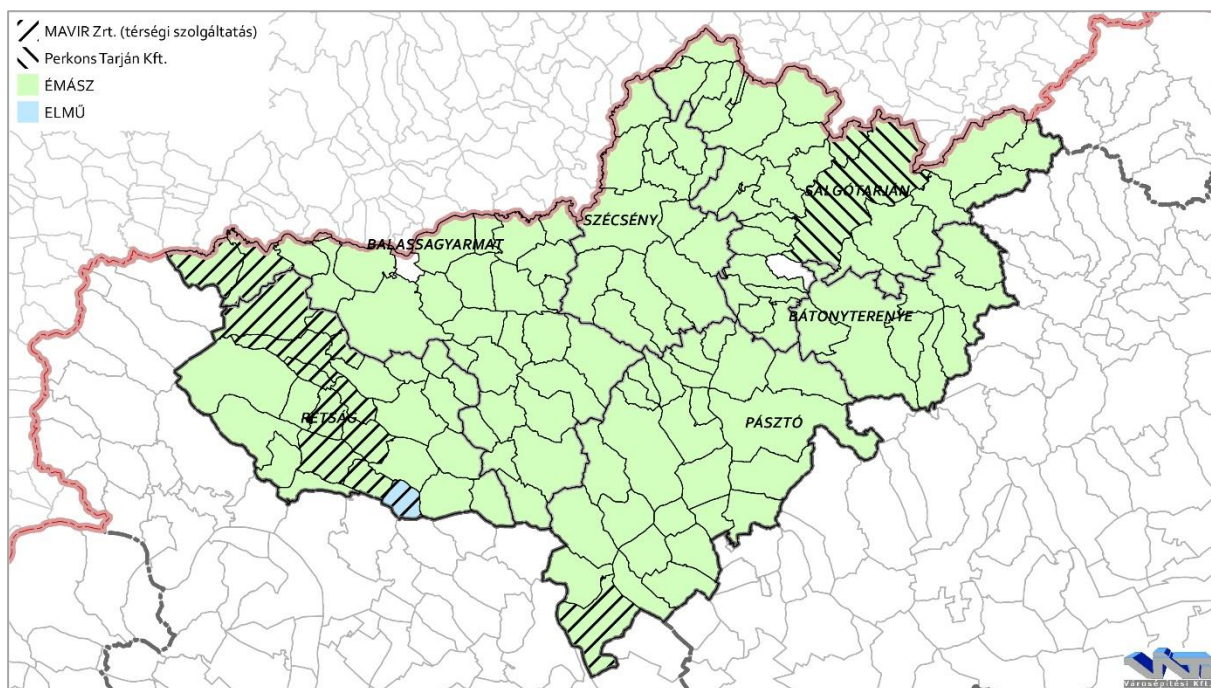
KÖZÉP-, KISFESZÜLTSGŰ ÉS KÖZVILÁGÍTÁSI HÁLÓZATOK

A települések ellátását a nagy/középfeszültségű alállomásokból indított középfeszültségű gerinchálózatok (35kV, 20 kV) biztosítják. A középfeszültségű gerincvezetéseken keresztül jut el a villamosenergia a településekre, az elosztást végző transzformátorállomásokhoz. A hálózat nagy része 20 kV-on üzemel. A nagy ipari fogyasztók kapják a villamosenergiát 35 kV-on, azonban a legtöbb helyen már megtörtént az átállás 20 kV feszültségszintre. Salgótarján belvárosi részein 10 kV-os kábelhálózat épült ki.

A fogyasztók a transzformátorokból ellátott kislefeszültségű hálózatról vételezik a villamos energiát. A közép-, a kislefeszültségű és a közvilágítási hálózat vegyes: légvezetékes és földkábeles kialakítású. A föld feletti vezetéssű, oszlopokra szerelt vezetékes rendszer a jellemzőbb. A nagyobb városok központjaiban és a sűrűbben beépített részekben, a lakótelepeken földkábelbe fektetve, másutt oszlopokra szerelten épült meg a hálózat. A településközi vezetékek jellemzően földfeletti vezetéssűek. A szolgáltatók fejlesztési terve alapján épülnek át a rekonstrukciót igénylő vezetékszakaszok.

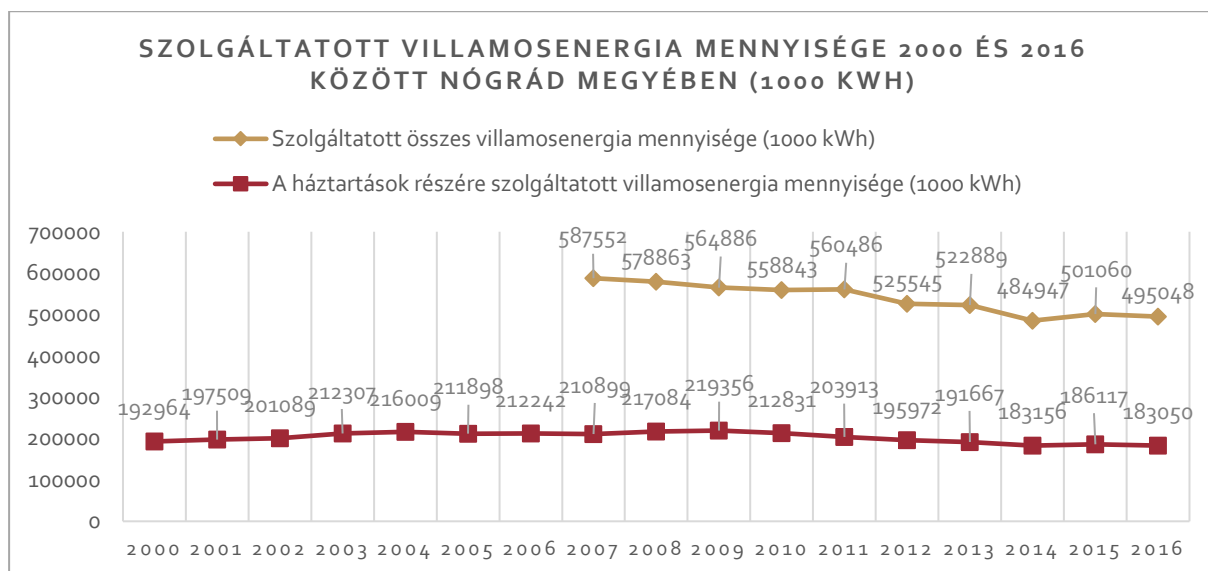
A közvilágítási hálózatra az energiatakarékos lámpatestek felszerelése a települések többségében megtörtént, ezekkel a beruházásokkal az üzemeltetési költségekben költségmegtakarítást értek el.

A települések jelentős hányadát az ÉMÁSZ látja el. További áramszolgáltatók a Perkons Tarján Kft., amely Salgótarján és Somoskőújfalu ellátását biztosítja, Keszen az ELMŰ van jelen. Az áramszolgáltatókat tekintve az E-KÖZMŰ adatai szerint két településen nincs áramszolgáltatás. A KSH adatai azonban ennek ellenkezőjét igazolják. Az adatok szerint 2016-ban az összes szolgáltatott villamosenergia mennyisége Ipolyszögön 541000 kWh, Nagykeresztúron pedig 882000 kWh volt. (Az adateltérések oka, hogy Ipolyszög korábban Balassagyarmat, Nagykeresztúr pedig Lucfalva településrésze volt az önállósodásig.)

93. ábra: Áramszolgáltatók működési területe Nógrád megyében
(Forrás: <https://ekozmu.e-epites.hu/>)

A teljes megyére vonatkozóan az összes és a háztartásoknak szolgáltatott villamosenergia mennyiségét az alábbi diagram szemlélteti.

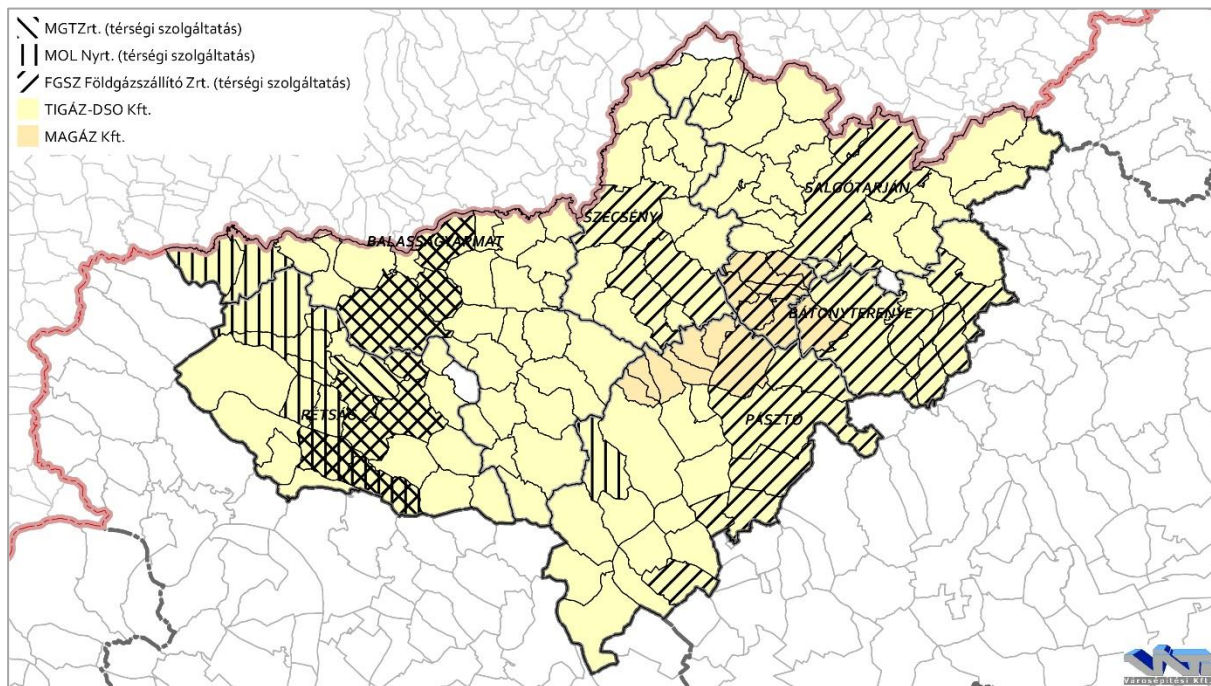
94. ábra: Szolgáltatott villamosenergia mennyisége (2000-2016)
(Forrás: KSH)

VEZETÉKES GÁZELLÁTÁS

Nógrád megye földgázt igénylő települései számára az 1990-es évek elején kezdődött földgázt szállító rendszer kiépítése. 2004. évre 7 község kivételével a településeket ellátó vezetékes gázrendszer megépült. Jelenleg 3 községben (Kisecset, Rákócziánya és Ipolytarnóc) nincs gázellátás. Településenként változók az ellátottsági arányok a bekötött háztartások számának ismeretében.

Szolgáltatók Nógrád megyében:

- ❖ FGSZ Földgázszolgáltató Zrt.
- ❖ MAGÁZ Kft.
- ❖ MGT Kft.
- ❖ MOL Nyrt,
- ❖ TIGÁZ-DSO Kft.

95. ábra: Gázszolgáltatók működési területe Nógrád megyében
(Forrás: <https://ekozmu.e-epites.hu/>)

NAGYNYOMÁSÚ GÁZSZÁLLÍTÓ VEZETÉKHÁLÓZAT

A nagynyomáson történő földgázellátás országos hálózati rendszert alkotva épült ki. A nagynyomású szállítóvezetékek Nógrád megye két szélén haladnak keresztül, ellátva a gázátadó állomásokat, melyek nagynyomásról nagyközepnyomásra csökkentik a hálózati nyomást.

Az országos nagynyomású (40-64 bar) szállítóvezeték rendszerről három irányból biztosított a hálózat ellátása. A megye nyugati része Göd felől és a keleti része Vecsés és Tiszaújváros felől ellátott. Jellemzően a nagyobb fogyasztású településeket felfűzve épültek meg a szállító vezetékek, biztosítva azok gázátadóinak az ellátását.

Nyugati ág

- ❖ Göd – Bánk – Romhány – Érsekvadkert – Balassagyarmat

Keleti ág

- ❖ Vecsés – Zagyvaszántó – Pásztó – Bányaterenye – Mátraterenye – Pétervására – Tiszaújváros
- ❖ Bányaterenye – Szécsény
- ❖ Bányaterenye – Salgótarján

A nagynyomású gázvezetékek és a gázátadók az FGSZ Földgázszállító Zrt. működési területén levő településeken helyezkednek el.

GÁZÁTADÓ ÁLLOMÁSOK

Nyugati ág

- ❖ Bánk
- ❖ Romhány
- ❖ Érsekvadkert
- ❖ Balassagyarmat

Keleti ág

- ❖ Zagyvaszántó
- ❖ Pásztó
- ❖ Bátonyterenye
- ❖ Mátraterenye
- ❖ Szécsény
- ❖ Salgótarján

NAGYKÖZÉPNYOMÁSÚ ÉS KÖZÉPNYOMÁSÚ GÁZVEZETÉK HÁLÓZAT

A gázátadóktól indulnak a településeket ellátó 6-8 bar nyomású nagyközépnomású vezetékek, a földgázt a települési gázfogadóig és a nagyobb gázfogyasztók saját szabályzójához szállítják.

A települések nagy része saját szabályzóval rendelkezik, vannak azonban kisebb községek, amelyek a szabályzóval rendelkező település középnyomású hálózatán keresztül, középnyomású gázvezetéken kapják a földgázt. A települési gázfogadók és az egyéb szabályzók a nagyközépnomású vezetékeken 8 illetve 6 bar nyomásról csökkentik a földgázt 3 illetve 4 bar középnyomásra, igény esetén közvetlen kisnyomásra.

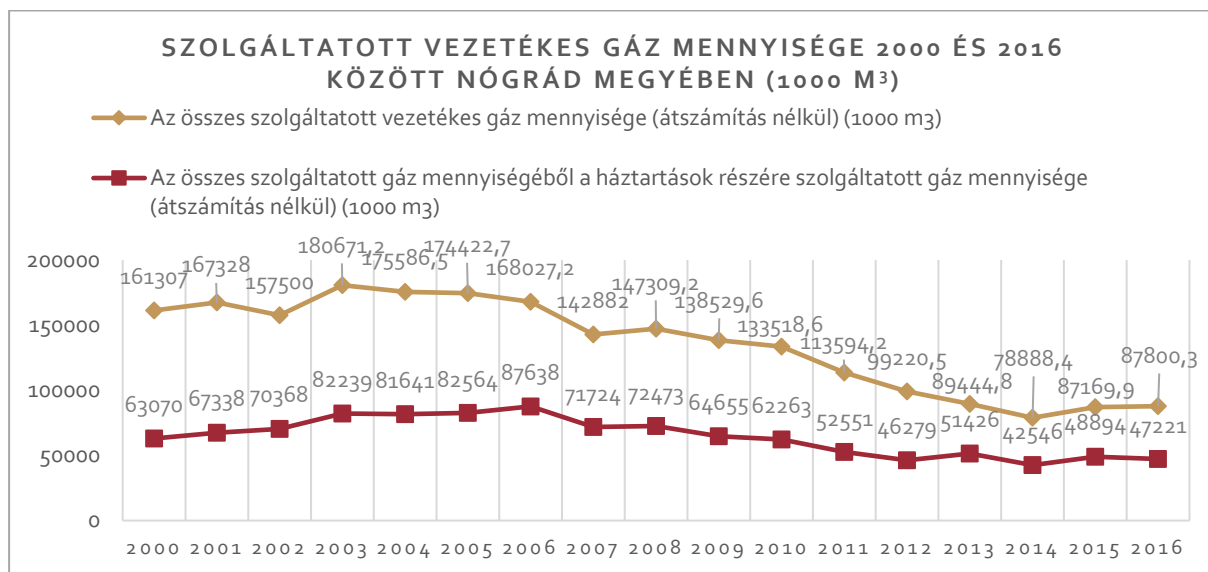
A településeken belüli gázelosztás jellemzően középnyomáson került megépítésre. A lakásoknak az 57,4 %-a, vagyis 51271 háztartás részesül vezetékes gázellátásban. A településeken belül a beépített területeken az utcák többségében megépült a gázvezeték hálózat.

A legnagyobb szolgáltató a megyében a TIGÁZ-DSO Kft., kisebb ellátási területe van a MAGÁZ Kft.-nek és az MGT Zrt.-nek.

A gazdasági és a műszaki feltételek pozitív eredménye alapján vizsgálható a még ellátatlan 3 település: Kisecset, Rákóczibánya és Ipolytarnóc bekötése a rendszerbe.

A földgáz komplex hasznosítást biztosító automatikus üzemvitelű, jól szabályozható, teljes komfortot nyújtó termikus energiaellátás (fűtés, használati melegvíz termelés, főzés). Bizonyos területeken azonban a fogyasztók gazdasági helyzetük miatt visszatérnek a hagyományos energiahordozók alkalmazására, illetve a földgázfogyasztás átmeneti csökkentésére, illetve szüneteltetésére.

Nógrád megyére vonatkozóan a szolgáltatott vezetékes gáz mennyiségének 2000 és 2016 közötti változását az alábbi diagram mutatja.

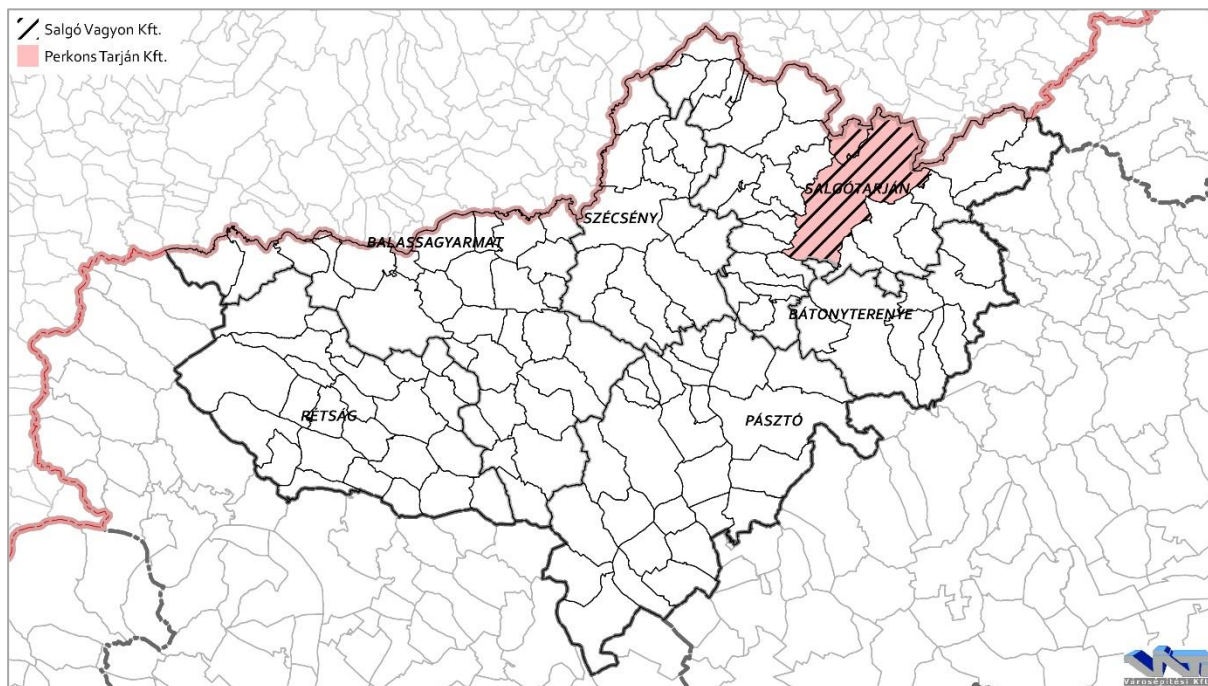

96. ábra: Szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége (2000-2016)
(Forrás: KSH)

NAGYNYOMÁSÚ TERMÉKSZÁLLÍTÓ VEZETÉK

A MOL Nyrt. működési területén az országos hálózati rendszer Barátság I. néven ismert nagynyomású olajvezetéke Vecsés – Országhatár, Szlovákia halad át Nógrád megye nyugati részén dél-északnyugat irányban a MOL Nyrt működési területén. A vezetékről fogyasztói lecsatlakozás nem épült ki a megyében.

TÁVHŐELLÁTÁS

97. ábra: Távhőszolgáltatók Nógrád megyében
(Forrás: <https://ekozmu.e-epites.hu/>)

A távhőellátás településszintű szolgáltatás. A megyében csak Salgótarjánban, a megyeszékhelyen üzemel. Salgótarjánban a lakások 13,22 %-a, 3934 lakás van bekötve a távfűtési ellátó hálózatba.

A jelenleg magas üzemeltetési költségek miatt, energiatakarékosabb jobban automatizált hőbázisokból a távhőszolgáltatás nagyobb távlatban jelent potenciális fejlődési lehetőséget. Energetikailag a távfűtési rendszerek korszerűsítése javasolt. A távfűtési hálózatok korszerűsítésével a mérés és a szabályozások fogyasztónkénti megoldásával a távfűtés vonzóbbá tehető, mint környezetkímélő technológia.

NEM VEZETÉKES ENERGIAHORDOZÓK

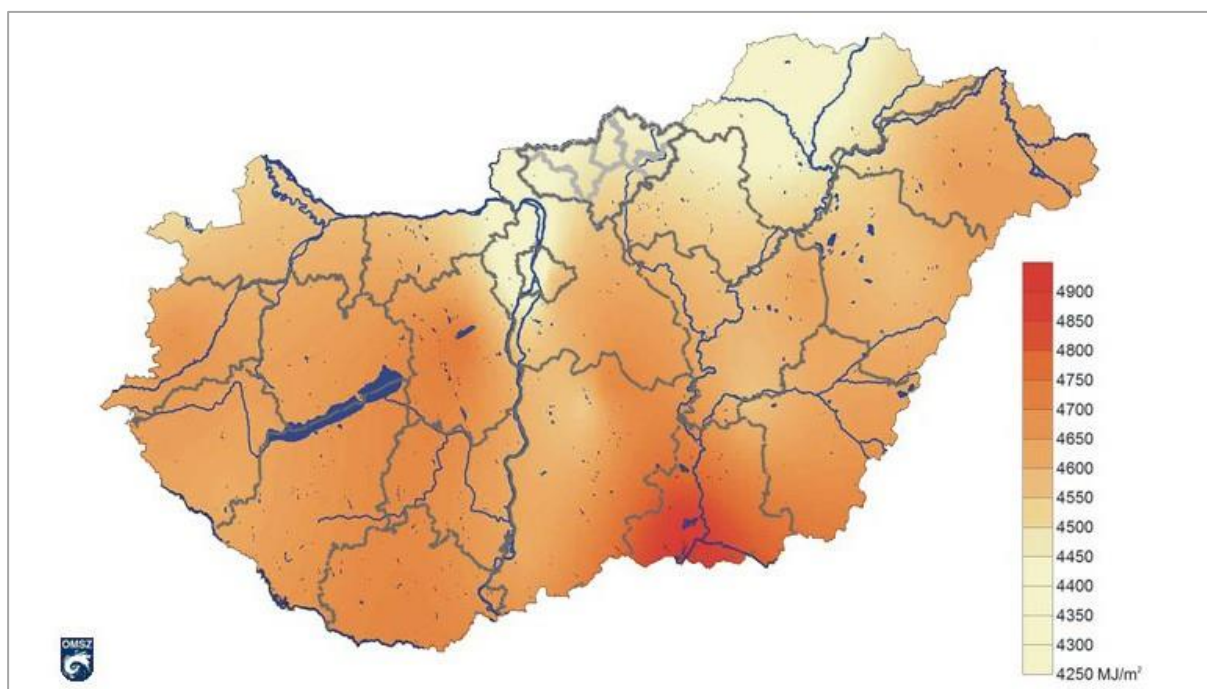
A nem vezetékes energiahordozók használata jelenleg még előkelő helyet foglal el a megye hőenergia ellátásában. A szén, a fát, az olajat és a PB gázt a helyi és kistérségi telephelyekről továbbra is beszerezhetik a fogyasztók. A megyében a lakások 38,5 %-ban alkalmaznak még nem vezetékes energiahordozókat.

8.3. MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK

NAPENERGIA

A napenergia hasznosításnak két alapvető módja létezik:

- ❖ Aktív energiatermelés – naperőművek, napkollektorok, napelemek használata
- ❖ Passzív energiatermelés – épületek tájolása, építőanyag megválasztása stb.

98. ábra: A globálisugárzás (MJ/m²) átlagos évi összege Magyarországon (2000-2009)
(Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat)

Nógrád megye napenergia hasznosítás szempontjából, országos viszonylatban, a gyengébb adottságokkal rendelkező megyék közé tartozik. A globálisugárzás átlagos éves összege (a

Napból érkező közvetlen sugárzás valamint az égbolt minden részéről érkező szórt sugárzás összege) 4250 - 4400 MJ/m² között mozog.

Forrás: http://www.met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/altalanos_eghajlati_jellemzes/sugarzas/

A globálisugárzás alacsonyabb értékei ellenére, az aktív napenergia termelés kihasználható potenciált hordoz. A megyében több közintézmény is napelemekkel van ellátva Szügy területén 16,5 MWp, Bátorterenyén 20MWp napelempark épül. Dejtáron 5W-os, Órhalmon 4,5 kW-os napelemes rendszert telepítettek. Előbbit földi napelemtartó-szerkezetre, utóbbit tetőszerkezetre építették.

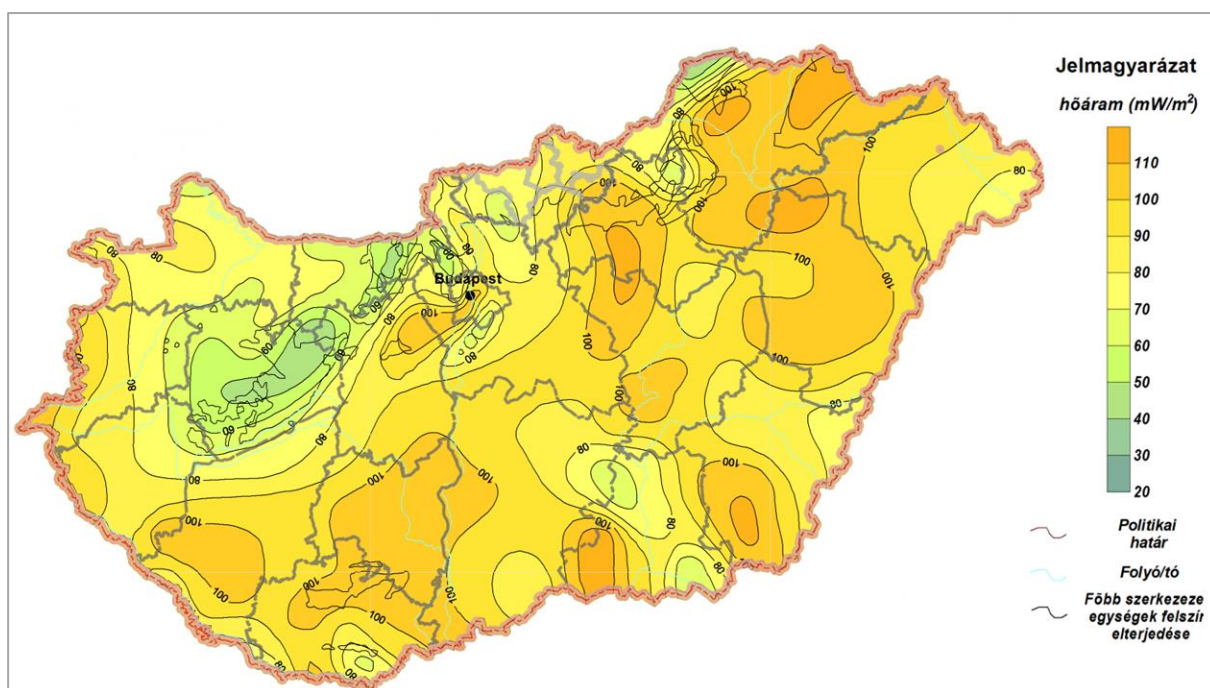
GEOTERMIKUS ENERGIA

A geotermikus energia alapja a Föld belsejében termelődő és tárolódó hő. Szűkebb értelemben a felszín alatti víz hőtartalmában rejlő energia, mivel egyes szakirodalom szerint gazdaságosan a földhő csak hévíz közvetítésével hasznosítható. Tágabb értelemben a földi hőáram következtében a kéregben mindenütt jelenlévő, nem szoláris eredetű termikus energia. (Forrás: http://geotermia.lapunk.hu/tarhely/geotermia/dokumentumok/201401/geot_energia_es_termalviz_kincs_nograd_megyeben_i_cikk.pdf)

Dr. Bocsi Ottó és Livo László okl. bányamérnökök elemezték a geotermikus energia és a termásvíz-kincs helyzetét Nógrád megyében. Cikkük az alábbi megállapításokat teszi:

„Jelentős geotermikus potenciált rejt a föld mélye Nógrád megyében. Például a Dobroda-árokban és környékén fekvő települések... sikerrel profitálhatnak a Föld hőenergiájából...

A megyében megvalósult geotermikus létesítmények már vannak. Pásztó és Szirák településeken kis mélységű kutak üzemelnek, melyek bizonyítják az országos átlagnál jobb geotermikus gradienst. ... Nógrád megye geotermikus potenciálja hasznosításra alkalmas, zöld energia kinyerését teszi lehetővé!”

99. ábra: A földi hőáramsűrűség Magyarországon
(Forrás: <http://geophysics.elte.hu/atlas/05.htm>)

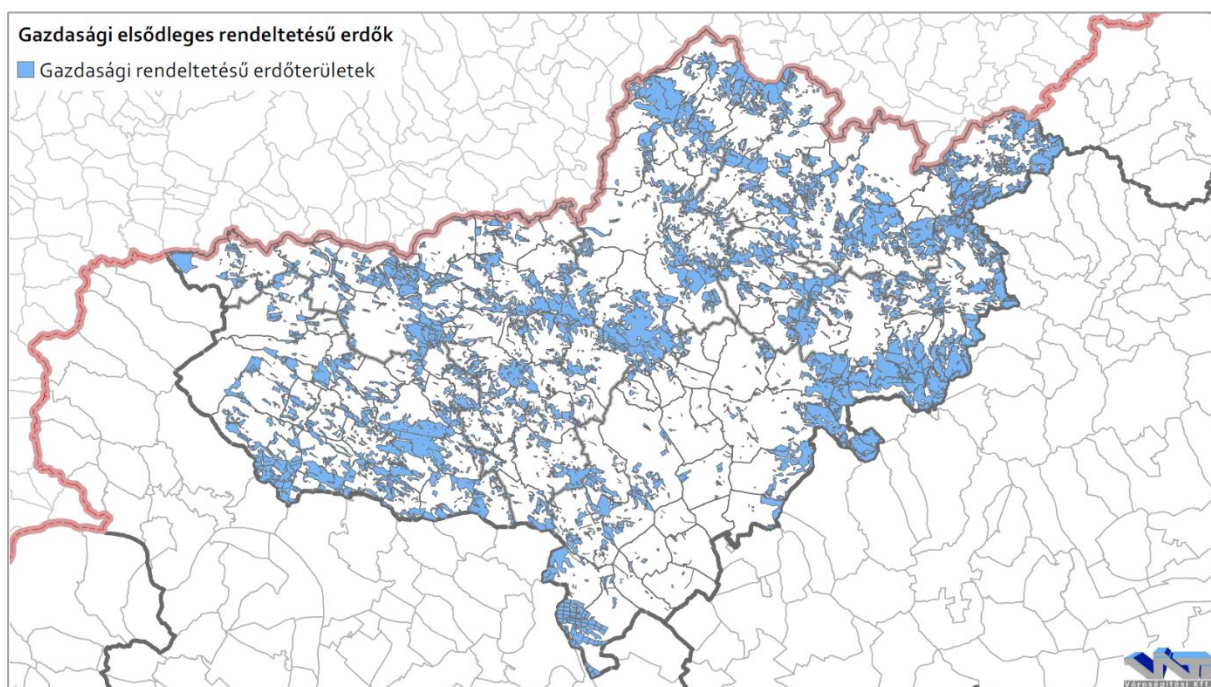
SZÉLENERGIA

A szél erőműveket érintő építési előírások jelentősen szigorodtak. Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 10.§ (4) bekezdése kimondja:

„Beépítésre szánt területen és beépítésre szánt terület határától számított 12 000 méteren belül – a háztartási méretű kiserőműnek számító szél erőmű kivételével – szél erőmű, szél erőmű park nem helyezhető el.”

ENERGIAERDŐK

A megújuló energiák egyik csoportjába az energiaerdők által előállított energia tartozik. Nógrád megye számára a jelenleg is gazdasági elsődleges rendeltetésbe sorolt üzemtervi erdőterületek jelentenek potenciális terepet ezen hasznosítás számára. A térkép alapján látható, hogy a megye jelentős területeit fedik le a gazdasági tagerdők, melyek jó néhány településen a közigazgatási terület akár 30%-os lefedettségét is adják.

100. ábra: Gazdasági elsődleges rendeltetésű erdők
(Forrás: NÉBIH)

BIOMASSZA

A világ negyedik legelterjedtebb energiaforrása a biomassza, mely hasznosításának alapja az égés és az azzal járó hőenergia felszabadulás.

Biomassza energiaforrások:

- ❖ Mezőgazdasági termények melléktermékei, hulladékai (szalma, kukorica-szár/csutka stb.)
- ❖ Energetikai célra termesztett növények (repce, cukorrépa, különböző fafajok)
- ❖ Állati eredetű biomassza (trágya stb.)
- ❖ Szennyvíztisztító telepek, hulladéklerakók

- ❖ Erdőgazdasági és fafeldolgozási melléktermék, illetve hulladék (faapríték, nyesedék, forgács, fűrészpor, háncs stb.)

Felhasználási lehetőségei:

1. Közvetlenül:

- ❖ Tüzeléssel, előkészítés nélkül, vagy előkészítés után

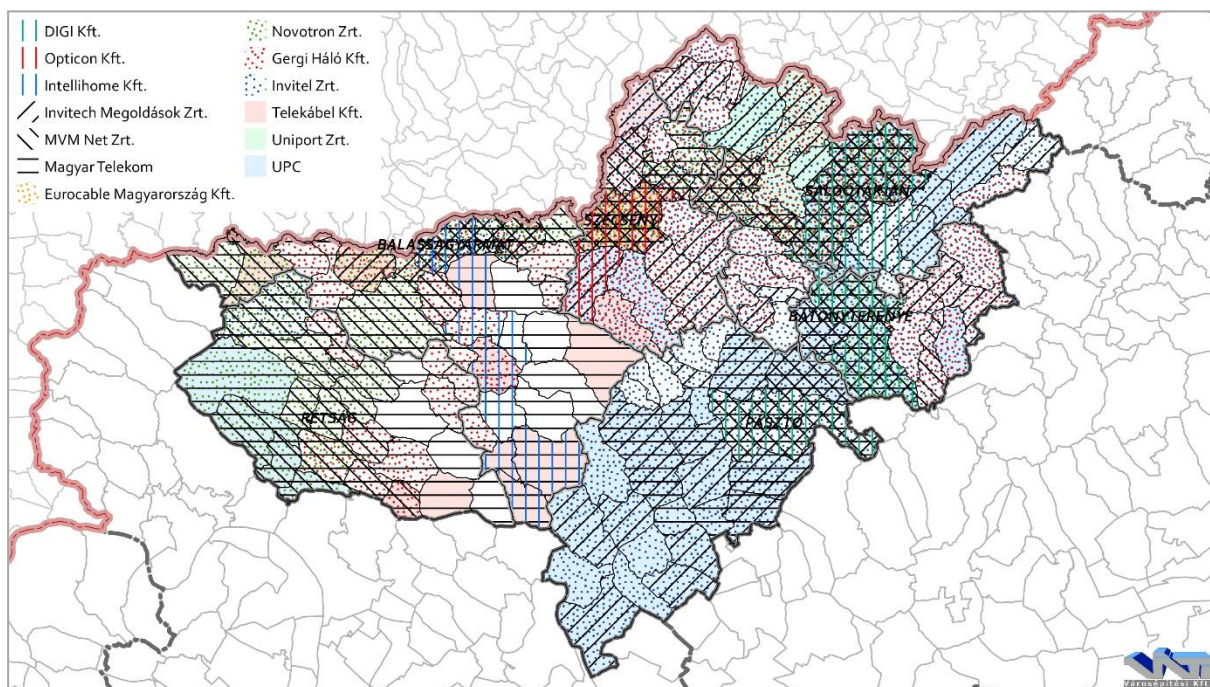
2. Közvetve:

- ❖ Kémiai átalakítás után (cseppfolyósítás, elgázosítás), folyékony üzemanyagként vagy éghető gázként
- ❖ Alkohollá erjesztés után üzemanyagként
- ❖ Növényi olajok észterezésével biodízelként
- ❖ Anaerob fermentálás után biogázként

A felsorolt energiaforrások hasznosítására a megyében reális lehetőségek kínálkoznak.

8.4. ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

Nógrád megye területén 13 hírközlési szolgáltató működik, melyek lefedik valamennyi település területét. A települések jelentős részét több szolgáltató is ellátja.

101. ábra: Hírközlési szolgáltatók Nógrád megyében
(Forrás: <https://ekozmu.e-epites.hu>)

VEZETÉKES HÍRKÖZLÉS

Nógrád megye területén, az ország 54 db primer körzete közül kettő található:

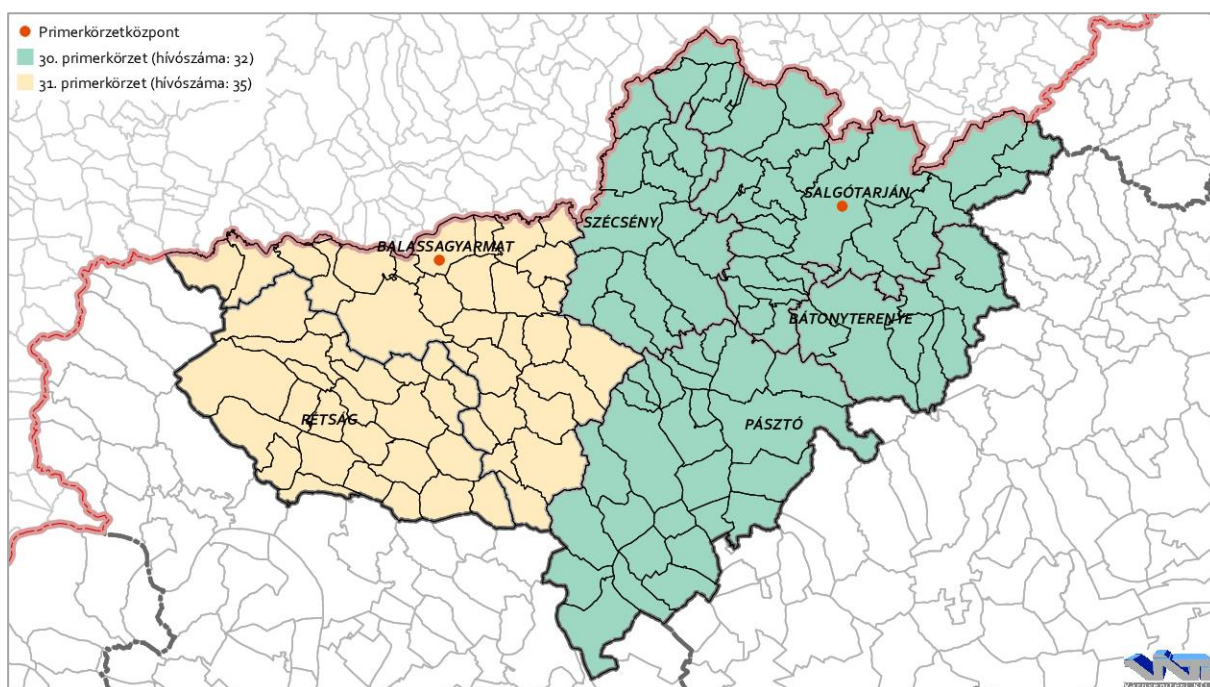
- ❖ 30. számú primer körzet
  - Távhívószáma 32.
  - Primerközpontja Salgótarjánban működik.

- Az ellátási területéhez 4 járás tartozik: a Salgótarjáni, a Szécsényi, a Pásztói és a Bátorterenyei.
- A körzet üzemeltetője az Invitel Zrt., mely 77 db települést lát el.
- ❖ A 31. számú primer körzet
  - Távhívószáma: 35.
  - Primerközpontja Balassagyarmaton működik.
  - Az ellátási területéhez a Balassagyarmati és a Rétsági járás tartozik.
  - A rendszer üzemeltetője a területen a Magyar Telekom Zrt., mely 54 db település kiszolgálását biztosítja.

A primer központokat a körzet helyi és a kihelyezett fokozatú központjaival körzethálózatok kötik össze, amelyek a távhívó körzeteken belül végzik a jeltovábbítást. Az országos tranzithálózat és a körzethálózat jellemzően föld alatti vezetésű, többségük már optikai kábelben halad. A helyi hálózat a városközpontokban és az intenzívebben beépített helyeken egyre több helyen föld alatti vezetésű, de a települések nagy részében még felszín feletti, oszlopokra szerelt telefonhálózat működik.

Nógrád megye két hírközlési primer körzete a Miskolci szekunderközpont ellátási területén helyezkedik el. A primer központok az országos rendszer optikai gerinchálózatára csatlakoznak.

A szolgáltatók területi terjeszkedésével más szolgáltatók is megjelentek a területen és a Magyar Telekom Zrt. és az Invitel Zrt. is kiépítette hálózatát a megye másik körzetének egy részén. Vannak átfedések a körzetek egyes területeinek, illetve településeinek az ellátásában.

102. ábra: Vezetékes hírközlés
(Forrás: távközlési szolgáltatók)

A vezetékes távközlés előfizetésére van igény, mert a szolgáltatási kínálatai (pl. széles sávú internet elérés) kedvezőek, azonban – az országos helyzet ismeretében – csökkenhet, vagy stagnálhat a vezetékes előfizetők száma a fogyasztási szokások módosulása miatt.

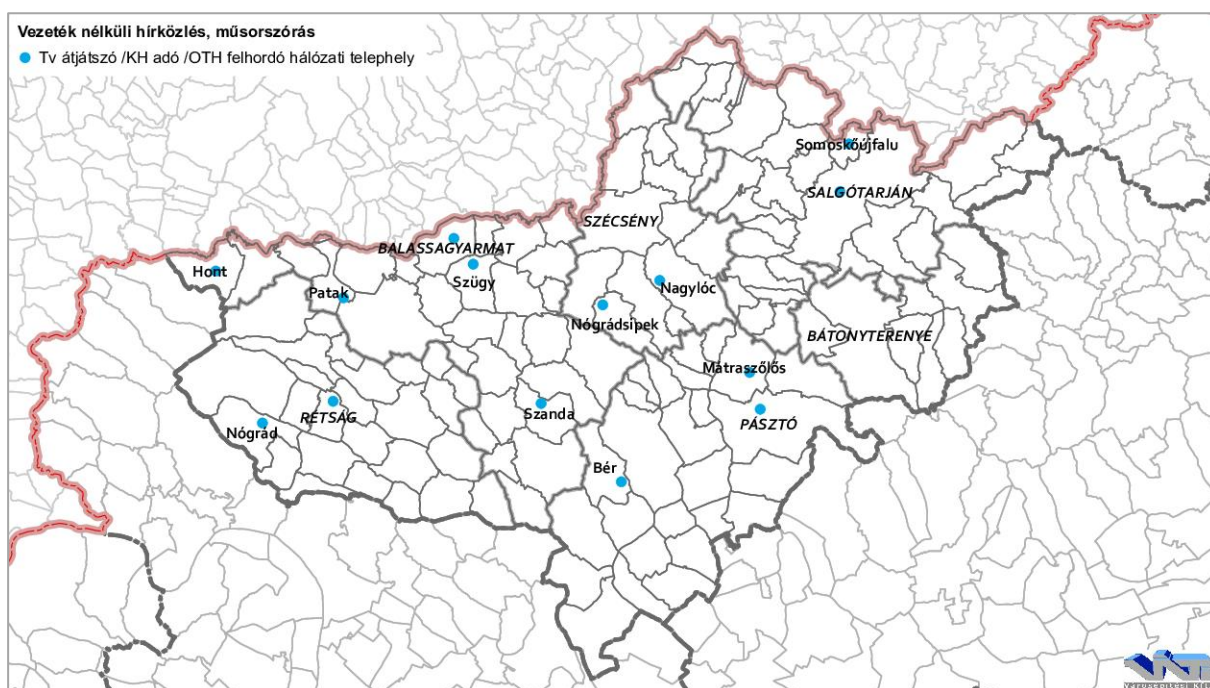
A 2016. évi statisztikai adatok szerint a megyében 47013 egyéni fővonal van, így 52,67%-os az egyéni fővonal ellátottság lakásra vetített aránya. Jelentős különbségek vannak a telefonellátottság területén. A legalacsonyabb ellátottságú településen az egyéni fővonal ellátottság lakásra vetített aránya 13,63%.

Az M-Telekom Zrt, a Vodafone Zrt. és a Telenor Zrt. mobil távközlési szolgáltatók jelen vannak a megyében. Sok adóállomást felállítva biztosítják a jó minőségű vételt.

VEZETÉK NÉLKÜLI HÍRKÖZLÉS, MŰSORSZÓRÁS

Az Antenna Hungária Magyar Műsorszóró és Rádióhírközlési Rt. végzi országos szinten a rádió és a televízió műsorának sugárzását a rádió és a TV adóitól analóg és digitális rendszerű mikrohullámú hálózaton keresztül. A megye területén a műsorszórás Budapest/Széchenyi-hegy központú. Az ún. OTH mikrohullámú gerinc védőzónája távol esik Nógrád megyétől.

Az OTH felhordó hálózatának telephelyei Balassagyarmat belterületén és Salgótarján külterületén működnek (fogadják és továbbítják a tv, rádió és távközlési jeleket). 20 m alatti magassági korlátozás nincs a sugárzási irányokban.

103. ábra: Vezeték nélküli hírközlés
(Forrás: Antenna Hungária Magyar Műsorszóró és Rádióhírközlési Rt.)

VEZETÉK NÉLKÜLI ORSZÁGOS RÁDIÓHÁLÓZATOK (ANALÓG)

Ultrarövidhullámú szolgáltatás

Nógrád megye vételi körzetében a 95,5 kHz frekvencián működő 20 kW teljesítményű Kékes URH_FM adó és a 107,8 kHz frekvencián üzemelő 83,2 kW teljesítményű

Budapest/Széchenyi-hegy URH-FM adó sugároz. A megye északi részén gyengébbek a vételi lehetőségek.

Középhullámú szolgáltatás

1977. óta folyamatosan sugároz a 303,6 m magas, 2000 kW teljesítményű Solti Középhullámú Rádióadó állomás 540 kHz-es frekvencián. Nappal a Solti KH adó teljes körű ellátást biztosít középhullámon a Kossuth rádió műsorának a vételére, de az esti órákban lecsökken Solt sugárzási körzete, ez a megye északi részét érinti.

Balassagyarmat/Szügy külterületén és Salgótarján külterületén levő antennatornyokra felszerelt FM rádióadók segítik a vételt, melyeken keresztül biztosítható az on-line internetes rádióhallgatás is.

VEZETÉK NÉLKÜLI ÁTVITELI MIKROHULLÁMÚ HÁLÓZATOK

TV-URH gerinc adók és TV átjátszó állomások

A megye területén kívüli Budapest és Kékes TV-URH gerincadókból történik a jelek továbbítása. Az állomások lefedettsége nem terjed ki az egész megye területére, az északi területsáv változó szélességben azon kívül esik.

A „beárnyékolt” területeken belül TV átjátszók biztosítják az adások jó vételi lehetőségét. A berendezések Patak/külterület, Rétság/külterület, Balassagyarmat/belterület, Szandaváralja/Jókai u. vége/Szanda külterület, Nagylóc/ külterület, Mátraszőlős/külterület, és Pásztó Önkormányzat/Kölcsey út 35. alatt üzemelnek, védőtávolságuk $R=100$ m.

A pásztói önkormányzat épületére telepített adó kivételével a TV átjátszók vas- illetve csőtorony tartószerkezetűek és 31 - 55 m közötti változó magasságúak.

Igényként merült fel Hont, Nógrád, Nógrádsipek, Bér és Somoskőújfalu/Salgótarján térségében újabb TV átjátszók telepítése.

KÁBEL TV ELLÁTÁS

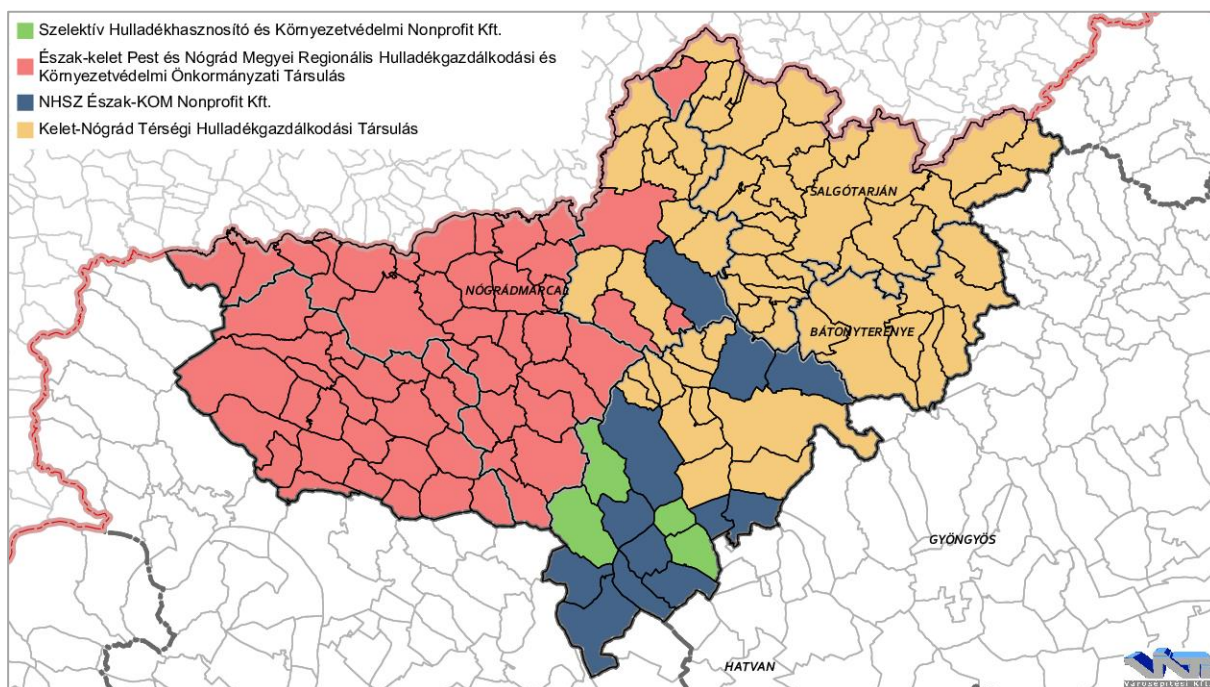
Nógrád megyében a kábel TV hálózat 43113 előfizető részére épült ki. A lakások 48,3 %-a rendelkezik ezzel a szolgáltatással a megyében. A 131 településből 120 településen van kábel TV szolgáltatás. A kábel TV hálózat további bővítését igényli a lakosság.

9. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

9.1. REGIONÁLIS HULLADÉKLERAKÓ KÖRZETEK

Nógrád megye települései négy regionális hulladéklerakó (és egy hulladékudvar) gyűjtési körzetébe tartoznak:

- ❖ Kelet-Nógrád Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás
  - Salgótarján
  - Bátornyterenye (hulladékudvar)
- ❖ Észak-Kelet Pest és Nógrád Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási és Környezetvédelmi Önkormányzati Társulás
  - Nógrádmárcal
- ❖ Szelektív Hulladékhasznosító és Környezetvédelmi Nonprofit Kft.
  - Hatvan
- ❖ NHSZ Észak-KOM Nonprofit Kft.
  - Gyöngyös

104. ábra: Hulladékgyűjtési körzetek
(Forrás: Szolgáltatók honlapjai)

KELET-NÓGRÁD TÉRSÉGI HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI TÁRSULÁS

BÁTONYTERENYE

A Kelet-Nógrád Térségi Hulladékgazdálkodási Társuláshoz tartozó, újrahasználati központként is funkcionáló hulladékudvar Pásztó határánál található.

SALGÓTARJÁN

A Kelet-Nógrád Térségi Hulladékgazdálkodási Társulást 51 kelet-nógrádi település (Alsótold, Bátornyterenye, Bárna, Bokor, Cered, Cserhátszentiván, Dorogháza, Ecseg, Endrefalva, Etes,

Felsőtold, Garáb, Karancsalja, Karancsberény, Karancskeszi, Karancslapujtó, Karancsság, Kazár, Kisbárcány, Kishartyán, Kozárd, Lucfalva, Ludányhalászi, Magyargéc, Márkháza, Mátramindszent, Mátranovák, Mátraszele, Mátraterenye, Mátraverebély, Mihálygerge, Nagybárcány, Nagykeresztúr, Nemti, Nógrádmegyer, Pásztó, Rákócziháza, Rimóc, Ságújfalu, Salgótarján, Sámsonháza, Somoskőújfalu, Sóshartyán, Szalmatercs, Szécsényfelfalu, Szilaspogony, Szuha, Szurdokpüspöki, Varsány, Vizslás, Zabar) alkotja.

Társuláson kívüli ellátott 6 település: Csécse, Egyházasgerge, Ipolytarnóc, Kutasó, Nógrádszakál és Piliny.

A Salgótarjáni Térségi Hulladéklerakó mellett egy újrahasználati központként is funkcionáló hulladékudvar, Bátonyterenyén tartozik a Társuláshoz. A VGÜ Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft. üzemeltetésében lévő Salgótarján Megyei jogú Város külterületén, Kontyháza-pusztán található telephely B₃ kategóriájú, vegyes összetételű, nem veszélyes hulladék lerakására szolgáló hulladéklerakó, összesen 1 835 000 m³ hasznos kapacitással rendelkezik.

ÉSZAK-KELET PEST ÉS NÓGRÁD MEGYEI REGIONÁLIS HULLADÉK-GAZDÁLKODÁSI ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI ÖNKORMÁNYZATI TÁRSULÁS

NÓGRÁDMARCAL

A nógrádmarcali regionális hulladéklerakót 1997-ben 16 település hozta létre. A 47 000 lakos 13 166 t/év mennyiségű hulladék elhelyezésre kialakított hulladéklerakó jelenleg 320 000 m³ kapacitású, 10 000 t/év (32 000 m³/év) hulladék elhelyezésével számolva.

Az Észak-Kelet Pest és Nógrád Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási és Környezetvédelmi Önkormányzati Társulásnak 109 tagja van, melyből 50 település (Alsópetény, Balassagyarmat, Bánk, Becske, Bercel, Berkenye, Csarháthaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Csitár, Debercsény, Dejtár, Diósjenő, Drégelypalánk, Érsekvadkert, Felsőpetény, Galgaguta, Hont, Horpács, Hugyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolyvece, Keszeg, Kétbodony, Legénd, Litke, Magyarnándor, Nézsa, Nógrád, Nógrádköves, Nógrádmarcal, Nógrádsáp, Nőtincs, Órhalom, Ósagárd, Patak, Patvarc, Pusztaberki, Rétság, Romhány, Szanda, Szátok, Szendehely, Szente, Szécsénke, Szügy, Tereske, Terény, Tolmács) tartozik Nógrád megyéhez.

További 8 település (Borsosberény, Herencsény, Hollókő, Kiseccset, Mohora, Nagyoroszi, Nógrádsipek, Szécsény) is a Társulás ellátási területéhez tartozik. Két településen (Balassagyarmat, Szécsény) a Balassagyarmati Városüzemeltetési Nonprofit Kft. végzi a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást.

SZELEKTÍV HULLADÉKHASZNOSÍTÓ ÉS KÖRNYEZETVÉDELMI NONPROFIT KFT.

HATVAN

Nógrád megye 4 települése (Bér, Kisbágyon, Palotás, Vanyarc) a Szelektív Hulladékhasznosító és Környezetvédelmi Nonprofit Kft. (a Hatvan és Térsége Hulladék-

gazdálkodási és Környezetvédelmi Nonprofit Közhasznú Kft. utódja) szolgáltatási területéhez, a Hatvani regionális hulladéklerakó körzetéhez tartozik.

NHSZ ÉSZAK-KOM NONPROFIT KFT.

GYÖNGYÖS

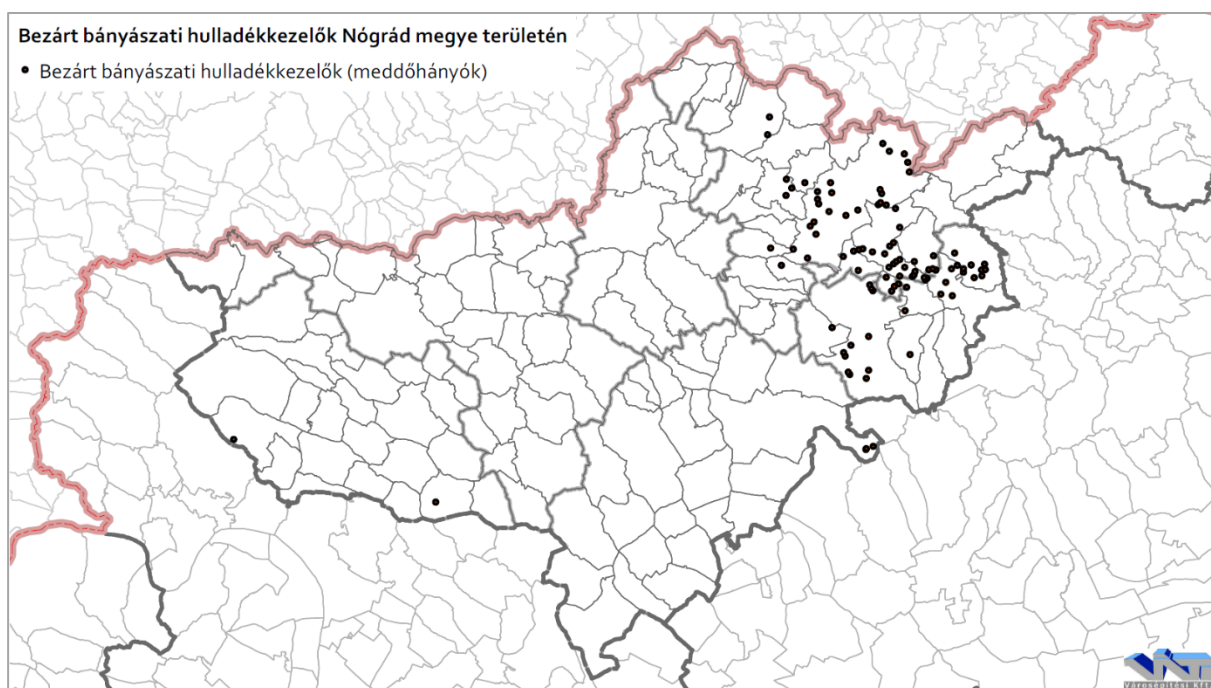
Nógrád megye 12 települése (Buják, Egyházasdengeleg, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Héhalom, Jobbágyi, Kálló, Mátraszőlős, Nagylóc, Szarvasgede, Szirák, Tar) az NHSZ Észak-KOM Nonprofit Kft. szolgáltatási területéhez, a Gyöngyösi regionális hulladéklerakóhoz tartozik.

Az NHSZ Gyöngyösi Hulladékkezelő Nonprofit Kft. végzi a gyűjtést Nagylóc és Tar településeken. Az NHSZ Hevesi Városfenntartó Kft. végzi a gyűjtést Buják, Egyházasdengeleg, Erdőkürt, Erdőtarcsa, Héhalom, Jobbágyi, Kálló, Szarvasgede és Szirák településeken.

Korábban több településen is tervbe volt véve regionális hulladéklerakó építése (Keszeg, Romhány), melyek a lakosság ellenállása miatt elmaradtak.

9.2. BEZÁRT BÁNYÁSZATI HULLADÉKKEZELŐK

A bányászat velejárója mind külszíni mind mélyszíni termelés esetén a bányászati felhasználás szempontjából értéktelen anyag, a meddő. A megyében a meddőhányók túlnyomó része a szénbányászat révén keletkezett. A meddő anyagok az élővilágra veszélyt jelenthetnek, és esztétikai szempontból negatív hatást gyakorolnak környezetükre, ezért bevett módszer a meddőhányók rekultivációja, a környezet eredeti állapotába való visszaállítása. A Nógrád megyében található meddőhányók többségének rekultivációjáról nem áll rendelkezésünkre adat, de tekintve hogy a szénbányászat 1993 környékén megszűnt, így azóta egy természetes rekultivációs folyamat is lejátszódhatott.

105. ábra: Bezárt bányászati hulladékkezelők Nógrád megye területén
(Forrás: Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapja, <http://www.mbfh.hu/>)

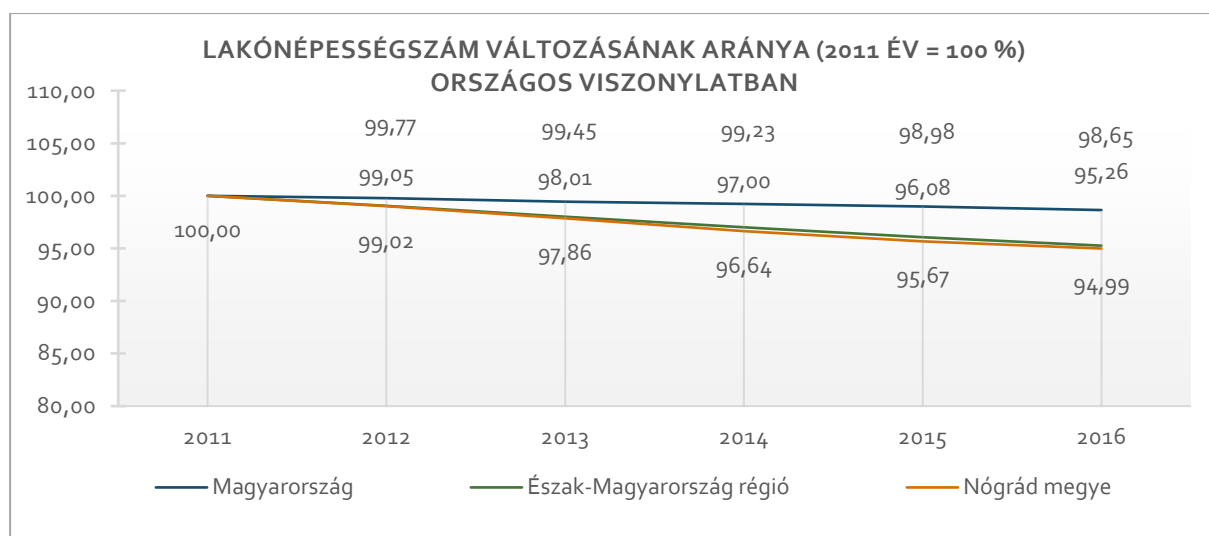

10.A MEGYE TÁRSADALMA

10.1. NÉPESSÉG, NÉPMOZGALOM

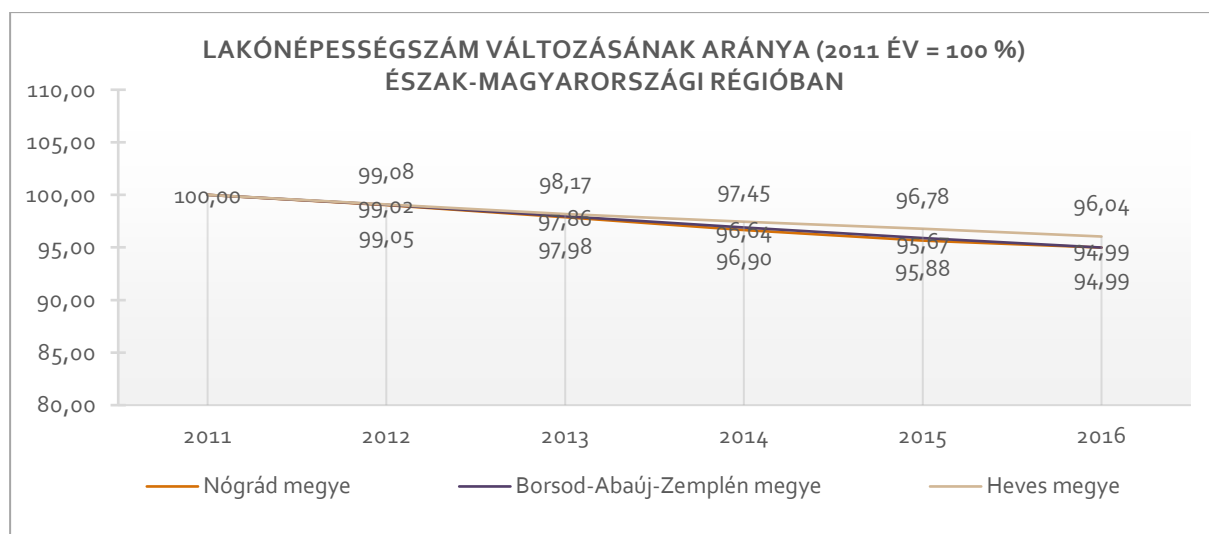
A NÉPESSÉGSZÁM ALAKULÁSA AZ ORSZÁGOS ÉS A TÉRSÉGI TRENDEK TÜKRÉBEN

A legutolsó 2011-es népszámlálás adatai szerint Magyarország lakossága 9 931 925 fő volt. A legutolsó továbbszámított 2016-os adat szerint pedig 9 797 561 fő volt, ami országos szinten nézve 1,35%-os népesség csökkenést jelent. A regionális és megyei népességszám változás az országosnál erőteljesebb csökkenést mutat. A regionális érték 4,74%, Nógrád megyéé pedig 5,01%. Bár továbbra is csökken a népesség, de a korábbi tervben vizsgált 2004-2009-es időszakhoz képest a csökkenés mértéke – ugyan minimálisan –, de kisebb lett.

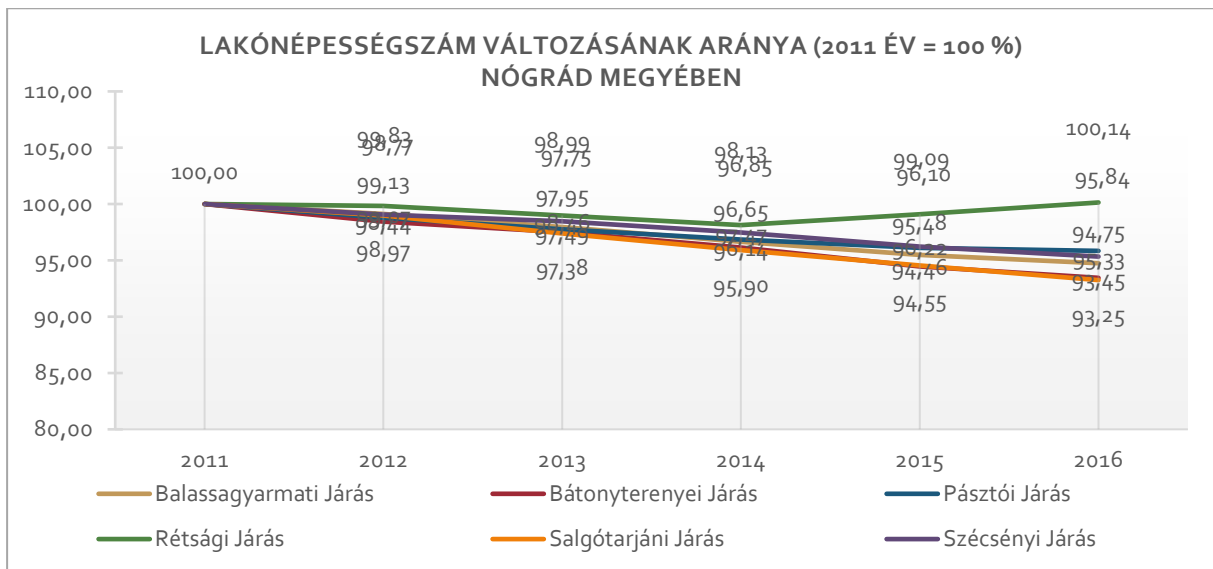

106. ábra: Lakónépességszám változásának aránya (2011 év = 100 %) Észak-Magyarországi régióban (Forrás: KSH)

Az Észak-Magyarországi régió belül Heves megyének a legkedvezőbb a helyzete 3,96%-os csökkenéssel, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Nógráddal megegyezően, 5,015%-kal csökkent.

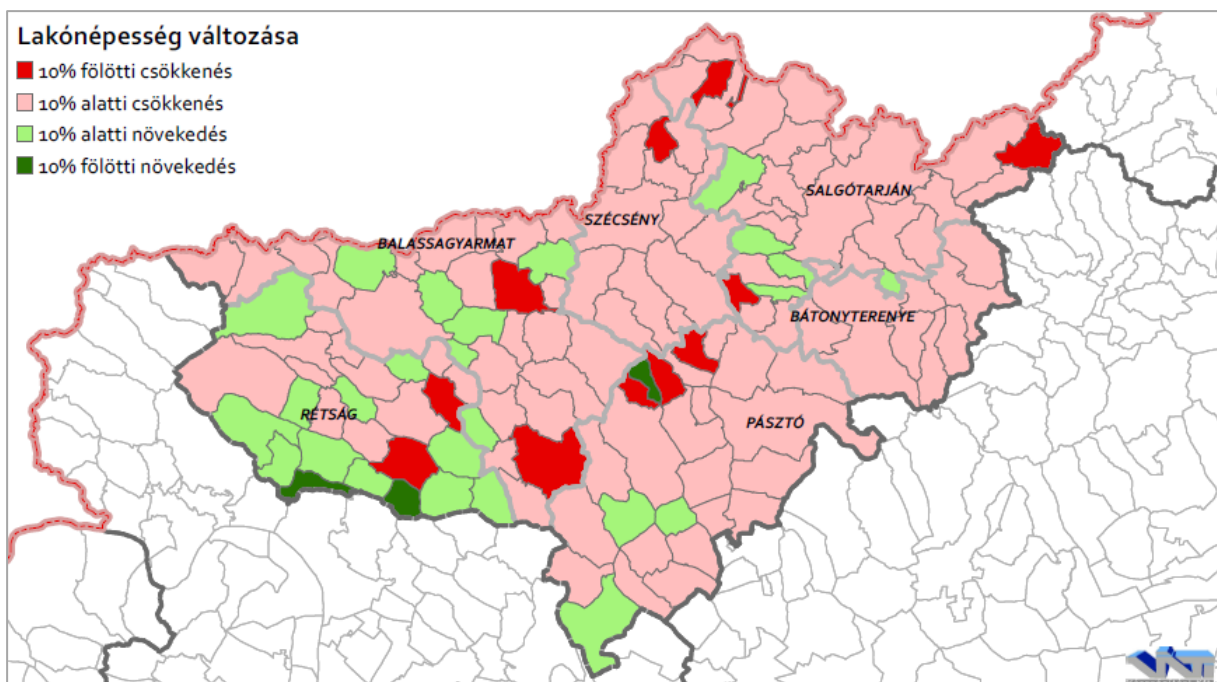

107. ábra: Lakónépességszám változásának aránya (2011 év = 100 %) Észak-Magyarországi régióban (Forrás: KSH)

108. ábra: Lakónépességszám változásának aránya (2011 év = 100 %) Nógrád megyében (Forrás: KSH)

A vizsgált időszak alatt a megyén belül már jelentősebb különbségek találhatóak. A legkedvezőbb értékkel a Rétsági járás rendelkezik az egyetlen járás ahol 0,14%-os népesség növekedés figyelhető meg. A többi járás növekvő csökkenési rátával a következő sorrendet alkotja. Még a megyei érték fölött a Pásztói járás 4,16%, és a Szécsényi járás 4,27%, a megyei érték alatt pedig a Balassagyarmati járás 5,25%, a Bátonyterenyei járás 6,55%, és a Salgótarjáni járás 6,75%.

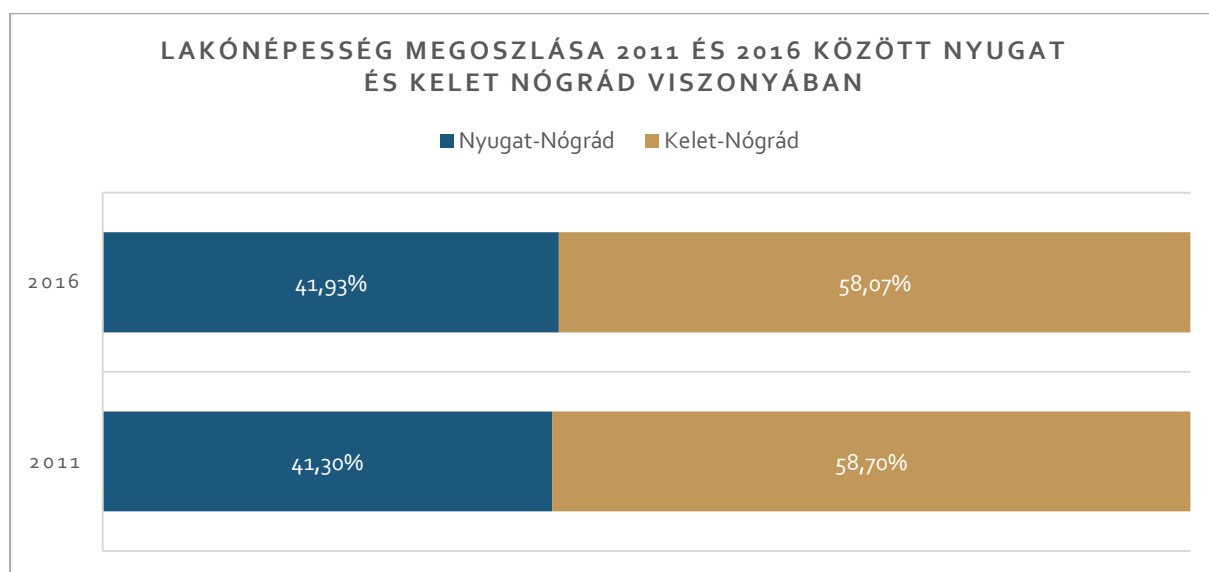
109. ábra: Lakónépesség változása 2011 és 2016 között Nógrád megyében (Forrás: KSH)

Település szinten vizsgálva a népesség változását megállapítható, hogy összesen 32 olyan település található a megyébe ahol nőtt a népesség, ebből a pedig 3 település olyan, ahol ez a növekedés meghaladta a 10%-ot. Szendehely népessége nőtt a megyén belül a legtöbb (177) fővel. Ezek az értékek a korábbi időszakban vizsgátnál jóval kedvezőbbek. 2004-2009

között összesen 8 település mutatott növekvő tendenciát, melyekből összesen 2 haladta meg a 10%-os értéket. Ebből a két településből Kutasó a mostani vizsgálatban is tartja a 10%-nál magasabb növekedési értéket. A további 88 településből pedig 11 településen haladta meg a csökkenés mértéke a 10%-ot, ami kedvezőtlenebb a korábbi vizsgálat 6 településéhez képest. A fogyó települések közül Salgótarjában figyelhető meg a legjelentősebb csökkenés (2986 fő).

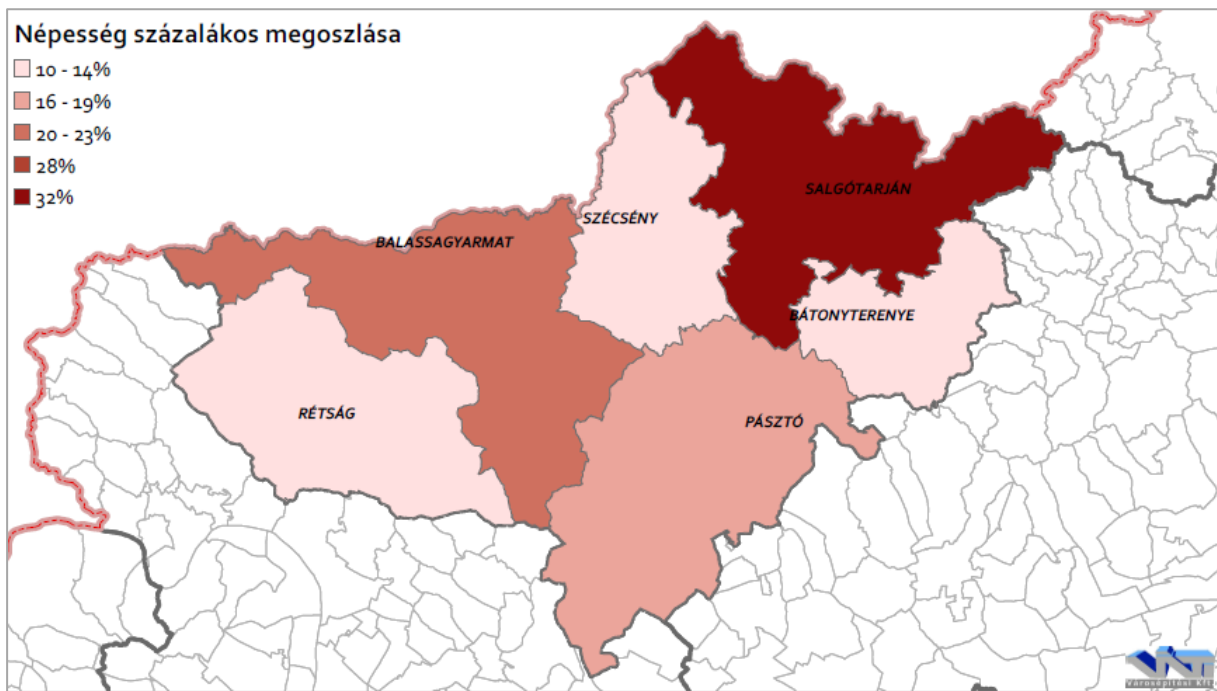
NÉPESSÉG ELOSZLÁSA ÉS VÁLTOZÁSA NÓGRÁD MEGYÉN BELÜL

Az ország lakosságának 1,96% él Nógrád megyében, ami a megye 2,73%-os területi arányával összevetve alacsony értéknek tekinthető. A megyén belül a fentiekben elemzett időszakra, külön vizsgáltuk Nyugat-Nógrád és Kelet-Nógrád területét. A két fél megyén belüli aránya stagnálnak mondható mivel 2011 és 2016 között összesen 0,63%-ot változott Nyugat-Nógrád javára. Nyugat-Nógrád népességének 47,15%-a a Balassagyarmati járásban, 30%-a a Rétsági járásban, 22,85%-a pedig a Szécsényi járásban él. 2011 és 2016 között a Szécsényi járásban élők száma növekedett 1%-kal. Kelet-Nógrádon belül a Salgótarjáni járásban a népesség 54,35%-a, a Pásztói járásban a 27,33%-a, a Bátorterenyei járásban pedig a 18,32%-a található. Kelet-Nógrádon belül a Pásztói járás lakosságának aránya 0,53% növekedett a másik két településen pedig csökkent.

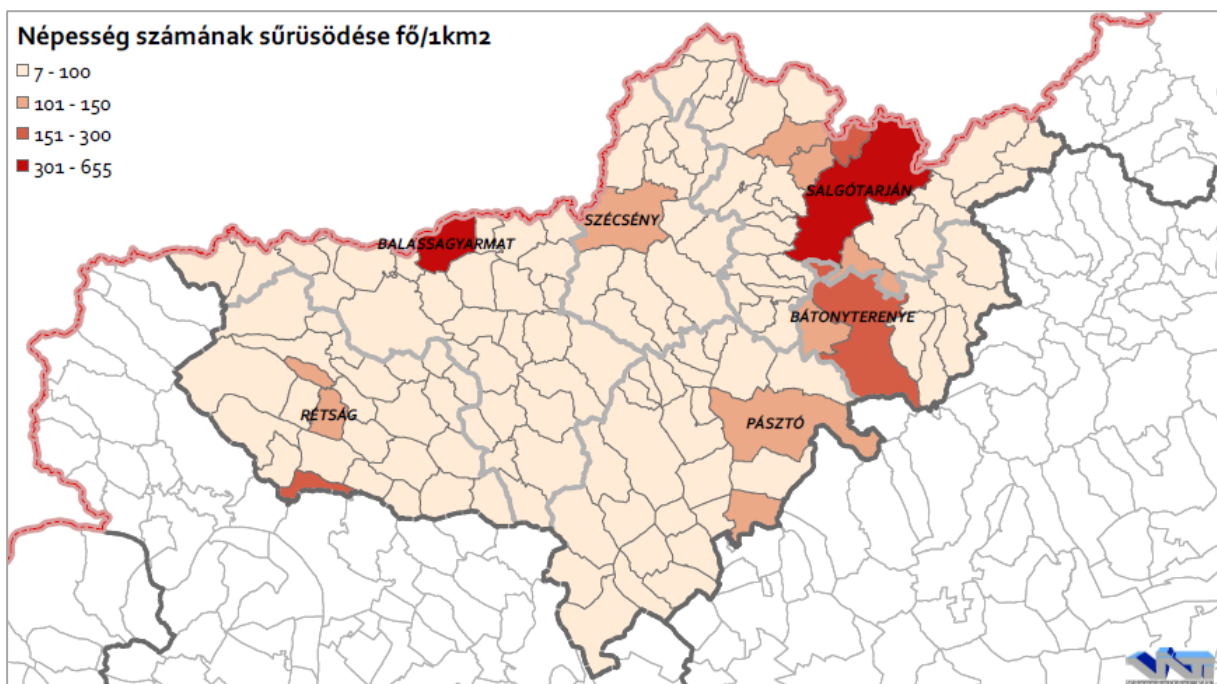

110. ábra: Lakónépesség megoszlása 2011 és 2016 között Nyugat- és Kelet-Nógrád viszonyában (Forrás: KSH)

A teljes megyén belül vizsgálva a járások közül a Salgótarjáni járás a kiemelkedő, a megye népességének 32% itt él. Utána következik a Balassagyarmati járás 20%, a Pásztói járás 16%, a Rétsági járás 12%, a Bátorterenyei járás 11%, és végül a Szécsényi járás 10%. Ez az arány a korábbi 2011-es évhez képest nem változott. A településszintű vizsgálatból kirajzolódik, hogy a népesség néhány kivételtől eltekintve a járásközpontokban, és azoknak közvetlen közelében összpontosul.

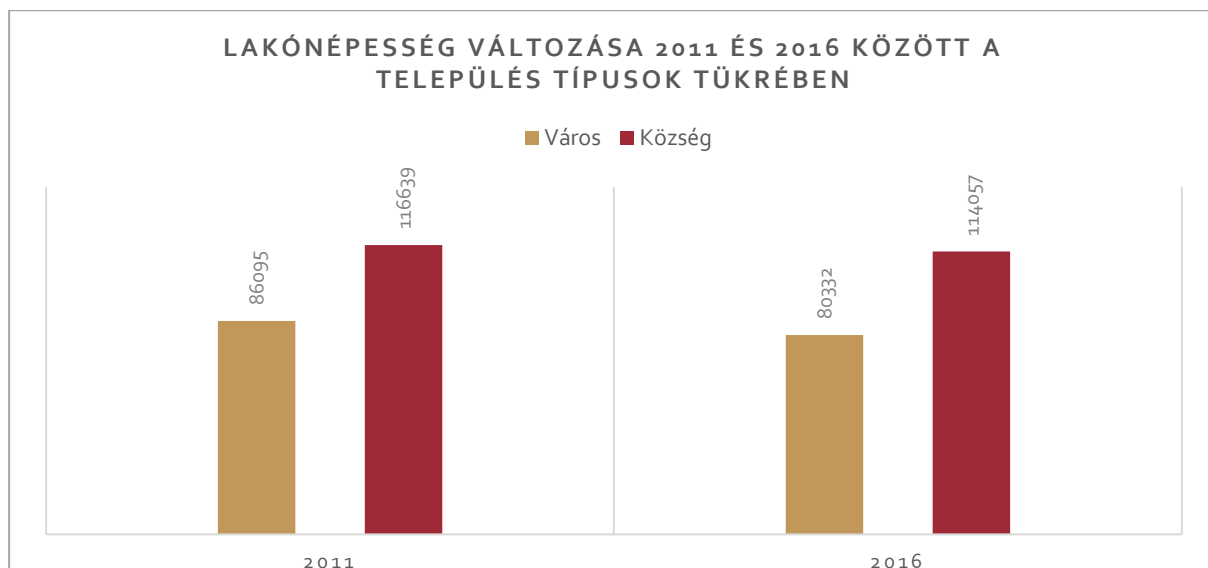
111. ábra: Népesség százalékos megoszlása járásonként (2016)
(Forrás: KSH)

112. ábra: Népesség számának sűrűsödése (2016)
(Forrás: KSH)

A népességszám változásának bemutatásához a települési típusokat és azon belül is a népesség-nagyság kategóriákat tendenciáit vizsgáltuk. Annak ellenére, hogy a lakosság egy része – a fenti ábrán láthatóan – a 6 járásközpontba sűrűsödik, a túlnyomó többség mégis a községekben él. 2011-ben 42,53% élt a városokban és 57,53% községekben, ez az arány 2016-ra további 2%-os növekedés mutatott a községek javára.

113. ábra: Lakónépesség változása 2011 és 2016 között a település típusok tükrében
(Forrás: KSH)

A település típusokat tovább bontva látható, hogy az aprófalvak kivételével az összes kategória csökkenő tendenciát mutat. A város kategórián belül az egyetlen középvárosban, Salgótarjánban majdnem eléri a 8%-ot a csökkenés mértéke. A további 5 városban kevéssel, de kedvezőbb a helyzet, átlagosan 5,73%-os a fogyás.

A községek falvak, kisfalvak, aprófalvak és törpefalvak kategóriákba tartoznak. A falvakban (1000-2999fő) a legkedvezőbb a csökkenés mértéke (2,21%). A települések 34,35%-át teszik ki. A falvak legnagyobb része a 10% alatti csökkenési kategóriába tartozik, csak 1 faluban magasabb 10%-nál a fogyás. Ezt ellensúlyozzák a növekvő települések, 8 db. 10% alatti és 1 db 10% feletti népességszám emelkedéssel. A kistalvakban (500-999fő) már kevésbé kedvező a helyzet 4,98%-os csökkenéssel, a települések 32,06%-át teszik ki. Általánosságban a 10% alatti csökkenés jellemzi őket, de 3 településen meghaladja a fogyás mértéke a 10%-ot. Ezzel ellentétben a növekedés mértéke csak 1 településen lépi túl a 10%-ot. A községeken belül legkedvezőbb helyzetben az aprófalvak (200-499fő) vannak. A települések 19,84% teszik ki, a lakosságuk pedig 2011-hez képest 8,93%-ot emelkedett annak ellenére, hogy nincs olyan aprófalva ahol a növekedés mértéke elérte volna a 10%-ot. Az aprófalvakkal ellentétben a törpefalvak (<200fő) vannak a legkedvezőtlenebb helyzetben népesség változásának szempontjából. A korábbi vizsgálathoz képest 8,68%-os fogyási tendencia figyelhető meg a területen. A megye településeinek 9,16%-át teszik ki. A törpefalvakon belül a többi településhez hasonlóan a 10%-ot még nem meghaladó csökkenési kategóriába tartoznak, de 3 településen is 10%-nál magasabb a csökkenés mértéke. Növekvő tendenciába pedig 2 10%-ot el nem érő és 1 10% felett emelkedő lakosságú település található.

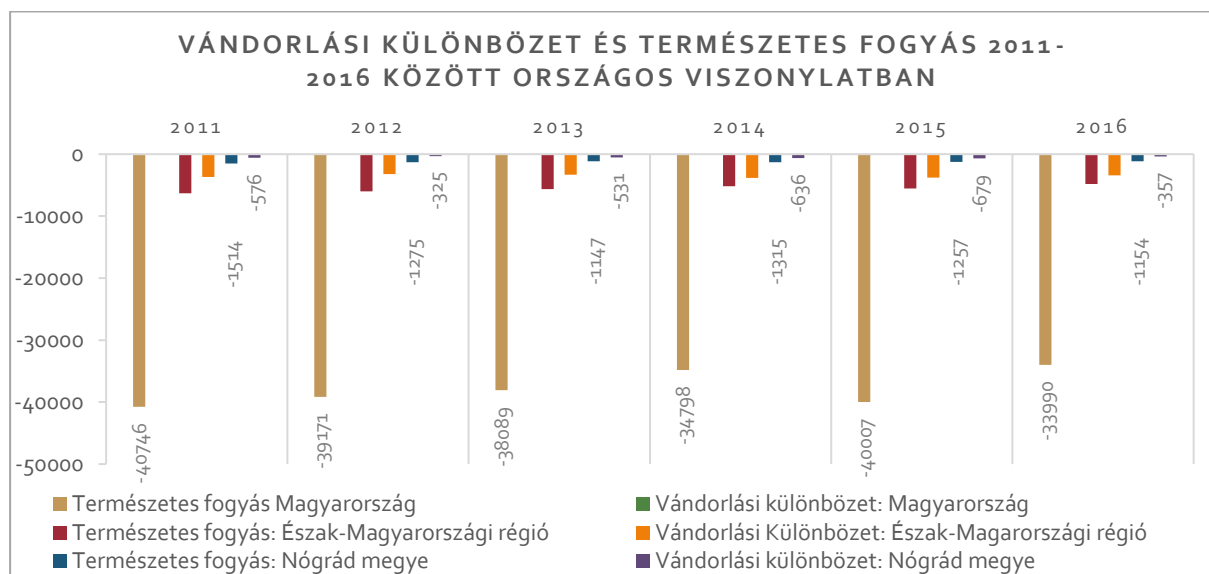
A zsáktelepüléseket vizsgálva megállapítható, hogy helyzetük nem sokkal kedvezőtlenebb népesség fogyás tekintetében, mint a többi településé. A zsáktelepülések 18%-nál figyelhető meg 10% magasabb, 64%-nál 10%-nál alacsonyabb csökkenés, és további 18%-nál 10% alatti növekedés.

21. táblázat: Települési népesség-nagyság kategóriák alakulása 2011 és 2016 között
(Forrás: KSH)

Települési népesség-nagyság	2011 lakónépesség	2016 lakónépesség	Változás mértéke (%)
Középváros (>20000)	37613	34627	-7,94
Város (3000-20000)	48482	45705	-5,73
Falu (1000-2999)	74019	72383	-2,21
Kisfalu (500-999)	32155	30554	-4,98
Aprófalu (200-499)	8876	9669	8,93
Törpefalu (<200)	1589	1451	-8,68

NÉPMOZGALOM

A fentebb bemutatott jelentős népesség csökkenés alapján elmondható, hogy Nógrád megyére folyamatos fogyás és elöregedés jellemző. Ennek elsődleges okai, hogy átlagosan a születések száma jóval kevesebb, mint a halálozások száma, továbbá a vándorlási index is negatív (magasabb az elvándorlók száma az oda vándorlóknál). Megvizsgáltuk a vándorlási különbözet és a természetes fogyás arányát egymáshoz képest. Az országos, és regionális adatokat összehasonlítva a megyeivel, látható, hogy a természetes fogyás jelenti a nagyobb problémát.

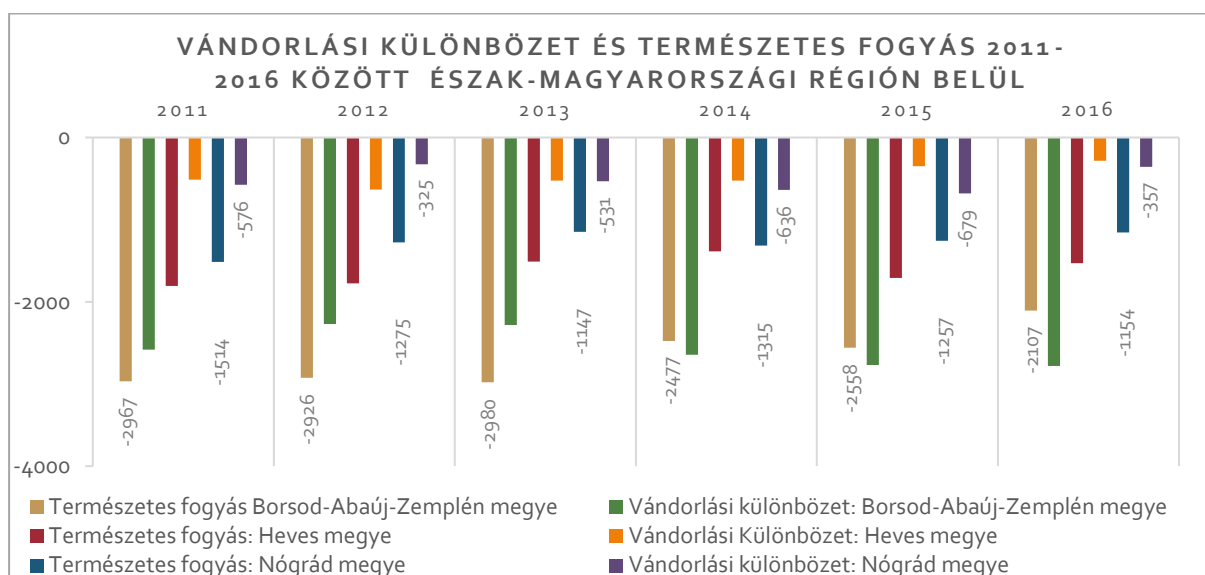

114. ábra: Vándorlási különbözet és természetes fogyás 2011-2016 között országos viszonylatban
(Forrás: KSH)

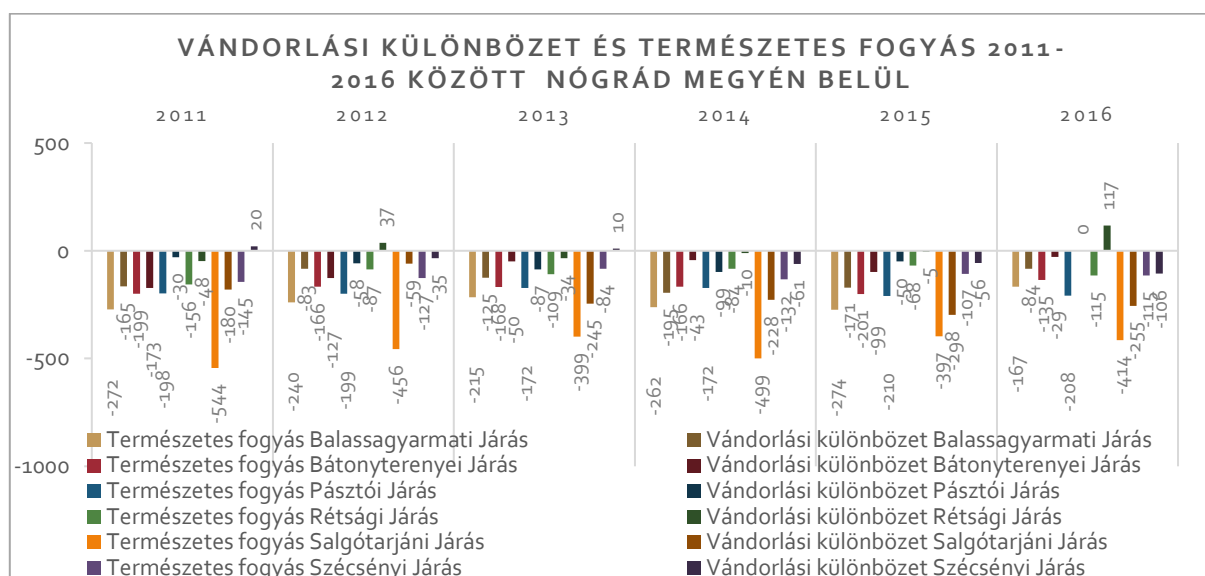
Ettől eltérő eredményt kapunk, ha csak az Észak-Magyarországi régióon belül vizsgáljuk a két mutatót. Heves és Nógrád megye értékeinél az országoshoz hasonlóan a természetes fogyás a domináns, ellentétben Borsod-Abaúj-Zemplén megyével, ahol 2013-tól kezdve a vándorlási különbözet vesz fel jóval magasabb értéket.

Nógrád megyében a járásk szintjén is elemeztük a vándorlási különbözet és a természetes fogyás értékeit. A járásk nagy része a megyei átlagnak megfelelően homogén képet mutat azáltal, hogy a természetes fogyás vesz fel magasabb értékeket. A negatív értékektől a Szécsényi és a Rétsági járás térnek el. 2011-ben és 2013-ban a Szécsényi járás vándorlási mutatója pozitív értéket vett fel, de ez 2016-ra visszasüllyedt. A Rétsági járás vándorlási

mutatójának értéke változó, a korábbi vizsgálat alatt pozitív volt, majd 2013-2015 között negatív, majd 2016-ban jelentősebb értékkel ismét pozitív lett.

115. ábra: Vándorlási különbszet és természetes fogyás 2011-2016 között Észak-Magyarországi régióban (Forrás: KSH)

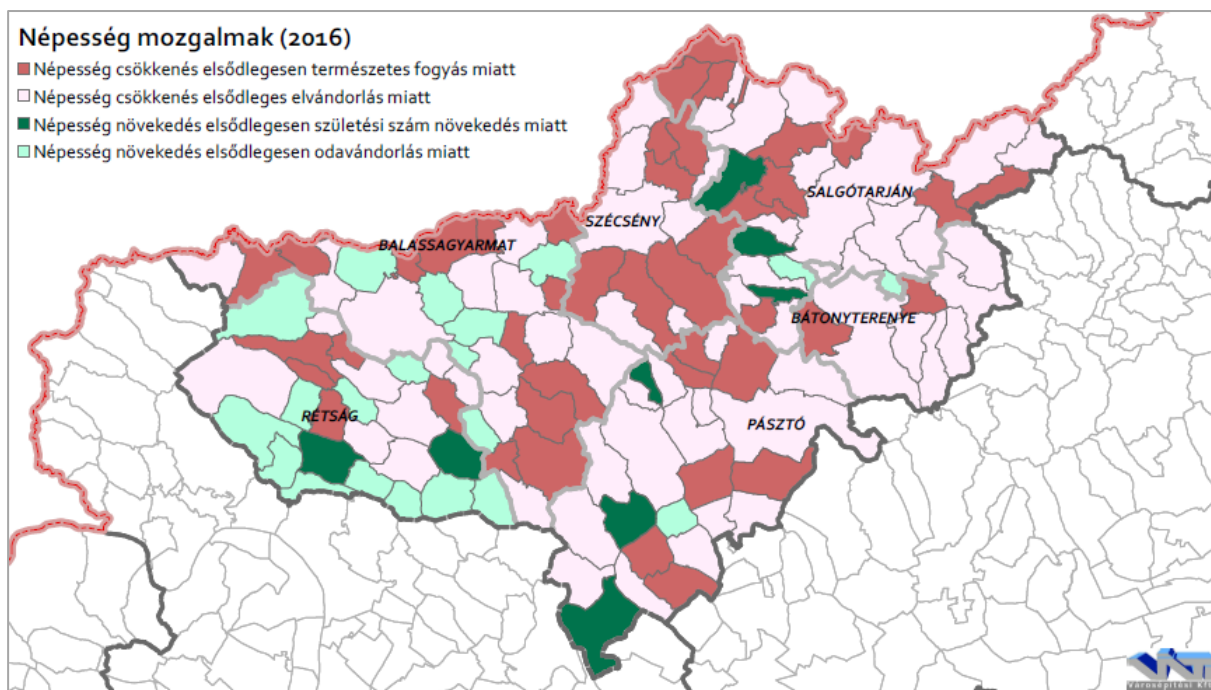

116. ábra: Vándorlási különbszet és természetes fogyás 2011-2016 között Nógrád megyén belül (Forrás: KSH)

Térszerkezeti szempontból vizsgálva az egyes népmozgalmakat látható, hogy nem minden folyamat kapcsolható össze az egyes települések elhelyezkedésével. Az elvándorlás okozta csökkenés kevésbé terület specifikus, megközelítőleg arányosan sújtja az egész megyét. Az előregedés okozta népességfogyás a megye középső részén a legdominánsabb, de az elvándorláshoz hasonlóan szinte az egész megyében megfigyelhető. A magasabb születésszám okozta növekedések sem terület specifikusak. Egyedül a pozitív migrációs folyamatoknál jelenik meg kapcsolat a települések elhelyezkedésével. Ezekben a településeken belül két nagyobb csoport különíthető el, az elsőbe a Rétsági járás határán elhelyezkedő, Nógrádtól Nógrádsápig terjedő sáv tartozik. Ahol a pozitív folyamatok

elsődlegesen a főváros közelségének és az ez által növekvő munkalehetőségeknek köszönhetőek. Ez a sáv már a korábbi vizsgálatban is egyértelműen kirajzolódott. A másik csoportba pedig azok a települések tartoznak, akik a 6 város közelében találhatóak.

Település-nagyság kategóriák szempontjából, vizsgálva sem lehet egyértelmű típusokhoz fűződő demográfiai folyamatokról beszélni. Az jól látható az alábbi ábrán is, hogy a városoknál az elvándorlás okozza a népesség csökkenését, pozitív folyamat nincs. A falvaknál is az elvándorlás a domináns, 46%-ot érint. A népességnövekedésen belül a születésszám növekedés és az odavándorlások száma nagyon hasonló. A kisfalvakon belül a negatív folyamatok arányai a falvak értékeihez hasonlóak. Ellenben a pozitív folyamatokon belül a vándorlás miatti népesség növekedés a domináns, ami az összes kategóriához képest itt a legmagasabb, 8 települést érint. Az aprófalvakon belül az előregedés és elvándorlás okozta csökkenések száma hasonló, 8, illetve 9 települést érint. A népességnövekedés az aprófalvakon belül 71%-ban az odavándorlásoknak köszönhető. A törpefalvaknál a pozitív és negatív demográfiai folyamatok aránya a falvakéhoz közelít 25%, illetve 75%-os aránnyal. A többi típushoz hasonlóan az elvándorlás a legjelentősebb a törpefalvakat 50% sújtja.

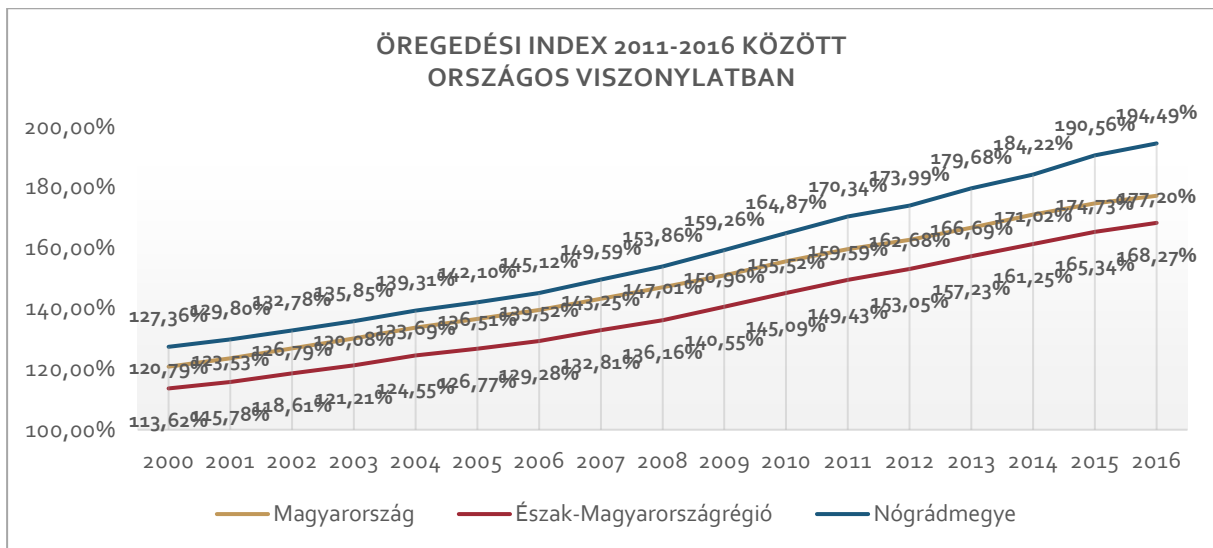

117. ábra: Népesség szám változásának okai (2016)
(Forrás: KSH)

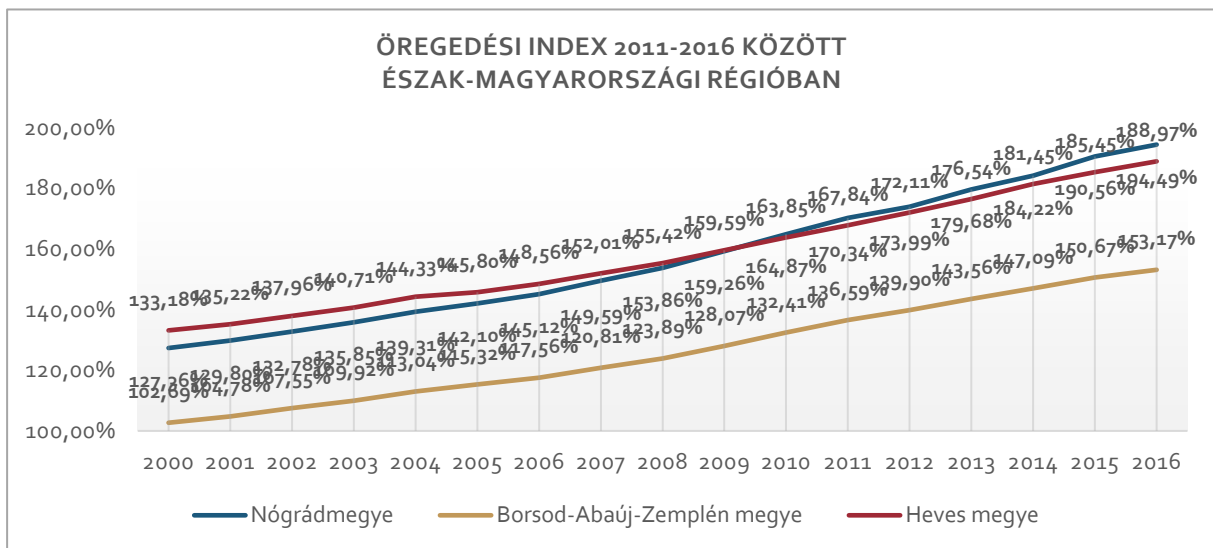
Az öregedési index az időskorú népesség (60–X éves) arányát mutatja a gyermekkorú népesség (0–14 éves) százalékában. A diagramok jól szemléltetik, hogy az előregedés országos jelenség, mind a regionális mind a megyei értékek jóval az országos fölött vannak. Az Észak-Magyarországi régión belül Nógrád megye áll a legkedvezőtlenebb helyen, de Heves megye értékei is kiemelkedően magasak, egyedül Borsod-Abaúj-Zemplén megye értékei alacsonyabbak, de az index mértéke ott is folyamatos növekedést mutat.

Megyén belül vizsgálva a Bátorterenyi járás értékei a legmagasabbak és a Szécsényi járás értékei a legalacsonyabbak. A legmagasabb emelkedés 32% -kal a Salgótarjáni járásban, míg a legalacsonyabb, 16% -kal a Pásztói járásban található.

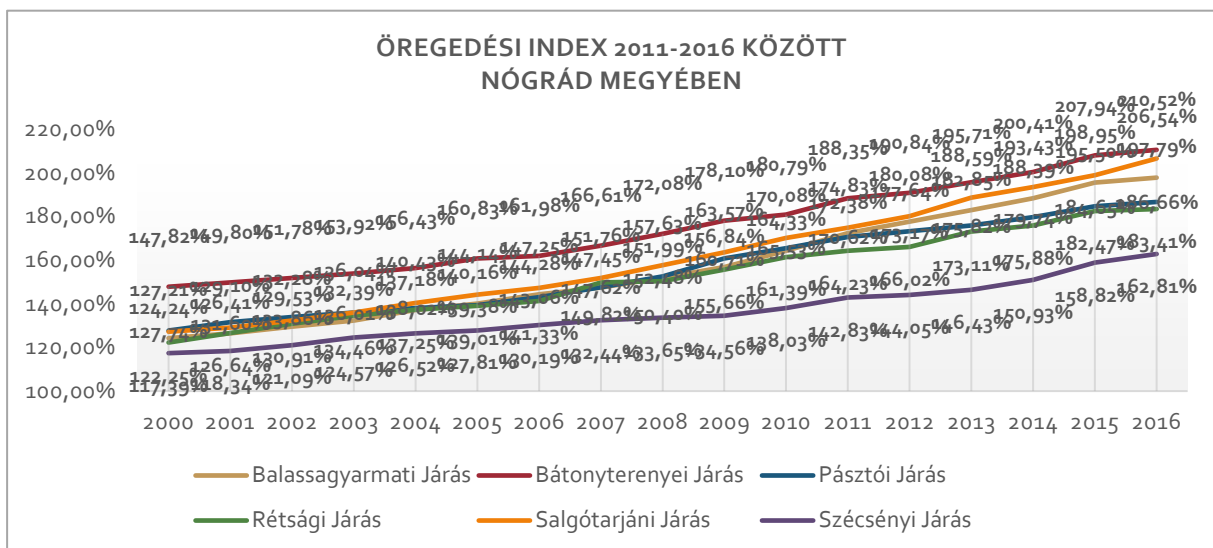

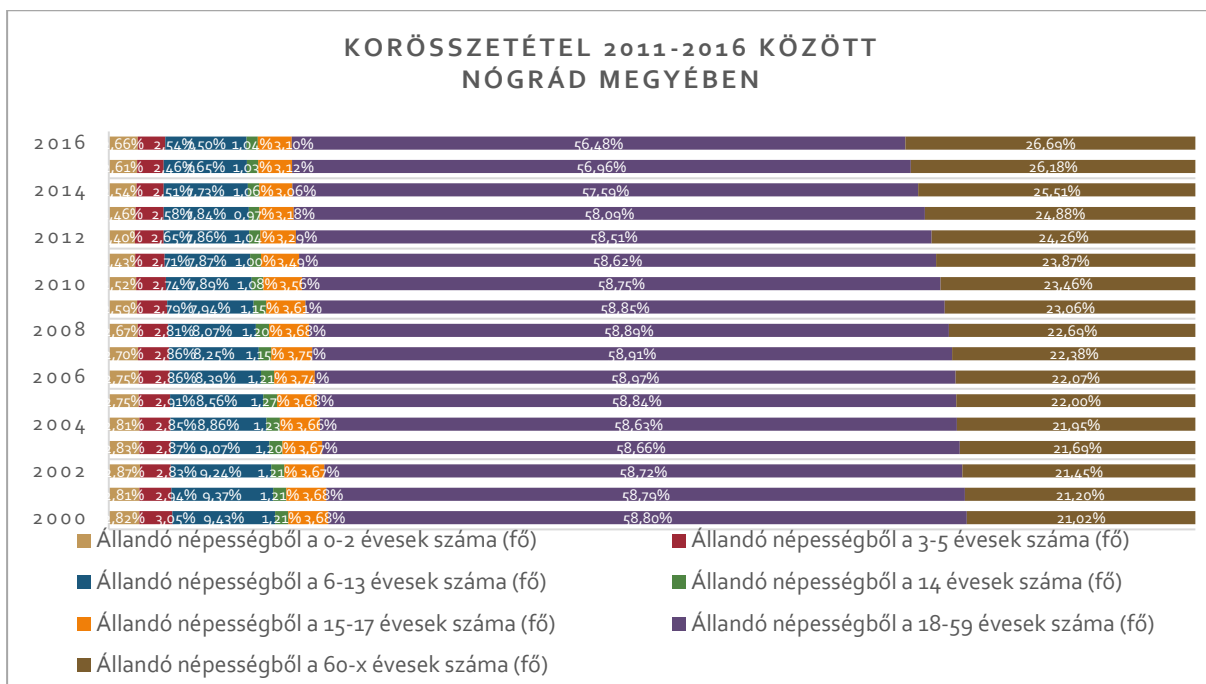
118. ábra: Öregedési index 2011-2016 között országos viszonylatban
(Forrás: KSH)

119. ábra: Öregedési index 2011-2016 között Észak-Magyarországi régióban
(Forrás: KSH)

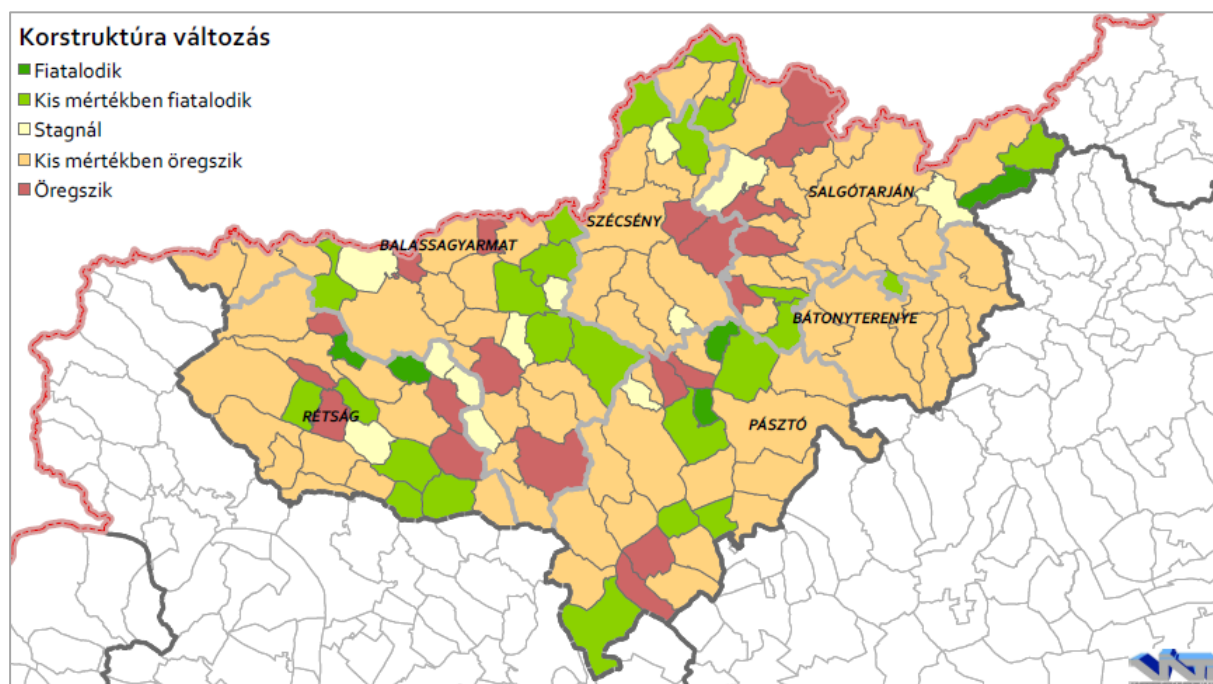

120. ábra: Öregedési index 2011-2016 között Nógrád megyében
(Forrás: KSH)

121. ábra: Korösszetétel 2011-2016 között Nógrád megyében
(Forrás: KSH)

A demográfiai folyamatokat a megye korösszetételének vizsgálata is jól tükrözi. 2011-hez képest 3% nőtt az idősek száma, míg a 18-59 év közötti polgároké 3% csökkent. A többi kategória stagnálónak mondható.

122. ábra: A korstruktúra változása 2011-2016 között
(Forrás: KSH)

A területi vizsgálat a megyei átlaghoz képest több helyen is eltérést mutat. 5 különböző kategóriába vizsgáltuk a korstruktúra alakulását. A legkedvezőbb kategóriába 4 település tartozik, itt elmondható, hogy 5% fölött növekedett a fiatalok aránya az idősekéhez képest. A következő kategóriába a 0,1-5% közötti növekedés mutató települések (25 db.) tartoznak.

9 településen stagnál a korosztályok megoszlása. A megye legnagyobb része, 54% tartozik a kismértékű öregedést (-0,1- -5%) mutató települések közé. A további 19 településen pedig 5%-ot meghaladó az idősebb korosztály aránya a fiatalokhoz képest. A korábbi 2004-2009 vizsgálathoz képest megállapítható, hogy a megyei arányok megegyeznek az akkori tendenciákkal, de területi szinten jelentős eltérések is láthatók. Például Sóshartyánt akkoriban erősen fiatalodó településként kategorizálták, most pedig 5% fölötti az idősek aránya. Egyedül Szátok és Kálló tudták megtartani fiatalodó tendenciájukat.

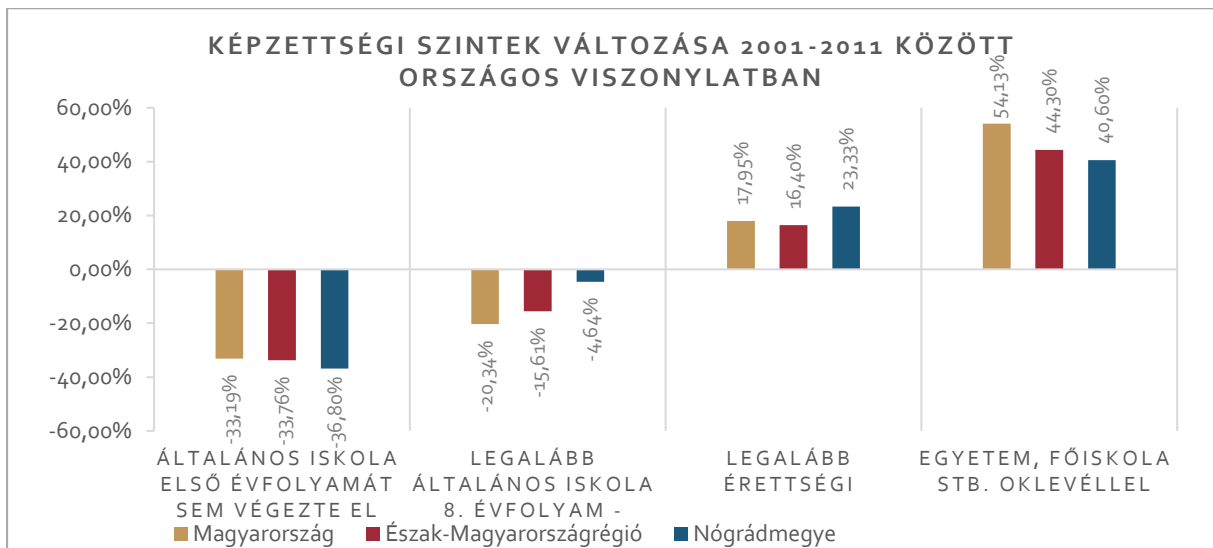

10.2. KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG

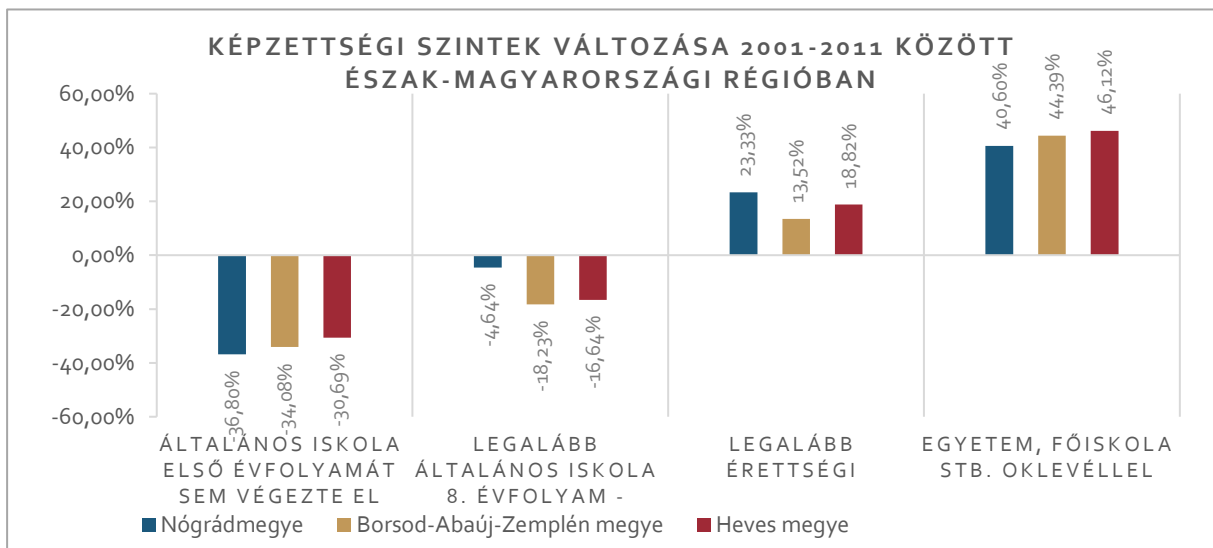
KÉPZETTSÉG

A lakosság végzettségére vonatkozóan a népszámlálások kapcsán állnak rendelkezésre adatok. Az utolsó két népszámlálás között eltelt időszakban jelentősen javultak a lakosság képzettségi adatai. Országos viszonylatban megállapítható, hogy Nógrád megyében jelentősebben csökkent azoknak a 7 évesnél idősebbeknek a száma, akik még az első évfolyamot sem végezték el, mint az országban, vagy az Észak-Magyarországi régióban. Szintén kedvezőbb értékeket mutat az érettségiig eljutó diákok száma. Bár az oklevél szerzésben elmarad a megye az országhoz és a régióhoz képest, de így is több mint 40%-kal nőtt az egyetemi, vagy főiskolai oklevelet szerzők száma. A régióon belül az országos tendenciákhoz hasonlóan szerepel Nógrád megye, az oklevél szerzésben Heves megye értékei a legmagasabbak.

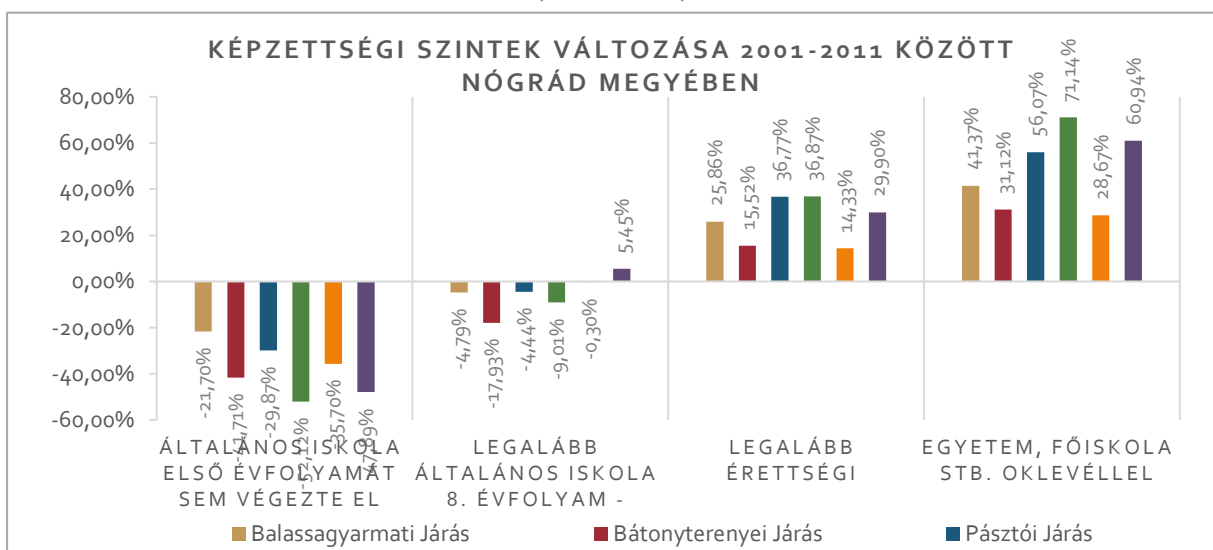
Megyén belül a járásokat vizsgálva, megállapítható, hogy a Rétsági és a Szécsényi járásokban csökken leginkább azoknak a száma (a 7 évesnél idősebb népesség körében), akik az első évfolyamot sem végezték el, legkisebb csökkenés pedig a Balassagyarmati járásban figyelhető meg. A Szécsényi járásban nőtt egyedül az általános iskola 8. évfolyamát végzők száma. Az érettségi szerzésben a Pásztói és a Rétsági járások értékei a legmagasabbak, de minden járásra növekvő tendencia jellemző. Az egyetemi, vagy főiskolai oklevél szerzésben is a Rétsági járás a vezető, 71,14%-kal nőtt a képzésüket sikeresen elvégző hallgatók száma.

123. ábra: Képzettségi szintek változása 2001-2011 között országos viszonylatban
(Forrás: KSH)

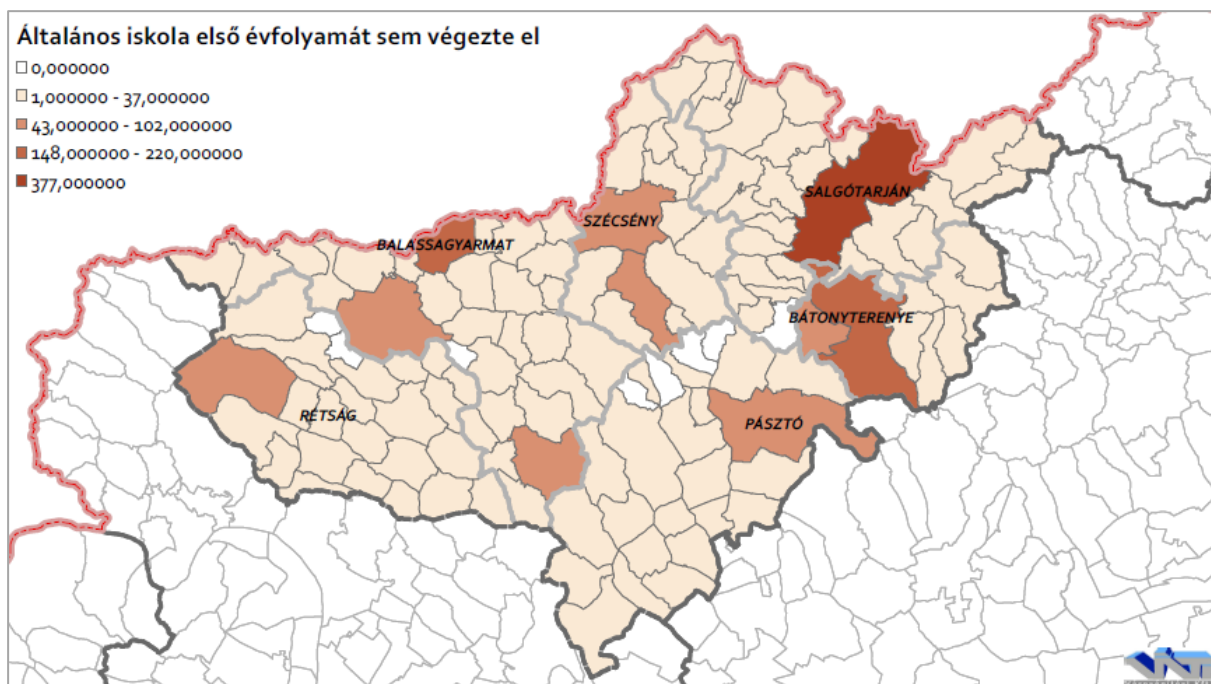
124. ábra: Képzettségi szintek változása 2001-2011 között Észak-Magyarországi régióban
(Forrás: KSH)

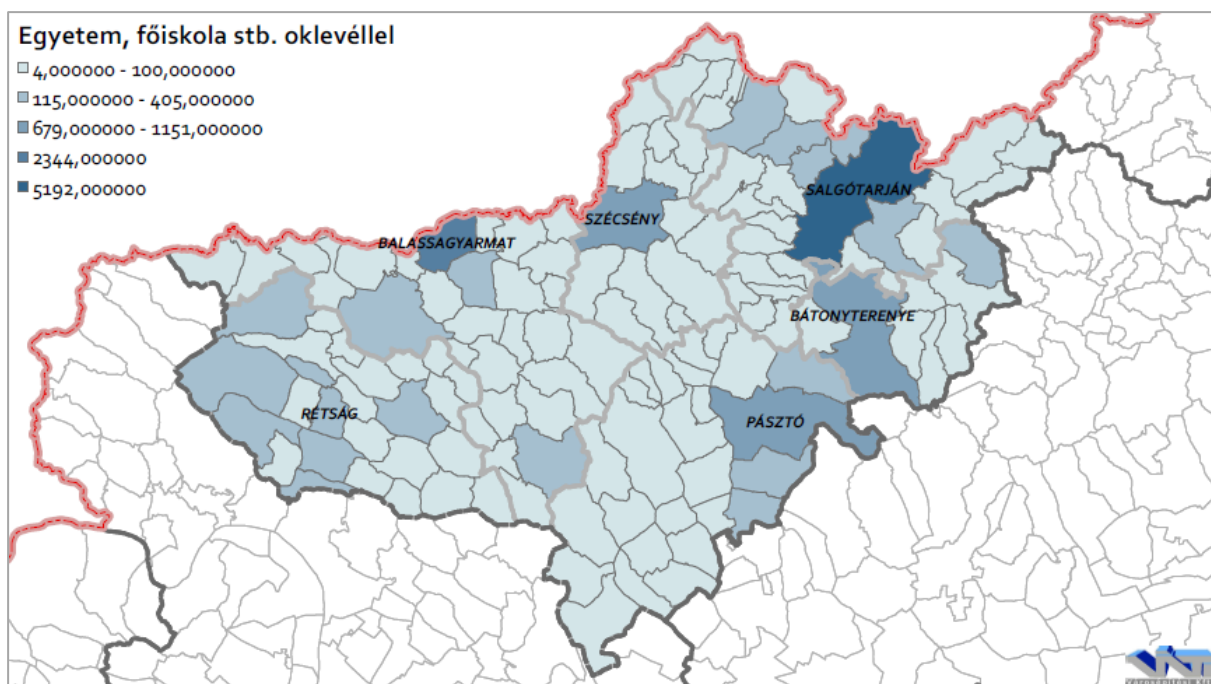
125. ábra: Képzettségi szintek változása 2001-2011 között Nógrád megyében
(Forrás: KSH)

Területi vonatkozásban vizsgálva látható, hogy a népsűrűsödéssel megegyezően, elsősorban a városokban a legmagasabb az általános iskola első évfolyamát sem elvégzők és az egyetemi, főiskolai oklevelet szerzők száma egyaránt. A várososok közül Salgótarjánban a legmagasabb az általános iskola első évfolyamát sem elvégzők száma 377 fővel. A városi magasabb értékek ellenére ott csak a tanulók 37% él. De 8 olyan község is található ahol nincs ilyen diák. Az oklevelet szerzők száma szintén Salgótarjánban a legmagasabb 5192 fővel, ami a megye oklevelet szerzőinek 29%. Az oklevelet szerzők 60% él a városokban.

126. ábra: Általános iskola első évfolyamát sem végezte el (2011)
(Forrás: KSH)

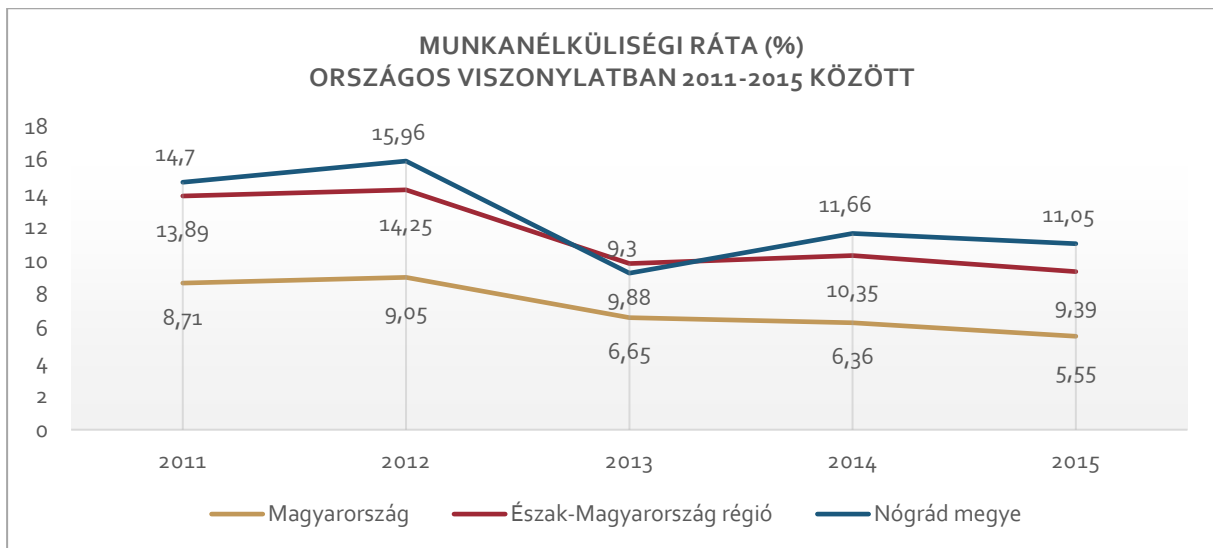
127. ábra: Egyetemi, főiskolai oklevelet szerzettek (2011)
(Forrás: KSH)

FOGLALKOZTATOTTSÁG

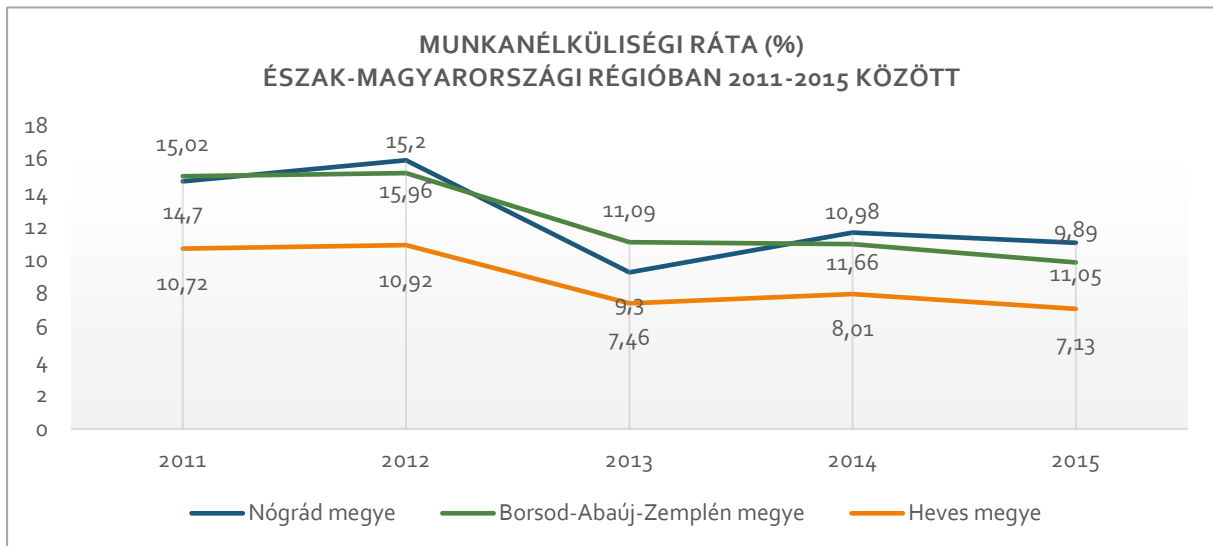
Nógrád megye munkanélküliségi rátáját vizsgálva látható, hogy jelentős különbséggel az országos, és mérsékelt különbséggel a regionális érték felett helyezkedik el. Míg az országos érték folyamatos csökkenést mutat, addig az Észak-Magyarországi és Nógrád megyei értékekben változó tendencia figyelhető meg. Megyei szinten a legmagasabb érték 15,96% volt, a legkedvezőbb pedig 9,3%. Régió belül a 2013-as év kivételével Nógrád megyében a legmagasabb a ráta értéke. A megyén belüli tendencia megközelítőleg hasonlóan alakul a járásokat vizsgálva. Bár különböző százalékokkal, de 2014-ig megegyezik a görbék irányultsága, a legalacsonyabb és a magasabb értékek közötti különbségek 6-9% között mozognak. A legmagasabb értékekkel a Szécsényi, a legalacsonyabbakkal pedig a Rétsági járás rendelkezik.

A 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma változó, a megye értékei meghaladják az országos és regionális értékeket. A régió belül bár Nógrád megye értékei a legmagasabbak, jelentős eltérés nem látható a megyék között. A járásokon belül is a megyei átlaghoz hasonló változó tendencia figyelhető meg. A Pásztó járáson kívül az összes járásban (2011 és 2016 között) összességében csökkent a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma.

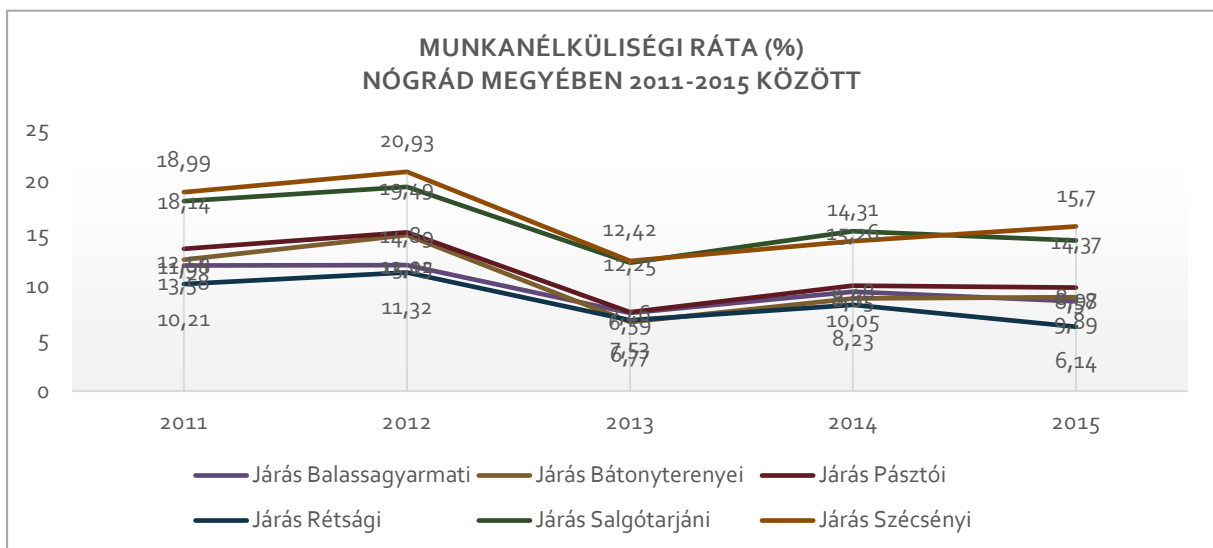
Az álláskeresőkön belül megvizsgáltuk a pályakezdők helyzetét is. Országosan is, az Észak-Magyarországi régióban is és Nógrád megyében is közelít a számuk. 2011-ben az álláskeresők megközelítőleg 9%-a, majd 2012-2013 között 13%-a, 2016-ban pedig 10%-a volt pályakezdő. A járásokon belül is ugyanez a tendencia látható.

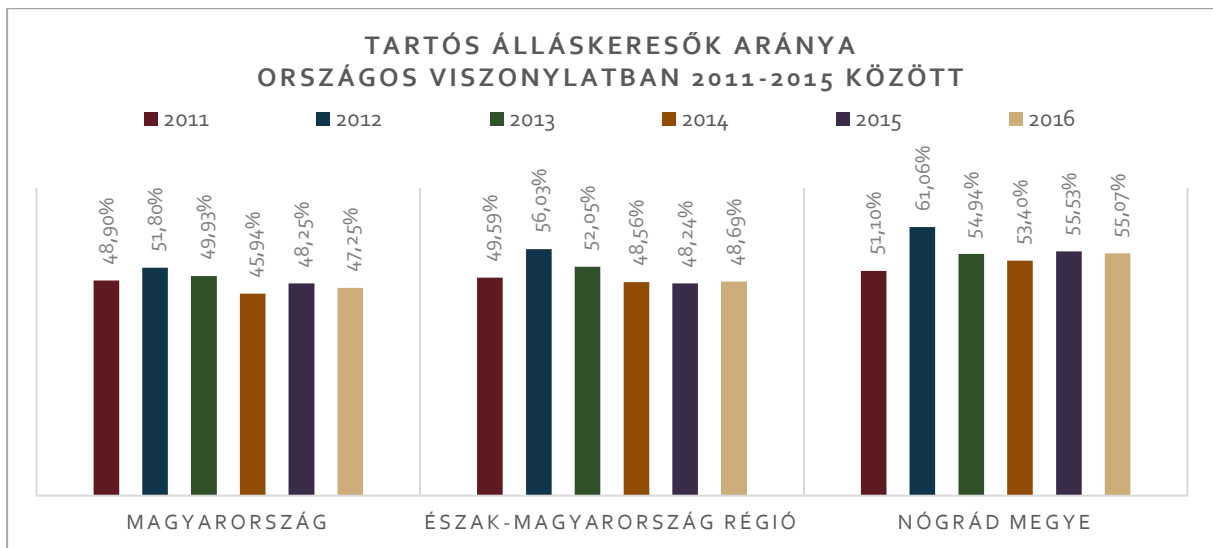
128. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) országos viszonylatban 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

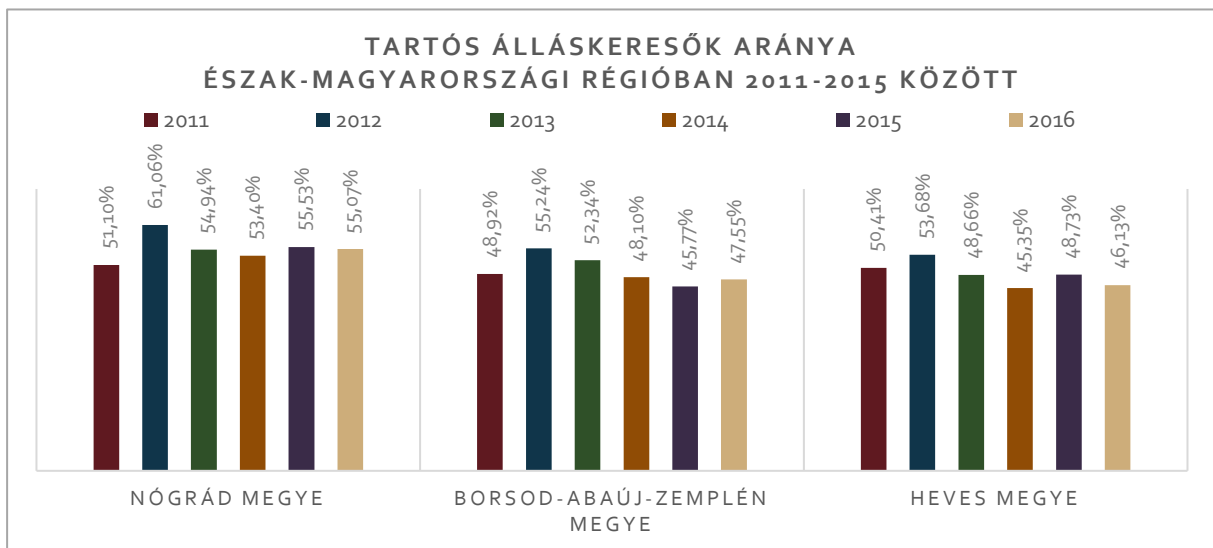
129. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) Észak-Magyarországi régióban 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

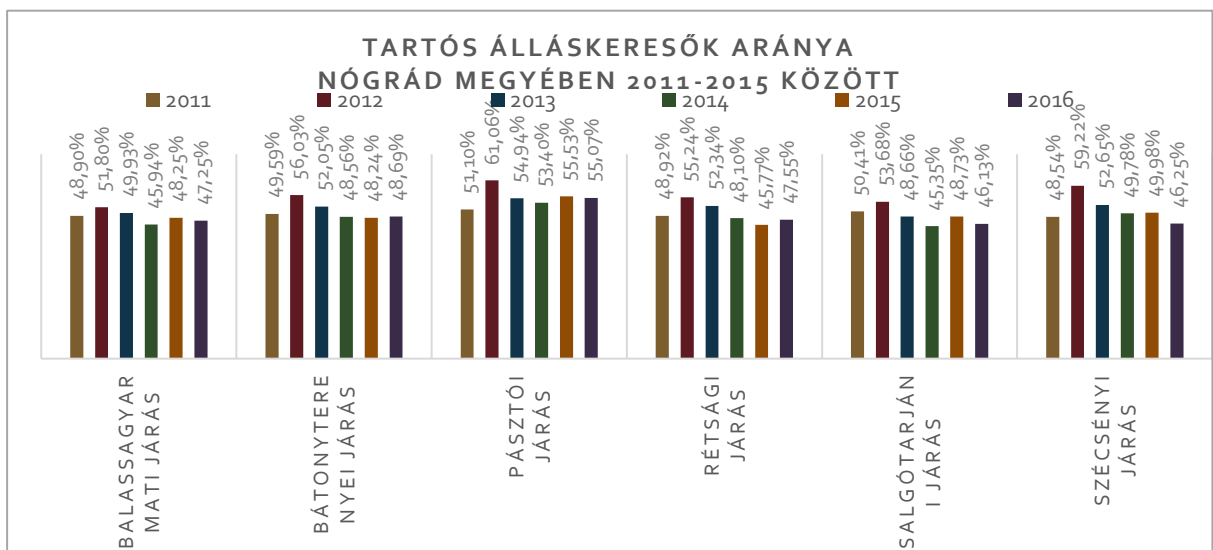
130. ábra: Munkanélküliségi ráta (%) Nógrád megyében 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

131. ábra: Tartós álláskereső aránya országos viszonylatban 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

132. ábra: Tartós álláskereső aránya Észak-Magyarországi régióban 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

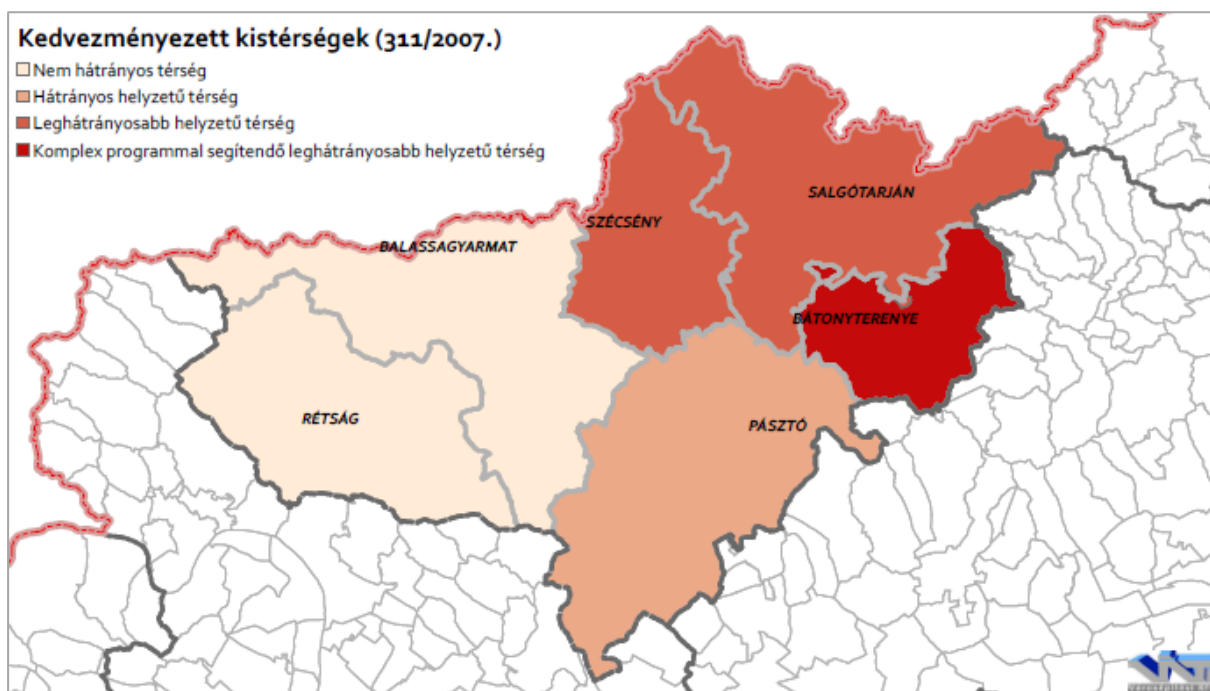
133. ábra: Tartós álláskereső aránya Nógrád megyében 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

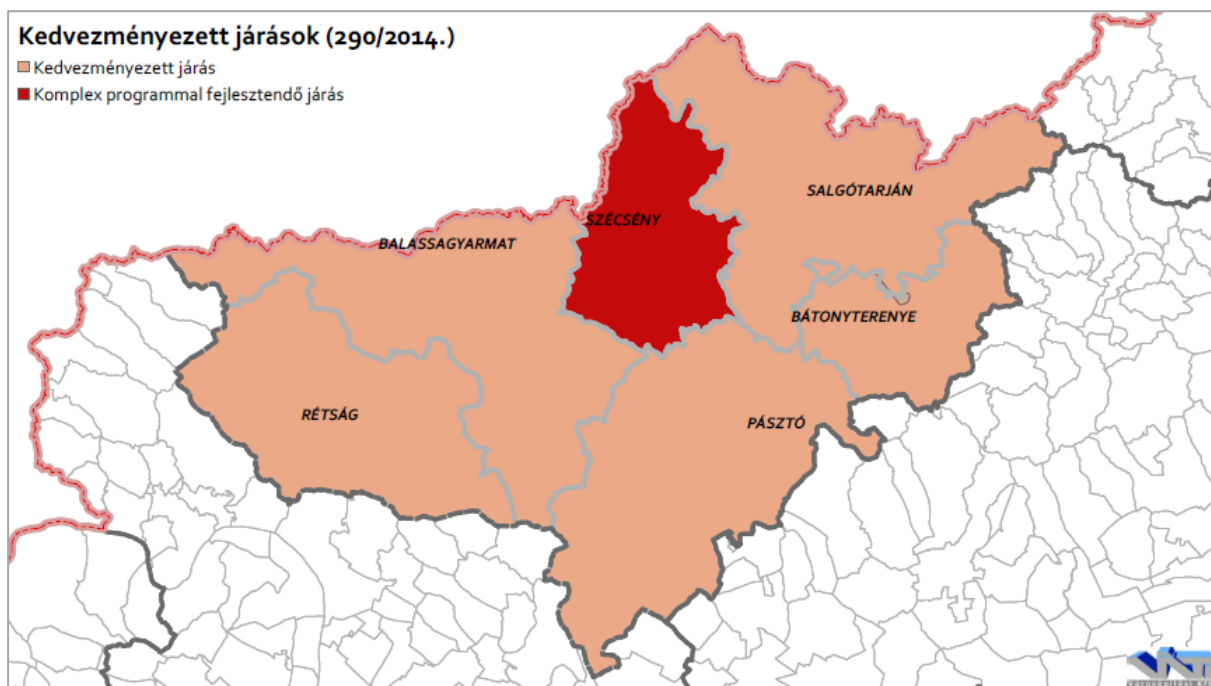
10.3. KEDVEZMÉNYEZETT JÁRÁSOK ÉS TELEPÜLÉSEK

Nógrád megyén belül korábban a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet alapján hátrányos és ezen belül a leghátrányosabb helyzetű, valamint annak részeként a komplex programokkal segített legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező leghátrányosabb helyzetű kistérségeket különítették el. A hátrányos helyzetű kistérségeket besorolásánál azok társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontú elmaradottságát, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendeletben meghatározott településeket vizsgálták. Ezek alapján 2 hátrányos helyzetű, 1 leghátrányosabb helyzetű és még 1 komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű térség található. A lenti ábrán látható, hogy a hátrányos kistérségek Kelet-Nógrádot érintették.

Jelenleg a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet van hatályban, ami alapján újra kategorizálták a hátrányos területeket. A korábbi rendelethez képest az akkor még hátrányos elnevezés kedvezményezettre módosult. A rendelet az alábbi új kategóriákat különíti el: kedvezményezett járások, fejlesztendő járások és komplex programmal fejlesztendő járások. A járások besorolásához 4 nagyobb mutató csoportot alkalmaztak melyek a következők: társadalmi és demográfiai helyzet mutatói, lakás és életkörülmények mutatói, helyi gazdaság és munkaerő-piaci mutatók, és infrastruktúra és környezeti mutatók. Ezek alapján már a megye teljes területe a kedvezményezett járások közé tartozik, a Szécsényi járás pedig a komplex programmal fejlesztendő járások közé. Ezek alapján látható, hogy a Rétsági, Balassagyarmati, és Szécsényi járások egy-egy kategóriát romlottak, a Pásztói stagnált, a Salgótarjáni egyet, míg a Bátorterenyei két kategóriát javult az előző besoroláshoz képest.

134. ábra: A kedvezményezett kistérségek besorolása a 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet alapján (Forrás: KSH)

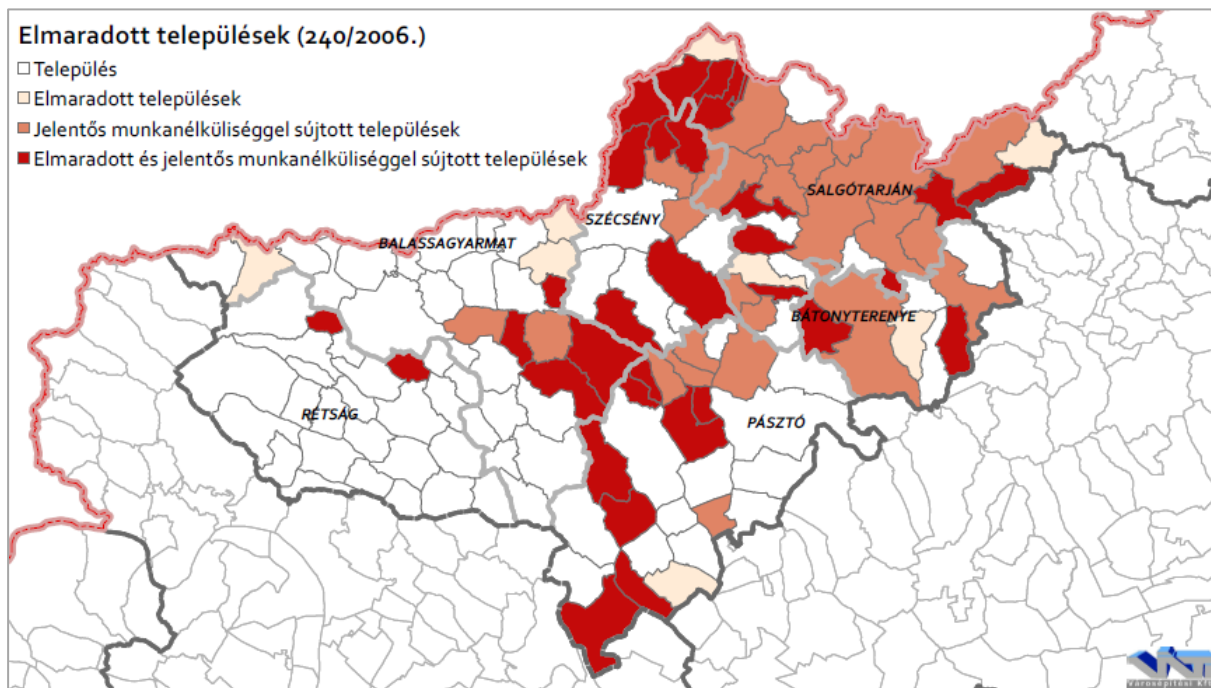

135. ábra: A kedvezményezett járások besorolása a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján
(Forrás: KSH)

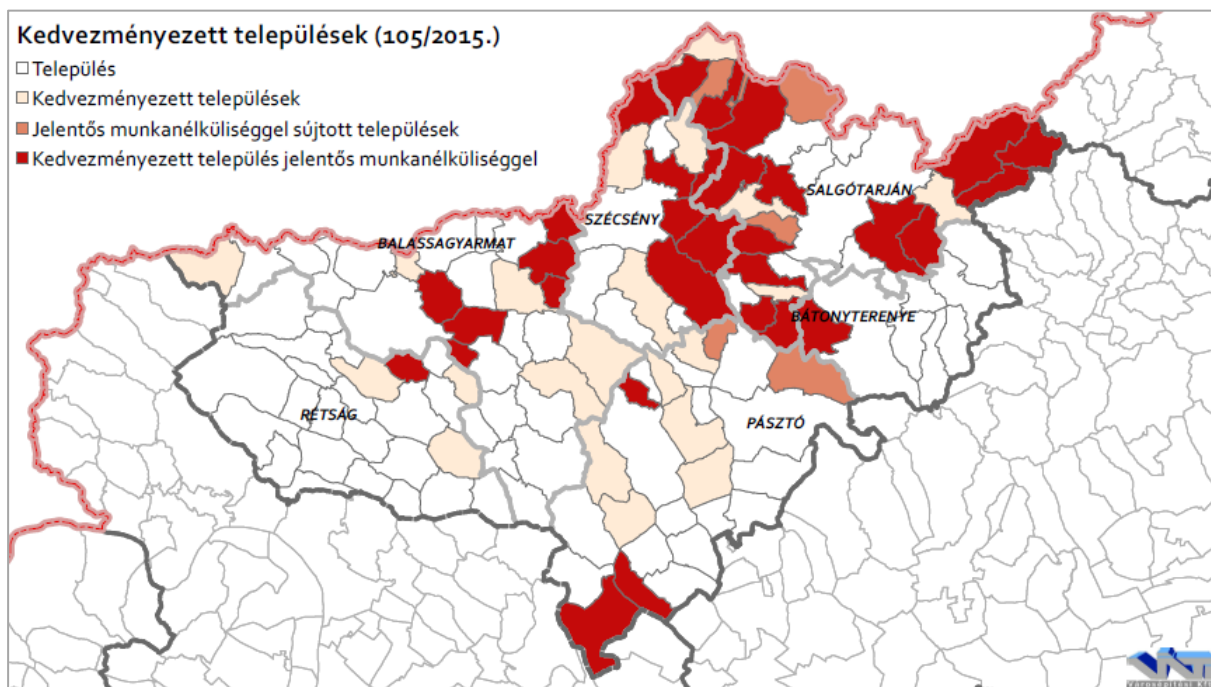
Települési szinten is kategorizálták a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott településeket, a korábbi 2006-os állapot alapján elkészített listát a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet melléklete tartalmazza. Az 136. ábraábrán látható, hogy helyezkednek el a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott és azon települések, melyek mind két kategóriába besorolhatóak. Látható, hogy a mindkét kategóriába tartozók dominánsan a megye középső részén helyezkedtek el.

Jelenleg a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. mellékletében találhatóak a jelenleg is érintett települések. A korábbi rendelethez hasonlóan a településeket társadalmi- gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett és jelentős munkanélküliséggel sújtott települések kategóriába sorolták. A besoroláshoz használ komplex mutató kiszámításához a járással megegyező társadalmi és demográfiai helyzet, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, infrastruktúra és környezeti mutatócsoportokat alkalmazták. A két állapot alapján elmondható, hogy 52 olyan település található a megyében, ami egyik besorolás alapján sem tartozott a hátrányos települések közé. Korábban a települések 4,8% volt érintett 2015-re ez 4,3%-ra csökkent. Az elmaradott és jelentős munkanélküliséggel is sújtott településeknek a száma ugyan nem, de az elhelyezkedésük több esetben változott. Korábban az érintett települések 49% mostanra az 54% tartozik mindkét kategóriába. Ezekből 12 település olyan, ami korábban is és most is a leghátrányosabb kategóriába tartozik. 19 olyan település van, ahol javultak a feltételek ebből 11 olyan, ahol már csak az egyik kategória érvényes és 8 olyan, ami már nem tartozik egyik kategóriába se. A két állapot közötti legszembetűnőbb változás, hogy a társadalmi- gazdasági és infrastrukturális

szempontból kedvezményezett és jelentős munkanélküliséggel sújtott települések aránya felcserélődött. 2006-ban 13%, illetve 38%-os aránnyal, 2015-ban pedig 37%, illetve 9%-os aránnyal bírtak.

136. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet alapján
(Forrás: KSH)

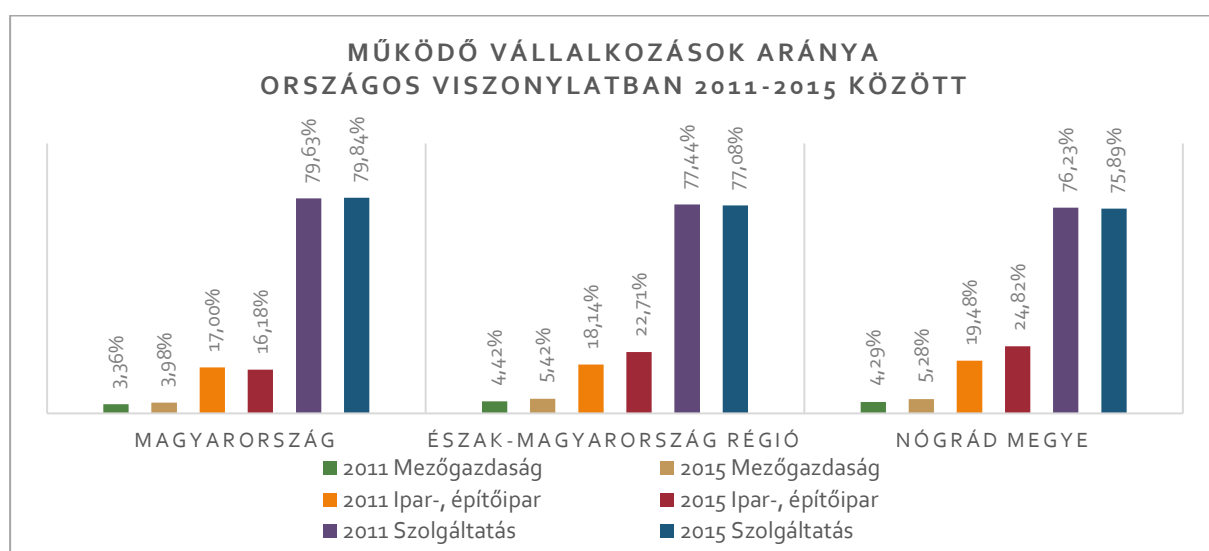

137. ábra: A kedvezményezett települések besorolása a 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet alapján
(Forrás: KSH)

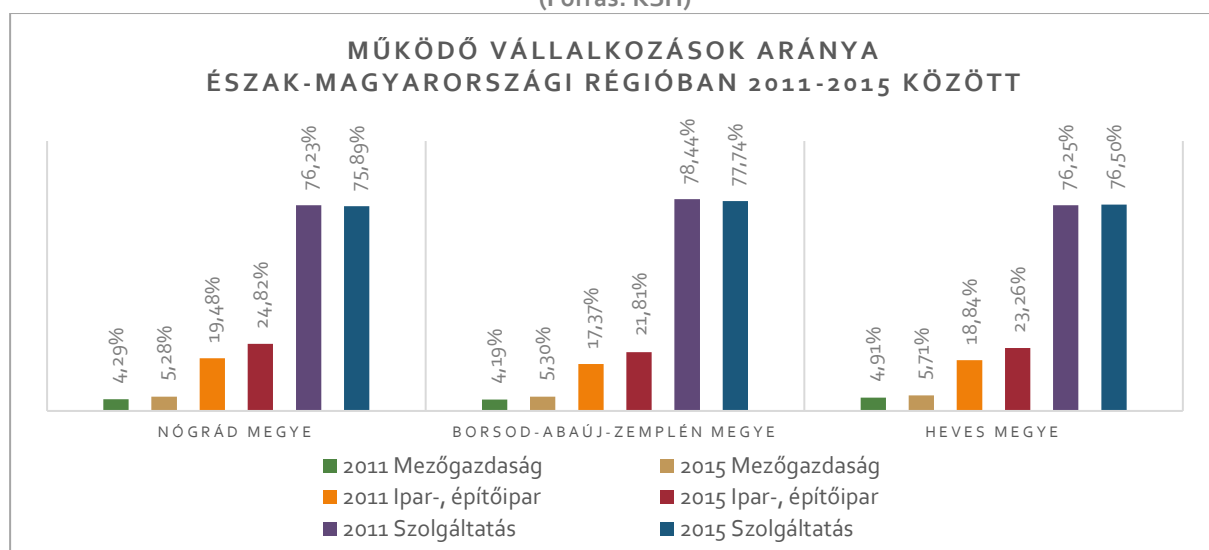
11. GAZDASÁGI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

11.1. FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATOK, AZOK FEJLŐDÉSI IRÁNYAI

A megye gazdasági helyzete a Központi Statisztikai Hivatal által publikált adatok alapján az országos tendenciákkal hasonló irányban halad. Az alábbi ábrán látható, hogy mind országosan, mind regionálisan, mind a megyében a nemzetgazdasági ágazatok sorrendje (vállalkozás számok tükrében) a következőképpen alakul: mezőgazdaság, ipar és építőipar, szolgáltatás. A korábbi 2011-es állapothoz képest az országos értékekkel ellentétesen a régióban és a megyében nőtt az ipari és csökkent a szolgáltató szektor. A mezőgazdaság mind három szinten gyenge növekedést mutat. A régió belül mind három megye a regionális iránnyal egységes képet mutat. Az ipari szektor Nógrád és Heves megyében egyaránt 5-5%-kal, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében pedig 3%-kal növekedett. Heves megye az egyedüli ahol a szolgáltató szektor nem csökkent. A mezőgazdaság egységesen alacsony 1%-os növekedést mutat.

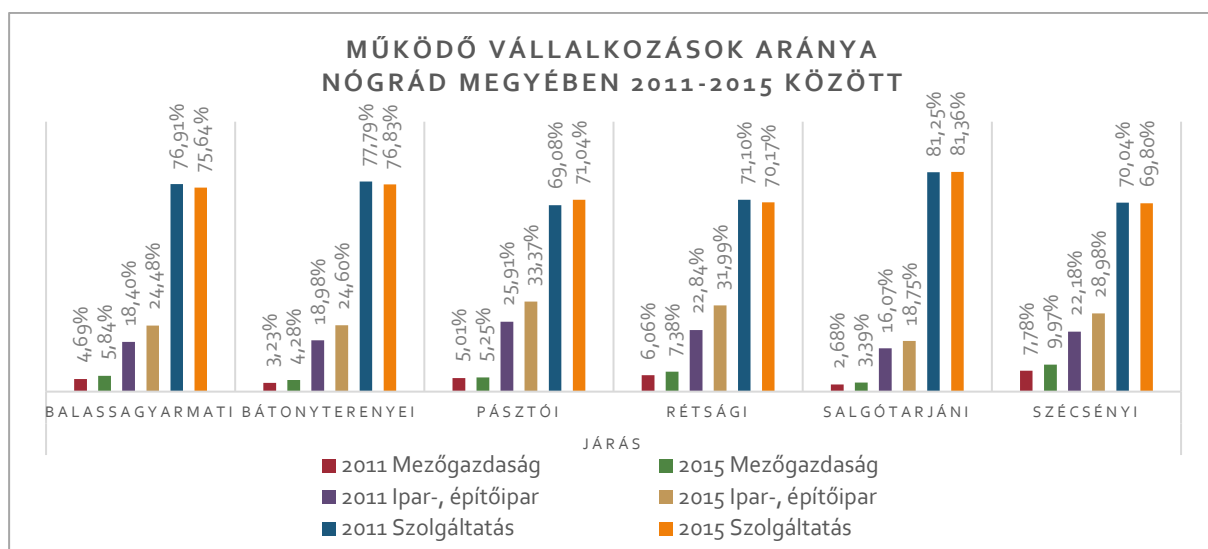
138. ábra: Működő vállalkozások aránya országos viszonylatban 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

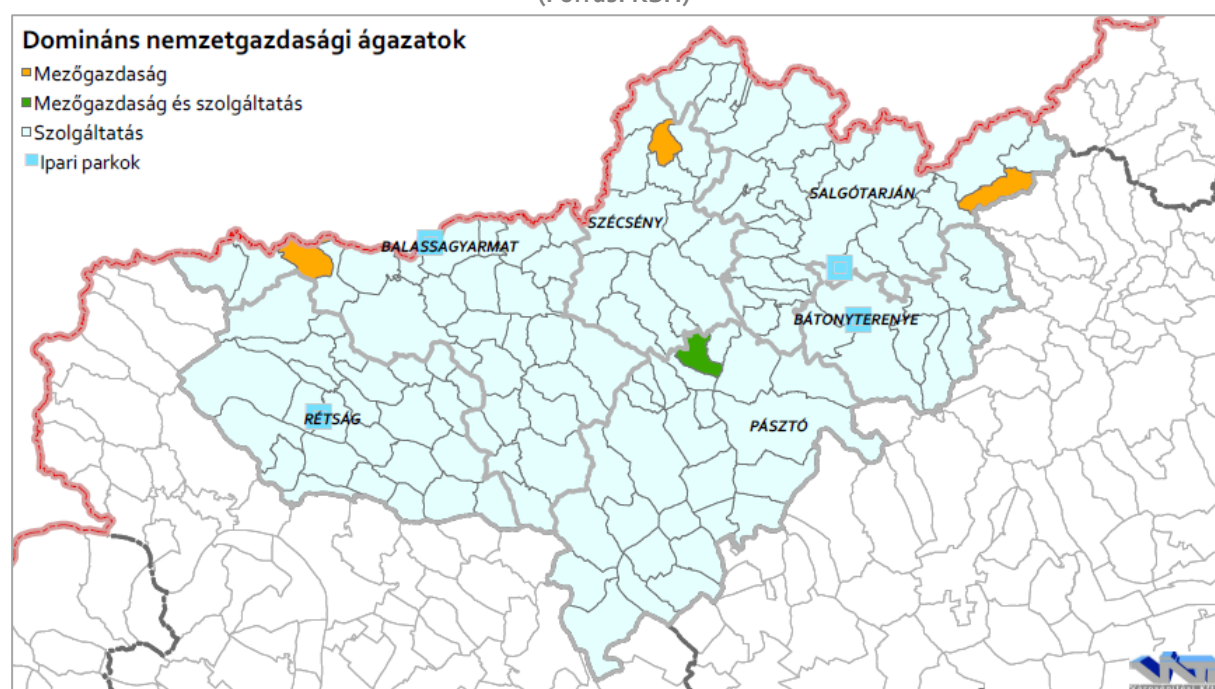
139. ábra: Működő vállalkozások aránya Észak-Magyarországi régióban 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

Nógrád megyén belül, a járási szintet a megegyező lényegi tendenciák mellett is nagyobb változatosság jellemzi. A mezőgazdaság a korábbi szintekhez hasonlóan a legkisebb ágazat, egységes alacsony 0,25-2% közötti emelkedést mutat. A Salgótarjáni járásban a legalacsonyabb itt a növekedett érték is épphogy meghaladja a 3%-ot, a legmagasabb pedig a Szécsényi járásban itt 9,97%-kal a legmagasabb a megyében. Az ipar és építőipar is növekszik 2-9% közötti értékkel. A Salgótarjáni járásban a legalacsonyabb 18,75%-kal a legmagasabb értéket pedig a Pásztói 33,37% illetve a Rétsági járásokban 31,99% éri el. Mind a hat járásban a szolgáltatási ágazat a domináns. A járások kétharmadában 1% körüli csökkenés, a Salgótarjáni járásban 0,11%-os a Pásztó járásban pedig 2%-os növekedés figyelhető meg. Területi szinten vizsgálva jól látszik, hogy szinte az összes településen a szolgáltatási ágazat a domináns.

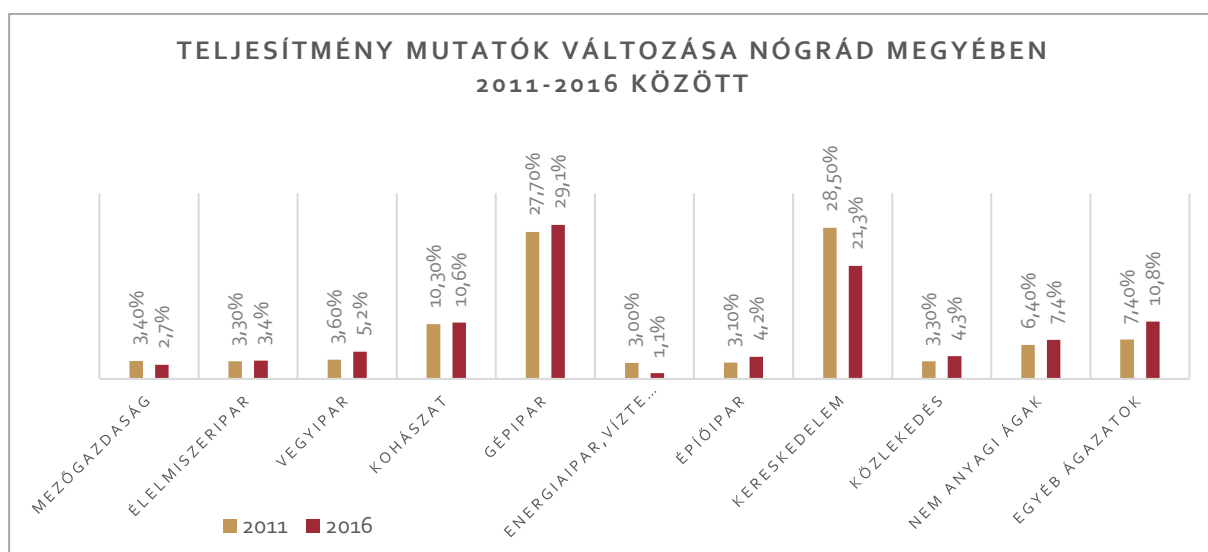

140. ábra: Működő vállalkozások aránya Nógrád megyében 2011-2015 között
(Forrás: KSH)

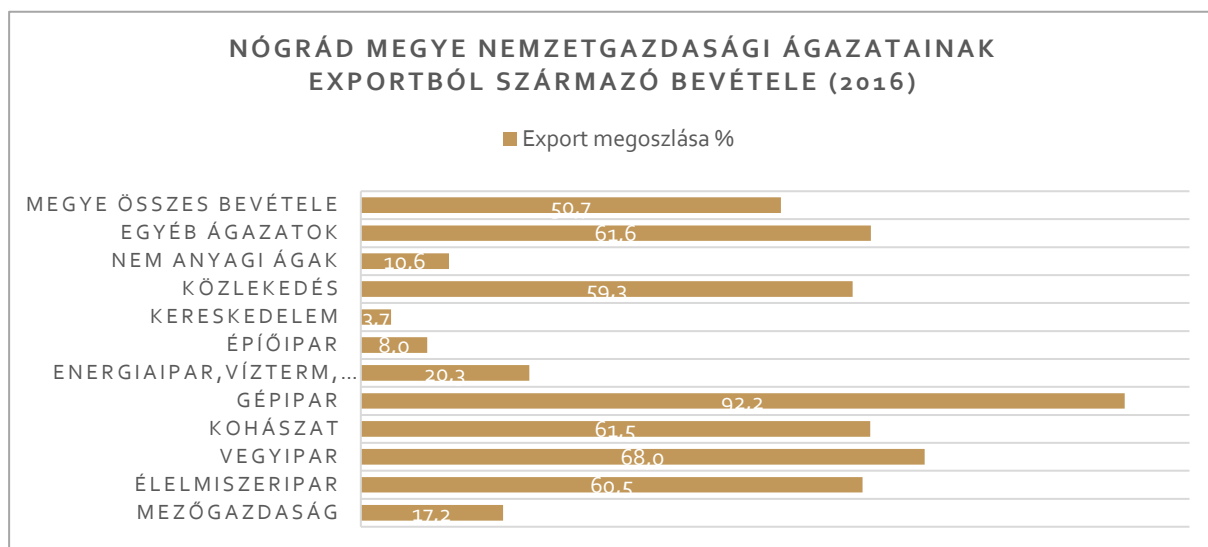

141. ábra: Domináns nemzetgazdasági ágazatok (vállalkozás szám alapján)
(Forrás: KSH)

A vállalkozások száma mellett a külön vizsgáltuk az egyes nemzetgazdasági ágazatokat árbevételük alapján is. Nógrád megye nettó árbevétele a nemzetgazdaság teljes bevételeinek a 0,5%-át szolgáltatja, ami 0,1%-kal több 2011-hez képest. Az itt vizsgált teljesítménymutatók alapján elmondható, hogy összességében 2016-ban az ipar tekinthető húzóágazatnak a megyében. Az iparon belül is a gépipar az egyik legkiemelkedőbb a megyei nettó árbevétel 29,1%-át biztosítja. A gépipar után a kereskedelmi ágazat tekinthető a legjövedelmezőbbnek a nettó árbevétel 21,3%-át adja. A többi ágazat 1,1-10,8% között mozognak. Az egyéb ágazatok kategóriába a bányászat, textilipar, fa- papír- bútorigar, nemfém ásványi termékek gyártása, egyéb feldolgozó ipar és vendéglátás tartoznak. A mezőgazdasági, energiaipari és kereskedelmi ágazatokon kívül növekedés figyelhető meg az árbevételekben. A legkisebb növekedést az élelmiszeripar 0,13%-kal a legmagasabbat pedig a vegyipar 1,56%-kal érte el.

142. ábra: Teljesítmény mutatók változása Nógrád megyében 2011 és 2016 között
(Forrás: Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara)

143. ábra: Nógrád megye nemzetgazdasági ágazatainak exportból származó bevétel (2016)
(Forrás: Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara)

A megye bevételeinek ágazatonként ugyan változó léptékben, de jelentős részét teszik ki az exportból származó nettó bevételek. A megye összes nettó bevételének 50,7% származik exportból. Ágazatonként vizsgálva látható, hogy 6 ágazati típusban is több mint 50%-át az export biztosítja. Egyik legkiemelkedőbb a gépipar 92%-kal.

VÁLLALKOZÁSOK GAZDASÁGI SZEREPE

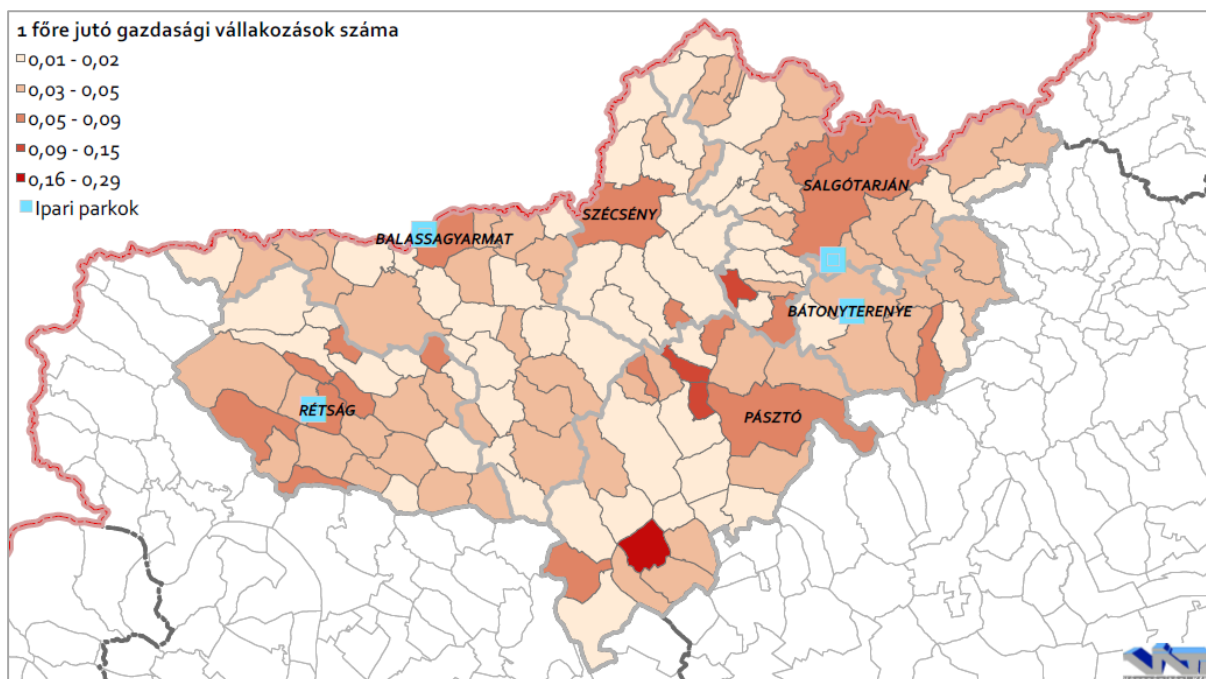
Az 1 főre jutó gazdasági vállalkozások számát és a településenkénti gazdasági vállalkozások számát összehasonlítva látható, hogy első sorban a városokba összpontosulnak a vállalkozások. Bár az 1 főre jutó vállalkozásokat bemutató ábrán néhány kisebb településen magasabb az arány, mint a városokban, a legtöbb esetben ezek mögött az értékek mögött az alacsony lakónépeség szám áll. Ez alól a Rétság környéki települések és Egyházasdengeleg a kivétel, ahol a településenként jutó vállalkozások száma is egyaránt magas.

A vállalkozásokat KSH adatai alapján a következő 6 méret szerinti kategóriába lehet sorolni. Jól látható, hogy az 1-9 fő közötti mikro vállalkozások száma a legmagasabb, míg mindössze 11 nagyvállalat (250 fő feletti) található.

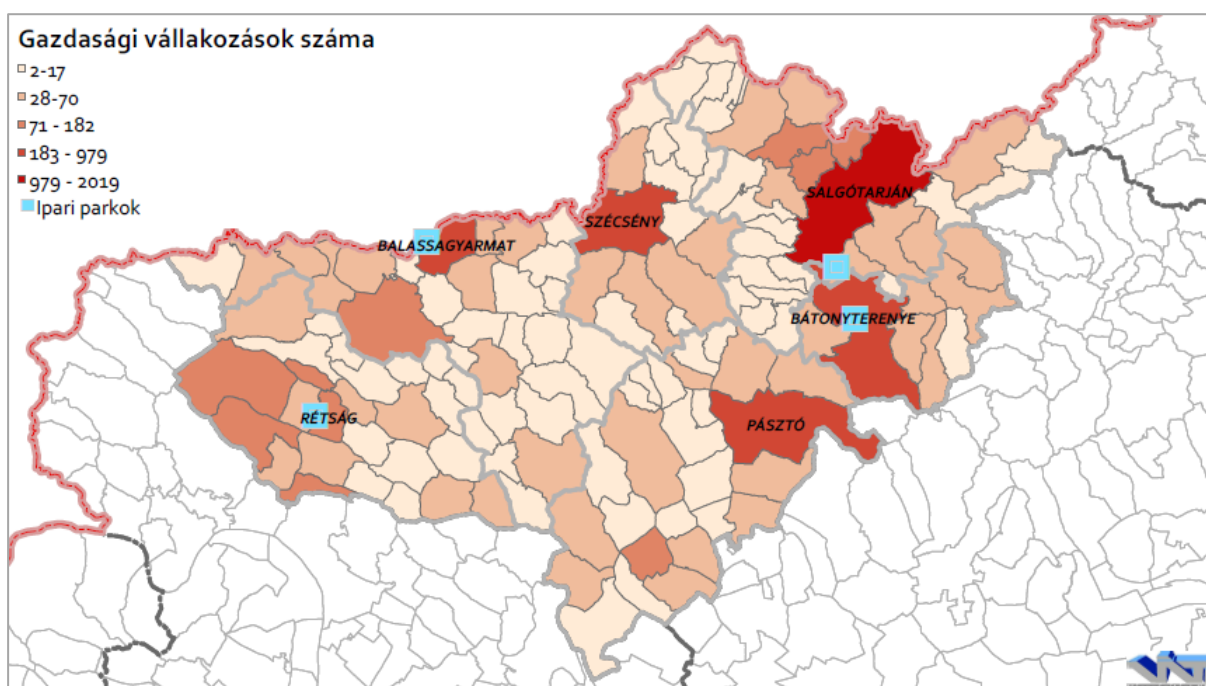
22. táblázat: Működő vállalkozások létszám kategóriáinként (2015)
(Forrás: KSH)

	1-9 fős létszámú működő vállalkozások száma	10-19 fős létszámú működő vállalkozások száma	20-49 fős létszámú működő vállalkozások száma	50-249 fős létszámú működő vállalkozások száma	250-499 fős létszámú működő vállalkozások száma	500 és több fős létszámú működő vállalkozások száma
Balassagyarmati járás	1652	29	19	8	3	1
Bátonyterenyei járás	698	16	8	3		
Pásztói járás	1284	34	11	3	1	
Rétsági járás	949	23	9	7	1	
Salgótarjáni járás	2866	51	22	6	3	2
Szécsényi járás	681	13	6	2		

A Nógrád Megyei Hírlap, a Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a NAV Nógrád Megyei Adó- és Vámigazgatósága együttműködése révén elkészült a Nógrád Megyei Top50 kiadvány, ami bemutatja a megyében legjelentősebb 50 vállalkozást a 2016-os évre. Az ide tartozó összes vállalkozás nettó árbevétele meghaladja az 1 milliárd Ft-ot, az első 7 vállalkozásé pedig a 10 milliárdot is. Ez által a nettó árbevételük a megyei bevételek 60,5%-át teszi ki. A listán szereplők közül 43 cég külföldi értékesítéssel is foglalkozik, melyek a megyei export 93,6%-át fedik le. Foglalkoztatás tekintetében is jelentős a szerepük a megye munkavállalóinak 39,1%-át alkalmazzák. Ezek közül 3 vállalat tartozik az előbbi 500 fő fölötti kategóriába. Területi tekintetben 23 cég Balassagyarmat és Salgótarján vonzáskörzetében, 10 Rétságon, 6 Bátonyterenyén, 6 Pásztón és 5 Szécsényben található. A nemzetgazdasági húzóágazatokon belül itt is az ipar és építőipar dominál a vállalatok közül 10 a kohászatban, 9 a gépiparban tevékenykedik.

144. ábra: 1 főre jutó gazdasági vállalkozások száma (2015)
(Forrás: KSH)

145. ábra: Gazdasági vállalkozások száma (2015)
(Forrás: KSH)

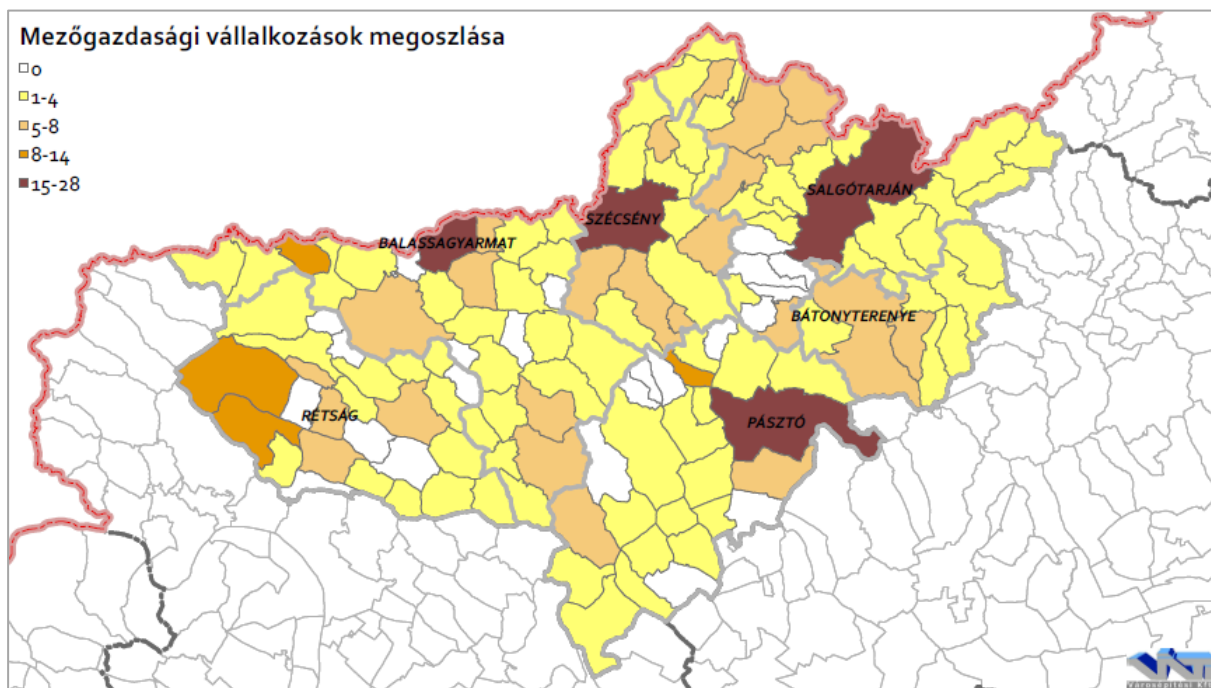
11.2. MEZŐGAZDASÁG

A mezőgazdasági vállalkozások a megye összes vállalkozásának 5,28%-át teszik ki, ami 0,99%-kal magasabb, mint a korábbi 2011-es vizsgálat alatt. Ezzel ellentétében a megye bevételeinek a 2,7%-át teszik a mezőgazdaságból befolyt összegek, ami 0,72%-kal kevesebb, mint 2011-ben. A mezőgazdaság bevételeinek 17,2%-át az export biztosítja.

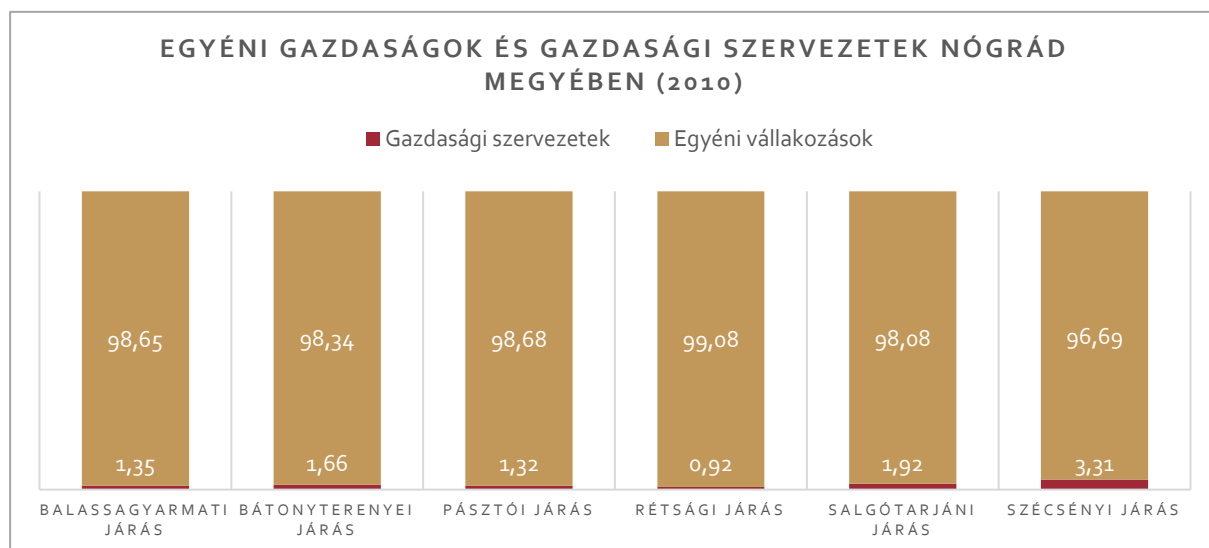

Az alábbi ábrán látható, hogy túl nyomó részt az 1-4 db. vállalkozással rendelkező települések száma a legmagasabb. 15-nél több vállalkozás csak a városokban található. Akadnak olyan települések is melyek nem foglalkoznak mezőgazdasággal.

A mezőgazdasági vállalkozások megoszlása az egyéni gazdaságok és a gazdasági szervezetek között az alábbi ábrán látható. Jól látható az egyéni gazdaságok dominanciája. Egyedül a Szécsényi járásban haladja meg a 3%-ot a gazdasági szervezetek száma.

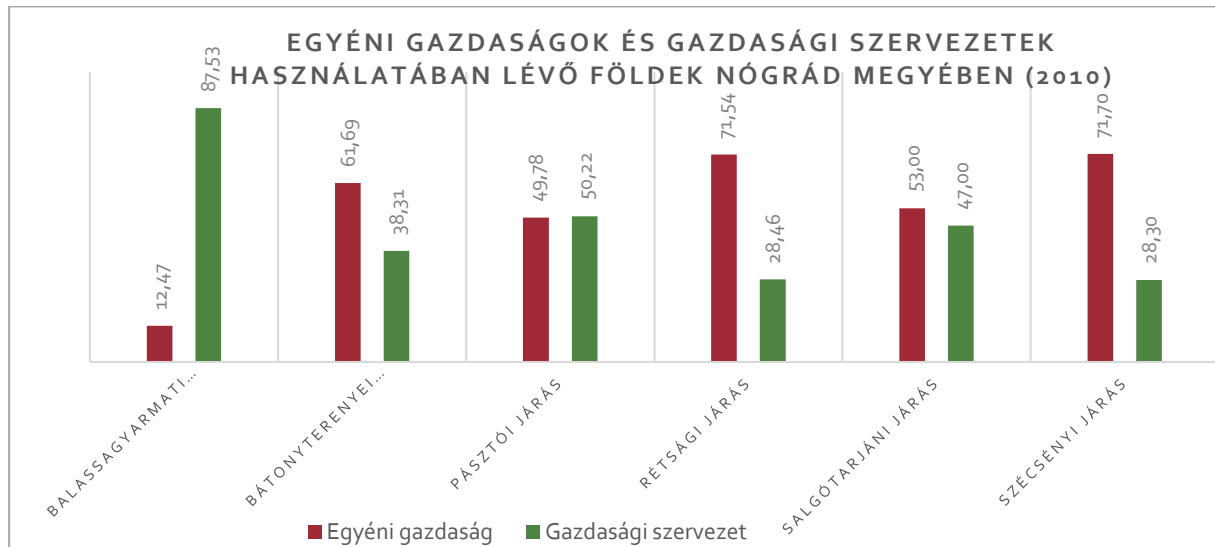
146. ábra: Mezőgazdasági vállalkozások megoszlása (2015)
(Forrás: KSH)

147. ábra: Egyéni gazdaságok és gazdasági szervezetek megoszlása Nógrád megyében (2010)
(Forrás: KSH)

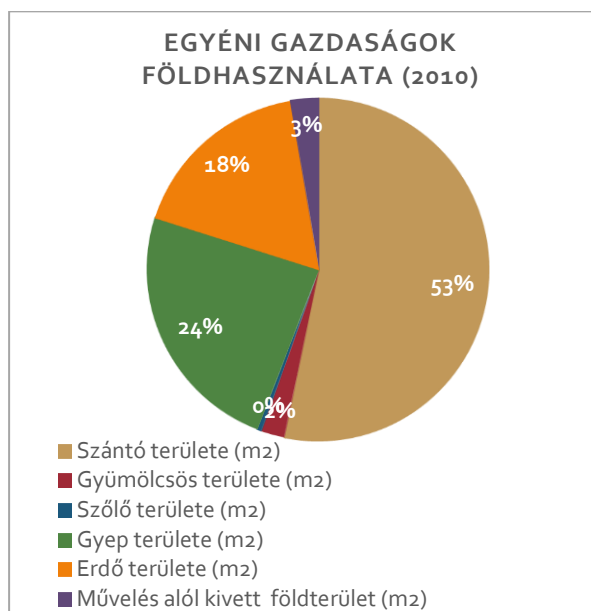
Az egyéni gazdaságok és a mezőgazdasági tevékenységet folytató szervezetek használatában lévő földterületek arányait bemutató ábrán látható, hogy annak ellenére, hogy az egyéni gazdaságok száma magasabb a használatban lévő földek aránya jóval változatosabb. A járások kétharmadánál az egyéni gazdaságok használatában van nagyobb földterület. A legnagyobb

különbség a Rétsági és Szécsényi járásokban látható, 43%-os differenciával. A Balassagyarmati (87,53%) és a Pásztói (50,22%) járásokban a gazdasági szervezetek használatában van a földterületek nagyobb százaléka.

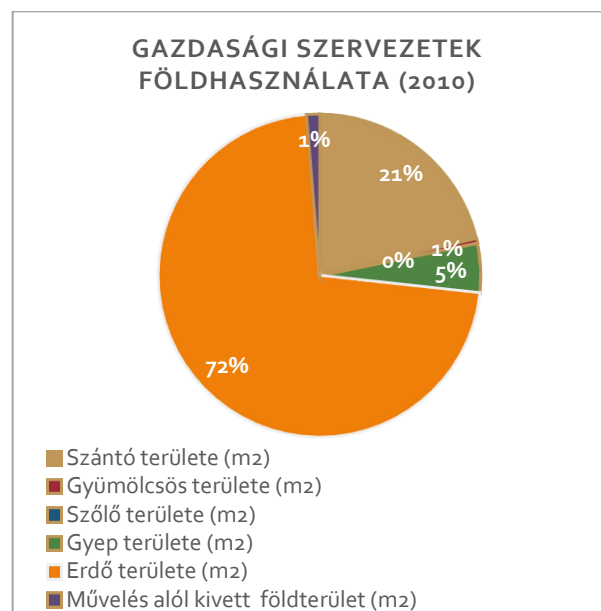

148. ábra: Egyéni gazdaságok és a gazdasági szervezetek használatában lévő földek aránya (2010)
(Forrás: KSH)

A földterületek használat szempontú arányát az alábbi ábrákon mutatjuk be. Az egyéni gazdaságoknál a szántóterületek (53%), míg a gazdasági szervezeteknél az erdő területek (72%) magas aránya a jellemző. Az egyéni gazdaságokon belül további jelentősebb gyep (21%) és erdő (18%) területek találhatóak. A gazdasági szervezeteknél jelentősebbnek már csak a szántóterületek számíthatók a további földhasználatok 0-5% közötti értékűek.

149. ábra: Egyéni gazdaságok földhasználata (2010)
(Forrás: KSH)

45. ábra: Gazdasági szervezetek földhasználata (2010)
(Forrás: KSH)

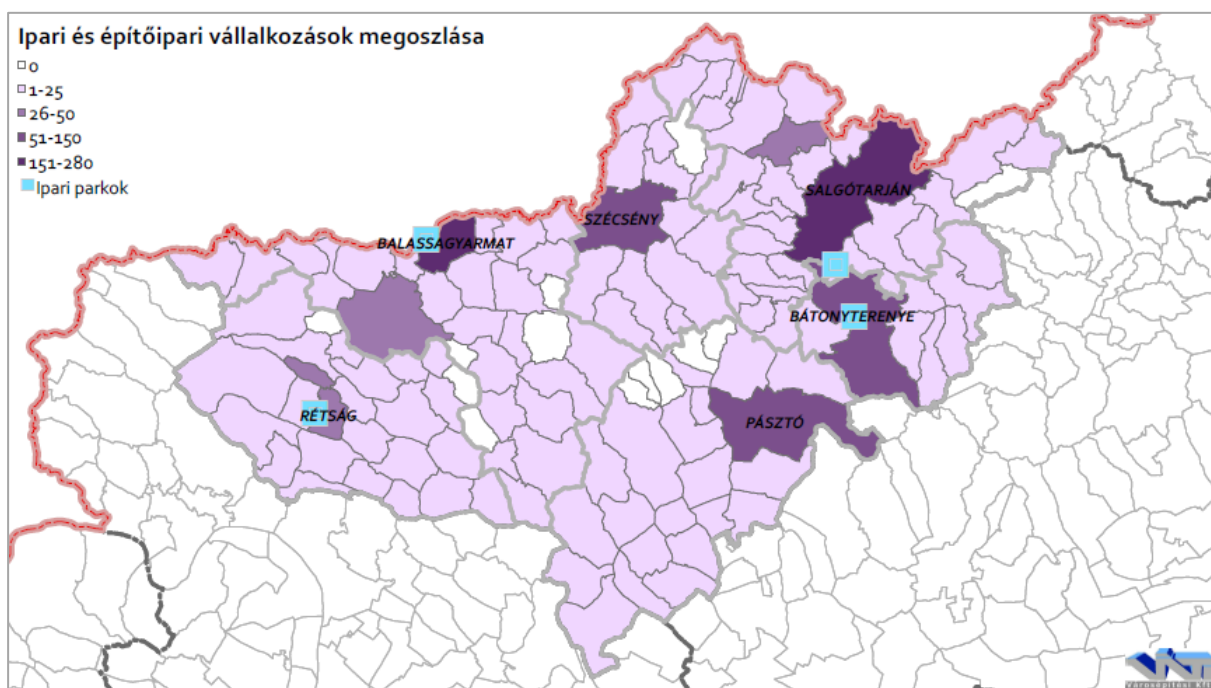
11.3. IPAR ÉS ÉPÍTŐIPAR

Az iparban működő vállalkozások száma az összes vállalkozás 24,82%-át teszi ki, ami meghaladja az országos és a régió belüli értékeket is. A megye bevételeinek 53,5%-át az ipar és építőiparhoz tartozó ágazatok teszik ki, ami 2,5%-kal magasabb a 2011-es bevételekhez képest. Bevételek szempontjából a gépipar a legkiemelkedőbb 29,1%-kal. Az összes iparárnál 0,13-1,56% közötti emelkedés jellemző 2011-hez képest.

Az alábbi ábrán látható, hogy az ipari vállalkozások is a városokban összpontosulnak, Salgótarján és Balassagyarmat vezetésével. Az ipari ágazatok közül az építőipar (53,22%) és a feldolgozóipar (43,43%) dominálnak, de a maradék százalékokban vízellátás, szennyvízgyűjtés, hulladékgazdálkodás, (2,46%) bányászat, kőfejtés, (0,57%) és villamos energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (0,32%) is megtalálhatók. Ez a tendencia megfelel az országos és regionális arányoknak is. Megyén belül a járások között már kisebb eltérések a jellemzőek. A Bátorterenyei járás kivételével (ahol a feldolgozóipar 51,82%-kal) a megyei arányokhoz hasonlóan az építőipar a domináns. A vízellátás, szennyvízgyűjtés, kezelés, hulladékgazdálkodás minden járásban megtalálható 0,90-3,48%-os értékig. A bányászat, kőfejtés már csak a Szécsényi, Salgótarjáni, Rétsági és Pásztói járásokban található meg. A villamos energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálási ág a legalacsonyabb arányú a megyében 0,22-0,90% közötti értékekkel csak a Salgótarjáni, Rétsági és Balassagyarmati járásokban található.

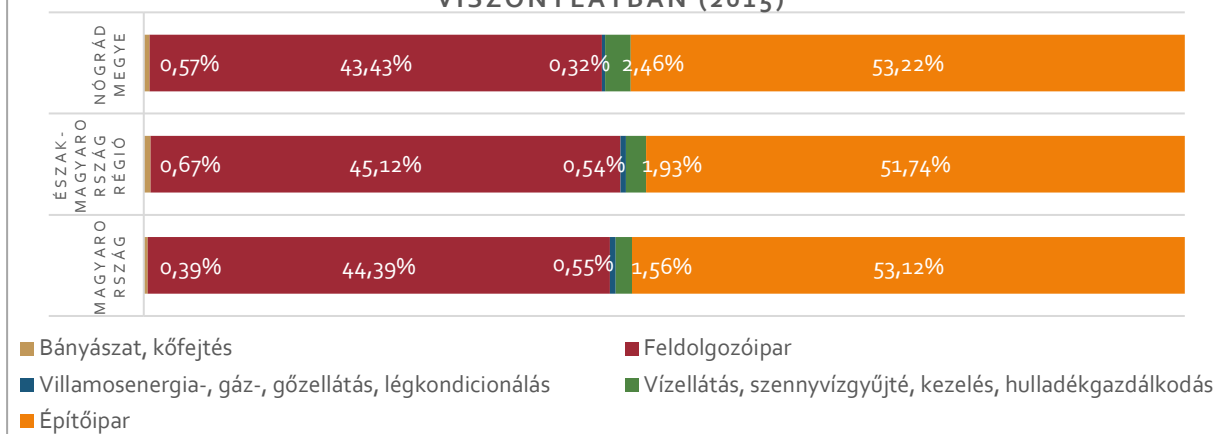
Nógrád megyében az ország 196 ipari parkjából 4 található meg:

- ❖ Balassagyarmati Ipari Park
- ❖ Bátorterenyei Ipari Park
- ❖ Rétsági Ipari Park
- ❖ Salgótarjáni Városkapu Ipari Park

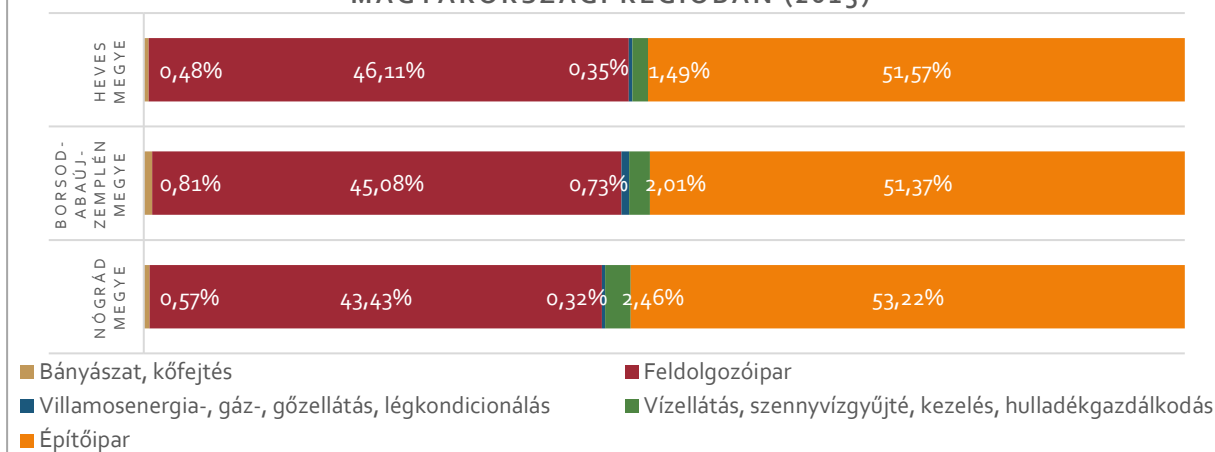
150. ábra: Ipari és építőipari vállalkozások megoszlása (2015)
(Forrás: KSH)

**MŰKÖDŐ IPARI, ÉPÍTŐIPARI VÁLLALKOZÁSOK
NEMZETGAZDASÁGI ÁGANKÉNTI MEGOSZLÁSA ORSZÁGOS
VISZONYLATBAN (2015)**

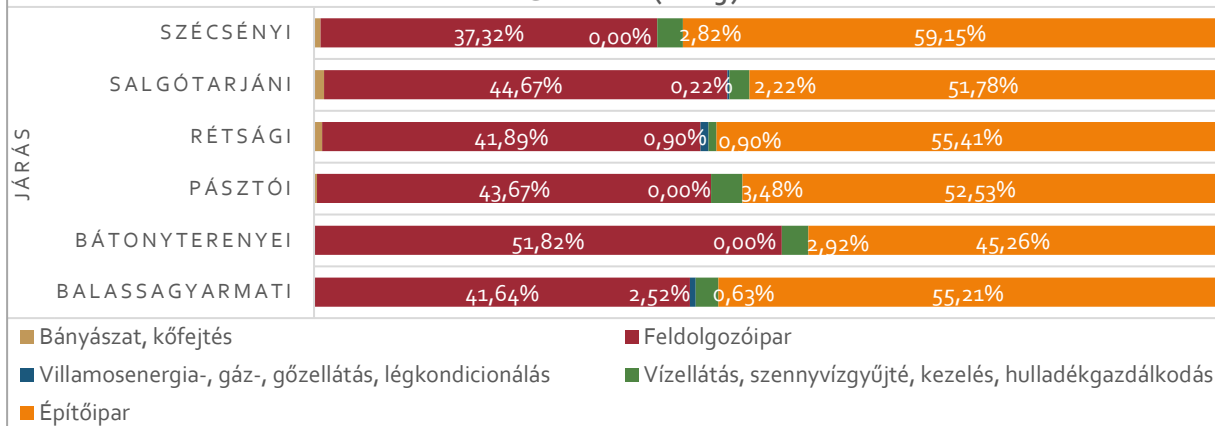
151. ábra: Működő ipari, építőipari vállalkozások megoszlása országos viszonylatban (2015)
(Forrás: KSH)

**MŰKÖDŐ IPARI, ÉPÍTŐIPARI VÁLLALKOZÁSOK
NEMZETGAZDASÁGI ÁGANKÉNTI MEGOSZLÁSA ÉSZAK-
MAGYARORSZÁGI RÉGIÓBAN (2015)**

152. ábra: Működő ipari, építőipari vállalkozások megoszlása Észak-Magyarországi régióban (2015)
(Forrás: KSH)

**MŰKÖDŐ IPARI, ÉPÍTŐIPARI VÁLLALKOZÁSOK
NEMZETGAZDASÁGI ÁGANKÉNTI MEGOSZLÁSA NÓGRÁD
MEGYÉBEN (2015)**

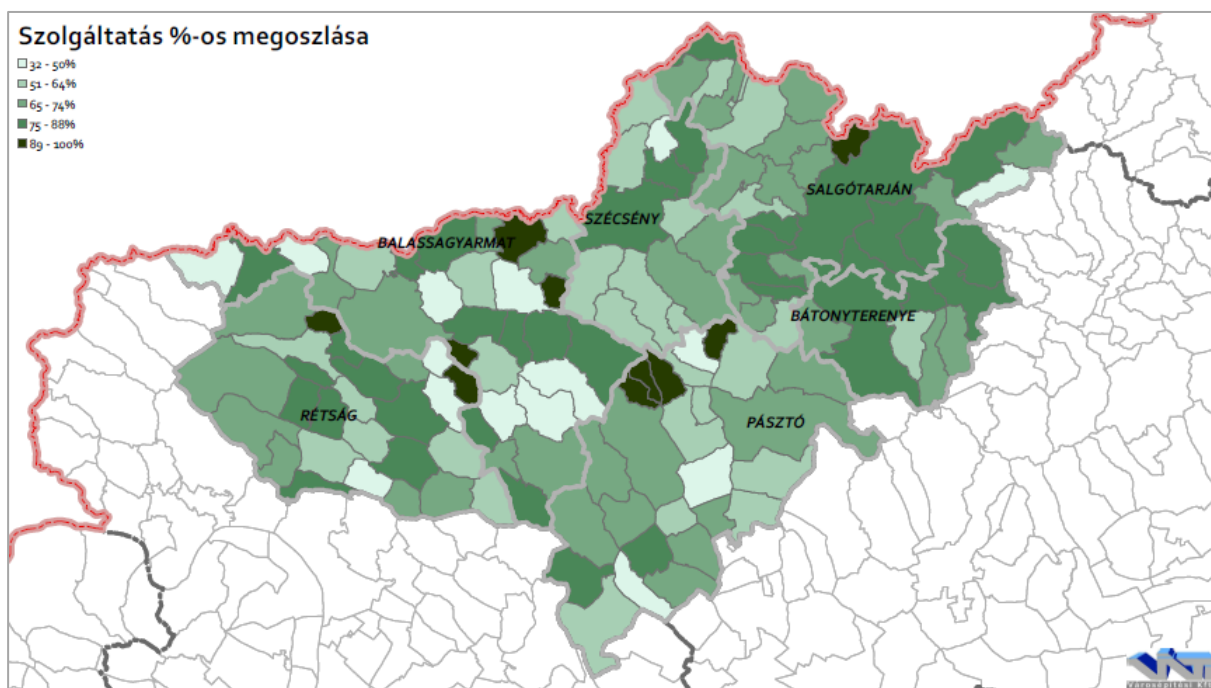
153. ábra: Működő ipari, építőipari vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlása (2015)
(Forrás: KSH)

11.4. SZOLGÁLTATÁS

A szolgáltatásban működő vállalkozások az összes vállalkozás 75,89%-át teszik ki. Nettó árbevétel tekintetében a megye jövedelmének a 39,5%-át biztosítják, ami 2,82%-kal kevesebb a korábbi 2011-es évhez képest. Szolgáltatásokon belül a kereskedelem a legjelentősebb bevételi forrás 21,3%-kal annak ellenére, hogy a megyén belüli legmagasabb értékkel 7,19%-kal csökkent a bevételek mennyisége.

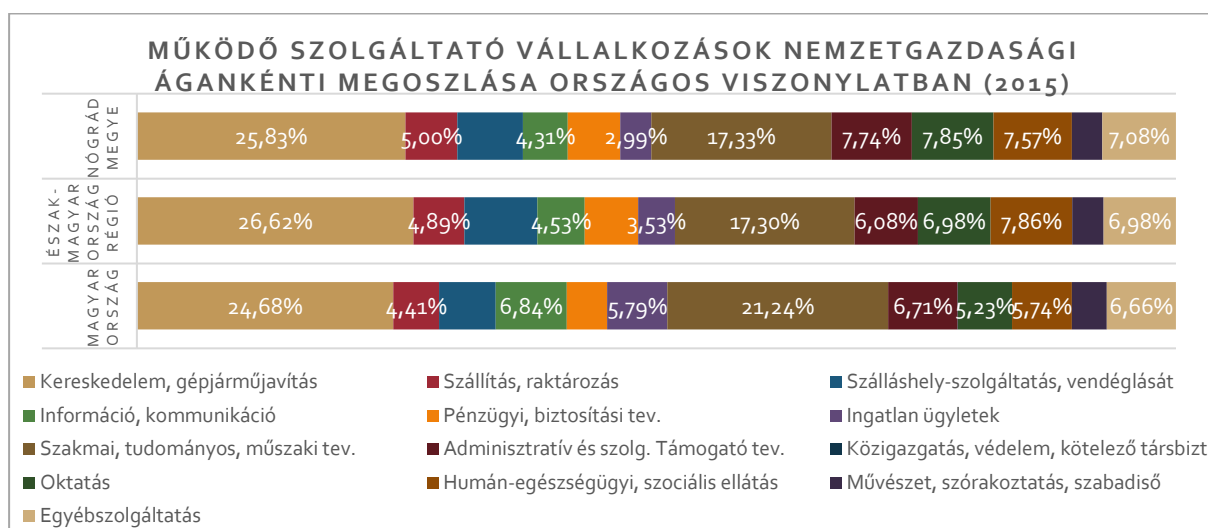
A szolgáltatással foglalkozó vállalkozások számának területi megoszlása az alábbi ábrán látható. A megyében túl nyomó azoknak a településeknek a száma ahol a szolgáltatással foglalkozó vállalkozások a település összes vállalkozásának 51-64% (a települések 22,9%), 65-74% (a települések 27,48%), illetve 75-88% (a települések 30,53%) közötti. De a települések 7,63%-án a vállalkozások 89-100% a szolgáltatási szektorban dolgozik.

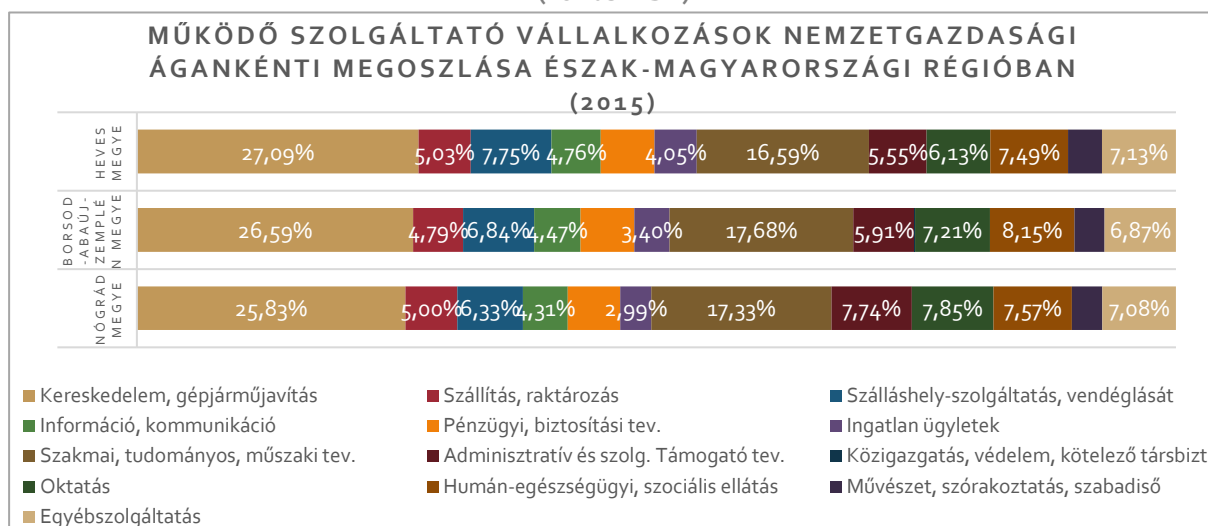
154. ábra: Szolgáltatások százalékos megoszlása
(Forrás: KSH)

A szolgáltatási szektorhoz tartozó kategóriák számának megoszlása az alábbi ábrán látható. Az országos és regionális irányokkal megegyezően Nógrád megyében is a kereskedelmi és gépjármű javítással foglalkozó vállalkozások száma a legmagasabb 25,83%-kal és a művészet, szórakoztatás, szabadidő a legalacsonyabb 2,93%-kal. A régió belül a három megye is közel azonos értékekkel rendelkezik az egyes szolgáltatás típusok között 1-2% különbségek találhatóak csak. A járásokon belül már nagyobb differenciálódás figyelhető meg a regionális és országos szinthez képest. A megyei átlag értékhez hasonlóan a kereskedelem, gépjárműjavítás a domináns. Legmagasabb 31,02%-kal a Szécsényi járásban, legalacsonyabb 22,42%-kal pedig a Salgótarjáni járásban található. A következő csoportba a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységek tartoznak, melyen belül a Salgótarjáni járás 20,08%-os értékkel a legmagasabb. Szállítás és raktározással foglalkozó vállalkozások tekintetében a Pásztói járás 8,34%-kal a legelső. Az ingatlan ügyletekkel foglalkozó vállalkozásoknál, az információ, kommunikációval foglalkozó vállalkozásoknál és a

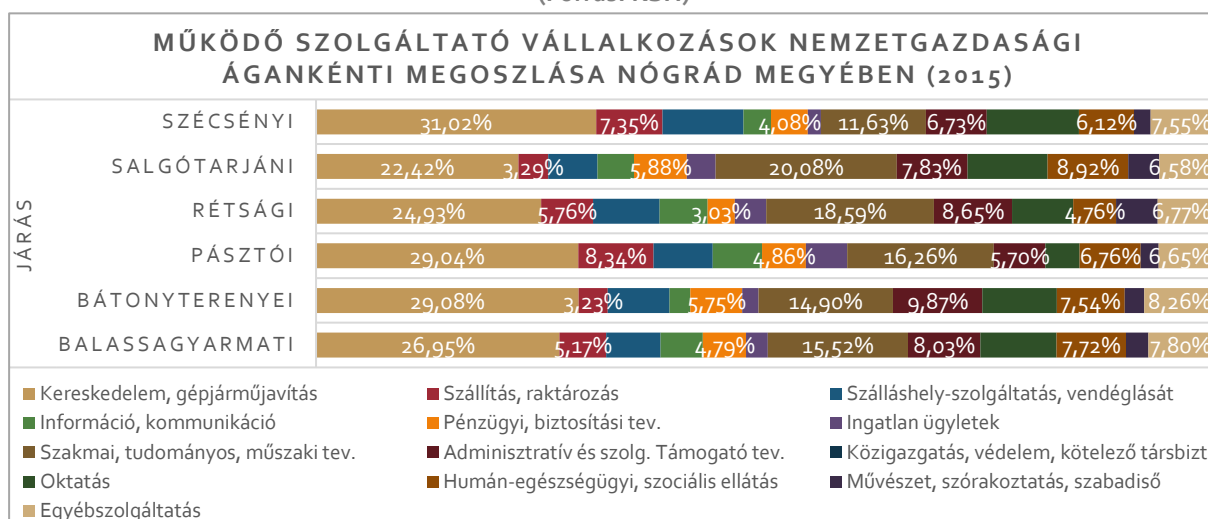
művészet, szórakoztatás, szabadidős vállalkozásoknál figyelhető meg még jelentősebb eltérés.

155. ábra: Működő szolgáltató vállalkozások megoszlása országos viszonylatban (2015)
(Forrás: KSH)

156. ábra: Működő szolgáltató vállalkozások megoszlása Észak-Magyarországi régióban (2015)
(Forrás: KSH)

157. ábra: Működő szolgáltató vállalkozások megoszlása Nógrád megyében (2015)
(Forrás: KSH)

12. TURISZTIKAI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

Nógrád megye turisztikai vonzerejének sokszínűsége mi sem jellemezheti jobban, mint a Kincsek Őrzője - Nógrádikum, a Nógrád Megyei Értéktár nyitómondatai:

„Ezen a Balassi és Mikszáth által megénekelt ősi tájon, a vadat rejtő erdők, halat termő tavak, romantikus várak és kastélyok hazájában, Nógrádban a palócokra oly jellemző, legendás vendégszeretet vár az ide érkezőkre.

A vidék történelmi-, kulturális-, vallási emlékhelyeinek kimeríthetetlen kincsestára komoly vonzerőt jelent minden valódi értékre fogékony ember számára.

S míg a Kárpát-medence magyarjainak a végvári küzdelmek hősiesség helytállásait idéző várak, várromok, vagy a Vezérlő Fejedelem által országgyűlés helyszínné emelt Szécsény látványa különösen megdobogtatja szívét, addig a „Palóc Pompei” 20 millió éves emlékei, a „Hollókői Húsvéti Sokadalom” vagy a rengeteg gasztronómiai fesztivál már nemzeti hovatartozás nélkül, mindenkinek egyformán izgalmas élményt kínál. Mint, ahogyan a Szentkúti Kegyhely az egyetemes kereszténység egyik kiemelkedő, mindenki által látogatásra érdemes helyszíne. A Herencsényi Palóc Búcsútól a Salgótarjáni Bányamúzeumig hál’ Istennek végtelenül hosszú az a sor, amelynek ismertetésével ide lehet, és ide kell csábítani a más vidékek szülötteit, s itt tartani meggyénk fiait, lányait.”

Forrás: Kincsek Őrzője – Nógrádikum, Skuczai Nándor Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Elnöke

---

12.1. TURISZTIKAI FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOK

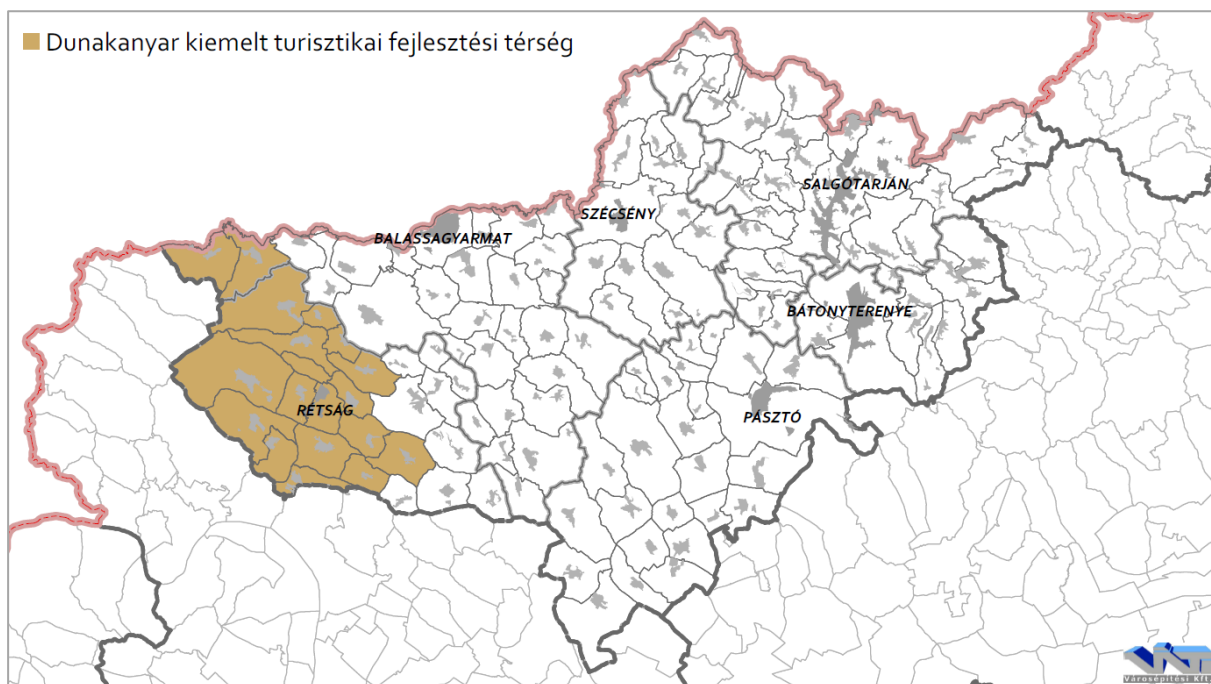
NEMZETI TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA 2020-2030

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 feladata, hogy definiálja az állam feladatait a turizmus ágazatában, illetve ernyőként szolgáljon minden későbbi alstratégia és program számára.

A Stratégia öt kiemelt turisztikai fejlesztési térséget határoz meg, melyek a következők:

- Balaton kiemelt turisztikai fejlesztési térség,
- Sopron-Fertő kiemelt turisztikai fejlesztési térség,
- Tokaj, Felső-Tisza és Nyírség kiemelt turisztikai fejlesztési térség,
- Dunakanyar kiemelt turisztikai fejlesztési térség,
- Debrecen, Hajdúszoboszló, Hortobágy, Tisza-tó kiemelt turisztikai fejlesztési térség

A Dunakanyar kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról, valamint a térségben megvalósítandó egyes fejlesztésekről szóló 1550/2017. (VIII. 18.) Korm. határozat szerint a kiemelt turisztikai fejlesztési térség Nógrád megyében Alsópetény, Bánk, Berkenye, Borsosberény, Diósjenő, Drégelypalánk, Felsőpetény, Hont, Horpács, Nagyoroszi, Nógrád, Nőtincs, Ósagárd, Pusztaberki, Rétság, Szendehely, Tereske és Tolmács településeket érinti.

158. ábra: Dunakanyar kiemelt turisztikai térség Nógrád megyei települései
(Forrás: 1550/2017. (VIII. 18.) Korm. határozat)

ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA 2007-2013

Az Észak-Magyarországi régió turisztikai adottságai sokrétűek, sőt komplexnek is nevezhetőek. A vonzerők jelentős része az elmúlt években még inkább felértékelődött, bővült. Az Észak-Magyarországi Turizmusfejlesztési Stratégia a régió jelentős, kiemelkedő vonzerői közé az alábbiakat sorolja:

- a három világörökségi helyszín (Hollókő és az Aggteleki cseppkőbarlang, a Tokajhegyaljai történelmi borvidék) mellett,
- a négy borvidék (Mátrai, Bükkaljai, Egri, Tokaj-hegyaljai)
- a történelmi városok, épített örökségek (várak, kastélyok), vallási és történelmi emlékhelyek,
- nemzeti parkok, a hegyvidékek (Mátra, Bükk, Zemplén),
- gyógy és termálfürdők, klimatikus gyógyhelyek, továbbá
- az újonnan megalakult tematikus utak különösen, és
- az évről-évre visszatérő nemzetközi és országos rendezvények.

Ezentúl a 6 kiemelt desztinációra fogalmaz meg fejlesztési programot:

- Eger és térsége
- Miskolc-Bükk
- Gyöngyös-Mátra
- Aggtelek és térsége
- Tokaj és Zemplén
- Szécsény-Hollókő-Ipolytarnóc

A Szécsény-Hollókő-Ipolytarnóc desztináció fejlesztésének célja, hogy integrálja Hollókő világörökségi helyszínt, Szécsény kulturális és természeti értékeit és a világörökségi várományos Ipolytarnócban rejlő lehetőségeket.

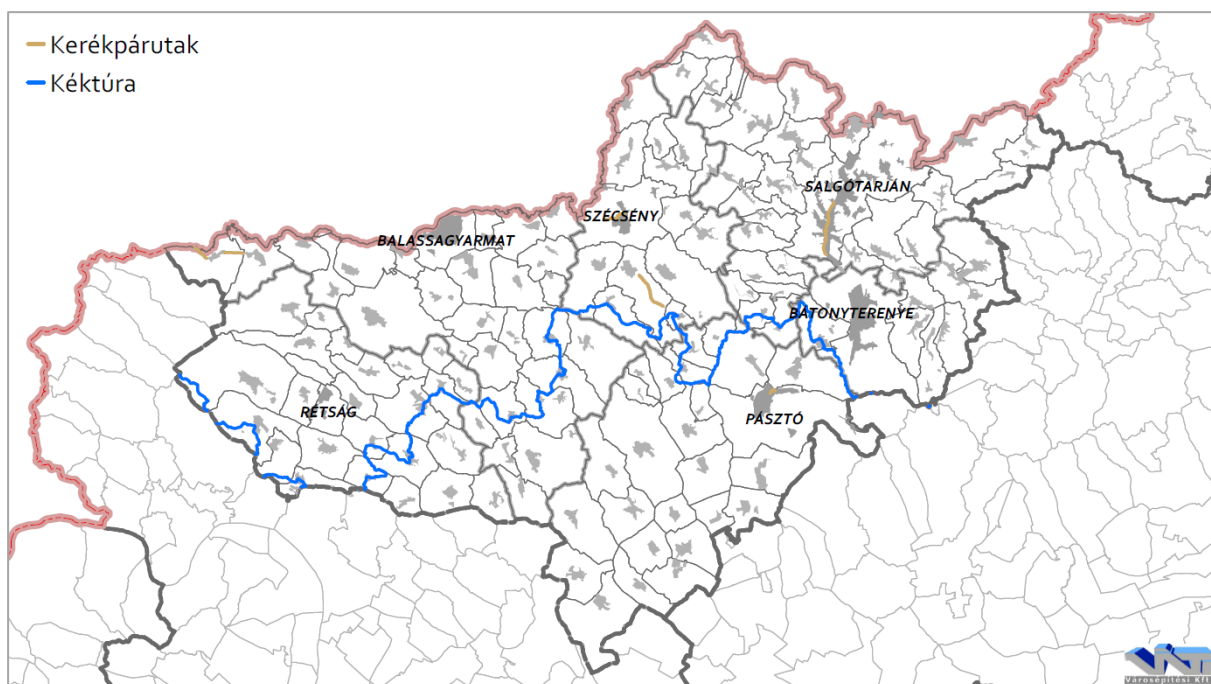
12.2. TURISZTIKAI ADOTTSÁGOK

ÖKOTURIZMUS

Az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás, mely természeti területek megismerésére irányul. A megye természeti értékekben gazdag területét a Duna-Ipoly Nemzeti Park, a Mátrai-, a Karancs-Medves-, a Kelet-Cserhát- és a Hollókői tájvédelmi körzet, illetve az Ipolytarnóci Ősmaradványok-, a Sóshartyáni Hencse-hegy- és a Márkházapuzstai fás legelő természetvédelmi terület érinti.

Területét sűrűn behálózzák a jelzett turistautak, melyek teljes hossza meghaladja a 800 kilométert. Magyarország és Európa első hosszútávú turistaútja, a Kéktúra Csóványos és Ágasvár közötti 140 kilométeres szakasza a Magas-Börzsönyt a Cserháton át köti össze a Központi-Mátrával.

A tanösvények jelzéssel ellátott, állomáshelyekhez kötődő túraútvonalak, melyek vezető nélkül, tájékoztató táblákkal nyújtanak információt az érintett terület természeti és kulturális örökségéről. Főként védett természeti területekhez kapcsolódva a megye területén több mint 20 tanösvény helyezkedik el, ilyen a Szilvás-kői geológiai tanösvény, a Bujáki ökológiai tanösvény, vagy a Nagy-hársas erdei tanösvény.

159. ábra: Kerékpárutak és a Kéktúra nyomvonala
(Forrás: Kerékpárút Nyilvántartó Rendszer, turistautak.openstreetmap.hu)

LOVAS TURIZMUS

A térség természeti adottságait változatos tájak, hegyekkel, dombokkal tagolt erdőségek, legelők jellemzik, melyek kiválóan alkalmasak lovas turisztikai szolgáltatások kialakítására. A táj szépségét mi sem bizonyítja jobban, minthogy számos védett természeti terület található megyszerte. A térség kiemelkedő ló tenyészetére Vanyarc kisbéri félvér ménese.

Jelenleg több településen is igénybe vehetők különböző lovas szolgáltatások, bár a szezonalitást kiküszöbölő fedeles lovardák száma alacsony.

KERÉKPÁROS TURIZMUS

A területen kedvezőek a kerékpározás feltételei. Az Ipoly mentén és a dombsági területeken a látványosságok felfűzésével remek kerékpártúra útvonalak alakíthatóak ki. Önálló kerékpárutak azonban, csak rövid szakaszon, hálózatot nem alkotva állnak rendelkezésre. További problémát jelent a kerékpárkölcsonzés, és az egyéb kerékpáros szolgáltatások, mint szervizek, kerékpáros üzletek, pihenők hiánya.

Jelentős hagyományai vannak azonban a kerékpározás extrémebb változatainak és a mountainbike versenyeknek. A Salgótarjáni Hegyikerékpáros Egyesület évente több jelentős versenyt rendez a környező hegyekben.

VADÁSZTURIZMUS

Nógrád megye erdősültsége kiemelkedően magas, az országos átlagot jóval meghaladó. Területén négy hegység vonulatai kapcsolódnak egymásba, a Mátra, a Börzsöny, a Medves-Karancs, valamint a Cserhát. A hegy- és domboldalak északi lejtőin, hegyhátain a gyertyános-tölgyes, a déli oldalakon a cseres-tölgyes alkot összefüggő állományt, míg a vízfolyásokat galériaerdők kísérik. A fafajok állománya nagy változatosságot mutat, legelterjedtebbek a keménylombosok, mint a tölgyfajták, ezt köveik a lágylombosok, majd a fenyőfélék.

A kiváló élőhelyi adottságok jelentős vadállományt feltételeznek. A megye az Északi-középhegység nagyvadas körzetének a részét képezi, a vadgazdálkodásban meghatározó nagyvadak mindegyike fellelhető. A 2017-es vadállomány-bebecslési jelentés alapján a nagyvadak közül a gímszarvas, az őz és a vaddisznó állomány a legjelentősebb. A mesterséges vadtenyésztés elsősorban a fácánállományra koncentrál, mely 2017-ben több mint 12 ezer egyeddel kalkulált. Az egyéb fajok állománya közül a róka és a vetési varjú a meghatározó.

A megyében több mint 40 vadászatra jogosult társaság működik, melyek saját vadászterülettel is rendelkeznek.

TÉLI SPORTOK

Nógrád megye domborzati és klimatikus viszonyai kedveznek a téli sportoknak, azonban azok infrastrukturális feltételei nem adottak sem a salgótarjáni Szarvaskőn, sem Eresztvényen.

VÍZHEZ KÖTŐDŐ TURIZMUS

A megye bővelkedik természetes és mesterségek vizekben, vízfolyásokban, mely elősegíti a sporthorgászatot. Nógrád megye területén több, mint húsz horgászvíz található, melyek közül kiemelkedik a nemzetközileg is ismert Maconka-víztározó. A megye legnagyobb felületű állóvize Magyarország egyik legnépszerűbb horgászhelye, számos kitüntető cím birtokosa, világbajnokságok helyszíne.

Az üdülési célra, fürdőzésre használt vizek száma jóval alacsonyabb. Strandfürdő Balassagyarmaton, Salgótarjánban és Pásztón üzemel. Fürdőzési célra is használt, közkedvelt állóvíz a Bánki-tó, ahol minden évben megrendezésre kerül a Bánkitó Fesztivál.

TECHNIKAI SPORTOK

Nógrád megye természeti adottságai kedveznek a technikai sportok kedvelőinek. Az Országos Rallye Bajnokság részét képező Salgó Rallye hazánk egyik legrégebbi raliversenye, leghíresebb szakasza a Zagyvaróna és Cered közötti, kanyarokkal tarkított útszakasz. A domborzati adottságoknak köszönhetően elterjedtek a motosportok is, így több település, mint például Szada és Tolmács is rendelkezik cross pályával.

FALUSI TURIZMUS

Egy tájegység mindennapjainak, kultúrájának megismeréséhez vezető legjobb út a falusi turizmus. Palócföld népi építészetével, népművészetével, kézműves termékeivel, viseleteivel, hagyományaival, gasztronómiájával vonzza a látogatókat.

BOR- ÉS GASZTROTURIZMUS

Nógrád megye gasztroturizmusát a palóc nép konyhája határozza meg, mely jó alapot adhat a falusi- és rendezvényturizmusnak is. A palóc nép táplálkozási kultúráját a természeti, táji adottságok, az állat- és növényvilág, és a gazdálkodás módja szabta meg. Központi szerephez jutnak a különböző habart levesek, kásafélék és krumpliból, babból, káposztából készült ételek.

Pásztó és Szendehely hazánk legnagyobb történelmi borvidékének, a Mátrai borvidéknek része. Nagyobb szőlőültetvények helyi jelleggel a Mátra hegylábi területein fordulnak elő, illetve figyelemre méltóak a népi építészet jegyeit magukon hordozó pincesorok is.

KULTURÁLIS TURIZMUS

Nógrád megye kulturális értékei közül kiemelkedik Hollókő Világörökség részét képező Ófaluja, mely hazánkban Budapest mellett elsőként került fel 1987-ben a Világörökségi Listára. A 67 védett épületet magába foglaló együttes, többnyire földszintes, kontyolt nyeregtetős épületekből áll. Lakóik a palócok, akik ma is aktívan gyakorolják a hagyományukat.

Világörökségi várományos terület a magyarországi tájházak hálózata, melynek tagja a Bánk és Hollókő tájháza, illetve az Ipolytarnóci őselőhely. A lelőhely több millió éves ősmaradványoknak, nyomfossziliáknak ad otthont, melyek alapján rekonstruálhatóak az

ősföldrajzi viszonyok, életközösségek. Az 510 hektáros területet 1995-ben Európa Diploma díjjal tüntette ki az Európa Tanács.

Az épített örökség elemei közül kiemelkednek a műemlékek, mint hazánk történeti múltjának jellegzetes, pótolhatatlan emlékei. A megye területén található 380 db műemlék között számos vár, kastély, templom, népi épület található.

Nógrád megye, mint elnevezése is mutatja – a *grad* szláv szó jelentése vár – bővelkedik várakban és erődítményekben, mint például Drégely, Nógrád, Salgó, Somoskő, Hollókő vára. A 13. században épült kővárak állapot a török hódoltság és a Rákóczi szabadságharc után romlásnak indult, mára többségük rommá vált.

Jelentős vonzótényezőt jelentenek a 18-19. században épület kastélyok, kúriák is, mint például az alsópetényi Prónay-kastély, a berceli Kállay-kastély, a szécsényi Forgách-kastély vagy a sziráki Teleki-kastély. A történeti kerttel, kastéllyal, illetve kúriával érintett települések lefedik szinte egész Nógrád megye területét.

A terület múzeumai főként a városokhoz köthetőek, Salgótarjánban a Nógrádi Történeti Múzeum és a Bányamúzeum, Balassagyarmaton a Palóc Múzeum, a Pannónia Motorkerékpár Múzeum és a Civitas Fortissima Múzeum, Pásztón a Ciszterci Monostor, az Oskolamester Ház, Szécsényben a Kubinyi Ferenc Múzeum működik. Ezen kívül több kisebb kiállítás is található megyeszerte.

Vonzerőt képviselnek a térség rendszeresen megrendezésre kerülő programjai, rendezvényei, mint a Hollókői Húsvéti Fesztivál, a Kozárdi Almavirág Fesztivál, a Salgótarjáni Jazz és Dixieland Fesztivál, a Bbalassagyarmati Sörfesztivál, a Drégelypalánki Szondi Várjátékok, a Nógrádi Nemzetközi Folklor és Gasztronómiai Fesztivál, a Szurdokpüspöki Pünkösdi Libafesztivál vagy a Kazári Búcsú és a Bánki-tó partján rendezett Louis Armstrong Jazzfesztivál.

A vallási és zarándokturizmus kiemelt helyszíneit képezi a Mátraverebély – Szentkút Nemzeti Kegyhely katolikus búcsújáróhely, valamint a Dalai Láma által felszentelt tari Buddha park és Kőrösi Csoma Sándor Emlékpark és a becskei Megvilágosodás-sztúpa.

A kulturális turizmus elengedhetetlen részét képezi a palóc kultúra és viselet. A palócok a Mátra és a Bükk vidékétől északra eső medencékben és az Ipoly völgyében élő parasztság népi elnevezése. Palócföld (vagy Felföld) lakóit leginkább a közös folklór, egészen a múlt századig fennmaradt nagycsaládrendszer és az azt tükröző településrendszer, az erős vallási identitás és a nyelvjárás határozza meg. A palóc nép kiemelkedően gazdag hiedelemvilággal és szokásokkal rendelkezik. Palócföldön számos viselet (bujáki, hollókői, őrhalmi, nagylóci stb.) alakult ki, azonban az öltözet falvanként és csoportonként kifejezte a viselője korát és vagyoni állapotát. A férfiak viseletének általános darabja a fehér posztóból készült szűr, a fekete báránybőrből készült kucsma, a kivarrt vászoning, a hosszú szűk gatyka, a bő vászongatyka és a ködmön. A női ruházatkodás jellemzője a rövidszoknyás viselet. A hétköznapiakon pendelyt, kötényt és félinget, és kendőt, míg ünnepnapokon díszes szoknyát és főköttöt viseltek.

A megyei értéktárak jogszabályi háttérét a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény adja. A megyei honlap (<http://nogradikum.hu/>) adatbázisa alapján Nógrád megye 68 db „Nógrádikummal” büszkélkedhet. Az értéktár az épített és természeti környezeti értékek (pl. várak, templomok, temetők stb.) mellett a kulturális örökség elemeit (pl. hagyományok, rendezvények, népviseletek) is felsorolja.

TERMÁL- ÉS GYÓGYTURIZMUS

Nógrád megye egyetlen meleg vizes fürdője Pásztón működik. A több mint 400 méter mélységű termálkút kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos gyógyvize gerincoszlop deformáció, mozgásszervi megbetegedések, nőgyógyászati problémák és hurutos megbetegedések kezelésére alkalmas. A fürdő területén jelenleg három medence várja az ide látogatókat.

Nógrád megye különleges OTH által elismert gyógyvize a Sóshartyánban feltörő Jódacqua forrás, melynek jódos-brómos vizét 1951 óta palackozzák. A világviszonylatban negyedik helyen álló, magas bromid és jodid tartalmú víz kiválóan alkalmas golyvás megbetegedések kezelésére, valamint magas vérnyomás, érelmeszesedés és különböző emésztőrendszeri betegségek megelőzésére.

HIVATÁS TURIZMUS

A hivatásturizmus a foglalkozással kapcsolatos szakmai és szabadidős tevékenységek együttese. Fő jellemzője, hogy a résztvevők nem saját vásárlóerőből és általában nem saját szabadidejük terhére vesznek részt a turizmusban, de a meglátogatott helyen ugyanazon szolgáltatásbázis igénybevétele történik, mint a szabadidős turizmus során.

A megyében csak kevés helyen áll rendelkezésre a hivatásturizmus igényeit kielégítő, magas felszereltségű, és szolgáltatási kínálattal rendelkező konferenciaterem, vagy rendezvényhelyszín.

TEMATIKUS UTAK

A tematikus utak olyan turisztikai termékek, amelyek különböző közlekedési formák igénybevételével megközelíthető természeti és mesterséges attrakciókat fűznek fel egy kiválasztott téma köré. A tematikus utak kialakításának célja az érdeklődés felkeltése, olyan települések bevonása a turizmusba, melyek önmagukban nem rendelkeznek elegendő vonzótevékenységgel. Az eddig ismeretlen területek átláthatósága megnövekszik, a távolinak vélt helyek jobban elérhetőek, közelebbinek tűnnek, mivel útközben egyéb nevezetességek is megtekinthetőek.

A turisztikai attrakciók egy speciális fajtája a tematikus parkok. Nógrád megye területén két tematikus park alakult ki, a Cserhát Natúrpark és a Nógrádi Geopark.

A 24 települést összefogó Cserhát Natúrpark célja Palócföld épített és természeti környezetének védelme, rehabilitációja, a palóc hagyományok és kultúra megőrzése, az itt élők életminőségének javítása. A létrehozásának és működésének fő célja a Palócföld épített és természeti környezetének védelme, rehabilitációja, a palóc nép hagyományainak, kultúrájának megőrzése, életminőségének javítása köré csoportosulnak.

A Novohrad-Nógrád Geopark feladata a földtudományi, táji, természeti, ökológiai, archeológiai, történelmi és kulturális értékek megőrzése, bemutatása, turisztikai terméké formálása. A világ első határon átnyúló geoparkja 64 hazai, és 28 szlovák települést ölel fel.

A Közép-Európai Vaskultúra útja az ipari, kohászati és vasgyártási hagyományok megőrzésére, bemutatására létrehozott útvonal. A tematikus út Nógrád megyei állomásai a salgótarjáni Acélárugyár Rt. és gyártelep, Salgóbánya Bányatelep, Rónabánya Bányatelep és Rákócziabánya Bányatelep.

A megye legautentikusabb tematikus útja kétség kívül a Palóc út, mely 98 Nógrád és Heves megyei taggal rendelkezik. Célja a települések értékeinek bemutatása és egyedülálló programlehetőségek kínálata. Az utat bejárva megismerhetünk a palóc viselettel, népszokásokkal, tárgyi és néprajzi értékekkel.

Északi várak útja Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megye területén található erődítményeket fűzi fel. Célja az üzemeltetők érdekeinek összehangolása, a várak megőrzésének, helyreállításának, működtetésének elősegítése, a közös turisztikai és marketing tevékenység. Az Északi várak útjának jelenleg négy nógrádi állomása van, Somoskő, Salgó, Hollókő és Nógrád.

A Gyöngyök útja – Via Margaritarum 760 kilométeres zarándokút, mely Mátraverebélyt – Szentkutat és az ausztriai Mariazellt köti össze. A nagyrészt turistajelzéseket követő zarándokút változatos tájakon haladva köt össze számos történelmi és egyházi központot.

További jelentős zarándokút a Mária út, mely Közép-Európa spirituális túraútja. Kereszt alakot képezve köti össze Mariazellt Csíksomlyóval, illetve Częstochowát Medjugorjával. Az út teljes hossza 1400 kilométer, melynek több szakasza is érinti a megyét.

12.3. TURISZTIKAI INFRASTRUKTÚRA

KÖZLEKEDÉS

Nógrád megye közúti közlekedését elsősorban az észak-déli irányú 2 sz. Budapest–Vác–Rétság–Hont és a 21 sz. Hatvan–Somoskőújfalu elsőrendű főutak, másodsorban a kelet-nyugat irányú 22 sz. Rétság–Salgótarján és 23. sz. Kisterenye–Tarnalelesz másodrendű főutak határozzák meg. A turizmus szempontjából azonban megkerülhetetlenek az egyes településeket összekötő mellékúthálózat. A sokszor festői környezetben kanyargó hegyvidéki utak minősége több esetben kívánnivalót hagy maga után. A megye országos közlekedési hálózatba történő bekapcsolását az M3 autópálya biztosítja.

Nógrád megye vasúthálózata a múlt században épült ki, a kor igényeinek megfelelően. Meghatározó a Szlovákiával is kapcsolatot teremtő a 81-es sz. Hatvan–Somoskőújfalu (az ország második legmeredekebb vasútvonala), a 78-as sz. Aszód–Balassagyarmat–Ipolytarnóc vasútvonal, valamint a terület nyugati feltárását biztosító 75-ös. sz. Vác–Balassagyarmat vonal. A megye belső területeinek, így a turisztikai célpontoknak az elérését szolgáló 76, 83 és 84. sz. vasúti mellékvonalakon megszűnt a személyszállítás, majd a pályák többsége a biztosítórendszerek eltulajdonítása miatt használhatatlanná vált.

A megye Szlovákiával való közúti kapcsolatát Parassapuszta, Balassagyarmat, Pösténypuszta, Ráróspuszta, Ipolytarnóc, Somoskőújfalu és Cered szolgálja, melyek közül Ipolytarnóc és Somoskőújfalu vasúti határátkelőként is üzemel.

Nógrád megye közúti közösségi közlekedését a KMKK Középkelet-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. biztosítja. Távolsági buszjáratokkal a térség Budapestről, Miskolcra, Egerből és Hatvanból is jól elérhető. A megye minden települése elérhető autóbusszal, a járatok sűrűsége azonban változó. Nógrád megye városai közül Salgótarján, Balassagyarmat és Bátortereny rendelkezik helyi közösségi közlekedéssel.

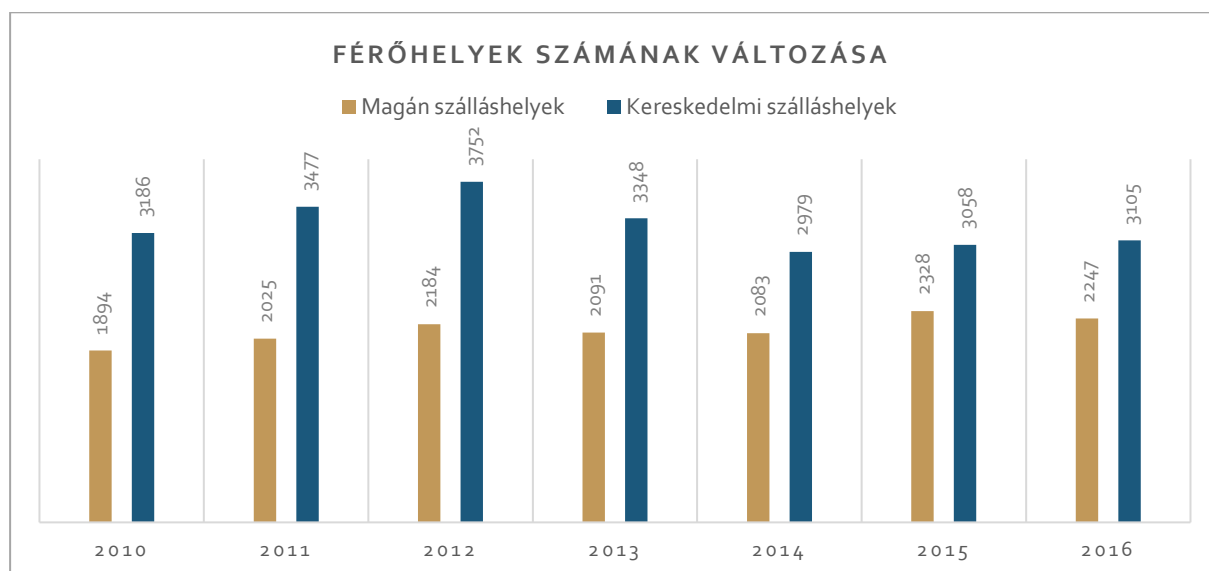
A turisztikai szempontból is meghatározó kerékpáros közlekedés infrastrukturális kiépítettsége nagyon alacsony, többnyire pár kilométeres, szomszédos településeket összekötő szakaszok épültek ki, azonban a kis forgalmú mellékutak eleve alkalmasak lehetnek kerékpározásra.

A megyében nemzetközi, illetve kereskedelmi repülőtér nem található. A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér az M3 autópályán érhető el. Egyéb polgári célú, nem nyilvános repülőtér található Bátortereny és Rétság területén, melyek füves kifutópályája sport és szabadidős célokat szolgál.

SZÁLLÁSHELYEK, VENDÉGLÁTÁS

A turisztikai infrastruktúra legfőbb elemei a szálláshelyek és vendéglátóhelyek mennyiségi és minőségi kínálata.

Az szálláshelyek meghatározó mérőszámai a kapacitás és a vendégforgalom körébe sorolhatóak. Nógrád megye 2016-ban 327 kereskedelmi és magán szálláshelyen, 5352 férőhellyel rendelkezett, mely az elmúlt években változó tendenciát mutat.

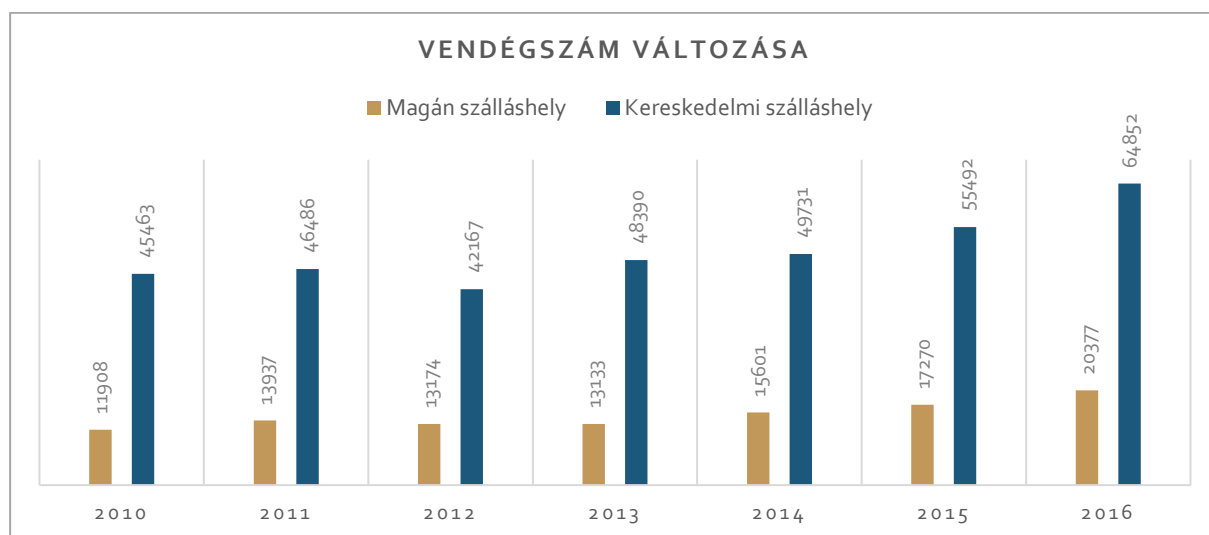
160. ábra: Férőhelyek számának változása
(Forrás: KSH)

A kereskedelmi szálláshely egységek száma 2010-2016 között kismértékű növekedést, míg a férőhelyek száma változó tendenciájú csökkenést mutat. Kedvezőtlen a megyében a magas

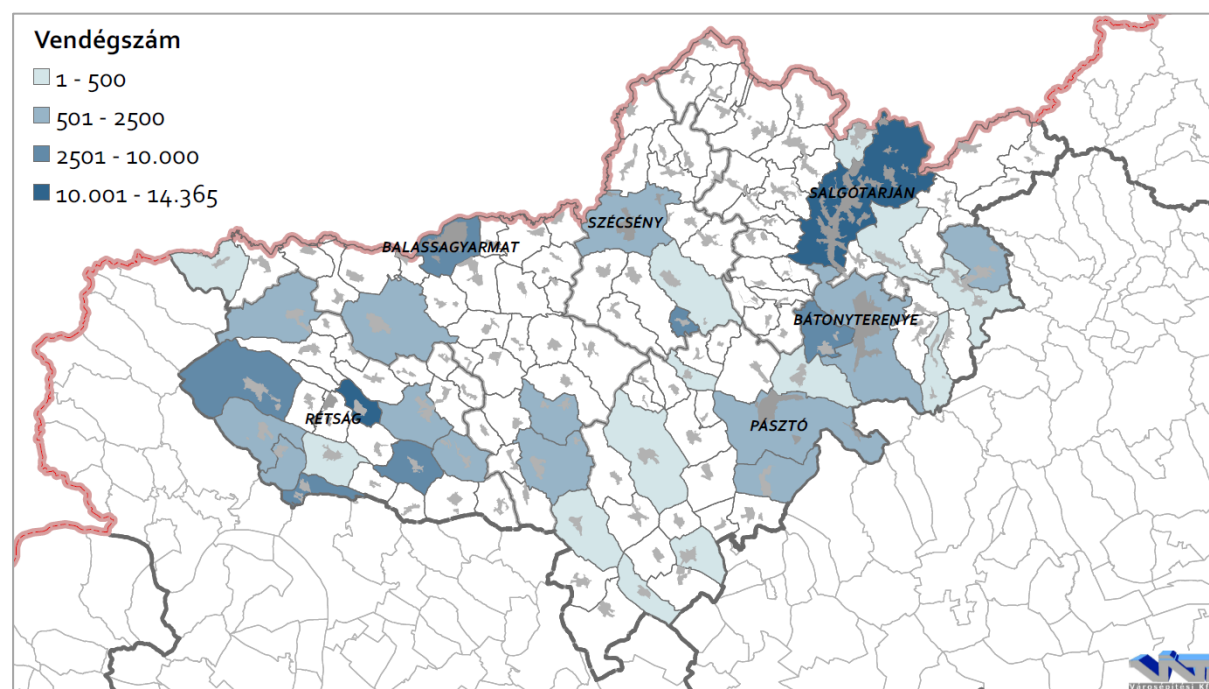
színvonalú szolgáltatást nyújtó szállodák kis száma, mely az összes kereskedelmi szálláshely 16%-át képezi, az egységek egyharmada közösségi szálláshely, fele üdülőtábor és panzió.

A magán szálláshelyek száma 2010 és 2016 között 353 egységgel nőtt, viszont a férőhelyek száma összességében csökkenést mutat. A magán szálláshelyek 39%-a falusi, míg 61%-a egyéb szállásadás.

A szálláshelyek Nógrád megyén belüli területi megoszlásáról nem áll rendelkezésre információ, mivel a KSH adattáblája nagyon sok, adatvédelem miatt meg nem jeleníthető cellát tartalmaz.

161. ábra: Vendégszám változása
(Forrás: KSH)

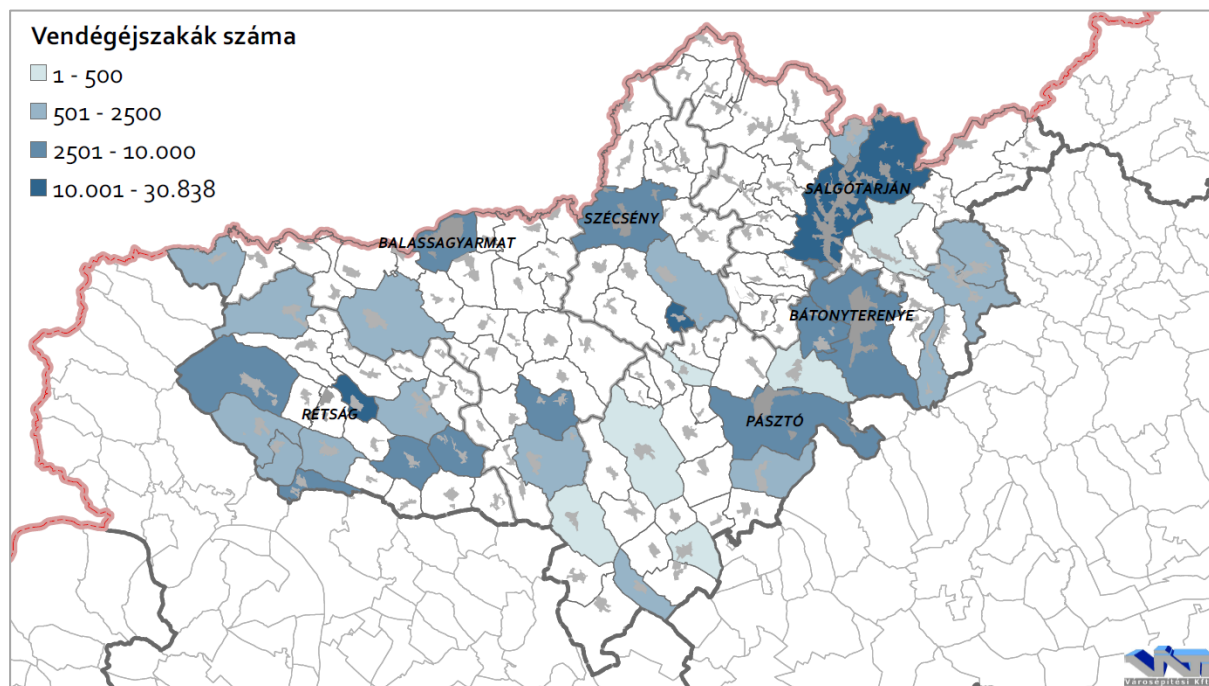
162. ábra: Vendégszám
(Forrás: KSH)

A szálláshelyek vendégforgalmát leginkább a vendégek számával és a vendégéjszakákkal lehet jellemezni. Nógrád megyében 2016-ban összesen 85.229 vendég, 186.901

vendégéjszakát töltött el, mely eredmény jelentősen elmarad a régió más megyéinek értékeitől. Azonban a megyében mindkét érték 2010-2016. között jelentős növekedést mutat.

A vendégforgalom területi megoszlását szemlélve jó látható, hogy a legtöbb vendég- és vendégéjszaka számmal a városok és a turisztikai desztinációk rendelkeznek, mint például Bánk, Diósjenő, Hollókő, vagy Mátraverebély.

163. ábra: Vendégéjszakák száma
(Forrás: KSH)

A kereskedelmi szálláshelyeken 2016-ban a vendégek 7% külföldi, az eltöltött vendégéjszakák tekintetében pedig 11%-ban részesülnek, míg a magánszálláshelyek esetében ez az arány 6, illetve 7%. Az eredmények a régió egyéb megyéihez képest jelentősen alulreprezentáltak, azonban megyén belül 2010-2016. között jelentős növekedés történt a külföldi vendégforgalmat tekintve.

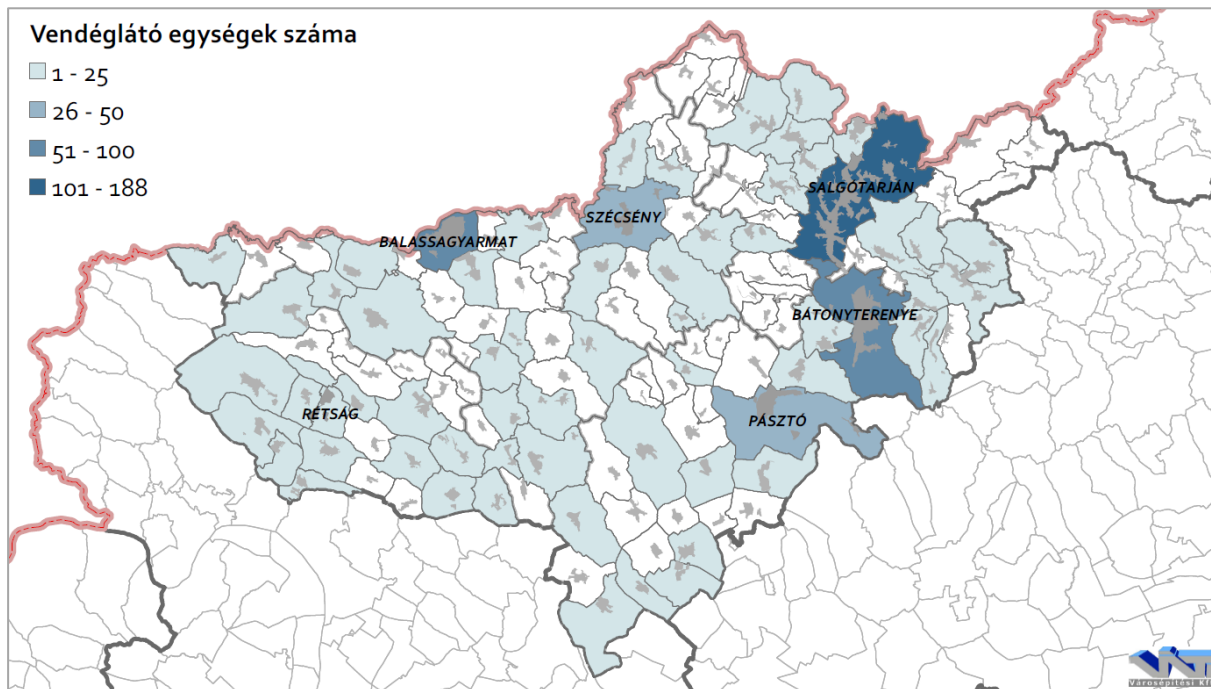
23. táblázat: Külföldi vendégszám változása
(Forrás: KSH)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
BAZ megye	62.384	69.049	73.580	76.691	94.346	95.160	108.330
Heves megye	40.852	49.111	55.388	73.119	77.260	85.081	89.572
Nógrád megye	3748	3913	3976	3600	4065	5894	5507

24. táblázat: Külföldi vendégéjszakák számának változása
(Forrás: KSH)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
BAZ megye	152.079	181.057	183.127	203.487	248.767	243.021	302.268
Heves megye	113.902	137.111	149.253	195.531	206.594	238.857	250.421
Nógrád megye	11.527	11.876	15.698	12.021	14.379	18.217	18.411

Nógrád megyében a vendéglátóhelyek száma az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat, a KSH adatai szerint 2016-ban 826 db vendéglátó egység található a megyében, melynek 39%-a italbolt, 36%-a étterem, büfé, 14%-a munkahelyi, központi főzőkonyha. A vendéglátóhelyek területi eloszlását tekintve Salgótarján, Balassagyarmat, Bátortereny, Pásztó és Szécsény emelhető ki, mint jelentősebb kínálattal rendelkező település.

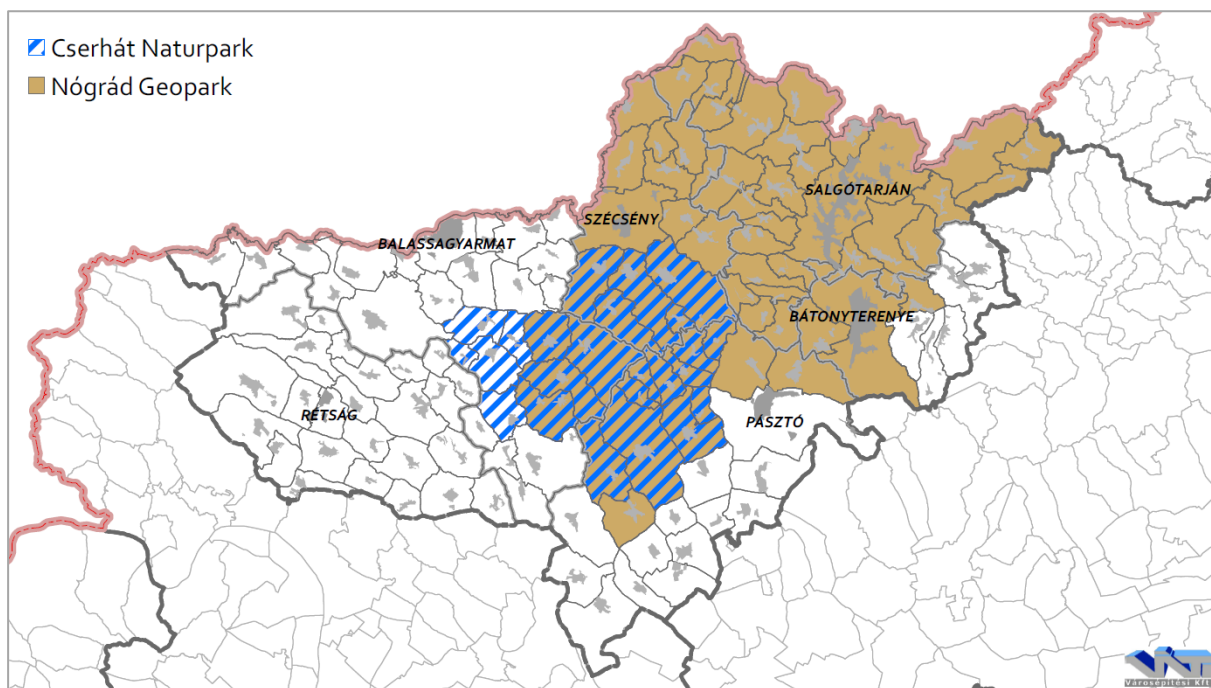
164. ábra: Vendéglátóegységek száma
(Forrás: KSH)

MARKETING TEVÉKENYSÉG, SZERVEZETEK

A térségben több különböző turisztikai tevékenységet, fejlesztéseket koordináló szervezet működik, melyek a megye különböző egységeit fedik le. A megye attrakcióit, turisztikai szolgáltatásait ismertető legfontosabb felületek a Nógrádikum, a Cserhát Natúrpark, A Nógrádi Geopark és a Palóc út, amely egységes formában viszonylag sok információval szolgál a térségbe látogató számára.

A turisták szakszerű tájékoztatására létrehozott országos Tourinform iroda rendszernek kizárólag a megyeszékhelyen, Salgótarjánban működik egész évben nyitva tartó irodája.

A tájékoztatást segítik az egyes települések által üzemeltetett honlapok, melyek szinte mindegyike kínál információt a település nevezetességeiről, szálláshelyeiről és egyéb szolgáltatásairól.

165. ábra: Cserhát Natúrpark és a Nógrád Geopark elhelyezkedése
(Forrás: Cserhát Natúrpark és Nógrád Geopark honlapja)

13.1. FOGALOMMAGYARÁZAT

TÁJÉRZÉKENYSÉG

„A tájalkotó elemek terhelésekkel szembeni ellenálló képességének mértéke.” (Forrás: Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata II. Kötet – 94. oldal)

TÁJTERHELÉS

„A tájra gyakorolt természeti és antropogén hatások, amelyek tulajdonságainak romlásához vezetnek.” (Forrás: Csemez Attila - Tájtervezés – tájrendezés – Mezőgazda Kiadó - 1996. - ISBN: 9637362568 – 439. oldal)

„A tájhasználat során a különböző (infrastruktúra és területhasználat) tevékenységekből a tájat érő különböző jellegű és mértékű terhelő hatások összessége.” (Forrás: Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata II. Kötet – 94. oldal)

TÁJTERHELHETŐSÉG

„A táj folyamatos használatának azonos szintje, amely a táj ökológiai, illetve a tájhasználat egyéb (egészségügyi, műszaki) feltételeinek veszélyeztetése nélkül nem haladható meg.” (Forrás: Csemez Attila - Tájtervezés – tájrendezés – Mezőgazda Kiadó - 1996. - ISBN: 9637362568 – 439. oldal)

„A tájnak olyan mértékű igénybevétele, amely mellett a tájalkotó elemek (növényzet, az állatvilág, a vizek, a levegő és a talaj), illetve azok egymással kölcsönhatásban élő együttese maradandóan nem károsodik.” (Forrás: Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálata II. Kötet – 94. oldal)

13.2. MÓDSZERTAN

BEVEZETÉS

A táj terhelhetőségének értékelése során a Szent István Egyetem (korábban: Budapesti Corvinus Egyetem) által kidolgozott tájértékelési metodika került alkalmazásra, továbbá kiegészítésre. (Hasonló metodikájú tájértékelés született Nógrád Megye hatályos Területrendezési Tervének, illetve az Országos Területrendezési Terv 2013. évi felülvizsgálatának készítése során.)

A vizsgált, korábbi tájértékelési módszerek jelen esetben az alábbi elemekkel kerültek kiegészítésre, továbbfejlesztésre:

- ❖ Az értékelés során jóval több, adatszolgáltatásra alapuló elem került vizsgálatra, ezáltal pontosabb képet kapva a táj érzékenységről.
- ❖ A táj terhelhetőségi értékelés eredményét a megye településeire vetítve is megvizsgáltuk, az egyes terhelhetőségi értékek átlagát településekre vetítve kiszámoltuk, így településenként is kirajzolódott a táj terhelhetősége.

Jelen értékelés során 500 x 500 méteres vektoros cellaháló adta az értékelés alapját. Nógrád Megye közigazgatási területét 10629 db cella fedi le. Az egyes cellák adattábláinak kódolásával végeztük el az értékelést. A felületi elemek esetében azt is vizsgáltuk, hogy az egyes cellák milyen mértékben fedettek az egyes vizsgálati elemekkel. Amennyiben egy cella 50%-nál magasabb mértékben volt fedett, úgy az adott cella esetében kétszeres súllyal vettük figyelembe az érintett vizsgálati elemet.

Az alábbiakban az értékelés tematikáját mutatjuk be.

ÉRTÉKELÉS TEMATIKÁJA

1. A táj érzékenységeinek vizsgálata

Az első lépésben a táj érzékenységeinek vizsgálatát végeztük el. E munkafázis során a vizsgálati cellák tájérzékenységi tényezőkkel való érintettségét vizsgáltuk. A tájérzékenységi tényezők a pontozási rendszerben pozitív értékeket kaptak.

2. A táj terheltségének vizsgálata

A második lépésben a táj terheltségének vizsgálatát végeztük el. E munkafázis során a vizsgálati cellák tájterhelhetőségi tényezőkkel való érintettségét vizsgáltuk. A tájterhelhetőségi tényezők a pontozási rendszerben negatív értékeket kaptak.

3. A táji érzékenység vizsgálatának eredménye

A harmadik lépésben a táji érzékenység vizsgálatának eredményét készítettük el. Jelen esetben összegeztük az egyes vizsgálati cellák tájérzékenységi tényezőkkel való érintettségét, így kirajzolódott a megye teljes területére a táj érzékenysége.

4. A táji terheltség vizsgálatának eredménye

A negyedik lépésben a táji terheltség vizsgálatának eredményét készítettük el. Jelen esetben összegeztük az egyes vizsgálati cellák tájterhelhetőségi tényezőkkel való érintettségét, így kirajzolódott a megye teljes területére a táj terheltsége.

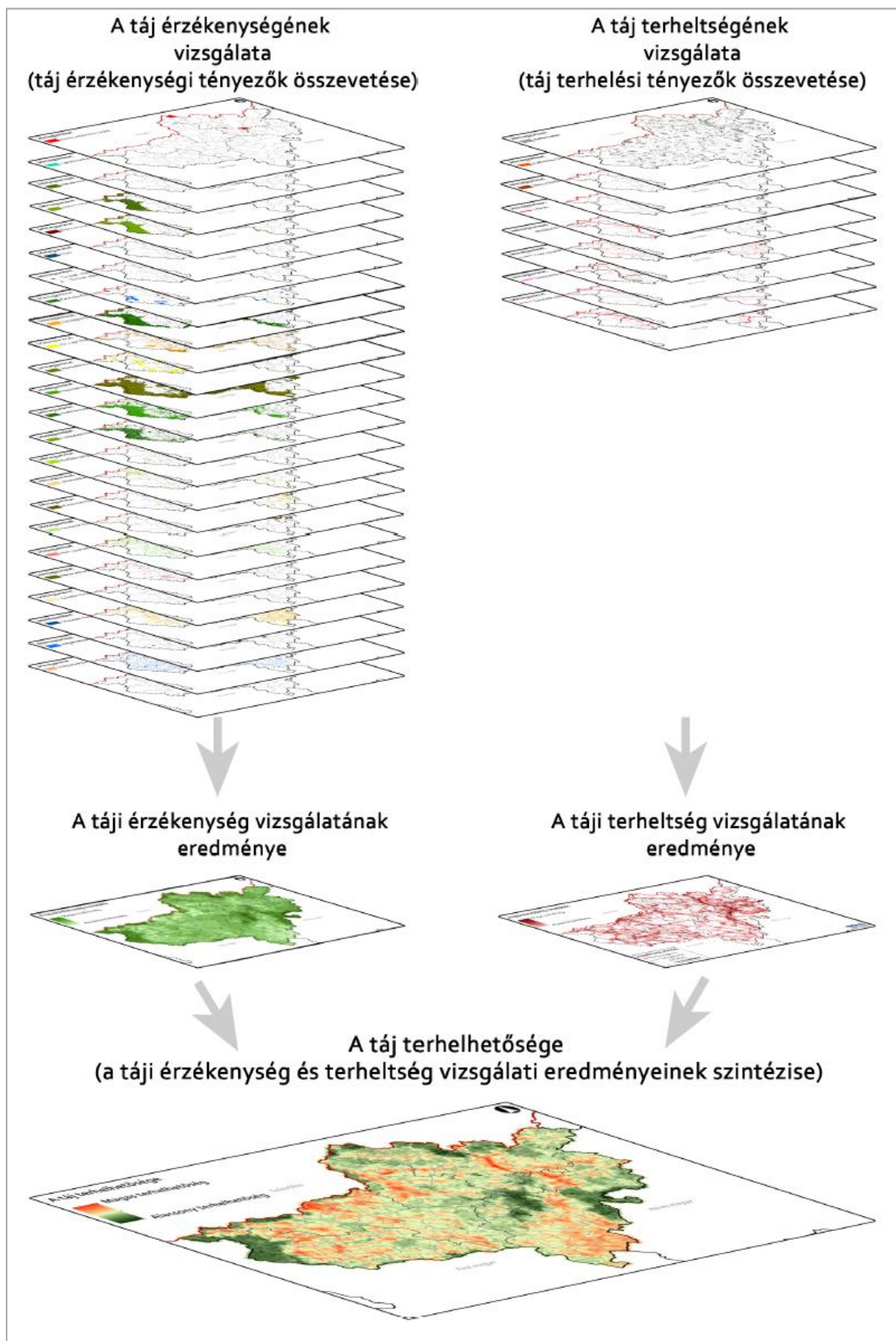
5. A táj terhelhetősége (a táji érzékenység és terheltség vizsgálati eredményeinek szintézise)

Utolsó lépésként, a táj terhelhetőség értékelése során összegeztük a táji érzékenység és táj terheltség vizsgálati eredményeit, melynek eredményéül kirajzolódott a táj terhelhetősége. Az eredményt cellánként is ábráztuk, ezen felül a cellaértékek átlagát településenként is megvizsgáltuk, így kirajzolódott az egyes települések átlagos tájterhelhetősége.

25. táblázat: Pontozási rendszer
(Forrás: Szerző készítése)

Tájérzékenységi tényezők	Pont érték	Tájterhelési tényezők	Pont érték
Natura 2000 SPA	10	Belterület	-10
Natura 2000 SAC	10	Külfejtéses bányaterület	-9
Fokozottan védett terület	10	Mélyművelésű bányaterületek	-7
Természetvédelmi Terület	9	Főúthálózat	-9
Tájvédelmi Körzet	8	Mellékúthálózat	-7
„Ex-lege” védett források	8	Vasúthálózat	-8
„Ex-lege” védett földvárak	8	Elektromos vezetékek	-6
Lápok	8	Szénhidrogén vezetékek	-5
Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület	7		
Világörökségi és Világörökségi Várományos terület	9		
OÖH - Magterület	8		
OÖH – Ökológiai Folyosó	6		
OÖH – Pufferterület	4		
Üzemtervezett erdőterület	7		
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	6		
Erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt terület	4		
Erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület	3		
Jó termőhelyi adottságú szántóterület	3		
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület	4		
Országos Vízügyi Övezet	8		
Vízgazdálkodási Térség	7		
Gyep (rét, legelő) művelési ágú terület	5		
Nádas művelési ágú terület	6		
Kert, gyümölcs, szőlő művelési ágú terület	2		
Szántó művelésű terület	1		

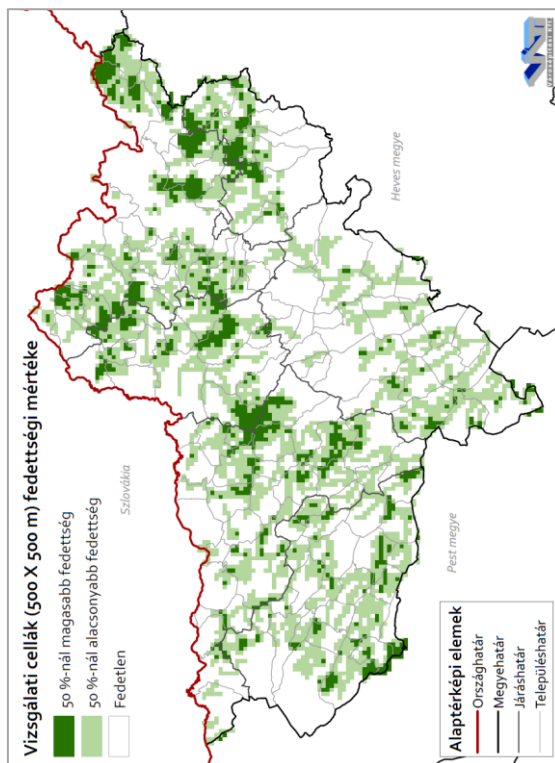
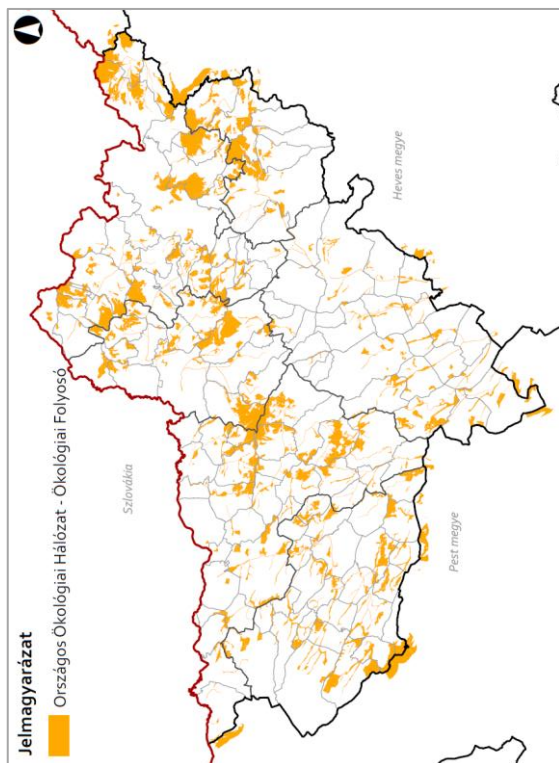
Megjegyzés: Annak ellenére, hogy az érzékenységi tényezők közül jóval több szerepel, mint terhelési tényező, az egyes elemek eltérő térbeli elhelyezkedéséből adódóan nagyon jól kirajzolódik a tájterhelés térbeli elhelyezkedése, így nem szükséges további terhelési tényező beiktatása, vagy a terhelési tényezők pontozási súlyának növelése.

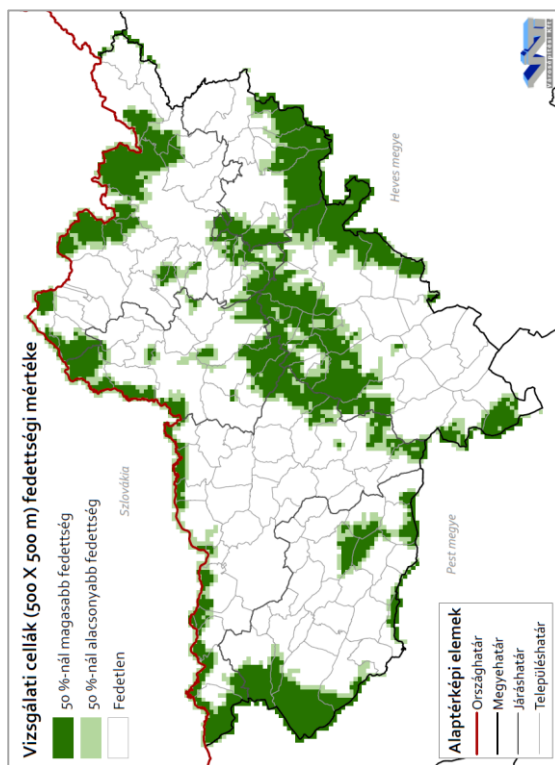
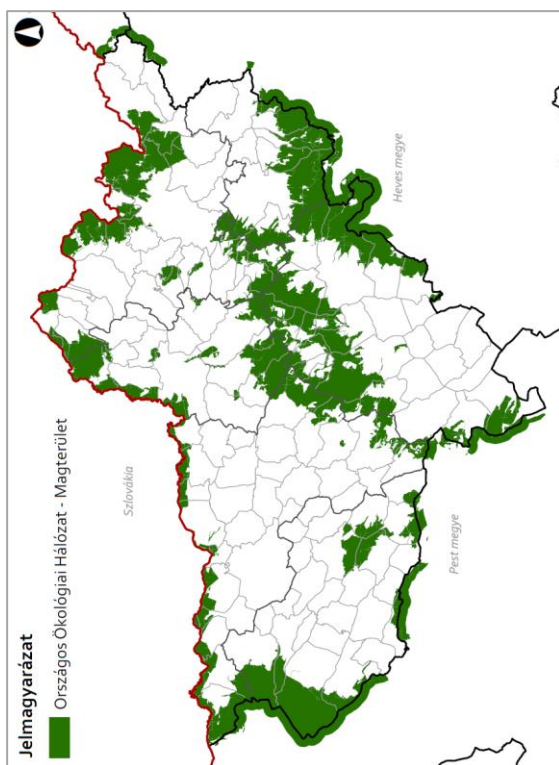
166. ábra: Tájterhelhetőség vizsgálat logikai felépítése
(Forrás: Szerző készítése)

13.3. VIZSGÁLAT

A TÁJ ÉRZÉKENYSÉGEK VIZSGÁLATA

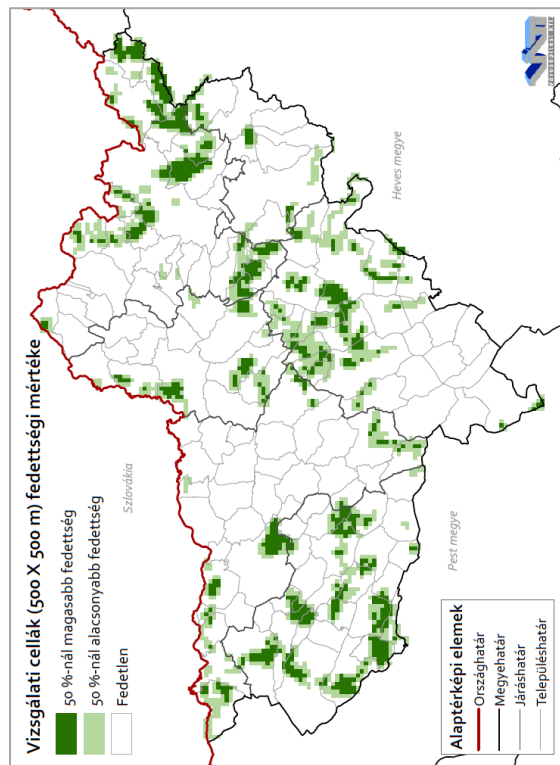
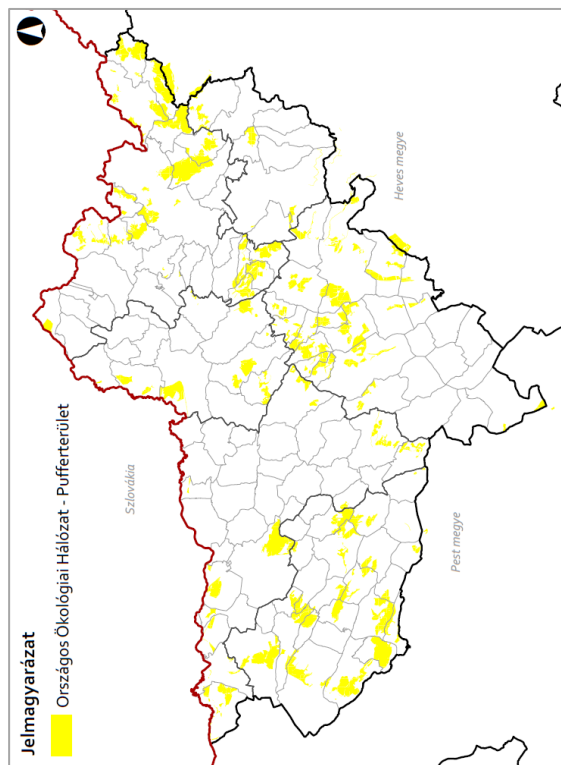

167. ábra: Országos ökológia Hálózat – Ökológiai folyosó

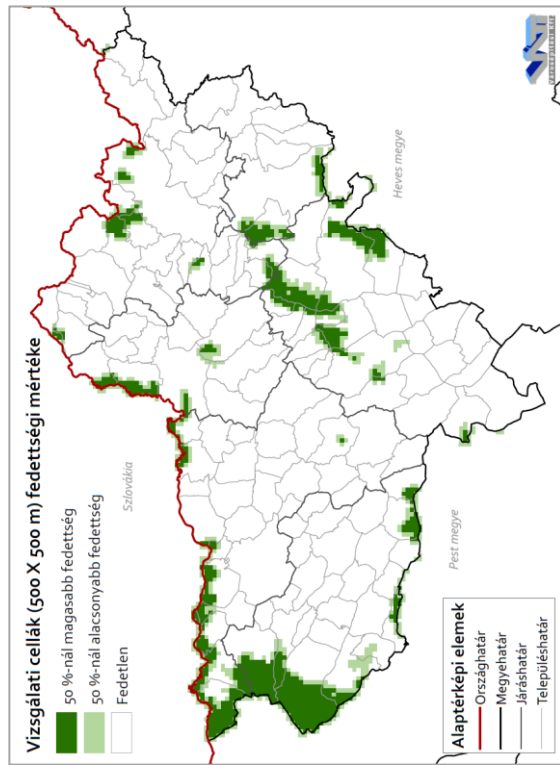
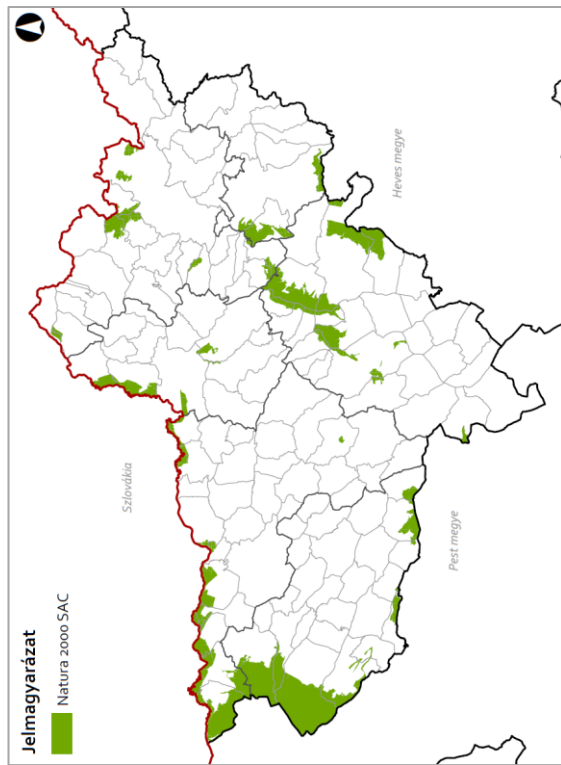

168. ábra: Országos ökológia Hálózat - Magterület

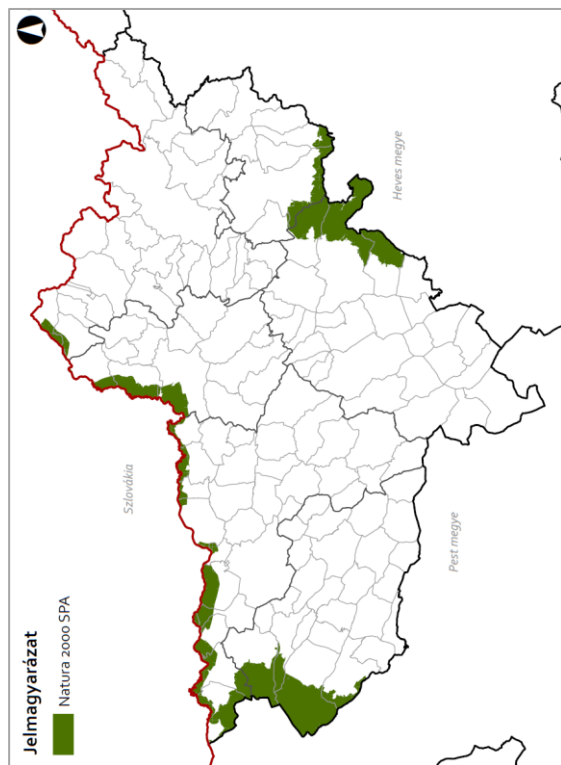

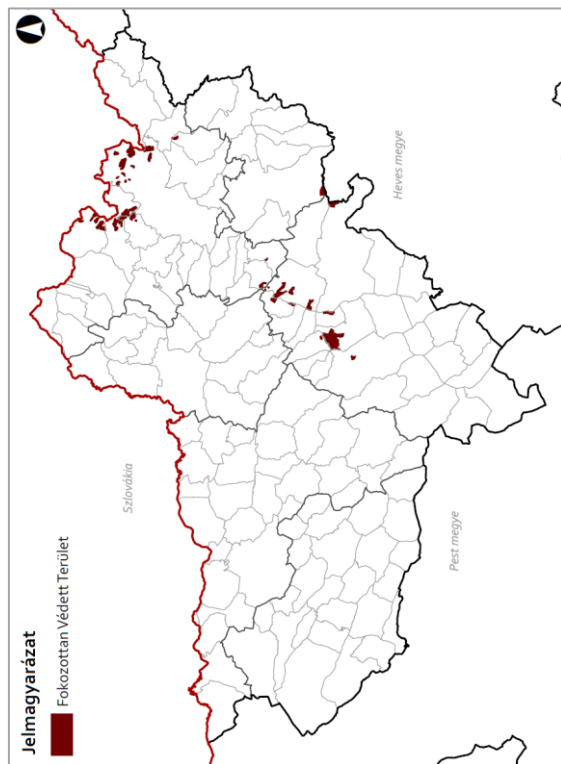
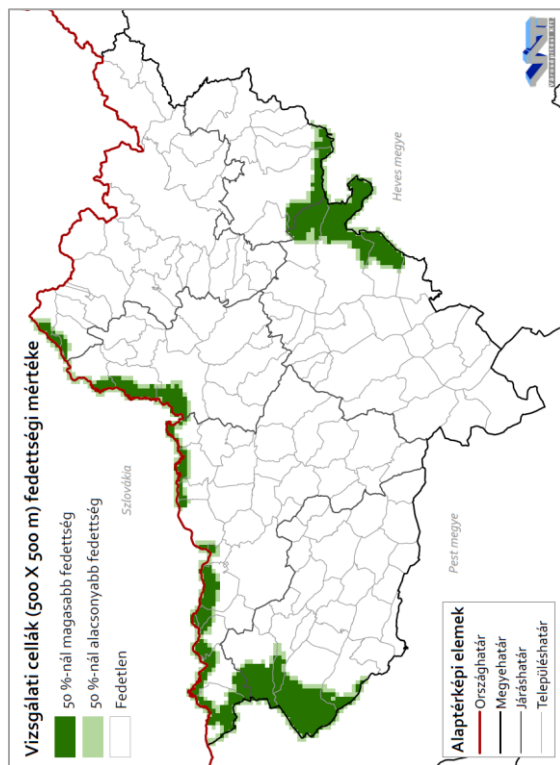
170. ábra: Országos ökológia Hálózat – Pufferterület

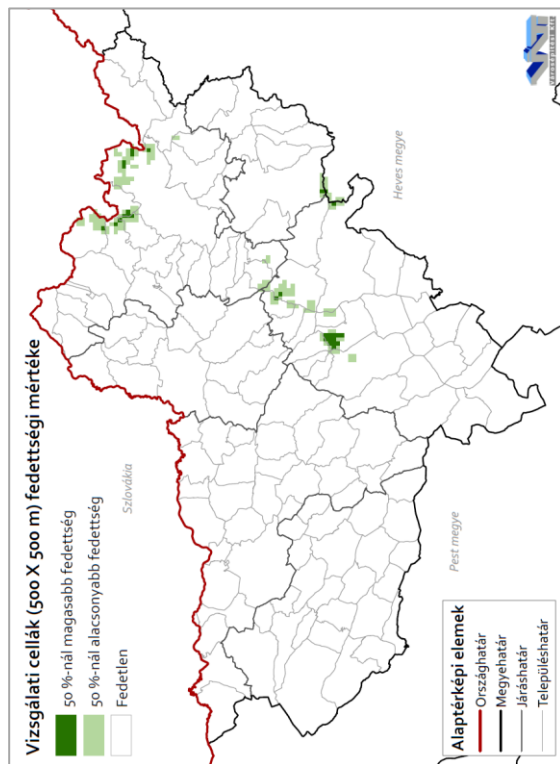
169. ábra: Natura 2000 SAC

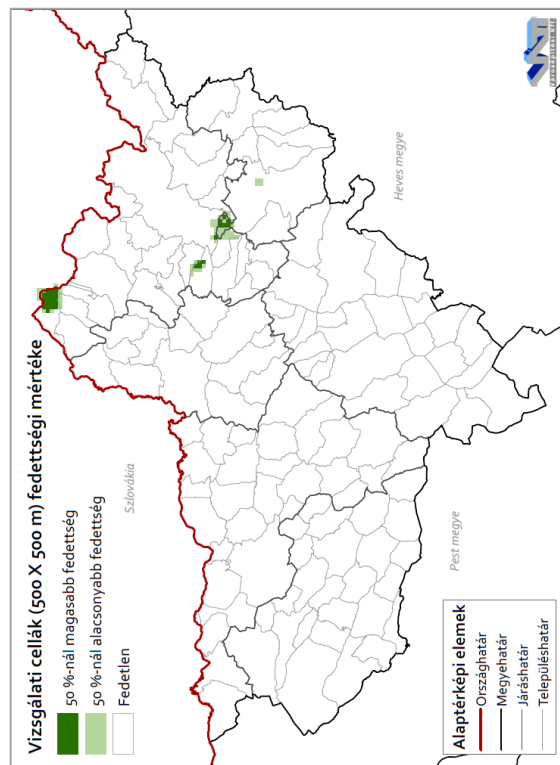
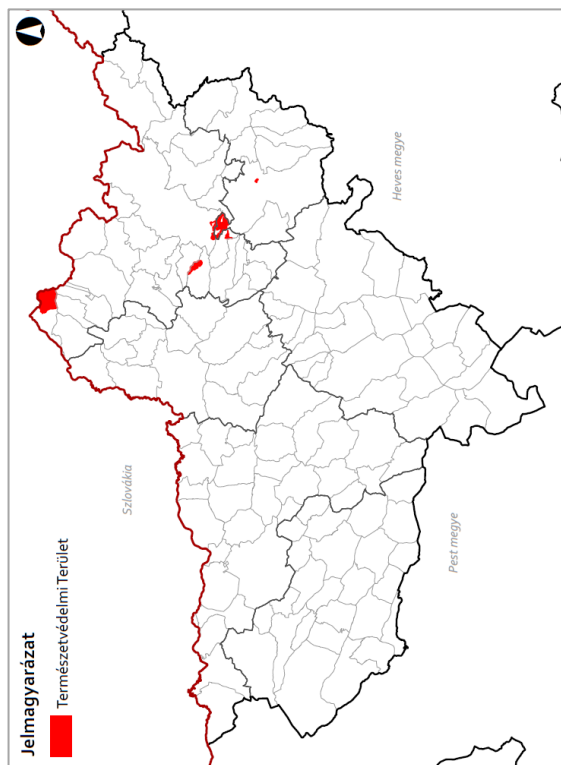

172. ábra: Natura 2000 SPA

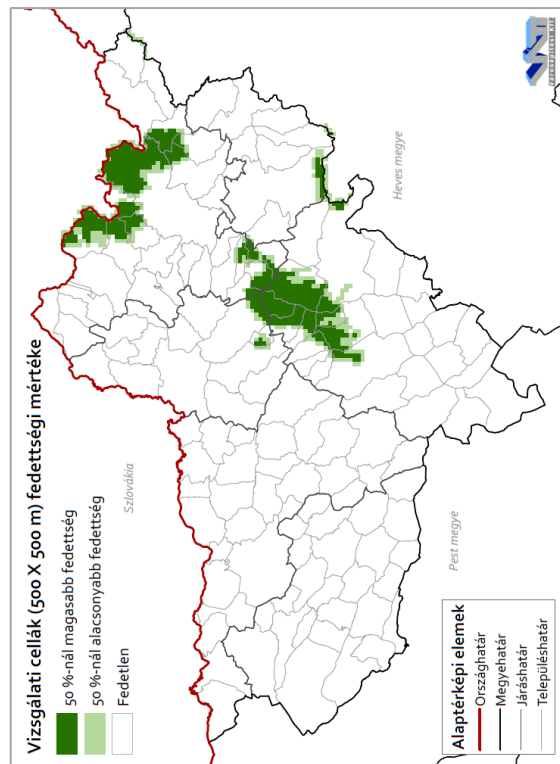
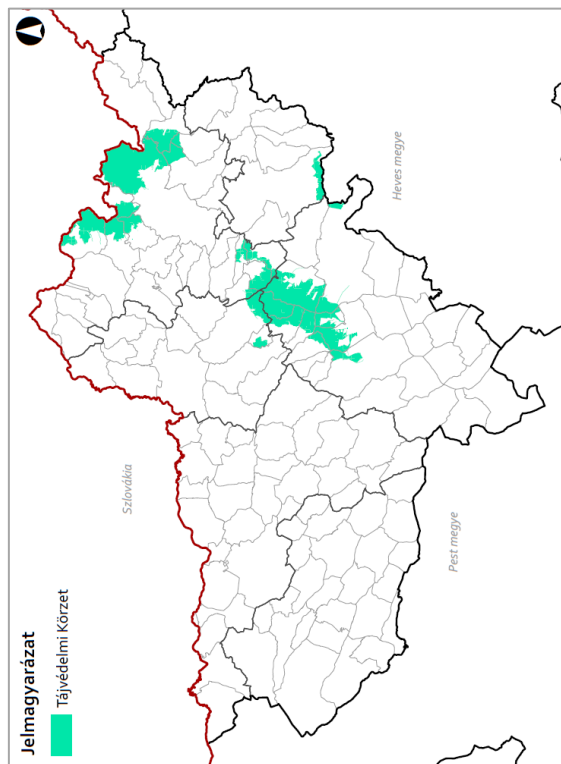

171. ábra: Fokozottan védett terület

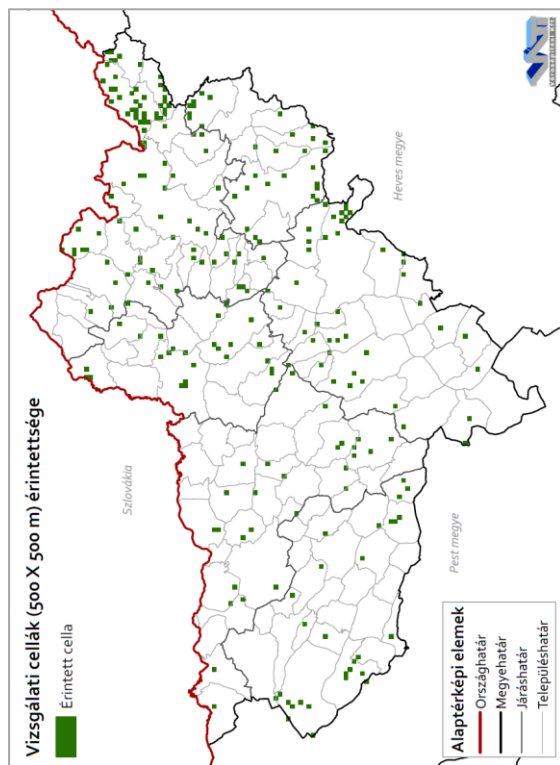
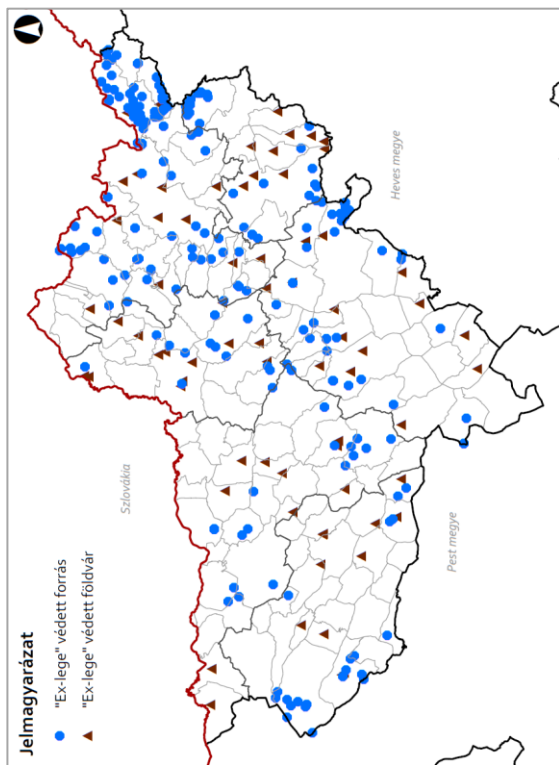

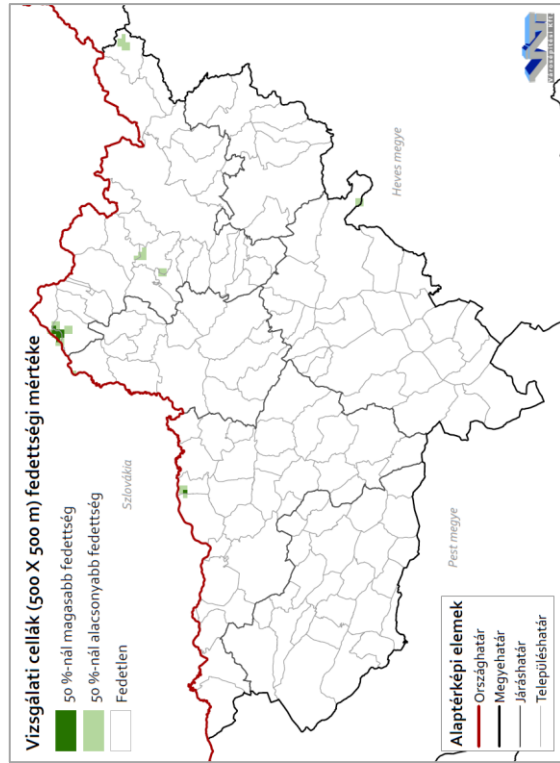
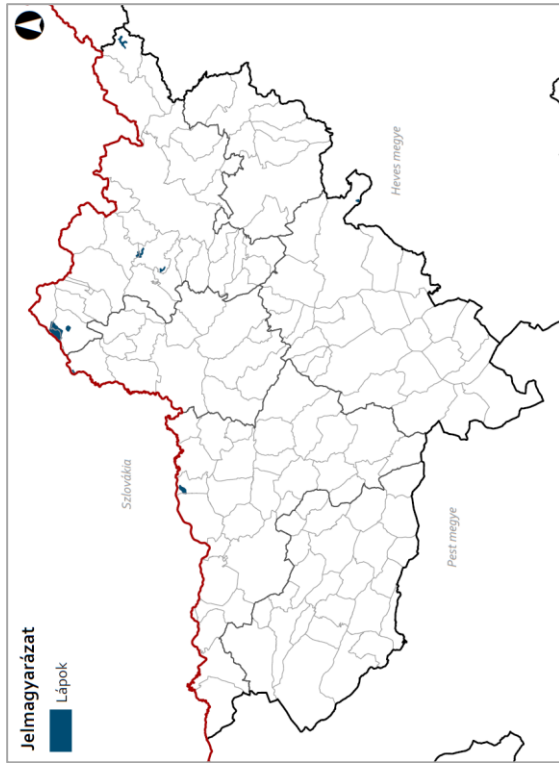
174. ábra: Természetvédelmi terület

173. ábra: Tájvédelmi körzet

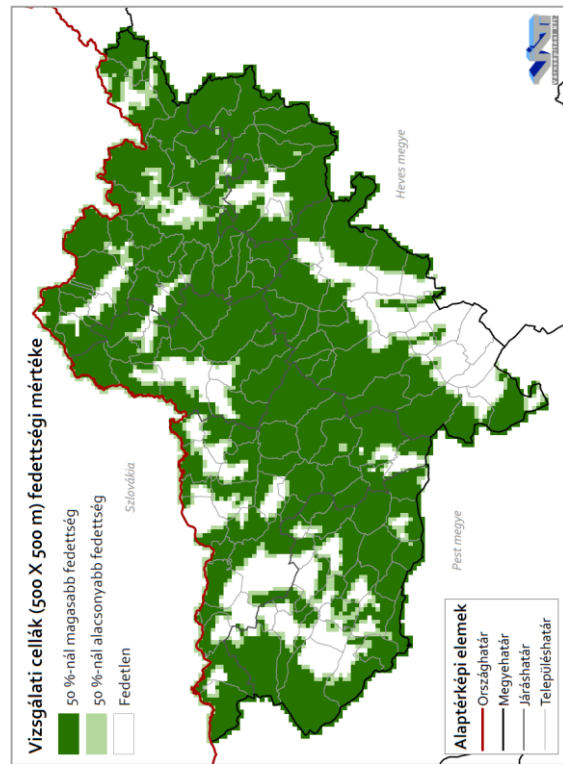
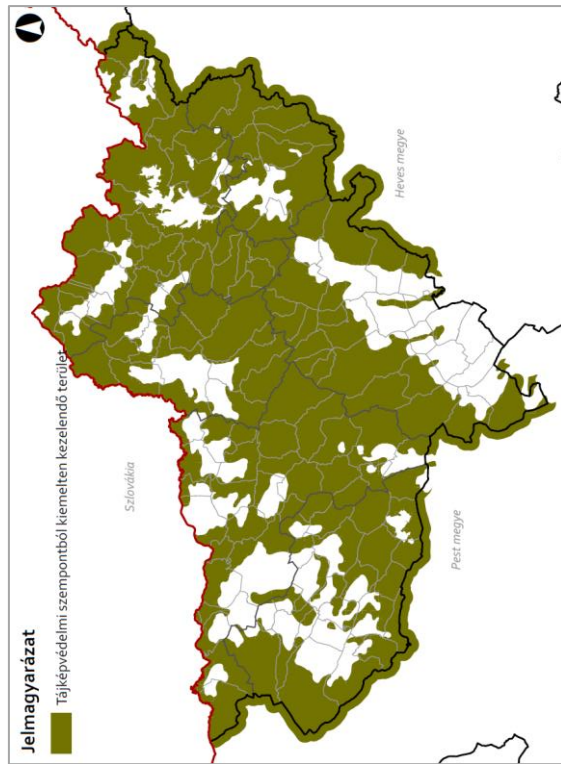

176. ábra: Ex lege védett elemek

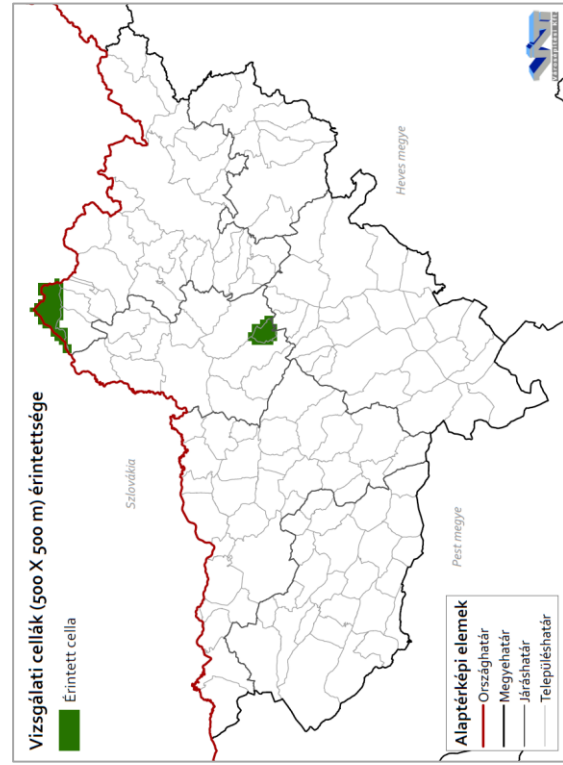
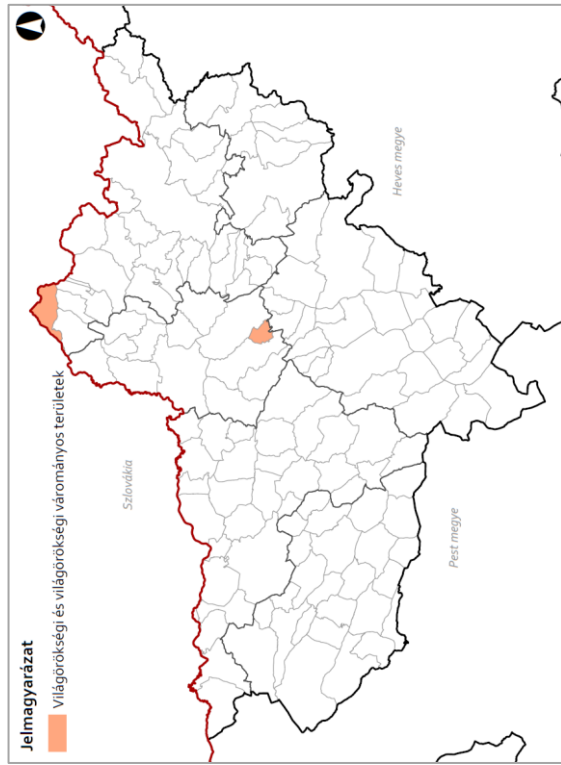

175. ábra: Lápok

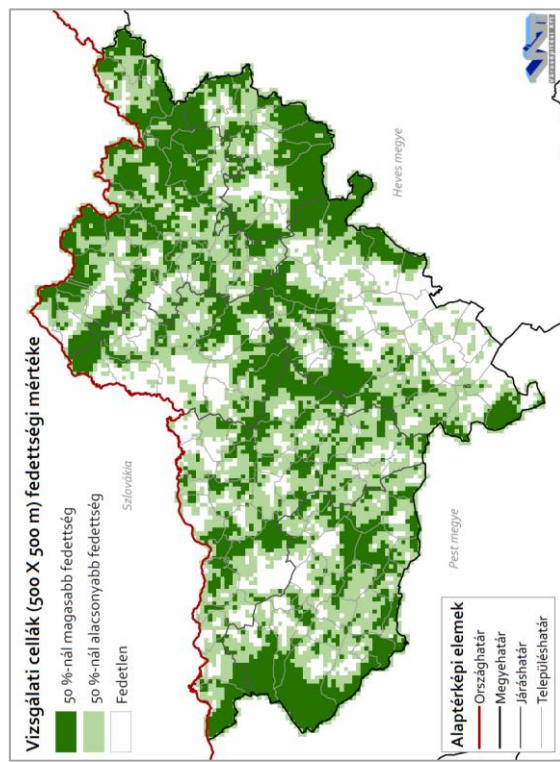
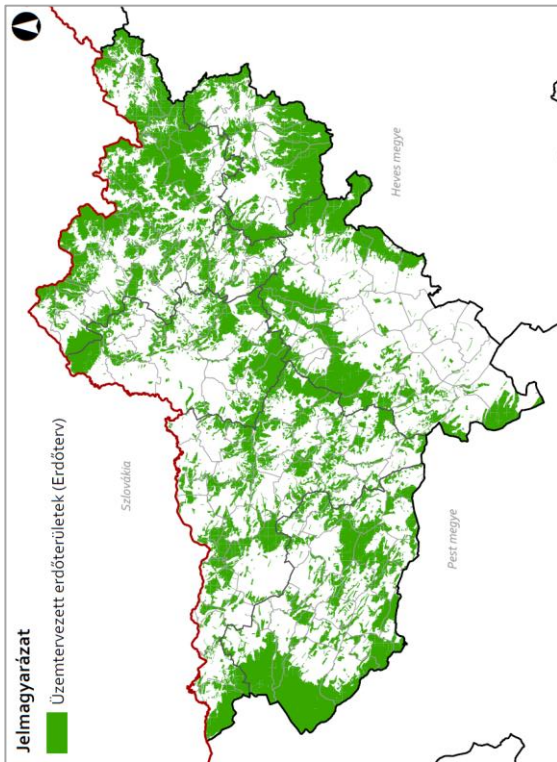

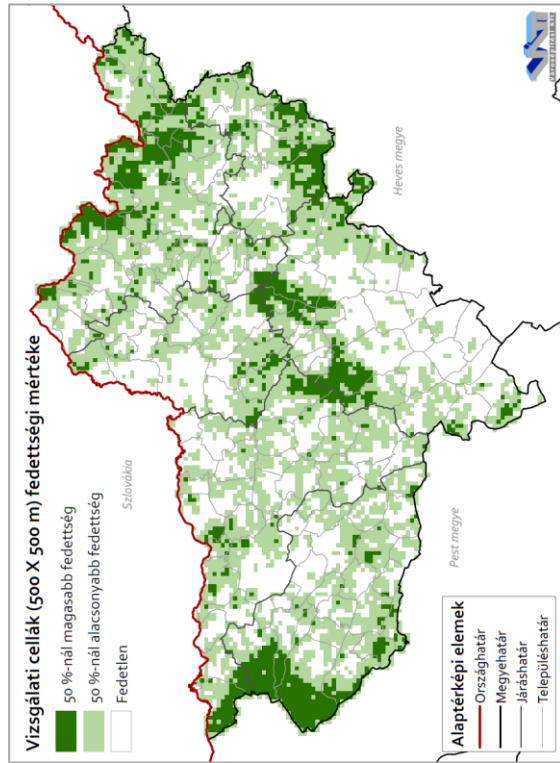
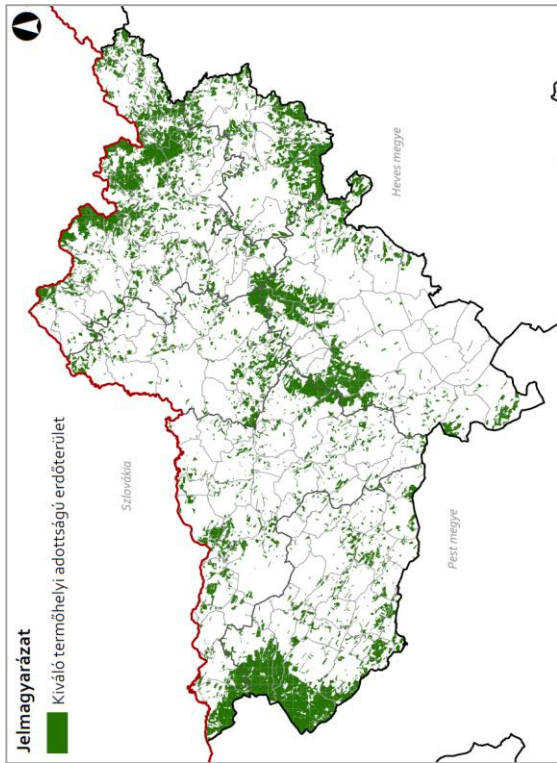
178. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

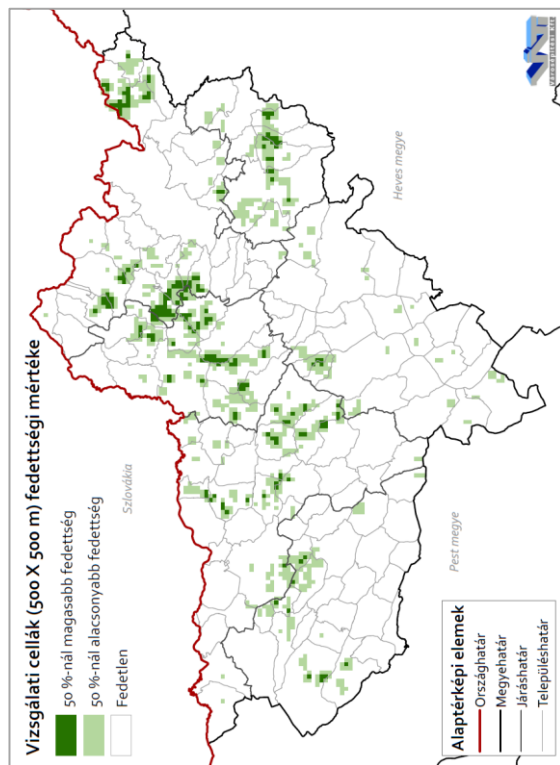
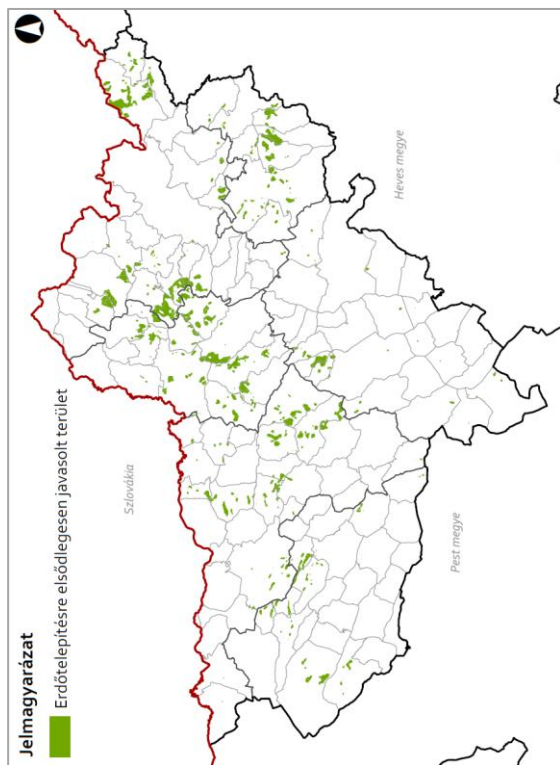
177. ábra: Világörökségi és világörökségi várományos területek

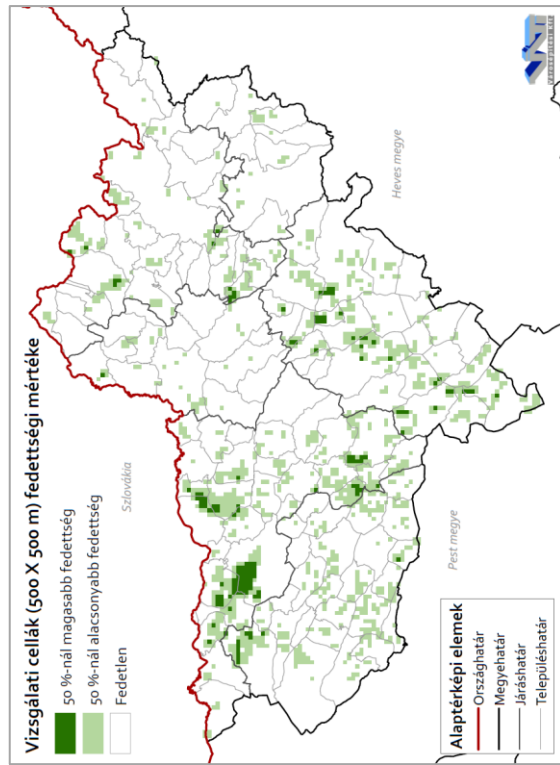
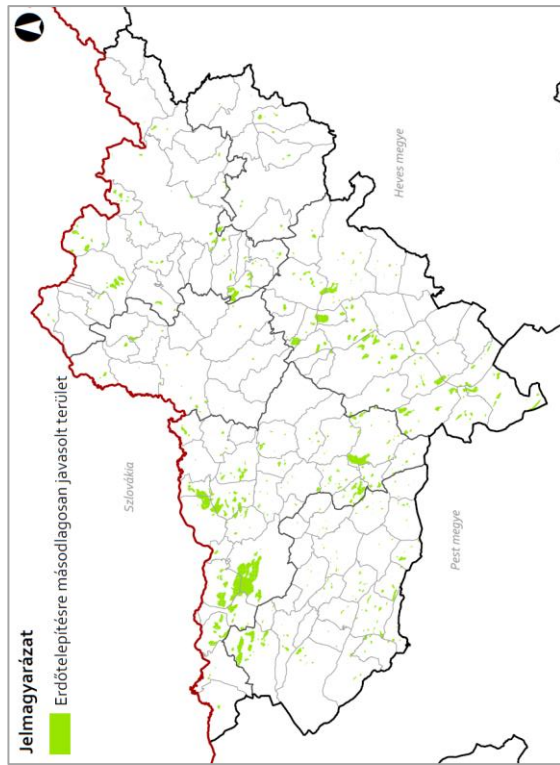
180. ábra: Üzemtervezett erdőterületek (Erdőterv)

179. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület

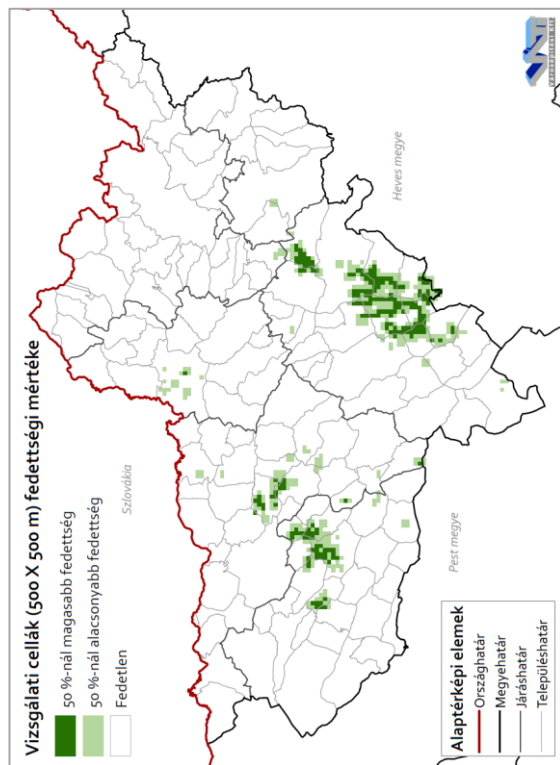
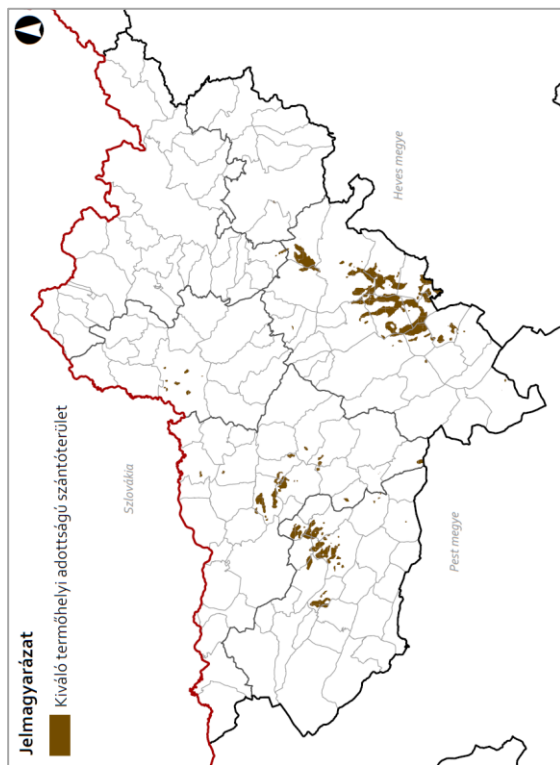

182. ábra: Erdőtelepítésre elsődlegesen javasolt terület

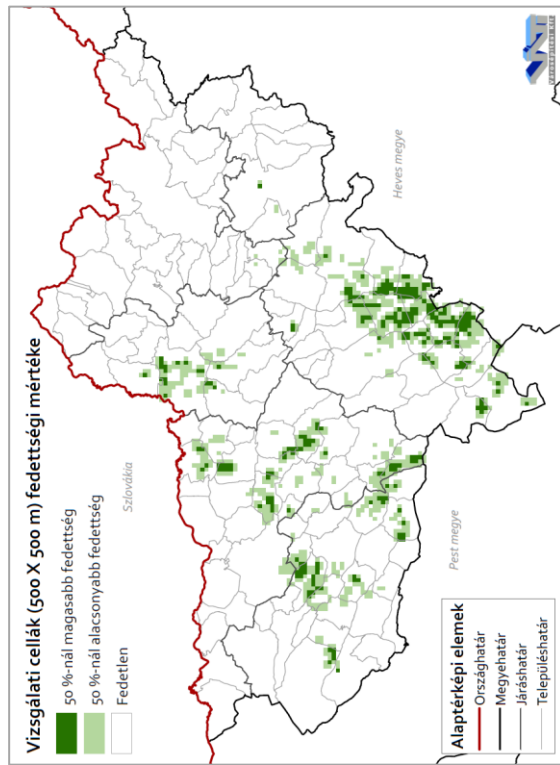
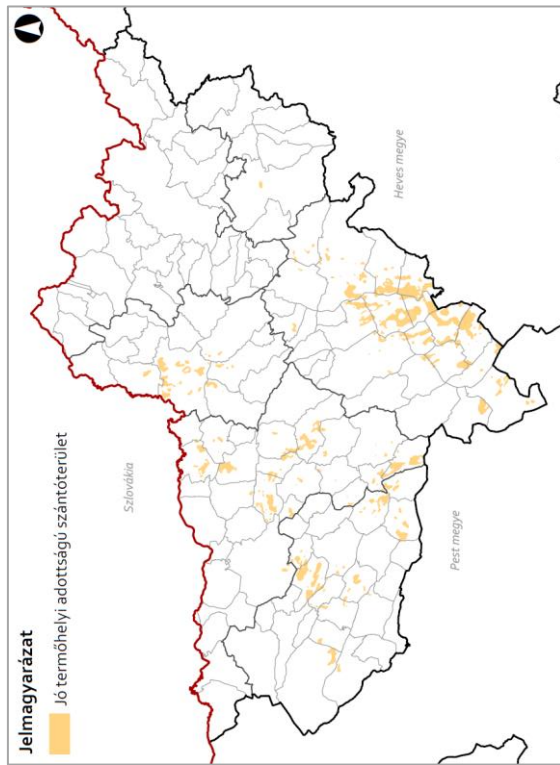

181. ábra: Erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület

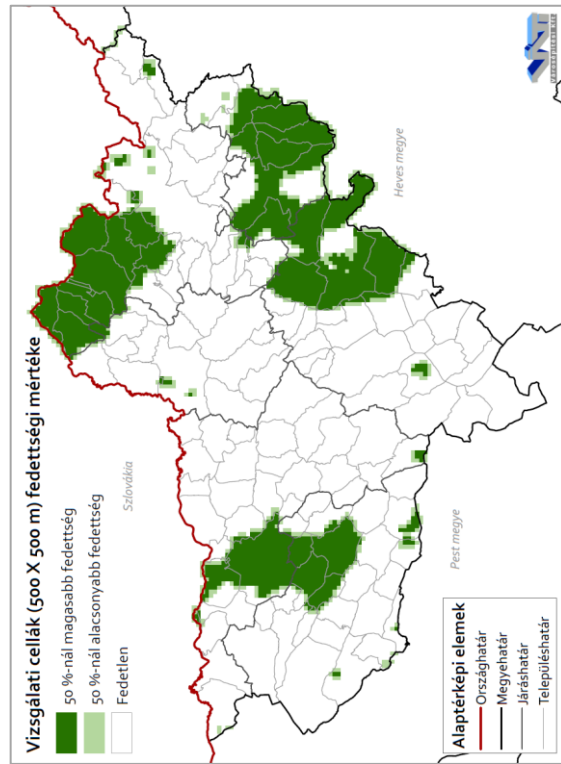
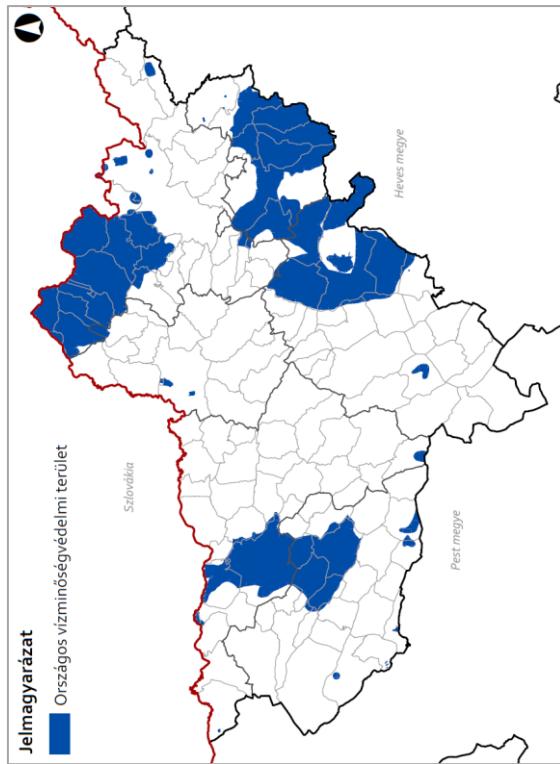

184. ábra: Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület

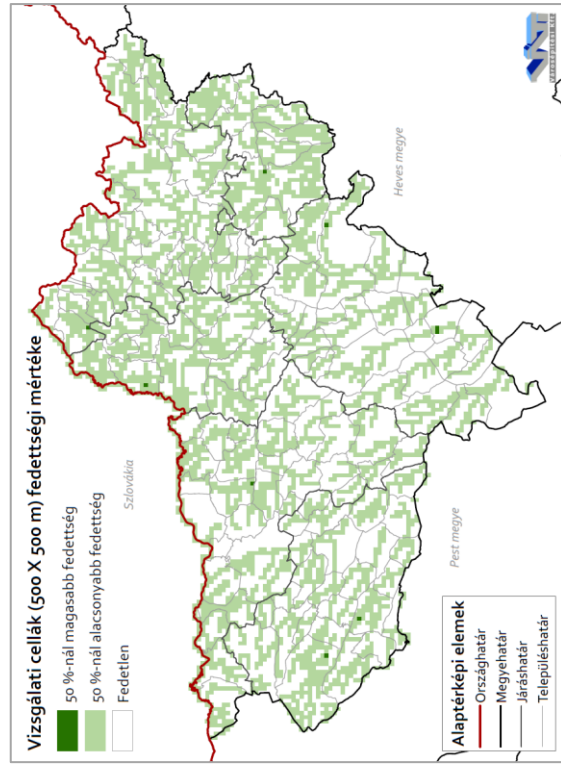
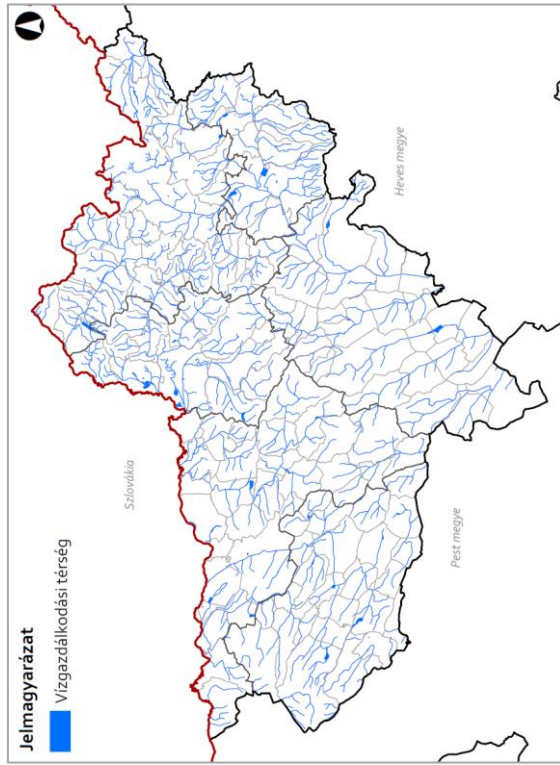

183. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántóterület

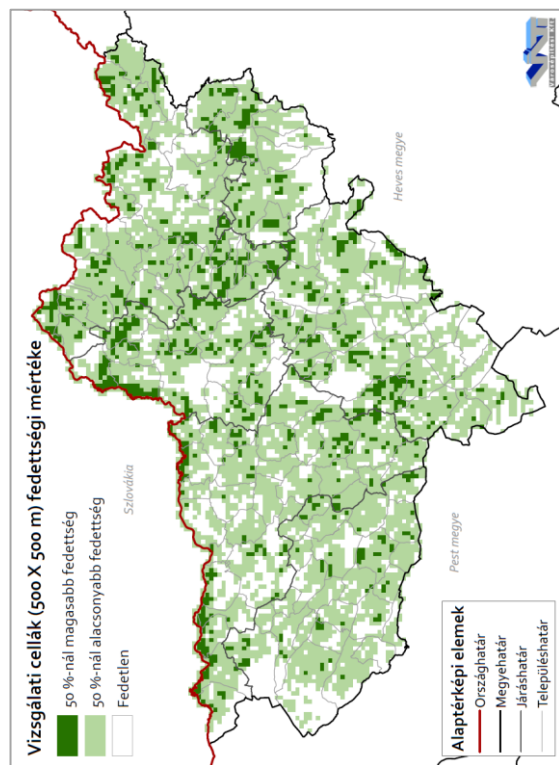
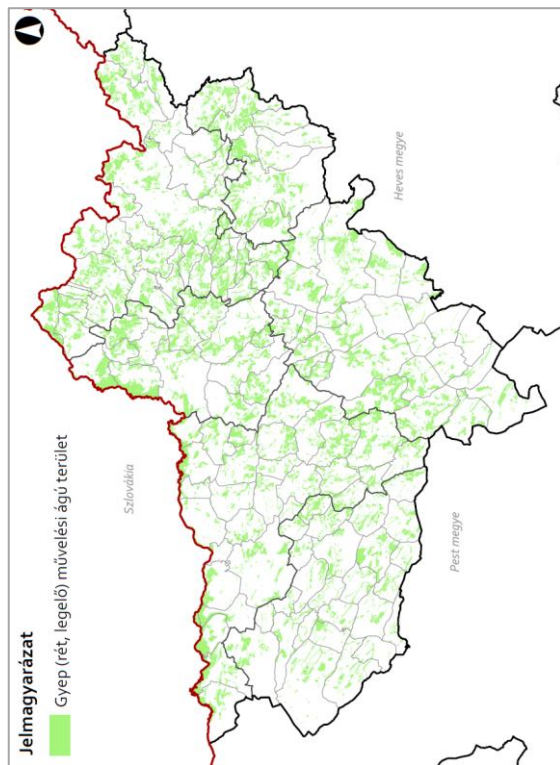

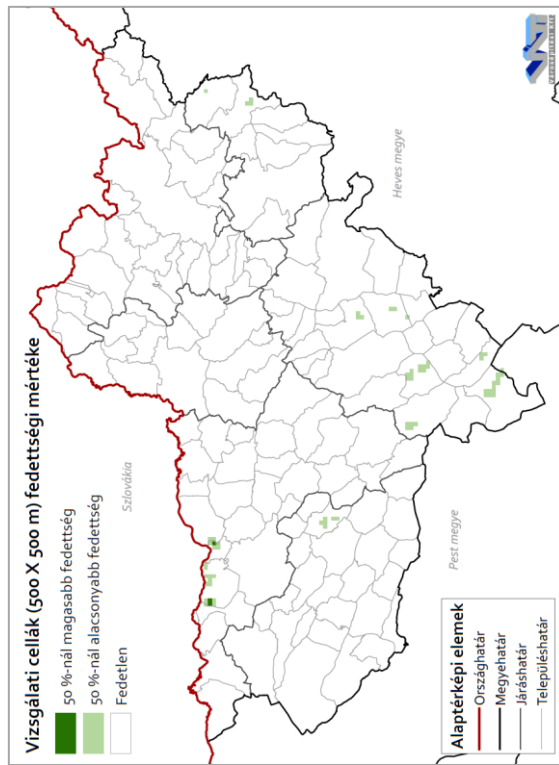
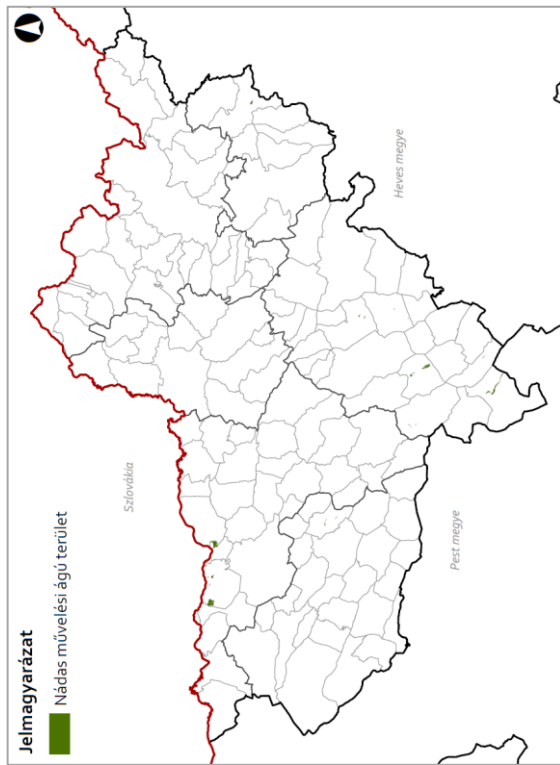
186. ábra: Országos vízminőségvédelmi terület

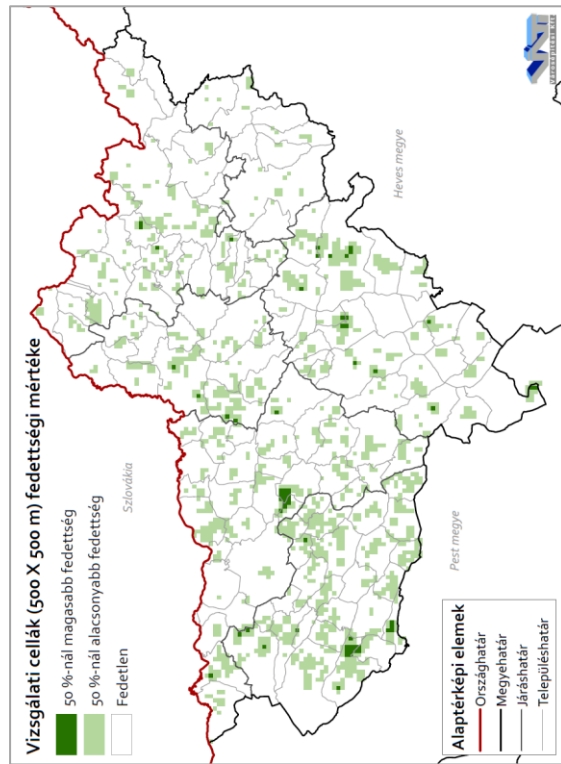
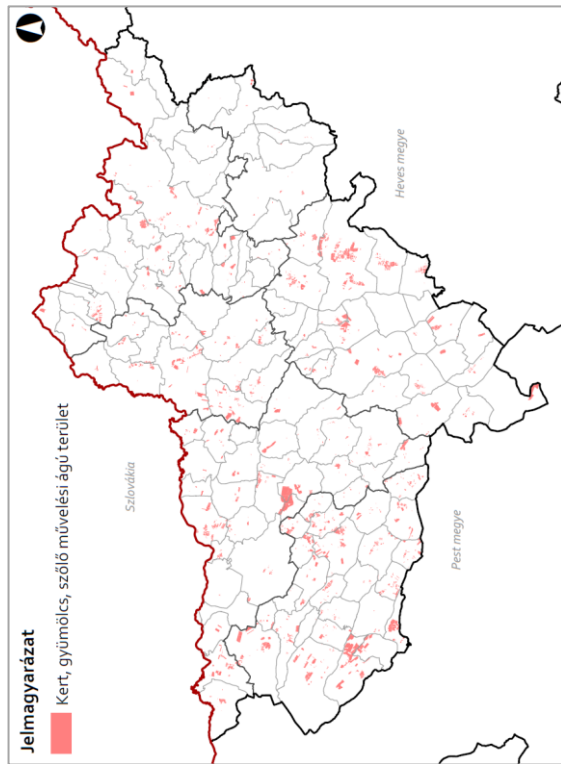
185. ábra: Vizgazdálkodási térség

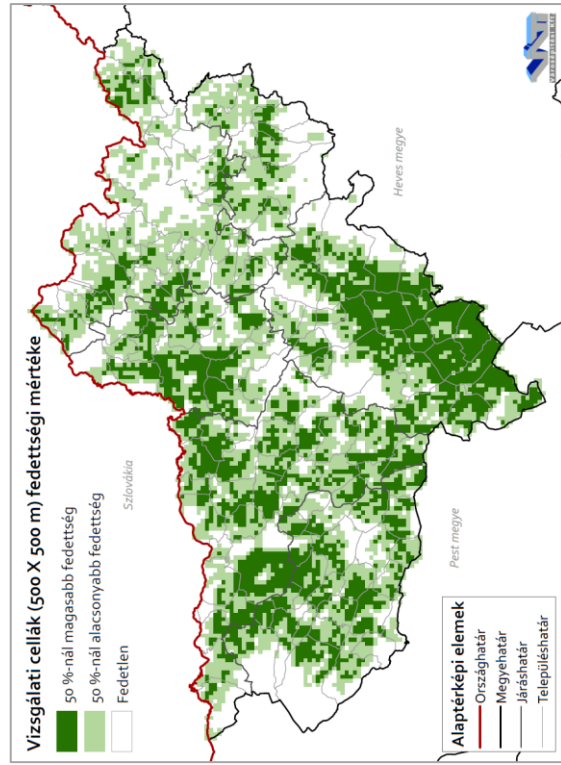
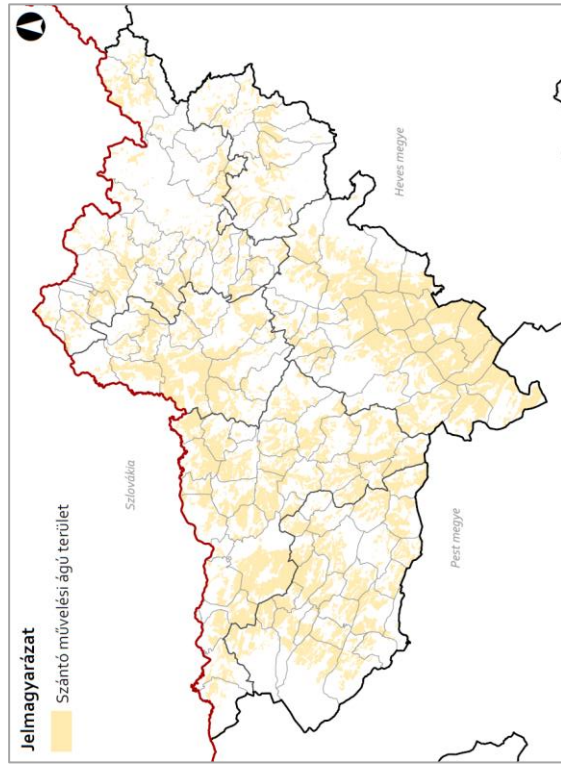
188. ábra: Gyep (rét, legelő) művelési ágú terület

187. ábra: Nádas művelési ágú terület

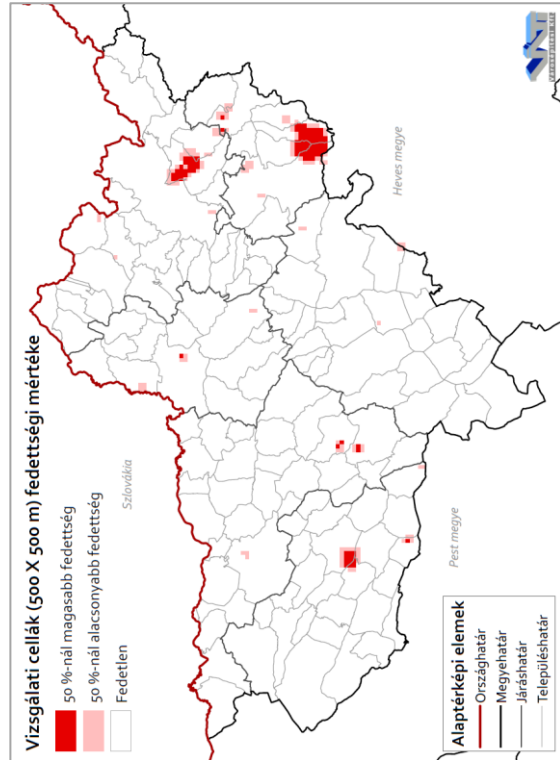
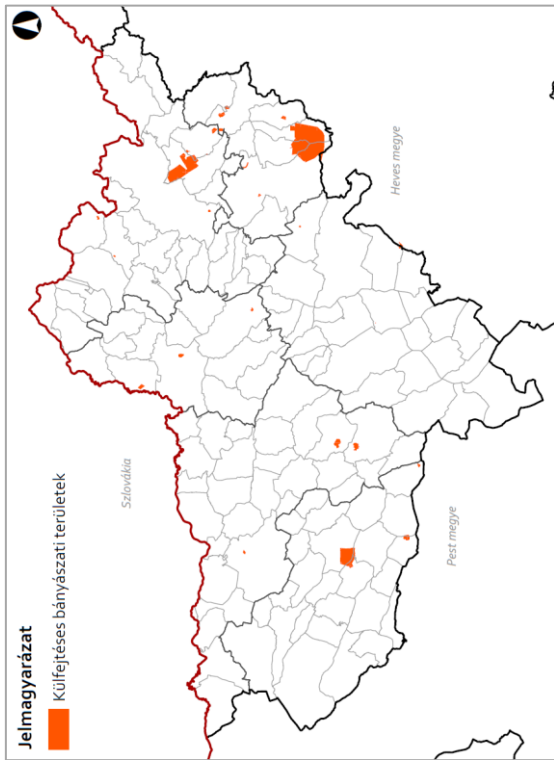

190. ábra: Kert, gyümölcs, szőlő művelési ágú terület

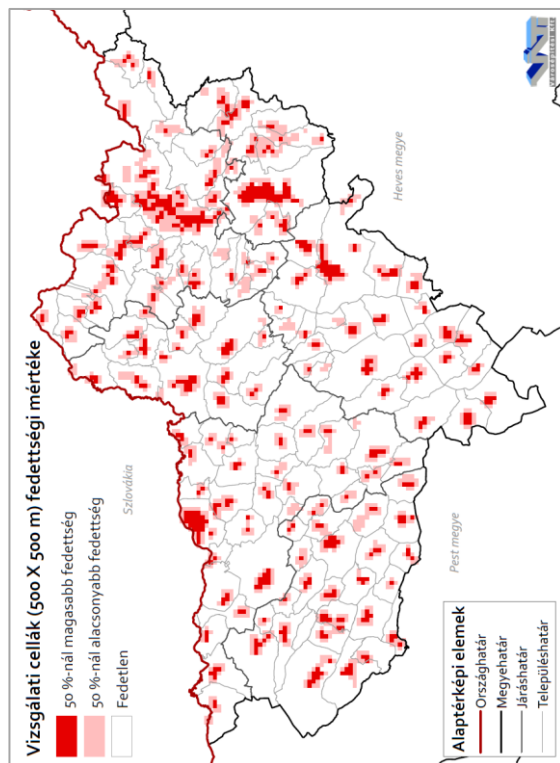
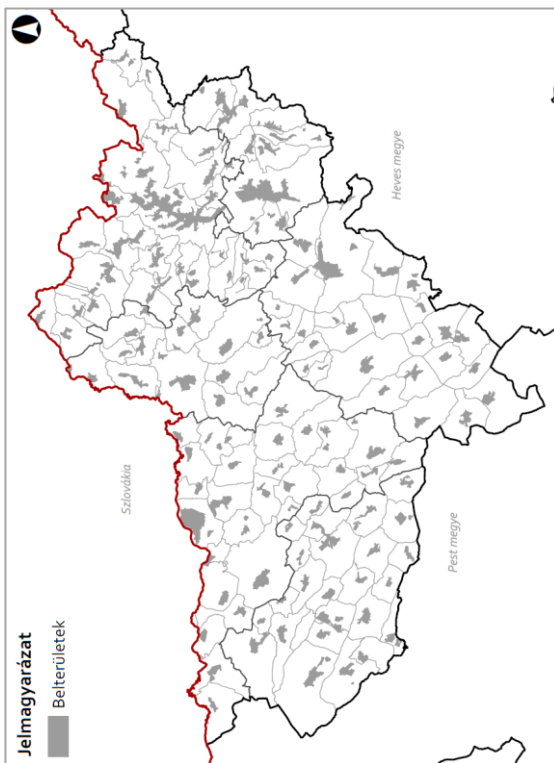

189. ábra: Szántó művelési ágú terület

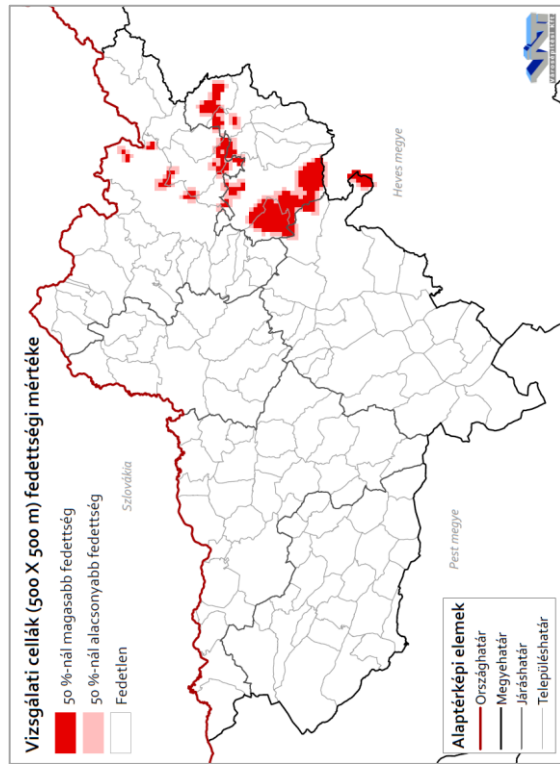
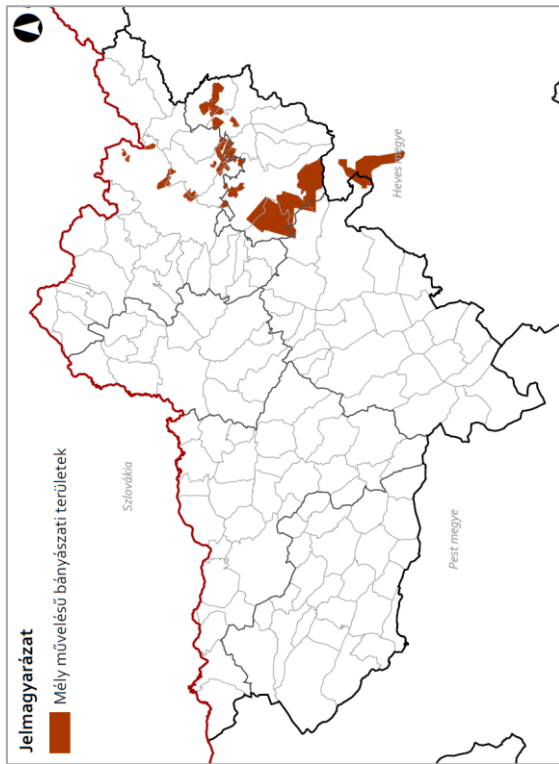

191. ábra: Külfejtesés bányászati területek

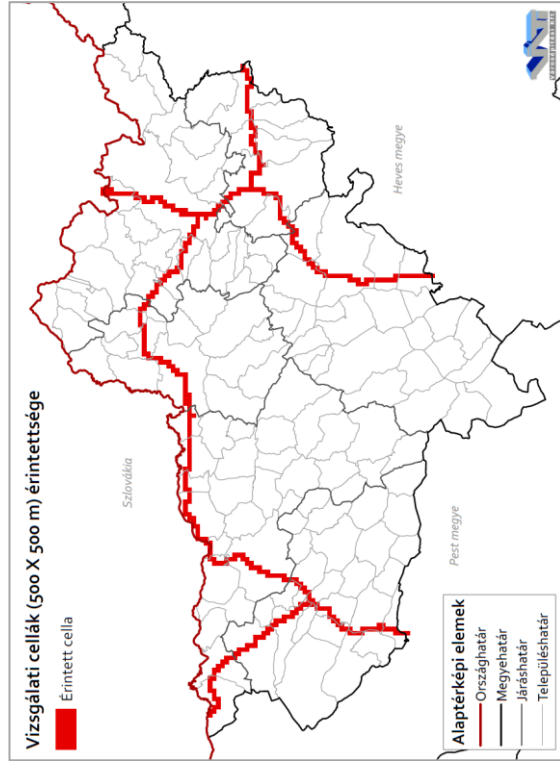
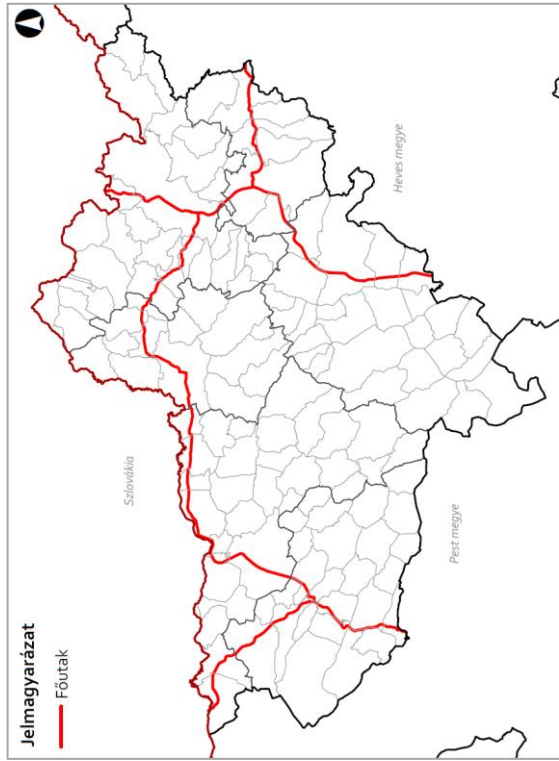

192. ábra: Belterületek

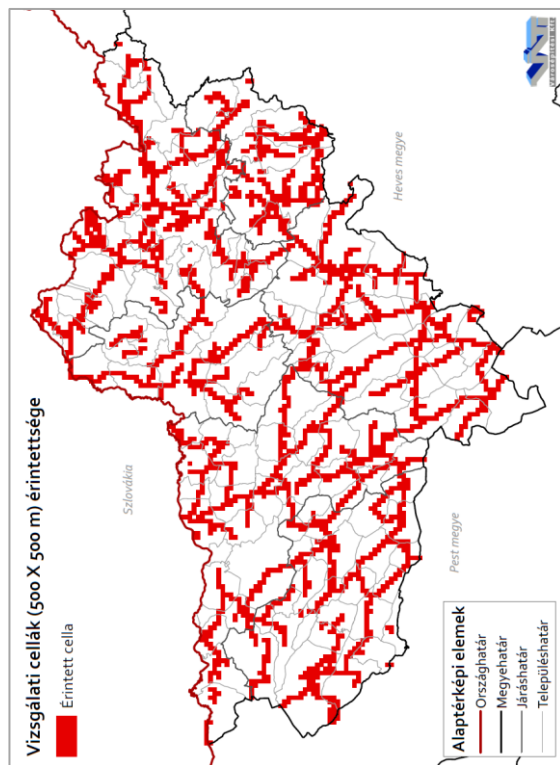
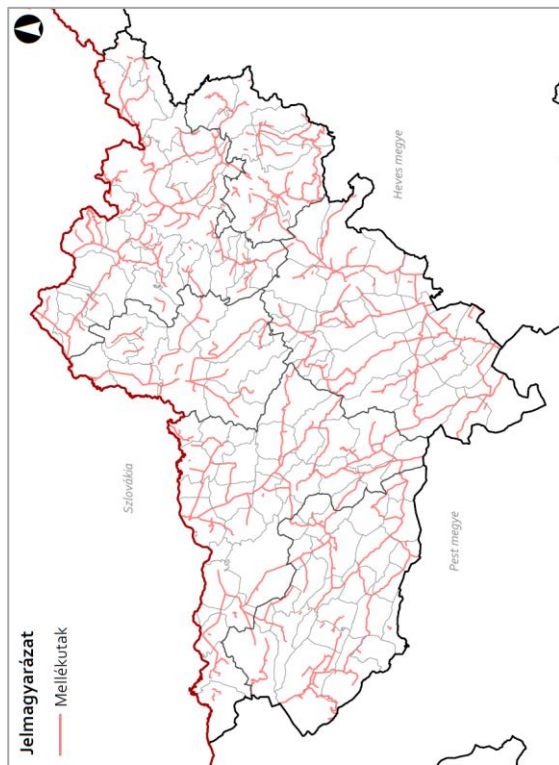

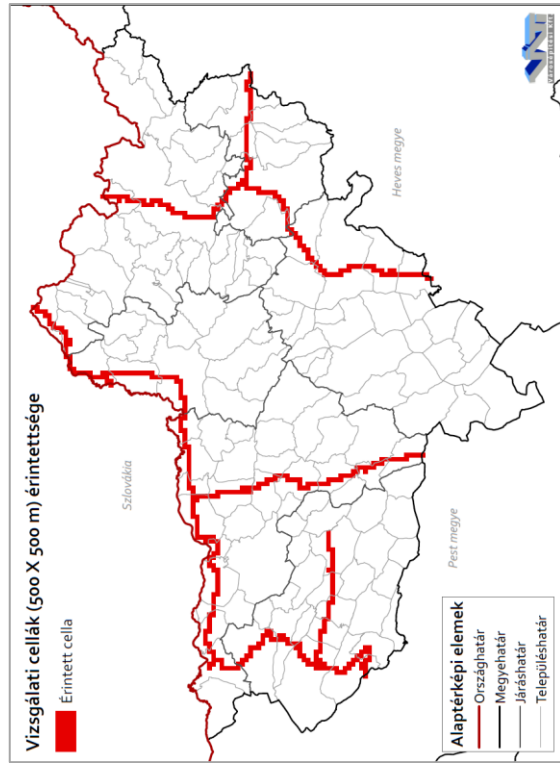
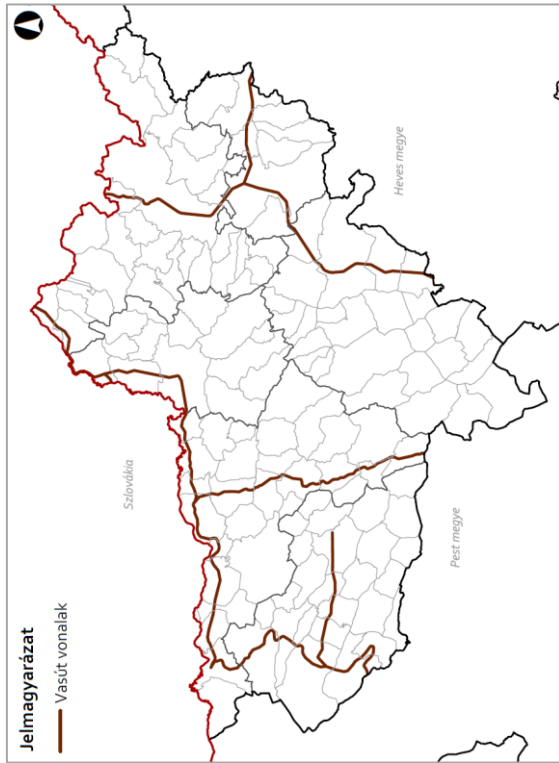
194. ábra: Mély művelésű bányászati területek

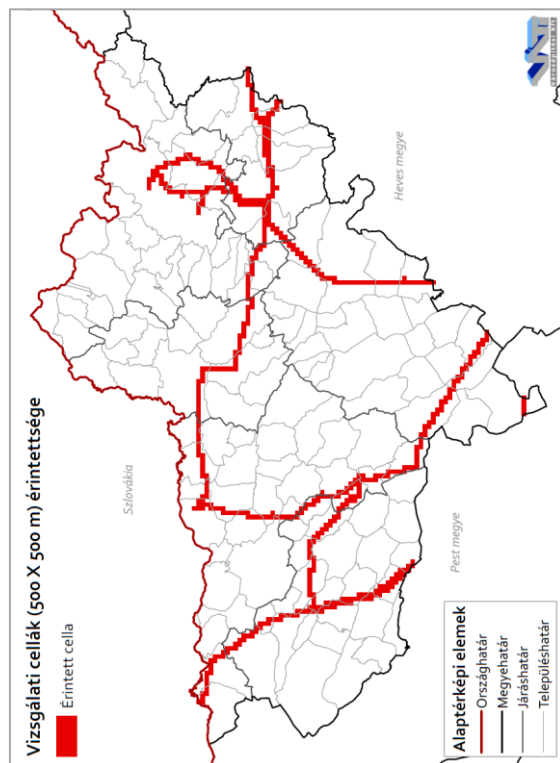
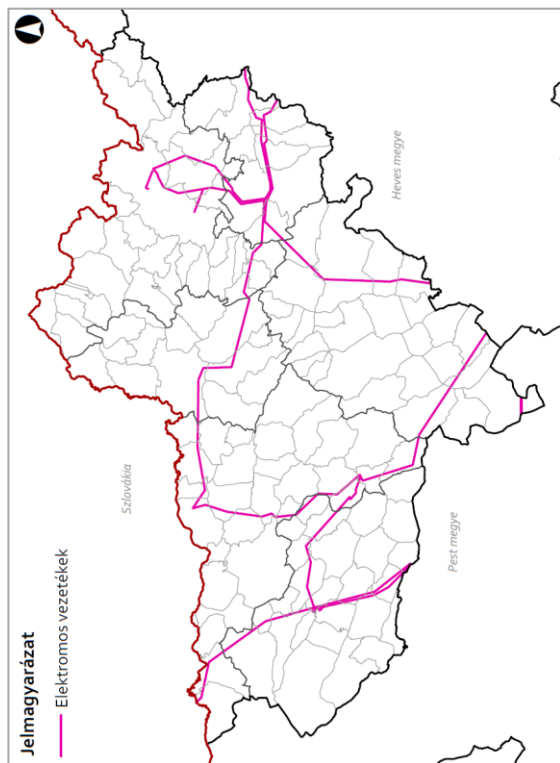
193. ábra: Főutak

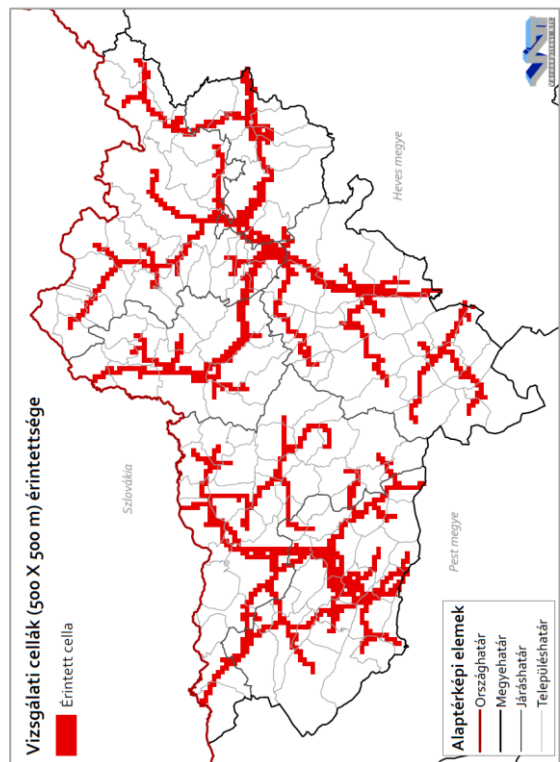
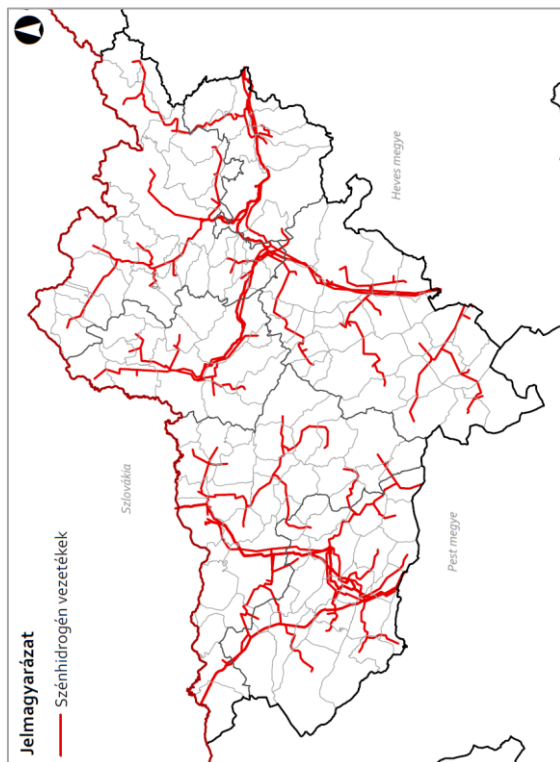
196. ábra: Mellékutak

195. ábra: Vasút vonalak

198. ábra: Elektromos vezeték

197. ábra: Szénhidrogén vezeték

13.4. EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA

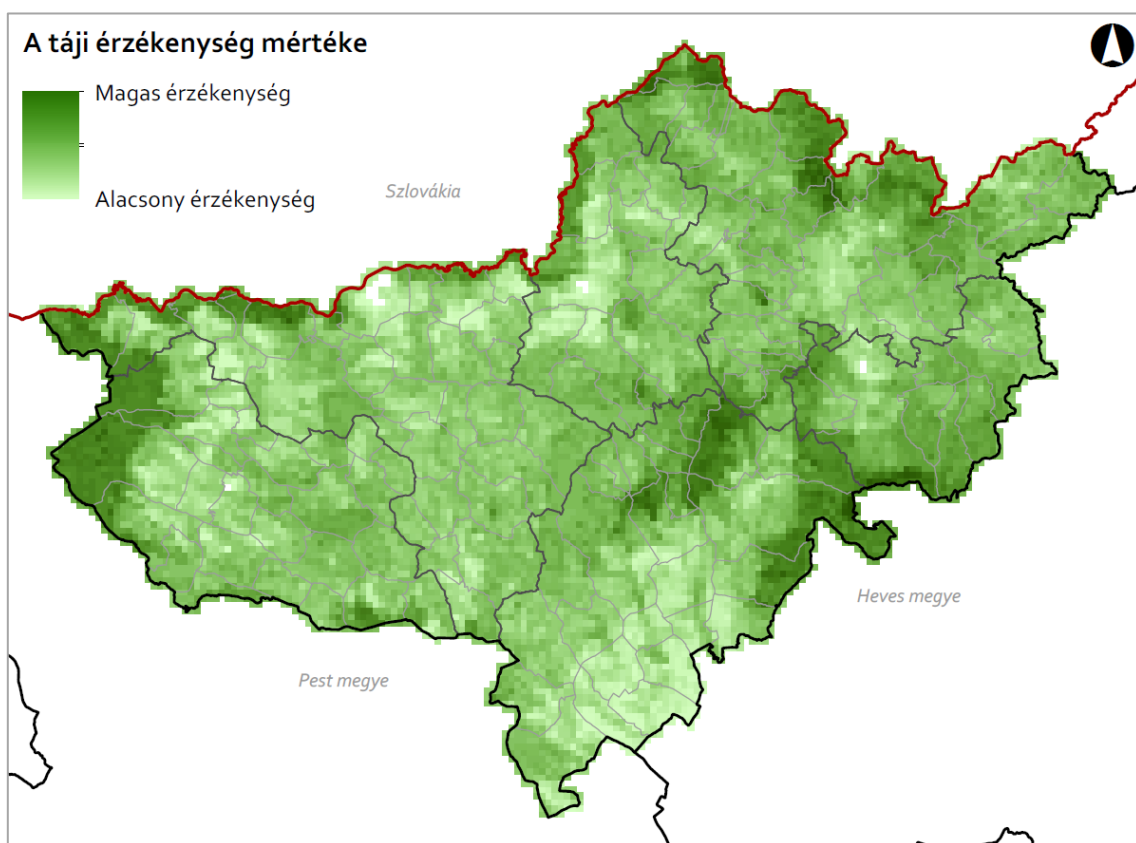
Az alacsonyabban terhelhető területek közé az alábbi települések tartoznak:

- ❖ Mátraszőlős és a környezetében lévő települések.
- ❖ A megye nyugati határa mentén lévő települések beerdősült részei Szendehely, Hont és Ipolyvece között.
- ❖ A megye északi részén Nógrádszakál és Somoskőújfalu közötti települések.
- ❖ A megye keleti határa mentén lévő települések, kivéve Mátranovák és Mátraterenye településeket.

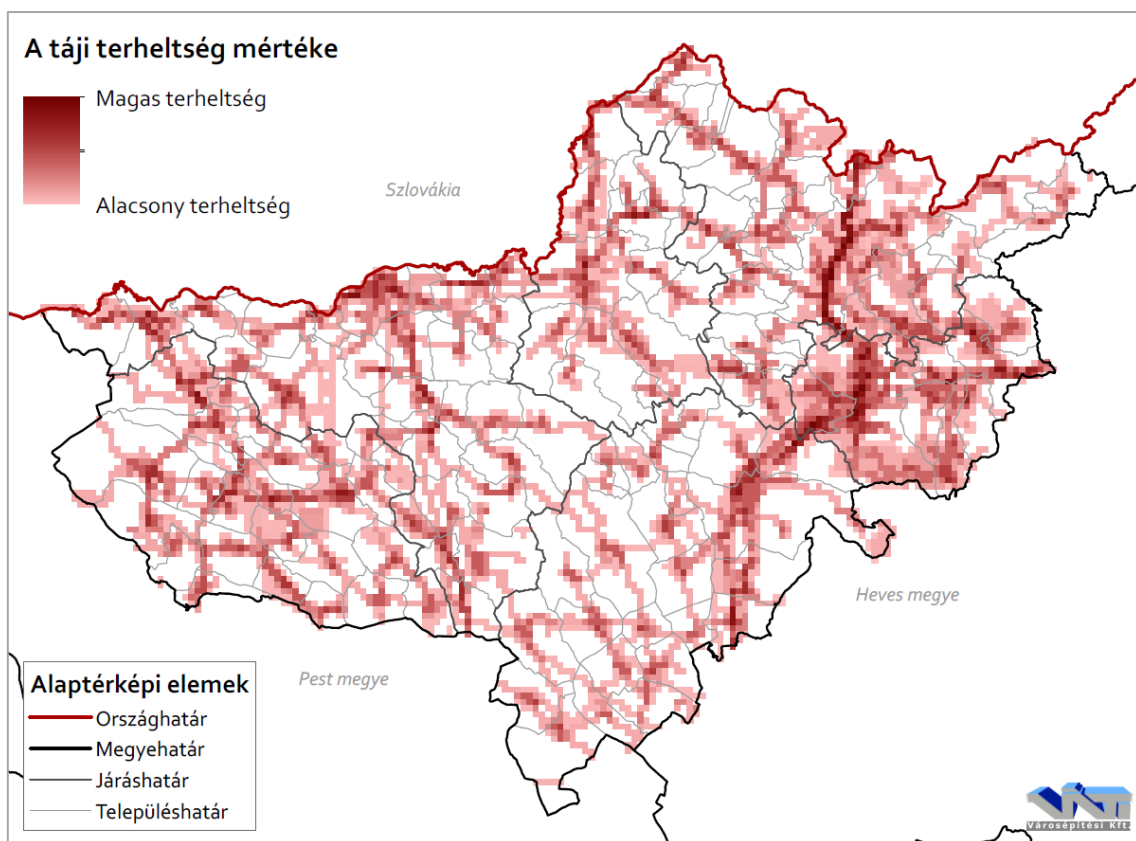
A magasabban terhelhető területek közé az alábbi területek tartoznak:

- ❖ A megye déli részén Kisbágyon, Palotás, Egyházasdengeleg, Héhalom és Erdőtarcsa, valamint a környező települések.
- ❖ Salgótarján és a tőle délre eső települések.
- ❖ Galgaguta – Balassagyarmat – Endrefalva tengely mentén lévő települések.
- ❖ Rétság és a tőle keletre fekvő települések.

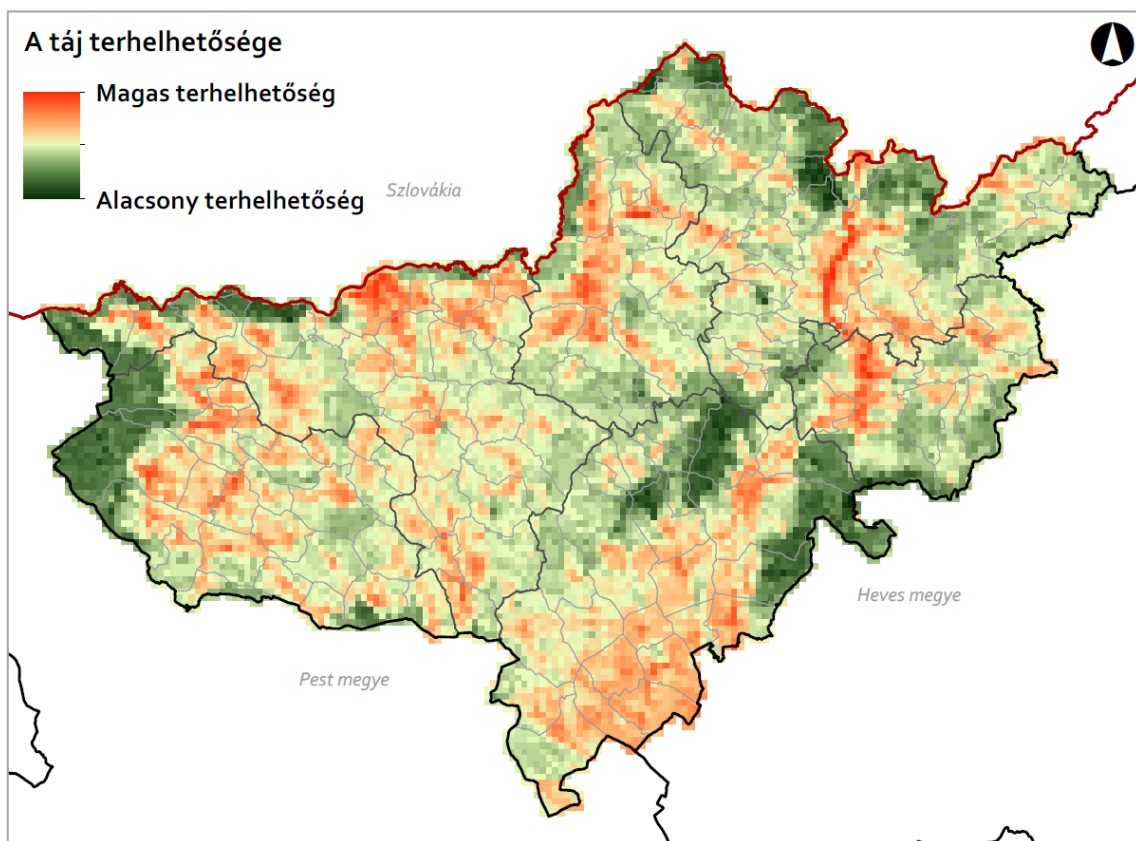

199. ábra: A táji érzékenység mértéke

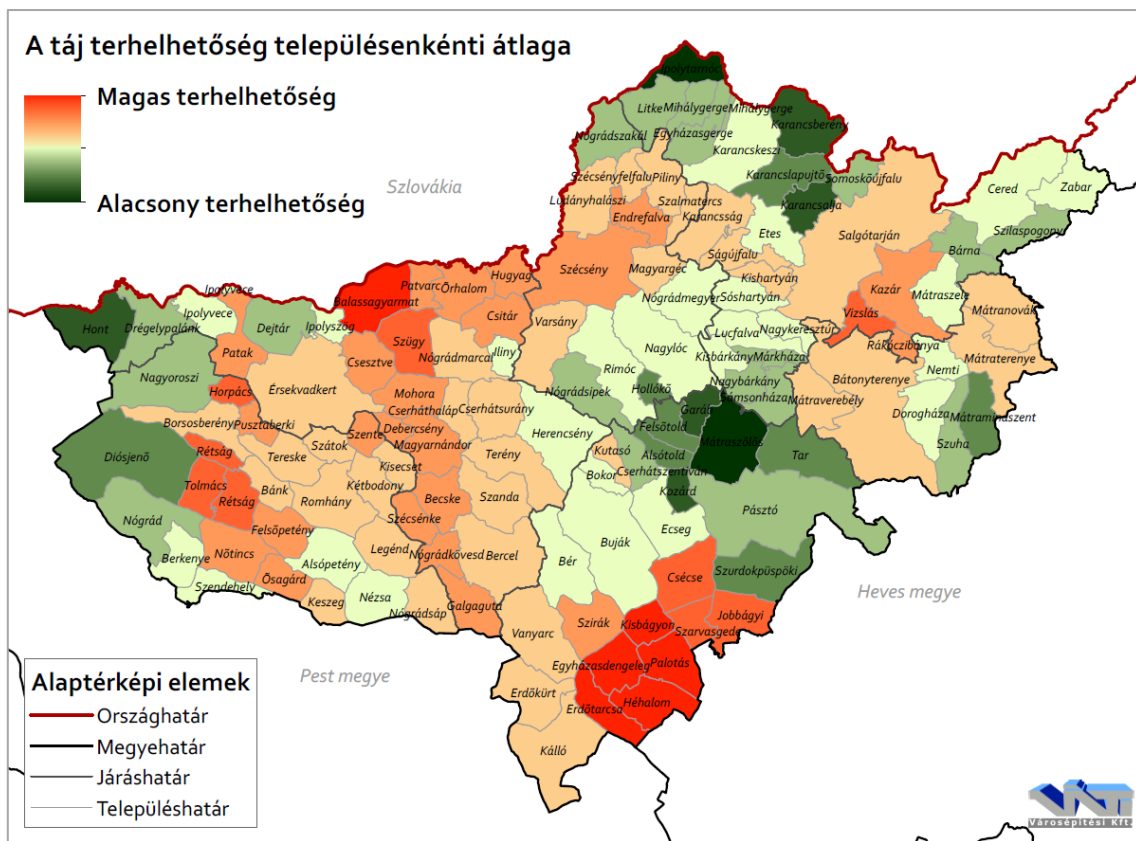

200. ábra: A táji terheltség mértéke

A TÁJ TERHELHETŐSÉGE (A TÁJI ÉRZÉKENYSÉG ÉS TERHELTSÉG VIZSGÁLATI EREDMÉNYEINEK SZINTÉZISE)

201. ábra: A táj terhelhetősége

202. ábra: A tájterhelhetőség településenkénti átlaga

FÜGGELÉK

1. SZ. FÜGGELÉK: NÓGRÁD MEGYE JELENTŐSEBB ÁLLÓVIZEI

1. sz. függelék: Nógrád megye jelentősebb állóvizei
(Forrás: Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság, 2018)

Állóvíz neve	Kategória	Elhelyezkedés Település	Az állóvízzel kapcsolatos alapadatok						Az állóvízzel kapcsolatos alapadatok					
			Hasznosítás			Üzemi állapot			Rendkívüli (árvízes) állapot			Vízfolyás	FKM	
			1.	2.	3.	Vízfelszín (ha)	Átlagmélység (m)	Víztérfogat (em ³)	Vízfelszín (ha)	Átlagmélység (m)	Víztérfogat (em ³)			
Alsópetényi víztározó	Tározó	Alsópetény	Árvízcsúcsnövekedés	Öntözővíz, vizes élőhely, rekreáció, tűzvíz		4,26	1,80	76,7	4,8	2,11	101,1	Petényi-patak	5+165	
Bánki-tó	Természetes tó	Bánk	Halászat	Horgászat	Jóléti, tározás	8,14						Bánki-patak		
Berkenye-talajvíztó	Tározó	Berkenye	Öntözés	Horgászat										
Berkenyei tározó	Tározó	Berkenye	Öntözés			2,1	1,52	32				Morgó-patak	13+500	
Bócsok-tó	Tározó	Szanda	Horgászat			0,081						Szanda-patak		
Derék-pataki tározó	Tározó	Horpács, Érsekvardkert	Árvízvédelem	Öntözővíz	Tűzvíz	29,4	2,07	608	38,6	2,46	948	Derék-patak	9+200	
Diósjenői-tó	Tározó	Diósjenő	Horgászat			26,5	2,08	550	28	2,27	635	Jenői-patak	9+760	
Dobordali-pataki tározó	Tározó	Érsekvardkert	Horgászat			1,2	2,22	26,67	3,26	1,18	38,59	Dobordali-patak	3+200	
Ecsegi-tározó	tározó	Ecseg	árvízcsúcsnövekedés			0	0	0	6,55	2,46	161,07	Szuha-patak	17+452	
Hasznosi-tározó	Tározó	Pásztó				22,66	17,2	2060	23,955	25	2293	Kővicsés-patak	8+200	
Ipolytarnói ősmaradványos 1. számú tó	Tározó	Ipolytarnóc	Vizes élőhely			3,9	1,06	4,155	6,3	2,9	6,752	Botos-patak	3+425	
Ipolytarnói ősmaradványos 2. számú tó	Tározó	Ipolytarnóc	Vizes élőhely			4,471	1,5	6,707		2		Botos-patak jp.		
Ipolytarnói ősmaradványos 2. számú tó	Tározó	Ipolytarnóc	Vizes élőhely			2,2	1,05	2,3	2,43	2,1	2,5	Botos-patak	3+750	
Kisecset-Kétdobonyi-tározó	Tározó	Kétdobonyi Kisecsetfelett	árvíz visszatartás	Öntözővíz										
Kisgéc-alsó-tó(2. számú tó)	Tározó	Kisgéc				1,2044	1,4	16,856				017 hrsz-ú árok	0+400	
Kisgéc-felső-tó(1.sz.tó)	Tározó	Kisgéc				0,356	1,4	4,984				017 hrsz-ú árok	0+600	
Komrávölgyi-tározó	Tározó	Littke-Mihálygerge	víztározás				9	3684	46,54		4016	Komrá-patak	1+094	
Kozárd-pataki-tározó	Tározó	Ecseg	Árvízcsúcsnövekedés	Öntözővíz		4,3		144,6	4,8		186,8	Kozárd-patak	1+120	
Lókos-pataki-tározó	Tározó	Nőtincs	Árvízcsúcsnövekedés	Öntözővíz		36,2		770	42,7		1130	Lókos-patak	36+350	
Ludányhalászi-Öreg-tó	Holtág	Ludányhalász				8,5	0,4-3,0					Nyerges-patak	1+703-1+903;2+253-2+753	
Maconkai-tározó	Tározó	Maconka	Árvízcsúcsnövekedés	nyersvíztározás	horgászat	45		630	70		1170	Zagyva-patak	153+120	
Mátraverebélyi-tározó	tározó	Bátontyerenye	Árvízcsúcsnövekedés						120		2540	Zagyva-patak	145+950	

Állóvíz neve	Kategória	Elhelyezkedés	Az állóvízzel kapcsolatos alapadatok						Az állóvízzel kapcsolatos alapadatok					
			Hasznosítás			Üzemi állapot			Rendkívüli (árvizes) állapot			Vízfolyás	FKM	
			1.	2.	3.	Vízfelszín (ha)	Átlagmélység (m)	Vízterfogat (em ³)	Vízfelszín (ha)	Átlagmélység (m)	Vízterfogat (em ³)			
Mizserfai-tározó	felhagyott munkagödör	Mátrasztele	gazdasági célú				12		1100	12,3		1300	Zagyvapatak	167+449 - 168+035
Nagylóc melletti öntözővíz-tározó	Tározó	Nagylóc	Öntözővíz				0,5	1	3,5				Lóci-patak	forrásfoglalással végszelvény
Nagyoroszi-pataki-tározó	Tározó	Patak	Árvízcsúscsökkenés	Öntözővíz			16,1		400	19		550	Nagyoroszi-patak	2+215
Nézsai-víztározó	Talajvíztó	Nézsai	Horgászat				14,9	1,29	19,4				Névtelen-0869, a 0145/4 hrsz-on	1+525
Nyírjespusztai-tavak 1. sz. tó	Tározó	Nyírjespuszta	Horgászat				0,4	1,5	6				Nyírjes-patak	
Nyírjespusztai-tavak 2. sz. tó	Tározó	Nyírjespuszta	Horgászat				0,84	1,5	12,6				Nyírjes-patak	
Nyírjespusztai-tavak 3. sz. tó	Tározó	Nyírjespuszta	Horgászat				0,23	1,5	3,45				Nyírjes-patak	
Nyírjespusztai-tavak 4. sz. tó	Tározó	Nyírjespuszta	Horgászat				1,06	1,5	15,9				Nyírjes-patak	
Nyírjespusztai-tavak 5. sz. tó	Tározó	Nyírjespuszta	Horgászat				0,53	1,5	8				Nyírjes-patak	
Nyírjespusztai-tavak 6. sz. tó	Tározó	Nyírjespuszta					3,6	5,4	82,5				Nyírjes-patak	
Palotásitározó	Tározó	Palotás	Horgászat				63,6		1770	67,6		2100	Bujáki-Patak	4+100
Salgótarjáni-Strand-tó	Tározó	Salgótarján					0,21		35				Tarján-Patak	
Szandapataki-tározó	Tározó	Terény	árvízvédelem	horgászat			3,4	1,2	50,3			5,7		0+095
Szécsényi-belterületi-tó	Bányató	Szécsény	Horgászat				0,9			0,9				
Szécsényi-halastó és-holtág	Tározó	Szécsény	halászat				2,7			2,7				
Szécsényi-halastó és-holtág	Tározó	Szécsény	halászat				4,2			4,2				
Szécsényi-halastó és-holtág	Tározó	Szécsény	halászat				2,9			2,8			Girindes-patak	
Szécsényi-tó	Bányató	Szécsény	rekreáció	horgászat			18,2			18,1				
Szentlőrincpusztai-tó	Bányató	Érsekvedkert	Horgászat	üdülés			2,1	2	12	2				
Sziráki-tározó	Tározó	Bér, Szirák	Öntözés	horgászat			1,4		16,8	1,4				
Sziráki-tározó	Tározó	Szirák	Öntözés	horgászat			1,7		16,8	1,7		166,6		0+793
Sziráki-tározó	Tározó	Szirák	Öntözés	horgászat			1,6		16,8	1,5				
Sziráki-tározó	Tározó	Bér, Szirák	Öntözés	horgászat			1,5		16,8	1,4				
Szügyitározó	Tározó	Szügy	Öntözés	horgászat	rekreáció, árvízvédelem		30		161	30,8		445		11+770
Tarján-pataki (Kisterenyei)-tározó	Tározó	Bátönyerenye	árvízvédelem	tisztított szennyvíz			26,3		350	26,3		2317	Tarján-patak	3+300
Tereskei-árok-felső-tó	Tározó	Tereske	Horgászat				2,03	2	163,7	2				0+660-1+200
Tereskei-árok-felső-tó	Tározó	Tereske	Horgászat				2,6	1,49		2,6			Tereskei-árok	0+660-1+200
Tereskei-árok-hordalékfogó	Tározó	Tereske					0,1			0,13			Tereskei-árok	0+660-1+200
Tóaljaitavak 1	Bányató	Mátratevénye					10,9			10,85				
Tóaljaitavak 2	Bányató	Mátratevénye					0,6			0,56				

Állóvíz neve	Kategória	Elhelyezkedés	Az állóvízzel kapcsolatos alapadatok						Az állóvízzel kapcsolatos alapadatok					
			Hasznosítás			Üzemi állapot			Rendkívüli (árvizes) állapot			Vízfolyás	FKM	
			1.	2.	3.	Vízfelszín (ha)	Átlagmélység (m)	Víztérfogat (em ³)	Vízfelszín (ha)	Átlagmélység (m)	Víztérfogat (em ³)			
Tolmácsi-víztározó	Tározó	Diósjenő	Horgászat				6,53		188	6,5			Jenőipatak	9+000
Varsányi-öntözővíztározó	Tározó	Varsány					0,5			0,5			Darázsdői-patak	
Varsányi-öntözővíztározó	Tározó	Varsány					0,3			0,3			Darázsdői-patak	
Varsány-Táb-pusztai-tározó	Tározó	Varsány	árvízvédelem	horgászat			22	2,7	288	22,01		288	Darázsdői-patak	10+980
Weinhardtó	Tározó	Salgótarján	Horgászat				0,4		9				Forgácspatak	0+000-0+166
Zagyvarónai-tározók	Tározó	Salgótarján	ipari vízellátás	horgászat			0,65		107,8	0,65		147,2	Zagyvapatak	175+950
Zagyvarónai-tározók	Tározó	Salgótarján	ipari vízellátás	horgászat			3,4		94,1	3,4		94,1	Zagyvapatak	175+950
Zagyvarónai-tározók	Tározó	Salgótarján	ipari vízellátás	horgászat			1		94,1	1		94,1	Zagyvapatak	175+950

2. SZ. FÜGGELÉK: EGYEDI JOGSZABÁLYAL VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK

2. sz. függelék: Egyedi jogszabállyal védett természeti területek (Forrás: BNPI, DINPI)

Védett természeti terület neve	Törzskönyvi szám	Teljes terület [ha]	Ebből fokozottan védett terület [ha]	Terület Nógrád megyében [ha]	Ebből fokozottan védett [ha]	Érintett Nógrád megyei települések
Duna-Ipoly Nemzeti Park	283/NP/97	60675,95	8417	9616	0	Balassagyarmat, Borsosberény, Dejtár, Diósjenő, Drégelypalánk, Hont, Ipolyszög, Ipolyvece, Nagyoroszi, Nógrád, Patak
Hollókői Tájvédelmi Körzet	141/TK/77	151,08	0	151,08	0	Hollókő
Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet	211/TK/89	6666,85	520,31	6666,85	520,31	Bárna, Karancsalja, Karancsberény, Karancslapujtő, Kazár, Mátraszele, Salgótarján
Kelet-Cserhát Tájvédelmi Körzet	210/TK/89	7311,33	472,89	7311,33	472,89	Alsótold, Buják, Cserhátszentiván, Ecseg, Felsőtold, Garáb, Kisbárkány, Kozárd, Márkháza, Mátraszőlős, Nagybárkány, Nagylóc, Pásztó, Sámsonháza
Mátrai Tájvédelmi Körzet	180/TK/85	12393,84	2637	556,19	106,28	Bátonyterenye, Pásztó
Ipolytarnóci ősmaradványok Természetvédelmi Terület	54/TT/54	509,45	0	509,45	0	Ipolytarnóc
Maconkai-rét Természetvédelmi Terület	327/TT/12	5,97	0	5,97	0	Bátonyterenye
Márkházapusztai fás legelő Természetvédelmi Terület	314/TT/07	272,09	0	272,09	0	Bátonyterenye, Nagykeresztúr, Salgótarján
Sóshartyáni Hencse-hegy Természetvédelmi Terület	298/TT/04	104,69	0	104,69	0	Sóshartyán

3. SZ. FÜGGELÉK: EX LEGE VÉDETT LÁPOK

3. sz. függelék: Ex lege védett lápok (Forrás: BNPI)

Név	Település	Hrsz.	Terület [ha]	
Berekre véggel égerláp	Patvarc	58	0,16	
		60	1,11	
		047/3	15,77	
		047/6	2,61	
		048/19	11,39	
Csádaly	Ipolytarnóc	0162/1	74,44	
		0162/24	39,25	
		0162/24	4,15	
		0162/24	0,51	
		0162/25	0,52	
		0162/5	0,08	
		0162/6	1,65	
		0162/8	1,10	
		0178/5	0,17	
		Litke	0117/5	2,18
			0118/12	1,42
			0118/13	0,54
	0118/14		0,50	
	0118/15		0,60	
	0118/16		0,60	
	0118/17		0,44	
	0118/18		0,78	
	0118/20		1,97	
	0118/21		1,29	
	0118/7		0,18	
	0120/1		8,37	
	0120/1		0,10	
	0120/1		2,05	
	0120/3		7,86	
	0120/5		17,17	
	0120/6		5,16	
	0125/12		0,29	
	0125/13		1,34	
	0125/16		0,24	
	0125/17	1,47		
	0125/2	0,89		
	Feneketlen-tavak	Nógrádszakál	2176	0,47
Fitó-patak forrás	Pásztó	2202	0,35	
		025/	2,91	
Kis-rét	Litke	025/	0,79	
		019/10	1,01	
		019/11	0,34	
		019/12	1,00	
		019/14	5,55	
		019/16	3,24	
Kis-Sűrűi forrásláp	Etes	019/18	4,50	
		182	0,05	
		183	3,81	
Tófágai lápok	Zabar	0186/1	0,43	
		20	0,71	
		21	0,20	
		012/4	0,37	
		019/1	2,52	
		019/2	3,01	
		023/10	0,08	
		023/11	0,08	
		023/2	0,43	
		023/25	1,51	
		023/28	2,03	
		023/29	0,24	
		023/29	0,89	
		023/29	2,47	
023/3	0,13			

Név	Település	Hrsz.	Terület [ha]
		023/4	0,10
		023/5	0,06
		023/6	0,20
		023/7	0,25
		023/8	0,16
		023/9	0,14
Verő-aljai láprét	Etes	53	0,32
		56	0,64
		055/2	0,99
		062/	7,84
	Karancslapujtó	0187/19	9,13
Összesen:			267,29

4. SZ. FÜGGELÉK: EX LEGE VÉDETT BARLANGOK

4. sz. függelék: Ex lege védett barlangok
(Forrás: Nógrád megye védett természeti értékei és fenntartásuk lehetőségei 1997, KvVM)

Ssz.	Település	Barlang, kőfülke, mesterséges üreg	Kőzet Üledékes/ Vulkáni	Hossz (m)	Természet- védelmi terület	Műemléki védelem	Típusa Természetes/ Mesterséges
BÖRZSÖNY HEGYSÉG							
1.	Diósjenő	Haramia lyuk	V	2,20	+		részben M
2.		Kámor, Csepegőkői barlang	V	6,50	+		T
3.		Kámor, Hugó villa	V	3,05	+		részben M
4.		Kámori eresz	V	4,0	+		T
5.		Kámori odu	V	12,0	+		T
6.		Kámori rókalyuk	V	11,5	+		T
7.		Kámori sziklahasadék	V	6,50	+		T
8.		Kurta bérci üreg	V	2,50			
9.	Drégelypalánk	Sárkánytörés, sziklaüreg	nincs adat				
10.	Hont	Kőkapui álbarlang	V	4,60			
11.	Nagyoroszi	Borókás	nincs adat				
CSERHÁT HEGYSÉG							
12.	Bercel	Berceli hegyi üreg	Ü	valószínűleg beomlott			
13.	Buják	Pappenheim barlang	Ü	11,5			
14.	Ecseg	Nagy Boldogasszony forrásbarlang		eltömődött			
15.		Sárkányfürdő barlang		2,00			
16.	Felsőpetény (az agyagbánya vágatainál)	az I. siklóban 6 db barlang és 10 üreg					
17.		az I. keresztvágatban 3 db barlang és 3 üreg					
18.		az V. táróban 3 db barlang és 2 üreg					
19.		az V.1 vágatban 2 db barlang					
20.	Kishartyán	Kőlyuk oldal fülkéi	Ü		+		
21.		Szőlő hegyi eresz	Ü	3 x 12			
22.	Mátraszőlős	Függőkő, Zsivány barlang	V	10,0	+		
23.	Mátraverebély-Szentkút	Betyár barlang	Ü	38,0			
24.		Remete barlang (7 helység)	Ü			+	
25.	Nézsza	Nézsai barlang	Ü				
26.		Nézsai sziklaüreg	Ü	2,50			
27.		Nézsai víznyelő	Ü				
28.	Nógrádszakál	Páris-völgyi sziklaeresz	V	2,0	+		
29.	Romhány	Hidegkúti kőfejtő ürege					
30.		Kőszikla laposi kőbánya ürege		igen régi adat			
31.	Sámsonháza	Csapás tetői barlang					
32.		Dupla üreg		3,5	+		
KARANCS HEGYSÉG							
33.	Salgótarján	Baglyaskői sziklaüreg	V	12,0	+		
MÁTRA HEGYSÉG							
34.	Bátonyterenye	Medve barlang					
35.		szénbánya tárók					
36.	Jobbágyi	Monyosi lyuk					
37.	Mátraverebély	Zsivány barlang	V	kb. 3,0			
38.	Pásztó - Mátrakeresztes	Mátrakeresztes üreg	V	1,0			
39.		Szezám barlang	V	2,80			
40.		Üléspataki barlang	V	2x3,80			
41.		Üléspataki sziklaeresz	V	2x5,60			
42.		Üléspataki sziklkapu	V	1,5x3,20			
43.		Vidróczki barlang	V	5,10			
44.		Vöröskő bérci barlang	V	4,80			
45.		Vöröskő bérci hasadék	V	5,0			
46.		Vöröskő bérci odu	V	2,10			

Ssz.	Település	Barlang, kőfülke, mesterséges üreg	Kőzet Üledékes/ Vulkáni	Hossz (m)	Természet- védelmi terület	Műemléki védelem	Típusa Természetes/ Mesterséges
47.	Szuha	Sárkánygödri kőfülke	V	2x6,70			
MEDVES HEGYSÉG							
48.	Salgótarján - Rónabánya	Jansen barlang	V	20,20	+		
49.		Kis Szilvaskői sziklahasadék	V	17,30	+		
50.		Sárkánytorok, jégbarlang	V	28,40	+		
51.		Szilvaskői barlang	V	68,00	+		
52.		Vabot barlang	V	8,20	+		
53.	Szilaspogony	Kiskői álbarlang	V	2,00	+		
54.		Kiskői barlang	V	5,00+9, 40	+		M táró

5. SZ. FÜGGELÉK: EX LEGE VÉDETT FÖLDVÁRAK

5. sz. függelék: Ex lege védett földvárak (Forrás: BNPI, 2018)

Név	Helység	EOV X	EOV Y	Kor
Földvár	Alsópetény	282 620	663 990	Középkori
Hársas (Arany-hegy)	Bátónyterenye	295 750	710 250	Őskori
Lengyendi-pusztatemplom	Bátónyterenye	292 110	710 430	Középkori
Orosz Mátyás vára	Bátónyterenye	287 120	713 470	Középkori
Várhegy	Bátónyterenye	296 970	708 970	Őskori
Templomdomb (Őrtorony)	Bokor	287 730	687 110	Középkori
Tarisznyapart	Buják	282 491	688 930	Őskori
Vár	Buják	283 930	686 420	Középkori
Vincvár	Cered	311 140	717 850	Középkori
Rézpart	Cserhátaláp	292 300	674 070	Középkori
Tornyos-hegy	Cserhátaláp	294 320	675 450	Középkori
Pusztatemplom	Debercsény	290 950	669 360	Középkori
Kastély-tető	Dorogháza	293 360	713 205	Középkori
Palánkvár	Drégelypalánk	300 800	650 300	
Ilonavár	Ecseg	284 930	690 620	Középkori
Templom körüli sáncok	Egyházasgerge	315 550	694 040	
Templom körüli sáncok	Erdőtarcsa	268 570	686 740	Középkori
Öregtemplom-domb	Héhalom	270 140	690 815	Őskori
Várrom	Hollókő	295 050	689 870	Középkori
Földvár	Hont	300 970	645 940	
Várhegy	Jobbágyi	277 746	698 478	Őskori
Kápolna-hegy	Karancsalja	312 313	704 785	Őskori
Templomdomb (Magtár)	Kétbodony	287 230	666 720	Középkori
Vár	Kétbodony	287 330	666 650	Középkori
Békavár (Békevár)	Legénd	280 940	667 940	Középkori
Pogányvár	Lucfalva	298 280	699 625	Középkori
Óvár	Mátramindszent	292 810	718 020	Középkori
Kerekbükk	Mátraszőlős	294 174	696 556	Őskori
Kisvár	Mátraszőlős	291 000	697 240	Középkori
Várhegy	Nagylóc	298 740	689 830	Középkori
Kőház	Nemti	296 020	713 790	Középkori
Temető	Nézsza	278 370	668 760	Középkori
Korai település (Ispánsági földvár)	Nógrád	285 000	649 580	
Vár	Nógrád	284 750	649 830	Középkori
Kerek-domb	Nógrádmarcal	297 220	675 585	Középkori
Dobó-vár	Nógrádmegyer	299 480	694 780	Középkori
Tatárka	Nógrádsáp	277 790	673 360	Középkori
Kastélydomb	Nógrádszakál	316 240	685 870	Középkori
Templom-hegy	Nógrádszakál	315 720	685 800	Középkori
Cserteri vár	Pásztó	287 330	702 940	Középkori
Pogányvár	Pásztó	285 995	693 980	Őskori
Sirmány	Piliny	309 700	690 780	
Várhegy	Piliny	312 176	692 526	Őskori
Várdomb	Rétság	289 980	655 621	Középkori
Pusztavárhegy (Sztrahora)	Rimóc	294 110	687 610	Középkori
Várhegy	Ságújfalu	307 310	697 000	Őskori
Baglyaskő vára	Salgótarján	307 380	705 150	Középkori
Felső temető feletti domb	Salgótarján	304 000	704 900	Középkori
Pécskő	Salgótarján	306 920	708 790	Középkori
Salgóvár	Salgótarján	311 550	709 520	Középkori
Zagyvafő	Salgótarján	309 860	710 410	Középkori
Fejérkő	Sámsönháza	294 910	700 125	Középkori
Szanda-hegy	Szanda	285 561	677 389	Őskori
Várhegy	Szanda	285 390	677 990	Középkori
Templom körüli árok	Szarvasgede	275 550	694 670	Középkori
Gyalogvár	Szécsénke	284 680	672 120	Középkori
Dubinka	Szécsény	307 290	688 470	Középkori
Kerek-domb	Szécsény	303 224	687 549	Őskori
Major-hegy	Szécsény	306 460	688 831	Őskori
Strázsapart	Szécsény	304 610	684 640	Középkori
Városvál előtti árok és sánc (Hainald kert)	Szécsény	304 350	685 260	
Kis-kő	Szilaspogony	307 180	718 865	Középkori
Csomosvár	Szuha	288 760	715 060	

Név	Helység	EOV X	EOV Y	Kor
Galyavár	Szuha	287 180	714 380	Középkori
Várbérc	Szuha	291 360	715 240	Középkori
Leányhegy	Szügy	299 210	671 910	Középkori
Tar Lőrinc várkastélyának romja	Tar	289 390	702 230	Középkori
Kurucdomb	Tereske	287 574	662 998	Középkori
Kálváriadomb	Tolmács	287 160	654 540	Középkori
Hraszti	Vanyarc	277 840	679 950	Középkori
Pogányvár	Vizslás	300 250	708 900	Ismeretlen korú

6. SZ. FÜGGELÉK: NATURA2000 TERÜLETEK

6. sz. függelék: Natura2000 területek (Forrás: BNPI)

Név	Azonosító	Terület [ha]	Típus
Különleges természetmegőrzési területek			
Mátrabérc-Fallóskúti-rétek	HUBN20049	499,15	SAC
Nyugat-Mátra	HUBN20051	1498,50	SAC
Szentkúti Meszes-tető	HUBN20055	892,60	SAC
Tepke	HUBN20056	2422,69	SAC
Bézma	HUBN20057	832,32	SAC
Bujáki Csirke-hegy és Kántor-rét	HUBN20058	170,61	SAC
Szandai Várhegy	HUBN20059	33,70	SAC
Sóshartyáni Hencse-hegy	HUBN20060	106,00	SAC
Középső-Ipoly-völgy	HUBN20062	1670,21	SAC
Karancs	HUBN20063	881,75	SAC
Salgó	HUBN20064	139,20	SAC
Gortva-völgy	HUBN20065	155,29	SAC
Nyugat-Cserhát és Naszály	HUDI20038	1081,83	SAC
Börzsöny	HUDI20008	7847,42	SAC
Ipoly-völgy	HUDI20026	2132,21	SAC
ujáki Hényeli-erdő és Alsó-rét	HUBN21094	50,21	SCI
Nagylóci Kő-hegy	HUBN21095	198,11	SCI
	Összesen	20611,79	
Különleges madárvédelmi területek			
Mátra	HUBN10006	7089,97	SPA
Börzsöny és Visegrádi-hegység	HUDI10002	7292,71	SPA
Ipoly völgye	HUDI10008	6313,76	SPA
	Összesen:	20696,44	
	Mindösszesen:	41308,23	

7. SZ. FÜGGELÉK: RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

7. sz. függelék: Régészeti lelőhelyek (Forrás: Miniszterelnökség, 2018)

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
49379	Heves	Apc	5	Berekaljai sóderbánya	szakmai	
49806	Heves	Istenmezeje	1	Szederjestető	szakmai	
44825	Heves	Mátraszentimre	5	Óvár	kiemelten védett	I.
55270	Heves	Mátraszentimre	6	Ágasvár	kiemelten védett	I.
49431	Nógrád	Alsópetény	1	Földvár	szakmai	
49433	Nógrád	Alsópetény	2	Rk. templom	szakmai	
93487	Nógrád	Alsópetény	3	Ófalu	szakmai	
29822	Nógrád	Alsótold	1	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás,15.lelőhely	szakmai	
39921	Nógrád	Alsótold	2	Temető	szakmai	
49439	Nógrád	Alsótold	3	Nefelejcs	szakmai	
69843	Nógrád	Alsótold	4	Kereszti-tábla	szakmai	
69847	Nógrád	Alsótold	5	Középkori falu	szakmai	
69849	Nógrád	Alsótold	6	Nagy-Mező-hegy 5. lh.	szakmai	
30793	Nógrád	Balassagyarmat	1	Belterület- Bercsényi utca 7-21- ig	szakmai	
38012	Nógrád	Balassagyarmat	3	Marha-legelő	szakmai	
38015	Nógrád	Balassagyarmat	4	Sárrét I.	szakmai	
38016	Nógrád	Balassagyarmat	5	Sárrét II.	szakmai	
39761	Nógrád	Balassagyarmat	6	Bástya utca 12.	fokozottan védett	II.
39827	Nógrád	Balassagyarmat	7	Vár	fokozottan védett	II.
40320	Nógrád	Balassagyarmat	8	Mikszáth Kálmán utca	szakmai	
40323	Nógrád	Balassagyarmat	9	Nagyliget	szakmai	
40325	Nógrád	Balassagyarmat	10	Nevelési Központ és Kávéháza	szakmai	
40328	Nógrád	Balassagyarmat	11	Rákóczi út 35.	szakmai	
40333	Nógrád	Balassagyarmat	12	Rákóczi út 38.	szakmai	
40334	Nógrád	Balassagyarmat	13	Repülőtér	szakmai	
40349	Nógrád	Balassagyarmat	14	Vágóhíd	szakmai	
40352	Nógrád	Balassagyarmat	15	Madách tanya	szakmai	
43078	Nógrád	Balassagyarmat	30	Káposztások	szakmai	
45990	Nógrád	Balassagyarmat	31	Balassagyarmat 1/6	szakmai	
46001	Nógrád	Balassagyarmat	33	Balassagyarmat 3/8.	szakmai	
46014	Nógrád	Balassagyarmat	34	Óváros tér 17.	szakmai	
46016	Nógrád	Balassagyarmat	35	Óváros tér 17/a	szakmai	
46017	Nógrád	Balassagyarmat	36	Óváros tér 19.	szakmai	
46019	Nógrád	Balassagyarmat	37	Szelestyén	szakmai	
46024	Nógrád	Balassagyarmat	39	Földessy kert	szakmai	
46032	Nógrád	Balassagyarmat	40	Római katolikus templom	szakmai	
78937	Nógrád	Balassagyarmat	41	Kincsem-puszta	szakmai	
84795	Nógrád	Balassagyarmat	42	OFB- földek	szakmai	
84797	Nógrád	Balassagyarmat	43	Első- Náras	szakmai	
85015	Nógrád	Balassagyarmat	44	Második- Náras	szakmai	
40355	Nógrád	Bánk	1	Szennyvíztisztító	szakmai	
40356	Nógrád	Bánk	2	Temető	szakmai	
72353	Nógrád	Bánk	3	Körbejáró	szakmai	
73705	Nógrád	Bánk	4	Evangelikus-templom	szakmai	
73707	Nógrád	Bánk	5	Templom-megetti-dűlő	szakmai	
49450	Nógrád	Bárna	1	Rk. templom	szakmai	
40357	Nógrád	Bátonyterenye	1	Maconkai víztározó	szakmai	
40362	Nógrád	Bátonyterenye	2	Bányatelep 2.	szakmai	
40364	Nógrád	Bátonyterenye	3	Hársashegy	kiemelten védett	I.
40411	Nógrád	Bátonyterenye	4	Nagybátony-Juhász Gyula u.	szakmai	
40414	Nógrád	Bátonyterenye	5	Nagybátony-Kastély	szakmai	
40415	Nógrád	Bátonyterenye	6	Nagybátony-Vasúti rakodó	szakmai	
44135	Nógrád	Bátonyterenye	7	Márkházapuszta-Salgótarján- Iparipark III.	szakmai	
44372	Nógrád	Bátonyterenye	9	Maconkai Zagyvpart 1.	szakmai	
44424	Nógrád	Bátonyterenye	10	Maconkai Zagyvpart 2.	szakmai	
44425	Nógrád	Bátonyterenye	11	Maconkai Zagyvpart 3.	szakmai	
44435	Nógrád	Bátonyterenye	12	Maconkai Zagyvpart 4.	szakmai	
44562	Nógrád	Bátonyterenye	13	Bogár-föld	szakmai	
45062	Nógrád	Bátonyterenye	14	Aranyhegyi homokbánya	szakmai	
45067	Nógrád	Bátonyterenye	16	Lucernás	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
45156	Nógrád	Bátonyterenye	17	Maconkai-lakótelep	szakmai	
46041	Nógrád	Bátonyterenye	18	Pusztatemplom	kiemelten védett	I.
46063	Nógrád	Bátonyterenye	19	Bányatelep-Törpebékás	szakmai	
46066	Nógrád	Bátonyterenye	20	Bányatelep 2.	szakmai	
46067	Nógrád	Bátonyterenye	21	Római katolikus templom	szakmai	
46068	Nógrád	Bátonyterenye	22	Zrínyi út-Bástya utca kereszteződése	szakmai	
49461	Nógrád	Bátonyterenye	24	Vörösmarty utca 6-10.	szakmai	
49474	Nógrád	Bátonyterenye	25	Bátonyterenye-Kisterenye, Bányatelep 3.	szakmai	
49479	Nógrád	Bátonyterenye	26	Bátonyterenye-Kisterenye, Hárshegyi árok	szakmai	
49491	Nógrád	Bátonyterenye	27	Kishársas	kiemelten védett	I.
49492	Nógrád	Bátonyterenye	28	Bátonyterenye-Kisterenye, Kökényes	szakmai	
49497	Nógrád	Bátonyterenye	29	Bátonyterenye-Kisterenye, Tsz major	szakmai	
49499	Nógrád	Bátonyterenye	30	Bátonyterenye-Kisterenye, Várhegy	szakmai	
49506	Nógrád	Bátonyterenye	31	Bátonyterenye-Maconka, Rk. templom	szakmai	
44709	Nógrád	Bátonyterenye	32	Orosz Mátyás vára	szakmai	
45064	Nógrád	Bátonyterenye	33	Kisterenye, Zrínyi utca	szakmai	
92893	Nógrád	Bátonyterenye	34	Kisterenye, Ófalu	szakmai	
92895	Nógrád	Bátonyterenye	35	Maconka, Ófalu	szakmai	
92897	Nógrád	Bátonyterenye	36	Nagybátany, Ófalu	szakmai	
92899	Nógrád	Bátonyterenye	37	Szűpatak, Ófalu	szakmai	
33336	Nógrád	Becske	1	Petőfi Sándor utca	szakmai	
40483	Nógrád	Becske	2	Söprős-alja	szakmai	
40484	Nógrád	Becske	3	Tamás-part	szakmai	
44328	Nógrád	Becske	4	Büdös-tó-hegy	szakmai	
44329	Nógrád	Becske	5	Júlia-major	szakmai	
46069	Nógrád	Becske	6	Római katolikus templom	szakmai	
46070	Nógrád	Becske	7	Tsz-major	szakmai	
73695	Nógrád	Becske	8	Júlia-major 2.	szakmai	
73697	Nógrád	Becske	9	Mérkő	szakmai	
73699	Nógrád	Becske	10	Kása-árka	szakmai	
73701	Nógrád	Becske	11	Ereszvény	szakmai	
73703	Nógrád	Becske	12	Nagy-osztály	szakmai	
33328	Nógrád	Bercel	1	Mogyorós, Sáfrány-hegy	szakmai	
40487	Nógrád	Bercel	2	Gutai-lapos	szakmai	
40488	Nógrád	Bercel	3	Kratyina-dűlő	szakmai	
40489	Nógrád	Bercel	4	Sáfrányhegy II.	szakmai	
44346	Nógrád	Bercel	5	Fogacsi oldal	szakmai	
44367	Nógrád	Bercel	6	Répaföldek	szakmai	
46093	Nógrád	Bercel	7	Ordaspuszt-Pulykahegy	szakmai	
46094	Nógrád	Bercel	8	Római katolikus templom	szakmai	
46095	Nógrád	Bercel	9	Szandahegyi kötélpálya	szakmai	
49559	Nógrád	Bercel	10	1/18	szakmai	
49562	Nógrád	Bercel	11	Bene-kastély	szakmai	
49568	Nógrád	Bercel	12	Ordaspuszta	szakmai	
58557	Nógrád	Bercel	13	Fogacspuszta	szakmai	
71881	Nógrád	Bercel	14	Bástya u. 29.	szakmai	
80937	Nógrád	Bercel	15	Berceli út	szakmai	
82615	Nógrád	Bercel	16	Kápolnai- dűlő	szakmai	
46071	Nógrád	Bér	1	Evangelikus templom	szakmai	
46075	Nógrád	Bér	2	Felsőegrespusztai homokbánya	szakmai	
46078	Nógrád	Bér	3	Tsz-major	szakmai	
49550	Nógrád	Bér	4	Csobánka	szakmai	
79057	Nógrád	Bér	5	Öreg- hegy	szakmai	
79059	Nógrád	Bér	6	Szár- hegy	szakmai	
49549	Nógrád	Bér	7	Középkori falu	szakmai	
49517	Nógrád	Bér	8	Nemti	szakmai	
80245	Nógrád	Bér	9	Egresi- dűlő 1.	szakmai	
80247	Nógrád	Bér	10	Egresi- dűlő 2.	szakmai	
80249	Nógrád	Bér	11	Öreg- hegy 2.	szakmai	
80251	Nógrád	Bér	12	Öreg- hegy 3.	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
29810	Nógrád	Bokor	2	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás, 11. leelőhely	szakmai	
46097	Nógrád	Bokor	3	Evangélikus templom	szakmai	
46098	Nógrád	Bokor	4	Vár	szakmai	
69859	Nógrád	Bokor	5	Híd fölött 1. lh.	szakmai	
69863	Nógrád	Bokor	6	Kis Bokor 4. lh.	szakmai	
69867	Nógrád	Bokor	7	Középkori falumag 6. lh.	szakmai	
69869	Nógrád	Bokor	8	Kertek fölött 7. lh.	szakmai	
46099	Nógrád	Borsosberény	1	Szomolya	szakmai	
72351	Nógrád	Borsosberény	2	Szárazpart	szakmai	
87069	Nógrád	Borsosberény	3	Tövises- völgy északi oldala	szakmai	
87071	Nógrád	Borsosberény	4	Kápolna alól	szakmai	
87073	Nógrád	Borsosberény	5	Magyarnándori Állami Gazdaságtól keletre	szakmai	
93489	Nógrád	Borsosberény	6	Ófalu	szakmai	
40491	Nógrád	Buják	1	Hényel-puszta	szakmai	
40492	Nógrád	Buják	2	Malomoldal	szakmai	
40493	Nógrád	Buják	3	Szent Mártonhegy	szakmai	
40496	Nógrád	Buják	4	Tarisznyapart	fokozottan védett	II.
40513	Nógrád	Buják	5	Vár	kiemelten védett	I.
46653	Nógrád	Buják	6	Hényel-szél	szakmai	
46655	Nógrád	Buják	7	Hényel-szél II.	szakmai	
46774	Nógrád	Buják	8	Lucernás	szakmai	
49001	Nógrád	Buják	9	Buják	szakmai	
79197	Nógrád	Buják	11	Kereszt-úti dűlő alja	szakmai	
86767	Nógrád	Buják	12	Templomkert	szakmai	
86769	Nógrád	Buják	13	Temető	szakmai	
93023	Nógrád	Buják	14	Órhegy	szakmai	
34761	Nógrád	Cered	1	Gyepüs-völgy	szakmai	
49575	Nógrád	Cered	3	Rk. templom	szakmai	
22784	Nógrád	Cserháthaláp	1	Makó dűlő - Szennyvíztelep	szakmai	
46113	Nógrád	Cserháthaláp	4	Tornyos-hegy	szakmai	
48732	Nógrád	Cserháthaláp	5	Ördög oldal alja	szakmai	
48737	Nógrád	Cserháthaláp	6	Középkori falumag	szakmai	
48755	Nógrád	Cserháthaláp	7	Római katolikus templom	szakmai	
32560	Nógrád	Cserhátsurány	1	Ganajos	szakmai	
46121	Nógrád	Cserhátsurány	2	Halmok	szakmai	
46124	Nógrád	Cserhátsurány	3	Jánossy-kastély	szakmai	
46125	Nógrád	Cserhátsurány	4	Római katolikus templom	szakmai	
69873	Nógrád	Cserhátszentiván	2	Szőlők alja 2.	szakmai	
69875	Nógrád	Cserhátszentiván	3	Temető	szakmai	
69877	Nógrád	Cserhátszentiván	4	Középkori falumag	szakmai	
29821	Nógrád	Cserhátszentiván	5	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás,14. leelőhely	szakmai	
46142	Nógrád	Csesztve	1	Római katolikus templom	szakmai	
46145	Nógrád	Csesztve	2	Stalák	szakmai	
56969	Nógrád	Csesztve	3	Bakópuszta, Kenderes	szakmai	
40534	Nógrád	Csécse	1	Almás	szakmai	
40537	Nógrád	Csécse	2	Bogaras alsó	szakmai	
40686	Nógrád	Csécse	3	Bogaras alsó II.	szakmai	
40687	Nógrád	Csécse	4	Bogaras felső	szakmai	
40688	Nógrád	Csécse	5	Borsósor	szakmai	
40689	Nógrád	Csécse	6	Borsósor II.	szakmai	
40690	Nógrád	Csécse	7	Kaszáló	szakmai	
40692	Nógrád	Csécse	8	Kaszáló II.	szakmai	
40693	Nógrád	Csécse	9	Kaszáló III.	szakmai	
40696	Nógrád	Csécse	10	Nagyréti oldal	szakmai	
40697	Nógrád	Csécse	11	Rózsás	szakmai	
40699	Nógrád	Csécse	12	Temetőpart	szakmai	
40700	Nógrád	Csécse	13	Kastélykert	szakmai	
40710	Nógrád	Csécse	14	Tolatópart	szakmai	
46104	Nógrád	Csécse	15	Szilás	szakmai	
46107	Nógrád	Csécse	16	Templom	szakmai	
46650	Nógrád	Csécse	17	Tóth-tanya	szakmai	
84003	Nógrád	Csécse	18	Rákóczi út 34.	szakmai	
93609	Nógrád	Csécse	19	Ófalu	szakmai	
46172	Nógrád	Csitár	1	Karnókhegy 1.	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
46176	Nógrád	Csitár	2	Karnókhegy 2.	szakmai	
46177	Nógrád	Csitár	3	Karnókhegy 3.	szakmai	
46179	Nógrád	Csitár	4	Karnókhegy 4.	szakmai	
46183	Nógrád	Csitár	5	Római katolikus templom	szakmai	
46185	Nógrád	Csitár	6	Völgyi kút	szakmai	
49604	Nógrád	Csitár	7	Csitár-Nógrádgárdony, Bitang	szakmai	
28520	Nógrád	Debercsény	1	Pusztatemplom	szakmai	
32559	Nógrád	Debercsény	2	Bejövő út	szakmai	
32562	Nógrád	Debercsény	3	Vályogvető gödör	szakmai	
44330	Nógrád	Debercsény	4	Mogyorós	szakmai	
46195	Nógrád	Dejtár	1	Lókos-part	szakmai	
51159	Nógrád	Dejtár	2	Pusztaszőlők É-i oldal	szakmai	
51161	Nógrád	Dejtár	3	Tóra-járás	szakmai	
40742	Nógrád	Diósjenő	1	Csehvár	szakmai	
40747	Nógrád	Diósjenő	2	Kámor	szakmai	
93491	Nógrád	Diósjenő	3	Ófalu	szakmai	
44443	Nógrád	Dorogháza	1	Kastélytető	szakmai	
92901	Nógrád	Dorogháza	2	Ófalu	szakmai	
28527	Nógrád	Drégelypalánk	1	Drégelyvár	kiemelten védett	I.
78663	Nógrád	Drégelypalánk	2	Dérgelypalánk-Palánkvár	szakmai	
78665	Nógrád	Drégelypalánk	3	Templomkert	szakmai	
78667	Nógrád	Drégelypalánk	4	Kora újkori temető	szakmai	
78669	Nógrád	Drégelypalánk	5	Kilátó	szakmai	
80645	Nógrád	Drégelypalánk	6	Babat- puszta 1.	szakmai	
80647	Nógrád	Drégelypalánk	7	Babat- puszta 2.	szakmai	
80649	Nógrád	Drégelypalánk	8	Gyakorszer- dűlő	szakmai	
80651	Nógrád	Drégelypalánk	9	Topóka- dűlő	szakmai	
87047	Nógrád	Drégelypalánk	10	Kis- hegy	szakmai	
42901	Nógrád	Ecseg	1	Ecseg-vár	kiemelten védett	I.
45472	Nógrád	Ecseg	2	Szőlők	szakmai	
49614	Nógrád	Ecseg	3	Rk. templom	szakmai	
91269	Nógrád	Ecseg	4	Bogdány-oldal	szakmai	
93611	Nógrád	Ecseg	5	Ófalu	szakmai	
49617	Nógrád	Egyházasdengele g	1	Rk. templom	szakmai	
51164	Nógrád	Egyházasdengele g	2	Tanyai-dűlő (északi része)	szakmai	
51165	Nógrád	Egyházasdengele g	3	Hever-dűlő (északi oldala)	szakmai	
93613	Nógrád	Egyházasdengele g	5	Ófalu	szakmai	
49037	Nógrád	Egyházasgerge	1	Rk. templom	szakmai	
49085	Nógrád	Egyházasgerge	2	Egyházasgerge	szakmai	
49124	Nógrád	Egyházasgerge	3	Mocsáry-kastély	szakmai	
49125	Nógrád	Egyházasgerge	4	Liptagerge	szakmai	
49183	Nógrád	Egyházasgerge	5	Forró-puszta	szakmai	
49196	Nógrád	Egyházasgerge	6	Sírmány	szakmai	
49201	Nógrád	Egyházasgerge	7	Csapás-oldal	szakmai	
30710	Nógrád	Endrefalva	2	Hirtelen-dűlő	szakmai	
92505	Nógrád	Endrefalva	3	Mogyorós alja 1.	szakmai	
92507	Nógrád	Endrefalva	4	Mogyorós alja 2.	szakmai	
92509	Nógrád	Endrefalva	5	Hirtelen-dűlő 2.	szakmai	
92511	Nógrád	Endrefalva	6	Hirtelen-dűlő 3.	szakmai	
42038	Nógrád	Erdőkürt	1	Keresztúti-dűlő	szakmai	
42040	Nógrád	Erdőkürt	2	Saj-völgyi-patak-part	szakmai	
51542	Nógrád	Erdőkürt	3	Kőárok, Öreg-Malom	szakmai	
80675	Nógrád	Erdőkürt	4	Cigány- part	szakmai	
93615	Nógrád	Erdőkürt	5	Ófalu	szakmai	
42037	Nógrád	Erdőtarcsa	1	Templomi-tábla	szakmai	
42042	Nógrád	Erdőtarcsa	2	Templom környéke	szakmai	
79317	Nógrád	Erdőtarcsa	3	Daróci- hegy 1.	szakmai	
79319	Nógrád	Erdőtarcsa	4	Daróci- hegy 2.	szakmai	
93617	Nógrád	Erdőtarcsa	5	Ófalu	szakmai	
32355	Nógrád	Érsekvadkert	1	Hősök tere	szakmai	
46254	Nógrád	Érsekvadkert	2	Kecskedomb	szakmai	
46256	Nógrád	Érsekvadkert	3	Kétlókos köze	szakmai	
46258	Nógrád	Érsekvadkert	4	Lókos-part 1.	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
46259	Nógrád	Érsekvadkert	5	Lókos-part 2.	szakmai	
46260	Nógrád	Érsekvadkert	6	Lókos-part 3.	szakmai	
46261	Nógrád	Érsekvadkert	7	Lókos-part 4.	szakmai	
46264	Nógrád	Érsekvadkert	8	Lókos-part 5.	szakmai	
46266	Nógrád	Érsekvadkert	9	Sertéstelep	szakmai	
46268	Nógrád	Érsekvadkert	10	Szentlőrinc	szakmai	
73355	Nógrád	Érsekvadkert	11	Középkori falumag	szakmai	
73357	Nógrád	Érsekvadkert	12	Kamillaüzem	szakmai	
73361	Nógrád	Érsekvadkert	13	Dejtári szőlők alja	szakmai	
73363	Nógrád	Érsekvadkert	14	"Felsővadkert"	szakmai	
73367	Nógrád	Érsekvadkert	15	Felső pást 1.	szakmai	
73369	Nógrád	Érsekvadkert	16	Malom-úti dűlő	szakmai	
73371	Nógrád	Érsekvadkert	17	Murga	szakmai	
73373	Nógrád	Érsekvadkert	18	"Alsóvadkert"	szakmai	
73375	Nógrád	Érsekvadkert	19	Sportpálya utca	szakmai	
73377	Nógrád	Érsekvadkert	20	Homokbánya	szakmai	
84779	Nógrád	Érsekvadkert	21	Göröc- dűlő I.	szakmai	
84853	Nógrád	Érsekvadkert	22	Göröc- dűlő II.	szakmai	
84867	Nógrád	Érsekvadkert	23	Rácok- szállás	szakmai	
78925	Nógrád	Felsőpetény	1	Széles-földek	szakmai	
78927	Nógrád	Felsőpetény	2	Fazekas-dűlő	szakmai	
79199	Nógrád	Felsőpetény	3	Fácskás	szakmai	
84643	Nógrád	Felsőpetény	4	Három árok	szakmai	
93493	Nógrád	Felsőpetény	5	Ófalu	szakmai	
29823	Nógrád	Felsőtold	1	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás,16.lelőhely	szakmai	
29824	Nógrád	Felsőtold	2	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás,17.lelőhely	szakmai	
32567	Nógrád	Galgaguta	1	Temető	szakmai	
33331	Nógrád	Galgaguta	2	Dózsa György utca	szakmai	
33332	Nógrád	Galgaguta	3	Kövesdi bejövő út	szakmai	
33333	Nógrád	Galgaguta	4	Evangelikus templom környéke	szakmai	
33335	Nógrád	Galgaguta	5	Imaház környéke	szakmai	
40769	Nógrád	Galgaguta	6	Keresztes-árok	szakmai	
46271	Nógrád	Galgaguta	7	Agyagbánya	szakmai	
46274	Nógrád	Galgaguta	9	Nógrádsápi kövesút	szakmai	
69881	Nógrád	Garáb	1	Premontrei monostor	szakmai	
69883	Nógrád	Garáb	2	Templom és környéke	szakmai	
69885	Nógrád	Garáb	3	Középkori falumag	szakmai	
69887	Nógrád	Garáb	4	Malom	szakmai	
40781	Nógrád	Herencsény	1	Templomrom	szakmai	
57936	Nógrád	Herencsény	2	Kossuth Lajos u. 88-go.	szakmai	
35252	Nógrád	Héhalom	1	Templomdomb	fokozottan védett	II.
42043	Nógrád	Héhalom	2	Dengelegi oldal 1.	szakmai	
42044	Nógrád	Héhalom	3	Dengelegi oldal 2.	szakmai	
54644	Nógrád	Héhalom	4	Felső-Nagy-Páskom	nyilvántartott	
54646	Nógrád	Héhalom	5	Pajta-major	nyilvántartott	
54648	Nógrád	Héhalom	6	Tanyai-dűlő	nyilvántartott	
55264	Nógrád	Héhalom	7	Falura-járó-dűlő	fokozottan védett	II.
55265	Nógrád	Héhalom	8	Közép-dűlő	fokozottan védett	II.
55266	Nógrád	Héhalom	9	Csapás-dűlő	fokozottan védett	II.
74599	Nógrád	Héhalom	10	Dengelegi-oldal 3.	szakmai	
93619	Nógrád	Héhalom	11	Ófalu	szakmai	
32381	Nógrád	Hollókő	1	Vár	kiemelten védett	I.
43648	Nógrád	Hollókő	2	Pusztaveremdomb	szakmai	
43650	Nógrád	Hollókő	3	Faluhely-rét	szakmai	
44438	Nógrád	Hollókő	4	3. sz. lelőhely	szakmai	
26746	Nógrád	Hont	1	Parassa III	szakmai	
37084	Nógrád	Hont	2	Malom-hegy	szakmai	
37085	Nógrád	Hont	3	Babat-hegy	szakmai	
37392	Nógrád	Hont	4	Parassa II.	szakmai	
40808	Nógrád	Hont	5	Ipoly-völgy	szakmai	
40815	Nógrád	Hont	6	Ipoly-völgy II.	szakmai	
40816	Nógrád	Hont	7	Ipoly-völgy III.	szakmai	
40824	Nógrád	Hont	8	Iskola	szakmai	
40834	Nógrád	Hont	9	Ispánvár-Hunyadi utca	szakmai	
40835	Nógrád	Hont	10	Ispánvár-Hunyadi utca 3.	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
40838	Nógrád	Hont	11	Ispánvár-Hunyadi utca 5.	szakmai	
40864	Nógrád	Hont	19	Ispánvár-Hunyadi utca 15.	szakmai	
40874	Nógrád	Hont	24	Ispánvár-Hunyadi utca 293hrsz	szakmai	
40879	Nógrád	Hont	27	Ispánvár-Hunyadi utca 294/7hrsz	szakmai	
40881	Nógrád	Hont	28	Ispánvár-Hunyadi utca 294/8hrsz	szakmai	
40882	Nógrád	Hont	29	Ispánvár-Hunyadi utca 295hrsz	szakmai	
40891	Nógrád	Hont	30	Ispánvár-Hunyadi utca 299hrsz	szakmai	
40892	Nógrád	Hont	31	Ispánvár-Hunyadi utca 302hrsz	szakmai	
40924	Nógrád	Hont	33	Jelenchegy-DNy-i sánc	szakmai	
40926	Nógrád	Hont	34	Jelenchegy-K-i sánc	szakmai	
40927	Nógrád	Hont	35	Jelenchegy-É-i sánc	szakmai	
40928	Nógrád	Hont	36	Jelenchegy-Ny-i sánc	szakmai	
40929	Nógrád	Hont	37	Kukucska-hegy	szakmai	
40977	Nógrád	Hont	38	Parassa	szakmai	
40996	Nógrád	Hont	40	Templomdomb	szakmai	
41000	Nógrád	Hont	41	Parassapuszta-Kápolna	szakmai	
46320	Nógrád	Hont	43	Hont-Csitár	szakmai	
46322	Nógrád	Hont	44	Epres	szakmai	
46324	Nógrád	Hont	45	Kómályi-szőlők	szakmai	
46325	Nógrád	Hont	46	Kozmahely	szakmai	
46327	Nógrád	Hont	47	Kutyika	szakmai	
46329	Nógrád	Hont	48	Szakadék	szakmai	
46331	Nógrád	Hont	49	Várhegy	szakmai	
46332	Nógrád	Hont	50	Zabai-földek	szakmai	
46383	Nógrád	Hont	51	Rákóczi utca	szakmai	
46384	Nógrád	Hont	52	Római katolikus temető	szakmai	
46313	Nógrád	Hont	53	Kútberek	szakmai	
53021	Nógrád	Hont	54	Kiskertes	szakmai	
55269	Nógrád	Hont	55	Babat-völgyi alagút	szakmai	
46319	Nógrád	Hont	56	Bábahegy	szakmai	
78671	Nógrád	Hont	58	Felvégi kápolna	szakmai	
78673	Nógrád	Hont	59	Iskola	szakmai	
78675	Nógrád	Hont	60	Kiskertes	szakmai	
78677	Nógrád	Hont	61	Pincék	szakmai	
78679	Nógrád	Hont	62	Ispánsági vár	szakmai	
80383	Nógrád	Hont	63	Babat 1	szakmai	
80385	Nógrád	Hont	64	Babat 2	szakmai	
80387	Nógrád	Hont	65	Babat 3	szakmai	
80389	Nógrád	Hont	66	Csitár	szakmai	
90165	Nógrád	Hont	67	Kis-szög	szakmai	
90167	Nógrád	Hont	68	Tagi-dűlő	szakmai	
90157	Nógrád	Horpács	1	Kelet	szakmai	
90159	Nógrád	Horpács	2	Nagy-mező	szakmai	
90161	Nógrád	Horpács	3	Pusztajáró-dűlő II.	szakmai	
90163	Nógrád	Horpács	4	Pusztajáró-dűlő	szakmai	
93495	Nógrád	Horpács	5	Ófalu	szakmai	
40934	Nógrád	Hugyag	1	22-es úti elágazás	szakmai	
40939	Nógrád	Hugyag	2	Körpölye	szakmai	
40945	Nógrád	Hugyag	3	Templom dűlő	szakmai	
49627	Nógrád	Hugyag	4	Csujta tó	szakmai	
51162	Nógrád	Ipolyvece	1	Belterület	szakmai	
51163	Nógrád	Ipolyvece	2	Római katolikus templom	szakmai	
93571	Nógrád	Ipolyvece	43	Templom mögötti kertek	szakmai	
28537	Nógrád	Jobbágyi	1	Vám-part	szakmai	
31511	Nógrád	Jobbágyi	2	Gyúri-földek	szakmai	
37469	Nógrád	Jobbágyi	4	Szeméttelep	szakmai	
41017	Nógrád	Jobbágyi	5	Mikó-oldal	szakmai	
41022	Nógrád	Jobbágyi	6	Páskom	szakmai	
41024	Nógrád	Jobbágyi	7	Püspöki-Bérc	szakmai	
41026	Nógrád	Jobbágyi	8	Várhegy	szakmai	
46336	Nógrád	Jobbágyi	9	Mátra utca 25.	szakmai	
46338	Nógrád	Jobbágyi	10	Petőfi utca 46.	szakmai	
46340	Nógrád	Jobbágyi	11	Római katolikus templom	szakmai	
46345	Nógrád	Jobbágyi	12	Tsz-major	szakmai	
46350	Nógrád	Jobbágyi	13	Zagyva-malom	szakmai	
46877	Nógrád	Jobbágyi	14	Tenk	szakmai	
46880	Nógrád	Jobbágyi	15	Kavicsbánya	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
46883	Nógrád	Jobbágyi	16	Csincsá, Csincsá- partél	szakmai	
53426	Nógrád	Jobbágyi	17	Jobbágyi 2.	szakmai	
53430	Nógrád	Jobbágyi	18	Jobbágyi 3.	szakmai	
86325	Nógrád	Jobbágyi	21	Gyúri- földek 2.	szakmai	
93621	Nógrád	Jobbágyi	22	Ófalu	szakmai	
41028	Nógrád	Karancsalja	1	Ceberna-völgy	szakmai	
41031	Nógrád	Karancsalja	2	Illémes-torok	szakmai	
41032	Nógrád	Karancsalja	3	Kápolnahegy	szakmai	
41036	Nógrád	Karancsalja	4	Kupányhegy	szakmai	
41037	Nógrád	Karancsalja	5	Lapostető	szakmai	
49653	Nógrád	Karancsalja	6	Galagonyás	szakmai	
41039	Nógrád	Karancskeszi	1	Büdöskúti Kőbánya	szakmai	
41040	Nógrád	Karancskeszi	2	Kenderszer	szakmai	
46358	Nógrád	Karancskeszi	3	Római katolikus templom	szakmai	
41050	Nógrád	Karancslapujtó	1	Cinegés alja	szakmai	
41052	Nógrád	Karancslapujtó	2	Cinegés-hegy	szakmai	
41054	Nógrád	Karancslapujtó	3	Kerekdomb	szakmai	
41056	Nógrád	Karancslapujtó	4	Nyárvas dűlő	szakmai	
41057	Nógrád	Karancslapujtó	5	Pókahegy	szakmai	
41064	Nógrád	Karancslapujtó	6	Tippán	szakmai	
49654	Nógrád	Karancslapujtó	7	Rk. templom	szakmai	
56968	Nógrád	Karancslapujtó	8	Honvéd utca 1.	szakmai	
70171	Nógrád	Karancslapujtó	9	Középkori Apátfalva	szakmai	
70173	Nógrád	Karancslapujtó	10	Középkori Lapujtó	szakmai	
70175	Nógrád	Karancslapujtó	11	Középkori Bocsár	szakmai	
70177	Nógrád	Karancslapujtó	12	Középkori Mikófalva	szakmai	
70179	Nógrád	Karancslapujtó	13	Baksaháza	szakmai	
70181	Nógrád	Karancslapujtó	14	Lipárka	szakmai	
70189	Nógrád	Karancslapujtó	16	Etesi-patak part	szakmai	
30701	Nógrád	Karancsság	1	Bejövő út	szakmai	
46366	Nógrád	Karancsság	2	Iskolaudvar	szakmai	
46367	Nógrád	Karancsság	3	Római katolikus templom	szakmai	
82607	Nógrád	Karancsság	4	Jókai utca	szakmai	
91031	Nógrád	Karancsság	5	Felső-káka	szakmai	
38561	Nógrád	Kazár	1	Körte-völgyi Kerek-domb	szakmai	
38563	Nógrád	Kazár	3	Kazár III.	szakmai	
41068	Nógrád	Kazár	4	Bányatelep	szakmai	
41071	Nógrád	Kazár	5	Szőlő-tető	szakmai	
41073	Nógrád	Kazár	6	Szórösi part	szakmai	
49656	Nógrád	Kazár	7	Alsó-dűlő	szakmai	
49657	Nógrád	Kazár	8	Mizsérfa	szakmai	
49658	Nógrád	Kazár	9	Rákóczitelepi elágazó	szakmai	
49660	Nógrád	Kazár	10	Senior	szakmai	
41066	Nógrád	Kálló	1	Bikázó dűlő	szakmai	
41445	Nógrád	Kálló	2	Alsó-hegyi földek	szakmai	
42046	Nógrád	Kálló	3	Nógrádi (Vanyarci)-patak part	szakmai	
42048	Nógrád	Kálló	4	Zsellér-föld	szakmai	
50064	Nógrád	Kálló	5	Templom és környéke	szakmai	
76723	Nógrád	Kálló	6	Pusztahegyi-dűlő	szakmai	
79181	Nógrád	Kálló	7	Új-hegy I., Szent-kúti-dűlő	szakmai	
79183	Nógrád	Kálló	8	Új-hegy II., Daróci-forgó	szakmai	
80781	Nógrád	Kálló	9	Eresztvény	szakmai	
80817	Nógrád	Kálló	10	Pusztá-hegyi-dűlő 1.	szakmai	
80819	Nógrád	Kálló	11	Pusztá-hegyi-dűlő 2.	szakmai	
80821	Nógrád	Kálló	12	Pusztá-hegyi-dűlő 4.	szakmai	
80823	Nógrád	Kálló	13	Pusztá-hegyi-dűlő 5.	szakmai	
93623	Nógrád	Kálló	14	Ófalu	szakmai	
46370	Nógrád	Keszeg	1	Dózsa György utca 95.	szakmai	
46371	Nógrád	Keszeg	2	Kastély	szakmai	
46372	Nógrád	Keszeg	3	Kőbánya	szakmai	
46373	Nógrád	Keszeg	4	Római katolikus templom	szakmai	
45383	Nógrád	Kétdobony	1	Salóka	szakmai	
45384	Nógrád	Kétdobony	2	Magtár	szakmai	
45385	Nógrád	Kétdobony	3	Bodonyi út	szakmai	
46374	Nógrád	Kétdobony	4	Vérhegy	szakmai	
93497	Nógrád	Kétdobony	5	Alsóbodony, Ófalu	szakmai	
93499	Nógrád	Kétdobony	6	Felsőbodony, Ófalu	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
46652	Nógrád	Kisbágyon	1	Felső-szőlőhegy (Kapás-tető)	szakmai	
49671	Nógrád	Kisbágyon	2	Rk. templom	szakmai	
74603	Nógrád	Kisbágyon	3	Nyugati rétre járó-dűlő	szakmai	
93625	Nógrád	Kisbágyon	4	Ófalu	szakmai	
49675	Nógrád	Kisecset	1	Rk. templom	szakmai	
93267	Nógrád	Kishartyán	1	Római katolikus templom	szakmai	
41080	Nógrád	Kozárd	1	Nagymező	szakmai	
41081	Nógrád	Kozárd	2	Pogány-vár	kiemelten védett	I.
93627	Nógrád	Kozárd	3	Ófalu	szakmai	
29815	Nógrád	Kutasó	1	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás,12.lelőhely	szakmai	
29820	Nógrád	Kutasó	2	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás,13.lelőhely	szakmai	
33330	Nógrád	Legénd	1	Árpád utca	szakmai	
44331	Nógrád	Legénd	2	Káldy-tanya	szakmai	
44332	Nógrád	Legénd	3	Rovnya	szakmai	
46376	Nógrád	Legénd	4	Békavár	szakmai	
46378	Nógrád	Legénd	6	Római katolikus templom	szakmai	
89289	Nógrád	Legénd	7	Hosszú-földek	szakmai	
93501	Nógrád	Legénd	8	Ófalu	szakmai	
41084	Nógrád	Litke	1	Dobroda	szakmai	
51463	Nógrád	Litke	2	Római katolikus templom	szakmai	
29813	Nógrád	Lucfalva	1	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás, 4. leelőhely	szakmai	
33228	Nógrád	Lucfalva	4	Templomhegy	szakmai	
41086	Nógrád	Lucfalva	5	Pogányvár	szakmai	
30700	Nógrád	Ludányhalászi	1	Határ-dűlő	szakmai	
32128	Nógrád	Ludányhalászi	2	Kavicsbánya	szakmai	
44164	Nógrád	Ludányhalászi	3	Agyagos-hegy	szakmai	
59052	Nógrád	Ludányhalászi	4	Sárközi-dűlő	szakmai	
92513	Nógrád	Ludányhalászi	5	Rozsföldek	szakmai	
92515	Nógrád	Ludányhalászi	6	Szécsényhalászi 1.	szakmai	
92517	Nógrád	Ludányhalászi	7	Szécsényhalászi 2.	szakmai	
92519	Nógrád	Ludányhalászi	8	Parti-dűlő 1.	szakmai	
92521	Nógrád	Ludányhalászi	9	Parti-dűlő 2.	szakmai	
92523	Nógrád	Ludányhalászi	10	Ördög-oldal 1.	szakmai	
92525	Nógrád	Ludányhalászi	11	Ördög-oldal 2.	szakmai	
30702	Nógrád	Magyargéc	1	Butyka-domb	szakmai	
30704	Nógrád	Magyargéc	2	Kisgéc, Egyház-föld	szakmai	
30709	Nógrád	Magyargéc	3	Szalmások	szakmai	
93069	Nógrád	Magyargéc	6	Kenderföld	szakmai	
55224	Nógrád	Magyarnándor	1	Kossuth u. 1.	szakmai	
55225	Nógrád	Magyarnándor	2	Kelecsény-puszta	szakmai	
55226	Nógrád	Magyarnándor	3	Középkori falumag	szakmai	
41096	Nógrád	Mátramindszent	1	Kereszt-Laposi-dűlő	szakmai	
41123	Nógrád	Mátramindszent	2	Óvár	szakmai	
41125	Nógrád	Mátramindszent	3	Pusztatemplom	szakmai	
41128	Nógrád	Mátramindszent	4	Tsz Majori agyaggödör	szakmai	
41130	Nógrád	Mátramindszent	5	Tsz majori bekötőtűt	szakmai	
92903	Nógrád	Mátramindszent	6	Ófalu	szakmai	
92905	Nógrád	Mátranovák	1	Ófalu	szakmai	
29816	Nógrád	Mátraszőlős	1	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás, 6. leelőhely	szakmai	
30773	Nógrád	Mátraszőlős	2	Királydomb	szakmai	
41137	Nógrád	Mátraszőlős	6	Fehérkő	szakmai	
41145	Nógrád	Mátraszőlős	7	Függőkő	szakmai	
41147	Nógrád	Mátraszőlős	8	Hosszú-rétek	szakmai	
41153	Nógrád	Mátraszőlős	9	Kacsány	szakmai	
41156	Nógrád	Mátraszőlős	10	Kerekbük	szakmai	
41163	Nógrád	Mátraszőlős	11	Kese-dűlő	szakmai	
41244	Nógrád	Mátraszőlős	12	Kisvár	szakmai	
41247	Nógrád	Mátraszőlős	13	Nagyfölső	szakmai	
41248	Nógrád	Mátraszőlős	14	Órkő	szakmai	
41250	Nógrád	Mátraszőlős	15	RK. Templom	szakmai	
49697	Nógrád	Mátraszőlős	16	Hegedűs-telek	szakmai	
93173	Nógrád	Mátraszőlős	17	Potyporos	szakmai	
93629	Nógrád	Mátraszőlős	18	Ófalu	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
41251	Nógrád	Mátraterenye	1	Homokterenye-Kőtető	szakmai	
41259	Nógrád	Mátraterenye	2	Homokterenye-RK. Templom	szakmai	
49460	Nógrád	Mátraterenye	3	Homokterenye, Kossuth u. környéke	szakmai	
49475	Nógrád	Mátraterenye	4	Kossuth út és környéke (Nádújfalu)	szakmai	
49486	Nógrád	Mátraterenye	5	Nádújfalu-pusztatemplom	szakmai	
49490	Nógrád	Mátraterenye	6	Külszíni bánya	szakmai	
29808	Nógrád	Mátraverebély	1	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás1. leelőhely	szakmai	
41273	Nógrád	Mátraverebély	2	Kishegy	szakmai	
41284	Nógrád	Mátraverebély	3	Pusztatemplom	szakmai	
41294	Nógrád	Mátraverebély	4	RK.Templom	szakmai	
41302	Nógrád	Mátraverebély	5	Tari út	szakmai	
41303	Nógrád	Mátraverebély	6	Templom mellett	szakmai	
41309	Nógrád	Mátraverebély	7	Kányás telep- Trafóállomás	szakmai	
45060	Nógrád	Mátraverebély	8	Betyár-barlang	szakmai	
46394	Nógrád	Mátraverebély	9	Csengerháza	szakmai	
46391	Nógrád	Mátraverebély	10	Dózsa utca 62.	szakmai	
49699	Nógrád	Mátraverebély	11	Tiribes	szakmai	
49705	Nógrád	Mátraverebély	12	Meszes tető	szakmai	
49706	Nógrád	Mátraverebély	13	Szentkút, Rk. templom	szakmai	
88741	Nógrád	Mátraverebély	14	URH torony mellett	szakmai	
92907	Nógrád	Mátraverebély	15	Ófalu	szakmai	
30715	Nógrád	Mohora	1	Vay-kastély	szakmai	
30719	Nógrád	Mohora	2	Madách utca 18.	szakmai	
32561	Nógrád	Mohora	3	Dinnyés	szakmai	
49498	Nógrád	Mohora	4	Római katolikus templom és környéke	szakmai	
49500	Nógrád	Mohora	5	Alsó- és Felső-Mohora középkori falumagja	szakmai	
29817	Nógrád	Nagybárcány	2	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás, 7. leelőhely	szakmai	
29818	Nógrád	Nagybárcány	3	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás, 8. leelőhely	szakmai	
21174	Nógrád	Nagykeresztúr	1	Lenin út-Kiszagyva utca	szakmai	
51229	Nógrád	Nagykeresztúr	2	Belterület, középkori falumag	szakmai	
51230	Nógrád	Nagykeresztúr	3	Középkori templom és temető	szakmai	
28531	Nógrád	Nagylóc	1	Köztársaság tér 4.	szakmai	
28532	Nógrád	Nagylóc	2	Templom utca	szakmai	
28533	Nógrád	Nagylóc	3	Rákoczi utca	szakmai	
41325	Nógrád	Nagylóc	5	Várhegy	szakmai	
46399	Nógrád	Nagylóc	6	Hármas határ	szakmai	
49714	Nógrád	Nagylóc	7	Rk. templom	szakmai	
87049	Nógrád	Nagyoroszi	1	Egyetértés Tsz	szakmai	
87075	Nógrád	Nagyoroszi	2	Templom- dűlő	szakmai	
87091	Nógrád	Nagyoroszi	3	Széles- föld	szakmai	
87093	Nógrád	Nagyoroszi	4	Magtár mögötti- dűlő	szakmai	
93503	Nógrád	Nagyoroszi	5	Ófalu	szakmai	
41339	Nógrád	Nemti	1	Kőház Vasút u. 1.	szakmai	
41343	Nógrád	Nemti	2	Templom	szakmai	
46894	Nógrád	Nemti	6	Iskola	szakmai	
54175	Nógrád	Nemti	7	Kossuth Lajos u. 52.	szakmai	
92909	Nógrád	Nemti	8	Ófalu	szakmai	
49727	Nógrád	Nézsza	1	Stara dedina	szakmai	
49728	Nógrád	Nézsza	2	Rk. templom	szakmai	
49731	Nógrád	Nézsza	3	Temető	szakmai	
93505	Nógrád	Nézsza	4	Ófalu	szakmai	
26740	Nógrád	Nógrád	1	Vár	kiemelten védett	I.
34581	Nógrád	Nógrád	4	Temető	szakmai	
34587	Nógrád	Nógrád	8	Hunyadi utca eleje	szakmai	
49732	Nógrád	Nógrád	10	Semmelweis pihenő	szakmai	
71877	Nógrád	Nógrád	11	Várparkoló	szakmai	
32564	Nógrád	Nógrádkövesd	1	Víztározó és környéke	szakmai	
41366	Nógrád	Nógrádkövesd	2	Erdői dombok	szakmai	
41370	Nógrád	Nógrádkövesd	3	Laposok	szakmai	
49742	Nógrád	Nógrádkövesd	4	Homokbánya	szakmai	
71879	Nógrád	Nógrádkövesd	5	Világos-oldal	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
82617	Nógrád	Nógrádkövesd	6	Történelmi falumag, iskola és templom környéke	szakmai	
34993	Nógrád	Nógrádmarcál	1	Kerek-domb	szakmai	
46406	Nógrád	Nógrádmarcál	2	Csórut	szakmai	
46413	Nógrád	Nógrádmarcál	3	Pogányrét	szakmai	
46415	Nógrád	Nógrádmarcál	4	Római katolikus templom	szakmai	
46417	Nógrád	Nógrádmarcál	5	Sőj	szakmai	
46421	Nógrád	Nógrádmarcál	6	Sőji híd	szakmai	
46424	Nógrád	Nógrádmarcál	7	Vároldal	szakmai	
49745	Nógrád	Nógrádmarcál	8	Homokbánya	szakmai	
32995	Nógrád	Nógrádmegyer	1	Petőfi u. 109.	szakmai	
41387	Nógrád	Nógrádmegyer	2	Dobóvár	szakmai	
46426	Nógrád	Nógrádmegyer	3	Mogyoróska	szakmai	
46430	Nógrád	Nógrádmegyer	4	Római katolikus templom	szakmai	
46431	Nógrád	Nógrádmegyer	5	Tsz major	szakmai	
76641	Nógrád	Nógrádmegyer	6	Középkori falumag	szakmai	
93051	Nógrád	Nógrádmegyer	7	Baglyas-dűlő	szakmai	
93065	Nógrád	Nógrádmegyer	8	Szigeti-puszta 2.	szakmai	
93067	Nógrád	Nógrádmegyer	9	Szigeti-puszta 1.	szakmai	
41403	Nógrád	Nógrádsáp	1	Rk. templom	szakmai	
41408	Nógrád	Nógrádsáp	2	Málnások	szakmai	
41414	Nógrád	Nógrádsáp	3	Tatárka	kiemelten védett	I.
93483	Nógrád	Nógrádsáp	4	Alsósáp, Ófalu	szakmai	
93485	Nógrád	Nógrádsáp	5	Felsősáp, Ófalu	szakmai	
46446	Nógrád	Nógrádszakál	1	Kastélyhegy	szakmai	
46447	Nógrád	Nógrádszakál	2	Római katolikus templom	szakmai	
35030	Nógrád	Nőtincs	1	Lókos-patak	szakmai	
35031	Nógrád	Nőtincs	2	Lókos-patak II.	szakmai	
46451	Nógrád	Nőtincs	3	Kiskastély	szakmai	
46452	Nógrád	Nőtincs	4	Ősagárdi elágazás	szakmai	
50967	Nógrád	Nőtincs	5	Rk. templom	szakmai	
78919	Nógrád	Nőtincs	6	Hársas alja 1.	szakmai	
78921	Nógrád	Nőtincs	7	Hársas- alja II.	szakmai	
78923	Nógrád	Nőtincs	8	Petényi-határon-dűlő	szakmai	
84865	Nógrád	Nőtincs	9	Hársas- alja III.	szakmai	
87077	Nógrád	Nőtincs	10	Petényi- határon- dűlő 2.	szakmai	
87079	Nógrád	Nőtincs	11	Tringi- dűlő	szakmai	
90151	Nógrád	Nőtincs	12	Lucernás	szakmai	
93507	Nógrád	Nőtincs	13	Ófalu I.	szakmai	
93509	Nógrád	Nőtincs	14	Ófalu II.	szakmai	
41430	Nógrád	Órhalom	1	Hosszú rét	szakmai	
32563	Nógrád	Órhalom	2	Lívia-Majori-dűlő	szakmai	
78913	Nógrád	Ősagárd	1	Bitang	szakmai	
78915	Nógrád	Ősagárd	2	Széles-mező	szakmai	
78917	Nógrád	Ősagárd	3	Hársas	szakmai	
84121	Nógrád	Ősagárd	4	Széles- mező II.	szakmai	
84869	Nógrád	Ősagárd	5	Hársas II.	szakmai	
84879	Nógrád	Ősagárd	7	Bitang II.	szakmai	
86435	Nógrád	Ősagárd	8	Bitang III.	szakmai	
93511	Nógrád	Ősagárd	9	Ófalu	szakmai	
39917	Nógrád	Palotás	1	Páskom, Rókás-dűlő	szakmai	
50963	Nógrád	Palotás	2	Homokos, Homokbánya	szakmai	
50966	Nógrád	Palotás	4	Rk. templom	szakmai	
73691	Nógrád	Palotás	5	Középkori falumag	szakmai	
73693	Nógrád	Palotás	6	Árpád-kori település	szakmai	
74601	Nógrád	Palotás	7	Hankó-völgy	szakmai	
41473	Nógrád	Patvarc	3	Öreg Hradistya	szakmai	
26738	Nógrád	Pásztó	1	Szalai malom	szakmai	
29009	Nógrád	Pásztó	2	OMV kút	szakmai	
30880	Nógrád	Pásztó	3	Alsónádasd-puszta	szakmai	
30881	Nógrád	Pásztó	4	Harangos kúti-dűlő	szakmai	
30882	Nógrád	Pásztó	5	Tepke-dűlő	szakmai	
30883	Nógrád	Pásztó	6	Öreg-Tepke	szakmai	
30884	Nógrád	Pásztó	7	Irtvány-dűlő	szakmai	
30885	Nógrád	Pásztó	8	Csontfalva-dűlő	szakmai	
30887	Nógrád	Pásztó	9	Csontfalva-dűlő	szakmai	
30888	Nógrád	Pásztó	10	Zemán-völgy	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
30889	Nógrád	Pásztó	11	Filimes-tanya	szakmai	
30890	Nógrád	Pásztó	12	Filimes-tanya	szakmai	
30892	Nógrád	Pásztó	13	Botra 1	szakmai	
30893	Nógrád	Pásztó	14	Botra 2	szakmai	
30894	Nógrád	Pásztó	15	Botra 3	szakmai	
30895	Nógrád	Pásztó	16	Két-völgy köze	szakmai	
30896	Nógrád	Pásztó	17	Két-völgy köze	szakmai	
31512	Nógrád	Pásztó	18	Csontfalva	szakmai	
34401	Nógrád	Pásztó	19	Ciszterci templom és kolostor	szakmai	
34402	Nógrád	Pásztó	20	Oskolamester háza	szakmai	
34405	Nógrád	Pásztó	23	Szent Lőrinc Plébánia templom	szakmai	
34406	Nógrád	Pásztó	24	Üvegkuta	szakmai	
34408	Nógrád	Pásztó	26	Cserteri Vár	kiemelten védett	I.
39554	Nógrád	Pásztó	27	Tejüzem	szakmai	
39557	Nógrád	Pásztó	28	Homok	szakmai	
39561	Nógrád	Pásztó	29	Előmál, Sárga-földek	szakmai	
39562	Nógrád	Pásztó	30	Felsőkövesmál	szakmai	
39563	Nógrád	Pásztó	31	Boc kút 2.	szakmai	
39564	Nógrád	Pásztó	32	Boc Kút 1.	szakmai	
41446	Nógrád	Pásztó	33	Cserhát-tömb 1.	szakmai	
41449	Nógrád	Pásztó	34	Cserhát-tömb 2.	szakmai	
41450	Nógrád	Pásztó	35	Hidegvölgyi-dűlő	szakmai	
41455	Nógrád	Pásztó	36	Nádasdi-völgy	szakmai	
41461	Nógrád	Pásztó	37	Nagyvölgy	szakmai	
41463	Nógrád	Pásztó	38	Szék-dűlő	szakmai	
48275	Nógrád	Pásztó	39	Békasós	szakmai	
48276	Nógrád	Pásztó	40	Belső lapos	szakmai	
48278	Nógrád	Pásztó	41	Benkő-tanya	szakmai	
48281	Nógrád	Pásztó	42	Feketeribizlis	szakmai	
48282	Nógrád	Pásztó	43	Gedeonpart	szakmai	
48285	Nógrád	Pásztó	44	Homoki-dűlő	szakmai	
48286	Nógrád	Pásztó	45	Kókai	szakmai	
48287	Nógrád	Pásztó	46	Kurta-völgy 1.	szakmai	
48289	Nógrád	Pásztó	47	Kurta-völgy 2.	szakmai	
48291	Nógrád	Pásztó	48	Lúdláb szántó	szakmai	
48295	Nógrád	Pásztó	49	Mucsli-domb	szakmai	
48296	Nógrád	Pásztó	50	Muzsla 2.	szakmai	
48297	Nógrád	Pásztó	51	Muzsla-dűlő	szakmai	
48298	Nógrád	Pásztó	52	Omlásvölgy	szakmai	
48299	Nógrád	Pásztó	53	P21.2	szakmai	
48300	Nógrád	Pásztó	54	P21.3	szakmai	
48301	Nógrád	Pásztó	55	P21.1	szakmai	
48302	Nógrád	Pásztó	56	Sertéstelep	szakmai	
50989	Nógrád	Pásztó	57	Általános Iskola	szakmai	
50991	Nógrád	Pásztó	58	Gegyenpart	szakmai	
50993	Nógrád	Pásztó	59	Hasznos, Cinegés	szakmai	
50999	Nógrád	Pásztó	60	Hasznos, Gombástető	szakmai	
51001	Nógrád	Pásztó	61	Hasznos, Tsz. tanya	szakmai	
51003	Nógrád	Pásztó	62	Hasznos, Várral szemközti dűlő	szakmai	
51010	Nógrád	Pásztó	63	Iskola köz	szakmai	
51096	Nógrád	Pásztó	64	Harangoskút I.	szakmai	
53432	Nógrád	Pásztó	65	Pásztó 1.	szakmai	
53433	Nógrád	Pásztó	66	Pásztó 2.	szakmai	
53434	Nógrád	Pásztó	67	Pásztó 3.	szakmai	
53435	Nógrád	Pásztó	68	Pásztó Máriatánya 4.	szakmai	
53436	Nógrád	Pásztó	69	Pásztó, Szarka-Mál 5.	szakmai	
53437	Nógrád	Pásztó	70	Pásztó Botra 6.	szakmai	
53438	Nógrád	Pásztó	71	Pásztó Botra 7.	szakmai	
53439	Nógrád	Pásztó	72	Pásztó Botra 8.	szakmai	
46866	Nógrád	Pásztó	73	Tepke-dűlő	szakmai	
88735	Nógrád	Pásztó	74	Hidegvölgy-dűlő 2.	szakmai	
88737	Nógrád	Pásztó	75	Hidegvölgy-dűlő 3.	szakmai	
93607	Nógrád	Pásztó	76	Belváros, Történeti városmag	szakmai	
93631	Nógrád	Pásztó	77	Hasznos, Ófalu	szakmai	
32565	Nógrád	Piliny	1	Les-hegy	szakmai	
41492	Nógrád	Piliny	2	Borsos	szakmai	
41501	Nógrád	Piliny	3	Kövicses	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
41508	Nógrád	Piliny	4	Sírmány	szakmai	
41539	Nógrád	Piliny	5	Várhegy	kiemelten védett	I.
51012	Nógrád	Piliny	6	Béke út	szakmai	
93513	Nógrád	Pusztaberki	1	Ófalu	szakmai	
46464	Nógrád	Rétság	1	Avargyűrű	szakmai	
46466	Nógrád	Rétság	2	Felső-Jásztelek puszta	szakmai	
46467	Nógrád	Rétság	3	Római katolikus templom	szakmai	
87081	Nógrád	Rétság	4	Pusztafelsőjásztelek	szakmai	
87083	Nógrád	Rétság	5	Téglaházi- dűlő	szakmai	
87085	Nógrád	Rétság	6	Berka- nyugat	szakmai	
87087	Nógrád	Rétság	7	Cigány- berek	szakmai	
87089	Nógrád	Rétság	8	Király- haraszt	szakmai	
93515	Nógrád	Rétság	9	Ófalu	szakmai	
41563	Nógrád	Rimóc	1	Templomdomb	szakmai	
93053	Nógrád	Rimóc	2	Nagyföldek	szakmai	
93061	Nógrád	Rimóc	3	Sós-pást	szakmai	
93063	Nógrád	Rimóc	4	Pajortván-dűlő	szakmai	
36325	Nógrád	Romhány	1	Lókos-part	szakmai	
46475	Nógrád	Romhány	2	Kastélyka-domb	kiemelten védett	I.
46472	Nógrád	Romhány	3	Homokbánya	szakmai	
46481	Nógrád	Romhány	4	Kőhid	szakmai	
46482	Nógrád	Romhány	5	Tsz-major	szakmai	
46485	Nógrád	Romhány	6	Vérhegy	szakmai	
54211	Nógrád	Romhány	7	Aradi utca	szakmai	
78929	Nógrád	Romhány	8	Csátés	szakmai	
78931	Nógrád	Romhány	9	Farkasok-dűlő alja	szakmai	
78933	Nógrád	Romhány	10	Tereskei út és Csohos-dűlő	szakmai	
78967	Nógrád	Romhány	11	Gesztenyés	szakmai	
78969	Nógrád	Romhány	12	Fenyves	szakmai	
46468	Nógrád	Romhány	13	Diós út	szakmai	
84793	Nógrád	Romhány	14	Hársas- tető- alja	szakmai	
84799	Nógrád	Romhány	15	Tereskei út	szakmai	
84801	Nógrád	Romhány	16	Farkasok	szakmai	
84803	Nógrád	Romhány	17	Forrás	szakmai	
84897	Nógrád	Romhány	18	Berek-erdő-alja	szakmai	
28526	Nógrád	Salgótarján	1	Pécskő-szikla	fokozottan védett	II.
28567	Nógrád	Salgótarján	2	Ipari park II.	szakmai	
30405	Nógrád	Salgótarján	3	Salgóvár	kiemelten védett	I.
32101	Nógrád	Salgótarján	4	Baglyaskő	kiemelten védett	I.
36901	Nógrád	Salgótarján	6	Ponyi-puszta	szakmai	
37814	Nógrád	Salgótarján	7	Pécskő-puszta	szakmai	
41297	Nógrád	Salgótarján	8	Baglyasi útelágazás	szakmai	
41416	Nógrád	Salgótarján	11	Zagyvaróna-Zagyvafő vára	kiemelten védett	I.
41421	Nógrád	Salgótarján	12	Zagyvaróna- Hosszúföld	szakmai	
46510	Nógrád	Salgótarján	15	Egri utca 11.	szakmai	
46511	Nógrád	Salgótarján	16	Kenyérgyár	szakmai	
46512	Nógrád	Salgótarján	17	Paptag (Rákóczi út)	szakmai	
46519	Nógrád	Salgótarján	18	Rákóczi út 227 (Patyolat)	szakmai	
46526	Nógrád	Salgótarján	19	Pécskő-oldal	szakmai	
46530	Nógrád	Salgótarján	20	Tó-Strand I.	szakmai	
46536	Nógrád	Salgótarján	21	Tó-Strand II.	szakmai	
46557	Nógrád	Salgótarján	22	Salgótarján-Zagyvaróna, Római katolikus templom	szakmai	
46558	Nógrád	Salgótarján	23	Salgótarján-Zagyvaróna, Sallai utca 42.	szakmai	
36398	Nógrád	Salgótarján	24	Bolgár-kertek	szakmai	
56814	Nógrád	Salgótarján	26	Kincs-völgy	szakmai	
57132	Nógrád	Salgótarján	27	Pálfalva	szakmai	
58475	Nógrád	Salgótarján	28	Zagyvapálfalva-Temető	szakmai	
71513	Nógrád	Salgótarján	29	Szilvaskő és környéke	szakmai	
71517	Nógrád	Salgótarján	30	Eresztvény	szakmai	
71525	Nógrád	Salgótarján	31	Kórház	szakmai	
71527	Nógrád	Salgótarján	32	Vadaskert	szakmai	
71529	Nógrád	Salgótarján	33	Mikemála	szakmai	
71531	Nógrád	Salgótarján	34	Arany J. utca (Menház utca)	szakmai	
71533	Nógrád	Salgótarján	35	Berzsenyi utca és Pécskő utca környéke	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
71535	Nógrád	Salgótarján	36	Főplébánia templom	szakmai	
71537	Nógrád	Salgótarján	37	Kovács-hegy	szakmai	
71551	Nógrád	Salgótarján	38	Kotyháza	szakmai	
71553	Nógrád	Salgótarján	39	Nagymező úti homokbánya	szakmai	
71555	Nógrád	Salgótarján	40	Homokbánya	szakmai	
71557	Nógrád	Salgótarján	41	Andrásfalva	szakmai	
71559	Nógrád	Salgótarján	42	Középkori falumag	szakmai	
71563	Nógrád	Salgótarján	44	Sallai utca	szakmai	
71565	Nógrád	Salgótarján	45	Hosszú-földek	szakmai	
75083	Nógrád	Salgótarján	46	Baglyaskő vára alatt	szakmai	
44137	Nógrád	Salgótarján	47	Márkházapuszta II.-Salgótarján- Iparipark III.	szakmai	
33263	Nógrád	Ságújfalu	1	Kossuth utca 175-179	szakmai	
33265	Nógrád	Ságújfalu	2	Várhegy	szakmai	
33266	Nógrád	Ságújfalu	3	Óvoda	szakmai	
33267	Nógrád	Ságújfalu	4	Rákóczi utca	szakmai	
41588	Nógrád	Ságújfalu	5	Rákóczi u. 26.	szakmai	
41599	Nógrád	Ságújfalu	6	Rákóczi u. 28.	szakmai	
41601	Nógrád	Ságújfalu	7	Rákóczi u. 30.	szakmai	
41604	Nógrád	Ságújfalu	8	Rákóczi u. 32.	szakmai	
46494	Nógrád	Ságújfalu	9	Római katolikus templom	szakmai	
28525	Nógrád	Sámsonháza	1	Fehérvő-Vár	kiemelten védett	I.
29811	Nógrád	Sámsonháza	2	Zagyva-Cserhát völgyi gázvezeték terepbejárás, 3. lelőhely	szakmai	
41301	Nógrád	Somoskőújfalu	1	Bodzfáskút	szakmai	
41304	Nógrád	Somoskőújfalu	2	Kercseg-oldal	szakmai	
72319	Nógrád	Somoskőújfalu	3	Középkori Somos-Újfalu	szakmai	
72321	Nógrád	Somoskőújfalu	4	Templom és környéke	szakmai	
40074	Nógrád	Sóshartyán	2	Hosszútető	szakmai	
40080	Nógrád	Sóshartyán	3	Murahegy	szakmai	
40096	Nógrád	Sóshartyán	4	Tanácsháza	szakmai	
40110	Nógrád	Sóshartyán	5	Tsz-major	szakmai	
46566	Nógrád	Szalmatercs	1	Fehérló-dűlő	szakmai	
46567	Nógrád	Szalmatercs	2	Rákóczi utca 4.	szakmai	
40148	Nógrád	Szanda	1	Bolhahegy	kiemelten védett	I.
40149	Nógrád	Szanda	2	Péter-hegy	szakmai	
40160	Nógrád	Szanda	3	Várhegy	fokozottan védett	II.
54702	Nógrád	Szanda	4	Szandaváralja, Szondi u. 18.	szakmai	
58558	Nógrád	Szanda	5	Szőlőkaljapuszta	szakmai	
39703	Nógrád	Szarvasgede	1	Kerekdomb	szakmai	
39704	Nógrád	Szarvasgede	2	Tűzköves 2.	szakmai	
40186	Nógrád	Szarvasgede	3	Belső-dűlő	szakmai	
40190	Nógrád	Szarvasgede	4	Belső-dűlő II.	szakmai	
40191	Nógrád	Szarvasgede	5	Belső-dűlő III.	szakmai	
40192	Nógrád	Szarvasgede	6	Ebhát	szakmai	
40193	Nógrád	Szarvasgede	7	Ebhát-alja	szakmai	
40196	Nógrád	Szarvasgede	8	Tűzköves	szakmai	
93633	Nógrád	Szarvasgede	9	Ófalu	szakmai	
46572	Nógrád	Szátok	1	Rakovszki-szőlő	szakmai	
78935	Nógrád	Szátok	2	Középkori falumag	szakmai	
84791	Nógrád	Szátok	3	Kiserdő	szakmai	
84871	Nógrád	Szátok	4	Kecske- hegy- alja	szakmai	
55238	Nógrád	Szente	1	Homokbánya	szakmai	
93517	Nógrád	Szente	2	Ófalu	szakmai	
46574	Nógrád	Szécsénke	1	Római katolikus templom	szakmai	
46575	Nógrád	Szécsénke	2	Fuszlyukszőlő	szakmai	
46576	Nógrád	Szécsénke	3	Gyalogvár	szakmai	
89285	Nógrád	Szécsénke	4	Kis-Ferenc-hegy	szakmai	
89287	Nógrád	Szécsénke	5	Berecz-oldal 1-3.	szakmai	
28530	Nógrád	Szécsény	2	Görbe-föld	szakmai	
30699	Nógrád	Szécsény	6	Benczúrfalva, Major-hegy	kiemelten védett	I.
30708	Nógrád	Szécsény	7	Kender-föld	szakmai	
30711	Nógrád	Szécsény	8	Benczúrfalva, Tógát-dűlő	szakmai	
32569	Nógrád	Szécsény	10	Forgách kastély	kiemelten védett	I.
33000	Nógrád	Szécsény	11	Középkori városmag-ferences kolostor környéke	kiemelten védett	I.
35508	Nógrád	Szécsény	13	Haynald L. u. 16.	kiemelten védett	I.

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
35511	Nógrád	Szécsény	14	Rákóczi út 97.	kiemelten védett	I.
38781	Nógrád	Szécsény	15	Ültetés	szakmai	
40213	Nógrád	Szécsény	16	Avar u. 2.	szakmai	
40218	Nógrád	Szécsény	17	Dózsa György utca	szakmai	
40220	Nógrád	Szécsény	18	Épszöv	szakmai	
40221	Nógrád	Szécsény	19	II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola	szakmai	
40232	Nógrád	Szécsény	20	Kerekdomb	szakmai	
40241	Nógrád	Szécsény	21	Kossuth utca	szakmai	
40246	Nógrád	Szécsény	22	Malom utca	szakmai	
40249	Nógrád	Szécsény	23	Mártírok útja	szakmai	
40267	Nógrád	Szécsény	24	Mártírok útja 9.	szakmai	
40276	Nógrád	Szécsény	25	Rakottyas III.	szakmai	
40994	Nógrád	Szécsény	26	Belváros, Rákóczi út 93.	kiemelten védett	I.
41121	Nógrád	Szécsény	28	Sas utcai parkoló	szakmai	
41122	Nógrád	Szécsény	29	Skála Áruház	szakmai	
41124	Nógrád	Szécsény	30	Strázsapart	szakmai	
41619	Nógrád	Szécsény	31	Szent György templom	szakmai	
41624	Nógrád	Szécsény	32	Szentgyörgymező I.	szakmai	
41625	Nógrád	Szécsény	33	Szentgyörgymező II.	szakmai	
41626	Nógrád	Szécsény	34	Szentgyörgyalja	szakmai	
41628	Nógrád	Szécsény	36	Ültetés felső	szakmai	
41629	Nógrád	Szécsény	37	Zsidótemető	szakmai	
41664	Nógrád	Szécsény	39	Pöstyénpuszta-Kassai utca 87.	szakmai	
46623	Nógrád	Szécsény	41	Arany János utca 6.	szakmai	
46627	Nógrád	Szécsény	42	Belváros, 76. hrsz.	kiemelten védett	I.
46628	Nógrád	Szécsény	43	Belváros, Ady Endre utca	kiemelten védett	I.
46635	Nógrád	Szécsény	45	Belváros, Ady Endre utca 4.	kiemelten védett	I.
46638	Nógrád	Szécsény	46	Belváros, Ady Endre utca 8.	kiemelten védett	I.
46645	Nógrád	Szécsény	48	Belváros, Ady Endre utca 11.	kiemelten védett	I.
46649	Nógrád	Szécsény	49	Belváros, Ady Endre utcai parkoló	kiemelten védett	I.
46667	Nógrád	Szécsény	53	Belváros, Haynald utca	kiemelten védett	I.
46690	Nógrád	Szécsény	59	Belváros, Haynald utca 6.	kiemelten védett	I.
46707	Nógrád	Szécsény	73	Belváros, Rákóczi út 91.	kiemelten védett	I.
46709	Nógrád	Szécsény	74	Belváros, Rákóczi út 95.	kiemelten védett	I.
46713	Nógrád	Szécsény	78	Belváros, Rondella	kiemelten védett	I.
46729	Nógrád	Szécsény	92	Belváros, Vár utca 2.	kiemelten védett	I.
46731	Nógrád	Szécsény	93	Berekdűlő	szakmai	
46732	Nógrád	Szécsény	94	Damjanich utca	szakmai	
46733	Nógrád	Szécsény	95	Farkasalmás	szakmai	
46740	Nógrád	Szécsény	96	Francia-völgy	szakmai	
46741	Nógrád	Szécsény	97	Kalmártag	szakmai	
46742	Nógrád	Szécsény	98	Kastélykert	szakmai	
46743	Nógrád	Szécsény	99	Kis utca	szakmai	
46746	Nógrád	Szécsény	100	Kossuth utca 40.	szakmai	
46747	Nógrád	Szécsény	101	Pinkahegy	szakmai	
46750	Nógrád	Szécsény	102	Rákóczi út	kiemelten védett	I.
46752	Nógrád	Szécsény	103	Rákóczi út 43.	szakmai	
46753	Nógrád	Szécsény	104	Rákóczi út 45.	szakmai	
46754	Nógrád	Szécsény	105	Rákóczi út 47.	szakmai	
46756	Nógrád	Szécsény	106	Rákóczi út 49.	szakmai	
46758	Nógrád	Szécsény	107	Rákóczi út 51.	szakmai	
46759	Nógrád	Szécsény	108	Rákóczi út 53.	szakmai	
46761	Nógrád	Szécsény	109	Rákóczi út 55.	szakmai	
46762	Nógrád	Szécsény	110	Rákóczi út 57.	szakmai	
46763	Nógrád	Szécsény	111	Rákóczi út 59.	szakmai	
46764	Nógrád	Szécsény	112	Rákóczi út 61.	szakmai	
46765	Nógrád	Szécsény	113	Rákóczi út 63.	szakmai	
46768	Nógrád	Szécsény	114	Rákóczi út 65.	szakmai	
46769	Nógrád	Szécsény	115	Rákóczi út - Attila utca kereszteződése	szakmai	
46783	Nógrád	Szécsény	116	Benczúrfalva, Dubinka	szakmai	
47116	Nógrád	Szécsény	119	Pöstyénpuszta	szakmai	
51046	Nógrád	Szécsény	120	Nagy Sándor utca	szakmai	
59058	Nógrád	Szécsény	121	Május 1. út	szakmai	
59059	Nógrád	Szécsény	122	Bem József utca	szakmai	
72197	Nógrád	Szécsény	123	Sas utca - későközépkori temető	szakmai	
72485	Nógrád	Szécsény	124	Járóbetegközpont	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
76591	Nógrád	Szécsény	125	Rákóczi út 33., Tugár	szakmai	
78851	Nógrád	Szécsény	126	Szentháromság tér	szakmai	
80865	Nógrád	Szécsény	127	TSz-major	szakmai	
92527	Nógrád	Szécsény	128	Ültetés-felső 2.	szakmai	
92529	Nógrád	Szécsény	129	Egyház-föld 2.	szakmai	
92531	Nógrád	Szécsény	130	Egyház-föld 3.	szakmai	
92533	Nógrád	Szécsény	131	Pöstényi-homok	szakmai	
92535	Nógrád	Szécsény	132	Pivar-dűlő	szakmai	
92537	Nógrád	Szécsény	133	Horva-rét	szakmai	
92539	Nógrád	Szécsény	134	Fehér-hegy	szakmai	
93055	Nógrád	Szécsény	135	Téglaház-dűlő	szakmai	
93057	Nógrád	Szécsény	136	Kenderföld 2.	szakmai	
30703	Nógrád	Szécsényfelfalu	1	Hosszák	szakmai	
41674	Nógrád	Szécsényfelfalu	2	R.k. templom	szakmai	
41676	Nógrád	Szilaspogony	1	Egyháztető	szakmai	
46810	Nógrád	Szirák	2	Szontagh-féle belsőség	szakmai	
51050	Nógrád	Szirák	3	Kastély	szakmai	
80253	Nógrád	Szirák	4	Csurgó- dűlő	szakmai	
93635	Nógrád	Szirák	5	Ófalu	szakmai	
41722	Nógrád	Szuha	1	Várberc	szakmai	
42106	Nógrád	Szuha	2	Kossuth utca 82.	szakmai	
46818	Nógrád	Szuha	4	Római katolikus templom	szakmai	
46820	Nógrád	Szuha	5	Mátraalmás, Galyavár	szakmai	
92911	Nógrád	Szuha	6	Ófalu	szakmai	
31513	Nógrád	Szurdokpüspöki	1	Budai-domb	szakmai	
31514	Nógrád	Szurdokpüspöki	2	Hosszú-dűlő 1.	szakmai	
35280	Nógrád	Szurdokpüspöki	3	TSz-major	szakmai	
41734	Nógrád	Szurdokpüspöki	4	Alsó dolinka	szakmai	
41765	Nógrád	Szurdokpüspöki	5	Diós patak	szakmai	
41768	Nógrád	Szurdokpüspöki	6	Dolinka	szakmai	
41770	Nógrád	Szurdokpüspöki	7	Drezihegy	szakmai	
41773	Nógrád	Szurdokpüspöki	8	Előkő	szakmai	
41776	Nógrád	Szurdokpüspöki	9	Tökföld	szakmai	
41780	Nógrád	Szurdokpüspöki	10	Templomdomb dűlő	szakmai	
41781	Nógrád	Szurdokpüspöki	11	Száradolinka	szakmai	
41782	Nógrád	Szurdokpüspöki	12	Nagyalmás	szakmai	
41785	Nógrád	Szurdokpüspöki	13	Kossuth utca	szakmai	
41786	Nógrád	Szurdokpüspöki	14	Hosszúvölgy	szakmai	
41788	Nógrád	Szurdokpüspöki	15	Hosszúvölgy II.	szakmai	
41789	Nógrád	Szurdokpüspöki	16	Horka	szakmai	
41793	Nógrád	Szurdokpüspöki	17	Hollósdomb	szakmai	
41798	Nógrád	Szurdokpüspöki	18	Belső szélgát	szakmai	
41801	Nógrád	Szurdokpüspöki	21	Külső szélgát	szakmai	
46836	Nógrád	Szurdokpüspöki	26	Filimes 1.	szakmai	
46839	Nógrád	Szurdokpüspöki	27	Filimes 2.	szakmai	
53440	Nógrád	Szurdokpüspöki	28	Szurdokpüspök 1. Hosszú-dűlő	szakmai	
53442	Nógrád	Szurdokpüspöki	29	Szurdokpüspöki 2. Hosszú-dűlő	szakmai	
53443	Nógrád	Szurdokpüspöki	30	Szurdokpüspöki 3. Peres	szakmai	
53444	Nógrád	Szurdokpüspöki	31	Szurdokpüspöki 5.	szakmai	
53445	Nógrád	Szurdokpüspöki	32	Szurdokpüspöki 6.	szakmai	
53446	Nógrád	Szurdokpüspöki	33	Szurdokpüspöki 7. Diófa-tábla	szakmai	
53447	Nógrád	Szurdokpüspöki	34	Szurdokpüspöki 8.	szakmai	
53448	Nógrád	Szurdokpüspöki	35	Szurdokpüspöki 9.	szakmai	
53449	Nógrád	Szurdokpüspöki	36	Szurdokpüspöki 10.	szakmai	
53450	Nógrád	Szurdokpüspöki	37	Szurdokpüspöki 11.	szakmai	
53451	Nógrád	Szurdokpüspöki	38	Szurdokpüspöki 12. Horka	szakmai	
53453	Nógrád	Szurdokpüspöki	39	Szurdokpüspöki 13. Horka	szakmai	
53454	Nógrád	Szurdokpüspöki	40	Szurdokpüspöki 14. Tök-föld	szakmai	
53455	Nógrád	Szurdokpüspöki	41	Szurdokpüspöki 15. Tök-föld	szakmai	
53456	Nógrád	Szurdokpüspöki	42	Szurdokpüspöki 16. Tök-föld	szakmai	
53457	Nógrád	Szurdokpüspöki	43	Szurdokpüspöki 17. Tök-föld	szakmai	
53460	Nógrád	Szurdokpüspöki	44	Szurdokpüspöki 18.	szakmai	
53462	Nógrád	Szurdokpüspöki	45	Szurdokpüspöki 19. Tök-föld	szakmai	
53463	Nógrád	Szurdokpüspöki	46	Szurdokpüspöki 20.	szakmai	
53465	Nógrád	Szurdokpüspöki	47	Szurdokpüspöki 21.	szakmai	
53472	Nógrád	Szurdokpüspöki	48	Szurdokpüspöki 22.	szakmai	
53474	Nógrád	Szurdokpüspöki	49	Szurdokpüspöki 23.	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
53475	Nógrád	Szurdokpüspöki	50	Szurdokpüspöki 24.	szakmai	
53476	Nógrád	Szurdokpüspöki	51	Szurdokpüspöki 25.	szakmai	
53477	Nógrád	Szurdokpüspöki	52	Szurdokpüspöki 26.	szakmai	
53478	Nógrád	Szurdokpüspöki	53	Szurdokpüspöki 27.	szakmai	
53479	Nógrád	Szurdokpüspöki	54	Szurdokpüspöki 28. Tök-föld	szakmai	
93637	Nógrád	Szurdokpüspöki	55	Ófalu	szakmai	
93639	Nógrád	Szurdokpüspöki	56	Szentjakab, Ófalu	szakmai	
32558	Nógrád	Szügy	1	Siroki-dűlő	szakmai	
41816	Nógrád	Szügy	2	Vasútállomás	szakmai	
41820	Nógrád	Szügy	3	Vasútállomás II.	szakmai	
41822	Nógrád	Szügy	4	Vasútállomás III.	szakmai	
46848	Nógrád	Szügy	9	Állami gazdaság	szakmai	
46854	Nógrád	Szügy	10	Leányhegy	kiemelten védett	I.
46861	Nógrád	Szügy	11	Leányhegy alatt	szakmai	
46862	Nógrád	Szügy	12	Evangelikus templom	szakmai	
56967	Nógrád	Szügy	13	Hagymás-alja	szakmai	
29809	Nógrád	Tar	1	Szurdok	szakmai	
41824	Nógrád	Tar	2	Tapasz-dűlő	szakmai	
43664	Nógrád	Tar	3	Középkori udvarház és környéke	szakmai	
43665	Nógrád	Tar	4	Szt. Mihály templom	szakmai	
43666	Nógrád	Tar	5	Középkori falu	szakmai	
43671	Nógrád	Tar	6	Fehér-bánya	szakmai	
43672	Nógrád	Tar	7	Várbérc	szakmai	
46864	Nógrád	Tar	9	Szőlősi út	szakmai	
51091	Nógrád	Tar	11	Csevice I.	szakmai	
51092	Nógrád	Tar	12	Csevice II.	szakmai	
51093	Nógrád	Tar	13	Csevice III.	szakmai	
51094	Nógrád	Tar	14	Csevice IV.	szakmai	
88739	Nógrád	Tar	15	Hosszú-rét	szakmai	
93447	Nógrád	Tar	16	Tar-Gaál-major	szakmai	
46872	Nógrád	Tereske	1	Denneki legelő	szakmai	
41922	Nógrád	Tereske	2	R.k.templom	szakmai	
46875	Nógrád	Tereske	3	Denneki templom	kiemelten védett	I.
46878	Nógrád	Tereske	4	Kurucdomb	kiemelten védett	I.
46881	Nógrád	Tereske	5	Zsellérföldek	szakmai	
93519	Nógrád	Tereske	6	Ófalu	szakmai	
51058	Nógrád	Terény	1	Bokák-dűlő	szakmai	
46887	Nógrád	Tolmács	1	Kálváriadomb	szakmai	
46889	Nógrád	Tolmács	2	Római katolikus templom	szakmai	
93521	Nógrád	Tolmács	3	Ófalu	szakmai	
37470	Nógrád	Vanyarc	1	Szlovacka-dolina 6.	szakmai	
37471	Nógrád	Vanyarc	2	Tovi	szakmai	
41907	Nógrád	Vanyarc	3	Hraszti	kiemelten védett	I.
41947	Nógrád	Vanyarc	4	Templom-hegy	szakmai	
41949	Nógrád	Vanyarc	5	Uzsa	szakmai	
44327	Nógrád	Vanyarc	6	Szlovacka-dolina 5.	szakmai	
80939	Nógrád	Vanyarc	8	Makópuszta	szakmai	
93641	Nógrád	Vanyarc	9	Ófalu	szakmai	
93059	Nógrád	Varsány	1	Darázsdó-puszta	szakmai	
39566	Nógrád	Vizslás	1	Újlak	szakmai	
41962	Nógrád	Vizslás	2	Pogányvár	szakmai	
41963	Nógrád	Vizslás	3	Nagykötel	szakmai	
43948	Nógrád	Vizslás	4	Május 1. út	szakmai	
44559	Nógrád	Vizslás	5	Újlak, 21-es út	szakmai	
44560	Nógrád	Vizslás	6	Újlak, Kőkényes-völgy	szakmai	
44561	Nógrád	Vizslás	7	Újlak, Állomás utca	szakmai	
44892	Nógrád	Vizslás	8	Tövises-völgy	szakmai	
46891	Nógrád	Vizslás	9	Iskola	szakmai	
46893	Nógrád	Vizslás	10	Római katolikus templom	szakmai	
46896	Nógrád	Zabar	1	Római katolikus templom	szakmai	
32989	Pest	Aszód	22	Nagy-völgyi-erdő	szakmai	
26130	Pest	Kartal	2	Kartal 14/2 lh.	szakmai	
11750	Pest	Szokolya	14	Széles-mező	szakmai	
12133	Pest	Vác	70	Vaskapu alja	szakmai	
12135	Pest	Vác	72	Gyada	szakmai	
12443	Pest	Verőce	35	Fehér-árok, Keskeny-bükki-nyiladék	szakmai	

Azonosító	Megye	Település	Lelőhely -szám	Név	Védelem	Bírság kategória
26480	Pest	Verseg	3	Csórsz-árok	szakmai	
26519	Pest	Verseg	42	Cser-völgy	szakmai	
26520	Pest	Verseg	43	Bikázó-dűlő	szakmai	

8. SZ. FÜGGELÉK: MŰEMLÉKEK

8. sz. függelék: Műemlékek (Forrás: Miniszterelnökség, 2018)

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
28335	Alsópetény	Sírkövek ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28336	Alsópetény	Római katolikus templom (Szent István király) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28337	Alsópetény	Gyurcsányi-Prónay-kastély és -kiskastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28333	Alsópetény	Harangtorony ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28334	Alsópetény	Werbőczy-emlékmű ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
13651	Alsópetény	Gyurcsányi-Prónay-kastély	Műemlék	II.
13652	Alsópetény	Gyurcsányi-Prónay-kiskastély	Műemlék	II.
6508	Alsópetény	Gyurcsányi-Prónay-kastély és -kiskastély	Műemlék	II.
6507	Alsópetény	Római katolikus templom (Szent István király)	Műemlék	I.
6504	Alsópetény	Harangtorony	Műemlék	I.
6505	Alsópetény	Werbőczy-emlékmű	Műemlék	II.
6506	Alsópetény	Sírkövek	Műemlék	II.
16599	Balassagyarmat	Izraelita temető ravatalozó épülete	Műemlék	II.
16600	Balassagyarmat	Izraelita temető kőkerítése	Műemlék	II.
19541	Balassagyarmat	Palóc liget	Műemlék [tartozék]	II.
16598	Balassagyarmat	Izraelita temető síremlékei, sírkövei	Műemlék	II.
28339	Balassagyarmat	Megyeháza (Megyei Művelődési Központ) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28340	Balassagyarmat	Angolkisasszonyok zárdája (Szent Imre Keresztény Iskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28341	Balassagyarmat	v. megyei börtön ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28342	Balassagyarmat	Palóc Múzeum ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28343	Balassagyarmat	Római katolikus plébániatemplom (Szentháromság) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28344	Balassagyarmat	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28347	Balassagyarmat	Görögkeleti szerb templom (Kiállítóterem) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28348	Balassagyarmat	Izraelita temető ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6509	Balassagyarmat	Evangélikus templom	általános műemléki védelem	III.
6510	Balassagyarmat	Megyeháza (Megyei Művelődési Központ)	Műemlék	II.
6511	Balassagyarmat	Angolkisasszonyok zárdája (Szent Imre Keresztény Iskola)	Műemlék	II.
6512	Balassagyarmat	v. megyei börtön	Műemlék	I.
6514	Balassagyarmat	Római katolikus plébániatemplom (Szentháromság)	Műemlék	II.
6515	Balassagyarmat	Lakóház	Műemlék	II.
6516	Balassagyarmat	Lakóház	általános műemléki védelem	III.
6517	Balassagyarmat	Kacsokovics-Schiedl-major (könyvtár és kiállítóterem)	általános műemléki védelem	III.
6518	Balassagyarmat	Görögkeleti szerb templom (Kiállítóterem)	Műemlék	II.
6513	Balassagyarmat	Palóc Múzeum	Műemlék	II.
6519	Balassagyarmat	Izraelita temető	Műemlék	II.
28349	Bánk	Lakóház (Szlovák tájház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6520	Bánk	Lakóház (Szlovák tájház)	Műemlék	I.
28350	Bárna	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6521	Bárna	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony)	Műemlék	II.
28351	Bátonyterenye	Római katolikus templom (Szent György) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28353	Bátonyterenye	Lakóház (Palóc tájház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28354	Bátonyterenye	Római katolikus templom (Szent István király) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28355	Bátonyterenye	Fakereszt ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6523	Bátonyterenye	Lakóház	általános műemléki védelem	III.
6524	Bátonyterenye	Lakóház (Palóc tájház)	Műemlék	I.
6526	Bátonyterenye	Gyürky-Solymossy-kastély (múzeum)	Műemlék	II.
6529	Bátonyterenye	Római katolikus templom (Szent István vértanú)	Műemlék	II.
6527	Bátonyterenye	Római katolikus templom (Szent István király)	Műemlék	I.
6528	Bátonyterenye	Fakereszt	Műemlék	II.
6522	Bátonyterenye	Római katolikus templom (Szent György)	Műemlék	II.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
6525	Bátonyterenye	Bátonyterenye, a Gyürky-Solymossy-kastély műemléki környezete	Műemléki környezet	
6530	Becske	Balás-kúria (óvoda és orvosi rendelő)	általános műemléki védelem	III.
28358	Bercel	Bene-Teichmann-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28360	Bercel	Római katolikus templom (Szent Péter és Pál apostolok) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28361	Bercel	Szomorú Krisztus-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6533	Bercel	Bene-Teichmann-kastély	Műemlék	II.
6534	Bercel	Berczelly-kúria (Rehabilitációs Intézet és Ápoló Gondozó Otthon)	általános műemléki védelem	III.
6535	Bercel	Római katolikus templom (Szent Péter és Pál apostolok)	Műemlék	II.
6536	Bercel	Szomorú Krisztus-szobor	Műemlék	II.
6532	Bercel	Római katolikus plébániaház	általános műemléki védelem	III.
28362	Berkenye	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6537	Berkenye	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása)	Műemlék	II.
28363	Bér	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28364	Bér	Evangélikus parókia ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28365	Bér	Lázár-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6538	Bér	Evangélikus templom	Műemlék	II.
6539	Bér	Evangélikus parókia	Műemlék	II.
6540	Bér	Lázár-kúria	Műemlék	II.
28367	Bokor	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6542	Bokor	Evangélikus templom	Műemlék	II.
6541	Bokor	Vár- vagy templomrom	általános műemléki védelem	III.
28368	Borsosberény	Római katolikus templom (Szent Márton) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28369	Borsosberény	Tihanyi-Mocsáry-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6544	Borsosberény	Római katolikus templom (Szent Márton)	Műemlék	II.
6545	Borsosberény	Tihanyi-Mocsáry-kúria	Műemlék	II.
28370	Buják	Római katolikus templom (Szent Márton) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28371	Buják	Szent Anna-kápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28372	Buják	Kálvária ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28397	Buják	Buják várának romja ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6548	Buják	Szent Anna-kápolna	Műemlék	II.
6549	Buják	Kálvária	Műemlék	II.
6547	Buják	Római katolikus templom (Szent Márton)	Műemlék	II.
6546	Buják	Buják várának romja	Műemlék	II.
28374	Cered	Harangláb ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6550	Cered	Római katolikus templom (Mindenszentek)	általános műemléki védelem	III.
6551	Cered	Harangláb	Műemlék	II.
20808	Cserhátsurány	Simonyi-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6552	Cserhátsurány	Evangélikus templom	általános műemléki védelem	III.
6554	Cserhátsurány	Római katolikus templom (Szent István király)	Műemlék	I.
6556	Cserhátsurány	Jánossy-kastély	Műemlék	II.
6557	Cserhátsurány	Simonyi-kastély	Műemlék	II.
6553	Cserhátsurány	Cserhátsurány, a római katolikus templom műemléki környezete	Műemléki környezet	
6555	Cserhátsurány	Cserhátsurány, Jánossy-kastély műemléki környezete	Műemléki környezet	
6558	Cserhátszentiván	Fakereszt	általános műemléki védelem	III.
6559	Cserhátszentiván	Templomrom toronnyal	általános műemléki védelem	III.
28391	Csesztve	Madách-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28395	Csesztve	Római katolikus templom (Szent Márton) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6562	Csesztve	Római katolikus templom (Szent Márton)	Műemlék	II.
6561	Csesztve	Majthényi-kastély (önkormányzat)	általános műemléki védelem	III.
6560	Csesztve	Madách-kúria	Műemlék	II.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
13716	Csécse	Keglevich-kastély kapuépítménye	általános műemléki védelem	III.
13717	Csécse	Keglevich-kastély istállója	általános műemléki védelem	III.
13718	Csécse	Keglevich-kastély magtára	általános műemléki védelem	III.
19540	Csécse	Keglevich-kastély parkja	általános műemléki védelem	III.
6563	Csécse	Keglevich-kastély	általános műemléki védelem	III.
28487	Csitár	Kőkereszt ex-lege máemléki környezete	Műemléki környezet	
28488	Csitár	Római katolikus plébániatemplom (Szent Kereszt felmagasztalása) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6564	Csitár	Kőkereszt	Műemlék	II.
6565	Csitár	Római katolikus plébániatemplom (Szent Kereszt felmagasztalása)	Műemlék	II.
6566	Csitár	Kőkereszt	általános műemléki védelem	III.
6567	Csitár	Kőkereszt	általános műemléki védelem	III.
28491	Dejtár	Római katolikus plébániatemplom (Kisboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6568	Dejtár	Római katolikus plébániatemplom (Kisboldogasszony)	Műemlék	II.
6569	Dejtár	Szent Flórián-szobor	általános műemléki védelem	III.
28493	Diósjenő	Református templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28494	Diósjenő	Református parókia ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6570	Diósjenő	Református templom	Műemlék	II.
6571	Diósjenő	Református parókia	Műemlék	II.
6572	Diósjenő	Római katolikus templom (Mindenszentek)	Műemlék	II.
13654	Dorogháza	Római katolikus templom harangtornya	Műemlék	II.
13653	Dorogháza	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása)	Műemlék	II.
28495	Dorogháza	Római katolikus templom és harangtorony ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6573	Dorogháza	Római katolikus templom és harangtorony	Műemlék	II.
28496	Drégelypalánk	Várrom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28497	Drégelypalánk	Szentháromság-szobor ex-lege máemléki környezete	Műemléki környezet	
28498	Drégelypalánk	Római katolikus templom (Árpádházi Szent Erzsébet) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6574	Drégelypalánk	Várrom	Műemlék	I.
6575	Drégelypalánk	Szentháromság-szobor	Műemlék	II.
6576	Drégelypalánk	Római katolikus templom (Árpádházi Szent Erzsébet)	Műemlék	II.
28499	Ecseg	Római katolikus templom (Mindenszentek) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6577	Ecseg	Római katolikus templom (Mindenszentek)	Műemlék	II.
28500	Egyházasdengeleg	Római katolikus templom (Szent Imre) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28501	Egyházasdengeleg	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28502	Egyházasdengeleg	Magtár ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6578	Egyházasdengeleg	Római katolikus templom (Szent Imre)	Műemlék	I.
6579	Egyházasdengeleg	Evangélikus templom	Műemlék	II.
6580	Egyházasdengeleg	Magtár	Műemlék	II.
28503	Egyházasgerge	Római katolikus templom (Szeplőtelen fogantatás) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6581	Egyházasgerge	Római katolikus templom (Szeplőtelen fogantatás)	Műemlék	I.
28504	Erdőtarcsa	Kubinyi-Márkus-kúria (általános iskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28505	Erdőtarcsa	Világi-Niczky-Daruvári-Végh-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28507	Erdőtarcsa	Római katolikus templom (Mindenszentek) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28508	Erdőtarcsa	Szentmiklóssy-Kubinyi-kastély (MTA Alkotóháza) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6583	Erdőtarcsa	Világi-Niczky-Daruvári-Végh-kúria	Műemlék	II.
6582	Erdőtarcsa	Kubinyi-Márkus-kúria (általános iskola)	Műemlék	II.
6584	Erdőtarcsa	Római katolikus templom (Mindenszentek)	Műemlék	II.
6585	Erdőtarcsa	Szentmiklóssy-Kubinyi-kastély (MTA Alkotóháza)	Műemlék	I.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
6587	Etes	Fakereszt	általános műemléki védelem	III.
6586	Etes	Lakóház	általános műemléki védelem	III.
16739	Érsekvadkert	Szentháromság-oszlop	Műemlék	II.
13641	Érsekvadkert	Kálváriakápolna	Műemlék	II.
13640	Érsekvadkert	Kálvária stációi és fészülete	Műemlék	II.
16737	Érsekvadkert	Kálváriakápolna szabadtéri szószéke	Műemlék [tartozék]	II.
28510	Érsekvadkert	Római katolikus templom (Szent András) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28511	Érsekvadkert	Római katolikus plébániaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28512	Érsekvadkert	Drágffy-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28513	Érsekvadkert	Kálvária, kápolnával ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6589	Érsekvadkert	Római katolikus plébániaház	Műemlék	II.
6590	Érsekvadkert	Drágffy-kúria	Műemlék	II.
6588	Érsekvadkert	Római katolikus templom (Szent András)	Műemlék	II.
6591	Érsekvadkert	Kálvária, kápolnával	Műemlék	II.
28514	Galgaguta	Evangelikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6595	Galgaguta	Evangelikus templom	Műemlék	II.
28515	Garáb	Római katolikus templom (Szent Alajos) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6596	Garáb	Római katolikus templom (Szent Alajos)	Műemlék	II.
16743	Herencsény	Magtártemplom műemléki környezete	Műemléki környezet	
28516	Herencsény	Nepomuki Szent János-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28517	Herencsény	Római katolikus templom (Szent Mihály) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6599	Herencsény	Római katolikus templom (Szent Mihály)	Műemlék	II.
6597	Herencsény	Magtártemplom	Műemlék	II.
6598	Herencsény	Nepomuki Szent János-szobor	Műemlék	II.
6600	Héhalom	Kőhid	Műemlék	II.
16814	Hollókő	Lakóház (étterem) (I.)	Műemlék	II.
16815	Hollókő	Lakóház (étterem) (II.)	Műemlék	II.
16816	Hollókő	Lakóház melléképülete	Műemlék [tartozék]	II.
16817	Hollókő	Lakóház melléképülete	Műemlék [tartozék]	II.
16818	Hollókő	plébániaház pincéje	Műemlék [tartozék]	II.
16819	Hollókő	Lakóház melléképülete	Műemlék [tartozék]	II.
19271	Hollókő	Hollókő, az ófal, valamint a vár és környéke műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28518	Hollókő	Várrom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28519	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28520	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28521	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28553	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28554	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28568	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28569	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28570	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28571	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28562	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28563	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28564	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28565	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28566	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28567	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28555	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28556	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28557	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28558	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28560	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28561	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28546	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28547	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28548	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28549	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28550	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
28551	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28540	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28541	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28542	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28543	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28544	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28545	Hollókő	Lakóházak (étterem) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28534	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28535	Hollókő	Palóc múzeum, egykori lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28536	Hollókő	Római katolikus templom (Szent Márton) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28537	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28538	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28539	Hollókő	Római katolikus plébániaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28528	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28529	Hollókő	Lakóház (Polgármesteri hivatal) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28530	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28531	Hollókő	Lakóház (Posta) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28532	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28533	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28522	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28523	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28524	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28525	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28526	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28527	Hollókő	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6601	Hollókő	Várrom	Műemlék	I.
6620	Hollókő	Római katolikus templom (Szent Márton)	Műemlék	II.
6603	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6604	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6605	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6606	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6607	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6608	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6609	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6610	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6611	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6613	Hollókő	Lakóház (Polgármesteri hivatal)	Műemlék	II.
6614	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6615	Hollókő	Lakóház (Posta)	Műemlék	II.
6616	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6619	Hollókő	Palóc múzeum, egykori lakóház	Műemlék	I.
6625	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6627	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6628	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6630	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6631	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6633	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6632	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6635	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6636	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6638	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6639	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6640	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6643	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6644	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6646	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6649	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6650	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6652	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6653	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6612	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6617	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6618	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
6622	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6624	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6626	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6629	Hollókő	Lakóházak (étterem)	Műemlék	II.
6634	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6637	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6641	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6642	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6645	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6647	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6648	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6651	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
6602	Hollókő	Hollókő, az ófalú, valamint a vár és környéke műemléki jelentőségű területe	Műemléki jelentőségű terület	
6623	Hollókő	Római katolikus plébániaház	Műemlék	II.
6621	Hollókő	Lakóház	Műemlék	II.
28572	Hont	Római katolikus templom (Krisztus Mennybemenetele) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6654	Hont	Római katolikus templom (Krisztus Mennybemenetele)	Műemlék	II.
28573	Horpács	Mikszáth-kúria (Mikszáth Kálmán Emlékház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28574	Horpács	Szontágh–Mikszáth-ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6657	Horpács	Római katolikus templom (Szeplőtelen fogantatás)	általános műemléki védelem	III.
6655	Horpács	Mikszáth-kúria (Mikszáth Kálmán Emlékház)	Műemlék	II.
6656	Horpács	Szontágh–Mikszáth-ház	Műemlék	II.
28576	Hugyag	Római katolikus templom (Kisboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6658	Hugyag	Római katolikus templom (Kisboldogasszony)	Műemlék	II.
28577	Ipolytarnóc	Római katolikus temetőkápolna (Szent Anna) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6659	Ipolytarnóc	Római katolikus temetőkápolna (Szent Anna)	Műemlék	II.
6660	Ipolytarnóc	Bory–Lehoczky-kúria	általános műemléki védelem	III.
28579	Ipolyvece	Nagygazdaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
16863	Ipolyvece	Nagygazdaház magtára	Műemlék [tartozék]	II.
16864	Ipolyvece	Nagygazdaház pajtája	Műemlék [tartozék]	II.
16865	Ipolyvece	Nagygazdaház istállója	Műemlék [tartozék]	II.
6661	Ipolyvece	Nagygazdaház	Műemlék	II.
28580	Jobbágyi	Római katolikus templom (Szent György) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6662	Jobbágyi	Római katolikus templom (Szent György)	Műemlék	II.
28581	Karancsberény	Római katolikus templom (Mindenszentek) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6663	Karancsberény	Római katolikus templom (Mindenszentek)	Műemlék	II.
6664	Karancsberény	Légrády-vadászház	Műemlék	II.
28583	Karancskeszi	Zahorszky-Prónay-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28584	Karancskeszi	Római katolikus templom (Szent Mihály) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
16895	Karancskeszi	Zahorszky-Prónay-kúria parkja	Műemlék [tartozék]	II.
6667	Karancskeszi	Római katolikus templom (Szent Mihály)	Műemlék	II.
6666	Karancskeszi	Zahorszky-Prónay-kúria	Műemlék	II.
28585	Karancslapujtő	Karancskápolnahegyi kápolnárom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28588	Karancslapujtő	Mocsáry-kúria ex-lege máemléki környezete	Műemléki környezet	
6668	Karancslapujtő	Karancskápolnahegyi kápolnárom	Műemlék	II.
6670	Karancslapujtő	Evangélikus templom	általános műemléki védelem	III.
6671	Karancslapujtő	Mocsáry-kúria	Műemlék	II.
6669	Karancslapujtő	Mocsáry-Papp-kúria	általános műemléki védelem	III.
16897	Karancsság	Kubinyi Gáspárné (Podmaniczky Rozália) sírköve	általános műemléki védelem	III.
16898	Karancsság	Kubinyi Gáspár sírköve	általános műemléki védelem	III.
16900	Karancsság	Fa sírkeresztek	általános műemléki védelem	III.
28590	Karancsság	Kubinyi-Prónay-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
28591	Karancsság	Római katolikus kápolna (Nepomuki Szent János) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6674	Karancsság	Római katolikus kápolna (Nepomuki Szent János)	Műemlék	II.
6673	Karancsság	Kubinyi-Prónay-kastély	Műemlék	II.
6672	Karancsság	Fa sírkeresztek és sírkövek	általános műemléki védelem	III.
28592	Kazár	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28593	Kazár	Lakóház (tájház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28595	Kazár	Lakóház (Vasaló- és Öntvény Múzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28596	Kazár	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28597	Kazár	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6680	Kazár	Lakóház	Műemlék	II.
6675	Kazár	Lakóház	Műemlék	II.
6677	Kazár	Öntöttvas kereszt	általános műemléki védelem	III.
6679	Kazár	Lakóház (Vasaló- és Öntvény Múzeum)	Műemlék	I.
6676	Kazár	Lakóház (tájház)	Műemlék	I.
6681	Kazár	Lakóház	Műemlék	II.
6682	Kazár	Szatócsbolt	általános műemléki védelem	III.
28599	Kálló	Római katolikus templom (Szent Pál megtérése) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6683	Kálló	Római katolikus templom (Szent Pál megtérése)	Műemlék	II.
28600	Keszeg	Magtár ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6686	Keszeg	Huszár-Purgly-kastély	Műemlék	II.
6687	Keszeg	Római katolikus templom (Szent Imre)	általános műemléki védelem	III.
6684	Keszeg	Magtár	Műemlék	II.
6685	Keszeg	Keszeg, a Huszár-Purgly-kastély műemléki környezete	Műemléki környezet	
28603	Kétdodony	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6689	Kétdodony	Magtár	általános műemléki védelem	III.
6690	Kétdodony	Evangélikus templom	Műemlék	II.
13634	Kisecset	Római katolikus templom harangtornya	általános műemléki védelem	III.
6691	Kisecset	Római katolikus templom	általános műemléki védelem	III.
28606	Kishartyán	Római katolikus templom (Mindenszentek királynéja) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6692	Kishartyán	Római katolikus templom (Mindenszentek királynéja)	Műemlék	II.
6693	Kishartyán	Öntöttvas kereszt középkori talapzaton	általános műemléki védelem	III.
6694	Kozárd	Római katolikus harangláb	általános műemléki védelem	III.
28610	Legénd	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28611	Legénd	Káldy-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28613	Legénd	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28615	Legénd	Nyáry-kastély (iskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6695	Legénd	Evangélikus templom	Műemlék	II.
6696	Legénd	Káldy-kastély	Műemlék	II.
6697	Legénd	Szandtner-Györgypály-kúria	általános műemléki védelem	III.
6699	Legénd	Római katolikus harangtorony	általános műemléki védelem	III.
6698	Legénd	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony)	Műemlék	II.
6700	Legénd	Nyáry-kastély (iskola)	Műemlék	II.
28616	Litke	Magtár ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28617	Litke	Római katolikus templom (Szent Kereszt) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28618	Litke	Római katolikus plébániaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28619	Litke	Koháry-féle menház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6701	Litke	Magtár	Műemlék	II.
6702	Litke	Római katolikus templom (Szent Kereszt)	Műemlék	II.
6704	Litke	Koháry-féle menház	Műemlék	II.
6703	Litke	Római katolikus plébániaház	Műemlék	II.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
16915	Ludányhalászi	Kőfeszület	Műemlék	II.
28620	Ludányhalászi	Római katolikus plébániatemplom (Szent András) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28621	Ludányhalászi	Római katolikus plébániaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6706	Ludányhalászi	Római katolikus plébániatemplom (Szent András)	Műemlék	II.
6707	Ludányhalászi	Római katolikus plébániaház	Műemlék	II.
28622	Magyargéc	Római katolikus templom (Szent Márton) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6708	Magyargéc	Római katolikus templom (Szent Márton)	Műemlék	II.
16918	Magyarnándor	Nepomuki Szent János-szobor	Műemlék	II.
19529	Magyarnándor	Kelecsénypusztai Buttler-kastély parkja	általános műemléki védelem	III.
28623	Magyarnándor	Római katolikus templom (Szent Miklós) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6709	Magyarnándor	Római katolikus templom (Szent Miklós)	Műemlék	II.
6710	Magyarnándor	Buttler-kastély	általános műemléki védelem	III.
28625	Mátramindszent	Római katolikus templom (Mindenszentek) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6711	Mátramindszent	Római katolikus templom (Mindenszentek)	Műemlék	II.
28626	Mátranovák	Római katolikus templom (Nepomuki Szent János) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6712	Mátranovák	Római katolikus templom (Nepomuki Szent János)	Műemlék	II.
28627	Mátraszőlős	Római katolikus templom (Szent Erzsébet) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28628	Mátraszőlős	Nepomuki Szent János-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6713	Mátraszőlős	Római katolikus templom (Szent Erzsébet)	Műemlék	I.
6714	Mátraszőlős	Nepomuki Szent János-szobor	Műemlék	II.
28629	Mátraterenye	Római katolikus templom (Szent József) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28632	Mátraterenye	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28633	Mátraterenye	Római katolikus fa harangláb ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6715	Mátraterenye	Római katolikus templom (Szent József)	Műemlék	II.
6717	Mátraterenye	Nepomuki Szent János-szobor	általános műemléki védelem	III.
6716	Mátraterenye	Római katolikus plébániaház	általános műemléki védelem	III.
6718	Mátraterenye	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása)	Műemlék	II.
6719	Mátraterenye	Római katolikus fa harangláb	Műemlék	II.
28650	Mátraverebély	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28651	Mátraverebély	Magtár ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28654	Mátraverebély	Szentkúti római katolikus templom (Nagyboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28655	Mátraverebély	Remetebárány ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6720	Mátraverebély	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony)	Műemlék	I.
6722	Mátraverebély	Szentkúti római katolikus templom (Nagyboldogasszony)	Műemlék	II.
6723	Mátraverebély	Remetebárány	Műemlék	I.
6721	Mátraverebély	Magtár	Műemlék	II.
28657	Mohora	Sréter-Zichy-Vay-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6724	Mohora	Sréter-Zichy-Vay-kastély	Műemlék	I.
28659	Nagylóc	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6725	Nagylóc	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása)	Műemlék	II.
28661	Nagyoroszi	Szentháromság-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28663	Nagyoroszi	Római katolikus templom (Szent Miklós) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6727	Nagyoroszi	Római katolikus templom (Szent Miklós)	Műemlék	II.
6726	Nagyoroszi	Szentháromság-szobor	Műemlék	II.
6728	Nemti	Lakóház	általános műemléki védelem	III.
13702	Nézsza	Reviczky-kastély parkja	Műemlék	II.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
13643	Nézsza	Reviczky-kiskastély	Műemlék	II.
13642	Nézsza	Reviczky-kastély	Műemlék	II.
28671	Nézsza	Kálváriakápolna (Szent Anna) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28672	Nézsza	Sírkövek ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28673	Nézsza	Reviczky-kastély magtára ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28674	Nézsza	Római katolikus templom (Szent Jakab) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28677	Nézsza	volt Reviczky kastély együttese ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6732	Nézsza	Római katolikus templom (Szent Jakab)	Műemlék	II.
6733	Nézsza	Nepomuki Szent János-szobor	általános műemléki védelem	III.
6729	Nézsza	Kálváriakápolna (Szent Anna)	Műemlék	II.
6730	Nézsza	Sírkövek	Műemlék	II.
6731	Nézsza	Reviczky-kastély magtára	Műemlék	II.
6735	Nézsza	volt Reviczky kastély együttese	Műemlék	II.
28678	Nógrád	Várrom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28679	Nógrád	Római katolikus plébánia ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28680	Nógrád	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6738	Nógrád	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony)	Műemlék	II.
6737	Nógrád	Római katolikus plébánia	Műemlék	II.
6736	Nógrád	Várrom	Műemlék	I.
28682	Nógrádmegyer	Szerény-Pauncz-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
17437	Nógrádmegyer	Római katolikus templom (Kisboldogasszony) ex lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6740	Nógrádmegyer	Luchkovitz-kúria	általános műemléki védelem	III.
6741	Nógrádmegyer	Szerény-Pauncz-kúria	Műemlék	II.
6739	Nógrádmegyer	Római katolikus templom (Kisboldogasszony)	Műemlék	II.
6742	Nógrádmegyer	Topolicsányi-kúria	általános műemléki védelem	III.
28684	Nógrádsáp	Alsósápi harangtorony ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6746	Nógrádsáp	Római katolikus templom (Kisboldogasszony)	Műemlék	I.
6745	Nógrádsáp	Alsósápi harangtorony	Műemlék	II.
6743	Nógrádsáp	Nógrádsáp, a római katolikus templom műemléki környezete	Műemléki környezet	
28685	Nógrádsípek	Nagy Sándor-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28686	Nógrádsípek	Balás-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6747	Nógrádsípek	Nagy Sándor-kúria	Műemlék	II.
6748	Nógrádsípek	Balás-kúria	Műemlék	II.
28687	Nőtincs	Szent Flórián-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28688	Nőtincs	Scitovszky-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28689	Nőtincs	Római katolikus templom (Szent Márton) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6749	Nőtincs	Szent Flórián-szobor	Műemlék	II.
6750	Nőtincs	Scitovszky-kúria	Műemlék	II.
6751	Nőtincs	Római katolikus templom (Szent Márton)	Műemlék	II.
28690	Órhalom	Római katolikus kápolna (Szent István király) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6593	Órhalom	Római katolikus kápolna (Szent István király)	Műemlék	II.
28691	Ósagárd	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6594	Ósagárd	Evangélikus templom	Műemlék	II.
28692	Palotás	Római katolikus templom (Szent Péter és Pál) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6753	Palotás	Római katolikus templom (Szent Péter és Pál)	Műemlék	II.
28693	Patak	Kőhíd ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28694	Patak	Római katolikus kápolna (Nepomuki Szent János) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6755	Patak	Római katolikus kápolna (Nepomuki Szent János)	Műemlék	II.
6754	Patak	Kőhíd	Műemlék	II.
28695	Patvarc	Római katolikus templom (Szent Kereszt) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28696	Patvarc	Majláth-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6756	Patvarc	Római katolikus templom (Szent Kereszt)	Műemlék	II.
6757	Patvarc	Majláth-kastély	Műemlék	II.
13646	Pásztó	Vasútállomás felvételi épülete	Műemlék	II.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
13647	Pásztó	Vasútállomás vízháza	Műemlék	II.
13648	Pásztó	Vasútállomás vízházának toldaléképülete (raktár)	Műemlék	II.
16997	Pásztó	Vasútállomás vízházának toldaléképülete (lakrész)	Műemlék	II.
28697	Pásztó	Községháza (Rajeczky Benjamin Zeneiskola) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28699	Pásztó	Lakóház (galéria) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28700	Pásztó	Oskolamester háza (múzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28701	Pásztó	Római katolikus kápolna (Szentlélek) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28702	Pásztó	Cserteri vár romja ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28704	Pásztó	Római katolikus templom (Mária Magdolna) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28705	Pásztó	Kőhíd ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28706	Pásztó	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28707	Pásztó	Ciszterci kolostor (Pásztói Múzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
30467	Pásztó	Vasúti épületegyüttes műemléki környezete	Műemléki környezet	
6772	Pásztó	Cserteri vár romja	Műemlék	II.
6773	Pásztó	Nepomuki Szent János-szobor	általános műemléki védelem	III.
6774	Pásztó	Római katolikus templom (Mária Magdolna)	Műemlék	II.
6762	Pásztó	Lakóház	általános műemléki védelem	III.
6767	Pásztó	Lakóház (galéria)	Műemlék	II.
11846	Pásztó	Ciszterci kolostor (Pásztói Múzeum)	Műemlék	II.
11844	Pásztó	Lakóház	Műemlék	II.
6761	Pásztó	Községháza (Rajeczky Benjamin Zeneiskola)	Műemlék	II.
6770	Pásztó	Római katolikus kápolna (Szentlélek)	Műemlék	II.
11843	Pásztó	Kőhíd	Műemlék	II.
6765	Pásztó	Római katolikus templom (Szent Lőrinc)	Műemlék	I.
6766	Pásztó	Római katolikus plébánia	Műemlék	II.
6764	Pásztó	Pásztó, a római katolikus templom és plébánia műemléki környezete	Műemléki környezet	
6769	Pásztó	Oskolamester háza (múzeum)	Műemlék	II.
6758	Pásztó	Vasúti épületegyüttes	Műemlék	II.
6771	Pásztó	Monostor-malom maradványai	Műemlék	II.
28708	Piliny	Római katolikus templom (Mindenszentek) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6775	Piliny	Római katolikus templom (Mindenszentek)	Műemlék	II.
6776	Pusztaberki	Bodoni János sírköve	Műemlék	II.
6780	Rétság	Kovács-kúria	általános műemléki védelem	III.
6779	Rétság	Evangelikus harangláb	általános műemléki védelem	III.
28712	Romhány	Laszkári-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28713	Romhány	Kőhíd ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28715	Romhány	Római katolikus templom (Szent György) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28711	Romhány	Prónay-kastély műemléki környezete	Műemléki környezet	
6781	Romhány	Prónay-kastély	Műemlék	II.
6783	Romhány	Kőhíd	Műemlék	II.
6782	Romhány	Laszkári-kúria	Műemlék	II.
6784	Romhány	Római katolikus templom (Szent György)	Műemlék	II.
13644	Salgótarján	Római katolikus ferences templom (Szent József)	általános műemléki védelem	III.
13645	Salgótarján	Ferences rendház	általános műemléki védelem	III.
13940	Salgótarján	Nógrádi Történeti Múzeum műemléki környezete	Műemléki környezet	
13941	Salgótarján	Evangelikus templom műemléki környezete	Műemléki környezet	
13942	Salgótarján	Református templom műemléki környezete	Műemléki környezet	
20857	Salgótarján	Salgó várom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28717	Salgótarján	József lejtőszakna (Bányamúzeum) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28723	Salgótarján	Római katolikus templom (Szent András) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6788	Salgótarján	Római katolikus templom (Kisboldogasszony)	általános műemléki védelem	III.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
6785	Salgótarján	Salgó várrom	Műemlék	I.
6789	Salgótarján	Római katolikus templom (Szent András)	Műemlék	II.
6786	Salgótarján	József lejtőszakna (Bányamúzeum)	Műemlék	II.
6787	Salgótarján	Római katolikus ferences templom (Szent József) és ferences rendház	általános műemléki védelem	III.
11760	Salgótarján	Nógrádi Történelmi Múzeum	Műemlék	II.
11753	Salgótarján	Evangelikus templom	Műemlék	II.
11754	Salgótarján	Református templom	Műemlék	II.
28725	Ságújfalu	Kubinyi-Prónay-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6790	Ságújfalu	Kubinyi-Prónay-kastély	Műemlék	II.
28727	Sámsonháza	Fejérvő vára (Sámson vára) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6791	Sámsonháza	Fejérvő vára (Sámson vára)	Műemlék	II.
6793	Szalmatercs	Fakereszt	általános műemléki védelem	III.
6792	Szalmatercs	Ruttkay-kúria	általános műemléki védelem	III.
28730	Szanda	Szanda vára ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6794	Szanda	Szanda vára	Műemlék	II.
28733	Szarvasgede	Római katolikus templom (Gyümölcsoltó Boldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28736	Szarvasgede	Nepomuki Szent János-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6795	Szarvasgede	Ligárd-Pethő-kúria	általános műemléki védelem	III.
6796	Szarvasgede	Római katolikus templom (Gyümölcsoltó Boldogasszony)	Műemlék	II.
6797	Szarvasgede	Nepomuki Szent János-szobor	Műemlék	II.
28738	Szátok	Római katolikus templom (Mindenszentek) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6798	Szátok	Római katolikus templom (Mindenszentek)	Műemlék	II.
6799	Szendehely	Római katolikus plébánia	általános műemléki védelem	III.
28741	Szendehely	Nepomuki Szent János-szobor ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28742	Szendehely	Római katolikus templom (Kisboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6800	Szendehely	Nepomuki Szent János-szobor	Műemlék	II.
6801	Szendehely	Római katolikus templom (Kisboldogasszony)	Műemlék	II.
28743	Szente	Római katolikus templom (Szent Erzsébet) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28744	Szente	gótikus szentségház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
17817	Szente	gótikus szentségház	Műemlék	II.
6802	Szente	Római katolikus templom (Szent Erzsébet)	Műemlék	II.
6803	Szécsénke	Kőkereszt	általános műemléki védelem	III.
28750	Szécsény	Postaállomás ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28751	Szécsény	Tűztorony ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28752	Szécsény	Temetőkápolna ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28753	Szécsény	Templomrom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28754	Szécsény	Benczúr-mauzóleum ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28755	Szécsény	Benczúr-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
13712	Szécsény	ÉNy-i saroktorony	Műemlék	I.
13713	Szécsény	őrségépület	Műemlék	I.
6819	Szécsény	Benczúr-kastély	Műemlék	II.
6817	Szécsény	Templomrom	Műemlék	II.
6806	Szécsény	Várfalak és várbástyák [Belső vár]	Műemlék	I.
6807	Szécsény	v. Forgách-kastély	Műemlék	I.
6810	Szécsény	Ferences templom (Urunk színéváltozása)	Műemlék	I.
6811	Szécsény	Ferences kolostor	Műemlék	I.
6814	Szécsény	Postaállomás	Műemlék	II.
6815	Szécsény	Tűztorony	Műemlék	II.
6808	Szécsény	Szécsény város kőcímere	általános műemléki védelem	III.
6816	Szécsény	Temetőkápolna	Műemlék	II.
6804	Szécsény	Szécsény, a várfalak és várbástyák, a ferences templom és a Forgách-kastély műemléki környezete	Műemléki környezet	
6813	Szécsény	Patika	általános műemléki védelem	III.
6818	Szécsény	Benczúr-mauzóleum	Műemlék	II.

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
28757	Szécsényfelfalu	Római katolikus templom (Szent János) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6820	Szécsényfelfalu	Római katolikus templom (Szent János)	Műemlék	II.
6821	Szilaspogony	Római katolikus templom (Szent Mihály)	általános műemléki védelem	III.
18847	Szirák	Teleki-Degenfeld-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28763	Szirák	Bozó-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28764	Szirák	Bozó-ház (óvoda) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28765	Szirák	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
13943	Szirák	Bozó István-kúria műemléki környezete	Műemléki környezet	
6827	Szirák	Evangélikus templom	Műemlék	II.
6824	Szirák	Teleki-Degenfeld-kastély	Műemlék	I.
6825	Szirák	Bozó-kúria	Műemlék	II.
6826	Szirák	Bozó-ház (óvoda)	Műemlék	II.
6822	Szirák	Teleki-sírbolt	általános műemléki védelem	III.
6823	Szirák	Bozó István-kúria	Műemlék	II.
28767	Szuha	Római katolikus templom (Kisboldogasszony) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6830	Szuha	Harangláb	általános műemléki védelem	III.
6831	Szuha	Fakereszt	általános műemléki védelem	III.
6829	Szuha	Római katolikus templom (Kisboldogasszony)	Műemlék	II.
6828	Szuha	Harangtorony	általános műemléki védelem	III.
28770	Szurdokpüspöki	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6832	Szurdokpüspöki	Római katolikus templom (Szent Kereszt felmagasztalása)	Műemlék	II.
17096	Szügy	Vármegyeháza nyugati őrségépülete	Műemlék	II.
17097	Szügy	Vármegyeháza keleti őrségépülete	Műemlék	II.
17098	Szügy	Vármegyeháza kerítése kapuépítménnyel	Műemlék	II.
28771	Szügy	Simonyi-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28772	Szügy	Beniczky-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28773	Szügy	Evangélikus parókia ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28774	Szügy	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28775	Szügy	Vármegyeháza megmaradt épületei ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6833	Szügy	Simonyi-kastély	Műemlék	II.
6834	Szügy	Beniczky-kúria	Műemlék	II.
6836	Szügy	Evangélikus templom	Műemlék	II.
6837	Szügy	Vármegyeháza megmaradt épületei	Műemlék	II.
6835	Szügy	Evangélikus parókia	Műemlék	II.
28780	Tar	Római katolikus plébániaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28781	Tar	Tari család udvarháza ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28783	Tar	Római katolikus templom (Szent Mihály) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6841	Tar	Római katolikus templom (Szent Mihály)	Műemlék	I.
6839	Tar	Római katolikus plébániaház	Műemlék	II.
6840	Tar	Tari család udvarháza	Műemlék	II.
28786	Tereske	Frideczky-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6842	Tereske	Római katolikus templom (Nagyboldogasszony)	Műemlék	I.
6845	Tereske	Frideczky-kúria	Műemlék	II.
6844	Tereske	Huszár-kastély	Műemlék	II.
6843	Tereske	Tereske, a római katolikus templom és a Huszár-kastély műemléki környezete	Műemléki környezet	
28788	Terény	Római katolikus templom (Szent András) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6846	Terény	Római katolikus templom (Szent András)	Műemlék	II.
28789	Tolmács	Római katolikus templom (Szent Lőrinc) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28790	Tolmács	Szentiványi-kastély ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6848	Tolmács	Szentiványi-kastély	Műemlék	II.
6847	Tolmács	Római katolikus templom (Szent Lőrinc)	Műemlék	II.
28791	Vanyarc	Desseffy-Bánffy-kúria ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28792	Vanyarc	Evangélikus templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

Azonosító	Helység	Név	Védelem	Bírság kategória
6849	Vanyarc	Dessewffy-Bánffy-kúria	Műemlék	II.
6850	Vanyarc	Evangelikus templom	Műemlék	II.
28801	Varsány	Római katolikus templom (Szent Mihály) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6852	Varsány	Római katolikus templom (Szent Mihály)	Műemlék	II.
6851	Varsány	Harmos-Kiss-kúria	általános műemléki védelem	III.
28804	Vizslás	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
20859	Vizslás	Római katolikus templom (Szeplőtelen fogantatás) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28806	Vizslás	Lakóház (Tájház) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
28807	Vizslás	Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
17157	Vizslás	Lakóház melléképülete I. (keleti)	Műemlék [tartozék]	II.
17158	Vizslás	Lakóház melléképülete II. (nyugati)	Műemlék [tartozék]	II.
6858	Vizslás	Római katolikus templom (Szeplőtelen fogantatás)	Műemlék	II.
6853	Vizslás	Lakóház	általános műemléki védelem	III.
6856	Vizslás	Lakóház (Tájház)	Műemlék	II.
6855	Vizslás	Lakóház	Műemlék	II.
6857	Vizslás	Lakóház	Műemlék	II.
28809	Zabar	Római katolikus templom (Magyarok Nagyasszonya) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
6859	Zabar	Római katolikus templom (Magyarok Nagyasszonya)	Műemlék	II.

9. SZ. FÜGGELÉK: MŰEMLÉK KASTÉLYOK ÉS KÚRIÁK

9. sz. függelék: Műemlék kastélyok és kúriák (Forrás: Miniszterelnökség, 2018)

Ssz.	Település	Kastély, kúria megnevezése
1.	Alsópetény	Gyurcsányi-Prónay-kastély
2.	Alsópetény	Gyurcsányi-Prónay-kiskastély
3.	Bátonyterenye	Gyürky-Solymossy-kastély (múzeum)
4.	Becske	Balás-kúria (óvoda és orvosi rendelő)
5.	Bér	Lázár-kúria
6.	Bercel	Bene-Teichmann-kastély
7.	Bercel	Berczelly-kúria (Rehabilitációs Intézet és Ápoló Gondozó Otthon)
8.	Borsosberény	Tihanyi-Mocsáry-kúria
9.	Csécse	Keglevich-kastély
10.	Cserhátsurány	Jánossy-kastély
11.	Cserhátsurány	Simonyi-kastély
12.	Csesztve	Madách-kúria
13.	Csesztve	Majthényi-kastély (önkormányzat)
14.	Erdőtarcsa	Kubinyi-Márkus-kúria (általános iskola)
15.	Erdőtarcsa	Szentmiklóssy-Kubinyi-kastély (MTA Alkotóháza)
16.	Erdőtarcsa	Világi-Niczky-Daruvári-Végh-kúria
17.	Érsekivádkert	Drágffy-kúria
18.	Horpács	Mikszáth-kúria (Mikszáth Kálmán Emlékház)
19.	Ipolytarnóc	Bory-Lehoczky-kúria
20.	Karancskeszi	Zahorszky-Prónay-kúria
21.	Karancslapujtő	Mocsáry-kúria
22.	Karancslapujtő	Mocsáry-Papp-kúria
23.	Karancsság	Kubinyi-Prónay-kastély
24.	Keszeg	Huszár-Purgly-kastély
25.	Legénd	Káldy-kastély
26.	Legénd	Nyáry-kastély (iskola)
27.	Legénd	Szandtner-Györgypály-kúria
28.	Magyarnándor	Buttler-kastély
29.	Magyarnándor	Kelecsénypusztai Buttler-kastély parkja
30.	Mohora	Sréter-Zichy-Vay-kastély
31.	Nézsza	Reviczky-kastély
32.	Nézsza	Reviczky-kiskastély
33.	Nézsza	volt Reviczky kastély együttese
34.	Nógrádmegyer	Luchkovitz-kúria
35.	Nógrádmegyer	Szerémy-Pauncz-kúria
36.	Nógrádmegyer	Topolicsányi-kúria
37.	Nógrádsipek	Balás-kúria
38.	Nógrádsipek	Nagy Sándor-kúria
39.	Nótincs	Scitovszky-kúria
40.	Patvarc	Majláth-kastély
41.	Rétság	Kovács-kúria
42.	Romhány	Laszkári-kúria
43.	Romhány	Prónay-kastély
44.	Ságújfalu	Kubinyi-Prónay-kastély
45.	Szalmatercs	Ruttkay-kúria
46.	Szarvasgede	Ligárd-Pethő-kúria
47.	Szécsény	Benczúr-kastély
48.	Szécsény	v. Forgách-kastély
49.	Szirák	Bozó István-kúria
50.	Szirák	Bozó-kúria
51.	Szirák	Teleki-Degenfeld-kastély
52.	Szügy	Beniczky-kúria
53.	Szügy	Simonyi-kastély
54.	Tereske	Frideczky-kúria
55.	Tereske	Huszár-kastély
56.	Tolmács	Szentiványi-kastély
57.	Vanyarc	Dessewffy-Bánffy-kúria
58.	Varsány	Harmos-Kiss-kúria

10. SZ. FÜGGELÉK: VÁRAK, VÁRROMOK

10. sz. függelék: Várak Nógrád megyében (Forrás: Miniszterelnökség)

Település	Műemlék várak, várromok	Vár megnevezésű régészeti lelőhelyek
Alsópetény		Földvár
Balassagyarmat		Vár
Bátonyterenye		Bátonyterenye-Kisterenye, Várhegy Orosz Mátyás vára
Bokor		Vár
Buják	Buják várának romja	
Diósjenő		Csehvár
Drégelypalánk	Várrom	Dérgelypalánk-Palánkvár Drégelyvár
Ecseg		Ecseg-vár
Höllókő	Várrom	Vár
Hont		Ispánsági vár, Ispánvár-Hunyadi utca Várhegy
Jobbágyi		Várhegy
Kozárd		Pogány-vár
Legénd		Békavár
Lucfalva		Pogányvár
Mátramindszent		Óvár
Mátraszőlős		Kisvár
Nagylóc		Várhegy
Nógrád	Várrom	Vár
Nógrádmarcal		Vároidal
Nógrádmegyer		Dobóvár
Pásztó	Cserteri vár romja	Cserteri Vár
Piliny		Várhegy
Ságújfalu		Várhegy
Salgótarján	Salgó várrom	Baglyaskő vára alatt Salgóvár Zagyvaróna-Zagyvafő vára
Sámsonháza	Fejérkő vára (Sámson vára)	Fehérkő-Vár
Szanda	Szanda vára	Várhegy
Szécsénke		Gyalogvár
Szécsény	ÉNy-i saroktorony Várfalak és várbástyák [Belső vár]	
Szuha		Mátraalmás, Galyavár Várbérc
Tar		Várbérc
Vizslás		Pogányvár

11. SZ. FÜGGELÉK: TÖRTÉNETI KERTEK

11. sz. függelék: Történeti kertek
(Forrás: <https://www.historicgarden.net/> 2018. március 26.)

Ssz.	Település	Kert neve	Kert típusa	Kert értéke, jelentősége
1.	Alsópetény	Andreánszky-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	térségi jelentőségű
2.	Alsópetény	Prónay-kiskastély, nagykastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
3.	Alsótold	Gonda-kúria és kertje		települési jelentőségű
4.	Balassagyarmat	Erzsébet Liget	közpark, közkert	térségi jelentőségű
5.	Balassagyarmat	Palóc-liget	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
6.	Bátonyterenye (Kisterenye)	Gyürky-Solymossy-kastély és parkja	Kastélykert, kúriakert	térségi jelentőségű
7.	Bátonyterenye	Almássy kastély és parkja	középkori, reneszánsz kert	települési jelentőségű
8.	Bátonyterenye	Nagybáttonyi kert		települési jelentőségű
9.	Becske	Balás-kúria és kertje		települési jelentőségű
10.	Becske	Berczelly-kúria és kertje		települési jelentőségű
11.	Becske	Kállay-kúria és kertje		települési jelentőségű
12.	Bér	Lázár kúria és kertje	középkori, reneszánsz kert	térségi jelentőségű
13.	Bercel	Bene-Teichman-kastély és parkja	középkori, reneszánsz kert	térségi jelentőségű
14.	Bercel	Berczelly-kúria és kertje		települési jelentőségű
15.	Bercel	Kállay-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
16.	Bercel	Balog-Schönaigner-kastély???		települési jelentőségű
17.	Borsosberény	Tihanyi-Mocsáry-kúria és kertje	középkori, reneszánsz kert	térségi jelentőségű
18.	Buják	Pappenheim-kastély és parkja	középkori, reneszánsz kert	térségi jelentőségű
19.	Csécse	Keglevich kastély	középkori, reneszánsz kert	térségi jelentőségű
20.	Csécse	Fráter-kastély, Erzsike-kert	középkori, reneszánsz kert	térségi jelentőségű
21.	Csécse	Sándormajor kastélyudvar		térségi jelentőségű
22.	Cserhátsurány	Sréter kúria és kertje		települési jelentőségű
23.	Cserhátsurány	Simonyi-kastély és kertje		települési jelentőségű
24.	Cserhátsurány	Jánossy-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	nemzetközi jelentőségű
25.	Csesztve	Majthényi-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
26.	Csesztve	Galibapusztai úrilak maradványa		nemzetközi jelentőségű
27.	Csesztve	Madách-kúria és kertje kerje	tájképi	nemzetközi jelentőségű
28.	Csitár (Nógrádgárdony)	Majláth-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert, tájképi	térségi jelentőségű
29.	Diósjenő	Sváb-kúria és kertje	Kastélykert, kúriakert	térségi jelentőségű
30.	Ecseg	Horváth kúria és kertje		települési jelentőségű
31.	Egyházasgerge	Mocsáry kastély		települési jelentőségű
32.	Erdőkürt	Park		települési jelentőségű
33.	Erdőtarcsa	Szentmiklóssy-Kubinyi kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert, barokk	nemzetközi jelentőségű
34.	Erdőtarcsa	Végh kúria és kertje		települési jelentőségű
35.	Erdőtarcsa	Kubinyi kastély, Kubinyi-Márkus-kúria és kertje, (Általános Iskola)		települési jelentőségű
36.	Erdőtarcsa	Dabasi-Halász-arborétum		nemzetközi jelentőségű
37.	Érsekvadkert	Drágffy-kúria és kertje		települési jelentőségű
38.	Érsekvadkert	Soóky-kúria és kertje (Szentlőrincpuszta)		települési jelentőségű
39.	Felsőpetény	Almássy-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	térségi jelentőségű
40.	Felsőpetény	Galgavölgyi Arborétum		települési jelentőségű
41.	Herencsény	Bolza-kúria és kertje		települési jelentőségű
42.	Herencsény	Lisznay-kúria és kertje		települési jelentőségű
43.	Horpács	Mikszáth kúria és kertje	tájképi	térségi jelentőségű
44.	Ipolytarnóc	Bory-kúria és kertje (Nagykastély)		települési jelentőségű
45.	Jobbágyi	Sréter kastély		települési jelentőségű
46.	Karancsberény	Berényi-kúria és kertje		települési jelentőségű
47.	Karancsberény	Légrády kúria és kertje		települési jelentőségű
48.	Karancskeszi	Huszár-kastély és kertje		települési jelentőségű
49.	Karancskeszi	Zahorszky-Prónay kúria és kertje		települési jelentőségű

Ssz.	Település	Kert neve	Kert típusa	Kert értéke, jelentősége
50.	Karancslapujtő	Mocsáry-Papp-Szász-kúria és kertje		térségi jelentőségű
51.	Karancslapujtő	Mocsáry-kastély és kertje		települési jelentőségű
52.	Karancsság	Kubinyi-Prónay-Purgly-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
53.	Keszeg	Huszár-Purgly kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
54.	Kisbágyon	Ondrejovich-kastély és kertje		települési jelentőségű
55.	Kisbágyon	Géczy-kastély és kertje		települési jelentőségű
56.	Kozárd	Kastély		települési jelentőségű
57.	Legénd	Káldy-kiskastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
58.	Legénd	Nyáry-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
59.	Legénd	Szandtner-Györgypály kúria és kertje		települési jelentőségű
60.	Legénd	Hirch kúria és kertje		települési jelentőségű
61.	Ludányhalászi	Ráday-kastély és parkja	Kastélykert, kúriakert, tájképi	nemzetközi jelentőségű
62.	Magyarnándor	Kelcsénypuszta Buttler-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	térségi jelentőségű
63.	Mátranovák	Kaszinókert		térségi jelentőségű
64.	Mátraszőlős	Jankovich-kúria és kertje		települési jelentőségű
65.	Mátraszőlős	Schmidt kúria és kertje		települési jelentőségű
66.	Mátraterenye	kúria és kertje (Homokterenye)		települési jelentőségű
67.	Mátraverebély	Szentkút		települési jelentőségű
68.	Mohora	Zichy-Vay kastélypark	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
69.	Mohora	Mauks-kúria és kertje		települési jelentőségű
70.	Nagyoroszi	Strahlenberg-Berchtold-kastély	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
71.	Nézsza	Reviczky-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	térségi jelentőségű
72.	Nógrád	Kúria és kertje		települési jelentőségű
73.	Nógrádkövesd	Barcza-kúria és kertje		települési jelentőségű
74.	Nógrádmegyer	Luchkovitz-kúria és kertje		települési jelentőségű
75.	Nógrádmegyer	Szerémy-Pauntz-kúria és kertje		települési jelentőségű
76.	Nógrádmegyer	Topolicsányi-kúria és kertje		települési jelentőségű
77.	Nógrádsáp	Forster-féle kert		települési jelentőségű
78.	Nógrádsáp	Prasznovszky-féle kert		települési jelentőségű
79.	Nógrádsipek	Balás-kúria és kertje		települési jelentőségű
80.	Nógrádsipek	Nagy-kúria és kertje		települési jelentőségű
81.	Nógrádszakál	Koncz-féle kúria és kertje		települési jelentőségű
82.	Nógrádszakál	Póstházi kert		települési jelentőségű
83.	Nőtincs	Gyurcsányi-Scitovszky-kúria és kertje		térségi jelentőségű
84.	Pásztó	Almássy-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
85.	Pásztó	Ciszterci kolostor és romkert	kolostorkert	települési jelentőségű
86.	Patvarc	Majláth-kastély	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
87.	Piliny	Kubinyi-Nyáry-kúria és kertje		települési jelentőségű
88.	Rétság	Kovács-kúria és kertje		települési jelentőségű
89.	Romhány	Prónay-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
90.	Romhány	Laszkáry-kúria és kertje		települési jelentőségű
91.	Ságújfalu	Kubinyi-Prónay-kastély		települési jelentőségű
92.	Szalmatercs	Ruttkay-kúria és kertje		települési jelentőségű
93.	Szarvasgede	Ligárd-Pethő-kúria és kertje		települési jelentőségű
94.	Szécsény	Forgách-Pulszky kastély és parkja	Kastélykert, kúriakert, tájképi	nemzetközi jelentőségű
95.	Szécsény (Benczúrfalva)	Benczúr-kastély	Kastélykert, kúriakert, tájképi	térségi jelentőségű
96.	Szirák	Dégenfeld-Teleky-kastély és kertje	Kastélykert, kúriakert, tájképi	nemzetközi jelentőségű
97.	Szirák	Benczur-Ürmössy-féle kert		települési jelentőségű
98.	Szirák	Bozó-kúria és kertje		települési jelentőségű
99.	Szügy	Beniczky-kúria és kertje		települési jelentőségű
100.	Szügy	Megyházi-kert (Kubinyi-kastély)	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
101.	Szügy	Simonyi-kastély és kertje		térségi jelentőségű

Ssz.	Település	Kert neve	Kert típusa	Kert értéke, jelentősége
102.	Szügy	Hanzély-kúria és kertje		települési jelentőségű
103.	Tar	Fenyvespuszta Tuzson arborétum		települési jelentőségű
104.	Tereske	Frideczky-kúria és kertje		települési jelentőségű
105.	Tereske	Huszár-kastély és kertje		települési jelentőségű
106.	Tereske	Temetőkert		települési jelentőségű
107.	Tolmács	Szentiványi-kúria és kertje		települési jelentőségű
108.	Varsány (Táb-puszta)	Tábi-kastély (??)	Kastélykert, kúriakert	települési jelentőségű
109.	Vanyarc	Dessewffy-Bánffy-kúria és kertje		települési jelentőségű
110.	Vanyarc	Beniczky-kúria és kertje		települési jelentőségű
111.	Varsány	Harmos-Kiss-kúria és kertje		települési jelentőségű

12. SZ. FÜGGELÉK: NEMZETI SÍRKERT, KIEMELT SÍRHELYEK

12. sz. függelék: Nemzeti sírkert, kiemelt sírhelyek
(Forrás: <http://intezet.nori.gov.hu/> 2018. március 26.)

Szsz.	Nemzeti sírkert	Szsz.	Sírhely	Tevékenység	Parcella, Szakasz, Sor, Sír	Védett
1.	Templom melletti park, Horpács	1.	Szontágh Pál, nógrádi	politikus, író		MK 2008/89
2.	Templomkert, Pusztaberki	2.	Baintner János	jogász, egyetemi tanár, az MTA tagja (l.: 1865)		MK 2008/89
3.	Római Katolikus Templom Altemploma, Tereske	3.	Szunyogh Xavér Ferenc (Szunyogh Ferenc)	egyházi író, teológus, műfordító, bencés szerzetes, római katolikus pap		MK 2008/89
4.	Kegyeleti Park, Ósagárd	4.	Fabó András	evangélikus lelkész, író, az MTA tagja (l.: 1864)	I, N/A, N/A, 1	MK 2008/89
5.	Evangelikus Egyházi temető, Vanyarc	5.	Veres Pálné, farádi (Beniczky Hermin, beniczei és micsinyei)	pedagógus, író	Régi dízsírhelyek 1., N/A, N/A, N/A	MK 2008/89
6.	Teleki-mauzóleum, Szirák	6.	Teleki József, széki gróf	politikus, koronaőr, könyvgyűjtő, történetíró, az MTA tagja	A szektor, N/A, 17.18, N/A	MK 2008/89
		7.	Teleki László, széki gróf	politikus, író, diplomata, az MTA tagja	A szektor, N/A, 17.18, N/A	MK 2008/89
7.	Római Katolikus köztemető, Bercel	8.	Kállay Béni, nagykállói (Kállay Benjamin)	politikus, diplomata, történész, az MTA tagja (l.: 1878; r.: 1888)	Ravatalozó előtt, N/A, 2, 1	MK 2008/89
8.	Szent Lőrinc Templom Altemplom, Pásztó	9.	Rajeczky Benjámín (Rajeczky Ferenc Benjamin)	zenetörténész, folklorista, ciszterci szerzetes, római katolikus pap	T/2, N/A, N/A, N/A	MK 2008/89
9.	Római Katolikus "Szentlélek" temető, Pásztó	10.	Csohány Kálmán	festőművész, grafikus	A/2, N/A, 7, 1	MK 2008/89
		11.	Geczko István	1956-os mártír	B/3, N/A, 1, 8	HÉ 2011/59
10.	Új központi temető, Salgótarján	12.	Manga János	etnográfus, folklorista, muzeológus	1/A, N/A, 1, 1sz. díszurna	MK 2008/89
11.	Régi központi temető, Salgótarján	13.	Gerber Frigyes	bányamérnök	IX, N/A, N/A, 574	MK 2008/89
		14.	Jónásch Antal	kohómérnök	IX, N/A, N/A, 574	MK 2008/89
		15.	Zemlinszky Rezső	bányamérnök, az első salgótarjáni bányavezető	IX, N/A, N/A, 575	MK 2008/89
12.	Katolikus temető, Balassagyarmat	16.	Baintner Ferenc, 1909-től balassagyarmati	gyógyszerész, élelmiszer- kémikus, borász, egyetemi tanár	V, N/A, N/A, 62	MK 2008/89
		17.	Horváth Endre, bibithi és legéndi	grafikus	Katolikus temető, Balassagyarmat	2014
13.	Evangelikus temető, Balassagyarmat	18.	Honti István, 1942- től vitéz	honvédtiszt, őrmester	III, N/A, N/A, 145	HÉ 2009/9
14.	Köztemető, Jobbágyi	19.	Frivaldszky Imre, frivaldi	orvos, zoológus, botanikus, az MTA tagja (l.: 1833; r.: 1838)	E, N/A, V, 40	MK 2008/89
15.	Temető, Kazár	20.	Szabó István	műfordító, klasszika-filológus, római katolikus pap, az MTA tagja (l.: 1839)		MK 2008/89
16.	Temető, Szécsény	21.	Ferenczy Teréz	Ferenczy Teréz	II., N/A, N/A, 595	MK 2008/89
		22.	Pintér Sándor	jogász, régész, etnográfus, politikus	II., N/A, N/A, 597	MK 2008/89
		23.	Velics Antal, lászlófalvi	orvos, orientalista, történész, műfordító	II., N/A, N/A, 353,354,374,375,4 01,402	MK 2008/89

13. SZ. FÜGGELÉK: NÓGRÁDIKUMOK

13. sz. függelék: Nógrádikumok
(Forrás: <http://nogradikum.hu/> 2018. március 26.)

Ssz.	Kategória	Település	Megnevezés
1.	Egyéb értékek	Buják	Tinódi Lantos Sebestyén éneke (Buják)
2.	Egyéb értékek	Érsekvadkert	Vadkerti Nagyönc
3.	Egyéb értékek	Nagyló	Lóci kalendárium
4.	Egyéb értékek	Nógrádmegyer	Nógrádmegyeri pásztorkultúra öröksége – juhásztánc, duda és furulya hagyaték
5.	Egyéb értékek	Órhalom	Az órhalmi gyöngyös főkötő
6.	Egyéb értékek	Sóshartyán	Jódaqua természetes jódos gyógyvíz
7.	Egyéb értékek	Szécsény	Barják képeslapgyűjtemény
8.	Egyéb értékek	Tar	Tar Lőrinc pokoljárásának története
9.	Emlékhelyek, szobrok	Balassagyarmat	A balassagyarmati ortodox temető
10.	Emlékhelyek, szobrok	Bátonyterenye	A maconkai Szent István Emlékpark
11.	Emlékhelyek, szobrok	Cered	Népi harangláb (Cered)
12.	Emlékhelyek, szobrok	Héhalom	A háromnyílású műemlék kőhid (Héhalom)
13.	Emlékhelyek, szobrok	Herencsény	Palócok Vigyázó Nagykeresztje és a kápolna (Herencsény)
14.	Emlékhelyek, szobrok	Hont	Tsitári forrás – Mária kegyhely (Hont)
15.	Emlékhelyek, szobrok	Horpács	Mikszáth Kálmán Emlékház (Horpács)
16.	Emlékhelyek, szobrok	Horpács	Szontágh-ház (Horpács)
17.	Emlékhelyek, szobrok	Szirák	Teleki-Degenfeld kastély és műemléki környezete, valamint a Teleki-kultusz (Szirák)
18.	Emlékhelyek, szobrok	Terény	Szent-Györgyi Albert szobor és emlékhely (Terény)
19.	Emlékhelyek, szobrok	Tolmács	Edvi Illés Ödön családi sírbolt (Tolmács)
20.	Kézműves termékek és ipar	Balassagyarmat	Áttört faragás technikája
21.	Kézműves termékek és ipar	Kazár, Vizslás	A kazári és vizslási népviseletbe öltöztetett babagyűjtemény
22.	Kézműves termékek és ipar	Mátrakeresztes	A mátrakeresztesi fakanálkészítés hagyományai
23.	Kézműves termékek és ipar	Pásztó	Búcsúfia (Hasznos)
24.	Kézműves termékek és ipar	Salgótarján	Magnézium öntöde
25.	Kézműves termékek és ipar	Salgótarján	Szalonnasütő vas
26.	Múzeumok és népművészet	Balassagyarmat	Palóc Múzeum és Palóc Liget
27.	Múzeumok és népművészet	Buják	Bujáki sokszoknyás népviselet
28.	Múzeumok és népművészet	Buják	Glatz Oszkár Galéria (Buják)
29.	Múzeumok és népművészet	Csesztve	Madách-kúria (Csesztve)
30.	Múzeumok és népművészet	Karancslapujtő	Lapujtői népviselet
31.	Múzeumok és népművészet	Kazár	A kazári női népviselet
32.	Múzeumok és népművészet	Rimóc	Rimóci népviselet
33.	Múzeumok és népművészet	Szécsény	Palóc szőttes, hímzés és népviseleti baba
34.	Múzeumok és népművészet	Terény	Orsósmagnó Múzeum
35.	Múzeumok és népművészet	Vanyarc	Viselettörténeti babagyűjtemény (Vanyarc)
36.	Rendezvények		Muzsikál az erdő
37.	Rendezvények		Nógrád Megyei Nemzetiségi Találkozó – Novohradské Národnostné Stretnutie
38.	Rendezvények	Bánk	A banki tó és a hozzá kapcsolódó kulturális hagyományok
39.	Rendezvények	Drégelypalánk	Drégely vára és várjátékok
40.	Rendezvények	Kétdobony	Szilvaszombat (Kétdobony)
41.	Rendezvények	Pásztó	Múltidéző Zsigmond Napok
42.	Rendezvények	Pásztó	Rétesfesztivál (Hasznos)
43.	Rendezvények	Szurdokpüspöki	A szurdokpüspöki Mária-kultusz
44.	Rendezvények	Szurdokpüspöki	Szurdokpüspöki Libakultusz
45.	Rendezvények	Terény	Nemzetiségi Nap (Terény)

46.	Rendezvények	Vanyarc	Haluskafesztivál (Vanyarc)
47.	Természeti értékek		Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet
48.	Természeti értékek	Bátónyterenye	Horgászparadicsom a Mátra lábánál – Maconka (Bátónyterenye)
49.	Természeti értékek	Berkenye	Bogyós gyümölcsstermesztés (Berkenye)
50.	Természeti értékek	Hont	Honti szakadék
51.	Természeti értékek	Kazár	Riolit tufa (Kazár)
52.	Természeti értékek	Legénd	Legénd műemlékei
53.	Természeti értékek	Litke	Millenniumi facsoport – Szent István Park (Litke)
54.	Természeti értékek	Palotás	Palotási tó
55.	Természeti értékek	Salgótarján	Salgótarján-rónabányai Szilvás-kő és környezete
56.	Természeti értékek	Sámsonháza	Sámsonházai Geológiai Tanösvény
57.	Várak, templomok	Balassagyarmat	Balassagyarmati Fegyház és Börtön
58.	Várak, templomok	Buják	Kálvária (Buják)
59.	Várak, templomok	Csesztve	Szent Márton római katolikus templom (Csesztve)
60.	Várak, templomok	Egyházasdengeleg	Egyházasdengelegi Árpád-kori templom
61.	Várak, templomok	Mátramindszent	A mátramindszenti római katolikus templom barokk oltára
62.	Várak, templomok	Nógrád	Nógrádi vár
63.	Várak, templomok	Pásztó	Romkerti műemlékövezet (Pásztó)
64.	Várak, templomok	Salgótarján	Salgó vár (Salgótarján)
65.	Várak, templomok	Szanda	Szandai középkori várrom
66.	Várak, templomok	Szécsény	A szécsényi evangélikus templom oltára
67.	Várak, templomok	Tar	Tari udvarház és katolikus templom
68.	Várak, templomok	Zabar	1300-as években épült római katolikus templom

14. SZ. FÜGGELÉK: A CSERHÁT NATÚRPARKHOZ TARTOZÓ TELEPÜLÉSEK

14. sz. függelék: A Cserhát Natúrparkhoz tartozó települések
(Forrás: <http://cserhatnaturpark.hu/> 2018. április 10.)

Ssz.	Település
1.	Alsótold
2.	Becske
3.	Bér
4.	Bokor
5.	Buják
6.	Cserháthaláp
7.	Cserhátsurány
8.	Cserhátszentiván
9.	Debercsény
10.	Ecseg
11.	Felsőtold
12.	Garáb
13.	Herencsény
14.	Hollókő
15.	Kozárd
16.	Kutasó
17.	Magyarnándor
18.	Mohora
19.	Nagylóc
20.	Nógrádsipek
21.	Rimóc
22.	Szanda
23.	Terény
24.	Varsány